

Mida toob tuden- gile aasta 1991?

1991?

1991?

1991?

Tartu Ülikoolilt

Sundvärbamine sõjaväkke on barbaarsuse ilming, millel ei või olla kohta XX sajandi Euroopas. Tartu Ülikool, kes ise on loobunud sõjanduse sundõppest, peab vajalikuks see aktsioon eesti rahva ühisjõul nurjata. Siin aitab meid meelekindlus ja üksteist toetav tegutsemine. Infoühiskonda jõudvas Eestis ei saa paanika olla arukas käitumisviis. Sundvärbamine ja sellega seotud vägivaldaahvardused on määratud moraalsele ja poliitilisele läbikukkumisele. N. Liidu Balti-poliitikat teades ei ole kahtlust, et tegemist on vaid ettekäändega õigustamiseks militaarset sekkumist meie tekkivasse riiklusesse. Eestlaste hoiakuks jääb virgest vaimust kantud tähelepanelikkus ja tasakaalukus.

Tartus, 8. jaanuaril 1991

Kas üliõpilasnoormehed võivad olla täiesti muretud? Praegu jah ei puuduta neid vist mitte keegi. Kas on aga kusagil kirjas mõni rida, milles öeldud mõni sõna nende sõjaväe ja tööteenistusega seotuse või mitteseotuse kohta? Mis ootab neid pärast ülikooli? Kes ütleks?

Kirjutas ja joonistas
MARGUS SANGLEPP

Universitas Tartuensis

NR. 1 (1623)

REEDE,

11. JAANUAR

1991

Ilmub novembrist

1948

HIND 3 KOP.

• TU NÕUKOGU

• ÕPPEMAKSUST

• TÖÖANDJAD
ÜLIKOOI

• ÜLIÖPILASKULA

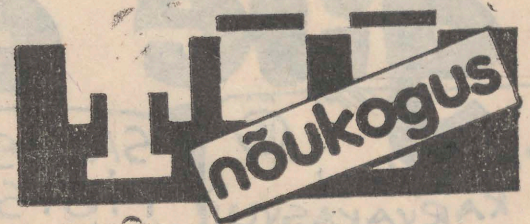

Tuleviku-komisjoni

„Ülikooliharidus on kraadiharidus“

21. detsembril

- ÖPPE- JA TEADUSTÖÖ
- KRAADINÕUKOGUD
- KUTSETAOTLUSED
- TÜ EELARVEST
- PÕHIKIRJADE KINNITAMISED

üleellisel koosolekul kõneldi põhiliselt ülikooli eelarve teemal ning jagati ka mõningat muud informatsiooni.

Rektorilt ja prorektoritelt saime teada, et TÜ nõukogus on kavas moodustada mitu komisjoni, kes tegelevad nõukogus ettevalmistatavate küsimustega. Ilmselt luuakse komisjoni, kes tegelevad eelarve ja finantseerimise, õppe- ja teadustöö, välissuhete, kirjastamise jt probleemidega. Küsimust arutatakse veel ülikooli valitsuses. Nõukogu liikmetele aitaks see rohkem probleeme avada ning kõiki enam kaasa mõtlema panna.

Mati Salundi informeeris teispäeval Tallinnas toimunud haridusnõukogu koosoleku räägitud. Esialgu on teada, et meie eelarvet ei kärbita. Oppejõudude palkade osas erilisi probleeme ei näi tekkivat, palgad jäävad vähemalt samaks. Opetajatele tahetakse keskmiselt 70 rubla juurde lisada (õpetajad on lubanud streikida, isegi kas see 70 rubla piisav on). 1. jaanuarist tõusevad aga ülikoolis abiõppepersonalil palgad.

Varsti peaksid selged olema ülikooli selle aasta eelarve numbrid. Kuidas aga seda tegelikult siin, ülikooli sees koostada? Esimesed andmed seatakse paika tavaliselt eelmise aasta järgi, ent kas oli sealgi kõik õigustatud, vajalik, rääkimata juba hindade tõusust. Probleeme on palju, sageli ettearvamatu. Näiteks:

* kas on kateedris või laboris vaja kolme madalalpalgalist laboranti, kellest nagnuni üks vaid tavaliselt kohal. Mõttekam oleks ühele-kahele korraldada palka maksta, nii et töö tehtud saaks;

* mõnel teaduskonnajuhil on muret sisemise kohakaasusega. Kui nad nüüd ise raha jagama hakkavad, vaadatakse mõistagi, kes kusagil tarvilik, ka teaduskonnale ja millal mille eest talle maksta;

* oma raha lugema hakates vaadatakse kriitilisemalt ka teaduskondadevahelistele (samuti teiste allüksustevahelistele) asutustele, tööruumidele. Kui näiteks ühe teaduskonna töötajad (insenerid) valmistavad aparate, seadmeid teise teaduskonna tarbeks, keda, mida siis kelle omaks peetakse, kes kellele kui palju maksab jne. Niisugusel juhul jääb oma sõna öelda ka rektoraadil, ülikooli kui terviku huve peab samuti silmas pidama.

Järgmisel kolmapäeval, s.o. 16. jaanuaril oodatakse kl. 8.15 nõukogu saali kõiki neid, kes on huvitatud eelarve jagamise printsiipide väljatöötamisest. Kindlasti on oodatud kõikide teaduskondade esindajad. Veebruari esimesel poolel, arvatavasti mitte enne 12. kuupäeva on kavas korraldada majandamisteamaline konverents.

VARJE SOOTAK

Õppe-jõudude täiendõpe

Hariduse kultuurikesksus on saanud ka pidevõppe põhiprintsiibiks. Edasi õppida ja harida end omal maal oma rahvakultuuri baasil on päevakorrale tõusnud mitte ainult kui idee, vaid ka kui reaalsus. Üks kvalifikatsiooni tõstmise võimalusi kõrgkoolide õppejõududele on täiendõpe Tallinna Pedagoogilise Instituudi haridusjuhi ettevalmistamise ja täienduskoolituse teaduskonnas. Juba kolmandat aastat tegutseb seal 4-kuuline kursus, mis annab ühtlasi andragoogika ja psühholoogia lisaeriala.

Kursuste programm sisaldab psühholoogiat, andragoogikat, pedagoogikat, juhtimisteooriat, üldkultuurilisi distsipliine. Praktikanädal on toimunud Tartu Ülikoolis. Seni kursused läbinud õppejõud on hinnanud kursuseid positiivselt.

Järjekordne kursus algab 4. veebruaril ja kestab 24. maini. Teatada palutakse aadressil:

Tallinn, Lasnamäe 50 või tel. 210 560.

KANNI INDRE

Läinud aasta TÜ nõukogu viimase koosoleku põhiideemaks kujunes õppe- ja teadustöö ühendamise arutamine. Järgnevalt avaldame rektori sellekohase ettekande.

***

ÖPPE- JA TEADUSTÖÖ — rektor prof. JÜRI KÄRNER.

Kõigepealt tuleb meelde, et juba vähemalt kuu aega on meil nüüd oma registreeritud põhikiri. Meie autonoomiat on tunnustatud. Teiseks. Vähemalt seni on meile antud lubadusi, et rahad tulevad ülikooli ühisena — ei ole enam lahterdatud eraldi õppe- ja teadustöö jaoks.

Kolmandaks oleme jõudnud vajaduseni reformida ülikooli õppe- ja teadustööd.

Üliõpilaskond muutub üha rahu- tumaks ja seda täiesti põhjendatult. Juba kaks aastat on meil põhiküsimuseks: mis kuulub ülikooli juurde ja mis ei kuulu. Vastavalt sellele oleme laiali saatnud mitmed allüksused. Aga alustame põhiküsimusest: ülikooli juurde kuulub ülikooliharidus.

Mis on ülikooliharidus? Ülikooliharidus on kraadiharidus. Ülikool annab oma akadeemilise hariduse, annab kraadid. See on etapiline. Akadeemilisest haridusest on suhteliselt lahutatud kutseharidus, mis tagab töö ja elatuse.

Esimese astme lõpetanu võib jõuda oma karjääriga keskastme juhu- ni, mis ei ole muidugi garanteeritud. Teise astme lõpetanu on aga kindlasti inimene, kes on teadustöö- ja analüüsivõimeline ja kelle hulgast värvatakse arstid, juristid, õpetajad, insenerid. Peame perspektiivi püstitama teistmoodi: värvatakse nende hulgast, mitte aga ei pisteta automaatselt diplom pihku ja otsekohe on õigus töökohale. Kutselitsentsi peab endale ise välja võitlema. Kolmas aste avab tee teaduse juurde, tee kõrgkooli õppe- jaoks ja teadustöötajaks.

Kui me nii selgelt püstitame ülikoolihariduse suuna, siis peaksid meil olema mitte sisseastumiseri- alad, vaid väljaastumiseri- alad, mis annavad sisseastumiseri- alade näitavad? Paljudel erialadel (pedagoogika, ajakirjandus, biotehnoloogia) töötavad inimesed, kes ei ole sel alal lõpetanud. See, kus tegelikult töötatakse, pole see eriala, kuhu astuti. Oppeplaanides ei ole olnud võimalik indiviidi võime- avamine, ei ole olnud võimalik motiivatsioon, ei valmista selleks ja selleks. Nüüd peaks ülikooli tulles olema silme ees selge siht: kas ma tahan jõuda esimese, teise või kolmanda astmeni. See peab olema üliõpilasel teada.

Mis on siin esimene lähiülesanne? Paljudel teaduskondadel on valmis nelja aasta õppekava. Ka seal teeb elu ise korrektsioone: nad on võib- olla üle paistatud, vähe usalda- takse noort inimest, vähe on vari- tiivsust. On teaduskondi, kus vari- tiivsust saab olla märksa suurem. Et õppur saaks liikuda oma juhenda- daja, oma professori suunas ja vali- da endale hoopis teise trajektoori kui tema naaber samas ainevald- konnas. Variatiivsuse puudumine ongi üks suuremaid puudusi kogu meie õpetamissüsteemis.

Kui esimene aste ongi meil juba valminud, siis selle lõpp on veel siiski hägune. Täiesti korrapärastatuna on teine ja kolmas aste.

Toon näite: 4+2+4. See ei ole mingi üldreegel, eri teaduskondadel on see muidugi erinev.

Nelja aastaga saavutab üliõpilane oma esimese diplomi ja kui tahame sellele anda nime, olgu see bakalaureus. Miks me karmade toonitada, et see on akadeemiline kraad. Ka nende lõpetajate hulgast värvatakse tööle.

Teise, magistrakraadini jõudmine võiks kesta kaks aastat. Aeg võib olla erinev. Võib-olla on mõni nii võimekas, et talle võib anda kohe doktoriprogrammi, nagu seda paljudes riikides ka tehakse. Või nõuame eeltingimuseks, et doktoriprogrammi minejal peab olema ma-

gistrakraad. Aga erakordseid ta- lente on alati.

Kolmandaks on doktorikraad. Doktorikraadi andmine on ülikooli pärusmaa. Kui ma mainisin eespool nelja aastat, siis tähendab see seda, et stipendium on neljaks aastaks. Peame mõtlema ka teise ja kolmanda astme stipendiumidele, mitte sellise toetusraha peale, mida jagatakse üliõpilastele massiliselt, vaid igas astmes — esimeses, teises, kolmandas peab olema nii korralik stipendium, et sellega elata- se ära. Ja isegi juhul, kui kehtes- tatakse kasvõi sümboolne õppemaks, peab olema stipendiumivaru sel- lekski, et tõesti ükski inimene ei jääks vaesuse tõttu ülikooli tule- mata.

Teaduskondades peab olema kümne aasta õppeprogramm. Kus üliõpi- lane lõpetab, sõltub tema võimeist, võimalustest. Aga üliõpilasel peaks olema pikaajaline programm kohe teada.

Pikaajalise programmi koostami- sega seostub kaks asja. Esiteks peame tegema inventuuri, kus on võimalik jõuda doktoriprogrammi- ni. Praegu, analüüsides isegi kan- didaadikraadini jõudmist, näeme, et allüksustes on väga suuri erine- vusi. On allüksusi, kus ei ole ke- dagi ette valmistatud, kus pole se- da jõutud teha või on ettevalmista- mine olnud juhuslik, rääkimata sellest, et juba esimese astme üli- õpilased pääseksid teaduse juurde.

Teiseks. Meil on tarvis, seistes silmitsi kogu oma majanduse ja võimalustega, et kaoks juba ter- minoloogias ära sõnad «õppe- ja teaduspool». Ülikooliharidus on tea- dusharidus. Peame jõudma selleni, et teadusastutused, teaduspool ja kateedrid, senine õppepool ühine- vad. Mitte et liidetakse üksteisega, vaid et ühinemise käigus ka mit- med kateedrid muutuvad, kaotavad oma nime ja omandavad võib-olla hoopis senise teaduslabori nime. Siia sobib professor Ain-Elmar Kaasiku ütlus Teadusfondi nõuko- gus: teadus on hariduse kõrgem vorm.

Kuidas see peaks toimuma konk- reetselt? Tegemist on paljude sama profiili laborite liitumisega, mille sees kujunevad õppetoolid. Õppetool on professor, professor kasvatab professori. Vastavalt sel- lele peame andma talle oma aine- vallas suurema iseseisvuse. On ju heterogeensed kateedrid (kus tuleb näiteks viis inimest kokku panna) tegelikult sellised, kus inimene täi- dab ülesandeid, mis ei puutu üldse tema ainevalda. Tema ainevallas ette valmistatud üliõpilane saab tegelikult ainult kaks erikursust ja sedagi võib-olla väga ebasobival viiendal kursusel. Ja me ütleme veel, et tuleb selle ala spetsialist!

Õppetooli puhul on vastutus kui mitte esimesest (kui esimesed kaks aastat lähevad ühise vooluga), siis küllap vähemalt neljanda semestri lõpust. Siis peaks olema selge, mil- lise õppetooli poole üliõpilane lä- heb. Ja kogu vastutus tema ette- valmistamisest — kui palju loeb professor ja kui palju tema ümber olev õpetajaskond — on professori asi. Isegi puhkust ei kehtestata pro- fessorile: professor peab oma töö ära tegema ja seegi on tema oma asi, mismoodi ta oma puhkuse kor- raldab. Professor ei kirjuta isegi avaldust, ta teatab ainult rektorile, et sel ajal ma käin ära. Tal ei ole isegi puhkuse määra nagu on tei- sel näiteks nelikümmend üks töö- päeva.

Ja võib-olla tulevad liitumise ta- gajärjel osakonnad. Nende süno- nüüm on instituut. Ei saa ette kir- jutada, kus säilib kollektiiv ja sel- le mingi tööruhm.

Väärtuse, pideva kontrolli tagab see, kui on olemas oma doktoriprogramm ja kraadid, mis ta on andnud. Hinnangu annab juba va- bariik, annab maailm, annab tea- dussüldus. Vastavalt sellele eral- datakse ka rahad: kui palju tuleb selle programmi ja selle ja selle pealt.

Rootsis antakse 45% teadusele

eraldatavatest summadest teaduse pidevaks uuendamiseks ja ainult ülikoolidele, sest ainult ülikoolis on võimalik seda pidevalt uuendada, sest noorte peas on kõige rohkem uusi ideid, ka nende rakendamiseks.

Seega tahan ma põhimõtteliselt teie toetust esiteks õppe- ja teadus- poole ühendamiseks ja teiseks sel- liste pikkade doktoriprogrammide väljatöötamiseks. Ja juba ühiste jõupingutustega.

***

Järgnenud mõttevahetuses aval- dati rektori kavatsustele ümber- korraldustele toetust, kuid oli ka küsimusi.

UMPI direktor Aavo-Valdur Mik- kelsaar oli põhimõtteliselt päri UMPI ja arstiteaduskonna ühenda- misega, kuid selgusetuks olid jää- nud finantseerimise põhimõtted.

Rektor vastas, et I kvartalis fi- nantseeritakse eelmise aasta sum- made järgi. Kui uued rahanumbrid teada, hakkab jagamise põhimõte- tega tegelema ülikooli valitsus. Raha antakse teaduskondadele ning nad võivad seda jagada täiesti ise- seisvalt.

Prof. Sulev Vahtre toetas ajaloo- laste poolt rektori seisukohti ning andis teada, et ka ajalooteaduskond läheb uuel semestril üle ainesüs- teemile.

Doktor Talis Bachmann pidas sa- muti esitatud põhimõtteid õigeaeg- seks ning edasiviivaks, kuid arvas, et praeguses tegelikkuses peituvad mitmed konfliktid eod. On ju pal- jud laborid ja teised üksused aas- tate jooksul näinud suurt vaeva oma seadmete ja aparatuuri muret- semisel ning kas ei seisa nad var- sti lõhkise küna ees, kui varadele hakkavad pretendeerima teised. Üks päästevahend olekski õppe- toolid sisse, mida võiksid täita ka juhtivateadurid, laborijuhatajad jt. Võib-olla aitaks see konflikte ju- ba eos vältida.

Teadusprorektor prof. Ants Kal- likorm pidas samuti õigeks, et edas- pidiseks õppe- ja teadustöö kesku- seks saaks teaduskond. Ta tuletas aga ka meelde, et siiani on pal- jude laborite ja kateedrite vahel o- lnud koostöö, kuid on olnud õppe- poolel sedagi, et alati pole seal tea- dusega tegeldud. Juhtiva kõrgkoo- lina sai TÜ 1982. aastal õiguse moodustada teadusosakond. Selle koosseisus on hulk asutusi, mis tee- nindavad tegelikult kogu ülikooli, nagu näiteks välissuhted, arhiiv jpt. Mis saab neist, kas koondada rektoraadi juurde?

***

Praegu on veel palju lahtisi otsi. See tähendab aga ülikooli kogu se- nise struktuuri ammendumist ning uue loomist. Nõukogu hääletas rektori ettekandes toodud põhimõte- le poolt. Õppe- ja teadustöö ühen- damise konkreetsete probleemidega hakatakse kohe edasi tegelema, nii et ehk on midagi täpsemat kuulda juba järgmisel nõukogu koosolekul.

***

KRAADINÕUKOGUDEST JA DOKTORIKRAADI KAITSMISE KORRAST kõneles vastava komisjoni nimel prof. LEMBIT PUNG.

Praegu on moodustatud 18 dok- torikraadi nõukogu. Enamikul on esimees, aseesimees ja sekretär olemas. Kui sekretäriks on doktori- kraadita isik, siis ei ole ta nõuko- gu liige ning määratakse ametisse kaskkirjaga.

TÜ nõukogu kinnitas doktori- nõukogude koosseisu, tasustamise määrade kohta ilmub rektori käsk- kiri.

***

Sõnavõttudest ja küsimustest koorus välja, et

* kaitsmiskorra projekt kopeerib osaliselt VAK-i süsteemi,

* ei peeta vajalikuks eelkaits- mist,

* doktoritöö kaitsmiseni jõutaks pärast magistratöö kaitsmist,

* kaitsmine ülikooliõpiku põhjal

võib osutada liialt kergekaaluliseks, * mujal maailmas ei ole mediti- siinimagistrid, vaid üksnes mediti- siinidoktorid,

* eriarvamused tekivad sellest, et praegu võtame eeskujuks erine- vate maade süsteeme,

* EV 31. juuli määrusesse teha- se parandusi ja täiendusi ning üht- teist pakub sinna ka Tartu Ülikool.

***

Arutelu kokku võttes ütles kom- misjoni liige prof. Ain-Elmar Kaa- sik, et komisjon arvestab kõiki märkusi. On vaja siiski silmas pi- dada, et praegu on tegemist ülemi- nekuperioodiga (eksisteerivad veel ka VAK-i süsteemi nõukogud), kuid on vaja jõuda TÜ oma kraadideni. Edasi tegeldakse kaitsmiskorraga. Peale üldise kaitsmiskorra kinnita- mist saadetakse see aluseks nõuko- gule. Igal nõukogul on õigus välja töötada oma kaitsmiskord ja -tingimused.

Magistrinõukogudega hakkab te- gelema ilmselt komisjoni laienda- tud koosseis.

***

HALDUSPROREKTOR VELLO PEEDIMAA INFORMEERIS NÕUKOGU LIIKMEID TÜ EELARVEST.

Teatavasti TÜ nõukogu ei kinni- tanud ülikooli eelmise aasta eelar- vet. Planeeritud rahasummad olid ülikooli jaoks liiga väikesed ning detsembris ulatuski rahadefitsiit üle 1,2 miljoni rubla. Tuli raha juurde küsida. Majanduskuludeks oli vaja 520 000, õppekuludeks 178 500 (piirituse, ajalehtede-aga kirjade jm. hinna tõus), kapitaalre- mondikis veel 300 000 rubla. 220 000 rubla oli vaja ülikooli IV kvartalis tulnud seadmetele. Küsitust saadi 860 000 rubla, lisaks sellele andis ministeerium kapitaalvahutustest 440 000 rubla, millega kaeti sead- mete maksumus. Hädapärased sum- mad ülikooli funktsioneerimiseks on ministeeriumilt saadud, s.t. et tul- di ots otsaga kokku.

1991. aasta eelarve kohta ei olnud midagi teada ka veel sel nädalal. Kui varsti vaetakse eelarvet nõuko- gus pikemalt, siis sellest ka lehes.

***

KUTSED.

Professorikutse omistati bioloogi- doktoritele RICHARD VILLEM- SILE ja MART SAARMALE ning meditsiinidoktor TIIT HAVIKOLE.

Dotsendikutse anti pedagoogika- kandidaatidele TIIT LEPMANNI- LE ja VIIVI NEARELE, ajaloo- kandidaatidele VILLU TAMULI- LE ja MATI LAURILE, bioloogia- kandidaat MATI PÄSUKESLE, meditsiinikandidaatidele ELLO- RAHEL KARELSONILE, TONU KAUBALE ja TOOMAS ASSERI- LE, geograafiakandidaatidele ARE KONDILE ja RIHO MÄLLOLE ning filoloogikandidaat REET SOOLALE.

***

TÜ TÄIENDUS- JA UURI- MISKUSE (TÜTUK) PÕHI- KIRJA oli eelnevalt paaril korral arutatud dekaanide nõupidamisel ning eelmisel TÜ nõukogu koosole- kul. Sel korral enam küsimusi ei tekkinud ning põhikiri kinnitati. Selles on kirjas, et niisuguse kesku- se eesmärk on teaduse arendamine, levitamine ja juurutamine täien- da ja ümberõppe korraldamise, nõusta- mise ning uurimistöö eri vormides nii Eestis kui väljaspool. Mida TÜTUK endast täpsemalt kujutab, sellest saab teada ülikooli ajalehte- dest nr. 13 ja 25 1990. a.

***

TÜ SPORDIKLUBI PÕHI- KIRJA tutvustas spordiklubi esi- mees NEINAR SELI. Ka see põ- hikirj kinnitati.

***

TÜ TEADUSKONNA NAI- DISPÕHIMÄÄRUSE PROJEKT oli nõukogus laudadel ning nõukogu liikmed said selle kaasa edasiseks arutamiseks.

Mida peaks Tartu Ülikoolis muutma?

Ei! Ei! Ei!

TEADUSKRAADID

Ohust, mida kujutab Vene teaduskraadide süsteemi ülekandmine Eesti teadusesse, on mul olnud võimalus juba kirjutada («Edasi» nr. 253, 2. november 1990). Kogu varem kehtinud teaduskraadide süsteemi mõte on, nagu ka kogu ülejäänud süsteemil tervikuna, allutada inimese tegevuse võimalikult totaal- sele kontrollile ja reguleerimisele. Kõige efektiivsem viis selle eesmärgi saavutamiseks on mõistagi jagamine. Esiteks tuleb doktorinõukogud eraldada kandidaadi omadest. Seejärel tuleb teadused peenendada nii pisikesteks osadeks, et võiks täitsa kindel olla, et nende minimaalne arv ühel erialal võtab kraadi nõudlejalt igasuguse valikuvabaduse.

Kui soovida vana süsteemi kestma jäämist, siis on eriti arukas Eesti Vabariigi uute kaitsmisnõukogude moodustamisel näpu vahel hoida Vene teaduserialade nomenklatuuri. Hiljutisest ülikooli lehest oligi lugeda rõõmustav sõnum, et nii ongi toimunud, sest moodustamisel on juba 18 doktorinõukogu ja see ei paista olevat mingiks piiriks.

Kitsad erialanõukogud lähtuvad mitte eriti mõistlikust ideest, et ainult täpselt sama eriala teadlane on võimeline hindama mingi töö teaduslikku väärtust. Analooone on kujutus sellest, et kohtus suudab kaebaluse süü või süütuse üle otsustada vaid professionaalne jurist. Muu maailma kogemus näitab, et süüdistava või õigustava otsustuse langetamiseks piisab sellest, kui olla tavaline otsustusvõimeline ühiskonna liige, kes teeb oma otsuse professionaalsete juristide poolt ettevalmistatud materjali põhjal.

Täpselt samuti peaks näiteks bioloog suutma otsustada, tuginedes eksperdist oponenti arvamusele, kas töö vastab magistri- või doktori- kraadi nõuetele isegi juhul, kui töö kitsam eriala on hindajale võõras. Samamoodi peaks eesti filoloog oskama hinnata seda, kas germaani keelte grammatikale pühendatud töö vastab filoloogia teaduskraadi nõuetele, ilma et otsustaja oleks ise kunagi tegelenud germaani keeltega.

Kaitsmisnõukogu ülesanne ei ole ise teada kõike kaitsmisele tuleva probleemi kohta, vaid oskus valida töö oponentiks asjatundjad, kes võiksid tööle anda hinnangu, mida saab otsuse tegemisel usaldada.

Minu meelest ainus arukas tee Eesti teadusele oleksid kaitsmisnõukogud, mis vastavad teaduste üldisele jaotusele (filoloogia, ajalugu, füüsika, bioloogia, matemaatika, psühholoogia jne.). Uus teaduskraadide põhimäärus ei sea selles osas mingeid piiranguid ja vähemalt seekord ei saa valitsust loolluse süüdistada. Ei maksa kahtlustada, nagu seda on impeeriumis kogu aeg tehtud, et teadlased on vastutus- tundetud subjektid. Teadlastest koosnev nõukogu suudab ise otsustada, millist tööd kaitsmisele võtta ja millist mitte, ja paremini kui bürokraadid ning kindlasti paremini kui selgete poliitiliste kaalutlustega loodud teaduskraadide süsteem, mis on viinud impeeriumi teaduse katastroofini.

KELLE KÄES ON VOIM?

Ülikoolis on võim administratsiooni käes. Vaatamata mõningate eriti naljakate kateedrite ärakaotamisele ja teiste ümbernimetamisele, on ülikooli haldamise kord ikka veel miniatuurne koopia suuremast tsentralistlikust ja bürokratlikust süsteemist. Ka suur osa juhtkonda kuuluvatest inimestest on seal veel Koobi ajast, kui ülikoolis oli moeks poliitiliste insinuaatsioonikõnede pidamine.

Tsiviliseeritud maailma ülikoolides on kõige olulisem tegelane see inimene, kes reaalset õpetab üliõpilasi. Administratsioon on vaid tehniline aparaat, mille ülesandeks on õppejõudude teenindamine. Professoreid huvides kaitsmiseks on olemas mitmed vahendid, eelkõige akadeemiline kaitse (*tenure*), mis ei võimalda administratsioonil selle kaitse all olevat inimest vallandada; siis allasutuste (kateedrid ja teaduskonnad) suur iseseisvus ja lõpuks rektor, kes esindab administratsioonis õppejõudude huve. Meie ülikoolis sellised kaitsemehhanismid lihtsalt puuduvad või ei toimi.

Kui Tartu Ülikool tahab olla mi-

dagi muud kui jätkuvalt impeeriumi provintslik õppeasutus, siis on vaja muuta võimukeset. Reaalne võim tuleb anda sellele allüksusele, mis tegeleb üliõpilaste õpetamisega. Oleks täiesti loomulik, kui kateedril oleks oma sõltumatu eelarve, mille jagamise üle otsustab vaid kateeder ja mida administratsioon ei saa aasta lõpus enda tekitatud puudujääkide katteks ümber jagada. Kui selle võimaluse teostamine ole- masolevas majanduslikus kaoses on ilmselt utopiline, siis muudes küsimustes peaks kateeder olema kõigi oluliste küsimuste ainuotsustajaks. Sellise võimukeskme allapoole nihutamise saaks selgeks, et mõned väga tähtsad ametikohad pole ülikoolile lihtsalt vajalikud.

MIS ON ÜLIKOO LIS ESMANE?

Nii kaua kui ma ennast ülikoolis mäletan, on visalt püütud väita, et õppetöö on kõige tähtsam, ja kui selle lisaks veel natuke teadust tehakse, siis on asi lihtsalt oiavline. Pole kahtlust, et selle muinas- jutu on leiutanud administraatorid, kellele on nende amet mitte ainult peamiseks kutsumuseks elus, vaid ka ainsaks teaduslikuks erialaks. Selle loosungi praktilise elluviimise üks viis on varanduse äravõtmine «rikkamatelt» teaduslaboritelt ja selle läbi kommunistliku ideaali saavutamine: vaesustaseme üldine ühtlustamine.

Ettekujutus õppetöö esmatähtsusest on saanud kujuneda vaid pseudoteaduse vohamise taustal, mille kõige silmatorkavam joon on peamiselt venekeelse teaduskultuuri produtseerimine. Kuigi sotsia- listliku võistluse arvestust enam avalikult ei peeta, näib vana juhend, mille järgi ametiühingu komitee esimeheks olemine annab niisama palju punkte kui Nobeli preemia võitmine, ikka veel ülikoolis jõus olevat.

Ükskõik millise ülikooli kvaliteedi määrab ära tegelikult ainult üks näitaja: esmaklassiliste teadlaste arv selles ülikoolis. Isegi kui kriidid ja tahvli käsitamine viia metoodiliselt laitmatule tasemele, on siiski olulisem see, mida õpetatakse. Loo-

mulikult on ülikoolis õpetamist vääriva seas teatud kogus kohustuslikku mannaputru, kuid peamise koostise moodustavad teadmised, mida saab teada vaid inimene, kes asja ise uurib. Mida paremini ta seda teeb ja mida lähemal on ta oma erialal maailma tipptasemele, seda parem on õpetamise kvaliteet (sõltumata sellest, kui metoodiliselt öieti ta kriidiga manipuleerib). Seega, nii paradoksaalne kui see ka ei tundu, on õppetöö põhimõtte- liseks parandamiseks vaid üks tee: meelitada ülikooli tippteadlasi ja luua olemasolevatele võimalusi tip- pu jõudmiseks. Onneks näib kehtiva reegel, et tippteadlased püü- vad ka õpetamist samal viisil kor- raldada nagu oma uurimistöödki. Parimad psühholoogia õppelabo- rid, mida ma maailmas näinud olen, on ikka nendes ülikoolides, kus töötavad psühholoogia edeta- beli juhid. Samuti kehtib peaaegu vankumatu reegel: tehniliselt head õppelaborid on olemas vaid nendes ülikoolides, kus on esmaklassilised uurimislaborid, mis on neelanud endasse miljoneid dollareid. Ei maksa unustada, et ainult õppe- otstarbeks loodud labor või õppe- vahend on ikkagi mänguasi. Kaas- aegsel tasemel ja ülikooli hariduse nime väärivat teadmist saab anda vaid nende vahenditega, millega teadust tehakse, mitte aga nende- ga, millega taastatakse teaduse ajalugu, ükskõik kui vajalik ja huvitav see ka ei ole.

Sellega pole tahetud öelda, et õpetamist ennast ei peaks paremaks muutma, eriti selle tehnilist külge. Igas auditooriumis peaks juba praegu olema grafoprojektor, vi- deomagnetofon ja kompuuter, kui- gi ülikooli majandus suudab edu- kalt lahinguid pidada vaid vajaliku koguse kriidi pärast. See, mis ma öelda tahtsin, on see, et ülikoolis tuleb taastada teaduse prioriteet. Poleks paha, kui ka üliõpilaskon- suunaks oma huvi keskaegsetelt korporatsioonimängudelt sellele kuidas muuta oma õppeasutus kor- ralikult linnakoolist teoliselt üli- kooliks. See peaks nagu olema nen- de endi huvides.

JURI ALLIK

Kes on ülikoolis tööandjad?

Ametiühingute arvates on töövõt- jateks inimesed, kes müüvad oma tööjõudu, ja tööandjateks inimesed, kes olles ise ettevõtte omanikud või kes ettevõtte omaniku ülesan- del (töölepingu alusel) ostavad töö- jõudu ja on seega töövõtjale part- neriks töölepingu sõlmimisel.

Omaniku nimel tegutsev tööand- ja ülesandeid töölepingu alusel täi- tev isik on kõigi oma alluvate jaoks tööandjaks, kuid tema enese töölepingu sõlmimisel ettevõtte omanikuga on esimene töövõtja ja teine tööandja.

Sotsialistlike majandus- ja oman- disuhete tingimustes oli tööandja funktsioon hajutatud riigi valitse- mise, majanduse ja poliitilise juh- timise eri tasanditele. Kuni ameti- ühingud täitsid osaliselt riigiorga- nite funktsioone ning olid kaasvas- tutavad ettevõtete majandustege- vuse eest, kuulusid nii töövõtjad kui tööandja ülesandeid täitvad isikud ühtedesse ja samadesse ametiühingutesse.

Turumajanduse taastamisel toi- mub töövõtja ja tööandja täpsem kindlaksmääramine. Ametiühingu- reformi eesmärgiks on töövõtjate organisatsiooni väljaarendamine rahvusvaheliselt tunnustatud põhi- mõtete alusel. Ametiühingute sõltu- matuse tagamiseks on oluline riik- lise funktsioonidest loobumise kõrval tööandjate ja neid ülesan- deid täitvate isikute ametiühingu- test väljalülitamine. Tööandja ja ametiühingute kui töövõtjate orga- nisaatsioonide vahelised suhted ei saa olla ametiühingusisesed suhted.

Eesti kõrgkoolides on alanud aastal vaja meie kõigil tasemeil ametiühingorganisatsioonide sõltu- matuse tagamiseks ning Eesti Kõrgkoolide Ametiühingute Liidule

«Universitas» rahvusvaheliste va- bade ametiühingute tunnustuse saa- miseks määratleda, kes on ülikoo- lides tööandjad, kes töövõtjad. Meil on vaja vastata küsimusele, kas Tartu Ülikoolis on tööandjateks ainult ülikooli valitsuse liikmed või ka juriidilise isiku õigust omavate ja muude ülikooli struktuuriüksuste (kateedrid, osakonnad, sektorid jne.) juhid. Ametiühingukomitee ootab selles küsimuses ülikooli kõi- gi töötajate arvamusi.

Peale arvamuste laekumist on võimalikud järgmised tegutsemis- variandid.

1. Ülikooli ametiühingukonven- rents kuulutab teatud ametikohta- del olevad isikud tööandjateks ning nende kuulumise ülikooli ameti- ühingusse vastuolus olevaks ameti- ühingu kui töövõtjate organisat- siooni põhimõtetele.

2. Iga allüksuse ametiühinguor- ganisatsioon otsustab iseseisvalt tööandjate ametiühingusse kuulu- vuse küsimuse.

3. Kokkulepete sõlmimise käigus ülikooli ametiühingu algorganisat- sioonide ja tööandjate vahel palga- ja töötingimuste, töö- ja puhkeaja ja muudes küsimustes peavad töö- andjad või tööandja ülesanded täitvad isikud tegema valiku ameti- ühingu liikmeks oleku ja oma rolli huvides vahel, sest pole võimalik üheaegselt täita ametiühingu põhi- kirja nõudeid ning esineda tööand- jana.

4. Jätta kõik vanaviisi. Milline tegutsemisvariant valida? Või on veel mingeid muid võimalusi?

ALEKSANDER JAKOBSON

Defitsiidist

Mäletatavasti oli möödunud aastal TÜ üliõpilastel võimalik üliõpi- laste ametiühinguorganisatsiooni vahendusel saada mitmesuguste de- fitsiitsete kaupade talonge. Ameti- ühing likvideeriti 15. detsembril ning praegu pole veel päris selge, kuidas jaotus edaspidi korralda- takse.

Agaseni pole veel selge ka, mida ja kellele jagada. Tartu linnavoli- kogu tarbijakaitsekomisjon on sei- sukohal, et üliõpilastest tohiks tal- longe saada ainult abieluinimesed. Kommentaariks ütles komisjoni esi- mees Henn Elmet, et defitsiitseid (ehk nn. püsikaupu) on ju nii vähe, et kõigile nagnui ei jätku, Tartu Ülikoolis on aga üle 5500 tudengi, kelle hulka oleks vaja piirata. Kri- teeriumiks olgu siis abielus olek.

Välismaale õppima

Tartu Ülikoolil on taas võimalus saata oma üliõpilasi välismaale, seekord Saksamaale. Loomulikult peab selleks valdama saksa keelt.

Õpingud algavad selle aasta sügis- semestril. NL Hariduskomitee on EV-le eraldanud järgmised kohad:

● II kursuse üliõpilasele täie- liku kestusega õppekursus 4 aas- tak valalt valitud erialal (on eral- datud 2 kohta ühe endise Ida-Sak- samaa kõrgkoolis);

● III kursuse üliõpilastele osali- ne õppekursus (1 aasta) endises Lääne-Saksa kõrgkoolis kaubandu- se, ühiskondliku tootlustamise öko- noomika ja juhtimise erialal (1 koht);

● III kursuse üliõpilastele 10- kuine õppekursus vabalt valitud erialal endises Ida-Saksa kõrgkoo- lis (2 kohta);

● keelekursusteks on kohti III- IV kursuse germanistidele (1-kui-

luse seisukohaga nõustuda. Tartu Ülikooli täisealised üliõpilased on täiesti võrdsed teiste linnakodani- kega ning nii peab ka talonge eral- datama proportsionaalselt. Selle- küsimuses peab üliõpilaste eest seis- ma TÜ üliõpilaskonna edustus ning üliõpilastest linnavolikogu saadi- kud.

Edustus arutab seda asja oma 15. jaanuari koosolekul ning saa- dab oma esindajad tarbijakaitseko- misjoni koosolekule 16. jaanuari ning linnavolikogu istungil 17. jaanuaril, kus on plaanis küsi- mus otsustada. Pärast seda võib infot saada edustuse juhatusest te- lefonil 3 53 31.

OLAVI PAIDE

ne seminar endises Lääne-Saksa kõrgkoolis (TÜ-le 2 kohta));

● III kursuse germanistidele on 5-kuine kursus endises Ida-Saksa kõrgkoolis.

Avaldus tuua esmaspäeval (14. jaanuari hommikul enne kl. 11) peahoone ruumi 217 Andi Kasakule. Avaldusse märkida oma andmed ja eriala, mida tahetakse õppida ning miks. Lisada ka praegune keskmise hinne (lihtsaks orientiiriks, see ei ole mõõdupuu). Oma dekanaa- dist tuleks paluda avaldusele de- kaani või prodekaani arvamus.

14. jaanuaril kl. 11 toimub pea- hoones saksa keele test ning kl. 15 rektoraares kandidaatide valimine millest võtab osa ka edustuse esi- ndaja.

ANDRES REKKER, TÜ edustuse aseesimees

õppemaksule nii praegu kui ka tulevikus. Loodan, et vajaduse korral kasutab üliõpilaskond ja sel- le edustus õppemaksu kehtestamise vastu kõiki legaalseid võitlus- abinõusid ja et õppejõud loövad kaasa.

Koos stud. Peeter Palusaarega (UT 21. det. 1990) arvan: me lii- gume «ühiskonna poole, kes kõigi omandatavate väärtuste eest tuleb adekvaatselt tasuda». Vastupidi te- male loodan, et õppemaksu tasuma ei pea igüks ise, vaid meie kõik. Eesti rahvas. Riik.

Meie tulevane loodetav jõukus ei saa tulla seapeki ekspordist Lään- de (nagu seda mitmed parteid loo- davad) ega Itta (kus tulevikus os- tetakse valuuta eest sealt, kus oda- vam). Meie rikkus ei saa tulla jär- jest viletsamate järjest vähenevate kaupade ja teenuste eest rohkem raha küsides ja riburada ühel tel- sele edasi spekulierides, s.t. üks- teise järelt varastamise ringmängu- ga (turumajandus Eesti moodi). Euroopa väikemaade, Jaapani, Tai- wani, Lõuna-Korea ja teiste maade kogemus näitab, et jõukus tuleb teaduse arenguga, haridusega, kõr- ge kvalifikatsiooniga inimeste töö- ga. Tuleb kõrgtehnoloogiaga, apa- raadiehitusega, elektroonikaga, tea- dusmahuka tootmisega. Varem ta- kistas meid nende suundade aren- damisel «Moskva», edukalt taotle- des Eesti täitmist proletariaadiga. Nüüd takistame ise — nõukoguli- ku mõtteviisi omandanud heade õpilastena, kes mõnuga kasutavad uueks värvitud vana demagoogiat. Poolikuks jäänud katsed palka ja kvalifikatsiooni mõnevõrra seos- tada, harituse eest madalalt tasu- mise riikliku poliitika jätkumine, põlglik või vaevu salliv suhtumine teadusesse näitavad, et soovimatus homsele mõelda on jäänud.

Andekaile ja töökaile üliõpilas- tele on vaja stipendiume — palju suuremaid kui seni, aga küll ka senisest vähemaile. On vaja pika- ajalisi protsendita laenusid ülikoo- lis õppimiseks. Mille arvel? Kõi- ge muu arvel, eelkõige jätkuva meele- raikamise arvel, mis riigi- võimu käest on üle läinud nn. toot- jatele ja äriajajatele. Kui meie mõt- teviis haritusse suhtumises ei muu- tu, läheb EV kradile. Täpsemalt: läheb sinna, kuhu praegu läheme — rāpase vähetootliku maa poole, kus väike (peamiselt senistest spe- kulantidest ja varastest kujunev) rikaste kiht elab sadade tuhandete vaeste lollide arvel.

Oige oleks küll õppemaksu ase- mel arvestuste ja eksamite kor- duva tegemise eest tasu võtta, mis läheks õpikute honorariks ja trükkiludeks. Liiga palju võtame ülikooli vastu neid, kes siia tulevad mitte ametit õppima ega haridust saada, vaid õnnelikku muretut lap- sepõlve pikendama. Esimestel kur- sul on küllalt neid, kellele, hil- juti küpsustunnistus vägisi pihku topiti ja kes ikka veel proovivad ilma õppimata või mingit konsepk- ti õrnalt lehitsevana läbi saada — nagu nad seni said. Maksu nad siis selle eest, ja kõvasti!

Ülikooliõpetuse põhisevaga pole meil küllalt tarkade õppejõudude vähe- sus, vaid ülikoolisisene miljö, foon, keskkond, mille määravad tu- dengid ja nende senine kasvatus (sõprade, mammade-papade eluviis, kuritegelikult vastutustundetute kooliõpetajate moraalselt laostav mõju). Ükski õppejõud ei saa tu- dengit targaks õpetada; saab ise õppida ja õppejõud saab sellele kaasa aidata. Mõnigi meie näivalt keskpärane tudeng on välismaises ülikoolis end väga tugevana näi- danud, sest seal on üliõpilaste loodud miljö teine.

Tennessee ülikoolis (USA) oli mulle suurimaks üllatuseks mitte arvutuskeelsus, loengusaalid, õppe- metoodika, vaid ka lühikesel loen- guvaheajal õpiku kallal istuvate üliõpilaste hulk. Ma ei usu, et meil midagi niisugust niiepa tuleb, vä- hemalt tudengite poole pealt. Aga seni ei tohi ükski tõesti andekas ja töökas noor rahapuuduse pärast ülikooliharidusest jääda: see oleks kuritegu meie eneste ja Eesti (või- maliku) tuleviku vastu.

ERAST PARMAS TO

Jahmatusest

sai septembri lõpus rõõm, kui ülikooli ajaleht ilmus esmakordselt. Ofsettrüki, nüüd... Oleme taas kõrgrüki, aga veelgi enam. Ku varem saime fotosid klišeerida Tartus, siis nüüd trükikoja kehv materjal seda enam ei võimalda. Nii kulubki üks nädalapäev toimetuse ühel töötajal Tallinna peale. Aga olgem linna trükikoja siiski tänulikud, et nad EPA ja meie lehele kõrgrüki võimaluse andsid. Ka neil ei ole üleminekuperioodil kerge ja pealegi on lootust paremuse poole.

Ainult et rahulolematuse isenda-ga siinsamas toimetuse sees on väga suur. Küllap ka lugejail, sest me oleme saanud väga paljudest ettepanekutest teoks teha ainult pisut, pisut. Ei mahuta see pisike leht ühti midagi peale hädavajaliku info ja sisestulnud lugude. Infogi pole täielik, sest meie praeguste tingimuste juures me lihtsalt ei jõua ise igale poole õigel ajal. Siin me ees on olnud pikemat aega 8-leheküljeline ülikooli ajaleht kõrvõimaliku informatsiooni, ülikooli eri tahkude, üliõpilasküsimuste (mida nad teeksid ise) ja palju muuga, rääkimata kultuurist. Selleks kõigeks on vaja aga ka rohkem inimesi. Praegu on need paar inimest ise nii transporditöölised, sekretärid ja ei tea veel kes ning sellisel viisil jääb kõige vähem aega sisuliseks tööks. Peale loominguliste töötajate (s.t. ajakirjanike) vajaks toimetust ka oma keeletoimetajat (me oleme väga tänulikud oma ühiskondlikele keeletoimetajatele, aga kaua niiviisi võib; täna ilmub viimane nende poolt loetud ajaleht), kunstnikku, fotograafi, sekretäri. Aga palgad, palgad... EPA-s on 3-liikmeline lehetoimetuse viidud omaette osakonna seisusesse ja juba mitu kuud saavad meie kolleegid meist kuus peaaegu sada rubla rohkem palka.

Et kuuldavasti tahab ka edustus oma üliõpilasküsimuste välja andma hakata, et mitmed asjad siin ülikoolis selgeks rääkimata, siis loodetavasti saab peagi teoks üks ühine arupidamine ülikooli ajalehe teemal. Ja et meie lehetegemise võimalused praegu raskendatud, et käib sess ja tuleb vaheaeg, siis peaks järgmine ajaleht kindlasti ilmuma (pool lehte on juba planeeritud) ja ilmub loodetavasti enne uue semestri algust. Fotod ja kõik materjalid palume toimetusse tuua aga ruttu-ruttu, et me omadega jänni ei jääks.

Toimetust

VÄLISMAALE ÕPPIMA

Algteavet õppimis- ja stažeerimisvõimalustest välisriikides saab nüüd STENDILT peahoone vasakus tiivas Sophoklese soosiva pilgu all. Edasist infot ja head nõu annavad pr. RIINA LAIDVEE (välissuhete osakond, tel. 35-155) ja hr. URMAS AUNIN (teabetalitust, tel. 35-421).

TIIT MATSULEVITS

KLUBI

soovib kõigile head uut aastat ja kutsub sessi ajal lõdvestuma diskole reedel, 11., 18. ja 25. jaanuaril ning laupäeval, 12., 19. ja 26. jaanuaril algus kl. 21

Üliõpilaspilet ikka kaasas!

***

Kultuuriklubi

Saame kokku teisipäeval, 15. jaanuaril kl. 19 klubis.

NIETZSCHE

RAAMATUTE TELLIJAD

Toimetusest saab kätte I ja II köite.

Meie ülikoolipere on kaotanud ühe oma vanema põlve silmapaistvatest soome-ugri keelte ja kultuuride tundjatest. Paula Palmeos oli neid, kes mõõdaniku rasketel aastakümnetel ei lasknud meil unustada, kuhu me tegelikult kuulume.

Paula Palmeos

1911—1990

Ta hoidis meie teadvuses Euroopa kultuurriigid Ungari ja Soome, kuid tuletas meelde ka idapoolsete keelesugulaste olemasolu ja käekäiku. Seda tegi ta vastavaid keeli õpetades ja uurides, kultuure tutvustades ja tõlkeid avaldades. Läänes Ungari ja idas Karjala olid tema tähelepanu tulipunktid.

Tartu Ülikooli soome-ugri keelte kateedri õppejõud ja dotsent oli Paula Palmeos 1944. aasta sügisest 1989. aasta sügiseni. Õppetööle lisaks käis ta regulaarselt idapoolseid sugulaskeeli uurimas, kaasas üliõpilased või teised nooremad kolleegid, seda kuni aastani 1986. Ta avaldas rohkesti teadustöid karjala, eesti ja teistegi keelte kohta, samuti soome keele õpiku ja õppevahendeid.

Paula Palmeos (Pauline Palmeus) sündis 18. novembril 1911 Suure-Jaani lähedal Lahmusel ja suri 23. detsembril 1990 Tartus. Hari-

dustee kulges tal Viljandi gümnaasiumi kaudu Tartu Ülikooli, mille lõpetas 1939, olles 1936—1937 ka vahetusstipendiaadiks Ungaris. Enne meie ülikoolis tööleasumist oli ta mõned aastad kooliõpetaja.

Fennougristina oli Paula Palmeos rahvusvaheliselt hästi tuntud, millest kõneleb ka tema kutsumine filoloogilistesse teadusseltsidesse Soomes ja Ungaris. Tartu Ülikooli ja Eesti teaduse arengule aitas ta kaasa ka oma laialdaste isiklike kontaktidega läänemaailmas.

Opilased ja kolleegid mäletavad Paula Palmeost leebelt järeleandmatu õppejõuna ja produktiivse teadlasena, avala ja vahetu inimesena, kel oli tarve jagada kaaslastega kõike seda, mis tal oli. Tartu Ülikool ja Eesti filoloogiline pere on sügavas leinas hea kolleegi ja sõbra kaotuse puhul.

Soome-ugri keelte kateeder

Ühiselamuüür veel ei tõuse

• ÜLIÕPILASKÜLA ON LOODUD •

Tartu Ülikooli rektori 28. detsembri käskkirjaga nr. 239 moodustati alates 1. jaanuarist TU väikeettevõtte «Tartu Ülikooli Üliõpilasküla». Direktori kohusetäitjaks määrati majandusosakonna juhataja ARNO MÄGI.

• Kas nüüd on Tartu Ülikooli ühiselamute haldamise reform teoks saamas?

Jah. Mõõdunud aasta 1. juunil otsustas ülikooli nõukogu moodustada oma ühiselamute haldamiseks väikeettevõtte ja viia ühiselamud võõrastemajade õiguslikule režiimile. 28. detsembril kinnitas rektor «Tartu Ülikooli Üliõpilasküla» põhikirja ja kirjutati alla asutamislepingule.

• Üliõpilasküla pidi alustama tööd 1. jaanuarist. Kas saite nii kiiresti kõik paberid korda?

Kahjuks ei. Oheagsest üliõpilasküla struktuuri moodustamise ja kaadri üleviimisega käib edasi dokumentide vormistamine. Loodame 15. jaanuariks saada oma pangavarve ja juba 20. jaanuaril maksta töötajatele palka.

• Mida see reform muudab?

Esiteks koondab see kõik ühiselamutega seotu, annab majandusliku iseseisvuse ja tekitab konkreetse vastutaja.

Teiseks tähendab isemajandamine seda, et kõik kulud, mis jäävad riigi eelarvest katmata, tuleb katta üüriga.

Kolmandaks tõuseb ühiselamuid teenindava personali miinimumi piiril olev töötasu ja seda hakatakse maksma tegelike töötulemuste järgi osaluskoefitsiendi alusel. See tähendab, et lõpeb olukord, kus kõigile maksti ühtlaselt madalat palka ja töö tulemuslikkust oli palga maksimisele praktiliselt võimatu arvestada.

Neljandaks tõuseb ühiselamute komandantide vastutus ühiselamute asuvate materiaalsete väärtuste eest, sest inventari enneaegne mahakandmine hakkab avaldama negatiivset ja säästlikkuse positiivset mõju vastava ühiselamute töötasu-fondile.

Viiesiks paraneb ka üliõpilaste vastutus, sh. materiaalne. Noorte üldse minnalaskmismeeolu taustal on ühiselamute inventari vargused ja lõhkumised sagedased nähtused. Kolm viimast. Oktoobris viskasid Tiigi tn. 14 toa nr. 408 elanikud Taavi Raidmets ja Vahur Reede äsja ette pandud uue akna lihtsalt alla. 30. septembril visati Narva mnt. 25 toa nr. 541 aknast

pudeliga katki vastasoleva eramu aken. 9. detsembri õöl vastu 10. detsembrit lõhkus üliõpilane Pavel Kalliskki oma sünnipäevapeo ajal Narva mnt. 25 naabertoa ukse, ka toa laevalgusti, koridori laevalgustid, kolme korruse ukseplekid ning fuažee suure aknaklaasi. Materiaalset kahju oli 300 rubla.

Need ja teised sellised üliõpilased jäävad ühiselamukohast ilma, rääkimata kohustusest hüvitada kahju. Kui varem võis seaduse järgi üliõpilastel stuudiumi jooksul ühiselamust välja tõsta ainult kohutu korras, siis võõrastemaja õiguslik režiim võimaldab seda teha põhjuse korral kohe.

• Ühiselamute olukorra pärast on olnud palju kriitikat, sh. Teie aadressil ülikooli lehes.

Ühiselamute olukord on tõesti masendav, sellepärast sai algatatud ka ümberkorraldus. Kahjuks oli osa kriitikast ebakompetentne ega väärinud vastamist. Enne peaks tundma ülikooli struktuuri. Peale majandusosakonna osalesid ühiselamute teenindamisel kümnekond ülikooli allüksust kaadriosakonnast arvutuskeskusest, remondi- ja ehitusjaoskond kaasa arvatud.

Kontrollides ühel päeval Pälsoni ja Tiigi tn. ühiselamuid, selgus, et tööpäeva esimese tunni jooksul oli neis ühiselamutes kokku kaheksast töötajast kohal ainult üks. Palusin ühelt komandandilt (tal oli ka maja ümbrus koristamata) selgitust. Sellele järgnes TU lehes artikkel «Arno Mägi ründab komandanti».

• Teid on nimetatud üliõpilasküla direktori kohusetäitjaks. Miks kt. ja kuidas hakkab toimuma üliõpilasküla juhtimine?

Selleks et käivitada. Vastavalt põhikirjale juhib TU Üliõpilasküla direktor, kelle valib väikeettevõtte ühisnõukogu ja ametisse kinnitab rektor. Kui tavaliselt koosneb väikeettevõtte ühisnõukogu asutaja ja väikeettevõtte esindajatest, siis meie ühisnõukogus on esindatud ülikool, üliõpilaskonna edustus ja üliõpilasküla, kõik kahe liikmiga. Praegu on teada ka ühisnõukogu koosseis: ülikooli poolt haldusprorektor Vello Peedimaa ja plaani-osakonna juhataja Oleg Andla; edustuse poolt majandusüliõpilased Mati Tuusov ja Karli Lambot; üliõpilasküla poolt direktori kt. Arno Mägi ja asedirektor.

Ühisnõukogu põhiülesanneteks on väikeettevõtte tegevuse suunamine, eelarve ja üüritariifi kinnitamine, kusjuures ta ei sekku otse-sesse majanduslikku tegevusse.

• Kui palju inimesi hakkab üliõpilaskülas tööle ja kas koosseisud on komplekteeritud?

Koondame 17 kohta, loome juurde 11 ametikohta. Kokku tuleb 110 töötajat. Kaader on enam-vähem olemas, välja arvatud pearaamatupidaja ja varustaja.

Ilmselt vahetub lähemal ajal osa sellest teenindavast personalist, kes ei pea uutele nõuetele vastu.

• Kui suur on üliõpilasküla eelarve?

Vastavalt asutamislepingule kannab TU 1991. aastal meie eelarvest üle 1020 tuhat rubla, üürist peaks laekuma 235 500 rubla.

• Kas sellest jätkub?

Kindlasti mitte, kuid läbi peame tulema. Ehitusmaterjalide, remonditeenuste, mööbli jm. hinnad tõusevad ilmselt kiiremini, kui oskame arvata, lisaks asutamisega seotud kulud. Meil pole veel tööriistu, remonditööd tööruume, tehnikast ja muust varustusest rääkimata. Telefonide taotlusele vastas Tartu Linna Sidesõlm esialgu lakooniliselt: puuduvad tehnilised tingimused.

Selleks et jalad kiiresti alla saada, tuleb ilmselt abi otsida pangalaenust ja muust majandustegevusest.

• Mida ülikool peale raha veel annab?

Ülikool annab väikeettevõttele peaaegu tasuta kasutamiseks (iga ülikooliga mitteseotud majutuse kohalt tuleb ööpäevas maksta ülikooli fondi 1 rubla) ühiselamuhooned, annab tasuta üle ühiselamutes asuva inventari ja auto M2137 ning tagab ühiselamute tasulise sanitaartechnilise avariiteenindamise. Saavutatud kokkulepet võib pida rahuldavaks.

• Kas üliõpilaste üüritariif tõuseb?

Ei. 1991. aastal jääb selleks 7.50. Kaugüliõpilaste, täienduskursustele jt. õppetööli olijate üür tõuseb tegelike kulutusteni. Kõigi teiste üliõpilasküla mitteseotud majutustekorral on üüritariif võrdne samaväärse hotelli omaga.

• Millest alustate?

Kõigepealt püüame ühele poole saada ettevõtte loomisega. Remondiga alustame esmalt pesemisruumide, sanitaarsõlmedest ja teistest üldkasutatavatest ruumidest. Väga oluliseks pean liikuvate remondibrigaadide loomist. Ja väga nõudlikud peame olema ühiselamuid teenindavate töötajate vastu.

SANDER SAVIMAE

No see on ju päris peldik!

Just nii ja ei kuidagi teisiti väljendus üks soliidne Rootsi vana-härra pärast peahoone meeste tualettruumi külastust, olles eelnevalt tutvunud ülikooliga ja leidnud selle üldiselt päris rahuldavas seisus olevat. Et see käik/elamus oli tal siin viimane (tihti, sõidust tulles, on see viisit aga esimene), siis oli selgelt paista pitser kogu ülikoolist (kultuurikeskusest!) kujunenud muljetebuketile.

Ülikooli külastab väga suur hulk inimesi (muusikud, linna külalised, muidu huvilised jne), kellele jääb nägemata/tunnetamata meie ülikooli ajaloorikkus, ühe või teise kabineti sisustus või see, mis firma lipsu kannab prorektor, kuid seda asutust külastatakse kindlasti. Ja neil on täielik põhjus olla vapustatud sellest hämarast ja haisvast ruumist, kus pissuaride torustik on ammust aega katki ja kõik neisse lastu valgub seinale ja maha, mis teeb välja sama, kui lasta lihtsalt vastu seinu, sest kõik valgub niigi vabal voolul põrandal olevasse auku. Sellest ja koristamatusest on ruumis lämmatav hais. Ma ei hakka siinkohal arutlema kahel jalal turnimisest kabiinides, mis kindlasti on ainulaadne Euroopa ülikoolide peahoonete praktikas. Peale selle peavad härrad läbi ajama ühe pisikesse hägusa peegli, ühe kraanikausi ning ühe mittetöötava kätekuivatiga. Kunagi pole seepi, rääkimata tualettpaberist. Pole kohta, kuhu jätta portfelli või vihmavari, kus puhastada kingi või kui vaja, siis ajada habet.

Loomulikult pole küsimus külastele mulje jätmises (kuigi poleks paha, kui oleks vähem ka kõnesolevast tekiivaid piinlikkuselamusi), vaid igapäevast elamiskultuuri meie akadeemilises templis. Ülikoolil on kümnetesse miljonitesse ulatavaid kulutusi ja pole mingit kahtlust, et pisemagi tahtmise korral saab hoida ka selle ruumi kultuurirahvale kohasena. Või on ülikooli haldajail teine arusaamine?

Igapäevakülastaja
RÄIT MARUSTE

EDUSTUSE KOOSOLEKUD

Üliõpilaskonna edustuse koosolekud on 15. jaanuaril kl. 15 ning 18. jaanuaril kl. 15 ülikooli peahoones nõukogu saalis.

Juhatus

TÖÖPAKKUMINE

Kriminaalõiguse ja -protsessi ka-teeder (ph. 226) vajab (vanem)-laboranti, kes oskab masinakirja ja tunneb võõrkeelt. Tulla läbirääkimistele 21.—22. jaanuaril.

JOOKSUHUVILISED

Oks lihtsamaid kehalisi tegevusi, millega kõigil tudengitel on võimalik tegelda, on jooks. Sügisest alates on asjast huvitatutel võimalik harjutada ülikooli jooksuspetsialistide A. Nurmekivi, A. Pisukese, T. Matsini juhendamisel ja saada vajaduse korral vastavat konsultatsiooni. Et harjutamine oleks sihi-kindlam ja eesmärgipärasem, on parimatel võimalikel osal võtta 27. aprillil Hollandis toimuvast suurest jooksupeost. Siis toimub järjekorras juba 19. «Batavierenrace», millest võtab osa 250 võistkonda erinevatest Euroopa kõrgkoolidest ja mis kujutab endast teatejooksu kõrgpikkusega 170 km. Võistkonna liikmete arv on 25 jooksjat (18 meest ja 7 naist). Etappide pikkused kõiguvad 3—12 km. Start antakse keskööl Nijemegeni Ülikooli eest ja finišeeritakse Twente Ülikooli juures. Kõik asjast huvitatud on oodatud 22. jaanuaril kell 19.00 Ujala 4 aud. 204 esimesele võistkonna komplekteerimise koosolekule.

Teated telefonil 33032, Harry Lemberg.

ÜLIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TU, ruumid 240, 241, tel. 351 80. Tartu Trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. «U» ilmub reedeti.

Tellim. nr. 35. Tiraaž 3000. «Universitas Tartuensis» — газета Тартуского Университета, 202400 Эстонская Республика, Тарту, ТУ. Юликооли 18—241. Тел. 351 80.

UT

Universitas Tartuensis

● VÄLISMAAL
ÖPPIMISEST● TULEVIKU-
KONVERENTS● VALIK-
KURSUSED

Jaanuär *

● Enamikule lõppesid eksamid 26. jaanuaril. Pärast jäid õppehooneid täitma kaugõppijad. Sessiuuendusest võis arvustusi teha sessi lõpuni. Ajalooteaduskond alustas uut semestrit kohe pärast sessi. Teistel algab see esmaspäeval.

● Suunamist enam ei toimu. Ajakirjanduses ilmub nn. orjaturu info.

● Tallinnas arutati Eesti Akadeemilise Õigusteaduse Seltsi ja õigusteaduskonna eestvõttel õigushariduse arengukava. See jätkub Tartus 14. veebruaril.

● Oks II keelefoorumi korraldajaid oli ülikool. Otsus on lehtedes ilmunud. Mõningaid mõtteid keelefoorumilt järgmises lehes.

● B. G. Forseliuse Seltsi II üldkogu koosolekul otsustati anda suure Ignatsi Jaagu medal ajaloo professor SULEV VAHTRELE haridus- ja kultuurilugu käsitlevate tööde eest.

● 1989. aastast asutati ülikoolile raefond. Igal aastal kannab linnavalitsus sellesse 20 000 rubla õppejõudude jt. töötajate autasustamiseks eesti rahva huve teenivate teadussaavutuste ja õpetegevuse eest. Selle aasta raha jagamiseks kuulutati välja võistlus, millele võib 1. novembrini esitada 1. jaanuarist 1989 ilmunud monograafiaid ja õpikuid.

● Edustuse koosolekul arutati üliõpilaskonna püsikaupade talongi-de jaotamist. Leiti, et linn peaks arvestama üliõpilaste üldarvuga.

● Eesti Meestelaulu Selts valis aasta dirigendiks Tartu Akadeemilise Meeskoori ja «Forestalia» dirigendi ALO RITSINGU.

● Kolmapäevast reedeni olid dekaanid igatavaliselt kõrgkoolidevahelisel nõupidamisel. Seekord sõideti Harju rajooni Kuusalu.

● Ülikooli valitsus tuleb kokku teisipäeval, 5. veebruaril TO nõukogu reedel, 8. veebruaril.

* Toimetuse ei pretendeeri siin sugugi jaanuariinfo täielikule valdamisele. Toome ruumi puudusel vaid lühikokkuvõtte teadaolevast.

Kes saab stippi

Tudengite hulgas käib ringi kuulujutt, nagu saaksid kevadsemestril stipendiumi ainult viitele õppinud üliõpilased. Räägitakse ka, et stipendiumid kaovad üldse ära.

Plaani-finantssakonna juhataja Oleg Andla ütles, et stipendiumifond on küll natuke väiksem kui möödunud aastal, ent mitte märkimisväärselt. Erinevalt varasematest aegadest on aga stipendiumite jagamine täielikult teaduskondade asi. Nii võib küll juhtuda, et mõnes teaduskonnas saavad raha ainult viielised. Aga loodetavasti on teaduskonna sellekohane info juba varakult kõigile kättesaadav olnud (kas või kuulutuste tahvlil), nii et esmaspäeval ülikooli tulles ei üllata kedagi ebameeldiv rahast ilmajäämine.

Oppemaksu sel semestril igatahes küll ei tule.

MARGUS SANGLEPP

ROOTSI REKTORITE KONVERENTSILT

TO THE GOVERNMENT OF THE USSR

The Swedish Rectors' Conference — representing the 12 universities and colleges in Sweden entitled to give graduate training with full academic rights — addresses the following appeal to the Soviet government:

Since a very long time many links exist between the universities around the Baltic Sea. Recently an increasing number of contacts has been established between our universities and the universities in Leningrad, Kaliningrad, Tallin, Tartu, Vilnius, Riga and others. Many new interesting cooperation projects have been initiated. The Swedish government has allocated special funds for scientific cooperation with the East European Universities.

Against this background the Swedish Rectors' Conference must express deep concern about the latest development in Lithuania, Latvia and Estonia, a development which can have serious consequences for the promising cooperation between our universities that has now begun in the fields of student exchange and scientific collaboration, particularly regarding the environment. The Conference respectfully reminds the Government of the USSR of the expectations of the academic community for an open and collaborating world and refers to the Magna Charta of European Universities — signed by more than 300 University Rectors in Eastern and Western Europe in 1988. In that document, it is said, i.e., "Freedom in research and training is the fundamental principle of university life, and governments and universities, each as far in them lies, must ensure respect for this fundamental requirement by their precautions and vigilance."

For the Swedish Rectors Conference

Håkan Westling
Chairman

Bengt Nilsson
Secretary

NAD TOETAVAD

Möödunud nädalal viibis Rootsi Kuningriigis Lundi Ülikooli ja viimase juures tegutseva «Tartu Ülikooli Sõprade» seltsi kutsel meie ülikooli rektor Jüri Kärner. Kuna huvi Baltimaade vastu on praegu Rootsis väga suur, kajastasid seda visiiti kõik suuremad Rootsi ajalehed, raadio ja televisioon.

Visiidist pajatas rektor järgmist: «Programm oli uskumatult tihe. Esimesel õhtul, veerand tundi pärast seda, kui olin Lundis rongist maha astunud, ootas mind osa Rootsi ja Soome ülikoolide rektoreid. Esinesin nende ees väikese sõnavõtuga. Ennekoike huvitas neid olukord Baltikumis.

Pärastpoole oli mitmeid isiklikke vestlusi. Üks põhjalikum nendest toimus Lundi Ülikooli rektori Håkan Westlingiga, kes on ühtlasi ka Rootsi Rektorete Konverentsi esimees. Tema teatas mulle protestiavaldusest, mille konverents oli saatnud N. Liidu valitsusele.

Järgmisel päeval toimus pressikonverents. Pikema intervjuu andsin Rootsi Raadio eestikeelse erisaate jaoks, aga ka TV-le ja ajalehtedele.

Edasi toimus lõuna «Fakulteedi Klubis», kus tavaliselt tehakse ka

ettekandeid. Nende põhiettekandeks oli just laekunud eelarve ja selle arutamine. Pärast seda tutvustati mind lühidalt ja avaldati järjekordselt toetust Baltikumile, Eestile ja Tartu Ülikoolile.

Hiljem oli kitsam nõupidamine Lundi ülikooli rektori juures. Seal toimus konkreetse plaani kokkupanemine. Valitsus oli eraldanud kõikidele ülikoolidele täiendavalt kaks miljonit krooni Baltikumi ülikoolide abistamiseks. Esitasin oma programmi, kuidas seda raha võidaks kasutada.

Esiteks maksta õiges rahas palka õppejõududele, kes Rootsist sõidavad meile loenguid pidama.

Teiseks saada stipendiume doktoriprogrammidele väljaspool Eestit, Rootsi ülikoolide juures.

Kolmandaks oleks vaja muretse-da õppekirjandust, mille järele meil on karjuv vajadus.

Mulle öeldi, et need punktid on täidetavad, kuigi küllalt kulukad.

Rääkis rektoraadi tasemelt, kuid ülikoolide allasutuste vahel on juba pikka aega otsesidemed, nagu näiteks füüsikute ja pedagoogidel.

Kolmapäeva õhtul toimus «Palaestras» tippüritus, milleks mind sinna oli kutsutudki. Ürituse eel

käis tugev reklaam. See eestiteemaline õhtu kujunes emotsionaalseks. Esinesin seal ettekandega «Eesti Vabariigi Tartu Ülikool 1919–1939», milles koondasin põhitähelepanu rootslastes kujunenud armumuse kummutamiseks. Paljud arvasid seal, et kogu meie iseseisvusaeg oli kõrgnatsionalistlik ja fašistlik. Rääkis, kui paljudel aladel oli Tartu Ülikool tol ajal saavutanud maailmataseme ja milline tähendus on olnud ülikoolil meie rahvusteadustele üldse.

Pärast mind esines terve rida õppejõude ettekannetega, milles nad tutvustasid praegust koostööd Tartu Ülikooliga.

Viimasel päeval külastasin vabaõhumuuseumi «Kulturen», kohtusin veel kord «Tartu Ülikooli Sõprade» seltsi liikmetega. Õhtu möödus Eesti Majas, kus toimus Eesti Teadusliku Seltsi Lõuna-Rootsi osakonna koosolek.

Kokkuvõttes võib öelda, et kõikjal puutusin kokku toetusega Baltikumile. Toetust avaldasid kõik, alates lihtsatest inimestest ja lõpetades kuningliku perekonnaga. On hea, et me ei ole ükski.

Vahendas
MARGUS SANGLEPP

Anna mulle õng

Hiina vanasõna ütleb, et ära anna mulle kala, vaid anna mulle õng. Oli naljakas ja mõneti kurb vaadata, kuidas eesti lastele jagati jõulupakkides Saksamaalt saadetud soola ja riisi. Halearmsal moel avaldus siin Lääne hoiak Idale osutatava abi suhtes.

Ometi vajab Eesti pigem poliitilist toetust oma pürgimustele, samuti abi hariduse vallas. Lihapott süüakse tühjaks ja kõhu kaudu armastus on möödas. Pea aga jääb inimesel otsa, kogutud teadmised annavad aluse edenemiseks.

Teabetalitus avab tänast kirjutistesarja «Anna mulle õng», milles püüame anda kõrvõimalikku teavet välismaal õppimisest. Soovijale oleme lahkesti valmis abi andma, kui meie poole vastava murega pöördutakse. Asume peahoone ruumis 209, meie telefon on 35-421.

Lugupidamisega

TIIT MATSULEVITS,
teabetalituse juhataja

***

Pool sajandit viljastavat sotsialismi on võõrutanud Eesti kodaniku tavast käia ennast koolitamas väljaspool koduvabariigi piire. Piiride avanedes on taas tärnanud tung oma teadmisi täiendada välismaistes kõrgkoolides. Tee väliskõrgkooli võib kulgeda üliõpilasvahetuste kaudu, mida pakuvad TU poolt sõlmitud väliskoostöö lepingud (vt «UT» 26.10.90) ning haridusministeeriumist laekunud koolitusprojektid. Samas otsivad agaramad omal käel õppimisvõimalusi. Opihimulisi ei kohuta isegi tõsiasi, et sel juhul tuleb eneseharimine kas oma või sponsori taskust kinni maksta. Praegusel hetkel on siiski võimalik leida soliidseid finantseerijaid, kelle sihiks on aidata vabanevatel maadel integreeruda kaasaegsesse haridusprotsessi. Kuid teadmisi napib, puuduvad kogemused asjaajamiseks. Kuigi protseduurid, mis õppurikandidaatidel sooritada tuleb, on eri riikides erinevad, võib kirja panna mõned ühisjooned. Järgnevalt üritan üldistatud kujul esitada neid samme, mis välismaale kõrgkooli pürgijal astuda tuleb.

1. Teabe kogumine ja korrastamine kõrgkoolide kohta

Välismaale õppima püüdjatel peaks olema ülevaade sealsest haridussüsteemist, mis on nõukoguliku koolikorraldusest sootuks erinev. Paljud riigid (või erafirmad vastavas riigis) hoolitsevad ise teabeleviku eest, mis on üheks komponendiks nende elulaadi ja kultuuri propagandast. Ka kõrgkoolid ise on enamasti väga huvitatud võrasmistest andekatest õppuritest ning levitavad ohtlalt reklaammaterjale. Oppida soovijal (applicant) tuleb jõuda selgusele, kus ja mis moodi tema eriala kursusi loetakse. Selleks tuleb:

- defineerida eriala kursuse nimetus;
- kontrollida (kas või kaudselt), kas selle nimega on tõesti see kursus, mida õppida tahetakse;
- leida kõrgkoolid, kus neid kursusi loetakse;
- selgitada välja, mis tasemel, mil viisil ja kui kaua neid loetakse;

(Järg 2. lk.)

MARGUS SANGLEPPA joonistus

TÜ rahanduse detsentraliseerimisest

«ÜLIKOOLI TULEVIK» kolmapäevahommikused koosolekud jätkusid alanud aastal majandusprobleemide arutamiseks.

16. jaanuaril tutvustas plaani-finantsosakonna juhataja Oleg Andla rahandusministeeriumis kinnitatud juhendeid eelarvele koostamise kohta. Siis ei olnud veel selge, kas need näidised on kohustuslikud või võime autonoomse ülikoolina vabalt talitada. Rektor tutvustas teadusfondi nõukogu ja teadusnõukogu arutatut (sellest loodame veel lähemalt kirjutada).

23. jaanuaril jätkati ülikooli majandamisteemalise konverentsi ettevalmistamist.

30. jaanuaril tutvustas arvutuskese sektorijuhataja Enn Lasn praegu ülikoolis arvutitesse viidud programme. Kui allüksused ise oma raha ja muid vahendeid jagama hakkavad, vajavad nad ka arvutitest rohkem andmeid. Edaspidi peaksid rohkem andmepanku valdama allüksused ise. Kõigeks selleks on vaja esmalt ülikooli oma struktuur ja põhiprintsiibid paika panna, arvutite taha asi pidama ei jää.

Majandamiskonverents toimub eeldatavasti 13.–14. veebruaril. Kolmapäeval, 6. veebruaril kl. 8.15 on taas kõik huvilised oodatud nõukogu saali.

TÜ FONDI 1990. AASTA TEGEVUSE VILJAD

23. jaanuaril saabus ülikooli konteineritais kingitusi Tartu Ülikooli Fondilt Torontost.

Üliõpilaste õppetöö ja arvutikasutuskas arendamiseks saadeti 100 IBM PC/AT-ga ühilduvat arvutit ja 10 printerit. Kolm keerukat arvutit kingiti sihtotstarbeliselt teadustöö edendamiseks.

Ülikooli paljundusbüroo sai paljundusmasinaile varumaterjale ja paberit. Meeles peeti ka paberit.

Anna mulle õng

(Algus 1. lk.)

e. kontrollida, kas õppuri eelnev tase on kõlblik kursuse kuulamiseks;

f. jne, jne.

Loomulikult tuleb silmas pidada, et akadeemiline haridus on graadueeritud haridus ning kursuste kuulamine on eeltöö kraadi kaitsmiseks. Teaduskraadid erinevad riigiti, inglasest pärineb 3-astmeline teaduskraadi süsteem: bakalaureus, magister, doktor (=bachelor, master, doctor.) Soomes vastab magistrikraadi kandidaati (meditsiini erialadel lisandub), järgnevad lisensiaati ja tohtori.

2. Kontaktivõtmine kõrgkooliga

Üldreeglina tegelevad sellega õppurid ise, kuid eksisteerib rida süsteeme, mis väljastavad küsimustikke, korjavad andmeid ja vahendavad neid kõrgkoolidele. Enamasti toimivad nad arvutustehnikat ja muid moodsaid vahendeid kasutades. Pärast esimest pöördumist läkitab kõrgkool tudengikandidaatile oma informaterjalid ja nõudmiste loendi ning teatab õppemaksuks kuluva rahasumma suuruse. Hariduse hind on üsna soolane, lisaks elamiskulud.

3. Abirahade ja stipendiumide hankimine

Osaliselt jagavad abirahadid kõrgkoolid, kuid enamasti fondid, seltsid, ühingud. See on valdkond, kus õpihimulisele on võimalus oma leidlikkust üles näidata. Teavet võib leida kõrgkoolide teatmistest, jätkväljaannetest, spetsiaalsetest kogumikest (näit *Financial Resources for International Study: A Definitive Guide to Organizations Offering Awards for Overseas Study*). Abiraha taotleja peab arvestama, et harilikult otsustatakse sügissemestri abirahade ja stipendiumide annetamine juba aasta alguses (jaanuar/veebruar). Opi- ja elamisraha saab ka kõrvaltöödega teenida, kuid väliskodanike töötamist piirab harilikult seadusandlus. Soovitav on tunda vastava riigi seadusi, mis tudengitele soodustusi võimaldavad. Sagedamini kasutatakse tudengeid abistavatel samas kõrgkoolis, vanema astme tudengid (*graduate student*) leiavad rakeduse assistentidena jne.

4. Ettevalmistustaseme tõestamine

Sisseastumisel võivad kõrgkoolid seada tingimuseks mõningate eksamite või standardiseeritud testide sooritamise. Testide ja eksamite tegemise eest tuleb õppuril maksta. Enamasti kehtivad testide tulemused paar aastat. Oma huvides võivad mingi täiendava eeltestimise korraldada ka sponsorid või vahendajad.

põuas vaevlevat ülikooli telefaksi. Loetletud seadmed ja materjalid osteti TÜ Fondi annetatud summade eest.

Esemeliste annetustena oli fond saanud ja ülikoolile saatnud paberit arvutiprinteritele, dokumentihoidjaid, mitukümme kastiläht raamatuid Dr. E. Aruja initsiatiivil, meditsiinitarbeid ja -ajakirju Kanada Eesti Arstide Ühingult. Viimaselt on pärit ka koguseliselt ja maksumuselt suurim osa saadetisest — üle nelja miljoni tableti *ibuprofeeni*, mis on põletikuvastase ja valuvaigistava toimega ning mõeldud ülikooli kliinikute patsientidele.

Kuna õppetöö toimub võrkeeles, siis esiteks nõutakse õppurikandidaadilt keeleoskuse demonstreerimist. Inglise keele valdamist hindab *TOEFL-test* (*Test of English as a Foreign Language*). Eriala-teadmiste või üldiste teadmiste taseme hindamiseks võidakse samuti kasutada standardiseeritud teste. Standardiseeritud testide sooritamiseks on loodud vastavad keskused üle kogu maailma. N. Liidus on sellised keskused seni ainult Moskvas. Kavandatud on testimiskeskuste loomist Eestis. Keskuste avamise põhitingimus on, et siin sooritatud testid oleksid seal aktsepteeritavad.

5. Vajalike dokumentide vormistamine

Nõutavad dokumendid kõrgkooli astumiseks on:

- kohataotlus (*application form*), mis sisaldab harilikult ka elulookirjelduse (*curriculum vitae*);
- diplomi, koolitunnistuse vms (*academic credentials*) koopia koos tõlkega;
- soovituskirjad õppejõududelt;
- garantiikirjad õppemaksu tasujatelt;
- standardiseeritud testide tulemused.

Dokumentide postitamisel tuleb arvestada, et osa kõrgkooli võtab dokumente vastu igal aastal ainult teatud kuupäevani (*application deadline*). Ei saa jätta ka märkimata, et sageli tuleb koos dokumentidega postitada ka väike rahakaart (*application fee*), mõistagi konverteeritavas valuutas.

Kui kõrgkool võtab nõuks langevada kohataotleja dokumentide põhjal positiivse otsuse, siis järgneb asjaajamine saatkonnas või konsulaadis viisa taotlemiseks. On soovitatav teada, millist viisat läheb vaja siis, kui soovatakse õpingute kõrvalt töötada.

Ka normaalses ühiskonnas vältab protsess algsest õppimissoovist kuni kõrgkooli jõudmiseni umbes aasta. Tüülik pikkus sõltub põhiliselt edasi-tagasi kirjavahetusest, mis postilõusid arvestades võib meil kesta märksa kauem. Järelikult kehtib õpinguteks valmistumisel vanasõna: mida varem, seda parem.

Välisriikides varustavad õppureid teabega õppimisvõimalustest spetsiaalsed kontorid ja organisatsioonid. Meilgi tuleks pürgijate abistamiseks luua nõustamisteenistus (või -süsteem). Kuuldavasti tegelevad õppima suunamisega mitmed fondid, ühingud ja üksikisikud. Kellel on sidemeid raja taga. Oleks väga vajalik korraldada sellealase teabe kooskõlastatud levitamine, sest senine ülevaade on väga puudulik. Ootame informatsiooni ülikooli teabetalitusse, tel. 35421.

URMAS AUNIN, teabetalitus

Käesolev kirjutis ei ole mõeldud pakkuma lõplahendusi, vaid püstitama probleeme ja valgustama nendega seotud asjaolusid, et ergutada avaldama arvamust ülikooli rahanduse juhtimise kohta.

Ülikooli juhtimise ümberkorraldamisega peaks suurendama allüksuste ettevõtlikkust. Selles suunas peaks tööle hakkama ka ülikooli rahanduse detsentraliseerimine. Rahanduse detsentraliseerimist võib lugeda ülikooli valitsemise funktsioonide ümberjaotamise oluliseks koostisosaks, ilma milleta ei hakka korralikult tööle ka muud abinõud. Õigusega võtta vastu majanduslike otsuseid peab kaasas käima kohustus finantseerida nende elluviimisega seotud kulutusi. See hoiab ära kergemeelsed, ilma reaalse katteta otsused. Edukalt saab aga oma otsuseid ellu viia ainult see, kes käsutab selleks vajaminevat raha.

Juhtimise, sealhulgas ka rahanduse juhtimise detsentraliseerimise vastu, esitatakse tavaliselt kaks argumenti:

● Ülal vaadates on võimalik saada paremat ülevaadet olukordadest ja vajadustest, all aga võidakse mitte toime tulla rahade jälgimisega ja mõni iseseisev käsutaja võib jääda nii paljaks, et ei saa enam palkagi välja maksta;

● Rahade koondatud käsutamine võimaldab nendega paremini manööverdada ja ära hoida seda, et kuskil jääb midagi vajalikku tegemata, kui mujal seisab samal ajal kasutamata raha.

Esimene argument ei ole eriti veenev, sest vajadustest on kõige parem ülevaade siiski neil, keda need vajadused otseselt puudutavad, kergemeelsust saab aga kõige mõjusamalt ära hoida selle tagajärgede vahetu tunnetamine. Teine argument kehtib aga kindlasti tingimustes, kus raha kulutamise võimalused on tähtajalised ja eelarveperioodi lõpuks kasutamata jäänud raha läheb kaotsi.

Rahade tsentraliseeritud käsutamisega käivad aga sageli kaasas mitmesugused väärtused, millest on palju juttu olnud ka ülikooli arengu komisjonis. Sellisel käsutamisel on kalduvus muutuda meelevaldseks ja seda mõjutavad tegelike vajaduste kõrval subjektiivsed tegurid, nii et raha jaotamine ei käi alati erapooletult. Allüksustel puudub oma tegevuse kavandamisel kindlustunne, sest need, kes raha vajavad, ei tea ette, kui paljuga nad võivad arvestada. Tekib üksteise eest rabamise ja iga hinna eest kulutamise mentaliteet, raha saamisel ja kulutamisel kasutatakse eetikavastaseid võtteid. Allüksustele kindlate ja lõplike rahavahetuste kättemine, millele ei saa enam midagi juurde kaubelda, loob tõhusa majandusliku vastutuse ja parandab kindlasti kulutamise otstarbekust.

Viimastel aastatel on nii õppekui ka teaduspoolel püütud allüksustele kindlaks määrata ülikooli eelarvest tähtsamateks kuludeks eraldatav raha. Tegelikult ei ole see süsteem aga korralikult tööle hakanud, sest ülikooli arvepidamine ei ole suutnud tagada tegelike kulude küllalt täpset jaotamist. Pealegi on senise korra puhul ülikooli eelarve sulgemisel aasta lõpul niikuinii tulnud tasaarvestada eri allüksuste ülekulud ja kokkuhoiud. Detsentraliseeritud rahandus saab üldse edukalt toimida ainult juhul, kui aasta lõpuks kulutamata jäänud raha jääb ülikooli ja allüksuste käsutusse ka järgneval aastal.

Kogu ülikooli eelarvet ei ole ilmselt võimalik ega otstarbekohanegi välja jagada allüksustele. Raha kulutamise valdkondi on palju. Eri

valdkondades on juhtimistasandite võimalused raha otstarbekalt kasutada erinevad. Et süsteem hakkaks tööle sujuvalt, on tarvis endale selgeks teha, milline juhtimistasand (ülikooli keskus, teaduskond, instituut*, kateeder) millist kulu kõige asjakohasemalt finantseerida saab. Ka rahaallikad on ülikoolil mitu: riigieelarve, lepingud, muud erivahendid, annetused, tulevikus vahet ka õppemaks. Seepärast on vaja otsustada, kas liita kõik allikad enne jaotamist üheks või jaotada igast allikast saadud raha omamoodi. Et allüksuste osa raha saamisest eri kanalid pidi on erinev, tuleks nähtavasti eelistada teist varianti.

Et saada nende probleemide lahendamiseks seisukohti, viidi majandus- teaduskonnas juhtimistööga ja rahandusega kursis olevate õppejõudude hulgas läbi küsitlus selle kohta, milliseid kulusid milliselt tasandilt nad peavad otstarbekaks finantseerida.

Üsna üksmeelseks kujunes seisukoht, et ülikooli ehituste ning nendega seotud seadmete, kapitaalremondi, hoonete korramise, veanduse ja ühiselamute ülalpidamise korraldamine ning finantseerimine peaks jääma ülikooli keskusele. Kommunikaalkulude osas (küte, valgustus jne.) jagunesid arvamused pooleks — jätta need ülikooli või teaduskonna finantseerida. Õppe- ja teadusaparatuuri ja inventari soetamise, õppejõududele, teaduritele, abi- ja majanduspersonalile palkade maksmise ning stipendiumite osas kaldus enamik selle poole, et need jääksid teaduskonna või isegi instituudi-kateedri kätte.

Lepingusummade kasutamisel jäi valdavaks seisukoht, et neid peaks käsutama see allüksus, kes lepingulist tööd teeb, sisuliselt lepingu juhendaja. Nende rahade osaline koondamine ülikoolikeskuse kätte peaks toimuma kokkuleppel. Õppemaksu kohta arvas enamik, et see peaks jääma teaduskonna käsutusse, sponsoritelt saadud summad nende kätte, kellele need on annetatud. Selle küsitluse tulemused ei ole ilmselt küllalt üksikasjalikud, et anda valmisretsepti rahanduse detsentraliseerimiseks, ka on küsitlute ring liiga kitsas. Algoriitire rahanduse ümberkorraldamiseks saab sellest aga küll.

Otsustavast osa raha jaotamisel hakkab ilmselt etendama eelarverahade jaotamine. Et tasandeid on mitu, peab ka jaotamine toimuma nähtavasti mitmeastmeliselt. Mõeldav on süsteem, mille puhul algul jaotatakse ülikooli eelarve kaheks — keskselt ja allüksustes käsutatavaks osaks. Viimane jaotatakse teaduskondade ja nendega võrdselt loetavate allüksuste vahel. See peaks muidugi toimuma teaduskondade osavõtul. Oma kateedrite ja instituutide vahel jaotab talle kuuluva osa ära iga teaduskond ise.

Õigeks jaotamiseks on tarvis põhjendatud aluseid — normatiive või arvutusmenetlusi, mis tagaksid iga kululiigi rahalise kätte jaotamise objektiivsete vajaduste ja võimaluste kohaselt. Orientiiriks saavad siin olla muidugi ka senised tegelikud kulud. Ainult nendele ei saa aga toetuda, sest nii kandusid uude jaotusse üle ka seniste suvaliste otsustuste tagajärjed. Eriti seadmete, aparatuuri ja inventari soetamise summade jaotamine võib niiviisi teravaks kujuneda. Niisiis on tarvis objektiivsemaid aluseid.

Detsentraliseeritud rahanduse puhul on eriti oluline tagada, et allüksuste kulud oleks hoitud üks-teisest lahus.

Kõige mõjusamaks meetodiks oleks ses suhtes kahtlemata avada

isefinantseerivatele allüksustele oma pangakontod. Seda on ülikooli arengukomisjonis ka välja pakutud. Iga allüksus saaks sel puhul katta oma vajadusi ainult oma kontol oleva raha piires. Kui kontotühi, jäävad ka palgad maksmata. Majandusliku vastutuse seisukohalt oleks see kahtlemata väga efektiivne. Avada kõigile ülikooli kateedritele oma pangakontod oleks aga puhttehniliselt väga raske. Ei ole kindel, kas sellega nõustuks ka finantseeriv pank. Segadusi on oodata ka ülikooli allüksustele väljastpoolt esitatavate arvelega. Pika-peale, kui tekib väga palju arvetasumisest keeldumisi, sest need on esitatud valele kontole, võiks see ülikoolist peletada eemale nii tarnijad kui ka teenuste osutajad. Lihtsam oleks lugu, kui oma pangakontole oleks ainult teaduskondadel ja nendega võrdselt allüksustel. Madalama tasandi allüksuste kulud hoitaks sel puhul üksteisest lahus raamatupidamise analüütilises arvestuses.

Teine võimalus oleks loobuda allüksuste oma pangakontodest ja hoida kulud arvepidamises lahus. Senised kogemused on kõigutanud paljude usku sellesse, et seda oleks võimalik teha küllalt täpselt ja viigadeta. Igal juhul eeldaks see ülikooli arvepidamise ümberkorraldamist, sellekohase esmasdokumendide märgistamise korra sisseadmist ning arvutiprogrammide muutmist. Detsentraliseerida koos rahandusega ka ülikooli arvepidamine saaks vaevalt tulla kõne alla. See nõuaks senisest palju rohkem tõõjõudu ja ka kulusid. Lahenduseks saab ikkagi olla ülikooli ühtne arvutustehnikale toetuv täiustatud arvepidamise süsteem. Küllalt üksikasjaliku ja täpse arvepidamise sisseadmist võib lugeda rahanduse detsentraliseerimise kõige tähtsamaks eelduseks.

Eespool esitatud arutluste pinnal võib püstitada teesid, mis võiksid olla aluseks veebruaris toimuva ülikooli majanduse alase konverentsi aruteludele.

● 1. Ülikooli juhtimise paremaks ümberkorraldamise abinõude hulgas on saanud küpseks rahanduse detsentraliseerimise vajadus.

● 2. Rahanduse detsentraliseerimine saab anda kasulikke efekti ainult siis, kui see on tagatud raha jaotamise hästi põhjendatud alustega ning vastava arvepidamise süsteemiga.

● 3. Kõige olulisemateks probleemideks, mille lahendamiseks sõltub rahanduse detsentraliseerimisest saadav kasu on:

- * pädevuse jaotamine raha kasutamise alal ülikooli juhtimise tasandite vahel nii, et iga tasand saaks lahendada iseseisvalt just neid küsimusi, mille õigeks lahendamiseks tal on rohkem eeldusi kui teistel tasanditel;
- * raha allüksuste vahel jaotamise selliste aluste väljatöötamine, mis tagaks piiratud ressursi puhul kõige õiglasema jaotuse;
- * arvepidamise ümberkorraldamine nii, et oleks tagatud kõigi kulutuste täpne kajastamine nendes allüksustes, kes neid kulutusi on teinud;
- * targa otsuse langetamine allüksustele iseseisvate pangakontode avamise asjus.

Oleks tervitatav, kui võimalikult paljud asjast huvitatud ülikooli ametihed ja -naised tuleksid ülikooli majanduskonverentsil neis küsimustes välja oma põhjendatud seisukohtade ja ettepanekutega.

* Siin ja edaspidi käsitatakse instituudina kateederinstituuti, nagu seda on pakunud välja ülikooli bioloogid ja keemikud.

ARNO SUŠI

info·info·

VALIKKURSUSED

TO VALIKKURSUSTE KAVA
1990/91. õ.-a. kevadsemestril

Ülikooli reformimine on jõudnud nii kaugele, et nüüd on võimalik endale ka meelepärast loengukursust valida. Teaduskonniti on see muidugi väga erinev: osa aineid on nagunii kohustuslikud, osa valib teaduskond, osa üliõpilane. Nende üliõpilaste valikkursuste kohta saab teavet vastavast erialakateedrist. Seal saab end ka 10. veebruarini kuulajaks registreerida. Peaks vaatama ka oma tunniplaani. Valikkursuste kavaga saab tutvuda teaduskondades, kateedrites, raamatukogus.

Äga et paberi vähesuse tõttu on seda trükitud ainult 120 eksemplari, otsustas ka toimetuse sellele ajaleheruumi «raisata». Et selle avaldamine vähem ruumi võtaks, oleme teinud ebatavapäraseid lühendeid (p. — professor, d. — dotsent, v-õ. — vanemõpetaja, õ. — õpetaja, v-t. — vanemteadur, t. — teadur, a. — assistent, m-k. — meditsiinkandidaat; al. — alused, õp. — õpetus jne.). Vabandame ka, et mitmesonolise nimetusega kateedri puhul kasutasime ainult esimest sõna. Peale loengukursuse nimetuse on märgitud selle maht, korraldava kateeder, lektor ning toimumise aeg (kuud rooma numbritena).

Jõudu valimiseks, jaksu kuulamiseks! Ja avalikud arvamusedki on teretulnud!

Toimetuse

FILOSOOFIA JA POLIITIKATEADUSE KAT.

Sissejuh. teadusfilosoofiasse	32	d. R. Vihalemm	KV
Moodne ajaloolisfilos.	16	p. E. Loone	KV
Esteetika al. (vene k.)	30	p. L. Stolvitš	KV
Filos. küündimatus ja ta ainus probleem	30	õ. J. Kivistik	KV
Sissejuh. kaasaja anglo-am. pol. teooriasse	30	v-õ. R. Vetik	KV
The post-physician era	14	d. V. Parve	IV, V
Ihu-hinge probleem teadlastele (mitte pastoritele)	14	"	II, III
Inimese koht, tähendus ja perspekt. teiseaegse maailmas	12	d. T. Sutt (ZBI)	KV

PEDAGOOGIKA KATEEDER (kõik loengud kevadsem.)

Perekonnakasvatuse	36	d. I. Kraav	
Vanuseastmete psühhol. ja pedag.	36	"	
Koolielu sotsiaalpsühhol. ja kasvatuse	36	"	
Murdeea psühhol. ja pedag.	36	"	
Aktiivne kuulamine kasvatuses	36	"	
Suhtlemisõpetus	20	v-õ. K. Indre	
Oppimispsühhol.	10	"	
Interaktiivmeetodid	24	"	
Koostöö alused	12	"	
Interaktiivmeet. (ajurünnak, otsingumäng, dispuut, aval. esinemise algkurs., diskussioon, läbirääk. strat., sotsiodraama)	34	õ. R. Valgma	
Õppekirjanduse koostamine	12	p. J. Mikk	
Pedagoogilised mõttmised	12	"	
Opiokuste kujundamine	10	v-õ. T. Pedastsaar	
Okoloogiakasv.	10	"	
Looming. ühistöö teooria ja met. (ajurünnak, disk., dispuut, sotsiodraama, otsingumäng)	32	v-õ. L. Ounapuu	
Õppekasvatustöö eesmärgistamine	20	v-õ. E. Krull	
Kõlbel. ja pol. kasvatustöö (sotsialiseerimise) teor. ja met. lähteal.	20	"	
Õpetuse individualis. ja diferentseerimine	20	p. I. Unt	
Õhharidus EV-s	20	d. H. Kurm	
Ученик в потоке информации	20	d. L. Vassiltšenko	
Средства массовой информации и школа: проблемы и перспективы сотрудничества	20	"	
Обучение скорочтению	20	p. J. Mikk	

AJALOOTEADUSKOND

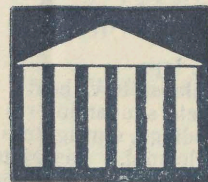
Eesti ajalugu	42	eesti ajal.	d. A. Liim	III, IV
Sissejuh. retoorikasse	30	eriped.	d. T. Aunapuu	II-V
Kõneteguse psühh.	30	"	d. K. Karlep	II-V
Võrdlev-ajal. eriped.	20	"	d. J. Kõrgesaar	KV
Sissejuh. psühh.	64	loog. ja psüh.	d. J. Huik	II-V
Diferentsiaalpsühh. ja psühhodiagnoos	32	"	d. K. Toim	II-V
Sotsiaalpsühh.	64	"	v-õ. O. Must	II-V
Loogika	32	"	v-õ. G. Vuks	II-V
Perekonnasuhete psühh.	32	"	õ. D. Kutsar	II-V
Eesti ajal. (vene k.)	30	NL rahv. ajal.	d. I. Rajasalu	KV

ARSTITEADUSKOND

Röntgenograafiline faasianalüüs	14	geofüüs.	d. T. Müürsepp	KV
Ioniseerivad kiirgused ja dosimeetria	14	"	"	KV
Kromatograafia ja elektroforees	34	anal. keem.	p. I. Koppel	KV
Keskkonnakeemia	12	anorg. keem.	d. V. Loodma	KV
Kollidlahused	12	"	d. J. Ehrlich	KV
Histotehnika	12	histol.	p. O. Hussar	KV
Med. antropoloogia	10	"	d. H. Kaarma	KV
Lümfisüsteem	10	anat.	d. E. Lepp	KV
Parenhümotoosete organite veresoonte morfol., embrüonaalne areng, võrdlev anat., arengu variandid, anomaaliad	15	"	d. H. Tapfer	KV
In. skeleti arenemine, ehitusprints. Kuju ja liikuvuse variats., anomaaliad	11	anat.	d. K. Ulp	KV

Biol. rütmid ja tervise-lik eluviis	10	füsiol.	p. S. Teesalu	II, III
Terv. toitumise füs. al.	18	"	"	III, IV
Miks on vereuuringud arstile olulised	10	"	d. O. Imelik	IV, V
Hingamise funktsionaalsete uuringute füs. al.	12	"	d. P.-H. Kingisepp	II, III
Raku funktsion. aktiivsuse regulatsioon	10	"	v-õ. A. Soosaar	III, IV
Valu neurofüs. mehhanismid	10	"	v-õ. E. Vasar	II, III
Emotsioonide neurofüs. ja neurokeem. mehhanismid	10	"	"	IV
Neuroptiidide füsiol. tähendus	12	"	"	IV, V
Kliin. immunofarmakol.	16	farmakol.	d. L. Rāgo	IV, V
Toksikoloogia eriküsimusi	16	"	p. L. Allikmets	V, VI
Antibiootikumide farmakol.	12	"	"	I, II
Ravimtaimede kasutam. med-s	16-18	"	p. L. Nurmand	III, IV
Arengufarmakol.	17	"	d. M. Otter	IV, V
Kronofarmakol.	16	"	"	V, VI
Ealine farmakol.	20	"	"	IV, V
Patoanatomilise lahangu teooria ja praktika	14	patoanat.	p. L. Pokk	III, IV
Vere reoloogil. omaduste ja vere koosseisu muutustest olmeintoksikatsioonide, mõningate haiguste ja patol. protsesside puhul	14	patofüs.	d. K. Paju	II
Oldine adaptatsiooni sündroom. Stressireaktsiooni adapt. ja kahjust. efektid	14	"	v-õ. E. Orlova	III
Kodumaise med. ajaloo	10	hüg.	d. V. Kalnin	IV, V
Statistil. meetodid	14	"	"	III, IV
Uut tervish. korraldusest Eestis	10	"	d. L. Karu	IV
Keskkond ja tervis	16	"	p. A. Saava	III, IV
Maaelanike elu- ja töötingimused, tervis	12	"	p. J. Reinaru	II, III
Laiba kohtumised. lahangu teooria ja pr. (V-VI k.)	18	kohtumised.	v-õ. J. Kasmel	II, III
Kohtumised. ekspertiis elaviskute kehavig. puhul (V-VI k.)	18	"	"	IV, V
Haiglasisesed infekts-d	12	mikrobiol.	p. A. Lenzner	III, IV
Antimikroobne ravi	12	"	d. E. Türi	IV, V
Sapiteede ja kõhunäärme h.	12	teadusk. kir.	p. H. Tikko	KV
Portaalhüpertensioon	12	üldkir.	d. T. Väli	II, III
«Äge kõht» kirurgias	12	hospitaalkir.	a. U. Lepner	II, III
Äge veresoonte kir.	8	operatiivkir.	p. E. Sepp	III
Topogr. anat. kliin. asp.	12	"	d. H. Tihane	III
Urotrakti haig. kl. asp.	10	"	"	
Ortopeedia aktuaal. probl.	10	traumatol.	d. T. Haviko	III
Vere reol. omad., trombotsütaarne homeostaas ja prostaglandiinid südame-veresoonte haig. puhul	12	siseh. prop.	p. R. Teesalu	IV
Soojusvahetuse kliinilise füs. küs.	12	"	p. E. Laane	20. II—6. III
Vereringluse kl. füs. küs.	12	"	"	6. III—23. III
Seedeel. biopsiauringu näidustused, met. ja leiu kl. interpret. (sõõgitoru, magu, jämesool, maks)	16	teadusk. siseh.	d. H.-I. Maaros	III, IV
Seedeel. kahjust. siseh. korral	12	teadusk. siseh.	d. R. Salupere	V
Valikkursusi reumatol-st	10	hosp. siseh.	p. R. Birkenfeldt	II, III
Kliin. allergoloogia al.	10	"	p. J. Ksenofontov	II, III
Troopilised haigused	12	nakkush.	d. M. Maimets	IV
Lapse ja noorukiea gүн. Konstitutsion. uurimused sünnabis ja gүн-s	10	sünn.abi	d. V. Kask	II
Antropoloogil. loengukurs.	10	"	d. H. Kaarma	III
Sidekoe mittepõletikuliste muutuste patol.	10	"	"	KV
Väga haige vastündinu — mis saab temast edasi	14	ped.	a. T. Juhansoo	II
			d. A. Ormisson	al. 10. II

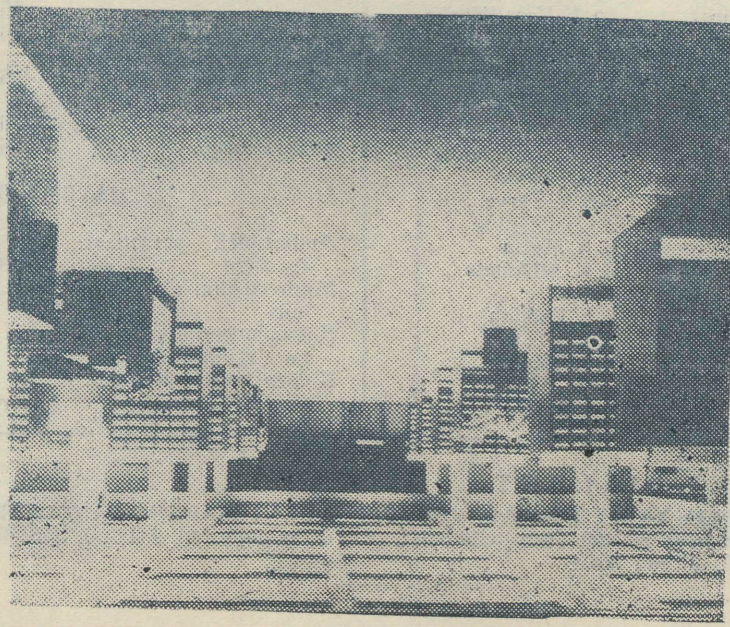
(Järg 4. lk.)

Doktori-nõukogud

11. jaanuaril kinnitas rektor doktorinõukogude koosseisud. Anname järjekorras teada nende esimehed, asetäitjad ja sekretärid (kui viimasel ei ole doktorikraadi, siis ta ei ole nõukogu liige ning on määratud ametisse eraldi käskkirjaga).

- FILOSOOFIA**
filos-dr. prof. Eero Loone,
filos-dr. prof. Leonid Stolvitš,
v-õp. Raivo Vetik.
- AJALUGU**
ajaloodr. prof. Jüri Ant,
ajaloodr. Al prof. Ea Jansen,
dets. Tiit Rosenberg.
- SOTSIOLOOGIA ja PSÜHHOLOOGIA**
psühhol-dr. prof. Peeter Tulviste,
filos-dr. prof. Paul Kenkmann,
dets. Jaan Huik.
- EESTI FILOLOOGIA**
filol-dr. prof. Harald-Heino Peep,
filol-dr. prof. Paul Alvre,
van-lab. Katrin Kern.
- SLAAVI FILOLOOGIA**
filol-dr. prof. Sergei Issakov,
filol-dr. prof. Mihhail Seljakis,
van-õp. Ülle Pärli.
- PEDAGOOGIKA**
ped-dr. prof. Jaan Mikk,
ped-dr. prof. Arne Tõldsepp,
dets. Tiia Pedastsaar.
- ÕIGUSTEADUS**
õigust-dr. prof. Heino Siigur,
õigust-dr. prof. emer. Ilmar Rebane,
dets. Jaan Sootak.
- MAJANDUS**
maj-dr. prof. Mart Sõrg,
maj-dr. prof. Vambola Raudsepp,
dets. Tiit Paas.
- MEDITSIIN JA FARMAATSIA**
med-dr. prof. Lembit Allikmets,
med-dr. prof. Jaak Maaros,
med-dr. prof. Tiit Haviko.
- GEOGRAAFIA**
geogr-dr. Okol. ja Mereuur.
Inst. prof. Jaan-Mati Punning,
maj-dr. EPA prof. Herbert Metsa,
vanemtead. Ille Palm.
- EKSPERIMENTAALNE BIOLOOGIA**
biol-dr. Biokesk. prof. akad. Richard Vilems,
med-dr. prof. Lembit Tähepõld.
- GEOLOOGIA**
geol-dr. GI prof. akad. Anto Raukas,
geol-dr. prof. Arvo Rõõmusoks,
dets. Volli Kalm.
- BIOLOOGIA**
biol-dr. ZBI prof. akad. Erast Parmasto,
biol-dr. ZBI vanemtead. Arvi Järvekülg,
dets. Evi Padu.
- FUUSIKA**
f-m-dr. prof. Lembit Pung,
f-m-dr. FI prof. Mart Elango,
dets. Aleksander Luštšik.
- GEOFUUSIKA**
f-m-dr. prof. Olev Avaste,
f-m-dr. prof. Hannes Tammet,
dets. Hanno Ohvri.
- ASTRONOMIA**
f-m-dr. Rahvusv. Kosmol. Keskk. akad. Jaan Einasto,
f-m-dr. prof. Ene Ergma,
AAI vanemtead. Undo Uus.
- KEEMIA**
keemiadr. prof. akad. Viktor Palm,
keemiadr. prof. Vello Past,
keemiadr. prof. Ants Tuulmets.
- MATEMAATIKA**
f-m-dr. prof. akad. Gennadi Vainikko,
f-m-dr. prof. Olo Lepik,
f-m-dr. prof. Maido Rahula.
NB! Lähemal ajal kaitsta soovijad võivad juba pöörduda vastava nõukogu poole.

EINAR TIITSU foto

VALIKKURSUSED
(Algus 3. lk.)

Terve laps	16	"	d. M. Maser	KV
Koolilapse tervishoid	14	"	d. H. Tälli	KV
Haigete suunamine radiodiagn. uuringuteks	10	rad. onk.	d. E. Kuus	III
Pahaloomul. kasvaja sümptom. ja diagn-se põhiprint.	10	"	d. R. Labotkin	II, III
Rehabilitatsiooni probl. neurol. haig. puhul	10	neurol.	d. T. Talvik	KV
Ambul., polikl. neurol.	10	"	d. T. Kauba	KV
Neurol. haiguste intensiivravi	12	"	v-t. U. Noormaa	KV
Paroksüsmaalsed seisundid neuroloogias	10	"	d. T. Asser	KV
Lastepsüühiaatria	10	psühhiaatria	d. J. Liivamägi	10.—20. III
Lühiülev. psühhoterapia põhisuundadest	12	"	dr. M. Papp	18.—25. II
Lühinägevus	10	oftalm.	d. L. Schotter	III
Nägemisinvalidide rehab.	11	"	d. A. Panov	II
Laserid kirurgias ja teraapias	10	otorin.	d. M. Kull	III
Pearingluse teor. ja kliin. asp.	10	"	m-k. R. Tikk	II
Elektrokardiograafia põhial.	18	ATT teraapia	d. I. Liiv	18.—22. II
Stomatol. haiguste varane profül.	14	stom.	d. S. Russak	IV, V
Suulimaskesta haig. lastel	12	"	"	IV, V
Implantaadid stom-s	14	"	p. E. Leibur	III, IV
Kaasasünd. huule- ja suulaelõhede etiopatogenees ja kirurgiline ravi	18	"	p. M. Kalnin	II, III
Laserite kasut. stomat. haiguste ravis	14	"	"	IV, V
Kromatogr. anal. farm-s	10	farmaats.	d. A. Ärak	III
Ravimsegude anal. erijuhte	12	"	d. T. Hinrikus	IV
Kosmeetil. nahahooldusvah. retseptuur, valm. tehnol. ja kval. hindamine	15	"	d. I. Kruuse	II
Rohutead. ajal. põhi- tapidest	10	"	v-p. A. Raal	II
Ravimtaimede kultiveer.	12	"	d. I. Tammaru	V
Ravimite hindam. biofarmatseutil. kriteeriumid	12	"	d. P. Veski	IV
Saun ja tervis	10	siseh. prop.	p. E. Laane	III 2. p.
Внутрибольничные инфекции	12	микробиол.	p. A. Lenzner	III, IV
Антимикробная терапия	12	"	d. E. Türi	IV, V
Защитные механизмы организма при различных физиол. и патол. состояниях	12	"	d. V. Bril'is	II, III
Возрастные и половые различия человека	10	анатомия	v-õ. E. Rajavee	vec. cem.
Топографическая анатомия симпатической нервной системы шей	6	операт. хирургия	d. A. Mõttus	III
Основы клинической аллергологии	10	госпит. терапия	p. J. Ksenfontov	II, III

KEHAKULTUURITEADUSKOND

Vetelpääste	16	veesp.	d. H. Laidre	III, IV
Rasedate kehakult.	40	võiml.	d. R. Linkberg	al. 18. II
Naisvõiml.	70	"	"	KV
Stressi psühhofüs. al.	12	Toronto ül.	p. J. Daniel	V
Terve elulaad	20	sp. füs.	p. A. Viru	III, IV
Tervisejooksu tarkvara	20	kergej.	d. T. Matsin	III, IV
Kergej. kohtuniku algõpe	16	"	d. A. Pisuke	IV, V

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKOND

Eesti sotsiaal- ja maj-geogr.	18	maj-geogr.	d. R. Mällo	KV
Demograafia	48	"	v-õ. J. Kõre	KV
Skand. maade maj-geogr.	12	"	d. U. Pragi	KV

FILOLOOGIATEADUSKOND
(kõikide loengute aeg kevadsem.)

Kirj. ja suul. väljenduse õpetus	68	eesti k.	õp. T. Hennoste	
Vene k. tegusõna aspekti omandamise psühholingv. probleeme	34	vene k. met.	õp. E. Vassiltšenko	
Õpime lugema, refereerima ja annoteerima tead. kirjandust	34	"	d. V. Mürkhein v-õ. S. Zaikina	
Õpime vestlema haige-ga	34	"	v-õ. L. Dulitsenko õ. E. Raesle v-õ. V. Tarve	
Vene k. õpet. metoodika	34	"	p. A. Metsa d. K. Allikmets	
Eriale orienteeritud praktilise vene k. üldkursus	34	"	õ. S. Zaikina	
Kunstilise teksti semiootika (vene k.)	30	vene kirj.	p. J. Lotman	
XIX s. vene klassikal. kirj.	30	"	v-õ. A. Maltis	

FOOSIKA-KEEMIAATEADUSKOND

Reaktsioonimehhanismid	40	org. keem.	p. A. Tuulmets
Füüsikaline biokeem.	32	"	v-õ. T. Püssa
Orgaaniline sünteis	34	"	d. H. Timotheus
Orgaaniline analüüs	34	"	d. T. Ilomets
Keemia ajalugu	34	"	"
Arvutusmeetodid org. keemias	17	"	p. V. Palm
Teadusl. uurimistöö al.	34	"	"
Org. keem. teor. al.	68	org. keem.	p. V. Palm
Kaugseire meetodid	72	geofüüs.	d. U. Veismann
Klimatoloogia	36	"	p. O. Avaste
Keskonnakaitse	36	"	d. K. Eerme
Mere ja atmosfääri seosed	36	"	d. H. Ohvril
Säästainete levi õhus, pinnases	36	"	d. U. Mölder
Atmosfääri elekter	36	"	p. H. Tammet
Merefüüsika	72	"	d. H. Ohvril
Hüdrodünaamika	72	"	d. L. Roots
Sissejuh. aineehitusse (vene k.)	34	eksp. füüs.	d. A. Luštšik
Laserkiirguse tekke ja kasut. füüsikal. al.	32	üldfüüs.	d. M. Laan
Jaotuste mõõtmine (spektrom.)	32	"	d. E. Tamm
Füüsika meie ümber	32	"	d. H. Voolaid
Inf-töötlemise füüsikal. al.	32	"	v-õ. J. Hämmalov
Graafiteooria rakendusi füüsika õpetamisel	32	"	d. G. Karu
Opitegevuse juhtimine füüs. tunnis	32	"	"
Füüsika õpetamisest meil jm.	32	"	"
Optilised analüüsimeetodid	54	anal. keem.	d. H. Kokk
Kromatogr. ja mass-spektrom.	30	"	d. M.-L. Allsalu
Keem. analüüsimeetodid	20	"	p. I. Koppel
Keemia õpet. met. erikursus	36	anorg. keem.	v-õ. H. Kuus
Pöördumatute protsesside termodünaamika	32	"	p. A. Tõldsepp
Keemil. reaktsioonide kinetika ja tasakaal	32	"	p. V. Past
Katseseadmete töötlus, metrol.	32	"	"
Füüsika metoodol.	48	teor. füüs.	v-t. K. Hellat
Kõrgenergia füüsika	32	"	d. A. Koppel
Esinemis-, kõneoskuse algkurs.	35	teor. füüs.	d. J. Lembra
Sissejuh. humanit. füüsikasse	35	"	d. A. Koppel
Rühmateooria	52	laseropt.	d. O. Šild
Tähesüsteemide ehit. ja dünaamika	36	AAI	t. M. Jõeveer
Praktil. üldastrofüüs.	36	AAI eksp. f. sektor	t. I. Koika
Nüüdisaegse teadusliku maailmapildi ekslikkusest	24	AAI teor. f. sektor	v-t. U. Uus

MAJANDUSTEADUSKOND

Agraarsuhted ja agraar-pol. EV-s	24	maj. teor.	d. L. Maamets
Aktsiaselts	16	"	d. E. Hansberg
Aktsiaselts — risk, mis toob tulu ja toetab tootmist	24	"	õ. E. Tomson
Eesti maj. arengukontseptsioonid	24	"	d. O. Raju
EV ja NL vabariikide tootmissfääri maj. sidemete arend. põhisuunad	24	"	p. U. Vanaaseme
EV puhkemajanduse probleeme	16	"	d. L. Maamets
Elustandard ja selle kujunemine	24	"	p. V. Türk
Kaasaja majandusõpetused	24	"	d. O. Raju
Konkurents ja monopol turumajanduses	16	"	õ. U. Soots
Loodusk. maj. ja jur. al.	24	"	d. L. Maamets
Loodusressursside ökoloogiliselt põhjendatud majandamine	32	"	d. J. Kivimägi
Majandusõp. ajalugu	32	"	d. O. Raju
Raha. Valuuta. Hind	16	"	v-õ. A. Kase
Rahvusvah. marketing	16	"	õ. E. Tomson
Hinna- ja maksusüst. Eesti ja Soome põllumaj-s	16	"	õ. V. Trasberg
Hinnateooria	16	"	"
Tootl. jõudude paigut. ökoloogiline aspekt	16	"	d. J. Kivimägi
Töö ja tarbim. motivatsioon	16	"	v-õ. A. Kase
Tööjõu turg	16	"	d. E. Hansberg

MATEMAATIKATEADUSKOND

Andmeanal. personaalarvutiga	72	mat. stat.	d. E. Tiit
Mitmemõõtm. stat. analüüs	72	"	d. A.-M. Parring
Katseplaneerimise teooria (edasij.)	36	"	d. E.-M. Tiit
Katseplaneerimise teooria (algajatele)	72	"	"

info.

EESTI AJALUGU

Eesti ajaloo fakultatiiv jätkub. I loeng toimub kolmaspäeval, 6. veebruaril kl. 18 ph. Dots. Tiit Rosenberg räägib «Eesti majandus 19. saj. II poole ja 20. saj. algul».

VAHETAN

2 importtapeedi rulli 10 kaustu vastu. Tulla koos kaustikutega maspäeval, 4. veebruaril kl. 10 peahoone kella alla.

HEI, UJUMISHUVILISED!

Alustame taas esmaspäeval, 6. veebruaril. Teid oodatakse esmaspäeval neljapäevani kl. 20.21.45. Kehtib eelmise semestri niplaan. Teated tel. 35 247, spordi kateeder.

AUTOKURSUSED

uue grupi komplekteerimine esmaspäeval, 5. veebruaril kl. 17.38—237.

LUULEFESTIVALIST

Belgias toimunud 12. Euroopa luulefestivalist räägib HAAVARBLANE ülikooli raamatukogu 14. veebruaril kl. 15 aud. 20.

Kevadsemestril ja kevad tantsuõhtud N. mnt. 27 kohvikus! Kolmapäeviti (6., 13., 20. veebruaril) loob meeleolu ja sat äraolemist AUDIO-VIDEO DISKO. Neljapäeviti (7., 14., 21. veebruaril) teeb muusikat Tarvo ansambel «TETRAKORD» Sellel õhtul ootame kohvikus töötajaid ja üliõpilasi, kes lugu klassikalistest seltskonnast. Mõlemal õhtul pakume kokteili. Algus kell 20. Tudengitel palume üliõpilastega kaasa võtta!

Kohtumiseni

***

KEVADSEMESTRI AVAPEOD

Ülikooli klubis

8., 9. ja 10. veebruaril Algus kell 21.

NB!

Toimetust püüab «UT» mata üha uutele raskustele iganädalaseks teha. Et esialgu ikka veel 4-leheküljelisena palume autoreil end kokku võtta lühemalt kirjutada. Sel juhul väljaanne mitmekesisem loetavam.

Kuna fotosid käime kliše Tallinnas, siis palume tuua paar nädalat varem. On ju juubilarid kolleegidel ammu ja üleüldse ootame kõiki meid kohale juba reedeks (fotod varem). Nädala algusesse me jätta ainult uudised ja

Toimet

ÜLIKOOI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. 10, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Tartu Tellim. nr. 202. Tiraaž 3000.

Trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «UT» ilmub

UT

Universitas Tartuensis

● VALISMAAL
ÖPPIMISEST

● TUDENG ARVAB

● FILM

● KUNST

Valitsuse veerg

5. VEEBRUARIL

Teisipäeval arutati põhiliselt reedeses ülikooli nõukogus kavas olevaid teemasid.

● Kõigepealt tegi teadussekretär Veera Ant ülevaate doktorikraadi kaitsmise projekti seisust (vt. artiklit «30. jaanuar»). Projekt esitatakse nõukogus kinnitamiseks.

● Teadusprorektor prof. Ants Kallikorm esitab nõukogus 1990. aasta teadustöö aruande. Ta tutvustas ettekande põhiteese: teadustöö üldine olukord, tulemused, kaitsmised, kraadid jne. Ettekande põhiosa käsitles eelseisvat teadusosakonna reorganiseerimist, millega tegeleb ka vastav komisjon.

● Haldusprorektor Vello Peedimaa tutvustas eelarve jaotamise variante ja eelarve kasutamist (vt. ka «Ülikooli tuleviku» materjale). Nõukogus annab ta ülevaate eelmise aasta eelarvest ja kuludest, samuti uue eelarvega seonduvast, mis kinnitatakse 1. märtsi nõukogus.

● Pedagoogika kateedri juhataja Mati Salundi esitas valitsusele kinnitamiseks Pedagoogika Instituudi põhikirja. See otsustati suunata nõukogu ühte komisjoni. Arvati, et kuna on kavas muudatusi teaduskondade struktuuris, ei ole instituuti enne teaduskondade struktuuri kindlaks määramist mõttekas moodustada.

● Rektor prof. Jüri Kärner informeeris kolmapäeval, 6. veebruaril Tartus toimuvast teadustöö arenguperspektiivide ja koostöövõimaluste ühisarutelu Teaduste Akadeemia ja ülikooli vahel.

Rektor andis teada, et rektoraati on tulnud professorite Paul Kenkmani ja Eero Loone ühisavaldus uue teaduskonna (sotsiaalteadused) moodustamiseks.

● Edustuse esimees Olavi Palde esitas üliõpilaskonna põhikirja projekti. See tuleb arutusele nõukogus. Taas tekkis arutelu selle üle, kas kaugüliõpilased peaksid olema üliõpilaskonna liikmed või ei. Ülikooli praeguse põhikirja järgi nad seda ei ole. Lõpliku otsuse peab andma nõukogu.

Ajalooteaduskonna dekaan prof. Helmut Piirimäe tegi teatavaks ajalooteaduskonna üliõpilaste arvamusel, et edustuse valimised ei olnud demokraatlikud, sest nad ei pea nimekirjade järgi valimist õigeks.

Teadussekretär
VEERA ANDILT
«UT-le»

30. jaanuar

oli omaette märkimisväärne päev. Nõukogu saali kogunesid äsja moodustatud doktorinõukogude esimehed (mõned asetäitjad ja sekretäridki) ning kraadikomisjoni liikmed.

Arutusele oli Tartu Ülikoolis doktorikraadi kaitsmise kind. Komisjoni projekt oli läbi teinud esimese lugemise TÜ nõukogus 21. detsembril, selle ettepanekud ja nõuded arvesse võtnud. Kaks päeva enne koosolekut esitasid kolm akadeemikut (E. Parmasto, R. Villemis ja J. Einasto) oma projekti, mida nimetati alternatiivseks, kuid seda ta vaevalt oli. Pigem oli tegu esitatud projekti asjaliku retsensiooniga ja täiendamiseks, seda eriti bioloogide nõukogu seisukohalt.

Prof. A. Kallikormi oskuskul juhatamisel moodus koosolek rahulikult. Arutati paralleelselt mõlema projekti. Kokku sai uus ja asjalik kaitsmise korra projekt, millele vii-

(Järg 2. lk.)

Konverents lõkkub edasi

Esmalt kõigile teadmiseks, et 13.–14. veebruariks kavandatud ülikooli majandamisteemaline konverents ei toimu. Praeguses heitlikus majanduselus toob iga päev mõne üllatuse ja momendil ei ole vist veel õige aeg neid probleeme suuremas kogukonnas arutada. Sellega ei ole konverentsiidee maha maetud. Kui on tarvis, peetakse ka suurem arutelu.

Sel kolmapäeval oli jätkuvalt kõne all ülikooli eelarve. Eelmise aasta eelarve ja kulutuste numbrid ei ole veel lõplikult välja toodud. Need on numbrid, mille järgi tuleb kujundada uus eelarve ja mis ei tohiks eelmise aasta tegelikest kulutustest sugugi väiksem olla. Lähemalt kõneleb sellest reedel TÜ nõukogus haldusprorektor Vello Peedimaa.

Ta tutvustas ka kahte varianti, kuidas teaduskonnad ise oma raha jagamist kontrollida saaksid. Esimene variant oleks niisugune, et

igal teaduskonnal on pangas oma arve ja teaduskonna oma pearaamatupidaja tegeleb kõikide rahaküsimustega. Teise variandina võiks olla igal teaduskonnal üks väga korrektne inimene, kes käib tõesti iga päev ülikooli raamatupidamises ja teeb oma teaduskonna poolseid korraldusi (kelle arvele midagi kanda jne.). Esimene variant on väga kulukas, praegu vist ei näegi kõiki nüansse ette. Kõik see on väljapakutu tasemel, sellega kaasneb probleeme, mida ei ole veel mõtet leheveergudelegi tuua. Dekaanid peavad ise otsustama, kas tahavad vanaviisi edasi majandada (lasta majandada) või uut moodi tegutseda. Haldusprorektori sõnust ei sunni keegi peale üht varianti, iga teaduskond tegutsegu oma äranägemise järgi.

Järgmine koosolek toimub kolmapäeval, 20. VEEBRUARIL ikka kl. 8.15 nõukogu saalis.

Edustus ülikooli majandamisest

Tulevikukomisjon palus edustusel mõtiskleda teatud märksõnade üle ja anda nende kohta oma arvamused. Nüüd esitame edustuse koosolekutele pakutud arvamused kõigile tutvumiseks ja oma mõtete avaldamiseks. Ootame vastukajaid.

ANDRES REKKER,
edustuse aseesimees

ÖPPEMAKSU

kohta oli edustuse liikmetel erinevaid seisukohti. See on ka üks teravamaid probleeme ja seotud nii krediitsüsteemi, stipendiumi kui ka hariduse väärtustamisega.

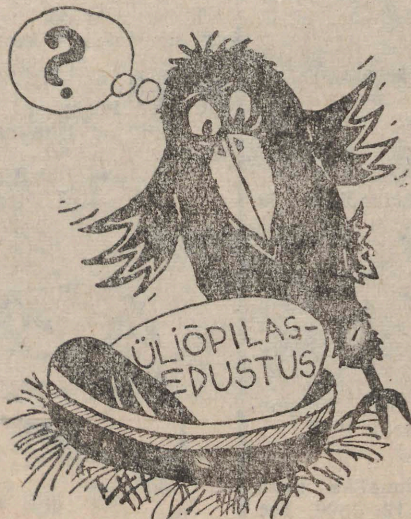
Osa liikmeid arvas, et haridus on kaup, mida saab osta raha eest, kui ta on väärtustatud. Mõni oli sellele kategooriliselt vastu.

Arvati ka, et õppemaksu kehtestamisega saab tõsta õpetamise ta-

set, s.t. peab paranema loengute ja muude õppevormide tase, sest enamik üliõpilasi ei ole õpetamise praeguse üldtaseme juures nõus õppemaksu maksma. Enne selle kehtestamist tuleks minna üle ka ainesüsteemile. Nende protsesside käigus peaksid ülikoolis ka selekteeruma nõrgemad õppejõud, kes ei ole üliõpilasi suutelised õpetama.

Kui suur võiks olla õppemaks? Praegu pakutud summa (400 rbl.) ei ole üle jõu käiv, kuid sellel on üliõpilaste eelarves siiski määrav tähtsus. Õppemaksu kehtestamisel peab jälgima, et ülikoolist ei jääks eemale vaesematest peredest pärit üliõpilased, kes ei suuda ise maksu tasuda. Tuleks leida mingi töötav süsteem, mis sellise võimaluse välistaks.

Krediit, stipendiumid ja hariduse väärtustamine peavad käima käsi- (Järg. lk. 2.)

Uppsala Ülikool toetab

His Magnificence Rector Jüri Kärner
Tartu University
18 Ülikooli Street
202400 Tartu
Estonia SSR, USSR

Dear Colleague,
Be assured that the teachers and students of Uppsala University follow the development in the Baltic countries with deep sympathy and with the firm resolution to do what we can to keep up that academic cooperation which has started in such a promising way.

With kindest regards,
Yours sincerely,
STIG STRÖMHOLM

Audoktorid tänavad

Helsinki 8. päeva tammikuuta 1991

TARTON YLIOPISTON HERRA REHTORI

Esitan Teille Herra Rehtori mitä parhaimmat ja kunnioittavimmat kiitokseni kirjeestänne ja siinä olevasta ilmoituksesta, että Tarton Yliopiston valtuusto on valinnut allekirjoittaneen maineikkaan yliopistonne kunniahohtoriksi!

Olen saamastani kunniahohtorin arvosta erinomaisen kiitollinen ja ylpeä. Tarton Yliopisto on vanha ja perinteistä rikas. Tarton Yliopisto on eestiläisten yliopisto mikä tekee saamani kunnianosoituksen minulle erinomaisen tärkeäksi ja arvokkaaksi!

Samalla haluan todeta, että pidän saamaani kunnianosoitusta myös arvokkaana kiitollisuuden osoituksena sille eestiläis-suomalaiselle neurologian alan yhteistyölle, joka alkoi marraskuussa 1965 ja on jatkunut edelleen tiiviinä, niin tieteellisen kuin teknisen alan piirissä sekä molempien maiden neurologien, neurokirurgien ja neurotieteilijöiden alan asiantuntijoiden jokavuotisen kanssakäymisen merkeissä.

Pyydän Teitä Herra Rehtori ottamaan vastaan syvän kiitollisuuden tunteita sekä sopivana ajankohtana välittämään Tarton Yliopiston valtuustolle allekirjoittaneen kunnioittavimmat kiitokseni sekä menestysten toivotukset yliopistonne hallinnolle, opettajille ja opiskelijoille!

Kunnioittaen
ERKKI KIVALO

TARTON YLIOPISTON HERRA REHTORILLE

Syvästi kiitollisena olen ottanut vastaan tiedon, että minut on valittu Tarton yliopiston kunniahohtoriksi. Tämä on suurin tieteellinen kunnianosoitus, joka on tullut osakseni. Sen arvoa nostaa se, että kyseessä on yliopisto, jonka kanssa olen ollut tilaisuudessa suorittaa yhteistyötä jo kahdenkymmenen vuoden ajan ja jonka tieteellisen tutkimuksen tason tiedetään olevan korkeata kansainvälistä luokkaa.

Espoossa 4 päivänä tammikuuta 1991

MAX SIURALA
Professori

LUGUPEETUD PROFESSOR JÜRI KÄRNER JA LUGUPEETUD TEADUSSEKRETÄR VEERA ANTI!

Palju tänu kirja eest.
On mitmel erineval põhjusel loomulik, et minule valmistab päris erilist rõõmu, et Tartu Ülikool on mind valinud audoktoriks. Palun andke minult tänu üle neile, kes sellest valimisest osa võtsid. Praegu on mul lootustandev koostöö kolleegidega Tartu Ülikooli ensimoloogilise laboratooriumist. Kahju ainult, et see koostöö varemini peale ei hakanud. Olen formaalselt pensioneeritud ja ei ole üldse selge, mis võimalused mulle edaspidi avanevad seda koostööd jätkata.

Lugupidamisega
VIKTOR MUTT

KÖRGESTI AUSTATUD RECTOR MAGNIFICUS PROFESSOR JÜRI KÄRNER!

Stockholm-Hässelby, 27 -12 -99.

Täiesti ootamatu ja suure jõulukungina oli mul au vastu võtta Teie allkirja kande diplom, kust näen, et vana Tartu ülikool on pidanud mind vääriliseks meenutada audoktori tiitliga, mida ma kodumaalt hõlbinud pojana oskasin vaevalt oodata. See pärast arvan, et see dokument on ühllasi ka takkajärgi tunnustuseks meie rahvateadusele, mida ma 65 aastat tagasi, rektor Heinrich Koppeli ajal hakkasin uudse ainega õppima Tartu ülikoolis. Looluses, et see oluline teaduseharu jälle endisele aujärjele tõstetaks, niipea kui Eestile paremad päevad koidavad.

Ses looluses soovin Teile ja Teie kaudu kogu ülikooli suurele perele head uut aastat ja kindlat usku paremasse tulevikku.

Teie tänulik
GUSTAV RANK

Anna mulle õng

Demokraatia ja bürokraatia on lahutamatud. Ja see, kes oma samud seab hästi arenenud Lääne demokraatlikesse ülikoolidesse, peab arvestama ka hästi arenenud bürokraatiaga. Teabetalituse artiklisari «Anna mulle õng» seab oma üheks ülesandeks tutvustada jõudumööda seda bürokraatiat, millest välismaale õppima pürgija tahes-tahtmata jagu peab saama. Esimesed kogemused on meil olemas, ometi pöörde kooostöösooviga kõigi nende tudengite poole, kes viimasel ajal Läänes tudeerimas on käinud. Kirjutage oma kogemustest, andke edasi see *know how*, millest teistele suur tulu tõuseb. Artiklisarja toi-

metab teabetalitus, asume peahoone ruumis 209, telefon on 35-421. Järgnevalt aga jagab oma kogemusi *stud. hist.* EERIK KROSS, kes 1989/1990 õppis ajalugu Hamburgi ülikoolis. Kuigi tema lugu kannab pealkirja «Pisikesi näpunäiteid Tartu tudengile, kes Hamburgisse studeerima peaks sattuma» ja kuigi Saksa bürokraatia liidumaati mõneti erineb, võiks seda kirjatükki käsitleda kui *know how'd* kõigile, kelle välisstudiumi sihiks on Saksamaa.

Lugupidamisega

TIIT MATSULEVITS,
teabetalituse juhataja

Saksamaale

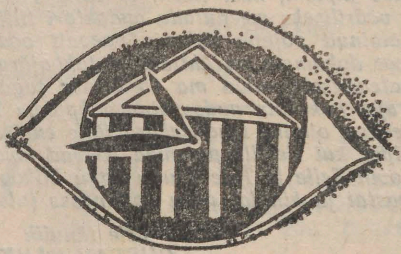
I. PASS JA VIISA

Eeldatavasti oled Saksamaa studiumi tarvis õnnelikul kombel saanud mingisuguse stipendiumi. Mida see täpselt tähendab, sellest hiljem — põhiline, et Sul on vastavaks ajaks mingisugune äraelamisraha ja selle kohta paber! Üldse kehtib N. süsteemist välismaale õppimisele küllalt keerulises protseduuris üks raudkindel seadus: mida rohkem on Sul igasugu tempeliga võorkeelseid pabereid, seda parem.

Igatahes selleks, et TÕ välissuhete osakonnast hakata välispassi taotlema, on Sul ilmselt tarvis kirjalikku tõendust, et keegi Sind välismaal majandab. Niisiis on Sul tarvis paberit, mis sisaldab järgmist informatsiooni:

1. Sinu nimi,
2. Ülikool, kuhu Sa õppima lähed,
3. Kinnitus, et Su majandusliku ülalpidamisega on kõik korras. (Mõni sakslane võib ka lihtsalt kirjutada, et võtab kuld enda kanda, ja stipendiumi kohta ei hakatagi numbrit tegema.),
4. Kellegi allkiri, kes peaks siis olema põhikutsuja, ning erisiku puhul selle kinnitus Saksa politseis,
5. Kui oled oma paberid juba ette Saksamaale saatnud ja kõrgkool on need aktsepteerinud, piisab ka kõrgkooli vastavast standardkirjast. Kuid sel juhul on vaja ikkagi paberit stipendiumi kohta,
7. Nii et kõige kindlam oleks omada üht ametlikku paberit Saksa kõrgkoolist ja üht era- viisilist kutset.

Kui asi klapib, vormistab SV Välisministeerium Sulle TÕ taotlusel üsna inimliku aja jooksul passi. Teatavasti võib ametipass, mille Sa «komanderingule» sõitmiseks saad, olla kas sinine või punane. Punane on justkui lihtsareliku «sovieedid» oma, aga funktsioneerib ka ametipassina (seeria OK), mõned riigid siniste passidega «priibalte» hästi aktsepteerida ei taha (näiteks USA). Üldiselt töötab sinine pass päris hästi. Aga kui Sul tekib Hamburgis näiteks soov nädalavahetuseks Pariisi sõita, läheb asi raskeks, sest prantslased annavad sellesse viisa ainult Vene saatkonna vastava kirja alusel. Seda kirja Sulle sealt aga lihtsalt ei anta — *nje polooženo*. Punase passiga oled Sa aga erisik, mitte enam vormiliselt nõukogude ametnik ja sõidad kuhu tahad, kuigi ootad ehk mõnikord pisut kauem viisasid.

EERIK KROSS
(Järgneb)

II. PABERID, MIDA VAJAB SAKSA ÜLIKOO SU IMMATRIKULEERIMISEKS

Tarvis on küpsustunnistuse koo- piat koos tõlkega, senise ülikooli- studiumi aruannet, mis tähendab õpinguraamatu tõlget koos deka- naadi kinnitusega, Sinu immatriku- latsioonikaskkirja ära kirja, saksa- keelset elulugu ja juhendaja kirju- tatud iseloomustust, ka muidugi saksa keeles. Need paberid oleks mõttekas saata Hamburgi (või mõ- ne muu vastava) ülikooli välisasja- de ehk välismaalaste osakonda. Ja juba ammu enne Saksamaale mine- kut. Sellisel juhul saadavad nad Tartusse paberit, et on Su esialgsel tasemel aktsepteerinud. Just vasta- va kirja põhjal annab konsulaat õppeviisa.

(Algas lk. 1)

käes. Muidu ei jõua ükski noor spetsialist õppemaksuks võetud pangalaenu tagasi maksta, kui ta ei saa oma haridusele vastavat pal- ka. Praegustes oludes on edustuse arvates aga õppemaksu kehtesta- mine enneaegne ja võimatu.

STIPENDIUMI

puhul jagunesid arvamused kaheks. Pooldati praegust stipendiumi, väites, et see kajastub stiimulina «headele» ja «väga headele» õppi- misel. Pooldati ka stipendiumide di- ferentseerimist, jagades need nn. hädaabirahaks ja stipendiumiks. Esimest saaksid vähem kindlusta- tud tudengid normaalse õppeedu- kuse puhul mingi semestri(te) jooksul (um. 10—14). Teist saaksid aga üksikud üliõpilased väga heade tu- lemuste eest õppetöös ja teaduses ning see stipendium peab tagama normaalse elamise.

Toetati ka sihtstipendiumide asu- tamist nii TÕ kui ka teiste organi- satsioonide (linnad, maakonnad, ministeeriumid, instituudid jne.) poolt. Peeti õigeks jätta sti- pi- tamine teaduskondadele ja osakon- dadele (eriti hädaabistipendiumid). Siht- ja nimelisi stipendiume jaga- vad vastavad komisjonid ise.

Edustus...

KREDIIDISÜSTEEM

Õppemaksu kehtestamisel on kre- diidisüsteem sajabrotsendiliselt va- jalik. Pangakrediitid peavad olema pikaajalised ning kas pangaprot- sendita või väga väikese protsen- diga. Laenu saaks vaid mingi kind- la arvu semestrite jooksul (10—14) või mingi summa ulatuses. Praegu ei võimalda kõrgharidusega inime- se palk teha pangalaenu, sest ei suudeta tasuda. Nii, et haridus on vaja väärtustada!

LEPINGULISED SIDEMED TULEVASE TÖÖANDJAGA

Nende arendamist pooldati, sest sidemed võimaldavad tutvuda oma erialaga tulevasele töökohal. Nii saaks üliõpilastele ka sihtstipendiu- me ning toetusi. Üliõpilastest huvi- tatud organisatsioonide andmed tu- leks kanda arvuti andmepanka, kust üliõpilased infot saaksid.

ÜLIÕPILASKÜLA

Peeti otstarbekaks, et ühiselamud kuuluksid üliõpilaskonnale (see on võimalik alles 2—4 aasta pärast). Igale üliõpilasele tuleb kehtestada

minimaalne elamispind (6 m²) ning ühes toas ei või elada üle 2—3 inimese. Üürihinnad on vaja diferentseerida vastavalt mugavus- tele. Osaliselt peaks jääma ka üüri dotatsioon. Tuba tuleks anda üli- õpilasele kogu studiumi ajaks, et tekiks peremehetunne. Ühiselamute sõõrikohad peaksid olema avatud üliõpilastele sobivatel kellaegadel ja hinnad osaliselt dotatsiooniga (30—40%). Ühiselamud vajavad ka pesulatu, kus saaks ise oma pesu pesta.

Ühes teaduskonnas võiksid elada 3—4 teaduskonna üliõpilased. Las- tega peredele tuleks anda omaette korrused, mis oleksid teistest kui- dagi eraldatud.

TOITLUSTAMINE

Tulevikus peaksid ülikooli sõi- klad ja kohvikud kuuluma üliõpilas- konnale. Need tuleks muuta kinni- seks, ainult TÕ-ga seotud inimes- tele. Üliõpilastele võiks olla hinna- soodustus 30—40% piires, sest nen- de sissetulek on alla keskmise.

Leiti, et vanas kohvikus tuleks kaotada õppejõudude saal, sest see ei sobi kokku TÕ akadeemiliste ta- vadega. Vana kohvik tuleks viia klubisüsteemile: üliõpilaste puhul kehtiks klubikaardina üliõpilaspilet, teistele diferentseeritud hinnaga klubikaart.

Kellele Jaan Tõnissoni õpperaha?

Jaan Tõnissoni järeltulijad ane- tasid 1989. aastal Eesti Muinsus- kaitse Seltsile raha suguvõsa kuul- saima liikme nimelise õpperaha (100 rubla kuus) asutamiseks. Seda on saanud ühe semestri juba aja- kirjandustudeng TIIT PRÜULI, kes lõpetas ülikooli eelmisel kevadel, ja ajaloo-osakonna diplomand IND- REK TARAND.

Kõik akadeemilised organisat- sioonid, teadusühendused ja üleüld- se kõik üliõpilased võiksid esitada jälle kedagi uueks kandidaadiks. See keegi peaks kõigepealt hästi õppima ning järgima Jaan Tõnis- soni põhimõtteid, peaks olema and- nud arvestatava panuse eestluse, Eesti omariikluse ja demokraatia arendamisse ning olema levitanud neid aateid nii üliõpilaste hulgas kui laiemas avalikkuses. Õpperaha toimikond palub lisada esitatud lühi- kesse tutvustuse ja põhjenduse, miks just tema võiks pretendeerida õppe- rahale.

Ettepanekuid saab saata Tartu Muinsuskaitse Ühendusse Ülikooli 15—2 või «UT» toimetusse kuni esmaspäeva, 18. veebruarini.

Jaan Tõnissoni õpperaha
toimikonna nimel
VARJE SOOTAK

Uusi trükiseid

«Ülikool» nr. 4. Oktoober-def- sember 1989. Tartu 1990, 1000 eks., 72 lk., rbl. 2.

Teet Seene. Vee ja elektrolüütide kaotuse regulatsioon kehalise töö puhul. Õppevahend kehakultuuri- teaduskonna üliõpilastele. Tartu 1990, 400 eks., 28 lk., 40 kop.

Suusasordi oskussõnad. A. Ki- vistik. Tartu 1990, 500 eks., 68 lk., rbl. 1.50.

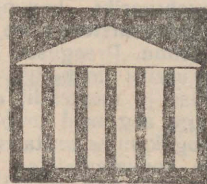
Antibiootikumid. Metoodiline abi- materjal arstiteaduskonna III—V kursuse üliõpilastele. Teine trükk. Lembit Allikmets. Tartu 1990, 800 eks., 108 lk., rbl. 1.20.

Radioaktiivsus. Metoodiline ju- hend. J. Lembra. Tartu 1990, 300 eks., 68 lk., 75 kop.

Mehaanika. Molekulaarfüüsika Termoodünaamika. Metoodiline ju- hend keemiaosakonna üliõpilastele. Aksel Haav. Tartu 1990, 270 eks., 120 lk., rbl. 1.40.

Helsingi Ülikool 350. Sümpoo- sioni ettekanded. Tartu 1990, 50 eks., 64 lk., rbl. 2.

Generatiivse grammatika grupi juubelikoosolek. 27. 12. 1990. Tee- id. Tartu 1990, 100 eks., 36 lk., rbl. 1.

30. jaanuar

(Algas 1. lk.)

mase lihvi enne nõukogus kinnita- mist andis veel 1. veebruaril koos istunud kraadikomisjon.

Peamine arutatav probleem oli nn. latti: mis on doktoritöö esita- misel aluseks, milline peab olema doktoritöö, mida lugeda võrdseks käsikirjalise dissertatsiooniga (ar- tiklite tsükkel, monograafia, õpik), milliseid nõudeid esitada oponenti- dele, kes peaksid olema oponentid ja nõukogu lisaliikmed, kuidas ja kuhu apelleerida, millal on võimalik omistatud kraadi tühistamine jne.

Arvan, et nüüd oleks aeg lõpeta- da projekti arutamine ja see praegusel kujul nõukogus vastu võtta. Lõppude lõpuks on ikkagi tegu üle- minekuperioodi projektiga, vaevalt suudame luua midagi nii monu- mentaalselt head, milles ühtegi puudust pole ja mis rahuldab abso- luutselt kõiki. Hakkame tööle! Liia- tigi on igal nõukogul piisavalt suu- red võimalused korraldada tööd oma soovi kohaselt.

***

Ja veel. Eks me kõik siin ülikoo- lis püüa ju projekti paremaks muuta. Seegi on loomulik, et tekib lahkavamus. Kuid kas tasub alati vaenlasi otsida ja välja tulla liig- se'e teravustega (seda märkis oma sissejuhatavas sõnavõtus ka prof. Ain-Elmar Kaasik)? Pean silmas nn. akadeemikute projektile lisatud kaaskirja, mille toon tekitas üldise hämmingu.

Kui projekt nõukogus kinnitata- se, siis tuleb rektori käskkirjaga vormistada ametisse nõukogude sekretärid ja lahendada esmased rahalised küsimused. Muret teeb kas diplomid ikka saavad kevadel valmis?

VEERA ANT,
TÕ teadussekretär

EPA-s

maksab üliõpilane
korduseksami eest

EPA nõukogu otsustas sisse sea- da korduseksami maksu: eksami teistkordse tegemise eest tuleb anda 10 ja kolmanda korra eest 15 rubla. Need summad laekuvad aka- deemia arendamise fondi ja kasu- tatakse üliõpilaste materiaalseks abiks.

***

Humanitaarteaduskonnas alus- tas prof. EENOK HAAMER õppe- kursuse «Religioon ja kultuur. Ees- ti rahvuskultuur ja kristlus» luge- mist. See kursus annab tudengite- le kaks ja pool õpipalli.

Ühiselamu üürivõlglaste visa- takse ühiselamust välja, võlg tuleb tasuda siiski, sest muidu ei lubata eksamitele.

***

Tsiviilkaitse asemele moodus- tatakse pääsleamet, ettevalmistami- sel on kodukaitseasutused. Sanitaar- postid jäävad teaduskondadesse alles.

***

Sügisest on kavas moodustada EPA asemele AGRAARÜLIKOO, millesse ühinevad EPA, ELVI, Met- sainstituut ja EMMI. Ülikooli jääb praeguse seitsme teaduskonna ase- mele neli. Ülikooli juurde kuulub ka 7 kolledžit (end. tehnikumid). Ülikool komplekteeritakse mai- juunis toimuva konkursi korras.

TPedI-s

ÜLIÕPILASKONNA ESINDUS

Detsembri algul käis esindust (isikuvallimistel) valimas 23% üli- õpilasi. Kõige enam sai punkte Paavo Matsin (3716, kõige väiksem punktide arv valitustest oli 1763).

Esindus on pidanud 4 koosole- kut. Esimeheks valiti sõltumatu (ei kuulu ühtegi seltsi, organisatsioo- ni) INDREK PALU. Moodustati 5 toimikonda (majandus; kultuur; vä- lissuhted; õppetöö organiseerimine; noorsoopoliitika ja Eesti sisesed üliõpilasprobleemid, sidepidamine pressiga). Üliõpilaste ametiühing reorganiseeritakse majandustoim- konnaks, klubi kultuuritoimkon- naks. Vceti vastu otsus, et kõik esindusse valitud peaksid tagasi tõmbuma üliõpilaskorralduste juhtivatelt positsioonidelt.

TPedI üliõpilaskonna põhikiri ja esinduse kodukord on vastu võe- tud.

EPA ja TPedI ajalehtedest

Veel teaduse prioriteedist

ÜLIÖPILASI ON
LIIGA PALJU

Jüri Allik nõuab 11. jaanuari UTes, et ülikoolis taastataks teaduse prioriteet. Siinkirjutaja laien-dab seda nõudmist ka õppetööle ja väidab: teadus on esmane veel tei-sestki aspektist — ÕPPETÖÖ TU-LEMUSENA.

KELLE JAOKS ON
ÜLIKOOL?

Idealis peaks ülikooli lõpetama LOOV TEADLANE. See eristab ülikooli instituutidest, seminaridest, tehnikumidest jt. asutustest, mis valmistavad ette spetsialiste. Üli-koolis olgu spetsialistid (õpetajad, reporterid, arvutioperaatorid, tree-nerid jne.) vaid kõrvalprodukt, loo-muliku kaduna neist, kes mõnel põhjusel ei küüni loovteadlase ta-semele. Neile peab jääma võimalus lahkuda igal hetkel koos vastava astme haridustunnistusega.

«Kadu» võib olla suuremgi kui nende arv, kes lõpetavad teadlas-tena. Midagi halba selles pole, aga spetsialistide koolitamist ei tohiks ka omaette eesmärgiks seada. (Ees-ti tingimustes moodustavad erandi arstid ja võib-olla juristid.)

KES PEAKS SEISMA
TEADUSE EEST?

Loovus on seotud niisuguste isik-
suse omadustega nagu mittekon-
formsus, introvertsus, individua-
lism. Seepärast ei pea ma asjako-
haseks Jüri Alliku etteheidet, et
üliõpilased võiksid suunata oma
huvi «keskaegsetelt korporatsioon-
mängudelt sellele, kuidas muuta
oma õppeasutus korralikust linna-
koolist tõeliseks ülikooliks». Tegu
on erinevate inimestega. Loovha-
rilitase kalduvustega inimene ta-
valiselt ei hakka ühiskondlikku
võitlust pidama ning «üliõpilasaja
ajajad» kipuvad teadusest kaugele
jääma. Seepärast ei maksa ka edus-
tusele panna suuremaid lootusi kui
ühele tavalisele ametiühingule.

Koonduda tuleks mitte vanuse või
staatus, vaid teaduslike huvide
põhjal. Teaduse prioriteedi eest
seisvad kateedrid, laborid ja eri-
alaseltsid peaksid otsima tuge ka
üliõpilastelt, potentsiaalsetelt tead-
lastelt. Ohisrinne Süsteemi ja Ad-
ministratsiooni vastu on efektiivsem
kui lahterdatult nokitsemine.

Intelligentsus on valdavalt päri-
tav. Seepärast on iga rahva seas
enam-vähem kindel protsent potent-
siaalseid loovharitlasi. Optimumi
ületav vastuvõtt kõrgkoolidesse ei
suurenda enam haritlaste arvu, vaid
alandab pakutava hariduse taset ja
kokkuvõttes vähendab hariduse
väärtust üldse.

Tartu Ülikoolis on liiga palju
üliõpilasi, nende arv ületab eesti
rahva võimalused. See (koos mõne
muu teguriga) on toonud vähe-
malt kaks kurba tagajärge.

1. On vähenenud vaimne konku-
rents. Veidigi mõtlemisvõimeline
tudeng ei pea eriti pingutama, et
mõista mõnd ainet keskmisest pa-
remini. (Allapoole keskmist jääb ju
hulk selliseid, kes ei suudagi ena-
mat, kui konspekt pähe õppida.
Mälu on jumal jaganud heldemalt
kui üldistusvõimet ning kool on
püüdnud seda vahet veelgi süven-
dada.) Nii tudeng siis ei pinguta-
gi; see on loomulik, sest tal puu-
dub otsene motivatsioon.

2. Ülikoolis valitseb proletariaadi
väärtussüsteem. Tipus on «tudengi-
elus», siis materiaalsed perspekti-
vid; eriala tundmine paikneb juba
madalamal, loov ja ebatraditsiooni-
line mõtlemine päris all (kui see
üldse peaks väärtuste hulka kuulu-
ma). IKKA VEEL vastab üliõpila-
se image pigem sajanditaguse
mõisnikupoja kui Euroopa haritlase
omale; ikka veel on vaimne töö
tüütu, lõbusat elamist takistav ko-
hustus.

Kui palju peaks TUs tudengeid
olema? Võib-olla pool, võibolla 1/3
praegusest. Vahegi oskavad põhjen-
datult vastata ülikooli haridussot-
sioloogid?

ÜLIÖPILANE JA
ÕPPEJÕUD

Teaduslik mõtlemine eeldab ise-
seisvust, standardsus ja kollekti-
vism pärivad seda. Niipalju siis
kariõppest. Aga ka päris üksinda,
ainult raamatute varal, on raske
toime tulla, sest meetoodiline, kriiti-
line, relativistlik mõtlemine saab
võimalikuks läbi teaduse eripära
tunnetamise. Viimane tuleb kerge-
mini isiksuste kui tekstide läbi.

Seepärast peetakse kultuurmaail-
mas parimaks personaalset suhet
üliõpilase ja õppejõu vahel. Igal
üliõpilasel on oma õppejõud; juhen-

daja, kes püsib kursis kogu tema
tegevusega, kes suunab igaüht
eraldi vastavalt huvidele ja võime-
tele (mitte programme fетиiseeri-
des). Näen õppejõul siin kolme põ-
hilist ülesannet:

- 1) ta suunab üliõpilast kirjandu-
se ja loengutsükli valikul;
- 2) ühine arutelu loetu üle. Rõhku
ei pöörata mitte teadmiste kontrol-
lile, vaid üldistusvõime arengule ja
maailmavaate kujunemisele;
- 3) õppejõud juhendab üliõpilase
teadustööd. Muidugi peab ta siis
ise teadlane olema, teisiti ta liht-
salt ei suudaks näiteks lahendada
meetoodilisi probleeme. Niisiis pea-
vad ülikoolist kaduma õppejõud,
kes aastast aastasse refereerivad
ühtesid ja samu venekeelseid ra-
matuid.

ÜLIÖPILANE JA
TEADUS

Praegu on teadus kõrvaline püha
tuupimisprotsessi kõrval, eksam on
kursusetööst olulisem ning ka stip-
pi saab faktide ilmeka ülesütlemise
eest. Oleks ju elementaarne sisse
seada teadusstipendiumid tõsiselt
võetavate kursusetööde, teadusar-
tikle jms. eest.

Meie maal tähendab üliõpilase
staatus mitteäisväärtuslikkust.
Läänes on vastupidi: noorus on
parim soovitus, sest just noorelt
teadlaselt võib oodata uusi ideid
ja lähenemisviise.

On loomulik, et õppejõud (kes
muidugi on ühtlasi teadlane) ra-
kendab oma üliõpilasi oma projek-
tis. Viimastel peab siis kindlasti
olema võimalus õppejõudu valida.
Tekkiv konkurents loob nii üliõpi-
lastele kui õppejõududele motivat-
siooni pingutamiseks.

Kuid üliõpilasele peab jääma ka
võimalus juba (ja eriti!) õpingute
ajal alustada oma uurimissuunda,
niivõrd kui ülikooli tehnilised või-
malused seda lubavad. Loomingu-
lise töö tulemused määrab suuresti
isiklik huvi. Kui noor teadlane vä-
givaldselt tema huvialast eemale
juhtida, siis ta kas keskpärastub või
voolab Eestist ära.

Eelkõige tuleb kummutada üldi-
ne arvamus, et tõsine teadustöö al-
gab kunagi hiljem. Pole olemas
eraldi tudengiteadust; täiesti või-
malik on ka ülikooliajal teadusaja-
kirjadesse jõuda või maailma tipp-
teadlastel külas käia (sealjuures il-
ma kellegi vahendusega).

(Järg 4. lk.)

Jeesus või Lenin?

Ei oleks neid nimesid kõrvuti seadnud, kui «Jeesuse» film ja selle
propaganda juba pool aastat mööda Eestimaad ei ringleks. Mulle pii-
sanuks sellestki, kui reklaamiveergudest oleksin leidnud objektiivse
info filmi kunstiväärtuse kohta. Jaan Ruus «Eesti Ekspressis» on üsna
delikaatne ja alles pärast filmi nägemist avanevad tema read.

Mis siis, et seda filmi on maailmas kõige rohkem vaadatud, mis siis,
et Jeesus, Johannes jt. räägivad eesti keeles, mis siis... See ei saa
ju olla põhjuseks kinno meelitada. Tegelikult on see väga algelisel
kokkupandud film, kus näitlejad öieti ei mängigi, kaamera näitab pi-
devalt imemagusat peategelast.

Kõige enam aga häirib eesmärk publikut ümber pöörata. Jätka selle
filmil näilamise organisatsiooni tegelased meie niigi rebenenud hinged
rahule ja ärge suunaku sealsamas kinosaalis pliiatsil ja paberil pihku
võitma, et täita sobiv lünk:

- 1) ma võitsin Jeesuse Kristuse vastu oma isiklikuks Päästjaks selle
filmil lõpupalve a, a;
- 2) ma sooviksin saada rohkem informatsiooni Jeesuse elu ja õpe-
tuse kohta, osa võttes väikesest Piiblidiskussiooni grupist.

Isegi punase propaganda levitajad ei tulnud mulle kinno järele!
Ma ei ole usklik ega ateist. Austan teist inimest, vaatamata tema
suhtumisele ussusse. See ei ole üldse tähtis. Tõsi, teinekord on küll
kurb, kui mõni usklik tegutseb risti vastupidi kristlikule õpelusele.
Olen nõus, et me vajame korralikku piibliõpetust, aga mitte pealesuru-
misega. Ja kriitikud tööle! Ärge reklaamige filme enne, kui te neid
ise näinud pole (võrrele näiteks M. Monicelli «Lootuses, et sünnib
tüdruk» infot «Postimehes» ja filmi ennast). Nagunii on võidulsemas
kommertsfilmid, eraldage siis vähemalt tõelised väärtusfilmid prahist.
Ja eesti filmivaalaja ei tohiks olla vist nii harimatu, et kriitika võiks
lati alla lasta.

JAANUS LIIGAS

Konstruktor Allik

26. jaanuaril avas tudeng PEETER ALLIK ülikooli raamatukogus
oma austajate ja oma kunsti suurimate sõprade juuresolekul esi-
mese isiknäituse.

Pidulik avamine toimus karskes ja kaines õhkkonnas, ürituse pea-
süüdlane mängis kokkutulnutele karistuseks saksofonil lambaadat ning
õpetas algajatele selle liikumise juhendil. Hiljem jätkus tolle päeva
tartu kunsti tähtsündmus mitmete linna tootlus- ja õppe-kasvatustöö-
asutustes.

Pühapäev osutus ka selle suurejoonelisel üritusel puhkepäevaks.
Esmaspäeva varahommikul pidustused jätkusid. Toimus näituse
avamise II etapp, sündmust olid jälgimas ka sõbraliku naaberrügi
Norra ajakirjanikud ja raadioreporterid. Kuna päev kujunes kõnede-
ja liikumisrohkeks ning sisaldas mitmeid väsitavaid perimomente, siis
järgmisel päeval, s.o teisipäeval näituse avamist enam ei jät-
katud.

Peeter Alliku ülemaailmne asjadel ma seekord ei peatu, neid võite
kodus, puukuuris, garaazis ise ka teha. Vaja on ainult MOMENT- või
EPO-lümi. Kui ei tule välja, küsige Peetri käest (Vanemuise t. 26—31
või Näituse t. 20—205) nõusid. Väruskuksimus on keerukam, st. vin-
disem kui arvate. Meie geograafiliselt kõige lähem ja strateegiliselt
kõige sobivam on Lenska värivitehas. Tuleks oma ridu koondada, mee-
litada sponsoreiks Kodukaitse, Tartu Linna Gaasikontor, tehase «Dui-
gatel» ja siis tuleb minna ning mitte enam tagasi vaadala.

Jõudu, Peeter Allik, õpetaja Ilmar Malini murelaps!
Kunstnik ILMAR KRUUSAMAE
P. S. Mina Sulle, Peeter, enam reklaami ei tee, kõige parem
mainos on pask-, vesi- või lambaviil.

Sophokles ja Liphart

ei ole küll esmapilgul vist rohkem
seotud kui sel viisil, et esmane sei-
sab väärikalt muuseumi ukse kõr-
val koos Lipharti näituse reklaami-
ga. Mine tea muidugi ERNST von
LIPHARTI huvi ja seoseid antiik-
filosoofiaga. Igatahes eelmise nädä-
la lõpust on klassikalise muinas-
teaduse muuseumi näitusesaalides
E. v. Lipharti 44 tööd (enamasti
graafilised lehed ja joonistused, aga
ka kunstiliselt kujundatud lehvikud
jm.). Joonistustel on ta kujutanud
oma naist, lapsi, isa, sugulasi, kul-
tuuriinimesi (Tolstoi, Turgenev,
Flaubert, Sarah Bernard) jt.

Augustis oli teoste suurem välja-
panek Tallinnas Eesti Kunstimuu-
seumis. Septembris peeti ka kon-
verents. (Allakirjutanu kasutabki
sel puhul 31. augusti «Reedes» il-
munud Jutta Keevalliku artiklit ja
näituse avamisel kuuldot.)

KES OLI ÜLDSE ERNST von
LIPHART? Raadi mõisaomanike
järglane, kes sündis küll Tartus
1847. aastal, kuid välismaale siir-
lus juba 1862. aastal. Tema kodu-
õpetajaks oli ülikooli joonis-uskoo-
li õpetaja, isa sõber Woldemar
Friedrich Krüger. Väga palju suu-
nas teda ka isa. Nooruses kopeeris
ta palju teiste töid, sealhulgas just
Rafaeli ja Michelangelo omasid.
Ta haris ennast Itaalias ja Pranti-
usmaal. 1886. aastast elas ta Pe-
terburis. Kaua aastaid oli ta Ermi-
taazis konservaat. Ernst v. Lip-
harti haud (suri 1932) on täpselt

teadmata nii nagu paljude teistegi
repressseeritute hauad. Teada on
vaid see, et ta on maetud Smolens-
ki luteri surnuaeda. Eesti kirikuile
on ta maalinud mõned altaripliidid,
kokku on tal maale ja graafilisi
töid üle 600.

Näituse avamisel oli ka kunsti-
ku tütarpoja tütar kunstiajaloolane
Niina Vesnina Leningradist, kes
abistas palju näituse kokkupanemi-
sel. Ta tegeleb oma sugupuul uuri-
misega ning koostab kunstniku töö-
de kataloogi. Sellele näitusele on
saadud töid Riiklikust Vene Muu-
seumist, erakogudest, TU raamatu-
kogust ja Tartu Kunstimuseumist.

Avamisel tutvustas muuseumi
teadustöötaja Külli Valk pisut
kunstniku elu ja tegevust. Kunsti-
teadlane professor Voldemar Vaga
(muide suurepäraselt, ilmekas vene
keeles, mida palus üks ayamisel
osalenu kindlasti ära mainida; jah,
meie vene keele grammatika on
puudulik, pigem oleme röömsad, et
seda ei oska, aga kuidas suhtuda
siis haritlase ja keele suhtesse?)
ütles, et ta on omal ajal Ernst v.
Liphartit põhjalikult uurinud ning
palju materjali kogunud. Ta pidas
baltisakslasest kunstnikku eredaks
isiksuseks.

Klassikalise muinasteaduse muu-
seumi peavarahoidja Anu Laansalu
sõnas näitust avades, et see on jät-
kuks eelmise sajandi Tartu vaimule.

(Järg 4. lk.)

Raamatukogu käsikirjade osakonnas üliõpilastele kohti jätkub. Aga kas te teate, et
selles imepärases endisaegses maailmas on ka fotote varamu?

EINAR TIITSU foto

Veel teaduse...

(Algus 3. lk.)

ÜLIÕPILANE JA ÕPITAV

Nõukogude haridussüsteemi mälü-orientatsioon, mis algab lasteas eas lõpe doktorantuuriski, on lihtsalt kahetsusväärne. Teadmisi on muidugi vaja, aga intelligentne inimene leiab faktid kerge vaevaga raamatustki. Lühikest stuudiumi tuleks kasutada viljakamalt: teadusliku mõtteviisi arendamiseks. Seejuures ühendub kasulik meeldivaga: kui õppejõudu huvitavad aine süstemaatiline mõistmine ning oskus teadmisi elus kasutada, võib eksamigi olla nauditav elamus.

Nii pole ka vajadust väga kitsaste erialade järele. Esialgu võib üliõpilase vastu võtta teaduskonda. Edasised ainsuslikud lubavad üha kitsamat spetsialiseerumist. Selle eelduseks on aga valikuvõimalus. Üliõpilane peab saama koostada

oma õppeplaani vabalt. Kitsamaid ained aga eeldavad, et varem on õpitud üht või teist üldainet.

Niisugust Ameerikas laialt pruugitavat süsteemi on meilgi tutvustatud. Siinkohal rõhutaksin vaid üht tsükliõppe psühholoogilisi eeliseid. Nimelt iseloomustab meie (ja paljude Euroopa ülikoolide) õppekorraldust mosaiiksus: iga päev tuleb hüppelda ühelt ainelt teisele, jõudmata ühe loengu või seminari jooksul sellesse korralikult süveneda. Reaktsioonid sellele võivad isegi erineda, kuid põhimõtteliselt tuleb mosaiiksust taunida kui eluviisi, mis ei soodusta teadustööd.

NIISIIS,

teadus peab saama prioriteedi ka õppetöös. Tegelikult järeldub sellest ju palju rohkem, kui siinses lühikeses kirjutises öeldud. Muuhulgas võiks järelduda Eesti teaduse ja hariduse kohta üldse.

KAUR HANSON

Sophokles...

(Algus 3. lk.)

Nii pisike näitus nii väikestes keldriruumides ja nii palju sõnu? Aga mida me teame üldse. Raadi mõisast, Liphartitest, kellele mõis kuulus 1751. aastast, ühest Baltimaade unikaalseimast kunstikogust,

akadeemilise noorsoo kogunemiskohast jne. jne.? Juhatagu see väike näitus, mis on lahti teisipäevast reedeni kella 11–16.30 ja laupäeval kl. 10–13.30-ni, meid taas avalikkuse ette jõudnud kunsti ja vaimu juurde.

VARJE SOOTAK

TUDENGI JAZZ 91

Pärast kolmeaastast pausi on tulekul taas festival «Tudengijazz», mis püüab olla üheks väljundiks praegu pealekasvavale uuele muusikute põlvkonnale. Majanduse madalseisust hoolimata peab ju mõtlema ka eesti kultuuri tulevikule. Kui lisada, et kogu maailmas on jazz alustanud taas tõusuteed, on päris loomulik, et üks vana hea üritus jälle uude ellu ärkab.

Festival on 19.–21. aprillil Tallinnas. Et ta aga toimuda saaks,

on vaja, et kõik bändid või vokaalansamblid, aga ka üksikesinejad, endast märku annaksid. Kutsumegi kõiki muusikuid, kelle kiindumuseks on jazz, blues, soul, avangard jne., teatama endast aadressil: Tallinn, 200100, Lomonosovi 21, Eesti Raadio, «Tudengijazz». Tel. 43 44 87.

Teie kirju ja joonistusi oodates «Tudengijazz 91» korraldustoimikond

Eesti Agrokeskuse

AUHIND

1. Eesti Agrobiokeskuse auhind antakse Eesti põllumajanduse ajalugu käsitleva teadusliku uurimistöö eest.
2. Töö autor peab olema üliõpilane.
3. Auhindamise põhikriteerium on töö teaduslik väärtus.
4. Auhind antakse välja üks kord aastas.
5. Töö esitatakse Tartu Muinsuskaitse Ohendusele, aga see võib olla esitatud ka õppeasutusele (TÜ, EPA), teaduslikule kogule või konverentsile jne., kuid peab igal juhul olema vormistatud kirjalikult. Töö võib olla ka publitseeritud.
6. Auhinnafondi loob Eesti Agrobiokeskus. Selle aastaseks suurus on tuhat rubla (1000.—) või

sellele vastav summa kehtivas väeringus. Auhinnafondi hoidjaks on Tartu Muinsuskaitse Ohendus.

7. Auhinna väljaandmiseks moodustatakse žürii Tartu Muinsuskaitse Ohenduse juures. Žüriisse kuuluvad esindajad mõlemast Tartu kõrgkoolist, Tartu Muinsuskaitse Ohendusest ja samuti auhinnafondi looja poolt.

8. Žürii alustab oma tegevust iga aasta 1. septembril ning kuulutab oma otsuse välja mihklipäeval.

9. Žürii lähtub oma tegevuses käesolevast statuudist.

10. Žüriil on õigus jätta mõnel aastal auhind välja andmata, samuti jagada aastase fondi piires auhind mitme autori vahel.

info·info·

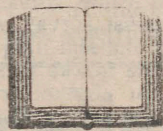
TASULINE HARIDUS

Kui tahad öelda oma sõna sekka dispuudis hariduse tasulisuse või tasuta andmise ümber, siis tule esmaspäeval, 18. veebruaril kl. 16 nõukogu saali, kus vastav temaatika kõne ja vaatluse alla tuleb.

Eesti Akadeemilise
Pedagoogika Seltsi
Tartu osakond

TU RAAMATUKOGUS

- Filosoofia ajaloo sari: HERMANN von KEYSERLING 5. veebruarist kuu lõpuni.
- PEETER ALLIKU maalid ja margid 18. veebruarini.
- REGINA LUKI akvarellid ja pastellid 25. veebruarini.
- Vene pagulaskirjandus 24. veebruarini.

Uusi trükiseid

Ülikool. Acta Publica Universitatis Tartuensis nr. 3. Juuli–september 1989. Tartu 1990, 1000 eks., 92 lk., rbl. 2.

«Exitus». Almanahh. Tartu 1990, 600 eks., 44 lk., rbl. 1.50.

Atko Viru. Sportlik saavutusvõime. Tartu 1990, 500 eks., 148 lk., rbl. 1.70.

Anne Kirk. Eesti imetajad. Õppevahend bioloogiaosakonna üliõpilastele. Tartu 1990, 500 eks., 72 lk., 90 kop.

P.-H. Kingisepp. Inimese füsioloogia lühikursus. Õppevahend arstiteaduskonna üliõpilastele. Kolmas trükk. Tartu 1990, 700 eks., 92 lk., rbl. 1.10.

Inimese füsioloogia lühikursus. Illustratsioonid. P.-H. Kingisepp. Kolmas trükk. Tartu 1990, 700 eks., 44 lk., 45 kop.

TURBO PASCAL. Programme kõigile. Ü. Kaasik. Tartu 1990, 200 eks., 96 lk., rbl. 1.

Elementaararvemaatika I. Algpädevused. Ülesannete kogu matemaatikateaduskonna üliõpilastele ja ettevalmistusosakonna kuulajatele. Kuues trükk. Tartu 1990, 300 eks., 128 lk., rbl. 1.30.

Ülesandeid füüsikalise keemiast. Aksel Koorits, Aivar Vinne. Tartu 1990, 400 eks., 100 lk., rbl. 1.10.

Uroloogilise haige uurimine. Peeter Teeäär. Õppemetoodiline juhend arstiteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1990, 500 eks., 32 lk., 40 kop.

Pädagogische Texte für Lehrertudenten. Zusammengesetzt von Virve Tamm. Tartu 1990, 300 eks., 92 lk., rbl. 1.

TU toimetised, vihik 908. Preparation and investigation of thin solid films. Proceedings on Electroluminescence XVIII. Tartu 1990, 260 eks., 108 lk., rbl. 1.80.

TU toimetised, vihik 913. Collocation and projection methods for integral equations and boundary value problems. Matemaatika- ja mehhaanika-alaseid töid. Tartu 1990 400 eks., 88 lk., rbl. 1.20.

TU toimetised, vihik 915. 85 aastat kõrva-nina-kurguhaiguste õpetamisest Tartu Ülikoolis (1905–1990). Arstiteaduslikke töid. Tartu 1990, 250 eks., 120 lk., rbl. 2.50.

TU toimetised, vihik 916. Kriminaaljuristika küsimusi. Oigusteaduslikke töid. Tartu 1990, 200 eks., 68 lk., rbl. 1.30.

EETIKAKURSUS

Jätkub kolmapäeviti TU raamatukogus aud. 321 kl. 18. Töö algab kolmapäeval, 13. veebruaril.

Kultuurikateeder

KÕIGILE TÖLKIMISHUVILISTELE!

TOLKEKABINET jätkab tööd neljapäeval, 14. veebruaril kl. 18.15. Kogunemine kella all.

ALUSTAB TÖÖD

tütarlaste karaktertantsu rühm. Huvilistel palutakse tulla esmaspäeval, 11. ja 18. veebruaril kl. 18 EPA Keldrisse Tuglase t. 7.

70 VABA ÜHISELAMUKOHTA

TU Üliõpilasküla teatab, et praegu on veel võimalik ühiselamutesse majutada 70 tudengit. Pöörduda TU Üliõpilasküla poole Narva mnt. 25.

OSTAN KÜLMKAPI

selle raha eest, millega ülikoolis palka makstakse. Võib olla ka vana ja väiksem külmik. Teatada palun ülikooli lehetoietusse tel. 3 51 80.

Valikkursused

AJALOO-OSAKONNAS 1990/91. õ.-a. KEVADSEMESTRIL

I–III kursus

1. Dots. M. Tánava — Rooma imperialism, 2 t.
2. Prof. S. Vahre — Eesti ja eestlased sõdade perioodil 1558–1629, 2 t.
3. P. Raudkivi — (TA AI) Baltikum ja Euroopa keskajal: võrdlevaid jooni, 2 t.
4. R. Helme — (TA AI). Euroopa poliitiline ajalugu 1799–1848, 2 t.
5. Dots. K. Jaanson — Eesti–Rootsi suhted 1917–1929, 2 t.
6. Dots. V. Tamul — Vene poliitiline mässumeelsus 19. sajandil, 2 t.
7. Dots. L. Eringson — Romanovite dünastia: võimuletulekust langueni, 2 t.
8. L. Mäil — Sissejuhatuse võrdlevasse kultuurilukku, 2 t. näd.

IV kursus

1. Dots. L. Võime — Väljarändamine ja väliseestlased, 2 t.
2. Prof. H. Piirimäe — Rootsi ajalugu 16.–18. saj., 2 t.
3. Dots. K. Jaanson — Lääneriikide parteipoliitilised süsteemid pärast Teist maailmasõda, 2 t.
4. Prof. J. Kangilaski — «Avangard või prantsavangard».

Valik veel võimalik

Filosoofia kateedris välja kuulutatud valikkursused (vt. eelmine «UT») ei alga siiski mitte 11. vaid 18. veebruaril, et otsusele veel mitte jõudnud asjahuvilised ei peaks esimestest loengutest ilma jääma. Kõik loengud toimuvad ühiskonnateaduste majas Ülikooli 16 ja algavad seal järgmiselt:

- Esmaspäeval 18. II kl. 16–18 aud. 211. Filosoofia piiratus ning ainus probleem — J. Kivistik.
- Teisipäeval 19. II kl. 16–18 aud. 215. Inimese koht, tähendus ja perspektiivid teiseaastas maailmas — T. Sutt.
- Teisipäeval 19. II kl. 18–20 aud. 215. Sissejuhatuse kaasaja anglo-ameerika poliitikateooriasse — R. Vetik.
- Kolmapäeval 20. II kl. 18–19 aud. 215. Moodne ajaloo filosoofia — E. Loone.
- Neljapäeval 21. II kl. 16–18 aud. 211. Esteetika alused (vene k.) — L. Stolovitš.
- Neljapäeval 21. II kl. 16–18 aud. 214. Ihu-hinge probleem teadlastele — V. Parve.

Varem välja kuulutatud kursus «Sissejuhatuse teadusfilosoofiasse» (lektor dots. R. Vihalemm) toimub sügissemestril.

ÜLIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP

Lehe talituse aadress 202100 Tartu, Ülikooli t. 18. TU, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Tartu Tellim. nr. 271. Tiraaž 3000.

Trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «UT» ilmub reedeti.

Universitas Tartuensis

● ANNA MULLE
ÕNG

● TUDENG ARVAB

● EDUSTUSE
ERILEHEKÜLGEESTI TEADUSTE
AKADEEMIA

sihtfond

ÜLIÖPILASTE
TEADUSTÖÖ
TOETAMISEKS

kuulutab välja konkursi 1991. aasta toetuste taotleamiseks loodus-, humanitaar-, inseneri-, põllumajandus- ja arstiteaduse valdkonnas. Toetuse suurus on 500–1000 rubla, millest kuni pool makstakse välja pärast positiivse otsuse langetamist ja ülejäänud osa pärast lõplikult vormistatud töö (artikli, käsikirja või aruande) esitamist sihtfondile. Kirjalikus taotluses tuleb märkida:

- 1) taotleja nimi, õppeasutus, eriala, õppeaasta või -rühm;
- 2) uurimistöö nimetus;
- 3) töö eesmärk;
- 4) põhimetod (eksperiment, küsitlus, väljakaevamine jne.);
- 5) baas (kateedri, labor, muuseum, ekspeditsioon jne.);
- 6) tähtaeg (k.a. vormistamise aeg);
- 7) juhendaja või konsultandi olemasolu korral tema nimi ja töökoht;
- 8) taotleja postiaadress (soovi korral hoiupanga arve nr.).

Taotlusele on soovitatav lisada juhendaja või kateedri arvamus. Sihtfondi komisjon vaatab läbi taotlused, mis on saabunud hiljemalt 15. märtsiks aadressil: Tallinn 200103, Kohtu 6, Eesti Teaduste Akadeemia, üliõpilaste sihtfond. Komisjon langetab otsused märtsis. Sihtfondi põhimäärusega saab tutvuda kõrgkoolides või Eesti Teaduste Akadeemia presiidiumis.

Fondi alussumma 1991. aastaks on 10 000 rubla. Sponsorid võivad fondi kasvatada sihtilekandega EESTI TA presiidiumile (arveldusarve nr. 3345403 TEP EVP OV Tallinn, kood 781200), esitades soovi korral lisatingimusi nende poolt antud raha kasutamiseks.

«ÜLIKOOI TULEVIKU»

komisjon tuleb jälle kokku kolmapäeval, 20. veebruaril kl. 8.15 nõukogu saalis. Selleks ajaks peaks olema juba piisavalt infot eelmise aasta eelarve kulutuste kohta, nii et saab arutada, kokku seada 1991. aasta eelarve projekti. Kõik asjast huvitatud oodatud, eriti aga asjatundjad ülikooli raamatupidamisest.

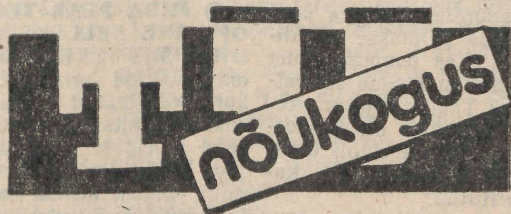
TASULINE HARIDUS

Kui tahad öelda oma sõna sekka dispuudis hariduse tasulisuse või tasuta andmise ümber, siis tule esmaspäeval, 18. veebruaril kl. 16 nõukogu saali, kus vastav temaatika kõne ja vaatluse alla tuleb.

Eesti Akadeemilise
Pedagoogika Seltsi
Tartu osakond

JAAN TONISSONI
ÕPPERAHA

saaja kandidaati saab esitada esmaspäevani Tartu Muinsuskaitse. Ühendusse või «UT» toimetusse.

8. VEEBRUARIL

- AUTASUSTAMISED
- VALIMISED
- DOKTORIKRAADI KAITSMISE EESKIRJAD
- 1990. AASTA TEADUSTÖÖ
- TÜ EELARVEST
- TÜ ÜLIÖPILASKONNA PÕHIKIRI
- TÜ NÕUKOGU TÖÖPLAAN
- NEFA

● AUTASUSTAMISED.

Mikrobioloogia kateedri juhataja prof. AKIVO LENZNERI juhtimisel töötanud kollektiiv, kuhu kuuluvad mikrobioloogia kateedri dots. Virgilius Brilis, nooremteadurid Tatjana Brilene ja Lev Levkov, vanemteadur Mall Türi ning mikroökoloogia labori juhataja Helga Lenzner sai leiutise eest «Kolm laktobatsillide tüve ravi-profülaktiliste preparaatide ja tervistavate piimatoodete jaoks» autoritunnistused.

● VALIMISED.

Kateedrijuhatajaiks valiti meditsiinidoktor TIIT HAVIKO (traumatoloogia, ortopeedia ja välkirurgia kat.), meditsiinkandidaat EERO VASAR (füsioloogia kat.) ja õigusteaduse kandidaat PAUL VARUL (tsiviilõiguse ja -protsessi kat.);

professori kohale psühholoogiadoktor TALIS BACHMANN (loogika ja psühholoogia kat.); vanemõpetaja kohale filosoofiakandidaat RAIVO VETIK (filosoofia ja poliitikateaduse kat.).

● DOKTORIKRAADI KAITSMISE EESKIRJAD.

Detsembris moodustatud kraadikomisjoni nimel tutvustas doktorikraadi kaitsmise eeskirjade seisu prof. AIN-ELMAR KAASIK. Ta arvas, et projekti kallal on tükk aega töötatud, seda on küllalt arutatud ja nüüd tuleks projekt kinnitada. Siis saaksid nõukogud tööd

alustada, edaspidi võib ju teha täiendusi. Pärast mõningat aruelu projekt kinnitati.

● EELMISE AASTA TEADUSTÖÖ.

Ülikoolis käib õppe- ja teadustöö reorganiseerimine. Ja mitte ainult ülikoolis. Teadustöö vajab uut korraldust kogu Eestis, samuti selle finantseerimine. Otsuse projekti kommenteeris teadusprorektor prof. ANTS KALLIKORM. Eelmise teadusaasta tulemused olid head nagu ikka, vaatamata uutele raskustele.

Ülikoolis töötab praegu 114 teadusdoktorit ja 546 -kandidaati, 93 kateedrit, 40 laborit, 4 instituuti ja uurimiskeskust (2 uut instituuti moodustati läinud aastal: molekulaar- ja rakubioloogia ning sotsioloogia instituut).

Riigieelarveliste teadustööde teemade arv oli 180, lepinguliste oma 66 (lõpetatud tööde arv vastavalt 156 ja 26). Väheneb riigieelarvelise teaduse finantseerimine, märgatavalt on vähenenud ja jätkab langust lepinguliste tööde maht.

Kaitsti 7 doktoriväitekirja (Tiit Haviko, Erich Kuus, Jaak Järvi, Jaan Lellep, Raimo Uibo, Jaan Eha; Heinrich Schneiderile taastati doktorikraad) ja 35 kandidaativäitekirja. Töö teadlastelt ilmus 29 monograafiat.

Tunduvalt suurenes välissuhtlus, eriti otsesed. Vastuvõetud otsusest on lugeda:

● reorganiseerida õppe- ja teadustöö struktuur, tagada nende sisuline integratsioon, nii et kraadiharidus saaks ülikoolihariduses kesksaks. Tagada teadustöö eelarvelise finantseerimise vahendite ja vastutuse deentraliseerimine vastutavate täitjateni;

● senise aspirantuuri ja doktorantuuri asemele luua kraadiõpet tagav magistratuur ja doktorantuur ning töötada välja vastavad põhimäärused (aprill, märts);

● seoses teadusosakonna reorganiseerimisega tagada ülikooli teadustööalane teenindus ja infopanga säilimine ning täiendamine.

● TÜ EELARVEST.

Haldusprorektor VELLO PEEDI-MAA kõneles vaid eelmise aasta eelarvest, mis tuleb põhjalikumale käsitlemisele järgmisel koosolekul koos käesoleva aasta eelarvega. Mõningase ülevaate eelmise aasta eelarvest ja tegelikest kulutustest võis saada väljajagatud tabelist. Kuna aga lõplikud kokkuvõtted on veel tegemisel, on neist vara kirjutada.

● ÜLIÖPILASKONNA PÕHIKIRI.

Edustuse esimees Olavi Paide jagas välja põhikirja projekti. See kinnitati.

● TÜ NÕUKOGU KEVADSE- MESTRI TÖÖPLAAN.

Nõukogu kinnitas ka oma tööplaani. Märtsis on kavas kinnitada doktorantuuri põhimäärus ja saada ülevaade õppekirjanduse olukorrast. Aprillis tulevad kõne alla magistratuur ja bioloogia-geograafiateaduskonna perspektiivid, mais on kõne all õigusteaduskond.

● NEFA.

Ülikooli juures tegutseva organisatsioonina registreeriti NEFA Tartu rühm. Filoloogiateaduskonna dekaan dots. Jüri Valge ütles tutvustades, et see organisatsioon ühendab etnograafiat, folkloori ja antropoloogiat huvitatud põhjamaade noori, kuhu tahavad assotsiatsioonina kuuluda ka TÜ üliõpilased.

VARJE SOOTAK

Väga noores ülikoolis

I

Pärast ühekuust ametlikku vaheaega algasid eelmisel nädalal jälle loengud Kaunase Vytautas Suure ülikoolis (UNIVERSITAS VYTAUTI MAGNI).

Nagu kuulda oli, naaseb ka enamik noormehi. Vahepeal oli tekkinud oht, et armee võib hakata kimbutama ka ülikoolis õppivaid mees-tudengeid. Sellepärast oli enamik laiali sõitnud, kes oma girlfriend'i juurde, kes maale vanaema vaatama. Nutikamad leidsid väljapääsu nii, et hankisid võimaluse kasutada pansioni linnast mõnikümne kilomeetri eemal asuvas N. asulas. Selleks piisas lihtsalt ühe kohaliku ettevõtte direktori nõusolekust ilma üleliigse bürokraatiata. Tahaks loota, et ka meil selliseid «oma mehi» leidub, kui häda käes. Seda, et nende kartused täiesti asjata polnud, kinnitab ühel laupäeval Kaunases bussi kinnipidamine ja igaks juhaks mõnede noorte meeste kaasaviimine nõ. dokumentide kontrolliks. Teata-vasti on Nõukogude armeele antud sellisteks kontrollimisteks üsna vabad käed. Mitte millegagi ei saa aga õigustada järgmisel päeval samal ajendil sissemurdumisi Vilniuse korteritesse. Onneks kuuldavasti küll edutult.

Tudengid loodavad, et vähemalt auditooriumidest kedagi püüdma ei hakata. Eks näis.

Ei maksa aga sugugi arvata, et Kaunase tudengid tegelesid ainult oma varjamisega. Barrikaadidest olid säilinud küll vaid mõned üksikud metallkonstruktsioonid Vabaduse alleel ja peahoone ühes tiivas asuva Kaunase telestudiosse sissepääsu ette lukutatud kolmesillaline veoauto. Ehk võinuks barrikaadina võtta veel ülikooli ajalehe «Studentu dienos» («Üliõpilaste päevad») toimetusse viiva trepi ees logelevald sõdureid. Siin on muuseum ka ülikooli auditooriume. Mis soldatitesse puutub, siis ei näinud nad mõdujate ega isegi oma välimuse vastu mingit huvi tundvat.

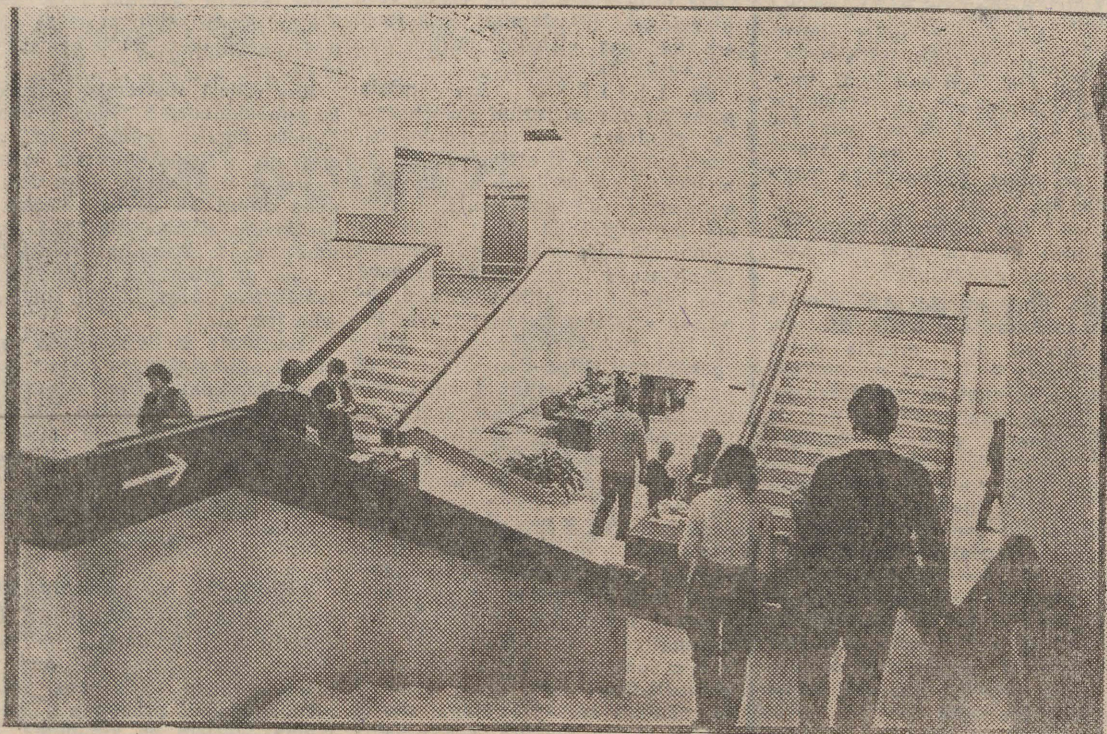
Lehe toimetaja Jonas Viikaukas sõnul olid just üliõpilased need, kes ruttasid esimesena kaitset organiseerima. Kaunase stuudio jäi ju peaaegu ainsaks objektiivse info väljundiks välismaailmale pärast Vilniuse teletorni ja -maja hõivamist. Praegugi oli veel avatud tõlkekeskus ja eetrisse lähevad saated karmesti leedu, vene, inglise ja poola keeles. Nii sündmuste ajal kui hiljemgi olid paljud tudengid stuudios tööl. Nii näiteks oli Jonas Viikaukas ise üks uudiste otsene edastaja.

Küllap oli tudengitelgi oma osas selles, et armee piirdus Kaunases vaid jõudemonstratsiooniga.

Meie tudengite kiituseks võib öelda, et hoolimata barrikaadide puudumisest peahoone ees leidis korporatsioonide kaitseliit aktiivset toetust. Tudengid valvasid ärevatel sõdel nii peahoonet kui teisi maju. Hea, et kõik piirdus ainult valvamisega.

JAANUS SÄGI,
ajaloo IV k.

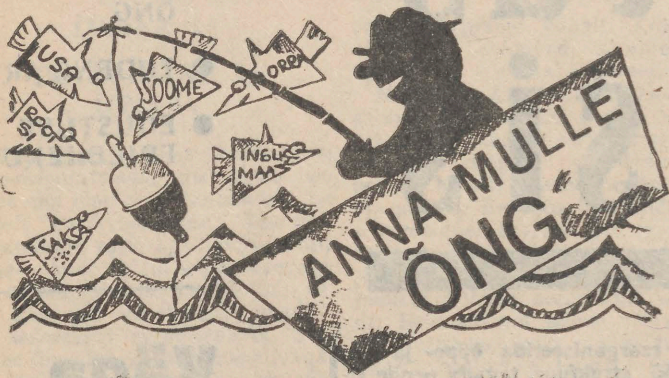
(Järgneb.)

-info-

Saksamaale

(Algas eelmises lehes)

III. IMMATRIKULATSIOON

Ükskõik, kas oled oma paberid ette saatnud või mitte, esimene samm Hamburgis on ülikooli *Auslandsamt*'i külastamine. Kui alustad sügissemestril (algus 1. okt., esimene loeng u. 15. okt.), pead sinna ilma soovitatavalt septembris keskpaiku, kevadsemestri puhul märtsi keskpaiku. *Auslandsamt* annab Sulle nn. immatrikulatsioonilehe, kuhu pead koguma kaks allkirja ja ühe templi. Üldiselt seletavad nad siis juba ise, mida, kuhu, mis kell jne. Teadmiseks aga: Sul tuleb kõigepealt sooritada saksa keele test. See on üldiselt üsna keskmisel tasemel kahest osast koosnev kontrolltöö. Need on etteütlikus ja ümberjutustus. Etteütlikuse teksti loetakse ette kolm korda ja üsna aeglaselt, sellega ei tohiks Sul raskusi tulla. Ümberjutustuse puhul katsu esimese ka teise lugemise ajal võimalikult palju kirja panna. Üldiselt tundub, et kui Sul saksa keele õigekiri on hea, teed selle testi ilma viperusteta ära. Testi tulemuste põhjal jagatakse sooritajad kolme rühma: need, kes saavad õiguse asuda erialasele õpetööle; need, kes võivad seda teha koos kohustusliku saksa keelekursusega; ja need, kes peavad ühe semestri ainult saksa keelt tüüpima.

Kolmandasse rühma langemiseks Sul erilisi šansse ei ole, sest selleks peab olema ekstra loll. Teine rühm oleks aga võib-olla isegi kasulik, sest korralik saksa keele praktika kulub ikka ära.

Olenemata testi tulemustest immatrikuleeritakse Sind igal juhul. Nii et mingit läbikukkumishirmu pole mõtet tunda.

Teine allkiri, mida immatrikuleerimiseks vajad, on informatsioonilise loengu ärakuulamise kohta. Sinna tuleb lihtsalt minna.

Edasi pead Sa maksma mõnda panka või hoiukassasse 51 marka semestrimaksu ja saama sealt selle kinnituseks templi vastavale paberile, mis on Sulle *Auslandsamt*'ist juba antud. Ühe lipaka sellest paberist kleebid immatrikulatsioonilehe vastavasse lahtrisse.

Kõige suurem rahaline väljaminek immatrikuleerimisel on haiguskindlustus. See on kohustuslik ja maksab 319 marka semestris. Kindlustusfirma nimi on AOK ja tema osakondi leidub igal tänavanurgal. Võid mõne telefoniraamatust välja vaadata. Sellest AOK-st ehk Haigekassast saad peale registreerumist taas paberi, millega jällegi mõnes pangas oma margad ära maksad ja templi saad.

Siis lähed jälle *Auslandsamt*'i, kaasas immatrikulatsioonileht, täidetud ankeet isiklike andmetega, mille oled esimesel korral sealt kaasa saanud, ja haigekassa pangas tembeldatud paber. Siis jääd ootama üliõpilaspileti, õpinguraamatut ja muid rohkem või vähem vajalikke pabereid, mis Sulle Su aadressile saadetakse. Sa oledki Hamburgi ülikooli üliõpilane.

Edasi võid Sa veel enesele võtta rahvusvahelise üliõpilaspileti, mida saab ülikooli reisibüroost ja mis maksab 10 marki. Sellega saab mitmesuguseid odavamaid sissepääse ja sõidupileteid Euroopa tsiviliseeritud osas.

Siia juurde veel üks soovitus, mida võid muidugi mitte järgida. Kuigi Sul on Vene pass, pead Sa ennast loodetavasti Eesti Vabariigi kodanikuks. Sellepärast hakka

kohe algusest peale igal pool raiuma, et tuled *Estland*'ist, mitte *UdSSR*'ist. Vastavalt kirjutatakse *Auslandsamt*'i ankeeti. Sel juhul trükitakse Su üliõpilaspiletil *Estland* ja ülikooli bürokraatia hakkab Sind käsitlema Eesti Vabariigi kodanikuna. Sinu mapp ülikooli arhiivis läheb venelaste omadest lahku jne.

Eesti kodakondsuse nn. võtmenumber Saksa arvutivõrgus on 127. Sellele võib küsimuse tekkimisel alati näbuga näidata.

IV. AMETLIK REGISTREERIMINE JA BIEBERHAUS

Kõik võortudengid peavad ennast Saksa bürokraatia silmis inimeseks saamise huvides politseis hinge kirja panema. Kõigepealt tuleb Sul võtta näppu pass ja üliõpilaspileti ning ilmuda «elukohajärgsesse» politseisse ehk *Ortsamt*'i. Seal ütled, et elad sel ja sel aadressil, öpid ülikoolis ja oled Vene passiga Eesti kodanik. Vastav ametnik annab Sulle nn. registreerimistunnistuse, mis vastab umbes meie sissekirjutustemplile, aga kujutab endast inetut paberilipakat — *Meldebefähigung*. Seda lipakat hoia kui hingeõnnistust, sest temast võib mitmel pool olulist tolku olla. Näiteks vajad Sa seda ülikooli raamatukogu lugejaks hakkamisel.

Kui *Ortsamt*'is käidud, tuleb sammud seada «välismaalastega jantimise keskkontoris» (ametlikult vist *Ausländeramt*), mis on tohtu suur majakolakas *Hauptbahnhof*'i kõrval ja mida kutsutakse *Bieberhaus*. Arvesta, et seal kumbise iga päev türklastest, pärslastest, poolakatest ja kõikvõimalikest beduiinidest. Nii et mine hommikul kell seitse ja võta endale teisel korral vastavast kastist number. Numbri alusel saad mõne aja pärast Sinuga tegeleva ametniku juurde, kes tahab näha passi, *Meldebefähigung*'i ja laseb Sul täita ankeedi isiklike andmetega. Sinna kirjutad, et oled toptelkodakondsusega isik (NL ja EV). Seejärel tahab too ametnik lüüa Su passi templi, mis näitab, et oled arvele võetud. Sina aga hakkad algusest peale rääkima oma raskel elust üliõpilasena, Sul ei ole raha ja ilma töötä ei saa Sa ju õppida. Kui hästi esined, lüüakse Sulle passi elamis luba Saksamaal, mille juurde kuulub õigus 20 tundi nädalas töötada. See õigus on ametlikult muidel igal võortudengil, aga idablokist tulijale seda hääl meele pakkuda ei taheta. Töö luba on aga entsantsa seisusest pääsemiseks väga oluline asi.

Ja veel üks üldine tähelepanek: väga hästi mõjuvad igal pool Eesti Vabariigi passikaaned.

Ongi enam-vähem kõik, mida bürokraatiamasinast võiks teada. Aga kuivõrd selle masina ainus loominguine kalduvus on komplikatsioonide valmistada, siis tuleb temassegi suhtuda loominguiliselt. Ja põhitähelepanu pöörata loengu- ning seminarivõimalustele, mille täieliku nimekirja saab raamatukogust. Seejärel tuleb endale koostada parasjagu meeldiv ja vajalikuna tunduv õppeplaan, mida keegi küll kunagi ei kontrolli, mis on aga seetõttu ainus omtaoline õppeplaan kogu ülikoolis (rahu võib võtta ka loenguid ja seminare teistes teaduskondades), ja hakata järele uurima, mida sõna ülikool eesti keeles tegelikult tähendab.

EERIK KROSS,
stud. hist.

Ainesüsteem?!

Sirvides aastalõpu UT-sid, torkab silma, et neis on olulisel kohal ülikooli põhitegevuse — koolitamise — probleemid. Rektor seab ülesandeid elitaarsuse; üliõpilased kurdavad õppejõudude saamatuse, kirjanduse, valikuvabaduse ja materiaalsete tingimuste puudumise üle; õppejõududel aga on kõrge koormus, madal palk ja raskused muudatuste tegemisel, sest kõik ei tahagi (ei suuda) muutuda. Seoses selle teemaga tahaksingi välja pakkuda veel mõningaid mõtteid.

***

MILLINE ON MEIE ÜLIKOOLIHARIDUS SENINI OLNUD? Üliõpilane torgatakse ühest otsast sisseastumiseksamitega konveierilindile, mis pannakse täiskirjusele liikuma. Kes tempost maha jääb, see välja kukub. Said semestriga hakkama? Tubli! Järgmine tuleb raskem! Erandiks oli akadeemiline puhkus, mis vahel oli ainuke võimalus järelemõtlemiseks, kuhu õieti on satunud.

Seega: üliõpilasi õpetatakse algusest peale ainult ületama takistusi, mis on kellegi poolt seatud. Nagu ujuma õpetamine meetodil, et viskame vette ja vaatame, kas välja ka ujub! Kui ei, ju siis polnud vääri!n!

Järgmise semestri ained saad teada semestri alguses tunniplaani. Kõik üliõpilased täpselt sama plaani järgi! Millisest isemõtlemisest sai juttu olla? Rektor (UT nr. 35, 1990): «Alati on olude kiuste... Tudengite kohta, kes siit välismaale õppima on läinud, pole me kuulnud ühtegi halvustavat sõna.»

Tõepoolest, olude kiuste on alati kasvanud andekaid, töötahtelisi, kes vääriksid suuremat tunnustamist. Välismaa kohta jääb aga mulje, et hakkama saadakse eelkõige tänu meie õppesüsteemile. Kõik, mis on ette võetud, on kohustuslik ja tuleb hästi sooritada. Samas on see valik, mida sooritada, sinna siirdumisele alguses küllaltki problemaatiline. Loomulikult saab aga ka sellega väga hästi hakkama!

***

MIS OLEKSID AGA AINESÜSTEEMI EELISED MEIE TRADITSIOONILISE OPETAMISE EES? Üliõpilasel tekib algusest peale isiklik vastutus, kui on tema valida, mida õppida ja kuidas õppida. Kui maksad oma hariduse eest, kaob ära mentaliteet õppida aastast 3 kuud või ka lihtsalt maha kirjutada. (See viimane on ju meil tingitud just sellest kohustuslikust takistuste ületamisest ja on seega meie ühiskonna saavutus, mitte meie moraalluse tagajärg.) Üliõpilastel tekivad oma individuaalsed huvid, nad saavad arendada end just nendel aladel, mis kõige rohkem meeldivad. Seega tekib eliid, kes teab oma eesmärgi ja õpib neid saavutama. Nemat aga ongi vaimsest tervest inimesest, kellele võib loota ka tulevikus!

Et aga ainesüsteemi võib mõista mitmel viisil (seda ongi juba tehtud, nagu näiteks õigusteaduskonnas viiendal kursusel, kus polnud teada, kas aines on eksam või arvestus; või lihtsalt üksiku õppejõu konstateering, et minu ainet õpime nüüd niimoodi, st tunduvalt suuremas mahus; või matemaatikateaduskonna moodi, mis on suhteliselt väga progressiivne, ent vajab veel edaspidistki täiustamist), siis toon ära ka oma visiooni, milline see võiks olla TÜ-s.

ESITEKS: iga eriala jaoks on olemas teatud elementaarne raudvara — baasteadmised. Need on küllaltki stabiilsed, aastate jooksul nii meil kui mujal välja kujunenud loengukursused, mille arv on suhteliselt väike. Neile lisanduvad selle eriala veidi kitsama suunitlusega nn. erialakursused (ka need on küllaltki stabiilsed, põhilised erialateadmised omandatakse just neist) ja ka juba kitsa spetsialiseerumise jaoks vajalikud kursused ning seminarid, mis sõltuvad suuresti seda suunda esindavate õppejõudude olemasolust. Kitsa spetsialiseerumise alla käib ka diplomitöö ja muu individuaalne juhendamine.

TEISEKS on teatud kõrgharidusele omased ained, mida võiks omandada kõik kraaditaotlejad. Jutt on keeltest, humanitaarainetest reaalaralade inimestele, informaatikast (arvutiteadusest) kõikidele soovijatele, filosoofiast, rahvameditsiinist jm. Kuna need ei ole otseselt seotud erialaga, siis ei tohiks sellise õpetuse organiseerimine olla erialakateedrite-dekanaatide käes ja seega ei pea nad ole-

ma nende erialade tunniplaanides, vaid peaksid eksisteerima omaette.

***

MIDA PEAB TEGEMA ÜLIÕPILANE SELLEKS, ET SAADA DIPLOMIT (KRAADI)? Lähima oma valitud erialal baashariduse kursused, teatud mahus erialakursuseid ja kitsama spetsialiseerumise jaoks aineid ning kaitsma diplomitöö. Enne kraadi andmist on muidugi põhjust küsida ka kohustuslike kõrvalainete sooritatust; kas on sooritatud mõne teise eriala õpinguid arvestatavas mahus (näiteks füüsikaõpetajal keemia baasharidus, mis annaks õiguse õpetada keskkoolis ka keemiat). Vastavad sissekanded teevad loomulikult need kateedrid, kes neid aineid õpetasid, ja oma eriala esindajatel ei jää muud kui konstateerida põhierialast pädevust ja kõigi muude lisatingimuste täidetust. Pärast seda võib anda kraadi, mainides põhieriala ja lisaerialad.

Kuidas luua korda selles segaduses? Kõik osakonnad, kateedrid ja teaduskonnad esitavad juba kevadel oma eriala kraaditaotlemise nõuded ja järgmise õppeaasta tunniplaani: mis aineid loetakse, kes loeb, kus kohas ja mis kell, ka ainelakoonilise sisukokkuvõtte ja kirjanduse. Need materjalid trükitakse ja tehakse kõigile kättesaadavaks (saab ju ka müüa, et oleks tasuv). Edasi on õppurite endi asi koostada meeelpärane ajakava ja planeerida õpinguid pikemaks perioodiks.

Kas peab kartma, et kõik ained satuvad samale ajale? Lähedased ained, mida eeldavasti sooritatakse samaaegselt (näiteks baashariduse ained) peaksid olema muidugi eri aegadel. Suure osavõtjate arvuga kursused ei mahu väikestes ruumidesse, suuri on aga suhteliselt vähe ja nii nad ei satuigi üliõpilaste jaoks samale ajale. Keelterühmi peaks aga tulema piisavalt palju ja seega saab igaüks valida endale sobiva aja (kui rühm pole veel täis). Ja lisaks: ei ole ju mõeldav, et kõik õppejõud valiksid endale täiesti juhuslikult täpselt sama loengute aja.

Kuidas teame, kui palju tuleb kuulajaid? Arv stabiliseerub aastate jooksul, aga ligilähedased on ju ka võimalik ette arvata. Küll selgub hiljem, kui palju tegelikult küülas ja kui väga mõõda pandi.

Umberkorraldamist vajaks sel juhul aga ka eksamikorraldus. Eksamite toimumise ajad on võimalik varem paika panna, et teaks varakult planeerida. Kirjalikud eksamid lõpetaksid selle subjektiivsuse, millest ikka ja jälle kuuleb õudusjutte. Ka järeleksamite aeg, koht ja arv on siis varem ette määratud. Samale kirjalikule eksamile suure auditooriumis saaks kokku lükata mitu erinevat ainet, mis vähendaks vahetute «valvajate» arvu.

Kas sellest süsteemist oleks kasu ka õppejõududele? Oleks kindlasti! Esiteks tegeleb igaüks ainult oma erialaga. Teiseks väheneb loengukoormus, sest mõnda ainet võib lugeda ainult üle aasta; kaoks ära õpetamine stiilis: filosoofia matemaatikutele, filosoofia filoloogidele, ... või: programmeerimiskeel Pascal füüsikutele, keemikutele, bioloogidele jne.

Õppejõude saaks kasutada vastavalt kvalifikatsioonile (ei pea olema teaduskandidaat, et anda tekstitöölusvahendite kasutamise praktikume) ja võiks palgata üliõpilasi, kes nagnii majanduslikult kehvad järjel! On ju see loomulik õppemaksu vältimise viis näiteks USA-s.

***

SEOS AINESÜSTEEMIGA MUUTUKS VÕIB-OLLA KA ÜLIKOOLI STRUKTUUR. Põhiline on ilmselt eriala õpetamise eest vastutav osakond. Kas keegi suudab põhjendada, et praegune 9 teaduskonna süsteem on ainuõige? Akki hoopiski humanitaar-, loodus- ja arstiteaduskond?

Teiseks, mis saab interdistsiplinaarsest erialadest? Kes on näiteks majandusküberneetik? Kas majandusüliõpilane, kes on kõrvalainetena õppinud piisavalt matemaatikat ja informaatikat? Või informaatikaüliõpilane, kes on õppinud ka majandust? Muuseas informaatik — ja seda näitab ka maailma kogemus — pean ma täiesti iseseisvaks erialaks, mille juurde kuulub matemaatika kohustusliku kõrvalerialana ja küllaltki suures mahus (ent jäetagu see ikkagi vastava eriala inimeste otsustada, kui palju teisi aineid nõuda).

KAS OLEKS KERGE SEDA SÜSTEEMI ELLU VIIA? Jah ja eil! Kes võtaks enda peale otsustamisjulguse? Mõnele astutaks sellega kindlasti varba peale, sest võib-olla kaoks mõned kateedrid, teised tuleksid asemele. Mõni jääks tööta (aga kas on siis humaanne, et suutmatu õppejõu pärast kannatab terve põlvkond tulevasti haritlasi?). Mõni aine kaoks ära, sest keegi seda ei vaja. Ent ilmselt ei maksa karta, et mõni kitsas eriala üliõpilasteta jääks. Loodus ei saali tühja kohta ja majanduslik iseregulatsioon paneb lõpuks ikka kõik paika. Ei saa ju õppemaksu maksvaid (hiljem aga madalalpalgalisi) üliõpilasi sundida õppima seda, mida nad ei tahal!

ÜLIÕPILASED, VAADAKE, MIDA TEID PRAEGUGI SUNNITAKSE ÕPPIMA ÜHE VÕI TEISE ASJA PÄHE! SEE PROBLEEM ON IGAL ERIALAL!

Vaevast, et kõik teaduskonnad oleksid praegu valmis alustama sellise õppekorralduse järgi. Aga kuidas siis saab, kui osa tahaks, ent loengute tellimisel teistelt teaduskondadelt kehtib vana süsteem. Üliõpilased ei tea, mida mujal oleks võimalik õppida ja mis aegadel; ja kuidas muid õpinguid panna oma punktisüsteemi?

MIDA TULEKS TEHA, et ka meie armas *alma mater* võimaldaks tulevikus üliõpilastele vaba arengu? Esialgu tuleks selgitada enestele jaoks, milline võiks olla õpetamise kontseptsioon, millised on need põhilised erialad, mida Tartu Ülikool võiks õpetada, missugune on nende erialade baasharidus ja erialaharidus. Vastavalt sellele tuleb kehtestada kraadinõude ja vastavalt nendele nõuetele teha algust loengukursuste tagamisse, koostada varakult terve aasta loengute graafikud (väikseid praktikumirühmi tuleb ju mitu, mingi sobiva aja saab õigeaegne kirjapannija ikka) ja alustada...

Stipendiume võiks jagada vaestele ja osakonnad võib-olla ka mõnedele üksikutele, või siis palgata endale kaastööjõudu tudengitele, keda tuleks toetada andekuse tõttu.

21. detsembril 1990 «UT-s» märgib Peeter Palusaar, et ka tudengid vajavad aega inertsusest ülesaamiseks. Tõsi, kõik ei hakka sugugi kohe endise tempoga õppima, aga seda ei saa ju taunida, sest millele eest peab ka tudeng elama. Vahel käib töö, vahel looderdab niisama, kui võimalik. Kuna looderdaminegi maksab midagi, siis lõputult ei saa seda endale keegi lubada. Lüüa aga kahe aasta õpingute järel mõningate eest ülikooli üks kinni tundub kohatu.

Kui see süsteem peaks üliõpilastele sobima, siis tehke ometi midagi selle nimel! Neljas ja viies kursus tuleb juba maha kanda, nemad ainult kiruvad tagantjärele, et miks me enne ei osanud midagi nõudal!

Kuna õpetamine on ülikooli põhiline tegevus, nagu algseski märkisin, siis siit ka vihje Edustusele: see ainevaldkond peaks olema ka teie jaoks üks esimesi ja olulisemaid, millega tegeleda ja mille järgi teie töö võiks hinnatal! Tahaksin lõpetada Bertolt Brechti sõnadega: «Parim tee edasi on tagasi mõistuse juurde!»

JAAK VILO,
rak. mat. V k.

***

Toimetusele: palume silmas pida, et artikkel on kirjutatud juba jaanuari algul.

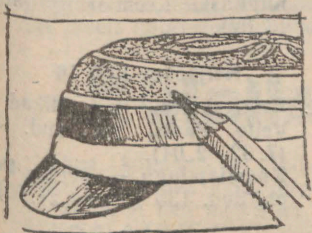
Üli- õpilas- mütsist

Edustus on arutanud ühise üliõpilasmütsi kui TÕ üliõpilaskonna välismärgi kehtestamise vajadust. Praegu kantakse juba valgeid tekkeid, aga ka sini-puna-valget TÕ üliõpilasmütsi. Ilmselt oleks otsustavaks see küsimus reguleerida.

Põhjendatud oleks kehtestada TÕ üliõpilaskonna üliõpilasmütsiks just valge põhja ja musta servaga tekkeid, mida kantakse Põhjalaades ning mis oli Tartu üliõpilaskonna ametlikuks välismärgiks alates 11. veebruarist 1922. See ei tähenda, et sini-puna-valge mütsi kehtestatakse tunnistamist, sest seda saaks teha ainult ülikool. Ning ei saagi kaotada mütsi, mis on olnud ülikooli sümboliks pikki aastaid ning pidulikult kätte antud mitme põlvkonna üliõpilastele. Valge üliõpilasmütsi kasutuselevõtt ilmselt küll vähendaks sini-puna-valge mütsi kandmist mõne aastaga miinimumini.

Enne otsustamist tekib aga hulk küsimusi. Näiteks oli EV ajal mütsi serv õieti mitte must, vaid tumesinine — kuidas teha nüüd? Millal tohiks mütsi kanda — meie kliimaoludes ja traditsiooniga võiks seda ju terve aasta jooksul. Opejoud ja vilistlased aga teatud tähtpäevadel — millistel? Kuidas siseruumides, aulas näiteks?

Edustus ootab arvamusi.
OLAVI PAIDE

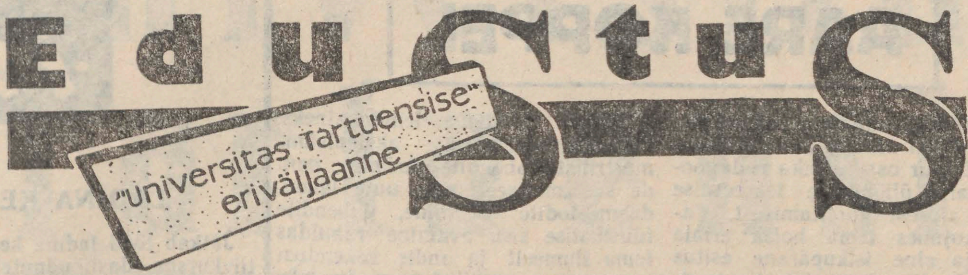

Nüüd saab talonge!

Lõpuks otsustati hakata eraldama püsikaupade ostutalonge ka Tartu Ülikooli üliõpilastele. Tõsi küll, ikka veel peetakse üliõpilasi vähem väärtuslikuks ning meile kaalutatakse anda talonge proportsionaalselt umbes 3 korda vähem kui teistele tartlastele. Edustus seisab üliõpilaste eest edasi ning on juba pöördunud ka EV valitsuse poole. Seni aga püütakse jaotada seda, mis on.

Vastavalt edustuse viimasel koosolekul otsustatule korraldatakse püsikaupade talongide jaotamine järgmiselt.

Alates 15. veebruarist kuni 4. märtsini on igal TÕ üliõpilaskonna liikmel võimalus end registreerida mingi kauba ostutalongi soovijana. Registreerida saab edustuse juhatuses ruumis ja telefonil 35 331. Tuleb öelda nimi, kursus, kontaktaadress, kontaktitelefoni ja millist kaup soovitakse. Pärast 4. märtsi korraldab edustuse erikomisjon loomise, mille järgi seatakse registreerunud järjekorda. Vastavalt loositud järjekorrale ning talongide saabumisele hakatakse neid üliõpilastele andma. Edustuse erikomisjonil on õigus teha erandotsuseid, andes talonge (mitte rohkem kui 30% ulatuses) majanduslikult eriti raskest olukorras üliõpilastele. Sellised üliõpilased peaksid lisaks registreerimisele esitama ka kirjaliku avalduse, kus märkida lisaks nimetatud andmetele pere suurus, sissetulek, korteriolud jms. Ent nagu öeldud, on see printsiip erandiks, enamasti moodustatakse järjekord loomisega

SISSEELAMINE

Detsembris valitud üliõpilaskonna edustus on nüüd juba kaks kuud töötanud. Selle aja sisse mahuvad jõulud, aastavaheetus, sess. Mahub ka edustuse töö alustamine, sisseelamine üliõpilaskonna tegemistesse ja muredesse. Ning kui seni polegi edustusest suurt midagi kuulda olnud, siis mitte ainult segaste aegade pärast, vaid ka just seepärast, et jõud kulub sisseelamisele.

Sisse tuleb elada oma uude rolli. Sisseelamine tähendab ka seda, et edustus ja selle organid peavad oma sisemise elu ja töö korraldama. Ning elab ju praegu kogu üliõpilaskond sisse oma uude rolli, esmakordselt pärast 1940. aastat. Sellest tulenevalt ongi praegu meid väljapoole vähem paista kui meile endale.

Sisseelamine ei tähenda aga se-

da, et muuga ei tegeldaks. Täna püüabki edustuse press- ja info-toimikond senist tööd valgustada. Teeme seda kitsaste trüki- ja paberilude kiuste, lootes kunagi tulevikus ka oma ajalehele või ajakirjale, sest mingil juhul ei tohi sisseelamine tähendada suletust, info puudumist.

Meile kõigile jõudu ja jaksu ning huvi iseenda vastu soovides

OLAVI PAIDE,
edustuse esimees

Juhatus

Kaheksaliikmeline üliõpilaskonna edustuse juhatus valiti edustuse esimesel koosolekul 14. detsembril 1990 ning on seatud tegema üliõpilaskonna igapäevatööd. Semestri alguses määras juhatus vastuvõtuajad, mil üliõpilaskonna liikmed saavad oma küsimuste ja muredega pöörduda vastava ametniku poole. Sobiv on ette helistada juhatusel tel. 3 53 31. Juhatusel on üliõpilaskonna maja (ülikooli vana kohviku) III korrusel tuba 305 ning lahti tööpäeviti kell 11–14.

Vastuvõtuajad on järgmised:

esimees E 11–14, K 11–12, R 13–15;
abiesimees majanduse ja olme alal N 12–14;
abiesimees suhete alal väljaspool üliõpilaskonda T 11–14, K 14–16;
abiesimees hariduse ja õppetöö alal T 14–16.

Ning meenutuseks ka juhatusel koosseis:

- * esimees Olavi Paide,
- * aseesimees Andres Rekker,
- * sekretär Indrek Mustimets,
- * finantssekretär Karli Lambot,
- * abiesimees hariduse ja õppetöö alal Eno Tõnisson,
- * abiesimees majanduse ja olme alal Mati Tuusov,
- * abiesimees suhete alal väljaspool üliõpilaskonda Kaarel Tarand,
- * abiesimees õiguse alal Terje Tari.

Toimkonnad

Edustus moodustab mitmesuguseid toimkondi.

Esimesena kinnitati põhikirjatoimkonna koosseis (Terje Tari, Madis Päts). Põhikirjatoimikond valmistab ette mitmesuguste seaduste ja eeskirjade (koosolekukord, valimiseeskiri) projekte, aga eelkõige üliõpilaskonna põhikirja.

Pressi- ja infotoimikond (Olavi Paide, Kaarel Tarand, Margus Sanglepp, Hando Sinisalu) peaks looma infokanalid, mille kaudu saaks tutvustada üliõpilaskonna tegevust nii sissepoole (üliõpilased) kui väljapoole (suhetuspartnerid kodu- ja välismaal, avalikkus). Uuritakse võimalusi oma ajakirjandusväljaannete loomiseks. Asja teeb raskeks nii riigi majanduslikult hullumeelne olukord kui üliõpilaskonna vaesus.

Hariduse ja õppetöö toimikond (Eno Tõnisson, Tõnu Vooder, Karin Otter, Martti Raidal, Peeter Raudsepp) tegeleb igapäevase õppetööga. ülikoolihariduse võimalustega, teadustöö küsimustega.

Loomisel on majandus- või olmetoimikond. Tuleb moodustada ka eritoimikondi, näiteks talongijaotamise asjus vms.

Edustuse koosolekud

Edustus on pidanud kuus koosolekut koguajaga üle 15 tunni. Tähtsamad teemad on olnud juhatusel valimised, põhikiri, koosolekukord, ühiselamud, toitlustamine, eelarve, sotsiaalhooldus, õppetöö, välissuhted, aga ka palju pisemaid asju, mida siinkohal ei mahu nimetama nagu pole ka ruumi koosolekute refereerimiseks — kahjuks.

Edaspidi on kavas koosolekuid pidada iga kuu 1. ja 3. neljapäeval kell 15.15–18 ülikooli nõukogu saalis (või mõnes peahoone auditooriumis). Loomulikult on osalemine vaba kõigile üliõpilaskonna liikmele.

Järgmine edustuse koosolek on 21. veebruaril kell 15.15 nõukogu saalis. Kavas on üliõpilasmajanduse küsimused (sh. õppemaks), «Ülikooli tuleviku» komisjoni töö, koosolekukorra lugemine, välissuhte perspektiivid jm.

ÜK põhikiri

Tartu Ülikooli üliõpilaskonna põhikiri kinnitati ülikooli nõukogus 8. veebruaril. Edustus oli selle vastu võtnud 31. jaanuaril. Nüüd ootab põhikiri registreerimist Tartu linnavalitsuses.

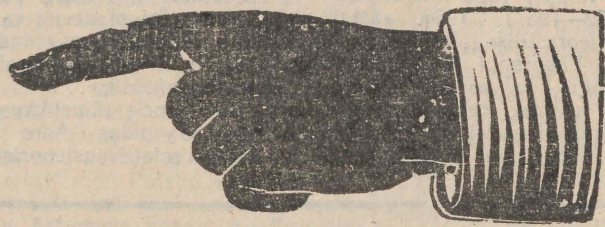
Edustus leidis, et ühelt poolt on üliõpilaskonna põhikiri koostamine keerukas ja aeganõudev töö, teiselt poolt aga on igapäevases asjaajamises hädasti vaja mitmeid õigusi, mis on vaid registreeritud põhikirjaga organisatsioonidel. Leiti, et sellises olukorras on otstarbekas teha esialgu võrdlemisi vähe tööd nõudev põhikiri, mis annaks eelnimetatud vajalikud õigused ning võimalikult vabad käed tegutsemiseks, kuid ei reguleeriks veel peensusteni meie sisseelul. Mõne kuu jooksul peab ette valmistama juba laiemat põhikirja ning kindlasti enne vastuvõtmist seda ka avalikult tutvustama ja arutama.

Toetused

Sellest aastast peaks lapsehoolduspuhkuse raha ning ka sünni- ja surmaetust ning muid selliseid toetusi makstama sotsiaalhooldusministeeriumi korraldajalt. Paraku pole veel selge, kuidas seda korraldatakse. Üliõpilastele makstakse raha ikka ülikoolis ning aitab kas dekanaat, majandusmaja tuba 204 või edustuse juhatus. Selge on üks — pole vaja tarbetut ja formaalset jooksmist ühest kohast teise ja paberimägede täitmist. Kuid uut korda veel pole. Elame ju ülemineku- perioodi Eesti Vabariigis.

Kõigil raskest majanduslikus olukorras olevatel üliõpilastel on võimalik kirjutada toetusavaldus rektori nimele ning dekanatide vahendusel taotleda abiraha.

ÜK välissuhted

Üliõpilaskonna käsitluses saab termin «välissuhted» tavapärasest mõnevõrra avarama tähenduse. Küsimus ei ole nimelt ainult suhetes välismaaga, vaid kõiges, mis otsest ei puuduta üliõpilaskonna liikmeid. Üliõpilaskonna välissuhted kodumaal algavad kontaktidest rektoraadiga ja lõpevad Eesti Vabariigi valitsusega. Eelkõige tuleb selles valdkonnas lahendada sotsiaalseid ja majanduslikke probleeme, on ju üliõpilased üks vaene ja õigusteta rahvakiht.

Akadeemiline suhtlemine teiste ülikoolidega ei peaks tundma riigipiire, paraku on meie vabadused praegu üsna piiratud. Sellele vaatamata tahab TÕ sõlmida suhteid samaväärsete struktuuridega üle maailma. Arvestades meie vaesust ja väiksust ei ole muidugi võimalik sisse seada võrdsele alusele toetuvaid sidemeid kõigiga ja kohe. Esmalt tuleb ühendust pidada lähimate naabrite ja saatusekaaslastega Nõukogude Liidus, ülikoolidega, kus vähegi demokraatlikku mõtet

liigub. Baltikum on siin loomulikult esikohal, unustada ei või aga ka Valgevenet ja Ukrainat, Moldaaviat ja Kaukaasiat.

Meid Euroopast lahutav Läänemeri on samal ajal sillaks sinna. See meri seob tema ääres elavaid rahvaid ja riike, kõigil on siin ühised elulised huvid, mistõttu TÕ seab oma eesmärgiks Läänemere-maade ülikoolide üliõpilaskondadega tiheda liidu loomise. Algust on tehtud Uppsala, Lundi, Turu, Helsinki ja Kopenhaageni ülikoolidega, aja jooksul see ring mõistagi laieneb.

Avanevas maailmas muutub üha olulisemaks valikuvabadus. Nii tahab edustus kujuneda vahendajaks välismaal hariduse omandamisel. Lisaks stipendiumidele ja avalikele konkurssidele püüame pakkuda kõikvõimalikku informatsiooni omal käel katsetajatele, et pelgast informeerimatuset teadmised saamata ei jääks. Sest: «Kes küsivad, need tihtilugu saavad.»

KAAREL TARAND

Hariduse ja õppetöö toimikond

Hariduse saamine on igaühe enda asi. Küll aga saab meie poole pöörduda ettepanekutega, kuidas õppetööd paremini korraldada. Eriti siis, kui teaduskonna tasandil teid piisavalt ei mõisteta. Samuti püüame aidata, kui üliõpilane ei tpejoud mõnda haridus- või õppe-tööküsimust hävitavalt erinevalt mõistavad.

Üliõpilasteadusest. Kuna OTÜ tegevus on lakanud, tuleb leida midagi selle asemele. Esimese sammuna otsime kontakti kateedrite ja teaduskondadega, ka üliõpilasteadlastega. Ilmselt peab korraldama ürituse, kus kõik soovijad saavad sel teemal oma sõna öelda. Üliõpilasteaduse küsimustega tegeleb põhjalikumalt arstiteaduse üliõpilane KARIN OTTER.

Hariduse ja õppetöö toimikonnas on esindatud 4 teaduskonda. Kuna olukord teaduskonniti on erinev, siis on loomisel laienatud toimikond, kuhu kuulub kõigi teaduskondade esindajaid. Eriti vajalik on ajaloo- ja bio-geouliõpilaste osavõtt, sest need teaduskonnad on TÕ edustuses esindamata.

Antud hetkel tegeleb hariduse ja õppetöö toimikond edustusele õppemaksu-, stipendiumi- ja kaugõppe-teemaliste dokumentide ettevalmistamisega.

Lähemat informatsiooni saab juhatusel ruumist. Oodatud on ettepanekud, arvamused ja koostööpakkumised.

ENO TÕNISSON

Vanast kohvikust

Edustus on arutanud ka võimalusi kujundada vanast kohvikust ülikooli- ja üliõpilaskeskne ajaveetmis- ja einetamiskoht. Pole ju ülikooli-linnas Tartus seni ühtegi sellist kohvikut, klubi, restorani ega baari.

Selleks tuleks teha järgmisi ümberkorraldusi. Peab kaotama häbi-väärse vahe õppejõudude ja «muude» vahel saalide jaotuses. Kamina-saal peaks lihtsalt muutuma restoranilaadseks (laudade teenindamine, «oojad road»), rõdusaal iseenda nimisega kohvik-baariks suupistete, mahlade, kohviga. Muidugi tuleks kohvikus pidevalt müüa alkoholi. Külalastajate ringi tuleb otsustavalt piirata — vaid ülikooli töötajad

ning üliõpilased, ülejäänud klubi-kaardi esitamisel. Klubikaarte võiks müüa diferentseeritud hinnaga. See kõik muudaks kohvikupubliku anoniimsuse. Sisse tuleb seada valve, kaaluda võiks kohviku lahtiolekuaegu. Kehtestama peab täpse üüri-korra ja üürimäärad. Ning muidugi peaks mängima muusika, aeg-ajalt võiks korraldada elava muusika esitamist, muid üritusi.

Kui selliste plaanide vastu pole midagi ülikooli juhtkonnal ja kohvikutöötajatel, siis oleks üliõpilaskonnal koostöös ülikooli töötajate ametiühinguga kõige paslikum varsti ümberkorraldusi alustada.

7. VII 1934 — 8. II 1991

Ülikooli füüsikuid on tabanud raske kaotus: manalatele on läinud staažikas õppejõud dotsent Aare Koppel.

Oma pärisala teoreetilise füüsika leidis A. Koppel juba üliõpilasaastail (1952—1957). 1956. aastast kuulus ta teoreetilise füüsika kateedri perre. Laborandi ja aspirandi aastail kogus ta korraliku pedagoogilise pagasi, tehes õppetööd ettevalmistuskursustel. Seejärel asus ta 1962. aastal õppejõu ametisse.

tisse kindlalt, tuldmat kohanemiskursusi. Pikki aastaid lasus A. Koppelil suur osa füüsika pedagoogilise haru üliõpilaste teoreetilise füüsika alasest koolitamisest. Varakult kujunes tema hoiak eriala suhtes ja aine isikupärane esitus loengutel. Kitsalt erialaste teadmiste ja oskuste andmise kõrval pööras ta paljudest kolleegidest suuremat tähelepanu ideede arengule, füüsika põhiprintsiipide ja -teooriate olemusele ja rollile. Siitkaudu püüdis ta oma üliõpilastes kujundada arusaamist füüsika üldkultuurilisest ja humanitaarsest osast. Neid ideid propageeris ta innukalt oma populaarteaduslikes töodes ja eriti 1972. aastal ilmunud raamatus «Füüsika. Mis? Kuidas? Miks?».

Aare Koppel oli veendunud, et füüsika ideede tundmine ja füüsikalise mõtlemisstiili elementide mõistmine on oluline ka täisväärtuslikule humanitaarharidusele. Juba selleks semestriks planeeris ta eelkõige mittefüüsikutele meeldud valikursuse veidi tingliku pealkirjaga «Humanitaarfüüsika...».

Füüsikateooria täiuslikkuse ja ilu kehastuseks pidas Aare Koppel Einsteini relatiivsusteooriat. See

erikursus oli tema lemmikaineks, üldrelatiivsusteooria aksiaalsümmeetriiliste lahendite uurimine, nende süstematiseerimine, uute lahendusmeetodite otsimine, lahendite füüsikalise sisu avamine rahuldada tema ilumeelt ja andis rakendusi tema matemaatilistele oskustele. Selle kohta kaitses ta 1967. aasta kandidaadiväitekirja, kirjutas üle 50 artikli, saavutas kolleegide tunnustuse nii Nõukogude Liidus kui mujal. Tulemused võttis ta kokku oma doktoritöös. Veel püüdis ta seda viimistleda, viia töö kujju, mis rahuldaks tema enese täiuslikkuse ja terviklikkuse kriteeriume, aga selleks ei jätkunud tal päevi.

Füüsika osakonnale ja kodukateedri järele Aare Koppelist püsiv mälestus kui heast kolleegist ja sõbrast, suurepärasest lektorist, mõistvast, kuid nõudlikust õppejõust, oma erialale sügavalt pühendunud uurijast.

Füüsika osakond

«UT» toimetuse avaldab sügavat kaastunnet žurnalistikaosakonna II kursuse üliõpilasele Olari Koppelile isa surma puhul.

Troikad ja politrukid tulevad taas

8. veebruaril võttis TÜ nõukogu vastu TÜ üliõpilaskonna põhikirja. See teade lausa rabas mind oma küünilisuses. Jälle on tõestatud, et olgu võim milline tahes, vaimuga pole tal küll midagi asja.

● Edustus ei ole esindus ●

4.—6. detsembrini hääletas 1/5 TÜ üliõpilastest grupi seltsimeeste poolt, kes hakkasid end nimetama kõigi üliõpilaste esinduseks. Kui selle organi legitiimsuses kahelda, öeldakse vastu, et Skandinaavia ülikoolides valib umbes niisamasugune protsent.

Olgu juriidilise puhtusega kuidas on, kuid terve mõistus ütleb, et meie oludes tähendab see arv midagi muud. Arvan, et enim väljendab ta üliõpilaste hinnangut edustuse vajalikkusele.

(Veel oleks huvitav teada, kui paljusid sellest ühest viiendikust ajendas vajadus esindusorgani järele ja kui paljusid Eesti aja ihalus keskaegsete korporatsioonimängude laadis.)

● Kuningas on, aga alamaid pole ●

Paistab, et ka edustus ise tahtis oma segast positsiooni selgemaks muuta. Miks muidu loodi taas TÜ üliõpilaskonnas, Eesti aja lõpu rangetes oludes tekkinud organisatsioon, millel ma ei näe muud funktsiooni peale kõigi üliõpilaste allutamise tudengbürokratiide kontrollile.

Kuid ka TÜ legitiimsuses pole ma sugugi veendunud. Nimelt, põhikirja p. 23 kohaselt lõpetab üliõpilaskond oma tegevuse referendumi alusel. Aga tegevuse alustamise kohta pole snagi — piisab «grupi seltsimeeste» soovist.

Võib-olla viidi referendum läbi 30. aastail; sel juhul on tegu juriidilise järjepidevusega. Aga ka siis oleks soliidne küsitlust praegu korrata, niivõrd muutunud on olud ja tudengid.

● Komsomol oli palju demokraatlikum ●

Jah, komsomoli võis mitte kuulda. TÜÜ põhikirja sellist võimalust ette ei näe: iga üliõpilane on automaatselt TÜÜ liige ning on kohustatud täitma selle põhikirja ning edustuse otsuseid ja maksma TÜÜ maksu.

Mina astusin ülikooli selleks, et osa saada siin pakutavast haridusest. Hariduse eest olen põhimõtteliselt nõus ka maksma, samuti täitma hariduse andjate nõudmisi. Iga sugune tsinovniklus ülikoolis mõjub aga haridusele halvavalt. Selle vastu tuleb seista niisama otsustavalt, nagu mõned praegused «üliõpilaskonnad» seisid omal ajal kohustusliku sõjalise õpetuse ja kohustusliku kehalise kasvatususe vastu. Kohustuslik tudengiorganisatsioon ei sobi akadeemilise haridusega.

● Mida tegi nõukogu? ●

Nõukogu tegi seda, mida ikka. Sai projekti kätte mõni hetk enne koosoleku algust ja võttis vastu.

Edustus käitus ebaetiiliselt, andes nõukogule kinnitamiseks põhikirja, millest laiem tudengikond polnud kuulnudki. Ometi ei oska ma edustust süüdistada muus kui afeismis: on ju tõeliselt benderlik kuulutada iseennast kõige tähtsamaks ja vaadata, kuidas kõik teisedki selle mänguga kaasa tulevad. Stiilselt tehtud.

Kuid TÜ nõukogu ebaetiilist käitumist ei saa õigustada. Nõukogu on valitud otsustama ülikooli kõige tähtsamaid küsimusi. Kui ta tunneb end võimetuna, on ainus võimalus tagasi astuda. Mitte ilalgi aga ei tohiks nõukogu võtta vastu dokumente, millesse ta pole süvenenud. Praegusel juhul oli tagajärjekas vägivall kõigi TÜ üliõpilaste suhtes.

Teen TÜ nõukogule ettepaneku viga parandada: tunnistada 8. veebruari otsus tühiaks ning teha endale selgeks, KAS VÕIB OLLA PÕHIMÕTTELIST ÕIGUSTUST ORGANISATSIOONIL, MILLESSE KUULUMIST EI SAA VABALT VALIDA. Kui nõukogu siiski leiab, et selline organisatsioon on demokraatlikus ühiskonnas võimalik, tuleb tingimata läbi viia referendum: võib-olla mõistavad üliõpilased demokraatiat teistiti.

KAUR HANSON

LADINA KEEL

Jätkab tööd ladina keele fakultatiivkursus edasijõudnutele. Koguneme neljapäeval, 24. veebruaril kl. 16.15 klassikalise ja romaani filoloogiate kateedris ph. 212.

EPP TAMM

NAITUS RAAMATUKOGUS

20.—27. veebruarini saab raamatukogu auditooriumis 321 tutvuda Toronto TÜ fondi ja Ameerika Eesti majanduslase haridusfondi poolt annetatud uuema võõrkeelse kirjandusega.

Näitus on avatud raamatukogu lahtiolekuaegadel.

ROMANISTIKA- JA IBERANISTIKA-HUVILISED

Helsingi Ülikooli romaani filoloogias osakonna ja iberoromaanikeelte kateedri juhataja prof. TIMO RIIHO

esineb peahoone aud. 139 k. 16

teisipäeval, 19. veebruaril teemal

HISPANISTIKA SOOMES

ja neljapäeval, 21. veebruaril teemal

BASKI KEEL JA KULTUUR.

Sissepääs vaba kõigile.

Kultuurikateedri

II SEMESTRI TÕÕPLAAN

Esmaspäev kell 16

I. Filmiestetiika — Lauri Kärk ph. aud. 135 (18.02, 4., 18.03, 1., 15., 29.04).

II. Filmikunsti ajalugu — Lauri Kärk Vanemuise 46 ringaud. (25.02, 11., 25.03, 8., 22.04, 6.05).

III. Vanamuusika ajalugu — Toomas Siitan Ajaloomuuseum (4.03, 1.04).

kell 18

IV. Muusika ajalugu (vene k.) — Galina Kulakova raamatukogu aud. 202 alates 18.02.

Teisipäev kell 16

I. Muusikateooria ja solfedžo — Elvi Oolo ph. aud. 127 (alates 12.02).

II. Muusika kui keel — Helju Taak Ajaloomuuseum (19.03).

Kolmapäev kell 16

I. Muusikateooria ja solfedžo —

Elvi Oolo ph. aud. 127 (alates 13.02).

II. Rahvamuusika — Udo Kõõ ph. aud. 135 (alates 13.02).

III. Muusika kui keel — Helju Taak Ajaloomuuseum (20.03, 04).

kell 18

IV. Eetika — dots. Siina Lepa raamatukogu aud. 321 (alates 13.02).

V. Kultuuriantropoloogia — Jaan Kaplinski Keemiaring (alates 13.02).

Neljapäev kell 16

I. Eesti kultuuriloo allikad — Vello Paatsi ph. aud. 202 (7.02—2.04).

II. Kunstiajalugu — Priidu Belits ph. aud. 135 (alates 21.02).

Algavad ka Aune Undi filmidokumentalistika loengud (vt. reklaami).

KEVADSEMESTRIL JÄTKUVAD TANTSUÕHTUD NARVA mnt. 27 KOHVIKUS!

Kolmapäeviti (20. ja 27. veebruaril) loob meeleolu ja mõnusat äraolemist AUDIO-VIDEODISKO

Neljapäeviti (21. ja 28. veebruaril) teeb muusikat Harry Tarkansambel «TETRAKORD».

Eelkõige ootame neid üliõpilasi, kes peavad lugude klassikalistest seltskonnataoliseks. Algas kell 20.

Baaris väike kokteil. Tudengitel palume üliõpilaspiletit kindlasti kaasa võtta!

KOHTUMISENI!

*****

DISKO NÄDALALOPP ÜLIKOOLI KLUBIS!

Reedel, 15. veebruaril, laupäeval, 16. veebruaril ja pühapäeval, 17. veebruaril

Igal õhtul algus kell 21. NB! Üliõpilaspilet kindlasti kaasas!

Rahvusvahelised üliõpilaspiletid

Edustuse juhatus hakkab varsti üliõpilastele müüma rahvusvahelisi üliõpilaspileteid, millega saab välismaal meie jaoks üllatavalt palju ja väga kasulikke soodustusi, alates tasuta sissepääsust muuseumi ja lõpetades sõidupiletite hinnalandusega.

Pileteid on piisavalt, selle saavad osta kõik üliõpilaskonna liikmed, kellel on kehtiv välispass (s.t. võimalus üliõpilaspiletit kasutada). Pilet tuleb varustada fotodega ning see kehtib aasta lõpuni. Ka kevadel ja sügisel välispassi saajad võivad siis pileti osta. Pilet maksab 5 dollarit, kuid ilmselt ei saa seda müüa välisvaluuta eest, vaid ikka rublades ning mõistlikult

hinnaga. See otsustatakse varsti ning ehk juba tuleva nädala lõpuks on mõttekas juhatuse ruumist piletit küsida.

Karikat Organiseeriv Toimikond

Eesti Akadeemiline karikas jälle mängus

● Male: UMPI—«Ugala» 5½ : 4½ ●

Läinud sügisel laialdast akadeemilist tähelepanu pälvinud jalgpallimäng korporatsiooni «Ugala» ning Üld- ja Molekulaarpatoloogia Instituudi meeskondade vahel (lõpptulemus 2:2) on juba ajalooks saanud. Reedel, 8. veebruaril tehti ajalugu juurde. Enam ei pidanud sportlased pori ja tuuli trotsima. «Ugala» hubases konvendiruumis istus ruuduliste laudade taha 10 paari tõsise ilmega härrasmehi.

Neil härrasmestel oli igaühel oma suhe kauni malemänguga: keegi tegi tõelise avangu-uuenduse

juba 2. käigul, keegi avastas enda jaoks pika vangerduse. Ometigi võib skeptilise suhtumise mängutasemesse kummutada ümberlõkamatult faktiga: esimesel kuul laul võitsid vaid «valged», kasutades suurmeisterlikult ära avakäigu eelise. Punktide vaheldumisi jagumine saavutas oma kulminatsiooni hetkeks, mil mäng jätkus veel 1. ja 5. laul ning «Ugala» juhtis 4½ : 3½. Kuid sellega oli koduseinte toetus ka lõppenud: viimased 2 punkti kindlustasid napi üldvõidu UMPI-le. Instituudi meeskonna edu tagatiseks võib muuhulgas pidada toetumist mitmele eri pilvkonnale. Nii aitasid UMPI-t tunnustatud teaduskor-

feed Mart Viikmaa ja Raik Mikel, kuid ka paljutõotavate eeldustega tudengieelik Marko Piirsoo.

Ohtu teises osas nauditi video-kaadreid jalgpallikohtumistest, millest eespool juttu oli. Hea tava kohaselt alustati dopingukontrolli õlle ja tema analoogide manustamisega, kuid nii nagu varemgi jäi testsüsteem üles panemata. Küll aga võeti üles rohkesti cantusi.

Julgeme arvata, et maleklassik Paul Keres, kelle mälestusele õhtu oli pühendatud, ei oleks siin oma jüngrite pärast piinlikkust tundnud.

ÜLIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP

Lehe talituse aadress 202100 Tartu, Ülikooli t. 18. TO, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Tartu Tellim. nr. 327. Tiraaž 2500.

Trükkikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «UT» ilmub reedel

Toetus- avaldus Tartu Ülikoolile

on saanud Tšehhoslovakiast Brno Masarykovy ülikooli rektorilt professor Milan Jelinekilt. Ta võrdleb sündmusi Leedus ja Lätis 1968. aastal Tšehhoslovakkias toimunuga ning soovib Tartu Ülikoolile kindlat meelt impeeriumijõudude vastu.

Külalisi

Täna, kolmapäeval, mil anname lüüa viimased lood, julgeme teada anda, et neil päevil on ülikoolis UPPSALA ÜLIKOOI delegatsioon koos rektoriga. Neljapäeval on kavas ka väike pressikonverents, millest siis järgmises lehes.

„Res- publica”

on Leedu sõltumatu ajaleht, mis hakkas ilmuma paar aastat tagasi «Sajudise» väljaandena. Nüüd on see iseseisev, eemal igasugustest rühmitustest ja parteidest. «Postimehes» ja «UT-s» käis «Respublika» teadus- ja haridusprobleemidest kirjutav ajakirjanik Kristina Sprindžūnaite. Ta on lõpetanud Vilniuse ülikooli, kirjutanud sotsioloogialase diplomitöö (selleks kasutas ta ka Eesti sotsioloogide materjale), töötanud raadios.

Ajakirjanduse seis ei ole Leedus praegu kiita. TV-s teevad oma programmi kommunistid, Kaunasest edastatav TV-programm ei ole Vilniuses nähtav. Raadiosaated on juhuslikud, tehniliselt kehvavõitu, aga hea, et neidki kuidagi teha saadakse, sest pisikesed saatejaamad on linna mööda laiali. Ajalehtede (praegu öieti lehekeste) tiraaž on väike, trükibaas vilets. Ükski väljaanne ei märgi lehe lõppu oma trükkimise paika, sest mine tea. «Respublika» ilmus varem iga päev 8-leheküljelisena, nüüd vaid 2-leheküljelisena. Seepärast pole ka ajakirjanikel suurt tööd, leht mahutab vaid informatsiooni, mida püütakse anda objektiivselt, kuhugi kaldumata. Kord nädalas ilmub ka 4-leheküljeline venekeelne «Respublika».

Ajaleht maksab 10 kopikat

Palju ühe väikese lehe kohta? Aga on ju seni «UT» ja ilmselt ka EPA ajaleht olnud Eestis kõige odavamad. Kulud aga... EPA tõstis oma lehe hinda juba eelmise kuul. TTT leht maksab koguni 15 kopikat. Suureneb ka tellimishind. Kui palju täpselt, seda püüame arvutada koos raamatupidamisega ja varsti teada anda.

Universitas Tartuensis

Audoktorid tänavad

LUGUPEETUD HARRA REKTORI!

Teie lahke kirja, milles teatate minu valimisest Tartu Ülikooli audoktoriks, sain kätte uue aasta teisel päeval.

Võtke vastu minu siiras tänu mulle osutatud au eest. Klannitan Teile, et ühegi teise ülikooli audoktori kraad ei oleks mulle valmistanud sellist rõõmu nagu Tartu Ülikooli oma. Püüan olla mulle osutatud usalduse vääriline.

Siira lugupidamisega
prof. dr. GABOR BERECSKI

ГЛУБОКОУВАЖАЕМЫЕ КОЛЛЕГИ!

Я глубоко признателен за избрание почетным доктором Тартуского университета.

С Тартуским университетом меня связывают длительные и прочные узы научного сотрудничества в области социологии и социальной психологии.

Полагаю для себя высокой честью иметь звание почетного доктора Тартуского университета, одного из выдающихся европейских университетов и в прошлом, и в наше время.

С наилучшими пожеланиями

ВЛАДИМИР ЯДОВ

Raha, raha!

Viimasel «Ülikooli tuleviku» peakomisjoni koosolekul oli taas põhi-temaks eelarve. Eelarvega on jõutud ülikoolis niikaugale, et järgmisel TÜ nõukogu koosolekul tuleb see pikemalt kõne alla. Leiti, et see tuleks kindlasti kinnitada.

Raha ülikoolis juba jagatakse. Muidugi mitte nii, et rublad laotakse peo peale. Teadusprorektor prof. Ants Kallikorm seletas veidi Teadusfondilt saadud 4,2 miljoni jagamist. Paraku ei saa rahaasjadest eemalseisja korraga kõigest sotti, nii et vaja oleks hulk eelinfot. Lugu peab aga kohe-kohe ladumismasinasse jõudma. Põhimõttelisi probleeme teadusrahade jagamisel ei tekkinud, aga lahtiharutamist vajab

veel mõnigi asi.

Rahaga on seotud seegi, et allüksustes oleks vaja kompetentset isikut, kes ülikooli raamatupidamisega pidevalt sidet peaks. Peaaramatupidaja Eve Fink ütles, et seda kiiremini igauks oma kuld teada saab. Praegu olevat aga nii, et sa-geeli seisavad dokumendid just seepärast, et allasutuste poolt ei kirjutata paberitele kohe alla. Mitmel teaduskonnal juba ongi oma ma-

DEAR PROFESSOR KÄRNER,

Please, accept my great thanks for your letter of December 18-th, 1990 and the message that I was awarded a honorable title of doctor honoris cause by your University.

I have to confess that I feel deeply honoured by this distinction and this is also particularly important to me because I have been awarded this title from the University where many Poles were graduated, especially when Poland did not exist as an independent country. Last but not least, the decision of your University to grant me this title, the University of Estonia, the country which shared many similar historical events with Poland in its way to freedom and independence, makes me extremely happy. Another very important reason for my feelings is real friendship and cooperation with your fellow citizens, particularly with prof. Lembit Allikmets, whom I know for almost 30 years and with whom I have been cooperating for over 10 years. I am truly convinced that our cooperation will be developing rapidly in the future.

Please, accept my sincere thanks once more. With best personal regards,

Very truly yours,
professor
ZDZISLAW KLEINROK

Väga noores ülikoolis

(Algus eelmises lehes)

II

Praegu meie ülikooli uuendamise ajal pakub loodetavasti huvi ka see, mis toimub teist aastat tegutses Vytautas Suure ülikoolis. Pealegi oli alles 16. veebruar, Leedu Vabariigi aastapäev.

Ligi poole tuhande üliõpilasega ei kuulu see ülikool küll suuremate hulka, ent on Leedus üks progressiivsemaid. Suur osa õppejõude, ka rektor on välismaalt. Järgmisel aastal peaks välisõppejõude veelgi juurde tulema.

***

Selle semestri esimesed õppenädalad on möödas, valikkursused valitud. Igal tudengil on kohustuslikud ained, üks valikkursus igast ainegrupist pluss eriala.

Kohustuslikud ained on: Leedu ajalugu, leedu kultuur, tsivilisatsiooni ajalugu (2 semestrit), informaatika ja inglise keel.

Peale nende on veel kuus grupi eriaineid. Võib valida teise ja kolmanda võõrkeele, kusjuures inglise keel on kõigile kohustuslik. Sel semestril toimub keele intensiivõpe, sest juba järgmisest õppeaastast on suur osa loenguid võõrkeeles.

Edaspidi võetakse õppima ka välismaa üliõpilasi, praegu on seal juba mõned välispoolakad ja -lätlased. Kel inglise keel suus ja pilk just ainult üle lahe põhja pole suunatud, võiks tsiselt melda ka Kaunases õppimisele. Ega sinna muidugi lihtne astuda ole, eelmisel aastal oli ühele kohale keskmiselt 4–5 soovijat.

***

Iga üliõpilane peab sooritama vastavalt erialale 15 põhieksamit pluss valitud ainete eksamid. Kokku tuleb eksameid seega 22–23. Statuut näeb ette, et umbes pooled eksamid on kirjalikud, samuti peab eksam hõlmama vähemalt poole materjalist. Kirjalikud eksamid toimuvad kõigile ühel ja samal ajal. Need, kes ei tee eksamit õigel ajal, saavad pärast tähtaega sooritada seda dekaanile isiklikult. Kui keskmine hinne langeb alla 3,5, tehakse tudengile kohustuseks tõsta see 3,75-ni, mis vastab nende hinneteskaalal neli miinusele (vabakuulajatel tuleb tõsta keskmist hinnet neli miinusele). Neile, kes on saavutanud õppeedukuse 4,5, antakse rektori aukiri. Kõik see näitab, et hindeid ei saa seal sugugi lihtsalt.

Meie tudengitele võib tunduda imelikuna, et kui näiteks keeleloenguil on puudunud kolm korda, tõmmatakse üliõpilane nimekirjast maha ja järgmisel semestril tuleb alustada uuesti. Oppegruppidesse jagatakse nn. diagnostiku ehk umbes 40 küsimusest koosneva testi põhjal, sõltumata kursusest.

Ülikooli peahoones asub raamatukogu, mis loodi alles hiljuti välismaalt saanud annetustest.

Ollatavalt hästi suhtutakse füüsilisse treeningusse, mis ei ole sugugi kohustuslik. Igaüks võib aga valida endale mitme spordiala hulgas sobiva koormusega ala, nagu näiteks atleetvõimlemine, kergejõustik, tennis, ujumine, korvpall, lauatenis, male jt.

(Järg 2. lk.)

Ameerikasse

ANNA MULLE ONG (3.)

***

Ameerika õeldakse olevat tuhande võimaluse maa. Mõndusteta võib sama väita USA haridussüsteemi kohta, mida ameeriklased peavad väga paindlikuks ja liberaalseks. Kõigile USA-s tegutsevatele kõrgkoolidele (neid on aga üle 3000) on jätud väga suure vabadused oma töökorralduse ja õppeprogrammide üle otsustamiseks. Seega on kõrghariduse nõudleja esmane mure teha õige valik, kui ta soovib oma studiumi alustada või jätkata USA-s.

Mida on selleks vaja? Esiteks tuleb muidugi leida kõrgkoolid, kus soovitud eriala õpetatakse ning mis on ühtlasi avatud välismaalastele. Seejärel tuleb kontrollida, kas õpuri eelnev teadmiste tase on kohane vastava õppeprogrammi alustamiseks. Studiumi eesmärgiks on harilikult teaduskraadi omandamine ning valdavalt on tarvilusel kolmeastmeline süsteem — bakalaureus, magister, doktor.

Bakalaureusekraadi (*bachelor's degree*) omandamiseks tuleb tudeerida vähemalt 4 aastat, vastavat programmi nimetatakse *undergraduate program*. Järgmine ast on *graduate program*, mille edukas läbimine annab **magistrikraadi** (*master's degree*). Mõistagi võivad kõrgkoolid pakkuda ka lühiajalisi kursusi, mis ei ole orienteeritud kraadi omandamisele. Nii või teisiti tuleb aga USA-s õppimise eest tasuda.

***

Seega on sobiva kõrgkooli valiku järgmiseks kriteeriumiks **õppemaksu suurus ning elamiskulude ulatus**. Sõltuvalt kõrgkoolist võib haridus maksta 5000 kuni 25 000 USD aastas. Oppurikandidaadil tuleb tasuda kas omast taskust või leida sponsorid, vaid erandjuhtudel võivad kõrgkoolid osa kuludest enda kanda võtta. Abiraha võivad anda spetsiaalsed ühingud ja fondid. Infot nende kohta saab teatmikst ja kataloogidest. Võib osutada võimalikuks ka õppimise ajal töötamine, sportlased võivad saada stipendiumi kõrgkooli võistkonnas esinemise eest jne.

Kui sobivad kõrgkoolid on leitud, järgneb **kohataotlusprotseduur**. Tudengikandidaadid võivad läkitada oma soovivaldused (*request forms*) kõrgkoolide välisstudengite vastuvõtu osakondadesse (*foreign students' admissions*). Vastuseks saadetakse neile kõrgkooli infomaterjalid, nõutavate dokumentide loetelu ja palutakse täita küsimustik (*personal application form*). Üks nõutavatest dokumentidest on kindlasti **koopia koolilõpudiplomist või -tunnistusest**. Vajalikuks võivad osutada ka soovituskirjad õppejõududelt.

Immatrikuleerimiseks nõuavad USA kõrgkoolid tudengikandidaadidelt koos muude dokumentidega harilikult vähemalt kahe testi tulemusi, üks neist testidest on inglise keele test, teine aga erialane teadmistepruuv.

***

Inglise keele valdamist hinnatakse standardiseeritud testiga, mida nimetatakse *Test of English as a Foreign Language* (TOEFL). Test koosneb 150 ülesandest, mis on jaotatud kolmeks osaks: *Listening Comprehension*, *Structure and Written Expression*, *Vocabulary and Reading Comprehension*. Testi tulemused kehtivad 2 aastat. TOEFL-testi saab sooritada 12 korda aastas spetsiaalsetes testimiskeskustes. Testimispäevaks valitakse kas reede või laupäev. Testimise päevaks saabuvad Hollandist küsimustikud ning spetsiaalsed vastuseblanketid, kus õige vastuste numbrid tuleb pliiatsiga ära märkida.

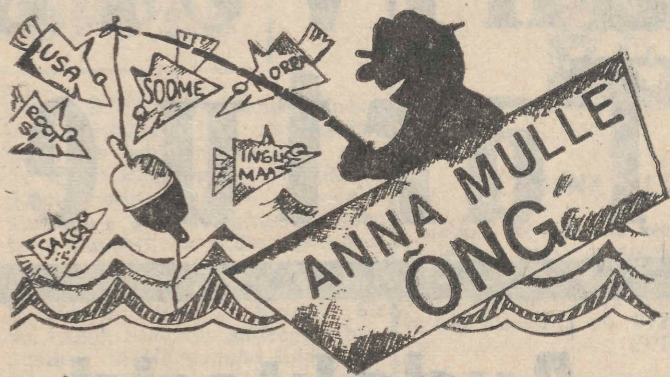
Kohe pärast testi sooritamist saadetakse vastuselehed peakorterisse tagasi. Seal kontrollitakse vastuste õigsust kompuutriga ning väljastatakse tulemused kõrgkoolile, kuhu kandidaat kavatses astuda. Testimiskeskusi asutab üle kogu maailma rahvusvaheline firma *Educational Testing Service* (ETS). N. Liidus on seni ainus keskus avatud Moskvast, lisandumas on Leningrad. Testi sooritamiseks tuleb registreeruda ETS-i Euroopa peakorteris, mis paikneb Hollandis. Koos regist-

reerimislehega tuleb saata ETS-ile ka pangatšekk testimistasuga. Laupäeva-test (*Saturday Testing Program*) maksab 37 USD-d, reedetest (*Friday Testing Program*) 45 USD-d. Lisaks ametlikes testimiskeskustes korraldatavatele TOEFL-testidele on ETS töötanud välja keeletesti variandi *TOEFL Institutional Testing Program* (ITP). Põhimõtteline erinevus ametliku TOEFL-testi ja TOEFL ITP vahel seisneb selles, et USA kõrgkoolide vastuvõtuosakonnad ei ole kohustatud aktsepteerima TOEFL ITP tulemusi. Siiski on võimalik saavutada eelnev kokkulepe kõrgkooli ja tudengikandidaadi vahel, arvestades meie praegust situatsiooni.

Koos dokumentidega tuleb postitada ka sisseastumismaks (*application fee*), ca 25 kuni 40 USD-d. Arvestades kirjavahetusele, testide sooritamisele, raha hankimisele jm. kuluvat aega vältab kohataotlusprotseduur umbes aasta. Kui kõrgkool leiab kandidaadi kõlbliku olevat, tuleb USA-sse siirdumiseks taotleda viisa. USA seadusandlus väliskodanike vastuvõtu reguleerimiseks on üsna keeruline, kõrgkooli pürgijatel on soovitatav sellega eelnevalt tutvuda.

***

Täpsema informatsiooni saamiseks õppimisvõimalustest Ameerikas võib huviline alati pöörduda nõustamiskeskuste poole, mida USA haridust propageerivad organisatsioonid on asutanud üle kogu maailma. Eestis on praegu ainus statsionaarne konsultatsioonipunkt üli-

MARGUS SANGLEPA joonistus

kooli raamatukogus tegutsev *Peterson's Guide Centre* (PGS). PGS käivitamise initsiatiiv tuli *Soros Foundation*-i (SF) esindajalt, eesmärgiks on USA-sse õppima siirdujate nõustamine. SF-i Eesti filiaali Avatud Eesti Fondi poolt on üle antud teatmekirjandus (700 eks.), arvuti ja andmebaasid USA kolledžite ja ülikoolide kohta.

Teaematerjal abistab sobiva kõrgkooli leidmisel ning testideks ettevalmistumisel.

PGC ülesandeks on koostada andmebaas õppida soovijate kohta. Selleks kasutatakse spetsiaalseid küsitluslehti, mis pärast täitmist läkitatakse PGC-võrgu peakorterile USA-s. Laekunud materjal sisestatakse andmebaasi, millest USA kolledžid ja ülikoolid võivad teha oma valiku huvipakkuvate isikutega kontakti. Muidugi võivad soovijad alati teatmematerjali abil ise leida endale sobiva(d) kõrgkooli(d) ja nendega kontakti astuda. PGS korraldab ka TOEFL ITP sooritamist Eestis. Kuna testimiskomplektid saabuvad posti teel Hollandist, sõltub ürituse regulaarsus postiloludest. Test maksab 60 rbl. Nendel tudengitel, kes saavutavad tulemusi üle 550 palli, on võimalik taotleda Soros'i Fondilt abiraha kuni 100 USD sisseastumismaksu (*application fee*) tasumiseks USA kõrgkoolidesse. Soovijatel tuleks registreeruda Tartu Ülikooli raamatukogus, ruum 277, *Peterson's Guide Center*, tel. 3 47 56.

URMAS AUNIN, teabetalitus

ALEKSANDER

OHU

90

(1901—1972)

Homme möödub 90 aastat eesti meteoroloogi Aleksander Ohu sündinist. Lõpetanud 1921. aastal Tallinna Kolledži, astus ta 1922. aastal ülikooli matemaatika-loodusteaduskonda, kus oli huvialaks geofüüsika. See kiindumus viis teda 1925. aastal TÜ meteoroloogia observatooriumi, kus õpingute kõrval töötades sai sünoptik-meteoroloogi eriala. Sünoptiku ametit pidas ta 16 aastat, ka Tallinnas. Saksa okupatsiooni ajal tegeles ta meteoroloogi ja klimatoloogina Tallinnas Hüdrometeoroloogia Instituudis. Sõja lõpus oli ta lühemat aega Saksamaal. Kodumaale naasnuna 1945. aastal töötas ta jälle TÜ meteoroloogia observatooriumis ja hiljem teadurina TA Geofüüsika Observatooriumis.

Juba üliõpilasena tegi Aleksander Ohu kolm auhinnalist teadusuuringut. Üldse on ta kokku kirjutanud üle 30 uurimuse, artikli jm, neist enamik jäi kahjuks käsikirjadesse.

Ta oli usin Eestimaa agrokliima-uurija, mikrokliima uuringute algataja ning üks nende tegijaid. Vabariiklikus Struutimõõrje Dispanseeris meditsiinistatistikuna töötades valmis tal mitu meditsiinilise klimatoloogia alast uurimust.

A. Ohu suri 1972. aastal ja on maetud Raadi kalmistule. Kolleegidele on jäänud temast helge mälestus.

HEINRICH ARUKSAAR

Uusi trükiseid

TÜ toimetised, vihik 910. Tartu Ülikooli raamatukogu 1918—1940. Raamatukogu töid VIII. Tartu 1990, 450 eks., 176 lk., rbl. 3.20.

TÜ toimetised, vihik 911. Uurimusi üld- ja kõrvutava keeleteaduse alalt. *Linguistica* 1990. Tartu 1990, 450 eks., 140 lk., rbl. 2.60.

TÜ toimetised, vihik 912. *Quantitative linguistics and automatic text analysis* 1990. Tartu 1990, 500 eks., 124 lk., rbl. 2.30.

Eesti Matemaatika Seltsi aastaraamat 1989. Tartu 1990, 500 eks., 108 lk., rbl. 2.

Geograafiaosakonna diplomitööd 1950—1990. Bibliograafiline nimestik. Antti Roose. Tartu 1990, 300 eks., 100 lk., rbl. 1.10.

TÜ toimetised, vihik 918. Psühho-diagnostika Eestis. Töid psühholoogia alalt. Tartu 1991, 300 eks., 144 lk., rbl. 3.

Suusatamise õpiraamat. Tartu 1991, 400 eks., 88 lk., rbl. 1.50.

Molekulaarfüüsika ja termodünaamika. Füüsika põhivara mittefüüsika erialade üliõpilastele. V. Luts. Tartu 1991, 400 eks., 76 lk., 85 kop.

Füüsika praktikum arstiteaduskonna üliõpilastele IV. T. Müürsepp, H. Teral. Tartu 1991, 400 eks., 80 lk., 90 kop.

Süsteemi SURVOS aabits. Marika Tammiäär, Kalle Tammiäär. Tartu 1991, 200 eks., 52 lk., 60 kop. E. Мизулина. Уголовный процесс: концепция самоограничения государства. Тарту 1991, 530 экз., 148 с., 2 руб.

Физический практикум для медиков III. Т. Мюйрсепп, Х. Терааль. Тарту 1991, 400 экз., 92 с., 1 руб.

Практикум по оптике VII. Теплового излучение. Дисперсия и поглощение света. Методическое руководство для студентов физического отделения. А. Хаав. Тарту 1991, 150 экз., 88 с., 1 руб.

Таблицы констант скорости и равновесия гетеролитических органических реакций. Дополнительный том VI. Выпуск 2. Тарту 1991, 230 экз., 240 с., 9 руб. 70 коп.

Таблицы констант скорости и равновесия гетеролитических органических реакций. Дополнительный том VI. Выпуск 3. Тарту 1991, 230 экз., 240 с., 9 руб. 70 коп.

Väga noores ülikoolis

(Algus 1. lk.)

TOIMETUSELT.

Vaheajal astus toimetuse uksest sisse kaks Kaunase Ülikooli noormeest. Mindaugas Danys ja Kestutis Ziukas olid Tartus võrkpallivõistlustel. Neid huvitas väga, mis toimub Tartu Ülikoolis, meid jälle nende vastne kõrgkool. Tänu Jaanus Sägile on meil koguni vahetud muljed. Lisame sellele vaid niipalju, et Kaunase Ülikool loodi autonoomsena, koos kõige sellega, mille (kuhu) poole me praegu pürime. Teaduskonnad on neil jagunenud nii: humanitaar-, majandus-, informaatika-, füüsika-matemaatika-, filosoofia-teoloogia- ja bioloogia-ökoloogiateaduskond. Õppetöö toimub tsüklite kaupa, seejärel on 10 päeva aega eksamiks õppida.

JAANUS SÄGI, ajaloo IV k.

EDUSTUS ÜHISELAMUTEST

Ülikooli ühiselamuid majandab väikeettevõtte «Tartu Ülikooli Üliõpilasküla». Ettevõtet kontrollib ja juhib põhiküsimustes kuueliikmeline ühisnõukogu. Kaks liiget on määratud edustuse poolt (Mati Tuusov ja Karli Lambot).

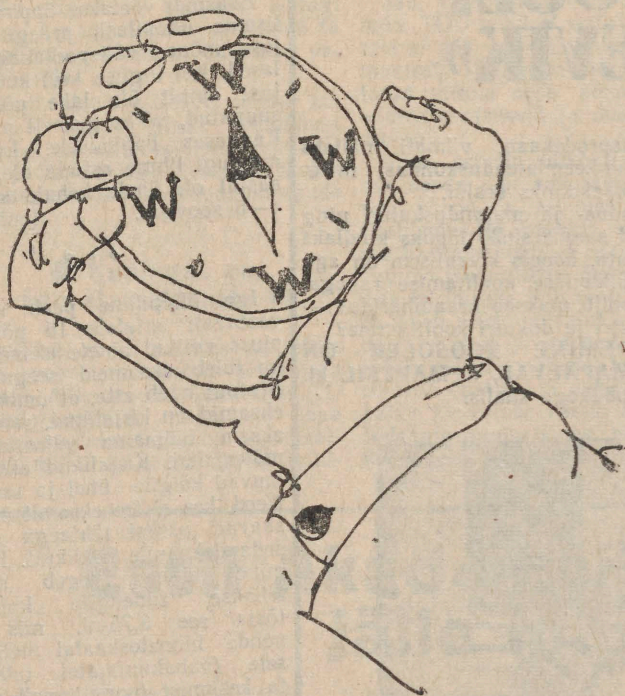
«Üliõpilasküla» jaotab ühikohad teaduskondade vahel, üliõpilastele antakse kohad teaduskondades. Muide, eelmisel nädalal oli veel vabu kohti — infot saab «Üliõpilaskülalt» Narva mnt. 25.

Pereühika kohti jaotab edustuse erikomisjon. (Enne tegi seda üliõpilaste aü.) Mõned praegu vabad või vabanevad kohad jaotatakse varem järjekorras olnud tudengitele,

vastu võetakse ka uusi avaldusi. Pereühikale on õigus lapsega perel, kus vanemad on üliõpilased. Kohti vabaneb muidugi vähem kui selliseid peresid on, nii et kõigile ei jätku. Avalduses märkida laste arv, praegused elamistingimused ning muud andmed. Pärast 20. aprilli otsustatakse koos «Üliõpilaskülaga», kes saavad suvest-sügisest pereühika koha.

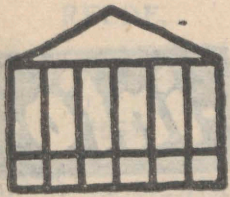
Edustusele võiks anda teada võimalikest probleemidest ühikates, nii saame need edastada üliõpilaskonnale esindajatele väikeettevõtte ühisnõukogus ning püüame üliõpilaste eest seista.

ANDRES REKKER

MAREK STRANDBERGI joonistused

Mulle meeldisid loengud

Oli 1964. aasta. Oppisin siis TPI (praegu TTU) majandusteaduskonnas. Mulle ei teatud rühma üldisest popiävest (Selliseid asju juhtus ja juhtu veelgi.) Nii sattusin täiesti üksi akadeemik Juhan Vaabeli loengule. Ootasin halvustavat noomimist, kuid õppejõud oli heatujuuline. Pärast teretust kõhatas hääle puhtaks ja alustas loengut. Üldse peeti akadeemikut veidrikuks, sest teati, et ta loeb ka ühele kuulajale ja pealegi veel finantsloengute teemadel. Konspektteerisin hoollega ja püüdsin kaasa mõelda. Nüüd on muidugi tolle loengu sisu ammu ununenud, kuid juhtum ise annab veel paljudeks aastateks mõtteainet.

Kõigepealt: miks akadeemik ei rääkinud finantsloengust, vaid finantsloengust? Alles kümme aastat hiljem taipasin, et akadeemik Vaabel käsitas õpetalavalt distsipliini kui teadusharu. (Iseenesest väga vaieldav lähenemine viis ajal, mil prevaleeris nõ. majanduslike objektide kirjeldamine!) Niimoodi avas ta kasutatava mõisteaparatuuri, arendas eestikeelset terminoloogiat, piiritles printsipi ja hindamiskriteeriume ning lõpuks selgitas erinevaid teoreetilisi lähenemisviisid õpetatava distsipliini sisule.

Usun, et just Juhan Vaabeli loengutel esitatul kujundas minus isikupärase arusaamise rahandusteadusest kui teadusharust. Korralikult sageli Friedebert Tuglase mõtisklusi selle üle, et inimene võib väga palju omal käel õppida, kuid miski ei asenda klassikalist haridust.

Teiseks: miks loeng ühele üliõpilasele? (Praegune uhke TÜ õppejõud virutab enda järel auditooriumi ukse kinni isegi siis, kui loengut ootab 5–6 üliõpilast. Need siiski hukest loodrid!) Ega oskagi vastata, kuid olen püüdnud sisse elada akadeemik Vaabeli tolleaegsesse rolli ja mõttemaailma. Niisiis, olgu auditooriumis üks, kaks, kolm või neli üliõpilast, ikkagi pean loengu maha. Võib-olla just see ainuke õpimuline on Eesti Vabariigi tulevane rahandus- või majandusminister, aga võib-olla just need neli on kaalukam osa tuleviku Eesti eliidist. (Motteainet jätkub, sest paarikümne aastat tagasi juhendasin õpperühma, kuhu mahtusid ära Ivi Proos, Siim Kallas, Tõnu Laak, Uno Malm, Albert Saunane, Ants Veetõusme jt.)

Niisiis töö massidega Eesti oludele ei sobi. Vahet keerlesid akadeemiku mõtted just tippude ümber, sest mida vähem tudengeid auditooriumis, seda sisukam oli loeng. Mulle meeldisid need vähesed tudengitega loengud.

Professor
VAMBOLA RAUDSEPP

Uusi trükiseid

Eripedagoogika terminoloogia. Tartu 1990, 500 eks., 64 lk., rbl. 1.20.
Die deutschen Dialekte im 20. Jahrhundert. Lehrmaterial für Germanisten. Teil I. Theoretische Einführung. Susanne Müller. Tartu 1990, 200 eks., 112 lk., rbl. 1.30.
Retseptide vastuvõtmine ja ravimite väljastamine. Metoodiline juhend arstiteaduskonna farmat-siaosakonna IV–V kursuse üliõpilastele. Ain Raal. Tartu 1990, 500 eks., 160 lk., rbl. 1.80.

Psühholoogia õpetamise metoodika. Oppe-metoodiline materjal kaugõppe psühholoogiaosakonna kuuendale kursusele. Kalju Toim. Tartu 1990, 150 eks., 56 lk., rbl. 1.

Haridus — kas tasuta või tasuline?

● ÄRAJÄÄNUD SÖNAVÖTT 18. VEEBRUARIL DISPUUDIS ●

Eesti Akadeemilise Pedagoogika Seltsi Tartu osakonna korraldau dispuudil «Haridus — kas tasuta või tasuline?» tuli mul poole pealt kiirustada ühte tasuta hariduse õppetundi, kust puudumine ei tule kõne allagi. Lühikema pidin just siis, kui dispuudi juht dots. H. Palamets mulle sõna tahtis anda. Olgu siinkohal toodud selle ärajäanud sõnavõtu põhiseisukohad.

Hariduse väärtustamise vajaduses ei kahtle vist enam keegi. Üheks väärtustatud hariduse tunnuseks oleks ka tasuline haridus. Aga kui millegi eest makstakse, siis tuleb selle eest ka midagi saada. Et saadav haridus kvaliteedimärki vääraks, tuleb mitmete muude tingimuste juures põhjalikult uuendada ka seda kaardrit, kes tasuta haridust andma hakkab.

Laias laastus võiks praegused kõrgkooli õppejõud ja mis tahes muu õppeasutuse pedagoogilise kaadri jagada nelja kategooriasse. Iseloomustaksin neid, lähtudes kõrgkooli situatsioonist.

1. Kõrgelt erudeeritud, rahvusvahelise mainega teadlased-õppejõud, kes valdavad oma eriala nii laiuti kui sügavuti ja kel jätkub samal ajal ka piisavalt missioonitunnet, et kõige olulisem osa oma teadmistest üliõpilastelegi edasi anda. Tõsi, nende mainekate õpetlaste omaenese teadmiste pagas on niivõrd suur, et õppureile edastatavate teadmiste protsent ei ole eriti kõrge. Ometi on see piisav, tagamaks vastavas kitsas õppedistsipliinis uutele spetsialistidele akadeemiline ettevalmistus. Neile õppejõududele võib iga kõrgkool tõeliselt uhke olla.

Paraku on erudiite õppejõudude armee üsna kasinalt ja seetõttu ei suuda nad üldpildis tooni anda. Nii olemegi oma kõrgharidusega just selles seisus, nagu me oleme. Aga siiski: see kategooria õppejõude, kes moodustaksid justkui oma kõrgkooli visiitkaardi, annab tõsise töösse suhtumisega üliõpilastele vähemalt võimaluse saada kõrg-

koolist tööpoolest seda, mida sealt saada peaks.

2. Samuti kõrgeima kvalifikatsiooniga teadlased, raja tagagi arvestatavad spetsialistid, kes käivad mõõda konverentse ja sümposioone, kuid kellele üliõpilased on paraku nagu mingiks tülilaks ballastiks, mis segab neil ... teadlaseks olemist. Pedagooge neis teadlastes pole või on väga vähe, oma teadmisi nad üliõpilastele vahendada ei oska või ei viitsi, õppureile midagi eriti tagasi ei nõuta, arvestused ja eksamid on rohkem formaalsed, mõnikord laskutakse üliõpilastega isegi semutsemise tasemele jne. Markantseid näiteid selle kohta oleks elust võtta kui palju! Aga tänu nimele (või ka doktorikraadile ja professorikutsale) hoitakse neid ametis, millesse nad põrmugi ei sobi. Nende õige koht oleks teadusasutuses, kus pedagoogilist tööd ei ole.

3. See kategooria õppejõude teeb ära põhitöö uute spetsialistide ettevalmistamisel. Rahvusvahelist mainet neil ei ole, kuid nad on siiski isiksused (õpetajast professorini), kel on piisavalt lai erialane silmaring, piisavalt kõrge sisuline kvalifikatsioon ja mis peaaegu — sügav missioonitunne ja nõudlikkus üliõpilaste teadmiste suhtes. Parimatel juhtudel suudetakse üliõpilastel arendada ka teaduslikku mõtteviisi.

Võib-olla nõuavad need õppejõud oma teadmistest üliõpilastelt tagasi isegi 60–80% ringis. See kõrge protsent kindlustab professionaalsuse astme, millega kõrgkool uued spetsialistid ellu saadab. Kõik sellesse kategooriasse kuuluvad õppejõud pole üliõpilaste poolt ühtmoodi hinnatud, sest nõudlikkus võrdustatakse vahel ka pedantsusega. Pedandid pole aga kunagi autori-teedid olnud.

4. Võrdlemisi lai, nn. hall keskpäraste õppejõudude kiht, kes (nimetamisväärselt) ei ületa keskkooli-õpetajate taset. Isiksused nad ei ole. Nende tugevaim külg on dip-

lomaatia: tunnetades, et nad on kõrgemal kohal, kui lubavad nende võimed ja oskused, on nende põhimureks, kuidas olla võimalikult rohkem ülemuste ja üliõpilaste meele järe. Nad on kõiges ja kõikjal «omad head inimesed», kes alatise abivalmidusega oskavad hoida häid suhteid ja sellega varjata mõningast ametialast küündimatust. Õppurid neilt õppejõududest kuigi palju kaasavaraks ei saa. Sellele hallile keskpärasusele vihjas oma juubeliaegses teleintervjuus ka intellektuaalist kirjanik Jaan Kaplinski.

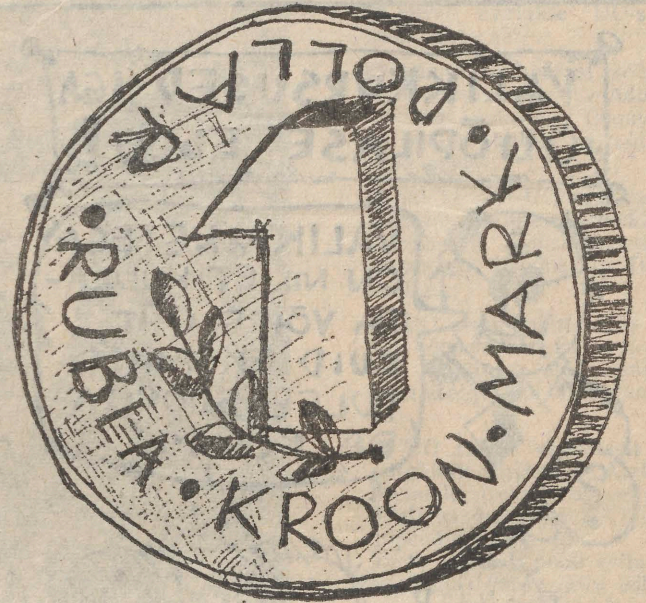
Mõistagi on igasugune niisugune liigitus mõnevõrra tinglik. Piirid kategooriate vahel pole alati selged, reljeefsete juhtumite vahel esineb palju nn. üleminekuvorme. Ja

vahel võib inimese elus olla niisuguseid saatuselööke, mis paiskaksid ka suurima entusiastiga käegalõigat leeri (seega ühest kategooriast teisese).

Väikeste teisendustega peaks toodud õppejõudude jaotus kehtima ka igas teises koolitüübis või -astmel.

Et üle minna tasulisele haridusele, tuleb selleks enne luua vastavad eeldused, sealhulgas teha kardi-naalseid muudatusi pedagoogilise kaadri kvaliteedis. Otsustavalt on vaja suurendada 1. ja 3. liigi õppejõudude osakaalu ja viia miinimumini 2. ja 4. liigi esindajad (pärast ära kaotada ei õnnestu viimaseid vist kunagi). Ainult missioonitundega teadlased-õppejõud (1.) või õppejõud-teadlased (3.) suudaksid anda haridust, mis vääraks maksustamist.

TOOM OUNAPUU,
EAPS-i liige

MARGUS SANGLEPA joonistus

Ootame edasi, kuni keegi meie töö ära teeb!

saaks selgemaks ka see, milline on eriala õpetamise kontseptsioon. Inimesed on palju reisinud ja kogemusi omandanud, raamatuid ja katalooge hankinud, käinud mujal raamatukogudes. Appi tuleksid ka üliõpilased, kes on välismaal õppinud. Kui palju on kas või nemadki toonud õppejõududele kirjandust lugeda!

KUI ON TEADA, milliseid raamatuid me vajame, võiks ümber organiseerida pearaamatukogu ja erialaraamatukogude õppekirjanduse osakonnad. Näen neid sellisena: üliõpilasele on õppekirjanduse riigil just need raamatud, mida õppejõud soovitas. Võtnud riigilist soovitud raamatu, saab ta seda kasutada kohapeal lugemiseks. Kui on vaja ka koju, siis vaatab, kas neid on kojulaenususse veel jäänud. Kui ei ole, siis saab ta paljundada vajalikud leheküljed, mille eest loomulikult maksab. (Ma ei saa aru, kas raamatukogule ei tasu tööpoolest ära osta paljundamismasinat avalikuks kasutamiseks.) Aga kõik soovitud õpperaamatud peavad olema olemas! Vähemalt ühes eksemplaris.

***

VANA SUSTEEM RAAMATUTE TELLIMISEL käis täiesti ilma reeglitega. Õppejõule toodi kataloog ja nõuti, et ta kohe ütles, milliseid raamatuid tellida! Kas valik oli õige ja kes vastutas raisatud raha eest? Loomulikult oli kõik lahendatud nii, nagu muugi meie ühiskonnas. Kas see raamat ka kunagi kohale jõudis? Igale juhul jääb mulje, et suure ja üldise vaesuse juures on raamatukogu täis kirjandust, mida keegi ei vaja (vähemalt parema olemasolul mitte!). Siin nagu ei kehtiks raamatukogu direktori kasutatud inglise vanasõna (vt. 14. dets. UT). Vahemärkus:

kas laenutusedeliste trükkimine on odavam kui WC-paberi ostmise. Nagunii rändavad need osaliselt sama teed. Uus direktor ei ole veel eriti kaua ametis olnud ja kogu süüd talle veeretada ei saa. Süüdistada ma ei taha, vaid hoopiski öelda, et nüüd oleks aeg teisiti teha.

KUI ÜLIÕPILASED NÄEVAD mannetute raamatute või loengute kõrval ka korralikke võõrkeelseid õpikuid, tekiks lõpuks vajadus need keeledki korralikult ära õppida. Ei oleks vist Eesti jaoks suur õnnetus, kui parema puudumisel on kogu õppekirjandus võõrkeelne. Oma õppejõud ei saaks siis enam rääkida valedest teooriatest ega ümmargust juttu. Küll aga tuleks neid julgustada avaldama oma loengukonspek-te, mille järele nõudlus ei vähene.

(Järg 4. lk.)

EINAR TIITSU foto

Octame edasi...

(Algas 3. lk.)

KUI ON TEADA nende ideaalse-
te riulite sisu, kuidas neid siis täi-
ta? See on kättevõtmise asi. Lääne
kirjastustelt ei saa millegipärast
raamatuid osta, järelikult saab sealt
tellida. Kas või näitus Kanada
Fondi abil. Seda enam, et see oleks
konkretnen, mitte umbmäärane pal-
ve — vajame välisabi. Palju ra-
matuid oleks juba praegugi Eestis,
nende omanikud tootsid heameele-
ga näiteks raamatu ühe koopia te-
gemiseks. Ma saan aru, et raama-
tute kopeerimine on ebamoraalne ja
keelatud, kuid selle eitamisega pe-
taksime iseend. Ehk on see andes-
tatav, kui vähemalt üks eksemplar
on ametlikult ostetud. Niimoodi
ühikaupa aga tulebki alustada.
Peaasi, et suudetaks õppida soovi-
jatele tagada koopiagi olemasolu!
TULEVIKUS oleks aga võib-olla
võimalik jagada kirjanduse ostmi-
seks raha erialade kaupa. (Ega me
siis igaveseks nii vaeseks jää, kui
kohati töölistelegi valuutas palka

makstakse.) Aga alati on vaja tea-
da, kes on raamatu tellinud.

Kindlasti annab niimoodi priori-
teete paika pannes midagi ära teha
ka teaduskirjanduse, ajakirjade ja
isegi tavalise kirjanduse tellimise
jaoks. Seda nii valuuta kui ka rub-
la eest, sest neid viimaseidki ei
tundu just jalaga segada olevat.

***

Kui raamatukogu ei suuda ikka
ja jälle midagi ette võtta olukorra
parandamiseks vähemalt õpikir-
janduse osas, siis jääb üle vist
ainult üliõpilastel endil pead kokku
panna korporatsioonides, seltsides,
edustuses ja teaduskondades ning
teha ära raamatukoguhoidjate, üli-
kooli juhtkonna, õppejõudude ja kir-
jastajate töö ning luua väliskon-
ventidele, teistele ülikoolidele, or-
ganisatsioonidele, raamatukogudele
suunatud palvekirjade abiga oma-
endi alternatiivne raamatukogu.

JAAK VILO,
rak. mat. V.k.

Kiiresti küpsetet kakust

● VASTVALMINUD TÕ ÜLIÕPI- LASKONNA PÕHIKIRJAST ●

31. jaanuaril võttis edustus vas-
tu TÕÜ põhikirja. Koosolekul vii-
bis 14 edustuse liiget 25-st, pro-
jekt jagati välja kohapeal ning kor-
jati koosoleku lõpul tagasi, et tar-
vitada neidsamu eksemplare üli-
kooli nõukogus. Kõik 14 inimest
olid üksmeelsed, põhikirja vastu-
võtmine toimus ühel häälel. Olulisi
parandusi ei tehtud...

8. veebruaril kinnitas TÕ nõu-
kogu TÕÜ põhikirja. Projekti jagas
välja edustuse esimees Olavi Paide.
Sisulist arutelu ei toimunud, viidati
ajanappusele, projektiga eelneva
tutvumise võimatusele. Põhikirja kin-
nitati peaaegu ühel häälel, oli vaid
kaks erapooletut.

Mõlemad institutsioonid kiirusta-
sid. Miks?

Edustuse aseesimees ANDRES
REKKER seletas asja nii: «Vast-
kinnitelt põhikirja ei ole mahukas,
sisaldab vaid tegevuse põhiluseid
ning — on hädavajalik esindusor-
gani igapäevategevuses (pangarek-
visiitide saamiseks jpm.). Lähiaega-
del valmistatakse ette uus, täisma-
hus põhikirja, mida tutvustatakse
enne vastuvõtmist ka avalikkusele,
s.t., et toimub arutelu.»

Ilus on. Paraku: esiteks juhtub
elus tihti nii, et ajutised asjad osu-
tuvad kõige kestmateks... Tei-
seks: üliõpilaskonna lihtlikud ei
ole põhikirja oma silmaga näinud,
seda ei ole isegi publitseeritud
«Universitas Tartuensises».

See paneb paljusid end vägisi
kõrvalejätuna tundma asjades, mis
puudutavad kõiki üliõpilasi! On
nagu tegutses üliõpilaskonna või-
muorgan täiesti sõlumatult tuden-
gite arvamusel, defineerides end
kui kõrgema võimu kandjat ja
ainuotsustajat! Selline tegevus, ol-
gugi kenasti põhjendat, on tramp-
imine üliõpilaste usalduse õhukesel
jäl. Kui aga jää peaks murduma
ning üliõpilaskond võtab altpoolt
tuleva initsiatiivina suuna referen-
dumile oma tegevuse lõpetamise
kohta. See lõhuks paljude inimeste
vaevaga tehtud töö tulemuse, sun-
niks alustama kõike algusest peale.
Eelnevaga seoses panen ette viivi-
tamatult publitseerida praegu keh-
tiv TÕÜ põhikirja «UT-s» ja edaspi-
diste vastutusriikaste sammude eel
pidada nõu üliõpilasavalikkusega.
See normaliseeriks olukorra. Kii-
rest küpsetet kakk saab nätske.
PEETER PALUSAAR,
TÕÜ lihtliige

ERIK TENDER

1902—1991

7. veebruaril suri Stockholmis
ajaloolane Erik Tender, Riigi Kes-
karhiivi omaaegne juhataja.

Erik Tender sündis 10. aprillil
1902 Tallinnas. Ta õppis Tartu Üli-
koolis, kus omandas 1930. aastal
magistri- ja 1938. aastal doktori-
kraadi. Juba õpingute ajal alustas
ta tööd Tartu Linnaarhiivis ning oli
seejärel OES-i mündikabineti kon-
servaator (1933—1940).

Järgnevalt siirdus E. Tender töö-
le Riigi Keskarihiivi olles 1940—
1941 selle osakonnajuhataja ja
1941—1944 juhataja. Samal ajal
(1942—1944) täitis ta ka õppeüle-
andeid ülikoolis.

1944 lahkus Erik Tender Saksa-

maale, kus aastail 1946—1949 te-
gutses professori ktna Balti Üli-
koolis Hamburgis. Edasi siirdus ta
Rootsi ning töötas 1950—1968 ar-
hivaarina Grängesbergis. Viimased
eluaastad veetis ta tagasiõmbunult
Stockholmi lähedal Brommas.

Erik Tender on avaldanud uuri-
musi Eesti ajaloost, muuhulgas
Tartu raekodade Rootsi ja Poola
ajal, Tartu vallutamisest venelaste
poolt, müntidest, rahandusest, mõ-
dundusest jm.

Lahkunu oli OES-i, Eesti Teadus-
liku Seltsi Rootsis ja Eesti Teadus-
liku Instituudi liige.

Oma vilistlast mälestab ja tun-
neb Tõnule kaasa vanaisa kaotuse
pühul

EOS «Veljesto»

info-info.

Kirjandushuvilised!

Igal teisel reedel alates 8. märtsist toimuvad rootsi kirjanduse loen-
gud (eesti keeles) kell 14.15—15.30 keeltemajas tuba 201. Räägib fil.
mag. Halliki Mälk, rootsi keele lektor Tartus.

Teemad:

- 8. märts — August Strindberg
- 22. märts — Strindbergi kaasaegsed: Selma Lagerlöf, Gustaf Frö-
ding, Erik Axel Karlfeldt ja natsionaalpoet Verner
von Heidenstam.
- 5. aprill — Tööliskirjanikest: Ivar Lo-Johanson, Vilhelm Moberg.
- 19. aprill — Nobeli auhinna saajad — Pär Lagerkvist, Harry Mar-
tinson, Eyvind Johnson.
- 3. mai — Praegused «suured» — Sven Delblanc, Sara Lidman,
Göran Tunström, Torgny Lindgren.

Majandusettepanekute konkurss

Eesti Vabariigi Rahandusministeerium kuulutab välja majandus-
alaste idee-ettepanekute konkursi järgmistele mõttesuundadele:

1. Eesti Vabariigi majanduse parim sobitusstrateegia NL hüperinf-
latsioonile, mille põhilisteks algallikateks on seniste riiklike hinna-
dotatsioonide ärajätmine, rahamärkide liigne emiteerimine ning kauba
ja rahaturu omavaheline tasakaalustamatus.
2. Eesti Vabariigi majanduse parimad vastuseisu viisid NL-pool-
sele majanduslikule rõõvile monopolsete hindade, maksude, ressursi-
kasutuse ja raha liigse emiteerimise kaudu.
3. Eesti Vabariigi hinnakujundamise ratsionaalsed variandid sise-
turul.
4. Eesti Vabariigi majanduse kiirema integreerimise teed tsivilisee-
ritud turumajandusse.
5. Eesti krooni evitamise võimalikult paremad konkreetsed stsena-
ariumid.
6. Eesti Vabariigi ratsionaalseimad sanktsioonid üksikisiku ja ette-
võtte tulumaksude, käibemaksu, aktsiisi- ja sotsiaalmaksu organisee-
ritud mittemaksjate suhtes.
7. Eesti Vabariigi vastutoimemehhanismid nn. «impeeriumi maksu-
deks».

Konkursist võivad osa võtta kõik Eesti Vabariigis õppivad päevaste,
õhtuste ja kaugõppeosakondade üliõpilased.

Tööde esitamise tähtaeg on 25. märts 1991. a.

Konkursi kokkuvõtted teeb Eesti Vabariigi rahandusministri poolt
kokkukutsutud žürii 1. maiks 1991. a.

Konkursi preemiad:

- 1. koht 1000 rubla.
- Kaks teist kohta à 500 rubla.
- Neli kolmandat kohta à 250 rubla.

Konkursile tuleks esitada järgmised dokumendid.

1. Idee-ettepanek kuni viiel kahe rea intervalliga masinakirjalehel
koos autori (autorite) poolse märksõnaga.
2. Kinnine ümbrik autori (autorite) poolse märksõnaga. Ümbriku sees
peavad olema andmed autori (autorite) kohta: nimi, sünniaeg, kõrg-
kooli nimetus, teaduskond, õpitav eriala, kodune aadress ja koduse
telefoni number (kui on olemas).

Esitatavad idee-ettepanekud tuleb saata aadressil 200100 Tallinn,
Kohtu 8. Eesti Vabariigi Rahandusministeerium. Ideekonkurss.

Eesti Vabariigi Rahandusministeerium võtab pärast konkursi lõppe-
mist edasise koostöö eesmärgil kontakti žürii lähelepanu pälvinud
autoritega.

Eesti Vabariigi Rahandusministeerium

info.

TU PÕHIKIRI

Kõik allasutused, kes on huvita-
tud TÕ põhikirjast, saavad seda
teabetalitusest.

UUSI NÄITUSI RAAMATUKOGUS

Täna kl. 15 avatakse raamatuko-
gus ulatuslik näitus pagulaseest-
laste tegevusest sõnas ja pildis
«Unistus Eestist». Kuu aega saab
vaadata kultuuri, kirjanduse ja ha-
riduse valdkonda kuuluvat väljapa-
neket.

***

Kohviku ees on 10. märtsini vaa-
data Tartu kunstihingu maali-
studio Konrad Mägi nim. ateljee
kunstinäitus.

FRATERNITAS TARTUENSISE KÜLALISÕHTU

Korpl Fraternitas Tartuensise kü-
lalisõhtu on teisipäeval, 26. veeb-
ruaril k. 19.30 EPA veterinaaria-
teaduskonna hoones Narva mnt. 84.
Oodatud on kõik meesüliõpilased,
kes huvitatud korporatsioonide
elust-olust.

Korpl Fraternitas Tartuensise

KES KAOTAS TALONGID?

Leitud talongid. Kätte saab TÕ
kaadriosakonnast.

NÄDALALÖPUL IKKA ÜLI- KOOLI KLUBISSE DISKOLE 3 ÖHTUT JÄRJESTIII

Reedel, 22. veebruaril «Suur-
meestest räägitakse, et...»
videos M. Jacksoni «Moon walker»
õhtut juhhib Olev Ulp.

Laupäeval, 23. veebruaril «Tartu
Miss 1991 armeeapäeval pildis»
õhtut juhhib Janek Luts.

Pühapäeval, 24. veebruaril audio-
videodisko

Baar lahtil!
Üliõpilaspilet kindlasti kaasal

***

Kui soovid aga kesknädala-
meelt lahutada, siis Narva mnt. 27
KOHVIK on avatud kl. 20—23.30
kolmapäeviti diskoõhtuks,

neljapäeviti klassikalise seltskonna-
tantsu õhtuks (Harry Tarvo an-
sambliga «TETRAKORD»).

NBI! Avatud kokteilibaar!

Tudengitel üliõpilaspilet kindlas-
ti kaasal

ASTU LABII

ULIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ulukooli t. 18. TÕ, ruumid 240, 241, tel. 351 80. Tartu

Trükikoja trükk. Tartu, Ulukooli 17/19. III. «UT» ilmub reedeti

Tellim. nr. 390. Tiraaž 2000.

Universitas Tartuensis

• ANNA MULLE
ÖNG — UNGARI,
ITAALIA,
SAKSAMAA

• TUDENG ARVAB

• MAGISTRI-
HARIDUS

• TÕU PÕHIKIRI

Skandinaaviamaade vanim ülikool on Uppsalas

Eesti ja Rootsi vanimate ülikoolide rektorite nägusid vaadates võib arvata, et Tartus aeti suuri asju. Vasakult äärmine, Uppsala Ülikooli asjaeavalitseja Johnny Andersson ja paremalt äärmine, Rootsi peakonsul Leningradis Dag Sebastian Ahlander on fotol lausa naeru täis. Vaevast on see üksnes «Postimehe» fotograafi Ain Prosiini teene. Üks mees on siiski pildilt puudu — esimest kuud Rootsi Kuningriigi Tallinna konsulaarkontori asekonul, eesti päritoluga Hans Lepp. Need viis meest arutasid Tartus nii Eesti ja Rootsi kui ka Tartu ja Uppsala suhteid.

TARTU «EMAÜLIKOO» UPPSALAS

asutati 1477. aastal. Tähtsaks teaduskeskuseks kujunes ta alles 17. sajandil, kõrgeaeg saabus järgmisel sajandil loodusteaduste kiire arenguga (Linnaeus, Celsius jt.). UO ajaloo nähaakse peegelduvat kogu Rootsi kultuuri arengut.

UO arenguetappidest huvitatud võiksid üles otsida 1977. aasta 11. novembri «TRÜ», kus ilmus UO 500. juubeli puhul tõlkeartikkel selle ülikooli ajalookogumikust. Seal on juttu ka viimaste aastakümnete reformidest, nagu näiteks 1969. aastal humanitaarteaduste reformist, kui kõigi ülikoolide jaoks kehtestati standardne õppekava. Üliõpilasi see ei rahuldanud.

1960-ndad aastad olid ka uute ülikoolide tekkimise aastad: Umeå, Karlstad, Örebro jt. Ka mitmed hõgskola'd tõsteti ülikooli seisusele, et üliõpilased saaksid õppida oma piirkonnas ning nii vähendada tungi vanadesse ülikoolidesse. Neil aastail suurenes üldse noorte õppimistung. 1975. aastal tuli Riksdag'ilt uus projekt, mis vähendas ülikoolide autonoomiat.

Ka 1989. sügisel «UT»-s ilmunud Aidula-Kaie ja Ain-Elmar Kaasiku artiklist «Arstide koolitus Uppsalas mustris järgi» võib lugeda, et «Uppsalas kajastuvad õppe-õo korralduses vanad traditsioonid, mis kahtlemata tingivad suure annuse

UO asjadevalitseja Johnny Andersson, TÕ rektor prof. Jüri Kärner, UO rektor prof. Stig Strömholm ja Rootsi peakonsul Leningradis Dag Sebastian Ahlander.

konservatismi... Varasemad püüded korrigeerida õppeplaane «üldalt» administratiivsete meetoditega, ei ole andnud soovitavaid tulemusi».

Kõigele sellele vaatamata on mitmete üliõpilaste arvates, kes Rootsimaa pisut rohkem tuttavad, Uppsala Ülikool oma akadeemilisuse ja vanade traditsioonidega väga prestiižikas, otsitud ja kõrge õpetustasemega. Seda ülikooli eelistatavat sageli pealinna omale.

1989. aastal ilmunud värvilisest brošüürist «Uppsala University» võib lugeda, et seal õpib 18 000 üliõpilast, tegutseb 150 kateedrit-instituuti (department). Saab õpida teoloogias, õiguses, meditsiini,

farmakoloogia-, filosoofia-, sotsiaalteaduste ja matemaatika-loodusteaduste teaduskonnas.

Niipalju sel korral ajaloo. Jätame pikemalt välja toomata selle, et rootsi ajal sündis rootsi ülikool (Academia Gustaviana) Tar.us, et rootslastega on seotud palju tähelepanuväärseid etappe ka hilisematel aegadel, et koostööd tehti ka läbi raskuste stagnaajal.

1989. AASTAL

sõlmiti kahe ülikooli vahel paindlik koostööleping, mis UO rektori sõnutsi võimaldab ühistööd hiljemgi

täpsustada. Selleks külalised siia saabusidki.

Teabetalituse ja ajalehe toimetuse esitatud küsimuste vastustest UO rektorilt Stig Strömholmilt võiks välja tuua järgmist:

• tsentraalselt, üldpoolt ei saa koostöövaldkondi paika panna, initsiatiiv tulgu altpoolt, õppejõududel-teadlastel enestelt;

• puudub korralik info neist valdkondadest, mis TÕ-s edukad ja millesse on kaasatud ka välismaa ülikoolid, aga samuti igasugune teave elu-olu kohta (hinnad, korter, kontaktisikud). Tihti peale tekkivat probleemi just olme poole pealt, kus teadlane sei-

sab kohvritega ülikoolis, tal pole veel tuba, kus elada jne;

• suvel avatakse UO-s eesti keele lektoraat;

• kolme kuu pärast võiks saadada Tartusse Gustav Adolphi monumendi valuvorm (monumendiga seotud kulutused võtab UO enda peale);

• nii TÕ kui UO osalevad Balti mere maade ühises projektis koos Stockholm, Kopenhaageni, Kieli, Hamburgi, Helsinki ja Turu ülikooliga;

• UO tasub kolme aasta jooksul TÕ liikmemaksu Euroopa ülikoolide ühendusse, et TÕ saaks selles täieõigusliku liikmena osaleda.

• UO annab valitsuselt ja Kuninglikult Kirjanduse Ajaloo Akadeemialt (rektor on selle president) saadud raha TÕ üliõpilaste stipendiumideks jne.

Tartu Ülikooli poolt esitati koostöölepingu raames mitu isikut, kes sügissemestril võiksid Uppsala Ülikooli uurimistööle ja kogemusi vahetama minna (Andres Piirsoo, Mare Rand, Ene Jaanson, Anne Lill). Praegugi on Uppsalas stažeerimas Reet Toomik, Mariika Eller, Jüri Parik. Loetelu ei ole täielik, ka väljaspool lepingut on otsitud täiendamisvõimalusi.

***

Selles artiklis on kahe kõrgkooli koostööd käsitletud vaid õige põgusalt, mitmete inimeste ja materjalide kaudu. Paraku ei ole autor ise viibinud üheski väliskomandeeris, seega siis ka välismaises kõrgkoolis, et selleteemalised artiklid veidi vahetumate muljete osaliseks saaksid.

Kõige lõppu tahaksin aga tingimata lisada Uppsala Ülikooli audoktorite nimeid. Need on ajaloo-teaduskonna dekaan, tuntud Skandinaaviamaade ajaloo uurija professor Helmut Piirimäe (1982) ning sel kuul lisandus temale neurokirurg professor Ain-Elmar Kaasik. VARJE SOOTAK

• Kõigepealt arutati 1. märtsil TÕ nõukogus ette kantavat eelmise aasta eelarve täitmist ja uue eelarve kinnitamist. Välja oli jagatud rohkesti näidismaterjali, mille eest õeldi häid sõnu TÕ nõukogu eelarvekomisjonile (Ivar-Igor Saar, niit — esimees, Raul Talvik, Talis Bachmann, Henn Voolaid ja Vambola Raudsepp) ning plaani-finantsosakonna juhatajale Oleg Andlale. Põhimõttelisi eriarvamusi ei tekkinud. Jaak Järvele ja Oleg Andlale tehti ülesandeks esitada TÕ nõukogule täiendav materjal teadussummade kulutamise kohta alajaotuste kaupa.

Kõne all oli ka välissõitude finantseerimine. Haldusprorektor Vello Peedimaa ütles, et ülikool peaks finantseerima ainult neid sõite, mis toimuvad lepingute järgi, muud reise tuleks maksta teaduskondade summadest.

Dekaanidel tuleb ühe nädala jooksul esitada raamatupidamisele teaduskonnasise rahajaotus (igal allüksusel, st. kateedril, laboril jt. peab olema oma raha).

• Veel arutati õppimisvõimalusi Uppsalas ülikoolis, samuti nõustus valitsus ettepanekuga taastada

Valitsuse veerg

26. VEEBRUARIL

Gustav Adolphi ausammas ja paigutatakse see jälle oma kohale.

• Tutvustati akadeemik Juhan Kahki ettepanekut kasutada ülikoolis rohkem Teaduste Akadeemia teadureid.

• TÕ nõukogule otsustati esitada ettepanek tasulise korduseksamis sisseastumise kohta. Esimesel korral tuleks korduseksamist eest maksta 15, teisel korral (komisjonieksam) 25 rubla. Kui ka siis läbi kukutakse, tuleb ülikoolist lahkuda. Tulud kantakse vastava teaduskonna stipifondi. (Võrdluseks EPA-st:

I korduseksam 10 ja II 15 rubla, summad laekuvad akadeemia arendamise fondi ja kasutatakse üliõpilaste materiaalseks abiks — «UT»).

• Dots. Matt Mägi avaldus 1969. aastal antud doktorikraadi taastamise kohta suunatakse arstiteaduskonna doktorikraadi nõukogusse.

• Võeti vastu otsus lõpetada TÕ meetodikakomisjoni tegevus, see töö peab toimuma kateedrites.

• Doktorantuuri ja magistratuuri põhimäärustega tegelevad vastavad komisjonid, teaduskondadel tuleb asuda magistri- ja doktoriprogrammide väljatöötamisele.

• Arutati I ja II osakonna kaotamist.

• Jaak Järv juhtis dekaanide tähelepanu lepingute vormistamisele Seoses teadusosakonna lepinguliste tööde osakonna likvideerimisega läheb see töö teaduskondadele. Lepinguline töö peaks aga olema dekaani kontrolli all.

Teadussekretär
VEERA ANDILT
«UT-le»

Edustus

TÕ üliõpilaskonna edustus võttis 21. veebruaril vastu järgmised otsused.

TÕ üliõpilaskonna edustuse otsus õppemaksu kohta.

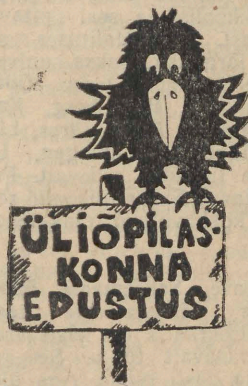
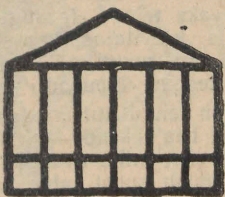
Arvestades Eesti Vabariigis kujunenud olukorda ei pea TÕÜ edustus võimalikuks õppemaksu kehtestamist Tartu Ülikoolis kuni pole loodud krediitsüsteemi õppeperioodil laenu saamiseks ja väärtustatud haridus kõrgkooli lõpetanutele võla tagasimaksmist võimaldavate paljude näol.

TÕ üliõpilaskonna edustuse otsus kaugüliõpilaste kohta.

TÕ Üliõpilaskonna põhikirja järgi kaugüliõpilased TÕ Üliõpilaskonda ei kuulu. Seoses sellega puuduvad neil TÕÜ liikmete õigused ja kohustused.

TÕ üliõpilaskonna edustuse otsus stipendiumide kohta.

Seoses üliõpilasperede raske majandusliku olukorraga peab TÕÜ edustus vajalikuks lisada rektori

Anna mulle õng 4.

Teabetalitusel on heameel tõdeda, et meie infoüllitised (vt. «UT» 1., 8., 15. ja 22. veebruar) seni viisakat vastukaja on leidnud. Viisakat — see tähendab, et pole erilist tormijooksu ega ka õnneks päris lootusetut vaikimist. Kuigi Tartu Ülikool on kahtlemata parim ülikool Eestis, piilub ärksam osa tudengkonnast ikka Põhja või Lääne poole. Kuna aga «UT» tiraaz üsna pisike on ja see väljaanne üsnagi juhuslikult laiemale levib, pöördungi hea lugeja poole palvega: kui Sinu tutvusringkonnas on noori inimesi, keda võiks huvitada stuudium välismaal, levita meie infot nendelegi. Tagantjärele on «UT» numbreid võimalik saada ka toimetusest (peahoone ruum 241, tel. 35 180). Keda aga huvitavad välismaale mineku ja seal õppimise üksikasjad lähemalt, võib alati pöörduda teabetalitusesse (peahoone ruum 209, tel. 35 421).

Lugupidamisega

TIIT MATSULEVITS,
teabetalituse juhataja

Majandust ja rahandust Ungaris ja Itaalias

Instituto Bancario San Paolo di Torino kuulutab KONKURSI üheksale stipendiumile, mis antakse noortele, äsja kõrgkoolis MAJANDUSE või RAHANDUSE eriala lõpetanud teaduritele enesetäienduseks järgmistes instituutides:

INTERNATIONAL MANAGEMENT CENTER, Budapest (august 1991 — august 1992).

SCUOLA DI DIREZIONE AZIENDALE, UNIVERSITA BOCCONI — Milano (september 1991 — detsember 1992).

CORIFE, MASTER IN ECONO-

MIA — Torino (mai 1991 — juuli 1992).

Nõuded: vanus alla 30 aasta, ladus inglise keel, soovitatav mõningane itaalia keele oskus.

Kohataotlused koos vajalike dokumentidega tuleb saata hiljemalt 31. märtsiks 91 Ungarisse, INTERNATIONAL MANAGEMENT CENTER, SANPAOLO BANK SCHOLARSHIP.

Täpsem INFO: Tartu ülikooli teabetalitus, peahoone ruum 209, Urmas Aunin, tel. 35 421.

Esperantistide abiga Saksamaale

12. märtsil kl. 15.15 on peahoone auditoriumis 138 kohtumine «Harju Elu» peatoimetaja, Eesti Esperanto Liidu asepresidendi AHTO KALJOSAAREGA, kes tutvustab õppimisvõimalusi Saksamaal (mitme ülikooli esperantistidest õppejõudude vahendusel).

MADIS LINNAMÄGI

Mis meil Saksamaa kohta üldse on?

● Kõigepealt teatmikud. Need sisaldavad kõiki võimalikke infot ülikoolide administratsiooni ja õppekavade kohta, üles on loetud kogu personal ja kõik vajalikud aadressid ning telefoninumbriid. Teatmikuga tutvumine annab üsna selge pildi antud ülikoolist ja seal õpitavast/õpetatavast. Teabetalituses saab tutvuda järgmisteks Saksamaa universiteetide teaberaamatutega: Göttingen, Hamburg, Heidelberg, Karlsruhe, Frankfurt Maini ääres, Lüneburg, München, Tübingen. Uusi teatmikke lisandub pidevalt. Peale selle üllitavad Saksamaa ülikoolid regulaarselt kokkuvõtteid oma teadustööst.

● Teave Saksamaale õppima pürgivate välismaalaste tarvis. Saksamaa bürokraatia on hästi arenenud ja piisavalt tüütu. Seepärast tuleb teda hästi tunda. Aga ületamatu see bürokraatia ei ole: erine-

valt vene ametivendadest on saksamaa bürokraatia oluliselt lihtsam ja kiirem. 8. ja 15. veebruari «UT» avaldas stud. hist. Eerik Krossi näpunäited Hamburgi tahtjale, põhimõtteliselt saab neid üldistada kogu Saksamaale. Üht teist tarvilikku Saksamaa kohta oskab öelda ka allakirjutanu.

TIIT MATSULEVITS

info·info·

Talongi majandusest üliõpilastele

on üheks ilmekamaks näiteks olukorrast, mida iseloomustatakse äärmiselt — rahal puudub kaubakate. Kui rahal puudub kaubakate, siis ei saa inimesed oma raha eest neid kaupu, mida nad tahaksid.

Hingusele minevas N. majanduses on praegu eriline puudus püsi-kaupadest. Neid jagatakse ametiühingute kaudu. Taoline talongi majandus ei ole mingiks lahenduseks ja toob endaga sageli kaasa sotsiaalsete pingete kasvu nende leevendamise asemel. Nn. üleminekuperioodi segaduses ei ole aga paljudest muudest asjadestki aru saadud ja nii me siis püüamegi rahva heaolu ringlusest kaudu tõsta. Ja muud kui jagame ja jagame ja jagame ... kuniks talongi jätkub.

Kuna TU üliõpilaste ametiühing lõpetas oma tegevuse, on jagamine jäänud TÕU edustuse hooldeks. Jagada saab seda, mida kaubandusvalitsusest antakse; mida kaubandusvalitsusest antakse ja kui palju antakse, seda me ei tea. Jagada on võimalik kahte moodi — arvestades nende inimeste majanduslikku olukorda, kellele jagatakse või arves-

tades jagaja majanduslikku olukorda... Viimase võimaluse vältimiseks viime jagamise läbi õnnemänguna, st loosime järjekorrad loosimisel võivad osaleda vaatlejad teaduskondadest. Loosimise täpse kuupäeva teatame pärast avalduste vastuvõtu lõpetamist.

Iga üliõpilase majanduslikku olukorda ei ole võimalik kindlaks teha. Praeguses olukorras on üldse absurdne otsustada, kellel on raske ja kellel on raskem. Vahet otsustasime teha vajaduste järgi. Nimelt eeldame, et vaiba, pesumasina ja külmiku vajadus on väikelastega peredel suurem kui teistel ja seepärast loositakse neile eelisjärjekord. Kõikide ülejäänud kaupade osas eelistusi ei tehta. Rahuldatakse ainult üks soovidest.

Teatena veel niipalju, et 8 (kahaksa) talongi oleme juba väljastanud. Need tulid kaubandusvalitsusest täiesti ootamatult ja väljastati üliõpilasperedele. Massiline avalduste laekumine polnud veel alanud.

MATI TUUSOV,
TÕU edustuse abiesimees
majanduse ja olme alal

Informaatika algkursused

Järgmisel, 1991/92. õppeaastal õpetab programmeerimise kateeder arvutikasutuse aluseid kursuse «Informaatika» raames. Õppetöö toimub informaatikakabineti uute personaalarvutite PC/AT baasil. Kursus koosneb neljast järjestikusest osast: (1) arvutikasutuse algmõisted, (2) tekstitoimetid, (3) tabelitöötlussüsteemid, (4) andmebaasisüsteemid. Kursuse kogumaht on 36 tundi (1 semester), nendest 8 tundi loenguid. Antakse algteadmised ja -oskused arvuti kui vaimse töö abivahendi edasiseks iseseisvaks kasutamiseks.

Töö paremaks korraldamiseks palub programmeerimise kateeder teaduskondadel (ja teistel huvi-

gruppidel) selle õppeaine vormikohased tellimused esitada matemaatikateaduskonna dekanati hiljemalt 29. märtsiks s.a. Lisaks palume märkida, kas antud rühmale sobiks ka poolele semestriks koondatud variant (4 t nädalas). Õppeaine nimetuse võib asendada vastavas õppeplaanis oleva samasisulise aine nimetusega. Samuti on kursust võimalik tellida poole väiksemas mahus, seega 18-tunnilisena. Sel korral tabelitöötlus- ja andmebaasisüsteemide käsitsemist ei õpetata.

JURI KIIHO,
programmeerimise kateedri
juhataja

Andmebaasi päev

Kolmapäeval, 6. märtsil toimub raamatukogus ANDMEBAASIPÄEV. Tutvustamisele tulevad:

— andmebaas «Eesti Toodang» — sisaldab teavet Eesti ettevõtete ja asutuste, nende tegevuse, toodangu ja teenuste kohta;

— Eesti innovatsioonide andmebaas — sisaldab infot Eesti teadus- ja projekteerimisasutuste poolt pakutavate originaalseadmete, tehnoloogiate, tarkvara jms. kohta;

— klassifikaatoribaasid HCC ISIC — sisaldavad eesti-, vene- ja ingliskeelseid variante kahest maailmas laialt kasutatavatest toodangu- ja tegevusalade klassifikaatorsüsteemist;

Veel räägitakse:

— välismaiste infobaaside ja infopankade kasutamise võimalustest Eestis;

— elektronside uusimatest võimalustest Eestis;

— Eesti ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide nimeteabesüsteemist.

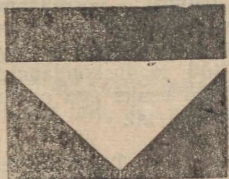
Toimub andmebaaside demonstratsioon ning avaneb ainukordne võimalus tutvuda välismaiseid infobaase kajastavate trükimaterjalidega.

Ootame kõiki huvilisi ANDMEBAASIPÄEVALE ülikooli raamatukogus, ruumis 202, kl. 12.

Teated Tartus tel. 3 24 67 raamatukogu infoosakond,

Tallinnas tel. 66 68 40 EII infovõrkude osakond.

Riiv on ees

Pälsoni-nimelises Pepleri 14 ühikas on naiste dušivõtmise viimase ajal küsivaks teinud igasuguse liputajad ja keevitajad, kes sobimatul ajal duširuumi tükivad ja vägi-tükke tegema kipuvad.

Keldrist on leitud kutsumata külastajate vastu hea tõkend — võimalinnavärava riiv, mille avamine ka seestpoolt nõuab suurt tahtejõudu

IMRE KEERD

Õnnitleme

hügieenikateedri kauaaegsel laboranti ENDLA ANNIT tema esimese juubeli puhul.
Kateedri pere

Professor ELMAR VASAR 65

Austatud kateedrijuhatajat ja head kolleegi õnnitlevad ja tänavad kolleegid füsioloogia-kateedrist.

● KOHINAD ●

Tartu Tallinnal tüliks

187 kilomeetri kaugusest pealinast on provintsi läbi imbutud, et alates 1. aprillist pannakse Eesti Raadio («Tartu veeranditund» kinni.) Põhjenduseks on raadio juhtkond toonud asjao'u, et saade käsitlevat vaid turtlaste kohalikke probleeme. Selle jaoks oleval aga loomisel Tartu lokaalraadio. Paraku on viimasel olemas vaid saatja, ruume pole aga veel kohandama hakatud ja päris selge pole, kes kohalikke saateid (ULL-il) tegema hakkavad. Kella 13 aega tahab Eesti Raadio hakata kasutama ingliskeelsele saatetele tarvis.

Põhjuse saab fabritseerida või provolseerida iga asja vastu. Millegipärast häirib Tallinna ametnikke see vähene eetriaeg, mis Tartule on antud. Suges hakul võeti Tartult näiteks ära ka pooled «Kesk-õõprogrammid».

«Tartu veeranditundi» kuulatavus on läbi aegade olnud 24—29%, praegu on saade kuulatavuselt neljandal kohal Eesti Raadios. Arvata on, et Tartu-poolne analüüs on Tallinna omale heaks kontrastiks ja selles puudub pealinnale sageli omane närvilisus (meenutagem kas või kriisitöö-raadiot jaanuari ärevatel päevadel). Tartu probleeme peavad tõenäoliselt oluliseks ka Tartu-ga mistahes viisi seotud inimesed. Jäme ots on Tallinna käes. Läheb u Tartu otsesaadegi tegelikult eelisse (masti) Tallinnas. Kas jõudlati ka õiguse annab, on omaette küsimus.

Kuulaja

Olen õppemaksu poolt

Õppemaksu teema on saamas üha aktuaalsemaks. Selle negatiivsete külgede kõrval on aina enam kinnitust leidmas ka positiivne pool. Jätan siinkohal kõrvale halvad küljed ja proovin lähemalt peatuda õppemaksu kasulikkusel.

***

Õppemaksu kasulikkust võib vaadelda põhimõtteliselt vähemalt kahest aspektist:

1.

ÕPPEMAKS ON KASULIK ÜLIKOOLILE TÄIENDAVATE VAHENDITE HANKIMISE ALLIKANA. Eelarvelise asutusena napib ülikoolil alati vahendeid. Selleks, kuidas õppemaksuna laekunud summasid otstarbekalt kasutada, on palju võimalusi. Tekivad fondid, millest finantseerida õppematerjali, kirjanduse ja tehnika muretsemist, õppejõudude täiendusõpet jne.

Üliõpilaste olme- ja söögiprobleemid ootavad paremaid ja rahakamaid lahendusi. Näiteks eraldati eelmisel aastal üliõpilaste toitlustamiseks dotatsiooniks kõigest 22 700 rubla, mis võrreldes muude kulutustega on väga väike (5–6 rbl. üliõpilase kohta aastas).

Samuti oleks vaja raha ühiselamute seisukorra parandamiseks. Eelmisel aastal laekus ühiselamutelt ülikoolile 136 200 rubla, kuid kulutati 164 100 rubla + summad remondiks ja palgaks. Sellise seisukorra juures pole lootustki paremale ühiselamule.

Põhimõtteliselt ei peaks õppemaksu siiski olme- ja söögiprobleemide lahendamiseks kulutama. Õppemaksust saadav tulu peaks suuremas osas minema saadava-antava hariduse kvaliteedi parandamiseks. Kuidas seda teha ajal, kui ülikoolis suruvad oma arvamust peale heal juhul keskpärase õppejõud ja üliõpilased? See on probleem, mille lahendamiseks pakun välja õppemaksu kasulikkuse teise tahu.

2.

Õppemaksu kasulikkus üliõpilase seisukohalt. Kõigepealt mõned arvud eelmise aasta kohta:

1990. aastal maksti ülikoolis stipendiumi 3 551 200 rubla. Lisaks sellele sai 139 tudengit stipendiumi ettevõtetelt. Viimane arv on tühine võrreldes riigieelarvest finantseeritava stipendiumi saajatega. Ajal, mil oleme üle minemas turumajandusele, hakkab tekkima töökohtade probleem. Õppemaksu kehtestamisega hakkavad üliõpilased vahest usinamalt otsima endale finantseerijaid, kes tasuks õppemaksu ja maksaks stipendiumi. Institutsioonid, kes kaadrit vajavad, ei käituks tõenäoliselt põhimõtte järgi «kingitud hobuse suhu ei vaadata» ja toetaksid stipendiumi ja õppemaksuga ainult andekaid ja usinaid.

Teiseks, seoses õppemaksuga hakatakse ülikoolilt nõudma enam ja kui laheneb «moraalselt kulunud» õppejõudude probleem, hakkab hariduse tase pidevalt tõusma. Hariduse taseme tõusuga laheneb ka keskpärase isikute küsimus: nad sõelutakse lihtsalt konkurentsiga välja.

Kolmandaks, on loota elamis- ja õppimistingimuste (toitlustus, ühiselamud jne) paranemist.

Peamine raskus õppemaksu kehtestamisel on see, et kõik andekad ja vähemanded ei suuda endale finantseerijat leida. Igale üliõpilasele tuleb luua võrdsed võimalused laenu saada. Üldiselt valitseb arvamus, et laenu võib paratamatult pikaajalistesse võlgadesse ja et nende tasumiseks peab töötama üle poole elust. Ei teadvustata seda, et see raha on paigutatud väga tulutoovalt ja saadud haridus tasub ennast ruttu. On tekkinud paradoksaalne olukord, kus kardetakse õppemaksu, s.t. anda raha enda õpetamiseks, samas aga loodetakse aina paremale haridusele.

Raskeks küsimuseks on aga just võrdsete võimaluste andmine. Praegune vabariigi pankade ja hoiukassade laenusüsteem ei sobi üliõpilastele. Üliõpilased vajavad pikaajalist, väga madala laenuprotsendiga laenu. Sellise laenusüsteemi loomiseks on kaks võimalust: kas saavutada valitsuse ja Eesti Pangaga mingi kokkulepe üliõpilaslenu andmiseks või luua ülikooli juurde oma laenufond.

Nende probleemide lahendamiseks tuleb hakata valmistuma ja korraldada asjad nii, nagu nad on korraldatud nendes riikides, kus ülikooliharidus ja elustandard on kõrgem kui meil, aga mitte kättesaamatult kõrge.

MART MAGI, rahanduse ja krediidi II k.

MARGUS SANGLEPA JOONISTUS

Kolmeastmelisest kõrgharidusest

• MAGISTRIHARIDUS •

Skaalat, mille alusel kuni viimase ajani hinnati inimese haridust (teadmisi) võib tinglikult jagada neljaks osaks: põhiharidus, keskharidus, kõrgharidus ja teadusharidus (teaduskandidaat või -doktor). Iga astme lõpetamise järel anti pärast vastavate eksamite sooritamist ja tööde vormistamist diplom. Praegu läbiviidava kõrghariduse reformi raames lisatakse kõrge ja teadushariduse vahele täiendav aste — magistriharidus. Kui traditsiooniliste haridusgradatsioonide astmetele vastavate eksamite raskused ja töödele esitatavad nõuded on juba välja kujunenud, siis magistriharidusele esitatavad formaalsed nõuded pole veel kindlaks määratud. Järgneva juhiksin tähelepanu õppimise kui teadmiste omandamise motivatsioonilistele aspektidele, mida võiks arvestada magistrihariduse sisu ja vastava diplomi saamiseks esitatavate nõuete väljatöötamisel.

***

Lähtume sellest, et kuni ülikooli lõpetamiseni õpitakse suuremas osas nii õelda välise surve all (vanemate «piits ja päränik», nn. kohustuslik keskharidus, stipendiumi suuruse ja ka saamise sõltuvus eksamihinnest jne.). Füüsika seaduspärasused aga kinnitavad, et välise surve poolt esilekutsutud mittetasakaaluliste muutustele järgneb alati relaksatsioon tasakaaluasendi suunas. Antud seaduspärasus kehtib ka õppeprotsessis. Eksami sooritamiseks tuleb hooliga õppida, kuid pärast hinde saamist teatud osa eksamiks päheõpitud materjalist ununeb ning seda rohkem, mida eba-meeldivam on konkreetne õppeaine õppijale. Kui nüüd mõelda ülikoolis õppimise ajal inimese teadmisi, võib nende hulka ette kujutada saehammastena: enne eksamit õpime, pärast eksamit unustame, järgmisel sessioonil jälle õpime ning pärast eksameid unustame jne.

Ülikoolis ikkagi õpitakse rohkem kui unustatakse ning seetõttu on «saehammastel» õppimise pool unustamise omast pikem. Piltlikult on antud teadmiste omandamise protsess joonisel.

Horisontaaltelg vastab siin õppeaastatele (a) ja vertikaaltelg omandatud teadmiste hulcale (T). Ülikooli sissesäämiseks tuleb sooritada teatud tasemel eksamid, mis on tinglikult näidatud joonega kõrgusel 1, kõrg- ja teadusharidust kinnitava diplomi saamiseks on vaja sooritada eksamid ning kirjutada töö teadmiste mahus, mis on näidatud joontega vastavalt kõrgustel 2 ja 3.

***

Pärast ülikooli lõpetamist väline surve teadmiste omandamise stimuleerimiseks praktiliselt lakkab ja asendub välise vaakumiga (noorte spetsialistide palga- ja korteriolud). Antud tingimustel domineerib teadmiste unustamine, millele joonisel vastab langev joon 4. Inimene, kelle haridustee on kirjeldatav skeemi järgi 1–2–4, võib viis

Taolise masendava seisukorra tekimist soodustanud/soodustavaid faktoreid on palju, täna tahaksin peatuda kõige kiiremat lahendust nõudval probleemil.

Ja selleks on taas vana tuntud asi: olemasolevad tudengite majandusliku abistamise teid «käiakse» aeglaselt, vaevaliselt, tänaseid toimetusi homse varna visates. Rääkida sooviks põhiliselt kahest asjast:

1) valitsuse poolt lubatud, kuid kompensatsiooni maksmine käib.

või kümme aastat pärast lõpetamist tööpoolest öelda, et ta on käinud ülikoolis.

Ühiskonna seisukohalt on välja koolitatud kõrgharidusega ametnik, kelle tegevus piirub igapäevaste ülesannete korraliku täitmisega. Tema õpihuvi võivad edaspidises elus mõjustada konkurents või ähvardav tööpuudus. Täiendava magistrihariduse lisamine kui ainuli stuudiumiaja pikendamine on samaväärne nn. surve all teadmiste omandamise aja pikendamisega, mis viib õppija veel rohkem tasakaalust välja ja millele võib järgneda ka ulatuslikum relaksatsioon (unustamine). Uue gradatsiooni astme sissetoomiseks sellesse skeemi puudub vajadus, sest see ei põhjusta siin kvalitatiivseid muutusi.

***

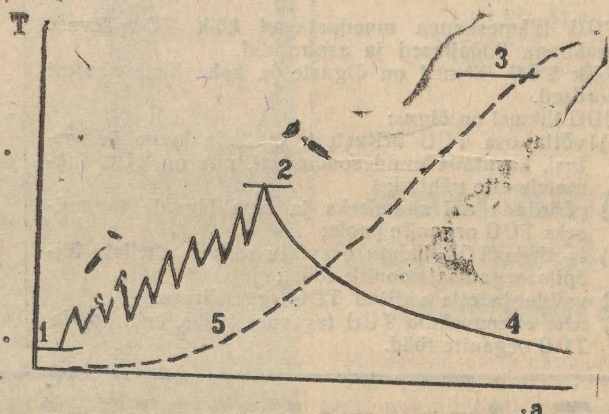
Ülaltoodud rõhutatult ühekülgsele käsitlusele puudub täielikult teadusharidus, sest «kõik on tehtud nii nagu vaja ilma iseseisva mõtlemiseta». Teise äärmusliku varian-

te» (õppeainete ja eksamite) arv ja kõrgus üksikute suhtes ei olegi niivõrd oluline, kuivõrd just nende ühisosa iseseisva teadmiste omandamise soovi (motivatsiooni) kujundamisel.

Kahe kirjeldatud äärmusliku näite vahele võib tööpoolest paigutada täiendava gradatsiooni nivoo — magistri. Vastava diplomi võiks välja anda inimestele, kellel iseseisvalt omandatavate teadmiste maht ületab unustatavate teadmiste mahu ehk teiste sõnadega inimestele, kelle teadmised aastatega võiksid suureneda mitte kahaneda.

***

Magistrite koolitamine niisuguste tingimuste alusel nõuab ka ülikooli õppeplaani olulist muutmist just eksamimaterjali päheõppimise ja ülesütlemise suunalt probleemõppe ja iseseisva (ka mittestandardse) mõtlemise suunale. Magistriõppe hulka kuulugu kindlasti (menetlus)praktika. Ideaalis võiks see olla seotud tööga, mille käigus oleks võimalik saada kvalifitseeritud hinnangut töö lõpetatud etappidele,

dina võib vaadelda inimese loomuliku uudishimu, mis on suunatud täiendavate teadmiste saamisele. Haridustee kvalitatiivne muutus toimubki siis, kui inimese teadmiste maht hakkab kasvama tänu sisemise motivatsiooni tekkele, kui ta on võimeline probleemi nägema, püstitama ja sihteadlikult lahendama (joonisel kriipsjoon 5). Antud motivatsiooni kujunemiseks on vajalik soodsa emotsionaal-psühholoogilise keskkonna kui ka teatud tasemel materiaalse kindlustatuse olemasolu. Ülikoolikoolituse põhieesmärk võikski olla iseseisvate teadmiste omandamise motivatsiooni võimalikult varajane väljakujundamine.

***

Spetsialisti ülikoolijärgse tegevuse seisukohalt on oluline uute teadmiste omandamine ja nende unustamise vahetõke (jooned 4 ja 5). Halvemal juhul, kui domineerib unustamine, võib spetsialisti kutsuda «haritud ametnikuks». Parimal juhul, kui oluliselt on ülekaalus uute teadmiste omandamine, järgneb ülikooli diplomile ka teadusharidust kinnitav diplom. Sellisest käsitlusest järeldub samuti, et ülikooliaegsete üksikute «saehammast-

konsultatsiooni uute etappide planeerimisel ja tunnetada vastutust, mis on seotud suuremate iningruppide tööerakendamisega.

Tehnilistel erialadel võiks praktika toimuda teaduslaboris või mõnes tõeliselt eesrindlikus tööstusettevõttes, kus magistrant osaleb teadusharidusega inimeste kollektiivis konkreetsete probleemide lahendamisel. Praktika töötava konveieri kõrval või kolkakülas jalgratta leiutajana ei anna märkimisväärselt kasu.

Pedagoogilistel erialadel, mis võiksid ja peaksid olema tugevalt loomingulised erialad, oleks hea, kui tegelik pedagoogiline praktika vahelduks teoreetiliste seminaridega, õppekäikude ja stažeerimisega kitsama eriharu teadusinstituutides ning keeleõppe puhul ka vastavates keelekeskkondades.

Magistriharidus ülkirjeldatud tähenduses kui teatav positiivne suhtumine uutesse teadmistes peaks pikemas perspektiivis olema kohustuslik keskkoolilõpetajatele ja ka kõrg- ja keskmise juhtidele tööstusettevõtetes, kui meie vabariigis soovitakse laiendada teadusmahukat aparadihitust.

PEETER KUKK, FI teadur

Vallavaestest. Nende toetamise vajalikkusest

Võtan taas kord enesele selle vabaduse — nimetada tudengeid vallavaesteks. Seda tehes toetun tõsiasjale, et ei ole meie keskmiselt kerjuslikus ühiskonnas inimesi, kel oleks veel vähem hinge taga kui üliõpilastel. Asjad/ajad on läinud nii kehvaks, et kohati kerkib yles kysimus peatoiduse hankimise võimalikkusest...

Taolise masendava seisukorra tekimist soodustanud/soodustavaid faktoreid on palju, täna tahaksin peatuda kõige kiiremat lahendust nõudval probleemil.

Ja selleks on taas vana tuntud asi: olemasolevad tudengite majandusliku abistamise teid «käiakse» aeglaselt, vaevaliselt, tänaseid toimetusi homse varna visates. Rääkida sooviks põhiliselt kahest asjast:

1) valitsuse poolt lubatud, kuid kompensatsiooni maksmine käib.

siiani välja maksmata kompensatsioonisummadest;

2) abisummadest majanduslikult üliiraske olukorras viibivate tudengeile (nn. rektori fond jne.).

1. Hr. Savisaar ning tema meeskond on suure suuga/naerunäoga lubanud teiste hulgas ka tudengeile osaliselt kompenseerida hinnatõusust tekkiva elatustaseme languse. Aga: nagu eelmise aasta lõpus, nii ka nüüd saavad kõige vaesemad (st. meie) oma abiraha kätte tagantjärele (kvartali eest). Okupatsioonirublaade väärtus käib aga päevast päeva jätkuvalt alla; märtsis saadud OR võrdub ehk vaevalt poolega sellest, mis ta oli jaanuaris.

2. Ülikoolis ei ole tõhusat

töövõimelist süsteemi «majanduskatastroofis» elavate üliõpilaste toetamiseks. Mingi abistamisfond on, aga kellele/millistele alustel/mida antakse, jääb ebaselgeks. Aryan, et vastavad summad tuleks vähemalt osaliselt üle anda edustusele, kes selleks spetsiaalselt välja töötatavate kriteeriumide alusel teostaks «vähese jagamist paljudele». Tudeng tunneb-mõistab tudengit määrgatavalt paremini kui senijani eelnimetatud tegevust viljelevad ametnikud. Igatahes: seegi abikanali tuleb tõhusamalt kasutada. Nii jah.

Kokkuvõttes: on, nagu ei hooliks vald oma vaestest. Aga abi vajavad nad kõigest hoolimata.

PEETER PALUSAAR, stud. med.

TOIMETUSELT. Leht oli juba trüki minemas, kui kuulsime, et

TÜ ÜLIÕPILASKONNA PÕHIKIRI

I. ÜLDSÄTTED

1. Tartu Ülikooli üliõpilaskonna (TOO) tegevus põhineb Tartu Ülikooli põhikirja punktidel 61–64.
2. TOO tegevuse eesmärgid on:
  - 1) seista liikmeskonna vaimsete, majanduslike ja sotsiaalsete huvide ja õiguste eest;
  - 2) oma liikmete esindamine;
  - 3) oma vara valitsemine.
3. Oma eesmärkide saavutamiseks loob TOO vajaliku materiaalse baasi; loob sidemeid kõrgkoolide, organisatsioonide ja ettevõtete nii kodu- kui välismaal.
4. Oma tegevuses juhendub TOO käesolevast põhikirjast, TU põhikirjast ja Eesti Vabariigis kehtivatest seadustest.
5. TOO-l on õigus:
  - 1) avada ja sulgeda arveldus-, jooksvaid ja erikontosid krediidiasutustes ning sooritada finantsoperatsioone;
  - 2) sõlmida lepinguid riiklike, kooperative ja ühiskondlike asutuste, ettevõtete ja organisatsioonidega ning kodanikega;
  - 3) moodustada, korraldada ümber ja sulgeda TOO ülesannetega seotud ettevõtteid; valmistada ja realiseerida vajalikku inventari ja muid vahendeid;
  - 4) anda välja trükiseid.
6. TOO-l on juriidilise isiku õigused, oma nimega pitsat ja nurgatempel.
7. TOO-l on oma sümbolika.

II. TOO LIHKESKOND

8. TOO liikmeskonna moodustavad kõik TU päevase osakonna üliõpilased ja aspirandid.
9. Kõik TOO liikmed on õiguste ja kohustuste poolest võrdsed.
10. TOO liikmel on õigus:
  - 1) võtta osa TOO üritustest, taotleda laene ja toetusi, kasutada muid soodustusi, mis on TOO liikmetele ette nähtud;
  - 2) pöörduda abi saamiseks ja oma õiguste tagamiseks TOO organite poole;
  - 3) taotleda TOO kaudu osavõttu rahvusvaheliste üliõpilaskorralduste tööst;
  - 4) valida ja olla valitud TOO organitesse;
  - 5) teha ettepanekuid TOO tegevuse asjus, kritiseerida TOO organite tööd.

11. TOO liige on kohustatud:
  - 1) täitma käesolevat põhikirja;
  - 2) täitma muid TOO ja tema organite kohta käivaid otsuseid ja seadusi;
  - 3) tasuma TOO maksu.

III. TOO KORRALDUS JA JUHTIMINE

12. TOO organid on TOO edustus, edustuse juhatus, aukohus ja revisjonitoimik.
13. TOO kõrgeim organ on hääleõiguslike liikmete poolt üldistel, ühetaolistel, otsestel ja salajastel valimistel valitud esindusorgan — edustus.
14. Edustus on 25-liikmeline. Edustuse ametisoleku ajaks on üks aasta algusega 1. septembril. Korraldised valimised toimuvad iga aasta aprillis.
15. Edustuse võimkonda kuuluvad kõik TOO-d puudutavad küsimused. Edustuse ainuvõimkonda kuulub:
  - 1) TOO põhikirja vastuvõtmine ja sellesse muudatuste tegemine;
  - 2) edustuse esimehe valimine ja tema tagasikutsumine;
  - 3) edustuse juhatuse ja teiste TOO organite liikmete valimine ja nende tagasikutsumine;
  - 4) revisjonitoimikonna valimine;
  - 5) edustuse juhatus ja revisjonitoimikonna aruanete ärakuulamine ja kinnitamine;
  - 6) TOO eelarve ja lisaeelarve arutamine ja vastuvõtmine;
  - 7) TOO majandustegevuse üldküsimumuste arutamine ja neis otsuste tegemine;
  - 8) alaliste ja ajutiste toimikondade koosseisu kinnitamine;
  - 9) sõlmitud lepingute ratifitseerimine;
  - 10) TOO kodukorra, valimiskorra ja muude TOO tegevust ja organite tööd reguleerivate eeskirjade arutamine ja vastuvõtmine;
16. Edustuse poolt valitud edustuse juhatus koosneb 7–13-st liikmest.
17. Edustuse juhatus (juhatuse liikme) ametisoleku ajaks on üks aasta. Edustus võib 2/3 hääleteenamusega juhatus (juhatuse liikme) vabastada tema kohustest ennetähtaegselt.

Juhatus (juhatuse liikme) ametisoleku aeg kestab kuni uue juhatuse (juhatuse liikme) valimiste tulemuse teatavaks tegemiseni.
18. Edustuse juhatusel on TOO haldus- ja täitevvõim ning otsustamisõigus kõigis küsimustes, mis ei kuulu käesoleva põhikirja alusel edustuse ainuvõimkonda.

19. Edustuse juhatus:
  - 1) teostab edustuse otsuste täideviimist;
  - 2) teostab TOO finantsmajanduslikku tegevust;
  - 3) koordineerib TOO organite tööd;
  - 4) kutsub kokku edustuse koosolekud, koostab nende päevakorra;
  - 5) sõlmib TOO nimel lepinguid;
  - 6) esindab TOO-d kohtuorganites ja õigustoimingutes.
20. Revisjonitoimikond on 3-liikmeline. Revisjonitoimikond revideerib TOO ja tema organite põhikirjalist ja majanduslikku tegevust.
21. TOO liikmete vaheliste auküsimuste lahendamiseks moodustatakse TOO aukohus.

IV. TOO MAJANDAMINE

22. TOO sissetulekud moodustavad:
  - 1) edustuse poolt kehtestatud liikmemaksust;
  - 2) igal aastal TU eelarvest TOO-le määratavast osast;
  - 3) vabatahtlikest annetustest asutustelt, ettevõtetelt, organisatsioonidelt ja kodanikelt;
  - 4) TOO majandustegevusest ja üritustest saadud tuludest;
  - 5) muudest laekumistest.

V. TOO TEGEVUSE LÕPETAMINE

23. TOO lõpetab oma tegevuse kas TU tegevuse lõppedes või TOO-s läbi viidud referendumi alusel. Referendumi korda sätestatakse eraldi.
24. TOO tegevuse lõpetamiseks määrab edustus likvideerimistoimikonna, mis lahendab TOO tegevuse lõpetamisega seotud küsimused.
25. Tegevuse lõpetanud TOO varade ja rahaliste vahendite saatus määratakse kindlaks edustuse sellekohase otsusega.

VI. LÕPPSÄTE

26. Käesolev põhikirj, samuti sellesse tehtud muudatused jõustuvad pärast kinnitamist TU nõukogus ning registreerimist Tartu linnavalitsuses. Punktid 14 ja 17 jõustuvad 1. septembril 1991.

Tulge raha järelle!

On juhtunud nii, et samal ajal, kui kurdame rahapuuduse üle, on mõnel raha kassast hoopis välja võtmata. On see siis palk või mõni muu raha, aga kui 29. märtsiks seda välja ei ole võetud, siis tuleb raha riigituludesse kanda. Võib-olla on keegi nimetatust pikemat aega välismaal või haige, igal juhul oleks kena, kui kolleegid või tuttavad talle deponeeritud rahast märku annaksid.

Rahja saab kassast kätte igal tööpäeval kl. 12–16-ni.

Ahonen, Marika
Aim, Henn
Akulšina, Jelena
Alaver, Mati
Allik, Viljo
Altraja, Eini
Aluoja, Anu
Altunjan, Aleksander
Ammann, Anneli
Anderson, Jaan
Andrussova, Julia
Anepaio, Toomas
Angerjäär, Andres
Ani, Laine
Annamaa, Silvia
Antson, Ivi
Arend, Angelika
Arjus, Tiit
Artjomenko, Diana
Arutunjan, Gratiš
Aru, Sigrid
Arukuusk, Alar
Aruväli, Jaan
Bakoff, Mehis
Baram, Vadim
Bernotas, Aili
Binsol, Hene
Blinova, Ljubov
Brašinski, Jevgeni
Budell, Reet
Demeškin, Nikolai
Dubovtseva, Svetlana
Eamets, Raul
Eerme, Kalju
Ehala, Martin
Ehala, Mare
Eigo, Virve-Külliki
Ellervee, Toomas

Ennok, Avo
Enno, Ester
Ergma, Ene
Filaretov, A.
Frey, Jane
Gasman, Heli
Gavronski, Georgi
Ginter, Lilia
Gluhova, Marika
Gross, Kadri
Grossthal, Anneli
Grynvald, Kairit
Gus, Mihhail
Gussak, Hiie
Haamer, Ivo
Haav, Andres
Haga, Kalev
Hainatski, Dimitri
Hallik, Lia
Hani, Leili
Hansen, Üllar
Hanson, Margus
Hanstein, Anniki
Hein, Merle
Heinmaa, Mall
Helekivi, Jüri
Help, Helen
Hennebach, Ekkehard
Helberg, Aleksander
Hermlin, Toomas
Himm, Geltina
Hint, Ruth
Hintser, Kadri
Holsting, Tago
Hommik, Kaja
Hoppe, Lille
Huik, Siret
Hänni, Sirje
Iher, Hilja
Ihoma, Ülle
Ilmoja, Kalle
Illisson, Reet
Jaadla, Viive
Jaagola, Jaak
Jaagosild, Priit
Jaanson, Jüri
Jaanus, Marjaleena
Jaak, Tiia
Jagomägi, Teel
Jakobson, Ene
Janikson, Margarita
Johanson, Ulvi

Juul, Tõnu
Jäme, Anneli
Järvanurm, Ene
Järve, Priit
Jürgens, Margit
Kaalep, Heiki-Jaan
Kaasik, Ülle
Kaima, Heljo
Kajandi, Katrin
Kajandi, Lilian
Kalamees, Kalle
Kalatšov, Pjotr
Kaldemäe, Vaike
Kaldar, Margus
Kaljo, Margit
Kallumäe, Üllar
Kalluste, Alar
Kalla, Urmas
Kallas, Siine
Kallikorm, Riina
Kalm, Marika
Kant, Karin-Ruth
Kapp, Helen
Karja, Asta
Karo, Marika
Karu, Hille
Karm, Elve
Kartau, Tiina
Kasemaa, Kalle
Kasesalu, Jaanis
Kask, Tiina
Kask, Ülle
Kask, Klaara
Kasekamp, Andres
Keremäe, Katrin
Kidron, Kaja
Kiisk, Anu
Kikas, Ave
Kikas, Kalle
Kilp, Alar
Kinkar, Tarmo
Kippasto, Aavo
Kirrilov, Aleksei
Kirsimägi, Kristel
Kirs, Karin
Kivine, Mart
Kivaste, Peeter
Kivimaa, Katrin
Kivistik, Lembit
Klein, Helgi
Klement, Elve-Viiv
Klenskaja, Marina

(Järgneb)

ISLAM JA TÄNAPÄEV

Üliõpilasselts RSR kutsub oma liikmeid ja teisi asjast huvitatuid teisipäeval, 5. märtsil kl. 19.15 raamatukogu aud. 206, et arutleda teemal «Islam ja tänapäev».

TULEKUL RAHVUSVAHELINE SPORDIBIOKEEMIA SÜMPOSIUM

7.–8. märtsil toimub Käärikul kehakultuuriteaduskonna kehaliste harjutuste bioloogia osakonna korraldusel rahvusvaheline sümpoosium spordibiokeemia alal.

Osa võtavad ja esinevad sporditeadlased Rootsist, Soomest, Poolast, Ukrainast, Venemaalt, Valgevenest ja Eestist. Ettekannete teemad hõlmavad endokriinsüsteemi vastust ja regulatsiooni ning metaboolisatsiooni kontrolli kehalisel tegevusel.

Osavõtt on kõigile huvitatuile vaba.

NÄDALALOPUDISKOD

Reedel, 1. märtsil on diskopuld taga DJ Kalle Müller.

Laupäeval, 2. märtsil «KUIDAS TEKIS DISKO?» EGO CORPS version (ainuõige version).

Pühapäeval, 3. märtsil «A SING LE SOUND». Diskomusa Jüri Jensonilt, sekka üksikuid hääli «PINK FLOYDILT».

Algus kell 21.

Baar lahti!

Üliõpilaspilet kindlasti kaasa!

***

Kui soovid aga nädala keskel meelt lahutada, siis ülikooli kohvik Narva mnt. 27 on avatud kl. 20–23.30

Kolmapäeviti DISKOKS

Neljapäeviti klassikaliseks seltskonnatantsudeks Harry Tarvo ansambli «TETRAKORD» saatel. Baaris väike kokteil.

Üliõpilaspilet kindlasti kaasa!

Kohtumisenil

OLIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TU, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Tellim. nr. 459. Tiraaž 2000.

Tartu Trükkikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «UT» ilmub reedeti.

Universitas Tartuensis

• ANNA MULLE
ÕNG — TAANI
LK. 2

• TU NÕUKOGUS
LK. 2

• RAAMATU-
VARADEST LK. 3

• KOMANDEERIN-
GUSSE! LK. 4

Itlus

ale

Õppe- ja teadus- ja kultuuri valdkonnas on olnud märkimisväärt saavutusi. Üliõpilaste arv on kasvanud, õppe- ja teadustöö on tõusnud. Üliõpilaste elu on muutunud raskemaks, kuid nad on suutnud sellest läbi saada. Üliõpilaste arv on kasvanud, õppe- ja teadustöö on tõusnud. Üliõpilaste elu on muutunud raskemaks, kuid nad on suutnud sellest läbi saada.

Eelmised õpperaha saajad olid Tiit Pruuli ja Indrek Tarand.

NB! Andmeid kontrollides selgus, et K.-M. Sinijärv on jaanuaris eksmatrikuleeritud.

«Gaudeamus» tuleb!

Ei jää ta kuhugi. 1956. aastal Tartus alguse saanud Balti riikide üliõpilaslaulupeod jätkuvad. Neid on peetud juba 10. 1988. aasta tudengipidu andis järje Riiale. Lätis korraldatav «Gaudeamus» algab 27. juunil Cesises ning jätkub Riias ja Ogres.

Ehkki eelnevatel aastakümnetel oli teatud kohustuslik repertuaar ja muud raudsed reeglid, on laulupeod jäänud kunagistele tudengitele unustamatuteks sündmusteks. Oli rõõmu kooslaulmisest ja -olemisest. Ülikoolist sõidavad laulupeole naiskoor, meeskoor, kammerkoor, rahvatantsuansambel, rahvamuusikakollektiivid, puhkpilliorkester.

Kooride üldjuhiks on TAM-i dirigent Alo Riitsing.

***

«Gaudeamus» on tulekul ja

ULIKOOLI PUHKPILLIORKESTER

saab taas kokku neljapäeval, 14. märtsil kl. 19 TÜ klubis.

Dirigent Johannes Mitt ootab kõiki endisi pillimehi ja loomulikult ka uut täiendust.

TULE KINDLASTI ULIKOOLI
PUHKPILLIORKESTRISSE!

Tänu

Kauaaegse lailmatu töö eest pälvib rektori käskkirjas tänu ja õnnitluste 50. sünnipäeva puhul laborant ENDLA ANNI.

60. sünnipäeva puhul õnnitletakse ning tänatakse aastaid kestnud hea õppe- ja viljaka teadustöö ees doksent ENDEL TURI.

Pikaajalise kohusetundliku töö eest avaldati 70. sünnipäeval tänamajahoidja AINO TANNILE.

Unistus paremast Eestist

Need raamatukogu fotograafi Einar Tiitsu pildid võivad meid näituse avamisele paar päeva enne vabariigi aastapäeva. Näitust, mis pühendatud väliseestlaste saatusele ja kannab nime «Unistus Eestist», on küllap iga raamatukogus käija juba lähemalt uurinud. Mõnigi tuttav teeb seda stend stendi haaval ja alustab mõnel päeval uuesti otsast peale.

Selle kolmanda korruse juajee tavatuks muutnud näituse aitasid kokku panna väliseestlased. Avamisel nimetas näituse kujundaja Mart Peri Tallinnast mitmeid nendest ni-

mepidi: Alur Reinans, Eesti Kultuuri Koondis, aga ka Tuglase Selts Soomes jt.

Näitus oli üles seatud laulupeo ajal Tallinnas, seda on nähtud ka Viru- ja Harjumaal. Tartus lisandus raamatukogus olev väliseesti kirjandus. Tuglase Selts kavatses seda Soomeski näidata.

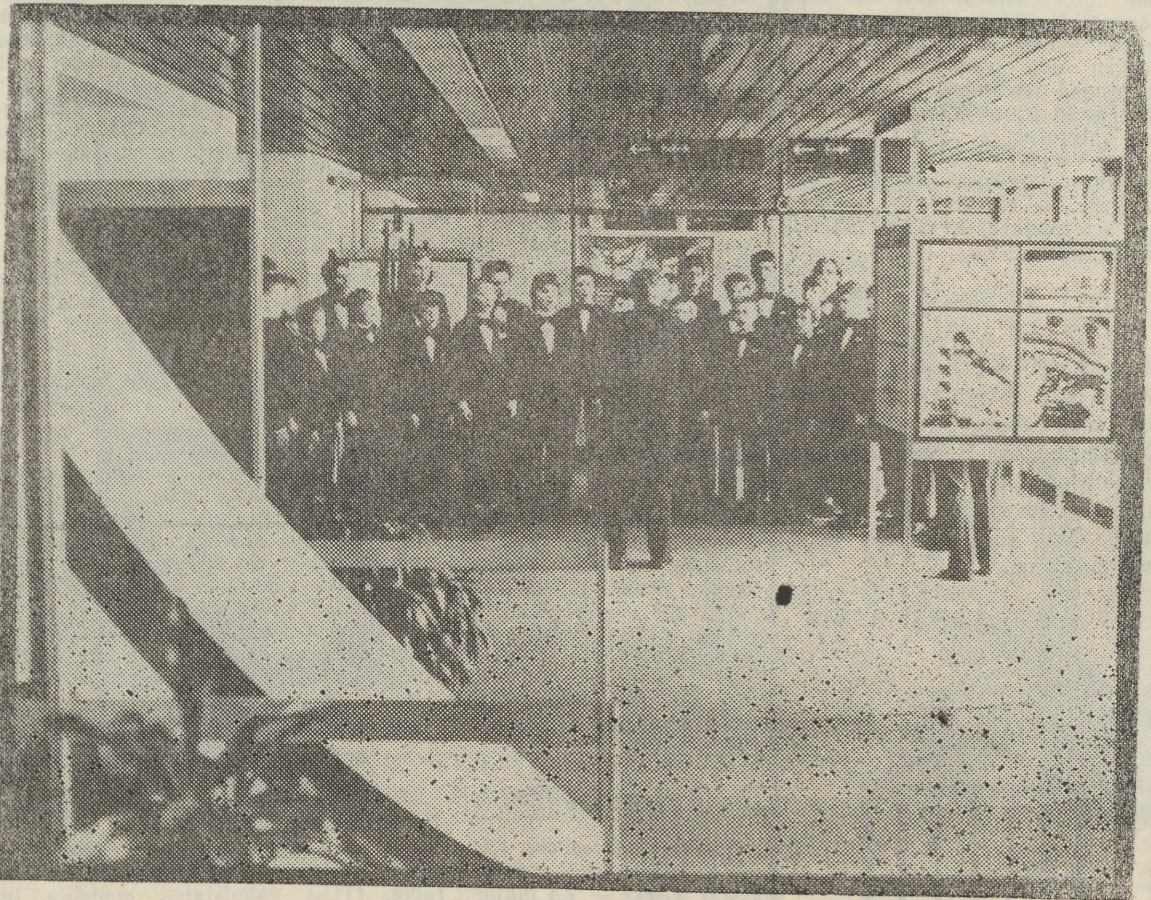
Põhiliselt koosneb näitus stendidel paiknevatest fotodest ja arvukatest tekstidest (joonised, tabelid jm.), välismaal ilmunud eestlaste trükistest, suveniiridest jm. Sini- must-valge lipp olevat kuulunud

ühle korporatsioonile. Omanikud ei ole teada.

Küllap on igaüks leidnud stendidel midagi enda jaoks. Mina leidsin avamise päeval tehtud märkmetest kurvad arvad, mida me pole ju õieti teadnudki. Näiteks peetakse Rootsi minekul hukkunuteks 3000 eestlast, teel Saksamaale hukkus 1000—1200 inimest...

Näitus, mille avas raamatukogu direktor Malle Ermel ja kuhu tõi isamaa-meeleolu Tartu Poistekoor, oli ülikoolis ainuke üritus, millega tähistati EV 73. aastapäeva.

VARJE SOOTAK

Pärnakast tudeng!

Pärnu Arenduskeskuse initsiatiivil korraldatakse 16. märtsil kell 12 Pärnus, Esplanaadi 10, Pärnu linnast ja maakonnast pärit tudengite kohtumine linna juhtidega.

Arutluse alla võetakse järgmised küsimused.

Mida peaks tegema Pärnu linnavalitsus, tagamaks nii ajude ära-voolu peatamist kui ka kuurortlinna vaimustaseme tõusu? Kuidas oled sa nõus kodukantsi aitama? Kas luua Pärnumaa üliõpilaste ühendus?

SULEV ALAJOE,
Pärnu 1. kk vilistlane,
TÜ edustuse liige

Kuni tuhat rubla veel sel semestril

Möödunud aasta oktoobrikuus otsustas üliõpilasselts RSR moodustada preemiafondi, et igal aastal toetada ühte TÜ tudengit, kes esitab parima konkursitöö Eesti välispoliitikaga seonduvast. Konkurss kuulutati ka avalikult välja («Universitas Tartuensis» 2. nov. 1990, nr. 30). Tuletame kõigile preemiast huvitatuile meelde, et tööd tuleb esitada hiljemalt pühapäevaks, 31. märtsiks.

Kuni tuhanderubla rahalise auhinna saaja määrab viieliikmeline komisjon, kes teeb oma otsuse teatavaks veel sel semestril (kahe kuu jooksul pärast esitamistähtaega). Auhinda mitme töö vahel ei tükeldata, kuid väärilise puudumisel seda välja ei anta.

Neil, kes on jõudnud ka oma kursusetöö või mõne põhjalikuma artikliga niikaugemale, et pärast nõuetekohast vormistamist saab selle esitada konkursile, palume tööd tuua filosoofia ja politoloogia kateedrisse (üti. 209). Konkursitööle esitatavaid nõudeid võib järele vaadata «UT» 1990. aasta 2. novembri numbrist.

ÜS RSR juhatus

Ametiühingu- konverents

26. märtsil kl. 14 toimub ülikooli aulas TUAÜ konverents.

Päevakord:

1. TUAÜ komitee aruanne.
2. Revisjonikomisjoni aruanne.
3. Valimised.
4. Tööandjate kuulumisest ametiühingusse.
5. Töövõtjate ja tööandjate vahel sõlmitatavast töökokkuleppesest TÜ-s, peatöökokkuleppesest Eesti Kõrgkoolide Ametiühingute Liidu «Universitas» ja Eesti Vabariigi Valitsuse (Haridusministeeriumi, ...) vahel.

Igal TUAÜ algsuunistatsoonil tuleks konverentsile valida üks delegaat kümne a/u liikme kohta.

Ametiühingukomitee

Varad, mida kogume ja säilitame...

Ülikooli raamatukogu rariteetidest kõnelemine võib teadus- ja õppekirjanduse nälgas vaelevale tudengile ja teadlasele tunduda kadavalt võtteks, et peita raamatukogu põletavaid päevaprobleeme. Järgnev pole aga uhkustamine vanavara abil, vaid juttu on tööloigust, mille raamatukogu tegeleb kohustuslike meie kultuuri, teaduse ja ülikooli ajaloo vastu.

Raamatumuuseumis viimaseid päevi avatud rariteetide tulmenäitus tutvustab aastail 1986—1990 käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonda (KHO) kogutud.

Haruldane raamat ei ole raamatuteaduses saanud ühest definitiooni. Mahutades selle mõiste alla nii varatrükise kui ka harva esinevat või eriliselt hinnalist raamatut. Kriteeriumid määrab erilises, mitte rahaline väärtus, tegevusvõime on üsna avar. KHO hoolet alla saavad nii trükikunsti algusaja raamatuvärskeid Tallinna Kunstikooli raamatugraafika eriala üliõpilaste väikesetiraažilised õppetööd, kaasaegsed miniraamatud või Aino ja Gustav Suitsu, Karl Ristikivi, Vaalev Uibopuu pühendusi kandvad raamatud, mida võib näituselgi näha.

VARATRÜKISTE TULMEALLIKAKS

on eelkõige raamatukogu enda vanema kirjanduse fondid. Sealt toovad neid esile raamatu-, raamatukogu- ja ülikooli ajaloo alased uurimused, vanema võrkeelse kirjanduse rekatalogimine või lihtsalt raamatukoguhoidja tähelepanelikkus. Sellisteks «taasaratatud» raamatuteks olid mitmeid vane 18. sajandi trükised, mille kohta puudus seni üldse teave raamatukogu kataloogides (näit. «Летописъ... Дмитрия...» СПб., 1796) või Vastse-Kuuste mõisniku poja O. F. v. Richteri «Wallfahrten im Morgenlande» (Berlin, 1822), mille noorelt surnud reisimehe päevikute ja kirjade põhjal oli koos gravüürialbumiga välja andnud tema endine õpetaja, TÜ professor G. Ewers. Varatrükiste lisandumist raamatukogusse väljastpoolt tuleb suhteliselt harva ette. Viimastest aastast on esile tuua prof. P. Ariste poolt soome raamatu juubeli puhul

kingitud H. Florinuse «Nomenclatura Rerum brevissima Latino-Sveco-Finnonica...» (Åbo, 1683), Heino Seina annetatud eestikeelse Piibli esitrükk 1739. a., ülikooli töötaja Johannes Raudsepa kingitud 3 eestikeelset raamatut 19. sajandist. Vanimaks tuleks oli Tallinna Kunstiülikooli raamatukogu poolt üleantud 16. sajandi trükis Apollonius Pergaeus. «Conicorum libri quattuor» (1566).

Raamatusepade rõõmuks kujunes viimastel aastatel erihoiust vabanevad kirjavara. Et neist, nüüdseks väga vähestes eksemplarides alles jäänud raamatuid suur osa KHOsse võeti ning sellega taas lugejale nende laenamisvõimalusi püüti, oli paratamatu. Erilise huvi keskmesse tõusnud raamatut varitised ohud selle füüsilisest kulumisest kadumiseni.

Vaadake näitusele pandud ajakirja «Vikerkaar» vabaduspäeva- ja «Agu» jõulunumbrit, ilukirjandus- või teadusväljaandeid, Eesti iseseisvuse 20. aastapäevale pühendatud albumit — siis saab mõistetavaks nende erinev väärtustamine raamatukogu poolt.

KHO ÜHEKS PÕHITÖÖKS

on ülikooliteemalise dokumentaalaine — käsikirjade ja fotode, eriti õppejõudude arhiivide, kogumine ning läbitöötamine.

Viimasel viiel aastal on moodustunud 19 uut dokumendifondi — L. Leesment, O.-M. Klaassen, C. Rikken, J.-V. Veski, J. Linzbach, A. Tomingas, J. Tammeorg, A. Koop, J. Konks, O. Tief, E. Raudam, A. Rulli, H. Mürk, H. Riikoja, A. Särev, I. Gräzin, TÜ Farmakognosia Instituut, H. Rätsepa autogramide kollektsioon ja fotod TÜ raamatukogu uue hoone saamisloost 1975—1982. Saime olulisi täiendusi S. Nõmmiku, A. Vaga, P. Kardi, S. Aaslava, J. Reinetti, V. Hiie, H. Moosbergi, J. Mägist, F. Puksoo, F. Goebeli jt. isikuarhiividesse, samuti Tartu Ülikooli ja TÜ Keemia Instituudi fondidesse.

Just viimastesse lisandusid kõige haruldsemad leiud. Dots. Tullio Ilomets on juba aastaid hea seisnud keemikute ja farmatseutide arhiivmaterjalide talletamise eest.

Jõuaks ta vaid kõikjale ja innustaks teda edasi leidjarõõm, mis teadlikku kogujat saadab! Nimetagem — keemia- ja farmaatsiaprof. F. Goebeli reisipäevik 1843. aastast, tema poja A. Goebeli diplomid ja tunnistused, keemiaprofessor G. Osanni «Chemisches Tagebuch» 1827. a., esimese eestlasest keemiaprofessori G. Tammani loengud «Курс органической химии» (1898), fotokunsti ainulaadsed rariteedid — 4 stereodagerrotüüpiat, üle 1700 vana klaas- ja tasafilmnegatiivi (füüsika- ja keemiaosakonna vara hulgast ning prof. A. Öpikust Tartusse mahajäänud).

Arhiivinomenklatuuri tavaliselt mittekuluvatest dokumentidest (loengud, üliõpilastööd, teadustöö materjalid, pisitrükised jm.) on raamatukogus moodustatud TÜ arhiivifond, mis vastavalt kogunenud ja kogutud ainele on jaotatud eri nimistutesse periooditi (1802—1919, 1919—1944, 1945—kaasaeg) või allüksuste kaupa (usuteaduskond, keemia osakond, füüsika osakond, farmakognosia instituut). Siia lisandus arvukalt dots. A. Elango üle antud, tema juhendamisel valminud pedagoogika proseminari töid aastast 1931—1941, mitmeid loengukonkspekte, raamatukogus seni arvele võtmata seisnud, õppejõudude atesteerimisel koostatud autobiograafiaid ja teadustööde nimestikke 1941. aastast jm. Peremeheta seisnud varadest pärinesid juuraprofessorite N. Maimi ja A.-T. Kliimanni hiljuti korraldatud isikufondide materjalid.

10 soliidset köidet TÜ teoloogia-üliõpilase J. Adamsoni loengukonkspekte aastail 1889—1909 tõi koduuriija Heino Ross. Temalt oleme saanud mitmeid väärtuslikke annetusi. Näiteks haruldane foto «Kivikants I poolaasta 1897», millel on väarikates poosides jäädvustatud tudengimütsides EÜS-lased, kelle elupaigaks oli üürimaja Kivi t. 58 (teiste seas stud. theol. Joh. Köpp).

Olo Uluots loovutas raamatukogule oma onu prof. Jüri Uluotsa loenguid ja ulatuslikuma mustandkäsikirja «Eesti õigusajalugu», mis oli säilinud kodutalu viljavakas. Mõningaid üliõpilaskonna tegevuse materjale 1936—1938. aastast saime juba eespool nimetatud annetajalt, TÜ Üliõpilaskonna Juhatus

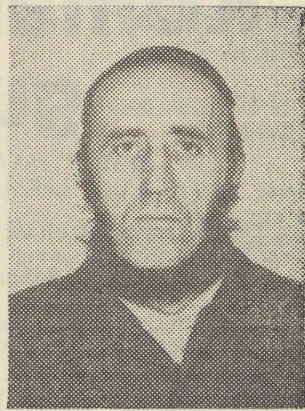
kunagiselt esimehelt H. Seinalt. Väga sisukaid «Veljesto» liikmete kirju sisaldavad Tallinna Tehnika ülikooli õppejõud dots. Ants Särevi järelejätnud paberid. Need andis üle TTÜ dots. A. Kivinukk.

Tänu ütleme TÜ kauaaegsele teadussekretäri Irene Maarosile, kes andis üle oma süsteemi seatud artiklid ülikooli, eeskätt teaduselus aastail 1947—1986. Viljakalt tegeleb ülikooli hilisajaloo talletamisel dots. H. Palamets. Läänuaasta lõpul saime temalt taas 6 mälestuste kogumikku (A. Elango P. Nurmekunna jt. filoloogide, pedagoogide ning ajaloolaste meenutusi, samuti akad. Harri Moora kohta kogutud mälestusi).

Oma mälestusi on soovinud ülikooli biblioteegis talletada ka mitmed isikud väljastpoolt — oleme vastu võtnud J.-R. Liivaku, A. Perendi ja F. Petersoni meenutusi ning mälestuste kogumiku kunstnik Varmo Pirkist. Kirjapanekud Eest Vabariigi 1920.—1930. aastate poliitilisest elust, repressioonaaastast ja väliseestlaste teest võiksid huvi pakkuda ehk muinsuskaitsele. Oma peamiselt ravimtaimi käsitlevate tööde käsikirju on raamatukogus säilitamiseks üle andnud EPA vanemteadur Aleksander Heintalu (Vigala Sassi). Mõõdunud sügisel saime üllatuslikult stereofotode saadetised Valmierast. Kinkijalegi oli uudiseks, et osall oli tegemist meil säilitatavasse prof. E. Russowi stereofotokogusse kuuluvate piltidega. Raamatukogu ajalooliselt kujunenud

KUNSTIKOGU

täieneb üsna vähe. Maja interjööri ilmetamiseks oleme ostnud üksikuid töid meil oma näitusi korraldanud kunstnikelt. Kauniks täienduseks kunstikogule olid Ruoli Sepa kolm climaali, mille kinkimise eest täname kunstniku leske I. Sepa. Haruldased on H. Rossi kingitud kaks G. Reindorffi 1974. aastal lõpetamata jäänud metsotintoplaate järeltõmmist (1986). On tere tulnud, et kateedristest on meie kogusse jõudnud nimekate teadlaste tähtpäevadeks valmistatud mälestusmedaleid — G. Dragendorffi, O. Schmiedeberg, N. Veiderpass (kunstnik S. Netšvolodov). Mõne-

Õnnitleme!

VELLO REEBEN,

biofüüsika labori sektorijuht, lausa saab 12. märtsil 60-aastaseks.

võrra on täienenud eksliibriste kogu.

Varad, mida kogume ja lugupidamisega säilitame, peegelduvad peatselt KHO teatmestus. Loodame selliste näitustega ärgitada õppejõude-teadlasi hindama oma tööd ajaloolase ja arhiivari pilguga — suurepäraseks näiteks on prof. V. Masingu reageering oma arhiividokumentide korrastamise ja järkjärgulise üleandmisega.

Artiklis ei ole võimalik nimetada kõiki häid abilisid ja lahkeid annetajaid. Sellegipoolest suur tänu kõikidele inimestele, kes meid on toetanud.

Raamatumuuseumis loodame aga näha ülikoolirahvast igal uuel näitusel. Üleks ehk kasulik meenutada, et sealseid näitusi vahetatakse tavaliselt korrapäraselt. Aasta esimeseks näituseks on väljapanek meie kunstikogust, suveks pakume vaa'ta haruldusi mõnelt teadusalalt, sügiseti tutvustame mõnd läbitõotatud uurimistemat, arhiivifondi või tähistame mainekat tähtpäeva raamatu- või teadusloos. Külstage meid!

MARE RAND

Kuidas ma kõrgeid mehi ehmatasin

tusin ühe Pärnu pensionäri käe läbi, kes nimetas end grupiks endisteks üliõpilasteks, puistates süüdistusi tänaste tudengite vastu nagu käisest:

«... Kui nüüd vaadata sinu ja su mõttekaaslaste arusaamist elust üldse, tekib küsimus, kes see tuleviku Eesti haritlaskond üldse saab olema. Kahju, et meil ei sünni üliõpilaste hulgas enam rahvusideede kandjaid ja vabaduse eest võitlejaid, tõelisi eestlasi... Ja nüüd kas

tohib küsida mõnda elust enesest üliõpilaste hulgas? ... Kas seksitamisest ja õllejoomisest on sinu arvates tudengite põhiülesanded? ... Kas isa-ema ja riigi rahakotil hariduse saamine on teie põhieesmärk oma uduste sihtide seadmise teel? ... Miks süüdistate valitsust, kas tahate, et tema riigi raha maksaks teie ülalpidamise kinni, et isa-ema rahad jäeksid ainult taskurahaks teie lollis ja tühjas ajaviitmise tsirkuses... Taguge endale pähe, et

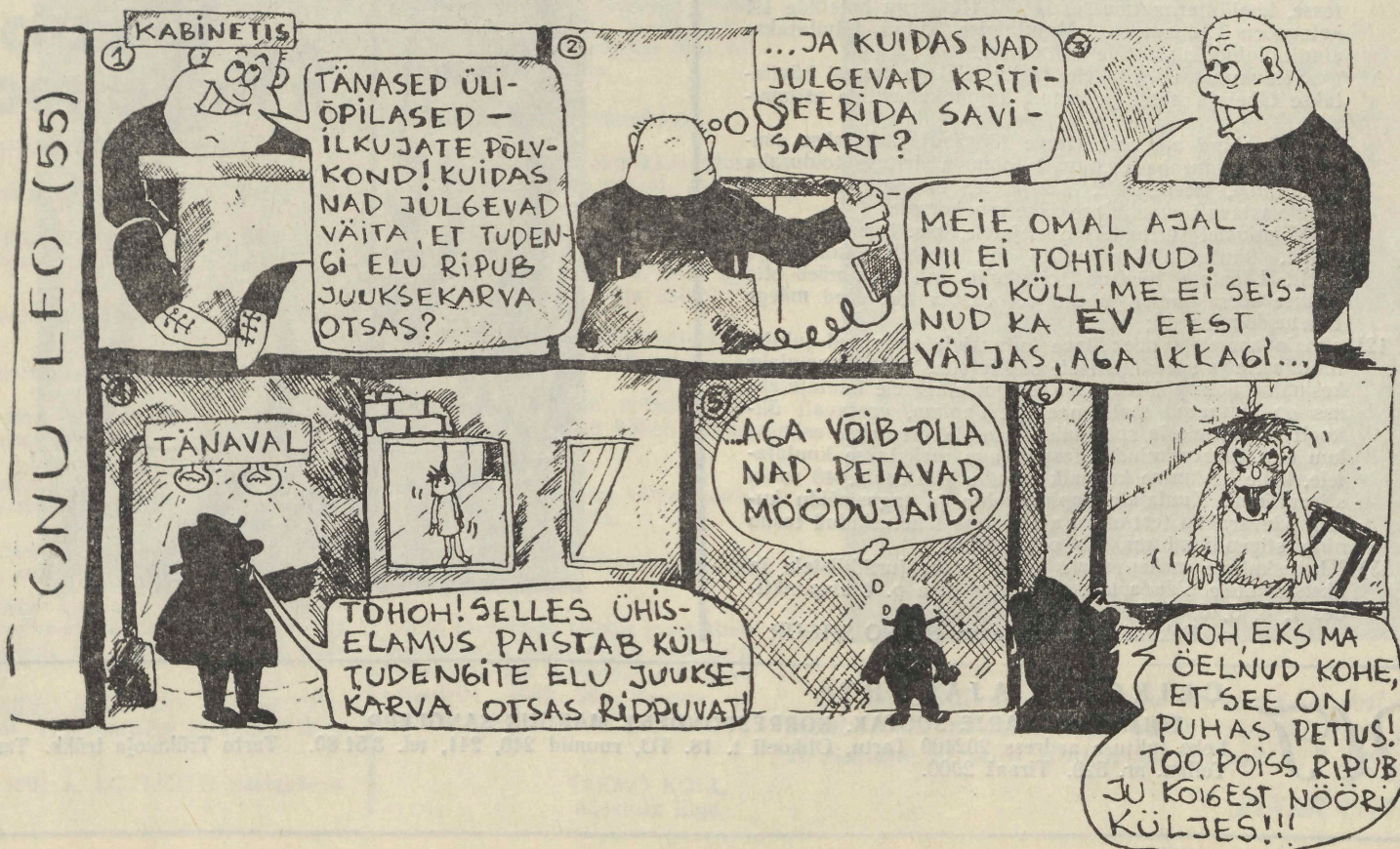
INTRID + «VABA EESTI» + EESTI KOMITEE ei võrdu veel Eesti Vabariigiga!...

Olen isegi kogenud, et kellelgi nagu täis söimata on kõige lihtsam. Palju raskem on oma mätta otsast natuke kaugemale vaadata. Kas mitte «Silikaadi» direktor ja nimetatud Pärnu pensionär ei ehitanud meile kümneid aastaid ühiskonda, milles praegu kõik elame?

Põhiline, mis minu vastaseid ärritas, oli siiski see, et julgesin kri-

tiseerida valitsusnõuti Savisaart. Miks ma poleks tohtinud seda teha? Arusaadav, et paljudele eestlastele on saanud omaseks tingimata kedagi kummardada. Ja nende ees palun ma vabandust kallil Edgari solvamise pärast. Ise olen nendega, kes peavad normaalseks meie probleemide avalikku arutelu, taunivad autoritaarsust ja igasugust diktatuuri. Savisaar on üks meie hulgast, mitte jumala saadik. Ärgem põrnitsegem, müts peos, lattu näi oma põlvi, vaid hoidkem ikkagi ka temal silma peal.

Kirjutas ja joonistas MARGUS SANGLEPP

Komandeerin- gusse!

● AMETIALASEST LÄHETAMISEST
TARTU ÜLIKOO LIS ●

Eesti Vabariigi Valitsuse määruste nr. 212, 12.10.1990. aastal, nr. 30, 11.02.1991 ning EV Haridusministeeriumi käskkirja nr. 302, 19.12.1990 täitmiseks Tartu Ülikoolis käsin

1. Prorektoritel koos pearaamatupidajaga tagada range kontroll ametialasteks lähetusteks ettenähtud vahendite õige ja säästliku kulutamise üle.
2. Kehtestan ametialaseks lähetuseks järgneva korra:
  - 2.1. loa töötajate ametialaseks lähetamiseks annab rektor või prorektor, kelle tööfunktsioonide raames lähetamine toimub, kusjuures lähetamine peab olema eelnevalt kooskõlastatud lisas nr. 1 loetletud töötajatega (ruumi puudusel ei ole avaldatud — toim.);
  - 2.2. taotlus ametialaseks lähetamiseks esitada ülikooli kantseleisse vähemalt 3 päeva enne lähetusse minekut;
  - 2.3. lähetustunnistusele kirjutab alla rektor või see prorektor, kelle tööfunktsioonide raames lähetamine toimub;
  - 2.4. lähetustunnistus esitada raamatupidamisele hiljemalt kolme päeva jooksul pärast saabumist;
  - 2.5. lähetusaruande «ülesanne täidetud» viseerimine toimub järgmiselt:
    - teaduskonna summade puhul — dekaan,
    - üleülikooliliste allasutuste summade puhul — allasutuse juhataja,
    - muudel juhtudel — lähetuse andnud töötaja.
3. Lähetatud töötajale säilitada kogu lähetuse ajaks töö- või ametikoht ja keskmine palk.
4. Lähetuskulud hüvitada järgmiselt:
  - 1) sõidukulud lähetuspaika ja tagasi hüvitada lähetatule sõidupileti alusel. Sõidupiletite mitteesitamisel maksta kõige madalama tariifi järgi;
  - 2) pehmes vagunis, merelaevade kajutites, kus kehtivad I—III grupi tariifimäärad, jõelaevade I ja II kategooria kajutites, lennukis I klassi piletiga ning liinilisteks sõitmise kulud hüvitada lähetatule igal üksikjuhul lähetussummade käsutaja loal sõidupileti esitamisel;
  - 3) isikliku sõiduautoga lähetusse sõitmisel hüvitada lähetuspaika ja tagasi ning lähetuspaigas sõitmisel kulud kuni 70% maakonna- või linnavalitsuse poolt oma haldusterritooriumil kehtestatud sõidutaksode tööpäevasest päevatariifist igal üksikjuhul lähetussummade käsutaja eriloal;
  - 4) sõidupileti ettetellimise kulud hüvitada vastava kviitungi esitamisel;
  - 5) majutus — (eluruumi üürimise) kulud hüvitada lähetatule tema poolt tasutud arve alusel kuni 15.— rbl. ööpäevas. Nimetatud piirmäärast kallima eluruumi kasutamise kulud hüvitada ainult erandkorras lähetussummade käsutaja loal;
  - 6) majutuskulude arvete mitteesitamisel hüvitada majutuskulud linnades 5 rbl. ööpäevas, muudes asulates 3 rbl. ööpäevas;
  - 7) lähetusel tehtud lisakulutused (pagasivedu, sideteenused jne.) hüvitada maksedokumendi esitamisel lähetussummade käsutaja loal;
  - 8) iga lähetuses viibitud päeva eest maksta lähetatule päevaraha 5.— rbl., kusjuures ärasõidupäev ja saabumispäev loetakse kaheks eraldi päevaks. Üheks päevaks lähetusse saadetud töötajale maksta päevaraha 5 rubla;
  - 9) välislähetusega seotud kulutused hüvitada maksedokumendi esitamisel täielikult või osaliselt lähetussummade käsutaja loal;
  - 10) üliõpilastele-praktikantidele makstakse praktikal oldud aja eest päevaraha (kaasa arvatud sõidu aeg ülikooli asukohast praktika asukohta) 1 rubla päevas. Päevaraha saamine ei sõltu praktikandi tööle vormistamisest ja töötasu saamisest praktika asukohas. Päevaraha ja sõidukulu ülikoolist praktika asukohta ja tagasi hüvitab ülikool. Juhul, kui praktika sooritatakse välisriigis ning praktikant läbiviiva firmaga on sõlmitud leping selle kohta, et praktikant võetakse ülalpidamisele nimetatud firma poolt, õppeasutus päevaraha ei maksa.
  - 11) spordivõistluste, kokkutulekute, ülevaatuste, olümpiaadide ja teiste õppetööväliste ürituste osavõtjate, saatjate ja treenerite majutamine peab reeglina toimuma ühiselamutesse, kooliinternaatidesse, II või III järgu hotellide III kategooria tubadesse. Majutamise kulud hüvitatakse ainult kuludokumentide esitamisel. Sõidukulud võistlustele (üritustele) ja tagasi hüvitatakse lähetaja poolt ja ainult kuludokumentide esitamisel. Teel oldud aja eest (terve tööpäev) makstakse osavõtjatele toiduraha vastavalt toimuva ürituse toiduraha piirnormile, treeneritele, saatjatele, esindajatele päevaraha vastavalt ametialase lähetuse korrale. Võistlustel (üritustel) osalejatele, k.a. treenerid, esindajad, kindlustatakse tasuta toit reeglina korraldaja poolt. Lähetaja hüvitab toidukulu, kui seda näeb ette ürituse korraldamise juhend või vastav tõestatud märke lähetusdokumendil;
  - 12) stantsioneeritule täiendõppe kursustele suunatud juhtiv- töötajatele ja spetsialistidele säilitatakse täiendõppe ajaks keskmine palk põhitöökohas. Mujal elavatele kuulajatele, kes on suunatud stantsionaarselt õppima, vastavalt ülikooli vajadusele ja spetsialisti erialale, tasutakse esimese kuu eest lähetuskulud, edaspidi aga makstakse kuulajatele, kelle keskmine kuupalk on alla 200 rubla, 40 rubla stipendiumi. Kuulajate õppimiskohta ja tagasisõidu kulud, päevarahad teel oleku aja eest ja lähetuskulud tasub ning stipendiumi maksab põhitöökohas;
  - 13) lähetuskulude maksuvabaks piirmääraks juriidilistele ja üksikisikutele pidada käesoleva käskkirja p. 4 alapunktides 1, 4, 5, 6, 7, 8.

Rectori aj. kt. professor HEINO SIIGUR

Andke nuga!

Ülikooli söökla on katastroofi äärel! Selliseid näguri päevi, mis praegu nimetatud toitlustusasutuse seinte vahel valitsevad, pole siinkandis enam ammu nähtud. Raske on töötajatel, keeruline klientidel. Milles on asi?

Probleem on üpris proosaline. Sööklast on nimelt ära varastatud noad. Teisipäeva hommikustel andmetel oli sööjate käsutuses üldse vaid seitse terariista, millega toitu purustada.

Vaesus vaatab sisse uuest ja akendest ja nii ongi paljud haka-

nud arvama, et tasudes toidu eest, võib sisse vehkida ka nõud.

Nägin ise ühte juhust pealt. Paar lauda eemal sõi «õline» papi isuga praadi. Toit söödud, võtis mees taskust ninarätiku ja pühkis noa sellesse puhtaks. Arvasin, et tal on mingeid häireid, kuid tegelikult tegutses papi täiesti sihikindlalt. Miks ta muidu noa kuuetaskusse libistas.

Varsti hakkame ilmselt söödavat ainult näppudega sisse ajama, kui midagi ette ei võeta.

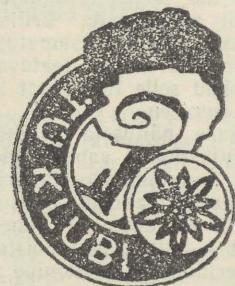
Tegelikult saab nuge kaitsta mitmel viisil:

- panna söökla üliõpilaskassale
- kinnitada noad kettidega lauakurkade külge,
- teha lõpuks ometi selgeks kelle oma on söökla ja mille te klientide jaoks ta töötab.

Seniks aga, kuni midagi ette võetakse, varugem kannatust ja purustagem kartuleid lusikaga.

Noa kurss pidi praegu Tartu mustal turul olema väga soodne. Eile sai ühe noa eest kolm kahvit.

MARGUS SANGLEPP

ANTIKKULTUURI

lektorium on kolmapäeval, 13. märtsil kl. 18.15 TU nõukogu saalis. Prof. Kalle Kasemaa esineb loenguga Vana-Iisraeli elutarkusest.

48 ÜHISELAMUKOHTA VEEL VABAD

Väikeettevõtte «Üliõpilasküla» teatab, et neljakümne kaheksal üliõpilasel on võimalik saada kohe koht ühiselamusesse. Soovijatel palutakse avaldustega pöörduda otse «Üliõpilasküla» kontorisse Narva mnt. 25.

NÄITUS RAAMATUKOGUS

Heinrich Riikoja 100.

LOENG MUUSIKAŽANRITEST

19. märtsil kl. 14 räägib HELJU TAUK raamatukogu aud. 202 muusikaliste põhižanrite ajaloost.

Laupäeval, 16. märtsil kell 21 vana hea «Fix».

Pühapäeval, 17. märtsil kell 14 kogu perega multikaid vaatama!

ÜLIKOO LI KLUBISSE DISKOLEI

REEDEL, 8. märtsil DJ .....

LAUPÄEVAL, 9. märtsil «Räägime kultuuritusest» DJ Jan.

PÜHAPÄEVAL, 10. märtsil DJ T. Kolsar.

TULE IGAL ÖHTUL KELL 21!

BAAR LAHTI! ÜLIÕPILASPILET KINDLASTI KAASAI

***

Kui soovid aga kesknädalal meelt lahutada, siis ülikooli kohvik Narva mnt. 27 on avatud kl. 20—23.30 KOLMAPÄEVITI diskoks, NELJAPÄEVITI klassikalisteks seltskonnatantsudeks Harry Tarvo ansambli «TETRAKORD» saatel.

BAARIS väike kokteil!

Üliõpilaspilet kaasal!

KOHTUMISENI!

Uusi trükiseid

Ученые записки ТУ. Вып. 91. Внетеретические формы отражения права. Studia iuridica V. Tartu 1990, 350 экз., 180 с., 3 руб. 50 коп.

Ученые записки ТУ. Вып. 90. Теоретические проблемы юридической практики. Studia iuridica V. Tartu 1990, 350 экз., 140 с., 2 руб. 80 коп.

Руководство практиками психологии спорта I. Сильвия О. Tartu 1990, 350 экз., 60 с., 65 коп.

Суриков В. В. Эксплуатация мототранспортных машин в зимних условиях: Справочник. — М.: Агропромиздат, 1989. — 240 с.: ил.

Технология цельномолочных продуктов и молочно-белковых концентратов: Справочник. — М.: Агропромиздат, 1989. — 310 с.

Учаев П. Н. и др. Жестянные работы: Справочник. — М.: Машиностроение, 1989. — 336 с.: ил.

Химизация в отраслях АПК: Справочник — М.: Росагропромиздат, 1989. — Ч. I: Растениеводство. — 1989. — 320 с.

Kekkoneni jälgedes

12. märtsil 1964. aastal külastas Soome Vabariigi president U. Kekkonen oma Eesti-visitidil olles ka Käärikut. Koos Fred Kudu ja mõne spordimehega käis Kekkonen proovimas Kääriku suusaradadeid. 15 km raja läbis ta 1 tunni ja 20 minutiga ning jäi radadele väga rahule. Oma intervjuus Eesti televisioonile ütles president toidukord järgmist: «Kõigepealt tahaksin öelda suusaretk kohta Käärikul, et see oli tõepoolest huvitav. Maastik meenutas suuresti Lääne-Soome kuppelmaastikku. Rada oli tõepoolest hea. Libisemine oli suurepärase ja kuna suusad olid hästi määritud, siis kulges seal retk väga rahul.»

Eeloleval pühapäeval, 10. märtsil on kõigil võimalus suusatada klassikalises tehnikas mööda samasuguseid radasid, kus suusatas Soome Vabariigi kuulus president. Rajale pääseb alates 11.30-st. Osavõtumaks 2 rbl. Eribuss väljub Tartust Jakobsoni 5 eest kell 9.

ANDRUS ILVES
TARMO ZERNANT

UT

ÜLIKOO LI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TU, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Tellim. nr. 529. Tiraaž 2000.

Tartu Trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «UT» ilmub reedel

Universitas Tartuensis

- ANNA MULLE
ONG —
TESTID, USA
- TAANIMAAL
JA MEIL
- ÜLIÕPILAS-
TÖÖBÖRS
- UUS MATE-
MAATIKA-
DOKTOR

Valitsuse veerg

12. märtsil

● Viimases TÜ nõukogus kerkis küsimus väikeettevõtetest. Prof. Lembit Allikmets märkis, et paljud neist on saanud algkapitali ülikoolist, kasutavad ülikooli vahendeid, kuid meil pole andmeid selle kohta, kas ülikoolile ka midagi tagasi laekub. Ta arvas, et need anamed tuleks avalikustada ja leidis, et pole õige, kui ühed hoiavad kokku, aga teised isiklikku kasu taga ajavad.

Seepärast kuulaski valitsus kahe väikeettevõtte informatsiooni oma tegevusest («Estorex» ja «Metars»). «Estari» esindaja ei ilmunud. Kavas on ära kuulata kõik 13 väikeettevõtet.

Aruandjad hr.-d Tenno ja Noorem rääkisid oma tegevuse eesmärkidest ja raskustest. Ei olnud kuulda, et ülikoolile oleks midagi tuludest üle kantud. Nad töötavad ikka veel pigem kahjumiga ja loodavad jalule saada aasta lõpuks. Palgad oleval 400–500 rubla piires. Kaasa on aga aidatud ülikooli teadussaavutuste praktikasse juurutamisel, abistatud remonttöödel jne.

● Teine küsimus puudutas ülikooli lõpudiplomeid. Arutelu oli üpris vastakas, kui mitte öelda, et segane. Protokollijana sain ma lõppkokkuvõttes aru nii: on võimalik välja anda vana vormiga diplom, mis ilmselt pakub huvi just mujalt õppima tulnutele. Sellest tuleb aga õigel ajal dekanati teatada. TÜ annab välja kvalifikatsioonidiplomi koos hinnetelega (näit. ajaloolane, jurist), mõnes teaduskonnas antakse aga diplomile lisaks ka kutsetunnistus (näit. ajalooõpetaja, etnograaf jne.).

Lahtiseks jäi veel see, kuidas nimetada komisjoni, kes tegeleb lõpetamisega (end. riigieksamikomisjon). Ettepaneku peavad tegema eesti filoloogid. Vaidlusi tekitas küsimus, kes diplomile alla kirjutavad. Kui need küsimused lahenevad, jääb lootus, et lõpetajad saavad kevadel ikka uue dipolmi.

● Prorektor Vello Peedimaa tõstas küsimuse lepinguliste tööd ülevõtmisest seoses teadusosakonna reorganiseerimisega. Ta pidas äärmiselt vajalikuks, et lepingud võtaks üle dekaan. Dekaanid aga ei taha sellega nõustuda. Kü-

simust arutatakse veel kord teaduskondades.

● Rektor Jüri Kärner tuletas dekaanidele meelde, et seoses lahtiste uste päevadega tuleks oma teaduskonda ja erialasid nn. abiturientide lehes («UT» eriväljaanne, ilmub järgmisel reedel) reklaamida.

Samuti palus rektor arvamusi selle kohta, milline peaks olema rektoraat ja ülikooli juhtkond. Dekaanidele anti mõtlemisaega.

● Prorektor Heino Siigur andis teada, et I osakonna küsimuse lõplik lahendamine on tehtud ülesandeks Jaak Järvele.

● H. Siigur tuletas dekaanidele meelde, et tuleb kinni pidada vastuvõetud otsustest. Vastavalt TÜ põhikirjale ja rektori käskkirjale 11. sept. 1990 peavad pensioniikka jõudnud kateedrite ja allasutuste juhatajad ameti maha panema õppeaasta lõppedes. Neil on võimalik õppejõuna edasi töötada töölepingu alusel. Seega tuleb vabanevatele kohtadele kohe välja kuulutada konkurss. Praegu on seda teinud vaid arstiteaduskond. Vastavasse ikka jõudnud õppejõud tuleb samuti tööle vormistada töölepingute alusel.

● Valter Haamer märkis, et teaduskondades on halvasti korraldatud praktika. Asja teeb keerulise maks see, et asutustes ei maksta enam praktikantide juhendamise eest. Teaduskonnad peaksid leidma võimalusi, sest ilma praktikata ka ju läbi ei saa.

Ta tuletas meelde ka seda, et akadeemiline puhkus peaks olema sisuline, mitte selleks, et õppetöö ajal paar kuud välismaal töötada.

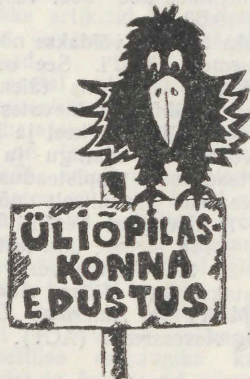
● Veel tutvuti ettevalmistatavate üliõpilaste käskkirjade projektidega, arutati suunamise kaotamisega seonduvat ja seda, missugune osa rektori fondi toetustest jäi üliõpilastele kätte saamata. (Praegu tundub, et puudub vahelüli, kust üliõpilane peaks pärast toetusavalduse äraandmist teada saama, kellele on toetus määratud või ei ning kust ja millal ta selle kätte saab. Vähemalt üliõpilased väidavad nii. Kes selle asja korda ajaks? — toim.)

VEERA ANT,
TÜ teadussekretär

Lions club'i Tartu stipendium

LIONS CLUB'i TARTU STIPENDIUMI STATUUT

1. Stipendium on asutatud 3. detsembril 1990. aastal LC Tartu üldkoosoleku otsusega.
Välja antakse kaks (tuhanderublast) stipendiumi — üks Tartu Ülikooli ja üks Eesti Põllumajanduse Akadeemia üliõpilaseperele.
2. Stipendium määratakse üliõpilasperedele toetuseks ja nende vaba enesearendamise soodustamiseks.
3. Stipendiumi saamisele võib pretendeerida üliõpilaspere, kes peab ja järgib järgmisi põhimõtteid:
  - 3.1. võtab tõsiselt ja andunult oma igapäevatööd, et tulevikus edukalt teostada end kutsumusele vastaval erialal.
  - 3.2. tegutseb omakasupüüdmatult, aitab sõna ja teoga kaasa õigluse ja aususe võidulepääsemiseks.
  - 3.3. on edukas, ettevõtlik ja kohusetundlik, täidab oma kohust isamaa ees.
  - 3.4. aitab ligimesi nende katsumustes, on vastutulelik ja abivalmis.
  - 3.5. on ettevaatlik hukka mõistes, kuid helde kiitmisel.
4. Stipendiumite taotlejate esitamise õigus on Tartu kõrgkoolide õppejõududel, üliõpilastel ja nende ühendustel. Nemad vormistavad ka taotlus-iseloomustuse, mis tuleb esitada 20. aprilliks 1991. a. aadressil Tartu, Teguri 55. LC TARTU.
5. Stipendiumisaajad otsustab LC TARTU üldkoosolek 6. mail 1991. Otsus avaldatakse üliõpilaslehtedes, «Postimehes» ja «Eesti Raadios».
6. Stipendium antakse üle 18. mail 1991. a. LC TARTU aastapäeva koosviibimisel.

Püsi- kaupade talongidest

Maailm on mitmepalgeline — ajal, mil ameeriklased Lahesõjas pommidesse monteeritud miniatuurse teleoptikaga arutult Iraagis territooriumi üle külvavad, tegeleme meie siin Maarjamaal lihtsa olmetehnika ja muu kraami jaotamisega. Ja ikka jääb keegi ilma, keegi pole rahul. Et seda rahulolematust veidigi vähendada, kuulutas edustusveebruari avalikult, et üliõpilaste sooviavaldusi püsikaupadele registreeritakse kahe nädala jooksul, s. t. 4. märtsini.

Neil päevil oli edustuse juhatus ruumis vaevalt mõni hetk, mil keegi poleks tulnud teleri, mööbli vms. sooviga. Kokku laekus 3783 avaldust 1051-lt üliõpilaselt. Nende hulgas on 401 lapsevanemat, kes üksi või paarikaupa kasvatavad 1–3 last. Viimastele otsustasime teha mõned soodustused. Nimelt on neile broneeritud külmikute (762 soovi), pesumasinate (652) soovi ja vaipade (380 soovi) järjekordest esimesed kohad. Ülejäänud kohad loosime kõigile võrdsetel alustel. Võib-olla pakub huvi: teler — 625, mööbel — 534, õmb-lusmasin — 369, tolmuimeja — 461 soovi. Ei pruugi vist olla eriline selgelnägi, et öelda — kõigile ei jätku. Seetõttu loosisime soovijad järjekordest, mille alusel jagame saabuval talongid. Täna peaks esimesel paarikümnel õnnelikul juba uus külmik või mööbel toas või vaip põrandal olema.

Lõpuks paar meeldetuletust.

● Nimekirjad avaldatakse edustuse juhatus ruumi kõrval asuval stendil. Kui oled mingis nimekirjas soodsal positsioonil, pea ka ise meiega sidet, sest talongi kehtivusaeg on üldjuhul 5 päeva. Selle aja jooksul tuleb kaup välja osta!

● Talongi järele tulles võta kaasa pass ja üliõpilaspilet.

● Igaüks, kes on mõne eseme kätte saanud, kaotab kohad teistes nimekirjades.

Omalt poolt püüame väljas hoida n.ö. jooksva edetabeli.

Selle muutumise kiirus sõltub aga talongide hulgast.

P.S. Loosimine toimus majandusteaduskonna küberruutika kateedris. Selle viisid läbi A. Pandis ja A. Sakk kateedrist ning M. Tuusov ja T. Koll edustusest.

TARMO KOLL,
edustuse liige

Uppsala ja Lundi üliõpilased Tartus

Üliõpilaskonna edustuse külalistena viibisid viis päeva Tartus Uppsala ja Lundi üliõpilaskondade liidrid. See oli esimene osa edustuse välissuhete programmist, mille tulemuseks on konkreetne lepingud kunagi tulevikus. Esimene reis oli ette nähtud peamiselt olukorraga tutvumiseks ja koostöövõimaluste uurimiseks. Ohiseid huvisid osutus olevat küllalt palju, ehkki rootslased olid valmis kohtuma märksa suurema kaose ja vaesusega, kui tegelikkuses eksisteerib. Sellele vastavalt tulid nad välja ettepanekutega meie materiaalseks abistamiseks, mõistagi arvestades nende majanduslikult mitte just hiilgavat seisust, küllalt tagasihoidlikus väärtuses. Ilmselt pole see aga sugugi kõige olulisem, sest tänaseni on meil siin ikka kõigil riided ja ninasine olemas, milles külalised võisid ka veenduda.

Nii jõudsimegi meie põhipuuduseni — infopuudusele. Selles küsimuses on Rootsi poolt peatset abi loota, ehkki raha- ja tehnikapuudus ei võimalda meil esialgu rahvusvahelistesse infovõrkudesse täieõigusliku tarbijana liituda. Küll aga peaks hakkama laekuma informatsiooni õppimisvõimaluste kohta välismaal, täpsed tingimused ja hinnakirjad, samuti võimalikud allikad stipendiumide ja õpperahade taotlemiseks.

Tudengivahetuse programmidest, mida finantseerib Euroopa Ühendus, Balti riikidel osavõtõigust ei

ole meie pooliku iseseisvuse tõttu. Taani initsiatiivil lahendatakse see probleem arvatavasti peatselt vähemalt endistesotsialismimaadesse suunatud TEMPUS-programmi puhul. Üliõpilaskondadevahelised otselepingud tudengivahetuseks on aga võimalikud ilma Euroopa suurte programmidega. Põhiküsimuseks on siin oskus ennast reklaamida ja enda vastu huvi äratada. Tartu Ülikool pole tänaseni sellega eriti vaeva näinud ja nii ei tea keegi välismaal siia õppima tahtagi. Mõnda, kes huviline, on jälle ehmatanud liiga kõrge õppemaks. Loodetavasti õnnestub meil järgmiseks kevadeks jõuda millegi konkreetsele. See sõltub peamiselt sellest, mitu inimest Uppsalast ja Lundist avaldab soovi siia õppima tulla. Sama hulga saaks ehk siis siit vastu saata.

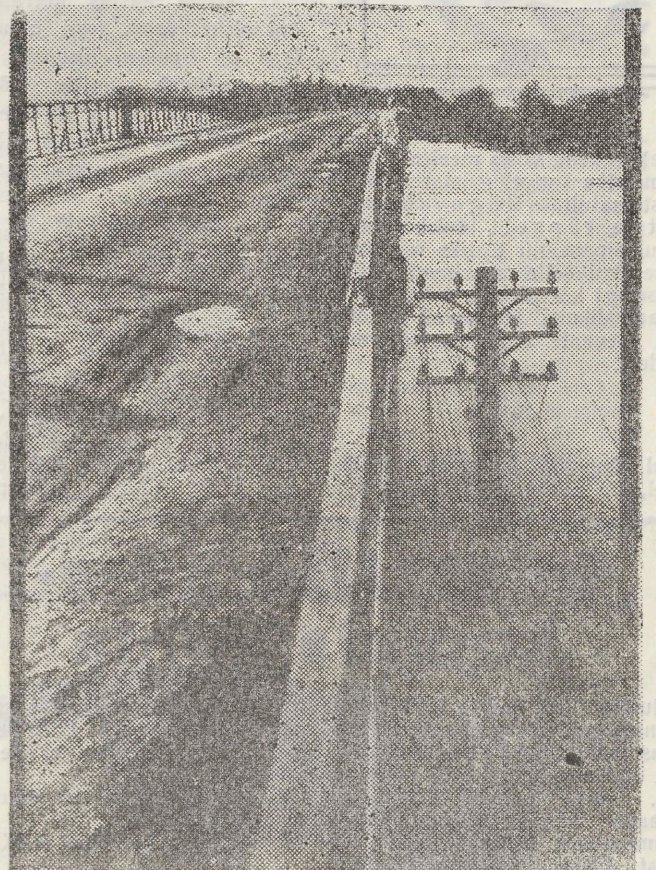
Edustusele endale andis see kohtumine kõige enam üliõpilaskonna majandamise küsimustes. Nii värskeid ideid kui ka praktilisi nõuandeid igapäevaseks ots-otsaga kokkutulemiseks. Kõigi ühise veendumusena jäi kõlama, et jalgade alla saamiseks on Tartus esialgu hädavalalik kohustuslik üliõpilaskonda kuulumine ja liikmemaks. Jookuse kasv hakkaks siis hiljem andma ka suuremaid vabadusi. Alguses ei jää aga muud üle kui pingul püksirihmaga elada. Nagu asunikutalude peremehed.

KAAREL TARAND

Lp. üliõpilasorganisatsioonid!

Palume kõigil ühendustel, keda võib paigutada koondnime «üliõpilasorganisatsioonid» alla, teatada edustusele oma täpne nimi, aadress, telefon ning kui paljaks ei panda, ka paar lauset liikmeskonnast ja tegevusala kohta.

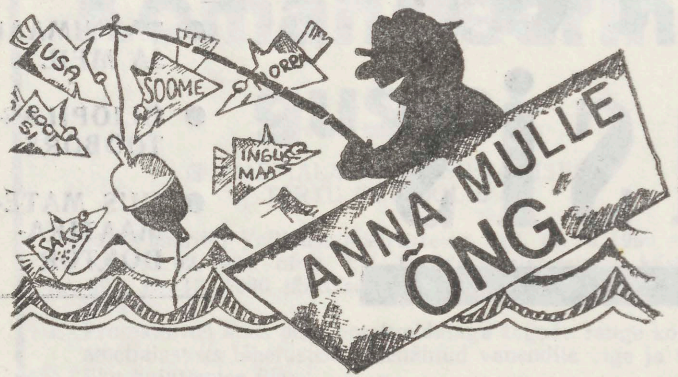
Vajame seda infot üliõpilaskonna infopanga jaoks, aga ka lihtsalt igapäevatoeks — kord küsitakse meilt kellegi kohta, kord vaja endal teada.

On kevadtalvine märtsikuu keskpaik aastal 1991. Mis ootab meid nädala, kuu, aasta pärast? Kas õppemaks, 20-rublane lihakil, itaalia-hõrgutised...? Aga supiköök?

EINAR TIITSU foto

Anna mulle õng Testid

Üks kohustuslikke komponente väliskõrgkooli kandideerimisel võib olla mõne eksami või testi eelnev sooritamine. Eriti laialdaselt kasutatavad testimissüsteemi USA kõrgkoolid, kelle initsiaativil on loodud testimiskeskuste võrk *Educational Testing Service (ETS)* üle kogu maailma. Kuid ka teised riigid on järginud Ameerika eeskuju ning rakendavad samasugust testimist oma vastuvõtupraktikas.

***

Enamasti on testid üles ehitatud valikvastuste põhimõttel, sest nii on kõige lihtsam testide kontrollimist automatiseerida. Sageli kasutatakse kontrollimiseks kompuutrit, mistõttu küsimustele vastamise protseduur on välja töötatud lähtudes arvuti võimalustest. Testi tulemuseks on mingi punktide summa, mille põhjal võib iga kõrgkool ise otsustada, millise skooriga tudengikandidaadid teda rahuldavad. Tulemused kehtivad harilikult kuni kaks aastat. Testid on tasulised ja tasuda tuleb konverteeritavas valuutas rangelt vastavuses testimisteenistuse poolt kehtestatud reeglitega.

Meie tudeng võiks meele pidada, et ameerika konveiersüsteem töötab halastamatult. Väga hoolikalt ja täpselt tuleb järgida instruksioone nii testiks registreerimisel kui selle sooritamise ajal. Väiksemgi kõrvalekalle võib osutada saatustlikuks. Järgnevalt püüame anda ülevaate enamkasutatavatest testidest.

***

Kui õppetöö baseerub inglise keelel, on üheks põhiliseks testiiks

vällistudengitele *Test of English as a Foreign Language (TOEFL)*. Seda testi on juba tutvustatud (vt. «UT» nr 5, 1991), olgu lisatud vaid mõned selgitused testi eest tasumise kohta. N. Liidust ja endistest nn. sotsialismimaadest on võimalik tasuda pangaülekandega (*bank transfer*) ja tasu peab sel juhul olema näidatud USA dollarites. Maksukorralduse koopja (*an authorized copy of the payment order*) tuleb postitada koos registreerimislehega ETS-i Euroopa peakorterisse Hollandis.

N. Liidus teeb pangaülekandeid välismaale N. Liidu välismajanduspank, mille osakond Eestis mullu detsembris likvideeriti. Tema ülesandeks peaks nüüd täitma Eesti Pank. Ka Tartu Kommertspangal on võimalus teha valuutaülekandeid. Kui aga Eesti kodanik on otsustanud testi eest maksta *Eurocheck*-iga mõnes muus riigis (näit. Soome), siis tuleb summa märkida Hollandi kuldnates.

***

Koos TOEFL-testiga tuleb nell korda aastas, etteantud kuupäeval sooritada ka *Test of Written English (TWE)*. Selle testi tulemus ei mõjuta TOEFL-i punktisummat, vaid annab kõrgkoolidele võimaluse otsustada selle üle, kui hästi osatakse end kirjalikult inglise keeles väljendada. Eriti vajalik on see test neile kandidaatidele, kes lähevad magistri- või doktorikraadi taotlema. TWE tähendab 30-minutilise essee kirjutamist etteantud teemal, punkte võib saada vahemikus 1–6, kusjuures 4 punkti demonstreerib minimaalseid oskusi.

12 korda aastas korraldatakse testimiskeskustes testi nimetusega *Test of Spoken English (TSE)*, mis mõõdab inglise kõnekeele oskust. Eriti vajalik on see sooritada neil, kes taotlevad väliskõrgkoolis õppimise ajaks assistendi kohta.

Testi tegijad peavad suuliselt vastama nii kirjalikele kui magnetofonilindile salvestatud küsimustele, kõik nende vastused lindistatakse. Testil tuleb vastata küsimustele enda kohta, lugeda etteantud lõik, lõpetada pooleliolevad laused, jutustada piltide järgi, vastata küsimustele ühe pildi põhjal, vastata küsimustele üldistel teemadel, esineda lühikese kõnega. TSE-testil on kaks taset: TSE-A, mis maksab

\$ 75 ja TSE-P, mis maksab \$ 100.

***

Kõrvuti keeleoskusega tuleb tudengikandidaadil demonstreerida oma üldist teadmiste taset. Test, mida nõuab enamik Ameerika kõrgkooli neilt, kelle sihiks on saada bakalaureuse kraad, on *Scholastic Aptitude Test (SAT)*. Test koosneb viiest kolmekümne-minutilise osast, millest kaks on sõnalise (SAT Verbal) ja kaks matemaatilist (SAT Math), lisaks veel standardiseeritud inglise kirjakeele testi (TSWE). Võimalik punktisumma on vahemikus 200–800. Test maksab \$ 19,50.

Lisaks SAT-ile võidakse nõuda ka *Achievement Test*-i. See on üks tund kestev test, mis täiendavalt mõõdab teadmisi erinevates valdkondades — inglise keel ja kirjandus, võõrkeeled, ajalugu ja ühiskonnateadused, täppisteadused ja matemaatika. Tavaliselt nõutakse kolme Achievement Test-i. Toimuvad 6 korda aastas, üks test maksab \$ 28. SAT-testiga võrdväärselt kasutatakse ka *Miller Analogies Test (MAT)* ja *American College Testing Assessment (ACT)*.

***

Neil, kes lähevad taotlema magistri- või doktorikraadi, tuleb lisaks TOEFL-ile sooritada *Graduate Record Examination (GRE)*, välja arvatud kunsti, juura või majanduse erialadel, kus on teised testid. GRE koosneb üld- ja ainetestist, mis toimuvad ühel päeval: *GRE General Test* ja *GRE Subject Test*.

Üldtest koosneb seitsmest 30-minutilise osast ja nõuab kokku 3,5 tundi testimisaega. Ainetest kestab 2 tundi ja 50 minutit ja seda on võimalik teha 17 erinevas aines. Võimalik skoor on 200–800, tudengikandidaat peaks saavutama vähemalt 500–600 punkti. Test toimub 5 korda aastas, üldtest maksab \$ 50, ainetest samuti \$ 50.

***

Graduate Management Admission Test (GMAT) on nõutav neilt, kes lähevad majandusala magistri- või doktorikraadi taotlema. Test kestab 4 tundi, selles on 8 erinevat osa. Küsimused on sõnalist, analüütilist ja matemaatilist laadi. Konkreetseid majandusala teadmisi ei nõuta. Võimalik punktisumma 200–800. Vähemalt 600st skoori loetakse arvestatavaks tulemuseks, test toimub 4 korda aastas, maksab \$ 45.

***

Medical College Admissions Test (MCAT) on paljude USA meditsiinkoolide poolt nõutav test. Toimub 2 korda aastas — kevadel ja sügisel.

***

Law School Admission Test (LSAT) nõutakse juuratudengitelt, kes hakkavad taotlema magistri- või doktorikraadi. Test mõõdab võimeid, mis on olulised juura õppimise puhul ja hõlmab laia valdkonda akadeemilisi distsipliine. Täpsemat informatsiooni testidest võib saada raamatukogust, ruum 277.

MARVI PULVER,
Peterson's Guide Center
URMAS AUNIN,
teabetalitus

Laboratooriumist metsa

Veebruarikuu viimasel nädalal ei antud keskkonnakeemikuteks pürgijatele asu. Kes kohale ilmus, sai kätte luubi ja kuuseoks ning sarmika proua Inger Mellgreni juhatusel tutvuti sõna «bioindikatsioon» lagamaadega.

Veendunud, et esimene põlvkond miljöökeemikuid mõistab okaste vajalikkust kuuskedel ja mändidel, allatati järgnevalt samblikega. Võluvad neid Sanna ja Anna selgitasid, et õhu puhtuse hindamine põhineb samblike tundlikkusel saastainete suhtes. Muidu rohelistest tuustidest said äkki liigid ja lisaks inglise keelele tuli kuulata ka ladina keelt.

Nii inimesed kui samblikud kandis märki Made in Sweden.

Teooriat kinnitab praktika ja võeti ette sõit Järvseljale. Rootslased tõestasid, et metsa nad ei kardaks ja fotoaparaatide klõbina saatel imetleti samblikkarvaseid puutüvesid. «Kuninga mänd», mis on looduskaitse all, ajas mõnegi pea kuklasse, nii et müts maha kukkus. Järvselja ürgmetsakvartal mõjus kõigile tõsiselt tegevalt oma sügavmõttelisusega.

Kui ürgmetsailust küllalt, istuti bussi ja sõideti Taevaskotta devoni paljandit vaatama.

Eelneval päeval ja hommikul õpitud turkused hakkasid mõjuma. Tuli välja, et kuivanud puul vahavad üht lüki samblikud ja elusal teisel liiki, oksa vanust on hoopis muga-vam uurida kui pikksilm kaasas jne. Üldist elevust tekitasid kopra näritud puutüükad.

Lumerajune hämarus meenutas, et on vaja tagasi pöörduda tsiviiliseeritud maailma. Rahul olid kõik ja Inger Mellgren tõdes, et noor generatsioon soovib loodust päästa.

***

Järfälla (Rootsi), Haukivuori (Soome) ja Kadrina (Eesti) koolid on ühinenud keskkonnakaitse harrastustöö «Balti meri» projekti raames.

Tartu Ülikooli keemikud on Kadrina Keskkooli jõudumööda abistanud. Järfälla kooli bioloogia- ja keemiaõpetaja Inger Mellgren koos abiliste Bengt Mellgreni, Sanja Elisabeth'i ja Anna Margaretega esitasid praktiliste õppuste ja loengu sarja, mis leidis huvilisi ka ülikoolis.

Kirjutas ja pildistas

JAAK JAAKU

Infot USA kõrgkoolide kohta

Edustus sai kirja teaduslikult tootmiskoondiselt «Akademservis». Kirjas pakutakse TÜ üliõpilastele infot õppimise kohta USA kõrgkoolides. Firma pakub üliõpilastele ülevaadet kõigist vajaminevatest dokumentidest ja nende vormistamisest. Lisaks on võimalik saada sealsete kõrgkoolide aadressse, ning ka andmeid kõrgkooli taseme kohta. Selleks tuleb saata koondisele «Akademservis» kiri aadressil 117485 MOSKVA postkast 49 (telefonid on 272-74-34 ja 335-19-71). Lisada tuleb tühi ümbrik oma aadressiga. Vastuseks saadetakse ankeet, mis tuleb täita ning saata

tagasi Moskvasse. Lisaks tuleb maksta firma arveldusarvele summa, mille suurust ei ole kirjas avaldatud.

Head kirjutamist ja tegutsemist! ANDRES REKKER

P.S. Teatan igaks juhuks, et Tartu Ülikooli teabetalitusest on võimalik saada sellist infot tasuta hr. Urmas Aunini käest, kes paisab nõukogude Teadus- ja Akadeemia ärimeeste kõrval olevat altruist. Aga igatahes on igaühel nüüd võimalik ise valik teha.

Rahvusvahelised üliõpilaspiletid!

Pileteid saab osta edustuse juhatusel ruumist Ülikooli 20–305 esmasp. kl. 15–16, teisip. ja neljapä. kl. 13–15.

Vastavalt edustuse otsusele müüakse pileteid järgmiselt.

Kuni 1. maini saavad pileti osta vaid välispassi omavad TOÜ liikmed. Pärast seda on selgem, ku palju on vajajaid ning arvatavasti saavad siis seda osta ka need, ke välispassi pole. Üliõpilaspileti hind on 25 rubla. Piletit ostma tulles on vaja kaasa võtta lisaks rahale foto (2,5×3,5 cm), välispass ja üliõpilaspilet.

Repliik

MILLINE ON TULEVIK?

Elame imelikul ajal. Prorektorid peedimaa ja Siigur nendivad «Ülikooli tulevik» komisjoni koosseisul, et mitte kusagilt ei ole võtta ilansivõimelisi raamatupidajaid. Kas see on kriitika majandusteaduskonna tööle?

«Aktuaalsest Kaamerast» kuuleme aga, et hoonete maksu, mida riik usinalt korjab, ei ole seadusandluses ette nähtud. Kas viga on selles, et juriste ei olegi kusagilt võtta, vähemalt mitte selliseid, kes oskak-

sid ise välja mõelda, milline peaks olema seadusandlus? Kuidas siis kavatseme tulevikus hakkama saada?

Need on ainult kaks näidet sellest, kuidas me ise suhtume Tartu Riikliku Ülikooli lõpetanutesse. Võib-olla on see hoopis tähtsam küsimus, mida tuleks arutada ülikooli tulevikust rääkides.

JAAK VILO,
stud. math.

Lemma uuest matemaatikadoktorist*

Lemma: uue matemaatikadoktori ettevalmistamiseks arenenud sotsialismi viljastavates tingimustes kulub meie ülikoolis 21 AASTAT.

Eeldus: EV TA akadeemik professor Gennadi Vainikko, viimane doktorikraadi kaitsnud, põhiliselt Tartu Ülikoolis töötanud matemaatik, kaitses väitekirja 1969. aastal.

Tõestus: olukord Riias muutus pingeliseks nädalajagu päevi enne möödunud aasta jõule, s.o. pisut vähem kui kuu enne vere-tööd Vilniuses ning pisut rohkem kui kuu enne verist terrorit Riias. Sedapuhku oli tegemist lokaalse positiivse iseloomuga pingega Läti TA Polümeeride Mehaanika Instituudis, kus vastamisi olid meie ülikooli teoreetilise mehaanika kateedri dotsent JAAN LELLEP ja kuusteist kõrge komisjoni liiget; pinge allikaks aga dots. J. Lellepi doktoridissertatsioon deformeeruva tahke keha mehaanika alalt «Plastsete geometriiliselt mittelineaarsete konstruktioonielementide optimeerimine». Dissertandi ärakuulamise ja asjakohaste küsimuste-vastuste järel said sõna oponendid Ukraina NSV TA korrespondentliige füüsika-matemaatikadoktor J. Burak ja tehnikadoktorid R. Sanžarovski Leningradist ning G. Teters Riist. Nende hinnangul on tege-

mist uuele teadussuunale alust paneva tööga, mida iseloomustavad eelkõige ülesannete matemaatilise püstitamise korrektsus ja lahendusmeetodite rangus.

Hääletustulemused kõrges komisjonis kujunesid ühepoolseks: tulemusega 16:0 hääletati J. Lellepi füüsika-matemaatika dok-

tori teaduskraadi andmise poolt.

Teadmis-eks: värske teadusdoktori tööarmastus ja visadus on pärit maalt (sündis 1945. aastal Kambjas) ja *alma mater* is rakendust leidnud TRÜ lõpetamisest 1968. aastal alates. Füüsika-matemaatikakandidaat on J. Lellep 1972., teoreetilise mehaanika kateedri dotsent 1979. aastast. Teaduslikke artikleid ja ettekan-nete teese on tema arvel kaheksakümme.

1990. aastal valiti dots. Jaan Lellep teoreetilise mehaanika kateedri juhaajaks. Ajalugu silmas pidades on tegemist äärmiselt vastutusriika ametiga, kuna tsar-riajast alates on sellel kohal olnud ainult kolm eelkäijat: prof. Guri Kolossov, prof. Gerhard Rāgo ja 1958. aastast prof. Olo Lepik, Jaan Lellepi õpetaja.

Väärt mees on väärt kohta väärt — arvavad kolleegi teoreetilise mehaanika kateedrist ja õnnitlevad päevakangelast.

* Tõestust nõudev väide matemaatikas; erinevalt oma suuremast vennast teoreemist ei ole tema tõestus eriti keeruline.

1 see on lühend sõnadest — mida oligi tarvis tõestada (üks lemmikväljendeist matemaatikaloenguis).

Üliõpilasmütsist

Edustuse esimees Olavi Paide remooniatel, promotsioonirongkäitõstatab hiljuti küsimuse üliõpilasmütsist («UT» nr. 4, 15. 02. 1991). Tundub, et küsimusele ei ole lihtsat vastust. Univormi mistahes reliktid on demokraatlikes üliõpilaskondades kadumas. Ka keskaegset akadeemilist riietust (kübarad, taalarid) kasutatakse vanades ülikoolides vaid eriti pidulikel puhkudel.

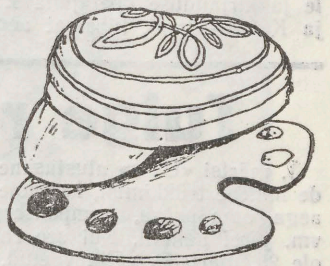
Siiski peame arvestama oma kultuurikeskkonda ja traditsioone. Välistatud tunnused reguleerivad mõndaigi ja liidavad mõttekaaslast. Seetõttu ei tasuks praegugi eitada ka intiimorganisatsioonide tunnuseid, mis mujal on oma aja ära elanud.

Valge põhja ja musta servaga tekkeid kantakse kõikides Põhjamaades, seejuures suurte variatsioonidega nii kuju kui detailide puhul. Tuleb siiski arvestada, et kõnealune tekkel ei ole kusagil igapäevane peakate. Seda kasutatakse vaid pidulikel juhtudel. Põhjamaade suurimad üliõpilaspidustused on 30. aprilli öhtul Walpurgi ööl (r. k. *valborgsmässoafton*) ja 1. mail. Üliõpilasmütsid pannakse pähe südaöö ja neid kantakse 1. mail. Muidu kannavad Põhjamaade üliõpilased tekkeid vaid pidulikel tse-

remooniatel, promotsioonirongkäitõstatab hiljuti küsimuse üliõpilasmütsist («UT» nr. 4, 15. 02. 1991). Tundub, et küsimusele ei ole lihtsat vastust. Univormi mistahes reliktid on demokraatlikes üliõpilaskondades kadumas. Ka keskaegset akadeemilist riietust (kübarad, taalarid) kasutatakse vanades ülikoolides vaid eriti pidulikel puhkudel.

Ja lõpuks. Mäletan, et olime uhked, kui saime stuudiumi lõpuas-taiks (lõpetasin 1959. aastal) oma ülikooli mütsi. Seda on kandnud üliõpilaste paljud põlvkonnad ja ideoloogiaga (ENSV lipuvärvidega) me seda omal ajal ei seostanud — pigem vastupidi, kandes üliõpilasmütsi püüdsime käituda härrasme-hena.

AIN-ELMAR KAASIK

Mida võiks õppida Taani Ülikoolist

MEELDIV ON, kui maailm meie vastu huvi tunneb. Kuigi oleme viimastel aastatel hakanud harjuma, et vähemasti Euroopas sõna «Eesti» enam teadmatult õlgu kehitama ei pane, ei ole juhtumid, mil meiega suhtlemiseks ise initsiatiivi üles näidata, sugugi liiga sagedased. Seepärast teevad niisugused üllatused alati rõõmu.

***

Seekord tuleb juttu Kopenhaageni ülikoolis korraldatud Niels Bohri mälestussümposiumist, kuhu külalistena tutvuma Taani kõrgharidussüsteemiga olid kutsutud 4-liikmelised esindused tähtsamatest ülikoolidest Ida-Euroopas — Budapestist, Prahas, Varssavist, Vilniusest, Riias, Tartus ja Leningradist. Nädalane programm oli planeeritud väga tihe ja põhjalik, vastuvõtt enam kui luksuulik. Iga päev tutvuti ühega ülikooli viiest teaduskonnast, nende alluvuses seisvate kateedritega ja instituutidega. Pole põhjust siinkohal kirjeldada nende ülikooli tehnilist varustust ega loetleda maailmakuulsaid nimesid, Taani vanima ülikooli kasvandikke ja õppejõude.

Enam huvipakkuv oli allakirjutatud Prantsusmaa tudengirevolutsiooni järellainetusest vastu võetud seaduse ülikooli juhtimisest, mis väidetavasti on üks maailma demokraatlikumaid. Üliõpilaste osakaal otsuste langetamisel on võrreldamatult suurem kui meil siin. Sellest kogemusest tasuks meil üht-teist õppida, ehkki võib-olla esialgu tundub utopilisena niisamasuguste õigus-te saavutamine.

Kopenhavns Universitet asutati 1479. aastal kuninga Christian I poolt. Reformatsioonijärgne ülikool taastati 1537, Wittenbergi eeskujuline ülikooli seadus võeti vastu

kaks aastat hiljem. Juba 16. sajandi keskkel anti kuninga otsusega tasuta õppimisvõimalus 120-le üliõpilasele, alates 1623. aastast lisandus sellele tasuta elamisvõimalus. Esimesed naisüliõpilased võeti vastu 1877, uus ülikooli seadus astus jõusse 1970. aastal.

Praegu on Kopenhaageni Ülikoolis 27 000 üliõpilast, võrreldes 70-ndate aastate keskpaigaga on see arv mõnevõrra kahanenud, sest sellest ajast saadik määrab üliõpilaste arvu teaduskonniti haridus-ministeerium. See on ka kõik, rohkem haridusministeerium ülikooli asjadesse ei sekku, kaudselt küll, sest teaduskondadele eraldatakse rahasumma on otseselt sõltuv üliõpilaste arvust teaduskonnas ja selle määrab riik. Niipalju siis riiklikust planeerimisest, millel võivad olla oma varjuküljed, mis aga välistab kindlasti teaduskondade omavahelise näakklemise raha pärast.

Ametimeeste struktuur on ka Kopenhaagenis traditsiooniline, nii ei tohiks olla midagi imekspandavat selles, et ülikooli juhib rektor ja teaduskonda dekaan. Erinevused võrreldes Tartuga algavad aga juba meie mõistes TÜ nõukogust, Konsistoriumist ehk Senatist. Sellesse 40-liikmelisse esinduskogusse kuulub 50% õppejõude, 25% teadustajaid ja 25% üliõpilasi. Erinevalt meist langevad teadustajate huvid üliõpilaste omadega sagedamini ühte kui professoritega ja nii on jõud tegelikult tasakaalus.

Sama suhe 2:1:1 valitseb ka teaduskondlikul tasandil — teaduskonnade nõukogus. Erinevus on ainult see, et teaduskondades on lisaks nõukogudele ka õppekomiteed, millesse ei kuulu ühtki teadustajat, sellesse aga 50% üliõpilasi. Sisuliselt otsustatakse õppeplaanide sisu, maht ja korraldus praktikas veelgi

tasand madalamal, kateedri või osakonna komitees, mille liikmed jagunevad kaheks, võrdselt on õppejõude ja üliõpilasi. See välistab igal juhul üliõpilastele vastuvõetamatute otsuste tegemise, samas aga ei ole tudengitel enamust oma tihtipeale liiga meeleolude mõtete realiseerimiseks.

***

Kõrvutagem seda nüüd pisut olukorraga Tartus. Ülikooli nõukogus ei ole ju numbriliselt asi teab kui hull, sest kümme üliõpilast moodustavad umbes 20% nõukogu koosseisust. Iseküsimus on, keda ja millisel määral nad seal nõukogus ka esindavad. On teaduskondi, kus tööpoolest valimised toimusid ja peaks eksisteerima ka tagasiside. Samal ajal aga ei esinda mõned üliõpilased nõukogus kedagi peale iseenda, mistõttu nende häälel ka teab kui suurt kaalu pole.

Absurdne on ka tähtaeg, kui kauaks üliõpilased nõukokku on valitud — 3 aastat. Selle ajaga kaob ju tubli pool senisest valijaskonnast, uued sisseastujad aga ei oma sageli mingit kontakti oma neist sõltumatult valitud esindajatega. Mõistlik oleks seda aega kolm korda lühendada ja seda mitmel põhjusel.

Esiteks ei teeks sugugi paha sagedamini üliõpilastele teadvustada, et keegi kuskil kõrgel ja kaugel nende huvid eest siiski seista püüab. Praegu ei osata pahatihti kellegi poole nõu ja abi saamiseks isegi pöörduda.

Teiseks, et nõukoguni jõuaks enam värskeid ideid, on kasulik kiirem vahetus.

Ja kolm aastat järjest ühes nõukogus istuda võib osutada suhteliselt väsitavaks, praeguse aja kiire elurütm võib sünnitada mitmeid ettenägematu takistusi nõukogu

töös osalemisel. Tühjaks jäänud kohtadele asendusvalimiste korraldamine ei ole aga sugugi ühepäevatöö ja nii on üliõpilaste esindus sageli tegelikult väiksem kui kümme inimest. Asja otsustajad võiksid selles küsimuses mingi seisukoha võtta ja kehtivat süsteemi üliõpilaste kasuks muuta. Ühtlasi oleks sellest kasu tervel ülikoolil.

***

Keerulisem on olukord teaduskonna tasemel, mille nõukogudes mõned struktuurimuutused kiiremas korras hädavajalikud on. Kindlasti on erinevused teaduskonniti küllalt suured, otsustusõigust on aga mõnelgi pool üliõpilastele väga napilt jagunud.

Mis puutub õppeprogrammidesse, siis sageli kuuleme süüdistust, et teaduskond oleks meelsasti nõus üliõpilastega koostööd tegema, aga need ei ilmuta ise mingit huvi asjade käigu vastu ja ega kedagi saa vägisi sundida. Kena, aga selle huvi tekitamiseks on vaja luua seaduslikud eeldused, sest väga vähe on neid aktiviste, kes omaalgatuslikult suudavad informatsiooni välja jõuda ja sellega siis midagi kasulikku peale hakata.

Arvan, et oleks väga kasulik, kui kateedrid, kes praegu niikui õppeplaanide reformiga tegeleva peavad, oma töösse üliõpilasi kaasaksid. Ja mitte nii, et mõni professor pakub individuaalset võimalust mõnele oma eriti lojaalsele jüngrile, vaid avalikult, andes teada, mis ja kuidas. Siis on ka juba võimalik ametlikult esindajal valida ja neid millekski kohustada. Kasu oleks siingi mõlemapoolne, sest lisaks õppejõududele on nüüd ka arvestatav hulk üliõpilasi välismaal kogemusi omandamas käinud ja võiksid ehk mõne mõistliku näpunäite anda küsimustes, mis õppejõududele kahe silma vahele jää-

nud. Teatud määral vaatavad üliõpilased ja õppejõud asju ikka erinevalt poolt.

Et kõik asjad on nüüd jäetud teaduskondade otsustada, on küllalt raske neid probleeme tsentraalselt, edustuse kaudu lahendada. Mida madalamad struktuuriüksused kõiki eespool esitatud küsimusi lahendada püüavad, seda tõenäolisem on hea tulemus. Arukas oleks niisiis mõlemalt poolt selle poole püüda.

***

Sellest, kuidas on lahendatud üliõpilaste majandusprobleemid, ei ole praegu mõtet pikemat ülevaadet teha. Rikka ja vaese riigi ülikoolid on nii kõrvutatamatud, et hetkel näib lati kõrguse seadmine Tartus Kopenhaageni tasemele suhteliselt utopilisena. Ma ei taha sugugi väita, et Taani riigis miski mada ei oleks, oma tasuta hariduse saamiseks ei piisa Taani üliõpilastel sugugi riigi toetusest ja stipendiumidest, küllalt arvestatav hulk neist on sunnitud õppimise kõrvalt lisatööd tegema.

Ja raha loevad nad ka meist tunn- duvalt hoolikamalt.

Vahest on eelnenus midagi, mille üle järele mõelda ja mille kallal töötada. Kui Taanis õppimine kellelegi sügavamalt huvi peaks pakuma, on päevasel ajal võimalik edustusest läbi astuda, kus mitmesugune info saadaval. Ja see kehtib lisaks Kopenhaagenile ka Uppsala ja Lundi kohta (vt. ka eelmist lehte «Anna mulle õng — Taani»). Kõik on teretulnud! Edaspidi loodame informatsiooni koguda ka kaugemate maade ja suuremate stipendiumide kohta. Teadagi on alati soovitatav keeleoskus, sest ainult inglise keelega igal pool maailmas läbi ei saa. Aga vaja oleks.

Kohtumiseni edustuses Ülikooli 20—305.

KAAREL TARAND

Üliõpilastöövõrk (ÜTB) on ühiskondlik alustel tegutsev üliõpilaste ühendus, kuhu kuuluvad üliõpilased, kes on otsustanud, et nad ei taha end enam kasulik iva üliõpilase jaoks, kel pole tarvis suhelda mingisuguste tähtsate ametnikega, vaid hoopis samasuguste üliõpilastega nagu ta ise on.

ÜTB eesmärgiks on leida kõrgkooli lõpetanutele töökohti.

Siin on kaks kasulikku iva. Esimene on muidugi neile, kes peagi lõpetavad ülikooli ja soovivad tööle astuda. Nende jalavaeva vähendab kindlalt ÜTB-s registreerimine. Seal tegelevad töökoha otsimisega

börsitegelased. Teine iva on peidus nende jaoks, kel seisab lõpetamine ees kaugemas tulevikus. Neil avaneb ÜTB kaudu võimalus kontaktteeruda juba varakult oma tööandjatega. Niisuguse kontakti plusspoolel on üliõpilaste töökoha olemasolu tulevikus, olenevalt töökohast ka teadmine, mida õppida süvendatult. Üliõpilase ja tööandja vahelise kokkuleppega on ehk võimalik ka (materjalne) toetus lisatarkuste kogumisel.

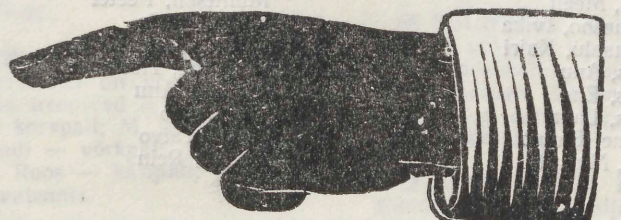
ÜTB-s registreerimiseks loetakse need üliõpilased, kes on täitnud spetsiaalse ankeetavaliduse, mille täitmine pole tasuline ja millega ei kaasne mingeid üliõpilasepoolseid kohustusi. Ankeetavalidus on aluseks

tulevastele suhtele töövõtja (üliõpilase) ja tööandja vahel.

Ankeetavaliduse andmete põhjal toimub üliõpilase sobivuse hindamine pakutavale ametikohale. Selleks et mitte kahjustada nii isiklikku kui ka siit tulenevalt ÜTB mainet, oleks soovitatav täita ankeetavalidus võimalikult ausalt. Bluffimine on avastatav ja bluffija võimalus leida töökoha ÜTB kaudu kahaneb miinimumini.

Ankeetavalidusi on võimalik saada tööpäeviti aadressil: RIIA 12 (EPA) tuba 233, kl. 8—11 ja 14—16.

Üliõpilane, see on Sinu šans! MAIT MARRAN, ÜTB pressiseff

Üliõpilastöövõrk

VALERI BEZZUBOV

Ulikooli vene kirjanduse kateedrit on tabanud järjekordne ränk kaotus: 9. märtsil suri Valeri Bezzubov, kateedri dotsent, tuntud kirjandusteadlane, Eesti Kirjanike Liidu liige.

V. Bezzubov sündis 8. oktoobril 1929. aastal Estonka külas Abhaasias. Tema isa oli venelane, ema eestlannast külakooliõpetaja. Lapsepõlvel on kindlasti tähtis osa Valeri Bezzubovile loomumoments, kakskeelsuses, läbinisti tolerantssuhtumises rahvuslikkusesse ja sügavas huvis vene kui eesti kultuuri vastu.

Tööd tegema hakkas V. Bezzubov noorelt: esialgu kolhoosis, seejärel Tallinna Kinokroonika stuudios. Alles 1950. aastal lõpetas ta keskkooli. Aastail 1950–1955 õppis V. Bezzubov Tartu Ulikooli vene filoloogias osakonnas. Siin ilmnese tema andekus teadusvallas, siin publitseeris ta üliõpilasena oma esimese teadusliku artikli. Ulikooli lõpetamise järel töötas ta vene keele ja kirjanduse õpetajana Lihulas ja Kohtla-Järvel, lühemat aega ka

ajalehe «Sahtjor» toimetuses. Alates 1960. aastast oli V. Bezzubov vene kirjanduse kateedri õppejõud. 1968. a. kaitses ta kandidaadikraadi. 1969–1970. aastal õpetas ta vene kirjandust Ljublini Ulikoolis Poolas. 1973. aastal anti talle dotsendikutse. 1977–1980 oli ta kateedrijuhataja.

V. Bezzubov luges vene ja eesti filoloogidele vene kirjanduse ajalugu, erikursusi L. Andrejevi loomingust, vene XX sajandi dramaturgiast ja teatrist, juhendas sadu kursuse- ja diplomitöid. Tema algatusel ja tema andele toetudes hakkati ülikoolis ette valmistama ilukirjanduse tõlkijaid vene keelest eesti keelde. Seda rasket tööd pidas ta oma südameasjaks kuni viimaste päevadeni. Ta loengud olid alati huvitavad, sügavalt teoreetilised, kontseptuaalsed ja faktirohked. Teda kuulati, sest ta armastas ainet, mida ta luges, ja neid, kellele ta luges.

V. Bezzubovilt on trükitis ilmunud ligemale poolsada tõsist uurimust XX sajandi vene kirjandusest. Ta

oli tunnustatuim professionaal L. Andrejevi loomingu alal nii meil kui välismaal (monograafia «Leonid Andrejev ja vene realismi traditsioonid», 1984). V. Bezzubovi poolt kirjutatud ees- või järelsõnaga on ilmunud paljud vene kirjandusteoste eestindused. V. Bezzubov on ka eesti keskkoolile kirjutatud vene nõukogude kirjanduse õpiku kaasautor.

V. Bezzubov oli ajalehe «Tartu Riiklik Ulikool» venekeelse lisalehe toimetaja, õppemetoodilise kirjanduse vabariikliku komisjoni liige, «Vanemuise» kunstinõukogu, «Loomingu» Raamatukogu, «Vikerkaare» ja «Akadeemia» toimetuskolleegiumide liige.

V. Bezzubov oli sügava hingelise ja vaimse kultuuriga inimene, aus ja tagasihoidlik, kuid vale ja õigluse suhtes vägagi printsiipiaalne.

Mälestame Valeri Bezzubovit kui lugupeetud ja armastatud kolleegi.

Tartu Ulikool, filoloogiateaduskond, vene kirjanduse kateeder

Tulge raha järele!

1. märtsi «UT-s» alustasime nende nimede trükkimist, kes pole tükk aega oma palga, kompensatsiooni vm. järel käinud. Kui see raha ei ole 29. märtsiks välja võetud, kantakse riigituludesse. Igatahes sellest nimekirjast, mis ilmus, on raha järel käinud vähesed. Otsige kusagilt see lehenumber ja vaadake, kas olete kirjast või ei. Jätkame nimede trükkimist.

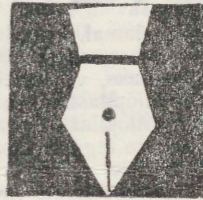
Raha saab kassast kätte igal tööpäeval kl. 12–16-ni. Deponentkaardi saab kätte toast 103 isikut tõendava dokumendi esitamisel.

Kliimask, Jaak
Kobas, Herki
Kofmann, Svetlana
Koglovskaja, B.
Koit, Mare
Kok, Truida
Kokamägi, Kai
Kokkonen, Jouko
Kollo, Tõnu
Kolts, Ivo
Koni, Lemmi
Konvalova, Galina
Konsand, Tiit
Kont, Karin
Koort, Külli
Koppel, Ivar
Koppel, Raido
Korol, Peeter
Kostjutšenko, Lili
Krasohhina, Natalja
Krass, Tiit
Kronberg, Merike
Kruus, Sale
Kruusmaa, Anne
Kruuv, Riho
Krüger, Eve
Kukk, Inge
Kukk, Tiina
Kull, Ingvär
Kull, Hilja
Kull, Mart
Kullus, Ruth
Kurg, Lilli
Kurvits, Lea
Kurts, Hugo
Kuzovkin, Dmitri
Kutsar, Jaan
Kutsar, Dagmar
Kuus, Aare
Kuusik, Tiina
Kuusk, Riina
Kõiv, Anu
Kõiv, Viia
Kõks, Sulev
Kõrv, Mare
Kõrge, Sirje
Kätko, Ouli
Kütt, Selma
Kütt, Meeli
Laanesoo, Ivika
Laansalu, Kairi
Laas, Anu
Laas, Ene
Laas, Lauri
Laane, Elmut
Lail, Margit

Lange, Kalle
Lang, Erika
Langel, Olle
Langel, Ain
Lauk, Margarita
Laur, Raini
Lebedev, Grigori
Leete, Art
Leheste, Signe
Lehtmeis, Andres
Leharkin, Lev
Lelunees, Merit
Lepik, Lillia
Lepik, Argo
Leping, Vambola
Lepsoo, Liina
Leppik, Enn
Liiv, Krista
Liivak, Meeme
Lillo, Maimu
Lindal, Kalev
Lenk, Valter
Linnus, Urma
Lohman, Airi
Loit, Malle
Looga, Oie
Loog, Andrus
Luhakooder, Kaie
Luik, Irina
Lukk, Eve
Lutsar, Irja
Luuk, Mai
Lõhkivi, Endla
Luiste, Riina
Läänelaid, Alar
Maide, Mati
Maiste, Priit
Majajäas, Laine
Maksing, Peeter
Manajeva, Marina
Mangel, Margot
Mangus, Inga
Marjak, Liisa
Mark, Sirje
Matjušev, Grigori
Matsin, Tõnis
Meidla, Lea
Mengel
Merisalu, Eda
Merkuljev, Oleg
Metsandi, Ege
Metsa, Antidea
Metsa, Kirsti
Michelson, Jaanika
Mihhailova, Maimu
Mihkelsoo, Ljudmilla
Mühaste, Andrus
Mikelsaar, Marika
Miller, Feliks
Mirme, Mikk
Misiniene, Reeli
Mody, Naresh
Mody, Ruth
Muiso, Elo
Mogom, Tiit
Munitsin, Peeter
Murd, Karin
Murel, Teet
Murrand, Hans
Mäeots, Anu
Mägi, Leo
Mägi, Taivo
Männi, Rein

Männik, Märt
Möselavski, Mihhail
Möss, Meelis
Namm, Hilja

(Järgneb.)

Keeletoimetaja märkus

«Oigekeelsussõnaraamatus» lisa peatükis «Suur algustäht ja jutumärgid. Nimi ja nimetus» öeldakse muu hulgas järgmist:

«Märkus 3. Allüksuste nimetuste ametlikkust ei ole tavaks näidata: Tartu Riikliku Ulikooli arstiteaduskond jne.»

«Märkus 4. Kui asutuse, ettevõtte, organisatsiooni või kollektiivi tüübinimetus jääb, olgu sõnana või sõnaühendina üksi konteksti, samuti kui ta jääb üksi nime juurde, siis on nii ametlikel kui ka muudel juhtudel soovitatav tarvitada väiketähte: ministeerium v. haridusministeerium /.../, selts jne.»

Kui K. Tarand kirjutab TÜ nõukogu väikeste algustähega, siis mis takistab teda kasutamast sama reeglit, kui jutt läheb edustusele?

KATRIN KERN

NB!

● Järgmisel nädalal ilmuvad 2-leheküljeline reklaamleht abiturientidele (müüki ei tule) ja 2-leheküljeline ülikooliuudistega «UT».

● Järgmises ajalehes on uued «UT» tellimishinnad.

info.info.

Kas tudengilaul lõhki?

Möödunud «Tudengisügisel» ajal oli TÜ klubis elektroonilistele pillidele rajatud bändide ülesastumine, kus osalejaid jätkus küllaga. Praeguse aasta 26. aprillil tuleb traditsiooniline tudengilaulu konkurss, kuhu on oodatud eeskätt tekstist lähtuvad palad. Kas muusikat toetavad naturaalpildid või esinetakse a capella, on muidugi igaühe enda asi. Argu elektrikitaristid ja nende kaaslased nüüd arvaku, et neid tõrjutakse. Ei midagi säärast.

Et viimaste aastate «Tudengilaul» on aga kujunenud maratoniliselt pikaks ja vaikselt üksikesinejate suhtes varasemast ebavõrdsemaks, siis

loogiline on konkurss kaheks jaotada. Ja miks mitte teha seda heli- ja pilditamisega vahendeist lähtudes? See pärast jätame elektripillid sügisel. Organiseerijad loodavad, et rahaliselt ja muud preemiaid jätkub mõnemale konkursile.

«Tudengilaulule» tulgu peamised üliõpilased, seda oma tekstidega ja/või viisidele loodud paladega. Loomulikult ei lükata tagasi ka proodi-koodi-oodilisi etteasteid. Täiendavat teavet TÜ klubi telefonilt 73838.

JAAN MALIN

EUE õitseb edasi

Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas on alanud regioonide ja rühmade komplekteerimine. Infot saab kõrgkoolide malevastenditelt ja EUE keskstaabist.

Välja on pakitud rühma tegevise võimalusi Venemaal, Lätis, Mustal mere ääres jm.

Alanud on ka välisrühmade komplekteerimine (huvilistest on eelisjärjekorras staažiga malevlasted, kes valdavad keelt ja omavad motivatsiooni töödeks rahvusvahelistes vabatahtlikes töölaagrites).

Registreerime välismaale tööle minna soovijaid. Kirja tuleb panna nimi, sünniaeg, aadress, telefon, mis tööd soovitakse teha, mis riiki.

EESTI AKADEEMILINE ORIENTAALSELTS

Teisipäeval, 19. märtsil kl. 16.15 toimub TÜ Raamatukogus raamatukogunduse kabinetis (ruum nr. 202) EESTI AKADEEMILISE ORIENTAALSELTSI

avalik akadeemiline loeng teemal:

I osa. Indoneesia vanad kirja-keeled. Ülevaade;

II osa Vana-Jaava sandhi ja värsisüsteemid.

Lektor on EAO kirjavahetajaliige ÜLO SIRE (Moskva, Orientalistika Instituut).

Oodatud on kõik huvilised, eriti need, kes tegelevad võrdleva poeetika küsimustega.

KIRJANDUS-HUVILISED!

Rootsi keele lektori Halliki Mälgu loengud rootsi kirjandusest toimuvad peahoones aud. 232. Järgmine loeng 22. märtsil kell 14.15.

RAAMATUKOGUS

Teisipäeval avati näitused «VILLEM REIMAN 130»

ja «SOOME GRAAFIKA» (Hanne ja Jukka Kinanen).

Esmaspäevast on kohviku ees vaadata GLEB NETŠVOLODOVI joonistused ja graafika.

Neljapäeval avati väljapanek «JULIUS ORO-OENGÓ 90».

LOENG LÜKKUB EDASI!

Helju Taugi loeng «Muusikaliste põhižanride ajaloolisest arengust», mis oli välja kuulutatud 19. märtsiks raamatukogus, lükkub edasi. Vabandame.

DISKOOHTUD

REEDEL, 15. märtsil «... ja letised ründavad märtsis» DJ Jüri Jensen.

LAUPÄEVAL, 16. märtsil tantõhtu vana hea «FIXIGA».

PUHAPÄEVAL, 17. märtsil DJ Toivo Tenno.

Baar lahtil! Algu kell 21. Üliõpilaspilet kaasal!

PUHAPÄEVA PARASTLOUUKOGU PEREGA MULTIKUVAATAMAI! 17. märtsil kell 14 klubis.

JÄTKUVAD TANTSUOHTU NARVA mnt. 27 KOHVIKUS KOLMAPÄEVITI DISKO. NELJAPÄEVITI teeb muusika ansambel «TETRAKORD».

Baaris väike kokteil! Algu kell 20. Üliõpilaspilet kaasal!

«GAUDEAMUS» on tulekul! ÜLIKOOI PUHKPILLIORKESTER hakkab taas koos käima ESMAPÄEVITI ja NELJAPÄEVITI klubis.

Dirigent Johannes Mitt on kõiki endisi pillimehi ja loomulikke ka uut täiendust.

TULE KINDLASTI!

ULIKOOI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ulikooli t. 18. TU, ruumid 240, 241, tel. 35180. Tellim. nr. 588. Tiraaž 2000.

Tartu Trükkikoja trükk. Tartu, Ulikooli 17/19. III. «UT» ilmub reed

Universitas Tartuensis

• EV ÜLIKOOLIDE
SEADUSE PRO-
JEKT — 2. JA
3. LK.

• AMETIÜHINGU-
KONVERENTS
JA PALGAD —
4. LK.

Ülikool tänab

KIRI TARTU ÜLIKOOLI FONDI
JUHATUSE ESIMEHELE
HÄRRA WALTER VÄARSILE

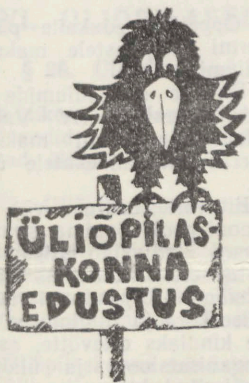
Austatud härra Väarsi,
TÜ Fond määras 1990. aasta sihtotstarbelise summa biokeemia edendamiseks Tartu Ülikoolis. Fondi nõuandev toimikond pidas otstarbekaks muretseda selle raha eest tänapäevast arvutustehnikat. Seejuures arvestati, et biokeemiaalaseid uuringuid ja õppetööd tehakse TÜ erinevates teaduskondades ja laboratooriumides.

Käesolevaga on mul hea meel tänada TÜ Fondi selle sihtotstarbelise kingituse eest ja teatada, et kõik tellitud arvutid on jõudnud ülikooli ning võetud kasutusele arstiteaduskonna bioorgaanilise ja bioloogilise keemia kateedris, keemiaosakonna bioorgaanilise keemia laboratooriumis, bioloogiaosakonna taimefüsioloogia ja biokeemia kateedris ning üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi elutegevuse hormonaalregulatsiooni laboratooriumis.

Parimate soovidega

JURI KÄRNER,
rektor professor

Anname teada

Edustuse (ruumi) on hõivanud olmeprobleemid. Siiski ei tohi unustada ka haridusküsimusi.

Seoses sellega toimub edustuse ruumis neljapäeval, 28. märtsil kell 18.15

HARIDUSE JA ÕPPETÖÖ
TOIMKONNA LAHTINE
KOOSOLEK.

Oodatud on kõik üliõpilased, kellel on edustuse hariduspoliitika kohta midagi öelda.

RSR tuli Soomest

Pääaegu samal ajal kui lõppesid Soome parlamendivalimised, jõudis Soomes lõpule ka üliõpilasseltsi RSR programm. Käidi külas Turu Ülikooli «P» klubi kutsel. Tegemist on välispoliitikast ja poliitilisest ajaloost huvitatute ringiga, kellega RSR-i seovad mitmeaastased sidemed. Kui meie siin püüdsime pakuda neile võimalikult erinevaid kohtumisi, sealhulgas ka Ülemnõukogus, siis võõrustajad püüdsid vastata enam-vähem samaga. Seejärel pärast õnnestust tänu neile tutvuda mõningate kohtadega, kuhu tavaliine küllaline enamasti ei satu, nagu Parlament ja Keskpank.

Turu Ülikooli kantslerilt kuulsime, et palju kardetud majanduskriis on jõudnud juba ka ülikooli — umbes 30% kohtadest on külmutatud. Kedagi otseselt vallandatud pole, kuid vabadele kohtadele uusi ei võeta. Mõningaid probleeme on

lõpetajatel tekkinud kohtade leidmisega. Valitsus vähendas ülikooli eelarvet, mille tõttu venib ülikooli mitme hoone ehitamine.

Kohtusime veel Turu linnasade-ga, kes toonitasid igati oma sõbraliku suhtumist Tartusse ja selle ülikooli.

Meil oli ka kohtumisi Soome poliitikutega, sealhulgas hr. Juhani Talvega, kes kasutas valimiskampaaniat Balti probleemi teadvustamiseks põhjanaabritele. Oli diskussioone mitmete õppejõudude ja üliõpilastega. Neist tuntuim on vahest Juhani Mylly nimi.

Mis puutub «Vigla show» tagajärgedesse, millest meie press nii palju kirjutas, siis tundus see küll nende inimeste väljamõeldis olevat, kes sel ööl tuhandeid närvirakke kaotasid.

JAANUS SÄGI

Üliõpilaste toetustest

Mõni sõna vastuseks 12. märtsi «Valitsuse veeru» viimase lõigu sulgudes toodud lausele (vt. «Universitas Tartuensis» 15. 03. 91. nr. 8).

Rektori fondi toetustest jätsid üliõpilased sel aastavahetusel välja võtmata tervelt veerandi (!)...

Toetuse avalduse dekaani, prodekaani (edaspidi stipendiumikomisjoni esimehe) pealdisega toob üliõpilane (vahest ka dekaani töötaja) rektori sekretäri. Iga kord olen selgitanud, et toetusraha ei anta kassast stipendiumivolinikule, sellele tuleb isiklikult järele minna, kaasas üliõpilaspilet. Aastavahetusel rõhutasin ja hoiatasin igaüksikjuhul, et need summad on eraldatud kalendriaastaks, neid järgmise aastase üle ei kanta. Kõigi arusaamatuste puhul olen palunud uuesti minu poole pöörduda. On olnud juhtumeid, kus üliõpilased kurdavad, et nende avaldus pole raamatupidamisse jõudnud. Ka

sel puhul on võimalik kõike täpselt kontrollida, sest iga avalduse olen kuupäevaliselt registreerinud ja raamatupidamisele edastanud allkirja vastu.

Seega — vahelüli oleks nagu olema... (Võib aga olla, et peaks olema veel keegi, kes toimetaks raha igale avalduse esitajale isiklikult kätte? Tasuks mõelda...)

BENITA VISSSEL,
rektori sekretär

Parandus

Viimase ülikooli lehe valitsuse veerus on minupoolne eksitav viga. Lõigus, kus on juttu konkursi väljakuulutamise ja töölepingu alusel tööleasumisest, tuleb lugeda: «65-aastaseks saanud õppejõud, kateedrite ja allüksuste juhatajad» (mitte pensioniikka jõudnud...) Andestagel

VEERA ANT

Kas Gustav Adolfiga asjad korras?

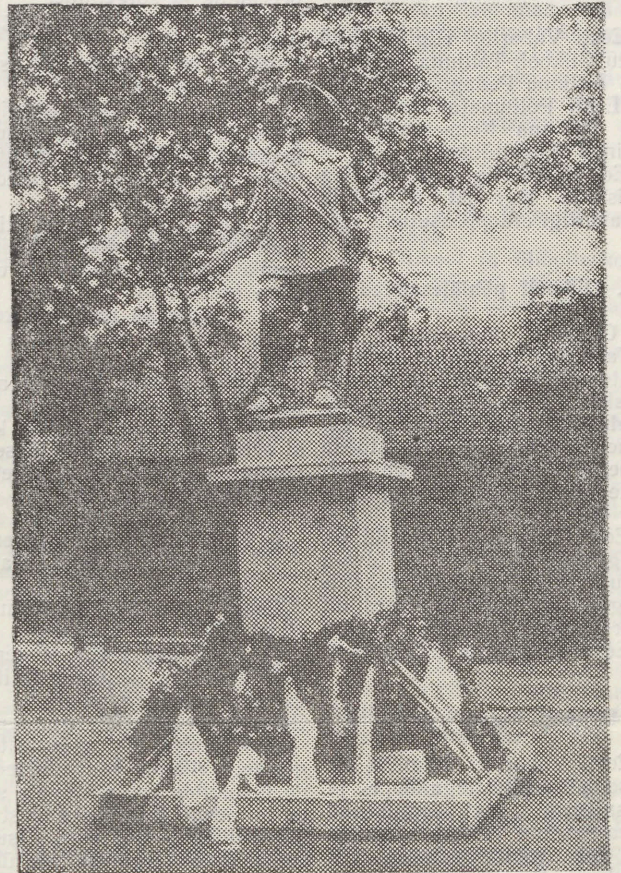
Tundub, et Rootsi poole pealt küll.

Hiljaaegu viibisid Tartus ülikooli rektori Jüri Kärneri vastuvõtul Rootsi peakonsul Leningradis Dag Sebastian Ahlander ja Uppsala ülikooli rektor Stig Strömholm. Nad tegid teatavaks, et Rootsis tegutsenud autoriteetne komisjon valis välja seal olevatest Gustav II Adolfi kujudest nende arvates sobivaima variandi. Selle kipsvormi valmistamise kulud võtab lahkelt enda kanda Uppsala ülikool. Meie ülikooli GA komisjon arutas 4. märtsil rektori eesistumisel seda rootslaste uut ettepanekut. Leiti, et see on igati vastuvõetav ning parim, mida soovida võiks. Nõusolekust teatati Uppsalasse.

Sealtpoolt lubatakse kipsvorm valmis teha käesoleva aasta juuni lõpuks. Meie ülesandeks jääb nüüd kiiremas korras välja selgitada vana kuu graniitpostamendi sobivus uue kujuga. Esmapiigul tundub, arvestades kuu mõõtmeid, et lahku-minekuid ei tohiks nagu olla, kui siis ehk mõne sentimeetri ulatuses. Onneks on algpostamendi täpsed joonised skulptor O. Strandmani lese valduses Göteborgis. Seega on meiepoolseks kiireks ülesandeks teha reis Rootsi, et postamendi moodud paika panna. Ilma selleta ei saa kiviraiduritele tööd kätte anda. Nii pronkskuju kui aluspostament peavad sügiseks valmis olema. Ausamba pidulik taasavamine toimuks kuninga 359. surma-aastapäeval, s.o. 6. novembril 1991.

Kui palju see maksma läheb? GA komisjonil on praeguste hindade alusel kõigi vajalike tööde osas ülevaade olemas. Mida kiiremini ausammas valmis tehakse, seda odavam tuleb. Muidugi ei öelda ära nii materiaalsest kui füüsilisest abist. Oma osalemist on pakkunud ka rojalistide partei ning hiljaaegu võisime «Postimehest» lugeda, et baltisakslased lubavad omapoolset rahalist toetust. Loodame, et ajapikku ilmub veel teisigi, kes selle ettevõtmise tähtsusest aru saades kultuurilembesust konkreetsel viisil üles näitavad.

TULLIO ILOMETS

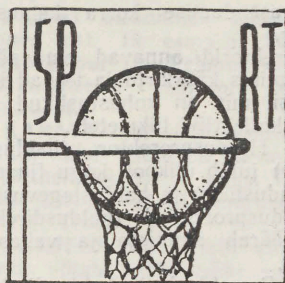
Gustav II Adolf (19. det. 1594 — 6. nov. 1632) Rootsi kuningas 1611 — 1632, Karl IX poeg. Kirjutas Nürnbergi juures sõjalaagris 30. juunil 1632 alla Tartu ülikooli asutamise aktile. Langes 6. novembril 1632 Lützeni lahingus.

Mälestussamba pidulik avamine oli 27. juunil 1928. aastal. Foto on tehtud ilmselt avamise päeval, sest samba jalamil on pärjad, sambal puuduvad veel tekstid. Maha võeti ta 15. mail 1950. aastal.* Kuju ja postament hävitati. Säilinud on ainult kaks kannust kuninga saabaste küljest. Need annetas 1990. aasta mais ülikooli ajaloo muuseumile ülikooli töötaja hr. Voldemar Lipping.

TULLIO ILOMETS

* prof. H. Normanni päeviku andmeil, hr. T. Pruuli vahendusel.

Sportima!

sed alad — M. Paama ja M. Aidla.

Kavas on organiseerida jooksukool, mille eesmärgiks on süstemaatiline jooksuharrastus koos vastavate teadmistega. Kooli võetakse üliõpilasi, töötajaid ja nende lapsi. Senine kehaline ettevalmistus ei mängi rolli. Tegevus ei piirdu ainult jooksuga. Arendatakse kõiki kehalisi võimeid.

Infot saab hommikupoolikuti kergejõustiku kateedrist Puistee 43 tel. 3 34 59 või kergejõustikumaneerist Ujula 4 treeninguaegadel, st. 17—20.

• PALLIMÄNGUD. Järgusportlased, kel on võistlusspordi huvi, teid treenivad E. Lapp ja A. Laos — korvpall; M. Tensing ja T. Kajandi — võrkpall; M. Visnapuu ja R. Roos — käsipall; P. Sumre — lauatenis.

Harrastusspordi suunitlusega rühmad on korvpallis — A. Laos ja V. Lenk ning võrkpallis — M. Tensing ja T. Kajandi.

Treeningud toimuvad spordihallis Ujula 4. Infot saab sportmängude kateedrist Ujula 4 tel. 3 41 88.

Sulgpalli rühmadesse võetakse huvilisi, kellel on mõningane koge-

mus sulgpalli tabamiseks reketiga ja kellel on oma reket. Treener on H. Valgmaa. Infot saab võimlemise kateedrist Lai t. 37 tel. 3 52 43.

• UJUMINE. Kõik, kes oskavad ujuda, võivad seda ka teha, kui on ennast kirja pannud veespordikateedris Jakobi 5—206 tel. 3 52 47 ja maksnud 30 kop. vetelpäästeühingu liikmemaksu. Tunnid toimuvad õhtuti «Dünamo» basseinis, treenerid K. Haljaste, T. Peterson ja M. Kaljo.

• SÕUDMINE. Kirkovene sõudmine — võetakse vastu kõiki soovijaid. Akadeemiline sõudmine — mehed pikkusega 190 cm, naised 180 cm, kes on varem tegelenud mõne vastupidavusalaga.

• AERUTAMINE. Kellel on II spordijärk, saab edasijõudnute rühma. Algajate rühm komplekteeritakse 1. aprillil soovijatest. NB! Ujuda peab oskama.

Info nii ujumise, sõudmise kui aerutamise kohta veespordi kateedrist Jakobi 5—206 tel. 3 52 47.

(Järg 3. lk.)

EESTI VABARIIGI

I. ÜLDSÄTTED

§ 1. Ülikoolide seaduse ülesanne

Ülikoolide seaduse ülesanne on:

- 1) määrata kindlaks ülikooli osa ja õiguslik seisund Eesti Vabariigis;
- 2) luua Eesti Vabariigi kodanikele ülikoolihariduse ja teaduskraadide omandamise ning teadusliku loomemõime arendamise ja loomingu-vabaduse kaitse õiguslikud tagatised;
- 3) tagada ülikoolikeskne teaduskorraldus, mis võimaldab orgaaniliselt ühendada õppetöö teadusliku uurimistööga (loometööga) ja rajada ülikoolihariduse andmine teadustöö tulemustele.

§ 2. Eesti Vabariigi ülikoolid

(1) Eesti Vabariigi riigiülikoolid on Tartu Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Pedagoogiline Instituut, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Tallinna Konservatoorium ja Tallinna Kunstiülikool.

(2) Eesti Vabariigi eraülikoolide asutamist ja tegevust reguleerib Eesti Vabariigi eraõppeasutuste seadus.

§ 3. Ülikooli põhiülesanded

(1) Ülikooli ülesanneteks on Eesti Vabariigi kodanike hariduspüüdluste rahuldamine, humanse maailmakäsitluse ja kõrge kutse-eetika rahvusliku haritlaskonna kasvatamine, teaduslike uurimistööde tegemine, ülikooliharidusega eriteadlaste täiendusõppe korraldamine.

(2) Eesti Vabariigi ülikoolid on oma tegevuse profiilile vastavate teadusuuringute keskuseks vabariigis ning ainult ülikooli juures on võimalik kaitsta teaduskraade vastavalt Eesti Vabariigis kehtestatud korrale.

§ 4. Ülikooli õiguslik seisund

(1) Eesti Vabariigi ülikoolid on juriidilise isiku õigustega õppe- ja teadusasutused, kes tegutsevad käesoleva seaduse ja oma põhikirja alusel, mis registreeritakse EV Ülemnõukogu Presiidiumis.

(2) Ülikooli juurde võidakse luua iseseisvad juriidilisi isikuid õppe-, teadus- ja ülikooli majandustegevuse arendamiseks.

(3) Ülikooli juurde võidakse luua üliõpilasorganisatsioon, seltse, ringe, klubisid jt.

§ 5. Ülikooli töökorralduse üldpõhimõtted

(1) Ülikool on oma tegevuses autonoomne. Käesoleva seadusega sätestatud piires on ülikoolil ainuõigus otsustada oma ülesannete täitmise viiside ja eraldatud ressursside käsutamise üle.

(2) Ülikooli põhikiri ja praktiline tegevus peavad vastama EV haridusseadusele, EV ülikoolide seadusele ja teistele seadustele ning nende täitmiseks vastu võetud EV Valitsuse määrustele.

(3) Opetamine ja teadustöö ülikoolis on suunatud isiksuse vabale arengule, kolbeliste väärtuste kindistamisele ning hariduse ja harituse väärtustamisele.

(4) Ülikooli õppeprotsess on mitmeastmeline ja lõpeb erineva taseme diplomite (tunnistuste) väljandamisega.

(5) Üliõpilaskond võtab oma esindajate kaudu osa ülikooli õppeprotsessi arengukavade tegemisest ja vastavate otsuste langetamisest.

§ 6. Eesti Vabariigi kõrgemate riigivõimu- ja valitsemisorganite pädevus ülikoolide alal

(1) Eesti Vabariigi Ülemnõukogu pädevusse kuulub:

- 1) ülikoolihariduse ja teaduse arengu üldsuundade kindlaksmää-

See siin on ainult seaduse projekt. Et seadus oleks meie vastuvõetav ja meelsasti täidetav, selleks on vaja ka TU inimeste arvamusi. Ülikooli esindajad, kes projekti senistel aruteludel osalenud, ei nõustu sugugi projekti kõigi punktidega. Kõik arvamused, täiendused, parandused on oodatud (NB! projekti keel ei ole veel lõplikult viimistletud). Nii et arvamused kiiresti paberile! Need palutakse tuua kuni 1. aprillini õppeosakonda Lea Michelsoni kätte, võib ka lehetalitusse, kõik toimetatakse edasi.

ramine ning nende elluviimiseks vajalike õiguslike, majanduslike, organisatsiooniliste ja muude tagatiste loomine;

- 2) ülikooli ainelise baasi perspektiivse arendamise kavade kinnitamine;
- 3) iga ülikooli õppe- ja teadustöö riigieelarvest põhifinantseerimise üldmahu kinnitamine ühtse summana;
- 4) ülikooli asutamine, reorganiseerimine ja sulgemine;
- 5) ülikooli põhikirja registreerimine.

(2) Eesti Vabariigi Valitsuse pädevusse kuulub:

- 1) ülikoolitöötajate ametipalkade piirmäärade ning tunnitasu alamäärade kehtestamine ning nende muutmine vastavalt elukalliduse indeksi muutumisele;
- 2) üliõpilastele riiklike stipendiumide piirmäärade kehtestamine ning nende muutmine vastavalt elukalliduse indeksi muutumisele;
- 3) õppemaksu määrade kehtestamine vastavalt käesolevale seadusele.

(3) üliõpilastele krediidi andmise korra kindlaksmääramine.

(3) Ülikooli puudutavaid küsimusi arutatakse ja otsustatakse riigivõimu- ja valitsemisorganite ülikooli esindaja osavõtul.

§ 7. EV Haridusministeeriumi pädevus ülikoolide alal

Eesti Vabariigi Haridusministeeriumi pädevusse kuulub:

- 1) ülikoolide tegevust reguleerivate seaduste ja nende täitmiseks vajalike valitsuse määruste projektide väljatöötamise korraldamine;
- 2) koostöös EV riigikontrolliorganitega riikliku kontrolli teostamine ülikoolide kohta käivate seaduste ja nende täitmiseks vastu võetud valitsuse määruste, otsuste ja korralduste järgimise üle ülikoolides;
- 3) EV kõrgemate riigivõimu- ja valitsemisorganite poolt nende pädevuse piires antud konkreetsete ülesannete lahendamine ülikoolide alal;
- 4) riikliku teaduspoliitika elluviimine ning haridustegevuse alaste uurimistööde koordineerimine ja tellimine;
- 5) riikliku tellimuse esitamine ülikoolidele;
- 6) Eesti Vabariigi ülikoolide tegevuse koordineerimine;
- 7) kaasaitamine sidemetega loomisele ja arendamisele teiste kõrgkoolide ja teadusasutustega väljaspool Eesti Vabariiki.

§ 8. Sidemed teiste organisatsioonidega

Ülikool arendab teiste ettevõtete, asutuste ja organisatsioonidega sidemeid võrdse partnerluse alusel.

§ 9. Ülikooli välissuhted

Integreerumiseks maailmakultuuri arendab ülikool iseseisvalt välissuhteid ja välismajandustegevust.

II. ÜLIKOOI STRUKTUUR JA JUHTIMINE

§ 10. Ülikooli struktuur

(1) Ülikooli organisatsiooniline struktuur määratakse kindlaks ülikooli põhikirjaga, lähtudes käesolevast seadusest, ülikooli tegevuse ulatusest ja selle üksikvaldkondade eesmärkidest.

(2) Ülikooli struktuuriüksusteks on teaduskonnad, instituudid, osakonnad, kateedrid, õppetoolid, laboratooriumid ja muud ülikooli tegevuseks vajalikud struktuuriüksused.

(3) Ülikoolil on õigus muuta oma struktuuri vastavalt ülikooli ülesannete muutumisele.

§ 11. Ülikooli juhtimine

(1) Ülikooli juhivad ülikooli nõu-

kogu, valitsus, rektor, prorektorid ja haldusdirektor.

(2) Ülikooli struktuuriüksusi juhivad struktuuriüksuste põhimäärustes nimetatud kollegiaalsed organid ja ametiisikud.

§ 12. Ülikooli nõukogu

(1) Ülikooli kõrgeim kollegiaalne juhtimisorgan on ülikooli nõukogu, mille moodustamise kord, pädevus ja tegutsemise alused sätestatakse ülikooli põhikirjas.

(2) Ülikooli nõukogu otsused on kohustuslikud ülikooli kollektiivi liikmetele.

(3) Rektoril on õigus peatada nõukogu otsuse täitmine ja esitada küsimus uuesti läbivaatamiseks järgmisel nõukogu istungil. Kui nõukogu võtab teistkordselt vastu sama otsuse, siis otsus jõustub.

§ 13. Ülikooli valitsus

(1) Ülikooli operatiivseks juhtimiseks moodustatakse ülikooli valitsus, kuhu kuuluvad rektor, prorektorid, haldusdirektor, dekaanid, üliõpilaskonna esindaja ja muude allüksuste juhid vastavalt vajadusele. Ülikooli valitsuse moodustamise kord, pädevus ja tegutsemise alused sätestatakse ülikooli põhikirjaga.

(2) Ülikooli valitsuse otsused on kohustuslikud ülikooli kollektiivi liikmetele.

§ 14. Ülikooli juhtkond

(1) Ülikooli juht on rektor, kes valitakse ülikooli kollektiivi esindajate poolt kuni viieks aastaks põhikirjas sätestatud korras.

Rektori vannutab ametisse Eesti Vabariigi Ülemnõukogu esimees.

(2) Rektor juhib ülikooli tegevust ning kannab vastutust ülikooli üldseisundi ja arengu eest ning annab oma tegevusest aru ülikooli nõukogule ja valitsusele. Rektori pädevus määratakse kindlaks ülikooli põhikirjaga.

(3) Rektor annab oma pädevuse piires käskkirju ja teeb korraldusi, mis on kohustuslikud ülikooli kollektiivi liikmetele.

(4) Rektor esindab ülikooli ja teavitab ülikooli nimel erivolitusteta.

(5) Prorektorid juhivad ülikooli õppe- ja teadustööd ning asendavad rektorit tema äraolekul.

Prorektorid määrab ametisse ja vabastab rektor eelneval kooskõlastamisel ülikooli nõukoguga.

(6) Prorektorite pädevuse ja rektori asendamise korra kehtestab rektor.

Prorektorid annavad oma pädevuse piires käskkirju ja teevad korraldusi, mis on kohustuslikud ülikooli kollektiivi liikmetele.

(7) Haldusprorektor (haldusdirektor) juhib ülikooli kogu finantsmajanduslikku ja haldustegevust.

Haldusprorektori (haldusdirektori) määrab ametisse ja vabastab rektor.

(8) Prorektorid ja haldusdirektor vastutavad oma tegevusvaldkondade juhtimise ja arengu eest ning annavad oma tegevusest aru rektorile, nõukogule ja valitsusele.

(9) Prorektorid ja haldusdirektor tegutsevad ülikooli nimel erivolitusteta.

§ 15. Ülikooli struktuuriüksuste juhtimine

(1) Ülikooli struktuuriüksusi juhivad struktuuriüksuste põhimäärustes nimetatud kollegiaalsed organid ja ametiisikud.

(2) Ülikooli struktuuriüksuste juhid valitakse või määratakse ametisse ülikooli põhikirjaga sätestatud korras.

(3) Ülikooli struktuuriüksuste juhid vastutavad oma allüksuste töö korralduse ja arengu eest ning annavad oma tegevusest aru rektorile,

prorektoritele ja oma allüksuse nõukogudele.

III. ÜLIÕPILASTE VASTUVÕTMINE JA ÕPPETÖÖ KORRALDUS

§ 16. Üliõpilaste vastuvõtmine

(1) Eesti Vabariigi ülikoolidesse astumiseks on võrdne õigus konkureerida kõigil keskkraadiga Eesti Vabariigi kodanikel, Eesti Vabariigis alaliselt elavatel välismaalastel ja kodakondsuseta isikutel. Välisriikide kodanike õppima asumine reguleeritakse erilepinguga.

(2) Päevasesse osakonda võetakse õppima kuni 35 aasta vanuseid (erandina ülikooli nõusolekul ka vanemaid) isikuid, õhtustesse, kaugõppeosakonda ja eksternatuuri astujate vanust ei piirata.

(3) Vastuvõtukord ja -tingimused reguleeritakse ülikooli vastuvõtu-eeskirjadega.

(4) Vastuvõtu-eeskirjad ja õpetatavate erialade loetelu kinnitab ülikooli nõukogu.

(5) Üliõpilaste vastuvõutplaani erialade (õppesuundade) loikes kinnitab ülikooli nõukogu kooskõlastatult EV Haridusministeeriumi ja muude valitsemisorganitega, lähtudes Eesti Vabariigi vajadustest ja ülikooli võimalustest. Vastuvõutplaani koostamisel arvestatakse riiklikku tellimust, asutuste, ettevõtete ja organisatsioonidega sõlmitavate lepinguid ning üksikisikute õppimissoove.

§ 17. Õppetöö korraldus

(1) Ülikooli õppeprotsessi korraldus tagab kõrgema hariduse ja teaduskraadide omandamise.

(2) Ülikooli õppeprotsess on astmeline:

1) 4- kuni 6-aastase õppeaja jooksul omandavad üliõpilased üld- ja erialase kõrghariduse;

2) 1- kuni 2-aastase õppeaja jooksul toimub kõrghariduse saanute spetsialiseerumine, magistrieksami sooritamine ja valmistumine magistriskraadi kaitsmiseks (magistraatur);

3) 3- kuni 4-aastase õppeaja jooksul toimub valmistumine doktori- kraadi kaitsmiseks (doktorantuur).

Üleminekul ühest astmest teise võib esineda vaheaegu. Õppeprotsessi astmelisuse ja astmete kestuse erialati määrab kindlaks ülikooli nõukogu.

(3) Üliõpilasi koolitatakse neljas õppevormis: päevases, õhtuses, kaugõppes ja eksternatuuris. Põhiõppevormiks on päevaõpe. Opetatavate erialade loikes määrab õppevormid ülikool.

(4) Ülikooli õppetöö korralduses rakendatakse vastavalt vajadusele aine- või kursusesüsteemi.

(5) Õppetöö viiakse läbi ülikooli nõukogus kinnitatud õppetöö korraldamise eeskirjade, teaduskondade ja osakondade nõukogus kinnitatud õppeplaanide ja -programmide alusel.

(6) Ülikoolis on õppekeeleks eesti keel. Muude keelte kasutamise õppekeelena õpperühmades või ainetes otsustab ülikooli või allüksuse nõukogu.

(7) Ülikoolist eksmatrikuleerimise kord sätestatakse ülikooli sisekorra (kodukorra) eeskirjadega.

§ 18. Ülikooli lõpetamine

(1) Õppeplaani nõuded täitnud üliõpilased tunnustatakse ülikooli nõukogu poolt kehtestatud korras ülikooli lõpetanuiks ning neile antakse diplom, mis tõendab ülikooli vastava astme (haru) lõpetamist diplomil märgitud erialal.

(2) Spetsialiseerumise korral võib kaasneda diplomile kutsetunnistuse andmine.

(3) Koos diplomiga (kutsetunnistusega) antakse lõpetajale õpi-

tud aineid ja nende mahtu kajastav hinneteleht.

(4) Teaduskraade annab lõpetajatele ülikooli juurde moodustatud teaduskraadide kaitsmise nõukogu kooskõlas Eesti Vabariigi Valitsuse ja ülikooli nõukogu poolt kehtestatud eeskirjadega.

Teaduskraadi kaitsmisel antakse lõpetajatele vastav diplom.

(5) Diplomite ja kutsetunnistuste vormid kehtestab EV Haridusministeerium.

IV. ÕPPEMAKS JA STIPENDIUMID

§ 19. Õppemaks

(1) Ülikoolis õppimine on tasuline. Õppemaksu suuruse määrab Eesti Vabariigi Valitsus.

(2) Õppemaks ei või ületada 25% üliõpilase koolitamiseks minevatest kulutustest.

(3) Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide tellimisel eriprogrammi järgi õppivate üliõpilaste täiendav koolituskulud hüvitab ülikoolile tellimuse esitanud ettevõtte, asutus või organisatsioon.

(4) Hea õppeedukuse või raske majandusliku olukorra puhul on ülikoolil õigus vabastada üliõpilasi õppemaksust. Õppemaksust vabastamise korra kehtestab ülikool.

§ 20. Stipendiumid ja abirahad

(1) Opetöös edukaile päevase õppevormi üliõpilastele makstakse stipendiumi.

(2) Riiklike stipendiumide piirmäärad kehtestab EV Valitsus. Riiklikku stipendiumi makstakse eeliskorras eriti andekatele üliõpilastele.

(3) Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni poolt õppima suunatud üliõpilased kindlustab stipendiumiga vastav ettevõtte, asutus või organisatsioon. Stipendiumi suurus, maksmise kord ja tingimused määratakse kindlaks ettevõtte, asutuse või organisatsiooni ja üliõpilase vahel sõlmitud lepinguga.

(4) Ettevõtte, asutuse ja organisatsiooni võivad asutada sihtstipendiume, mille kasutamise kord määratakse kindlaks ülikooli ja stipendiumi asutaja vahelise kokkuleppega.

(5) Majandusraskustes olevatele üliõpilastele makstakse riiklikku abiraha. Selle suurus ning maksmise korra kehtestab ülikool.

§ 21. Õppelaen

(1) Eesti Vabariik tagab üliõpilastele õpiajal pikaajalise madala protsendilise õppelaenu saamise võimaluse kuni elatusmiinimumi ulatuses.

(2) EV eelarves nähakse ette vahendid õppelaenu andmiseks üliõpilastele. Krediidi liimit määratakse ülikooliti.

(3) Laenu andmise tingimused määrab EV Valitsus kooskõlastatult pangaga.

(4) Ettevõtte, asutus või organisatsioon, kuhu ülikooli lõpetaja tööle asub, võib viimase poolt võetud laenu tagastada pangale kas täielikult või osaliselt. Laenu tagastamise tingimused määratakse kindlaks ettevõtte, asutuse või organisatsiooni ja ülikooli lõpetaja vahelise kokkuleppega.

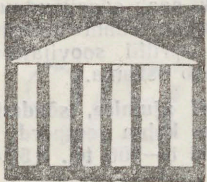
(5) Kui ülikooli lõpetaja asub lepingu alusel tööle riigiteenistujana, siis kustutatakse tema poolt võetud õppeplaani järk-järgult. Laenu kustutamise tingimused määrab EV Valitsus.

V. TÄIENDUSKOOLITUS

§ 22. Täienduskoolituse eesmärk

Täienduskoolituse eesmärgiks on diplomijärgne kutse- või erialane teadmiste täiendamine kvalifikatsiooni säilitamiseks ja tõstmiseks või täiendava eriala saamiseks ning ülikooli lõpetanute harituse süvendamiseks.

(Järg 3. lk.)

ÜLIKOOLOLIDE SEADUS

(Algs 2. lk.)

§ 23. Täienduskoolituse korraldus

(1) Täienduskoolituse korraldamiseks luuakse ülikoolis vastav struktuuriüksus.

(2) Täienduskoolituse vormid ja läbiviimise korra kehtestab ülikool.

(3) Täienduskoolitusest osavõtt võib toimuda riigiorganite, ettevõtete, asutuste, organisatsioonide suunamisel või isikute eneste taotlusel.

§ 24. Täienduskoolitusega seotud kulude kompenseerimine

(1) Riigiorganite poolt suunatud isikute täienduskoolituse kulud kaetakse vastava organi eelarvelistest või mitte-eelarvelistest vahenditest.

(2) Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide poolt suunatud isikute täienduskoolituse kulud hüvitab vastav ettevõtte, asutus või organisatsioon.

(3) Isikliku avalduse alusel õppima asunu hüvitab täienduskoolituse kulud iseseisvalt.

§ 25. Täienduskoolituse kursuste lõpetamine

Täienduskoolituse kursuste lõpetamisel antakse lõpetajale vormikohane tõend, mida arvestatakse töötaja tööalasel atesteerimisel või edutamisel.

VI. ÜLIÖPILASED

§ 26. Üliõpilaskond

Kõik ülikoolis õppivad üliõpilased, magistrandid ja doktorandid moodustavad üliõpilaskonna.

§ 27. Üliõpilaskonna edustus

(1) Ülikooli üliõpilaskonna esindusorganite moodustamise ja tegutsemise korra määrab üliõpilaskonna põhikirja, mille kinnitab ülikooli nõukogu.

(2) Üliõpilaskonna esindajad kuuluvad ülikooli valitsuse ja nõukogu koosseisu, samuti ülikooli struktuuriüksuste kolleegiaalsete juhtimisorganite koosseisu.

(3) Ülikool ei vastuta üliõpilaskonna kui juriidilise isiku kohustuste eest.

§ 28. Üliõpilaskonnas organisatsioonid

(1) Üliõpilased võivad moodustada seltse, liite, ühinguid, klubisid ja muid üliõpilaskonnas organisatsioone ning ühineda neisse.

(2) Üliõpilaskonnas organisatsioonid tegutsevad ülikooli nõukogus või kohalikus omavalitsusorganisis registreeritud põhikirja alusel.

(3) Ülikool ei vastuta üliõpilaskonnas organisatsioonide kohustuste eest.

§ 29. Üliõpilaste põhiõigused ja -kohustused

(1) Kõigil üliõpilastel on õigus:

1) kasutada õppeotstarbel ülikooli auditooriume, laboratooriume, raamatukogusid, spordisaale, inventari, seadmeid jms.;

2) valida oma esindajaid ja olla valitud ülikooli juhtimiskogusse ning üliõpilaskonna esindusorganisse;

3) taotleda teaduskonna või osakonna juhtkonnalt tasemele mittevastavate õppejõudude kõrvaldamist õppetööst;

4) taotleda õppemaksust vabastamist.

(2) Päevaõppe üliõpilastel on õigus:

1) taotleda ülikoolilt stipendiumi, toetust ja muid materiaalseid soodustusi;

2) taotleda akadeemilist puhkust;

3) kasutada kõiki soodustusi, mida seadusandlus, EV Valitsus või omavalitsusorganid on kehtestanud õppivale noorsoole.

(3) Üliõpilane on kohustatud:

1) täitma tingimusteta ülikooli kodukorra nõudeid ja kandma täit vastutust nende rikkumise eest;

2) õigel ajal registreeruma õppetööst osavõtuks või taotlema ajutist vabastust;

3) osa võtma õppeplaani ette nähtud kohustuslikest õppetöö vormidest; sooritama arvestused ja eksamid teaduskonna või osakonna poolt kindlaksmääratud ajaks;

4) täitma tingimusteta üliõpilaskonna esindusorgani neid otsuseid, mille on kinnitanud rektor.

VII. ÕPPEJÕUD JA TEADURID

§ 30. Korralised õppejõud ja teadurid

(1) Ülikooli korralisteks õppejõudeks on õppejõu ametikohale valitud professorid, dotsendid, assistendid, lektorid ja õpetajad. Ülikooli korralisteks teaduriteks on vanemteaduri või nooremteaduri ametikohale valitud isikud.

PROFESSOR on tegevteadlane ja teadusjuht, teadusjärelkasvu kasvataja, õppetooli või õppeainegrupi juht.

DOTSENT on tegevteadlane, üliõpilaste ja noorteadlaste kogemustega õpetaja.

ASSISTENT on tegevteadlane, üliõpilaste praktilise õppetöö juhendaja.

LEKTOR täidab loengulist ja praktilist laadi õppeülesandeid.

ÕPETAJA täidab praktilist laadi õppeülesandeid.

VANEMTEADUR on tegevteadlane, noorteadlaste juhendaja ning osaleb loengulises õppetöös.

NOOREMTEADUR on tegevteadlane ja üliõpilaste juhendaja.

(2) Õppejõudude ja teadurite arvu määrab ülikool temale eraldatud vahendite piires.

§ 31. Korraliste õppejõudude ja teadurite ametikohtade täitmine

(1) Korralised õppejõud ja teadurid valitakse ametikohale konkursi teel kuni viieks aastaks ülikooli poolt kehtestatud korras.

(2) Professori ametikohale võivad kandideerida teaduskandidaadid (erandina teaduskandidaadid), kunstiliiklides ka tunnustatud loovkunstnikud.

(3) Dotsendi ametikohale võivad kandideerida teaduskandidaadid ja teaduskandidaadid (erandina magistrandid), kunstiliiklides ka loovkunstnikud.

(4) Assistentide, lektorite, õpetajate ja vanemteadurite ametikohtadele võivad kandideerida teaduskraadi omavad isikud (erandina kõrgharidusega kogemustega spetsialistid), kunstiliiklides ka loovkunstnikud.

(5) Nooremteaduri ametikohale võivad kandideerida kõrgharidusega spetsialistid.

§ 32. Korraliste õppejõudude ja teadurite tööt vabastamine

(1) Korralised õppejõud vabastatakse pensioniea saabumisel. Pärast seda võidakse neid tööle võtta tähtajalise töölepinguga.

(2) Pensioniikka jõudnud professorid võidakse valida eruprofessoriteks (professor emeritus), kelle õigused ja kohustused sätestab ülikool. Eruprofessoriks valitakse tähtajatult.

(3) Õppejõude ja teadureid võidakse vabastada ja vallandada nõukogu otsusega kõigil tööseadusandluses ettenähtud alustel ja korras.

§ 33. Erakorralised õppejõud ja teadurid

(1) Ülikooli erakorralised õppejõud ja teadurid võetakse tööle tähtajalise töölepinguga või tunnisasu alusel.

(2) Erakorraliste õppejõudude ja teadurite arvu määrab ülikool eraldatud vahendite piires.

(3) Erakorralised õppejõud ja teadurid vabastatakse või vallandatakse töölt tööseadusandluses ettenähtud alustel.

§ 34. Õppejõu ja teaduri õigused ning kohustused

(1) Õppejõudude ja teadurite õiguslik seisund ülikoolis määratakse kindlaks ülikooli põhikirjaga, sisekorraeskirjadega ja struktuuriüksuste põhimäärustega.

(2) Õppejõu ja teaduri põhiülesanneteks ülikoolis on õppe- ja teadustöö ning arendustegevus. Kunstialane loominguline ning interpreteeriv tegevus loetakse teadustööga võrdväärseks tegevusteks. Arendustegevus sisaldab isiku erialase kvalifikatsiooni tõstmise, õppe- ja teadustegevuse baasi arendamise, administratiivtöö ning juhendamise, nõuande- ja otsustustegevuse.

(3) Teadustöö tulemused kuuluvad nende autoritele (autoriteetide alusel), ülikoolile ja tellijale (vastavalt lepingule), kelle vahelised suhted reguleeritakse vastastikusel kokkuleppel.

(4) Õppejõu ja teaduri aastase töökoormuse ja selle struktuuri määrab kindlaks ülikool.

(5) Igal õppejõul ja teaduril on õigus viie aasta jooksul kasutada vähemalt ühte korralistest tööülesannetest vaba semestrit (poolaastat) oma kvalifikatsiooni tõstmiseks või muuks teadus- ja loometööks ning arendustegevuseks. Selle aja jooksul säilitatakse talle tema ametipalk.

VIII. ÜLIKOOLOI VARA JA FINANTSEERIMINE

§ 35. Ülikooli vara

(1) Ülikooli vara moodustavad hooned, rajatised, aparatuur, inventar ning muud materiaalsed väärtused ja rahasummad. Ülikooli vara väljendub ülikooli bilansis.

(2) Ülikool valdab ja kasutab talle eraldatud Eesti Vabariigi omandiks olevat vara.

(3) Ülikoolil on õigus anda tema kasutuses olevat riigivara rendile või tasuta kasutamiseks ülikooli juures tegutsevatele juriidilistele isikutele, üliõpilasi ja ülikooli töötajaid teenindavatele riigi, munitsipaal- või eraettevõtetele.

Ülikooli kasutuses oleva riigivara üleandmine teistele ettevõtetele ja isikutele toimub kooskõlas kehtiva seadusandlusega.

(4) Ülikool võib saada korralisi sihtannetusi juriidilistelt isikutelt ja kodanikelt kodu- ja välismaalt.

(5) Välismaalt ülikoolile sisseveetavad seadmed, aparatuur, inventar, raamatud ja õppevahendid on tollimaksust vabastatud.

§ 36. Ülikooli finantseerimine ja eelarve

(1) Ülikool saab rahalisi vahendeid riigieelarvest, Eesti Teadusfondilt, ülikooli poolt arendatavast ettevõtlusest, lepinguliste tööde täitmisest, eraldistena mitmesugustest muudest allikatest, kodu- ning välismaa organisatsioonide ja kodanike annetustest.

(2) EV teaduse riigieelarveline finantseerimine toimub reeglina ülikoolide kaudu.

(3) Ülikooli tegevusest saadav valuuta jääb täielikult ülikooli käsutusse.

(4) Ülikooli nõukogu määrab kindlaks ülikooli tulude ja kulude koondeelarve ja teeb selles muudatusi. Koondeelarve piires määrab rektor struktuuriüksuste eelarved.

(5) Ülikooli poolt asutatud riiklikul omandil põhinevatele ettevõtetele, asutustele ja organisatsioonidele kinnitatakse asutaja poolt asutamisdokumentides vastastikusel finantskohustused.

(6) Ülikooli juures tegutsevate erinevatel omandivormidel baseeruvate ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide majandustegevuse ja finantsplaanid kinnitatakse vastavalt nende põhikirjale. Ülikoolile eraldatavad summad määratakse kindlaks kahepoolse kokkuleppega.

(7) Aasta lõpuks kasutamata jäänud rahalised vahendid jäävad ülikooli käsutusse ja nende võrra ei vähendata finantseerimist riigieelarvest.

(8) Vabade vahendite olemasolul on ülikoolil õigus kõiki oma töötajaid premeerida ja neile materiaalse abi osutada.

(9) Ülikool ja üliõpilaskond kui juriidiline isik on vabastatud kõikidest maksudest peale sotsiaalmaksu.

§ 37. Varade arvestus ja aruandlus

(1) Ülikool peab tulude ja kulude eelarve raamatupidamise arvestust tululiikide ja kulusihiuste kaupa. Tulude ja kulude arvestamise korra ülikoolisiseselt määrab kindlaks ülikooli nõukogu.

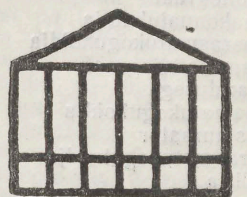
(2) Tulude ja kulude eelarve täitmise aruande kinnitab nõukogu. Rektor esitab aruande EV Haridusministeeriumile viimase poolt määratud mahus ja tähtaegadel.

(3) Ülikool esitab oma tegevuse kohta statistilise aruandluse EV Statistikaameti poolt kehtestatud korras ja tähtaegadel.

IX. VASTUTUS ÜLIKOOLOLIDE SEADUSE RIKKUMISE EEST

§ 38. Vastutus ülikoolide seaduse rikkumise eest

Ülikoolide seadust rikkunud isikud kannavad rikkumisest olenevalt administratiiv- või kriminaalvastutust.

Sportima!

(Algs 1. lk.)

● **NAISVÕIMLEMINE.** Neid, kes on varem tegelnud tantsu või võimlemisega, ootavad valikrühmad. Treenerid on R. Linkberg, L. Martis, K. Hermlin, I. Neissar, E. Varrik, H. Tidirksaar. Kel eesmärgiks lihtsalt enesearendamine, saab harjutada koos teiste omasugustega, treenerid on samad. Tunnid on õhtupoolikutel Jakobi 5 saalis.

Kel mureks liigne kehakaal, nende jaoks on rühm, kus peale vajalike harjutuste antakse ka teadmisi KEHAKAALU normaliseerimiseks. Rühma juhendab M. Rehand. Rühm tegutseb Jakobi 5.

Infot kõigi nimetatud naisvõimlemise rühmade kohta saab naisvõimlemise osakonnast Jakobi 5—214, 3 54 77.

● **ILUVÕIMLEMINE** — rühma võetakse järgusportlasi. Juhendab I. Neissar. Treeningud on Jakobi 5 võimlas. Infot saab naisvõimlemise osakonnast samas majas.

● **MATKAMINE.** Ohitreeningud toimuvad esmaspäeviti 20 Nooruse t. 9 saalis. Juhendab M. Kaasik. Oodatud on kõik soovijad.

● **RASKEJÕUSTIKU** kateedri juures tegutsevad KULTURISMI

(treener J. Susi), ENESEKAITSE (treener M. Käärrik), DZUUDO (treener A. Põhjaja) rühmad, kuhu võetakse üliõpilasi, kes on enne nende aladega tegelenud. Info TU spordiklubist Jakobi 5—114.

● **SUUSATAMINE** (treener O. Paade) ja **ORIENTEERUMINE** (treener M. Kivistik) peavad kõige tähtsamaks eelduseks tõstis huvi asja vastu. Suusavarustus peab endal olema. Infot saab suusaspordi kateedrist Jakobi 5—203 tel. 3 54 76.

Kehalist tegevust **GRAVIIDSETELE** viiakse läbi TU arstipunkti naisvõimlemise saalis Narva mnt. 27. Juhendab R. Linkberg. Peale kehaliste harjutuste antakse ka vajalikke teadmisi eelseisvast sünnitusest, muudatustest organismis jms.

● **DIAGNOOSIJÄRGNE KEHALINE TEGEVUS** — ravivõimlemine, raviujumine, ravikehakultuur toimub spordifüsioloogia kat. juhendamisel. Rühmadesse võetakse üliõpilasi ja TU töötajaid, kellele kehaliste harjutustega tegelemine on vajalike haiguste raviks või taastusraviks.

Ravivõimlemine (T. Smirnova) on TU arstipunktis Narva mnt. 25—152 esmasp. 10; raviujumine

(A. Pehme) «Dünamo» basseinis Lauupeo pst. 19 esmasp. 20.30; ravikehakultuur (A. Pehme) kergejõustikumaneesiz esmasp. 19.45. Info samast.

● **KARATEklubi** võtab vastu nii mehi kui naisi. Klubi on isemajandav, liikmemaks 10 rbl. kuus. Treeningud esmasp. 21.30 Nooruse 9. treener S. Troost.

● **PURJESPOORDI klubi** «Korkwender» võtab vastu kõiki soovijaid. Treeningud kolmap. 21.30 Nooruse 9, treener O. Karlson. Info samast.

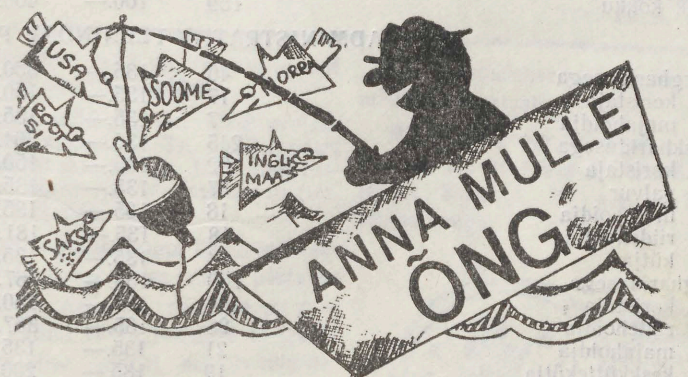
● **ALPIKLUBI** «Firn» treeningud on kolmap. 19.30 Tõnissoni 1—205, treener K. Hansen.

Nende jaoks, kes ei oska valida või kellel puuduvad vajalikud oskused mõne konkreetse spordiala tegelemiseks, aga kes oma kehalisi võimeid siiski arendada tahavad, on **ÜLDRÜHMAD**. Sinna võivad tulla kõik, kes tahavad. Tegeldakse võimlemise, pallimängude ja muu soovikohasega võimete taastamisega. Tunnid toimuvad teisip. 16 Nooruse 9 (naisüliõpilased) treener E. Pii; ja teisip. 16.30 Tõnissoni 1 (meesüliõpilased) treener U. Halling. Info TU spordiklubist Jakobi 5—114.

Asi on tõepoolest vabatahtlik. Ise tead, mis teed.

ELVI PRII, TU spordiklubi

Anna mulle õng

REGULAARSELT ILMUMA HAKANUD RUBRIIK «ANNA MULLE ÕNG» EI KAO KUHUGI. HUVILISTELE TEADMISEKS, ET TOIMETUSES OOTAVAD ILMUMISJÄRGE JUBA UUED LOOD. KOHTUMISENI JÄRGMISES LEHES.

Ametiühingukonverents

Teisipäeval, 26. märtsil kl. 14
toimub aulas TUAU konverents.

Päevakorras:

1. TUAU komitee aruanne.
2. Revisjonikomisjoni aruanne.
3. Valimised (esimees, aseesimehed, revisjonikomisjon).
4. TUAU põhikirja muudatused ja täiendused.
5. Tööandjate kuulumisest a/ü-sse.
6. Töövõtjate ja tööandjate vahel sõlmistavast töökokkuleppest.

PALGAD

Järgnevad 7 tabelit annavad pil-
di ülikooli töötajate palkadest.
1990. aastal oli ülikoolis keskmine
palk ainult 277,5 rubla.

ÕPPEJÕUD 1. JAANUARIST 1991

Amet	Inimeste arv	Kuupalga		Keskmine ametipalk kuus
		min.	maks.	
Teadusdoktorid	105	550.—	1100.—	798.34
s.h. prof.	55	550.—	850.—	744.02
kat.juh. prof.	42	750.—	900.—	841.87
Teaduskandidaadid	427	215.—	910.—	620.34
s.h. dots.	276	320.—	910.—	628.90
vanemõp.	60	265.—	650.—	437.01
kat.juh. dots.	38	700.—	900.—	755.—
assistent	16	215.—	750.—	463.75
prodekaan	16	600.—	900.—	743.59
dekaan	6	850.—	900.—	858.33
prof.	6	650.—	830.—	720.91
Kraadita õppejõud	276	200.—	750.—	401.59
s.h. vanemõp.	118	295.—	480.—	416.18
assistent	85	200.—	733.33	420.68
õpetaja	62	250.—	360.—	319.68
dots.	10	425.—	700.—	520.51
Kõik kokku	808	200.—	1100.—	568.26

Tabel 1

ADMINISTRATIIV-JUHTIV PERSONAL
(1. märtsist 1991 ka järgmiste töötajate palgad)

Haridus, amet	Inimeste arv	Kuupalga		Keskmine ametipalk kuus	Seisuga 01.01.91 keskmine ametipalk kuus	Keskmise ametipalga suhteline juurdekasv (%)
		min.	maks.			
Kõrgharidusega	46	180.—	1500.—	435.07	409.57	6,2
s.h. juhataja	9	250.—	600.—	371.43	297.50	24,9
Keskharidusega	80	140.—	450.—	238.30	216.18	10,2
s.h. komandant	10	150.—	205.—	179.60	181.31	-1,0
raamatupidaja	9	210.—	230.—	225.56	215.—	4,9
v.raamatupidaja	8	230.—	340.—	250.—	250.—	—
Algharidusega	5	153.—	225.—	187.60	159.—	18,0
Kõik kokku	131	140.—	1500.—	304.17	275.34	10,5

ABIÕPPEPERSONAL

Kõrgharidusega	275	150.—	600.—	284.27	192.79	47,5
s.h. vanemlaborant	128	200.—	427.50	276.89	183.54	50,9
vaneminsener	21	200.—	375.—	279.51	192.11	45,5
insener	18	230.—	300.—	265.15	188.87	40,4
matem. progr.	13	265.—	375.—	306.92	195.—	57,3
juhataja	13	260.—	500.—	342.16	233.—	46,8
metoodik	9	250.—	300.—	274.44	228.75	20,0
vanemaednik	7	265.—	320.—	277.14	180.—	54,0
laborant	7	185.—	265.—	238.50	139.09	71,5
Keskharidusega	229	135.—	490.—	213.79	150.26	42,3
s.h. laborant	70	140.—	330.—	196.90	134.20	46,7
tehnik	30	180.—	265.—	226.79	159.04	42,6
sekretär-masinakirjutaja	17	150.—	260.—	195.21	128.09	52,4
meister	14	135.—	200.—	173.75	130.—	33,7
insener	11	160.—	300.—	234.55	179.09	31,0
asjaajaja	10	170.—	250.—	196.67	142.22	38,3
Algharidusega	43	135.—	370.—	196.07	133.05	47,4
Kõik kokku	547	135.—	600.—	248.70	170.50	45,9

TEADUSRAAMATUKOGU TÖÖTAJAD

Kõrgharidusega	218	160.—	560.—	270.05	*	*
s.h. raamatukoguhoidja	76	180.—	280.—	241.54	178.67	35,2
v.raamatukoguhoidja	49	220.—	560.—	274.50	185.01	48,4
bibliograaf	18	200.—	280.—	245.34	186.—	36,3
osakonnajuhataja	14	350.—	400.—	370.37	260.—	42,3
pearaamatukoguhoidja	13	310.—	350.—	322.50	251.24	28,4
vanembibliograaf	12	240.—	320.—	264.50	185.52	42,6
Keskharidusega	115	160.—	320.—	207.98	*	*
s.h. raamatukoguhoidja	67	160.—	250.—	197.11	130.04	51,6
restauraator	10	220.—	320.—	252.22	180.36	39,8
v.raamatukoguhoidja	7	220.—	280.—	265.71	159.69	66,4
kõitja	7	180.—	190.—	182.86	158.40	15,4
Algharidusega	11	160.—	280.—	207.37	*	*
Kõik kokku	344	160.—	560.—	247.14	*	*

LABORITE TEENINDAV PERSONAL (RIIGIEELARVELISED)

Kõrgharidusega	72	100.—	400.—	246.27	223.68	10,1
s.h. vaneminsener	30	160.—	350.—	256.64	246.34	4,2
vanemlaborant	18	180.—	270.—	210.61	191.96	9,7
juhtiv insener	8	180.—	350.—	272.38	229.19	18,8
Keskharidusega	80	100.—	320.—	189.98	167.90	13,2
s.h. insener	26	140.—	275.—	204.32	190.65	7,2
laborant	19	120.—	200.—	153.—	144.68	5,8
vanemlaborant	13	140.—	250.—	171.18	152.10	12,5
Algharidusega	7	120.—	300.—	191.29	173.17	10,5
Kõik kokku	159	100.—	400.—	217.07	196.07	10,7

ADMINISTRATIIV-TEENINDAV PERSONAL

Kõrgharidusega	40	135.—	350.—	156.90	*	*
s.h. koristaja	17	135.—	150.—	138.57	102.05	35,8
majahoidja	7	135.—	135.—	135.—	109.09	23,8
Keskharidusega	245	135.—	364.—	157.89	*	*
s.h. koristaja	92	135.—	150.—	139.08	106.84	30,2
valvur	37	135.—	135.—	135.—	100.—	35,0
majahoidja	18	135.—	135.—	135.—	100.—	35.—
riidehoidja	18	135.—	181.50	157.43	105.10	49,8
kütja	14	135.—	135.—	135.—	103.91	29,9
Algharidusega	209	135.—	367.52	151.68	*	*
s.h. koristaja	94	135.—	150.—	137.41	104.30	31,7
riidehoidja	26	135.—	367.52	154.98	104.82	47,9
majahoidja	21	135.—	135.—	135.—	100.—	35,0
keskküttekütja	19	185.—	200.—	190.50	123.10	54,8
valvur	16	135.—	135.—	135.—	104.17	29,6
Kõik kokku	494	135.—	367.52	155.05	*	*

OLIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP

Lehe talituse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TU, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Tartu Trükitöja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «UT» ilmub reedeti

Tellim. nr. 672. Tiraaz 2000.

EELARVELISED TEADUSLIKUD TÖÖTAJAD 1. JAANUARIST 1991

Teadusdoktorid	14	600.—	1040.—	802.06
s.h. peateadur	6	600.—	936.—	779.43
juhtivteadur	5	600.—	720.—	672.73
Teaduskandidaadid	149	270.—	936.—	590.95
s.h. vanemteadur	61	400.—	750.—	581.40
teadur	29	270.—	485.—	393.25
juhataja	22	450.—	800.—	709.14
sektorijuh.	10	700.—	720.—	702.—
juhtivteadur	10	600.—	720.—	652.67
laborijuh.	9	650.—	800.—	727.78
Kraadita	226	154.—	800.—	358.50
s.h. nooremteadur	115	154.—	390.—	295.11
teadur	84	185.—	500.—	380.78
vanemteadur	11	500.—	600.—	547.62
juhataja	6	550.—	750.—	625.—
Kõik kokku	389	154.—	1040.—	439.55

Rektori käskkiri

TASULISTE
KOOLITUSÜRITUSTE
KORRALDAMISEST

Eesmärgiga ühtlustada tasuliste
koolitusürituste korraldamistingi-
musi ülikoolis käsin:

1. Teha tasuliste koolituste korraldamine ülesandeks Täiendus- ja Uurimiskeskusele (TÜK) või teaduskondadele, resp. teaduskonnatasandi struktuuriüksustele.
2. Teaduskondadel esitada TÜK-le kooskõlastamiseks tasuliste koolitusürituste eelarve ja programm.
3. Kinnitada tasuliste koolitusürituste eelarvekulude loetelu.
4. Võimaldada TÜ üliõpilastel ja töötajatel osaleda tasuliste koolitusürituste vabadel kohtadel tasuta.

TASULISTE
KOOLITUSÜRITUSTE
EELARVEST

1. Tasuliste koolitusürituste eelarve kooskõlastatakse TÜK-s Tähe 4—356. TÜK esitab eelarve viiseerimiseks prorektorile. Prorektori viiseeritud eelarve põhjal arvestab raamatupidamisosakond erivahendite kontole laekunud summadest tunnitasi ja tasub

arved muude eelarve kulude katteks (TÜ a/a nr. 609268 Elamaja Sotsiaalspangaga Tartu osakonnas).

2. Eelarves tuleb näidata tulu, kulu ja jääk. Kui eelarve on koostatud enne tulude laekumist, näidatakse jäägi jagamine protsentides.

3. Tulude puhul näidatakse üritusel osalejate arv ja tasumisviis (ülekandega, sularahas).

4. Kuludeks näidatakse:

— tunnitasi (kellele ja missuguse tariifiga);

— vajadusel tariifijärgne tasu arvuti, heli-, video- ja pildundusseadmete kasutamise eest (personaalarvuti rbl. 10.— tund, videoseadmed rbl. 20.— tund);

— kulutused muude tehniliste vahendite ja kirjanduse soetamiseks;

— juurdearvestused 20% tunnitafundile sotsiaalmaksuks (1991);

— juurdearvestused 25% tunnitafundile ülikooli üldkuludeks (üür, raamatupidamine).

5. Jääk jagatakse teaduskonna ja TÜKi vahel vastavalt dekaani ja TÜKi juhataja kokkuleppele proportsionaalselt ürituse korraldamisel tehtud tööpanusele.

info·info·

NIETZCHE TELLIJAD!

On saabunud III ja IV raamat, on veel ka II. Astu läbi lehetalitusest!

LEHE TELLIMISHIND

Vabandame, et lubasime selles lehes teada anda «UT» uue tellimishinna. Kahjuks ei ole selle arvestamisega nii lihtne hakkama saada. Seda mõjutab ka «UT» reorganiseerimine. Nii et veel veidi kannatust!

Toimetus

RAHASAAJATE
NIMEKIRJA

avaldamiseks pole ruumi ja pole praegu mõtetki, sest on ju palgapäevad. Raamatupidamisel on palve: kõigil, kes teavad, et neil veel mingi summa (palk, kompensatsioon vms.) saada, see kiiresti välja võtta.

REEDEL, 22. märtsil RIHO BAUMANI DISKOSEIKLUS '91. LAUPÄEVAL, 23. märtsil KE VADVÄSIMUSE VASTU I. PÜHAPÄEVAL, 24. märtsil KE VADVÄSIMUSE VASTU II. Algas kell 21. Üliõpilaspilet kaasa!

JÄTKUVAD TANTSUOHTUD NARVA mnt. 27 KOHVIKUS! KOLMAPÄEVITI disko. NELJAPÄEVITI teeb muusika ansambel «TETRAKORD». Baaris väike kokteil! Algas kell 20. Üliõpilaspilet kaasa!

UT

Universitas Tartuensis

● OMNE INITIUM

DIFFICILE EST

● SCIENTIA

POTESTAS EST

Tule ja saa üliõpilaseks!

359-aastane rahvusülikool Tartu on valmis vastu võtma rohkem kui tuhat uut üliõpilast. «Valmis» ehk ei ole see päris õige sõna, sest ülikool ei saa ju kunagi valmis. Eriti veel praegu, mil kavas suuremad muudatused nii struktuuris kui sisus.

Sa leiad teaduskondade tutvustustest selliseid uusi märksõnu, nagu ainesüsteem, valikained, astmeline õpetus... Mõnes teaduskonnas juba õpitakse niiviisi, mõned alles valivad endale sobivat teed. Selleks ajaks, kui Sina TO üliõpilaspileti omanikuks oled saanud, ei pruugi isegi teaduskondade nimetused samad olla. Kuidas ülikool ennast uuendab, mis siin enne sisseastumiseksameid veel muutub, seda saad jälgida ka ajakirjandusest.

Mõne nädala pärast peaks ilmuma veel TO teatmik sisseastujatele. Paraku ei piisa ainult sellest, kui üks pool on valmis teist vastu võtma, kui ta vaid üksi katsetab ja püüdleb. Ehk oled sinagi, 1991. aasta abiturient, eelmistest põlvkondadest rohkem orienteeritud eneseharimisele ja oma tuleviku Eestimaa arendamisele.

Ülikool ei ole ainult üks suur õppimine auditooriumis, ühikatoas, raamatukogus. Su ümber on terve üliõpilaskond, kelle eesotsas tegutseb agaralt edustus, on kümned korporatsioonid ja seltsid, on koorid ja ansamblid, on... Aga tule ja vaata ise, mis siin on ning leia sellest endale see õige ja vajalik.

JULGUST PROOVIMISEKS, ONNE SISSESAAMISEKS!

«UT» toimetus

Edustus

Ajalooteaduskond

- Ajaloolane
- Sotsioloog
- Opetaja
- Logopeed
- Arheoloog
- Etnograaf
- Kunstiajaloolane
- Arhiivaar
- Museoloog

Sel aastal võetakse uusi üliõpilasi vastu ajaloo, eripedagoogika ja sotsioloogia erialale. Kuna sotsioloogiase ja psühholoogiase toimub vastuvõtt üle aasta, tuleb psühholoogiavahetusel üks aasta vahepeal töötada ja ennast täiendada, et tulevaste konkurentsis vastu pidada.

Ajaloo-osalas võtame vastu 40 statsionaarset ja 20 mittestatsionaarset üliõpilast, seega veidi vähem kui viimastel aastatel, et kõigile ikka Eestis tööd jätkuks. Enamikku lõpetajaid ootab ajaloo õpetaja raske, aga ka meeldiv töökohas. Korraldamisel ausa ajaloo vaimus. Ajaloo õpetajatel on täita eriline missioon oma rahva harimisel, rahvusteadvuse hoidmisel ja aatilis kasvatamisel.

Ajaloolasi ootab ka töö arhiivides, muuseumides, arheoloogiliste kaevamiste juhtimine ja leiutamatuste kogumine, muinsuskaitse, toimetaja amet kirjastustes jms. Eriplaanide alusel on õpitud filosoofiat, politoloogiat, teatriajalugu jms. Sügav humanitaarharidus ja lai silmaring on ilmselt see, mis on võimaldanud mitmetel ajaloolastel tõusta Eesti juhtivateks poliitikuteks.

Uued õppeplaanid näevad ette ülemineku ainesüsteemile, millele suureneb kuulatavate loengute valikuvõimalus. Baasharidus antakse

kolme aastaga. Järgneb spetsialiseerumine, soovijaile pedagoogiline tsükkel ja diplomitöö, nii et õpetajaks saaks minna pärast viieaastast stuudiumi. Olene aga mõelnud ka neile, kes tunnevad rohkem huvi teadusliku uurimistöö vastu. Ülikooli võib lõpetada magistrina pärast kuut aastat õpinguid ja teadustööd. Doktorantuuri nõuab noorest elust veel neli aastat.

Eripedagoogikasse võtame statsionaarsete ja mittestatsionaarsete osakonda kummassegi 25 üliõpilast. Teel humansema ühiskonna poole peame senisest enam mõtlema sellele, kuidas aidata puuetega lapsi. Peale erialaste oskuste nõuab see hellust ja suurt hingesoojust. Ilmselt nende omaduste tõttu on sellele erialale pürgijate seas domineerinud ilusad tüdrukud. Edaspidi vajame aga rohkem ka ettevõtlikke mehi, kes aitaksid kogu süsteemi välismaa eeskujul korraldada, nii et jõuaksime grandioosetest eriinter-naatkoostist ühiskonda lülituvate abikoolide ja kodudeni.

Sotsioloogiaosakond valmistab ette sotsiolooge, kes on võimelised uurima ühiskonna elu mitmesuguseid külgi ja avalikku arvamust. Kasutatakse rahvaküsitlust ja statistilisi andmeid, mida töödeldakse spetsiaalsete meetodite abil. Õppetöös on suur erikaal praktilisel. On võimalik spetsialiseeruda haridus-, pere-, käitumishälvete- jt sotsioloogilise harudele, kuid on võimalik valida suunda ka filosoofia ja politoloogia poole.

Teaduskonna uutes õppeplaanides on suurenenud oluliselt võõrkeelte osa, et olla valmis vahetuse korras õppimiseks Soome, Rootsi, Taani, Saksamaa Liitvabariiki, Kanadasse jne.

Prof. HELMUT PIIRIMAE, ajalooteaduskonna dekaan

Matemaatikateaduskond

- Matemaatikuks
- Rakendusmatemaatikuks
- Opetajaks

Sel aastal võetakse meie teaduskonda 105 uut üliõpilast, neist 20 vene õppekeele rühma. Erinevalt varasemast ei võeta seekord vastu erialati, vaid ühiselt. Ka õpitakse kahe esimese aasta jooksul koos ühise õppeplaaniga järgi.

Erialati jagunemine toimub kolmandal õppeaastal. Nüüd võib iga üliõpilane juba ise koostada endale individuaalse õppeplaaniga. Seda võimaldab õppekorraldus (nn. ainesüsteem) kehtib meie teaduskonnas mõeldud sügisest alates.

Nii ei saa ka rääkida matemaatikateaduskonna erialadest nende vanas tähenduses. III kursusele jõudnud üliõpilane valib endale ühe ala, mida ta soovib õppida süvendatult (nimetame seda põhierialaks). Arvutihuvilistel võib selleks olla informaatika ja arvutiteadus. Endiselt on tereolnud need, kes tahavad põhierialaks valida matemaatika õpetamise. Populaarne on põhierialana matemaatiline statistika, samuti teised klassikalised ja rakendusmatemaatika harud.

Kõiki neid valdkondi võib omandada ka lisaerialana. Peale selle võib lisaerialaks õppida füüsika õpetamist. Juba praegu on mitmed meie üliõpilased, kes soovivad saada matemaatikaõpetajaks, valinud lisaerialaks füüsika õpetamise. Pole sugugi välistatud, et tulevane süsteemprogrammeerija soovib saada lisateadmist näiteks matemaatika õpetamises. Selleks

ajaks aga, kui praegused abiturientid jõuavad kolmandale kursusele, on valikuvõimalused meie teaduskonnas kindlasti veelgi suuremad.

Vastuvõtuksamid on muutunud, nüüd on neid vaid kaks: matemaatika (kirjalik eksam, mida hinnatakse 0–20 palli) ja eesti keel (kirjalik, 0–10 palli). Muus osas on sisseastumistingimused samad. Medalistid, vabariikliku matemaatika- või informaatikaolümpiaadi lõpuklasside 10 paremat, Matemaatika-Füüsikakooli väga hea hindega lõpetanud, kooli ja matemaatikaõpetaja soovitusel saanud võivad saada sisse ka ilma eksamiteta või pärast matemaatika eksami edukat sooritamist. Kuid seda otsustab juba vestluskomisjon.

Dots. IVAR-IGOR SAARNIIT, matemaatikateaduskonna dekaan

Bioloogia-geograafia-teaduskond

- Bioloogiks
- Geograafiks
- Geoloogiks

«Kui tahate õppida elutervete vaadete intelligentsemalt, siis tulge meile!» ütlevad bioloogia-geograafiategaduskonna üliõpilased. Veel peavad nad oma teaduskonnale iseloomulikuks ühtset vaimu- ja intensiivset seltsielu ning rõhutavad, et puuduvad rahvustevahelised vastuolud. «See on parim võimalus õppida tunnetama looduse, inimese ja kultuuri ühtsust.»

Teaduskonnas toimub õppetöö kahes astmes. Esimeses astmes, mille pikkus on 4 aastat, õpitakse eriala põhialasid. 3. ja 4. õppeaastal toimub õppetöö kateedrite juures, kus saab vabalt valida erialasid. Nii saab süvendatud teadmisi mingil kitsamal erialal, mis võimaldab leida töökohta ka pärast esimese astme lõpetamist. Edukamad diplomandid võivad konkursi korras siirduda teise astmesse, kus omandatakse ühe aastaga pedagoogi kvalifikatsioon või saadakse kaheaastase eduka teadusliku töö ja õppimise järel magistriskraad.

Bioloogiaosakonnas on võimalik süvendatult õppida biokeemiat, botaanika, geneetika, molekulaarbioloogia, mikrobioloogia, tsütoloogia, zooloogia ja ökoloogia kitsamal erialal. Suuremad on ka erialade isearasused. Monede ala õppimise vältimatuks eeltingimuseks on tugev tervis, sest pidevalt tuleb ette pikki sõite välitöödele. Teiste puhul aga toimub põhiline töö laboratooriumides, eksperimenteerides.

Bioloogid, kellest ei saa pedagooge, hakkavad tööle teadusasutustes, laborites, looduskaitse-, kalundus- ja jahindusettevõtetes.

Geograafiaosakonnas saab õppida biogeograafia, majandusgeograafia ja füüsilise geograafia kitsamal erialal. Tihti tuleb viibida pikematel välitöödel, õppereisidel, ekspe-

ditsioonidel, siit ka samasugused nõuded kui bioloogidele.

Geograafid leiavad tööd projekterimisasutustes, TA instituutides, keskkonnakaitse- ja turismiasutustes, plaani- ja statistikaasutustes, põllumajanduses.

Geoloogiaosakonna lõpetajad saavad geoloogi kutse, mida peetakse sobivaks meesteale, sest see on seotud küllalt raske füüsilise tööga ja pikaajalise kodust eemalviibimisega. Lõpetanutele saavad kaardistus-, hidro- ja ehitusgeoloogid, harvem ka petroograafid ja paleontoloogid. Tööle suunatakse Eesti Geoloogiakeskusesse, TA Geoloogia Instituudi, Ehituskomitee projekterimisinstituutidesse.

Sisseastumiseksamid sarnanevad mõeldunudaastastega.

Bioloogia-geograafiategaduskonna I kursusele võetakse õppima 60 tulevast bioloogi, 30 geograafi ja 15 geoloogit.

TONU PEETS, ravi IV k.

Arsti-teaduskond

Oled Sa mõelnud, kui paljud inimesed võiksid elada kauem? Kui paljud meie ümber võiksid elada õnnelikumalt? Kuidas peaks inimene elama, et olla terve ja õnnelik?

Abivajajaid on alati. Hea arst ei jää kunagi tööta. Arsti töö pakub rakendust väga erinevate eeldustega inimestele. Sinust saab kirurg, kui Sul on leidlikud sõrmed; sisearst, ku Sa armastad mõistatada; psühhiaater, kui Sind köidab inimhing; meditsiiniorganisator, kui Sul on korraldajavõimeid. Kümneid ja sadu võimalusi, kui Sul on osavõttlik süda, aus meel ja võime õppida kogu elu.

Pärast kuut ülikooliaastat töötad noore tohtrina kaks aastat internatuuris ja seejärel saad üldarsti kutse. See vastab umbes praegusele jaoskonnarstile, ainult tööpõld on veidi laiem ja õigused suuremad. Pärast kaheaastast tööd üldarstina võid ülikooli juures residentuuris spetsialiseeruda kitsamale erialale.

Sisseastumiseksameid on neli: bioloogia, keemia, võõrkeel ja kirjalik. Oppida saab neljas osakonnas: ravi (eesti ja vene keeles), sanitaaria, stomatoloogia, farmaatsia. Pediaatria ja spordimeditsiini erialale enam vastu ei võeta. Kõigil sisseastujatel peab olema Eestis alaline elamispiind. Nii Kohtla-Järve kui Narva linnal on kummalgi viis kohta sihtsuunamiseks. Plaanis on alustada ülikoolis ka kõrgharidusega meditsiiniõpetuste kolmeaastast väljaõpet meditsiini-koos lõpetanutele, et koolitada meditsiiniõpetajate õppejõude ja kitsama erialaga õdesid. Selle vastuvõtu kord selgub hiljem.

Arstiteaduskonnas õpitakse Tartu Ülikooli õppeplaanide alusel. Selles on erinevusi üliõpilisest, näiteks suvepraktika toimub ainult pärast IV kursust; kevadsemester kestab 15. juulini; kogu stuudiumi vältel õpetatakse rahvatervishoidu; IV kursusest algab tsüklikline õppetöö.

Juba enne ülikooli tuleb pöörata suurt tähelepanu võõrkeeltele, sest arstidel on palju kontakte kolleegidega välisriikides ja enamik iga-päevast erialakirjandusest on võõrkeeltes. Arstiteaduskonnas õpitakse keeli fakultatiivsena, välja arvatud ladina keel, milles on eksam.

Kuna arstiteadus on sisuliselt rakendusbioloogia, õpitakse siin kolmel esimesel kursusel põhjalikult loodusteadusi ja kolmel viimasel aastal juba haigusi, nende äratundmist ja ravi. Suurem osa õpitavast on alles eelteadmised, et Sa hiljem oma kogemustest ja erialakirjandusest edasi õpiksid. Paljusid asju tuleb huvi korral õppida täiesti omal käel, näiteks loodusravi, psühholoogiat ja muud. Kui Sind miski sügavasti huvitab, otsi ja küsi, Sa leiad alati õpetaja. Julge küsida!

TONU PEETS, ravi IV k.

NB!

Loe hoolega, tudengiks pürgija!

1991. aasta vastuvõttekirjad võeti vastu ja kinnitati ülikooli nõukogu poolt 30. novembril 1990. aastal.

Nii nagu eelmistelgi aastatel kehtib hindamisel 10-päevane hindamissüsteem. Kõik eksamid on konkursi eksamid. Keskkooli medaliga või kutsekeskkooli kiitusega lõpetanutel on järgmised eelised:

- 1) eksamiteta võetakse vastu füüsika, keemia, defektoloogia, farmaatsia ja matemaatika erialadele;
- 2) kahe esimese eksami edukal sooritamisel (9–10 palli) võõriloogia ja klassikalise filoloogia erialadele;
- 3) ülejäänud erialadele esimese eksami edukal (9–10 palli) sooritamisel.

Eksamitulemuste kogusumma leiatakse ka lõputunnistuse hinnete keskmise.

Kõik sisseastujad sooritavad sisseastumiskatsed üldistel alustel. Väljaspool konkurssi võetakse vastu sisseastumiskatsede edukal sooritamisel:

- 1) reservi arvatud sõjaväelased, kes omavad riiklikke soodustusi;
- 2) orvid ja vanemate hoolduseta jäänud lapsed.

Võrdsete pallide korral on eelistatud:

- 1) sõjaväe ajateenistusest viimase kolme aasta jooksul reservi arvatud;
- 2) isikud, kes on aktiivselt osa võtnud aineolümpiaadidest;
- 3) isikud, kellel on suurem praktilise töö staaz.

Dokumente ülikooli astumiseks võetakse vastu 25. juunist 15. juulini. Vastuvõtukomisjon ei tööta laupäeviti ja pühapäeviti. Sisseastumiskatsed toimuvad 16.–31. juulini. Immatricleerimine vormistatakse 5. augustiks. Nii päeva- kui kaugõppesse astuda soovijad esitavad dokumentid ja sooritavad sisseastumiskatsed üheaegselt.

Dokumentidest on vaja esitada:

- 1) keskaridust tõendav dokument (originaal);
- 2) arstitõend (vorm 086/y);
- 3) 6 fotot (3×4 cm) ilma valgenurgata;
- 4) tööraamatust töökoha poolt kinnitatud väljavõte (isikuil, kes omavad tööraamatut);
- 5) isiklik avaldus (kirjutatakse kohapeal).

Soovi korral võib sisseastuja esitada iseloomustuse töökohast või õppeasutusest.

Täpsemat informatsiooni saab ülikooli ettevalmistus-vastuvõtuosakonnast Ülikooli t. 18 tuba 208 ning telefonidel 3 54 25 või 3 47 00.

Edu soovides
ülikooli
vastuvõtukomisjon

Filoloogiateaduskond

- Õpetajaks
- Tõlgiks
- Ajakirjanikuks

Filoloogiateaduskonda võetakse 1991. aastal vastu eesti filoloogia, praktilise eesti keele, vene filoloogia, võõriloogia ja žurnalistika erialale. Uueks erialaks on meil sel aastal klassikaline filoloogia.

Eesti filoloogia osakonnas spetsialiseerutakse esimesel kursusel eesti keele, eesti kirjanduse, eesti rahvaluule või soome-ugri keelte erialadele. Hiljem tuleb otsustada, kas tahetakse omandada ka eesti keele ja kirjanduse õpetaja kutse või mitte. Sügisel peaks juba kehtima uus õppeplan, mis rajaneb ainevaliku põhimõttel ja milles nähtakse ette, et üliõpilased koostavad ise õpingute kava, arvestades seejuures plaanis lubatud valikuvabadusi ja nõudeid.

Praktilise eesti keele erialal valmistatakse ette eesti keele õpetajaid mitte-estlastele. Siia on seelõttu eriti oodatud üliõpilased, kes tunnevad kutsumust saada pedagoogiks.

Vene filoloogia eriala valmistab ette vene filolooge — vene keele ja kirjanduse õpetajaid vene koolidele ning vene keele õpetajaid eesti koolidele. Võimalik on kitsam spetsialiseerumine ajakirjanduse, tõlgi või kirjastustöötaja erialale; parimad üliõpilased, kes on näidanud vastavaid võimeid võivad end ka teadusele pühendada.

Inglise ja saksa filoloogia erialal on kahe esimese õppeaasta jooksul keskne koht praktilise keele omandamisel; alates kolmandast kursusest suureneb teoreetiliste ainete osatähtsus. Viimasel kursusel on võõriloogilil vaja teha valik pedagoogilise ja mittepedagoogilise har-

ru vahel — ei oodata ju võõrkeelte spetsialiste mitte ainult koolides, vaid mitmel teiselgi tegevusalal; mittepedagoogilises naru on tähtis osa ettevõtmistumisel tõlgitööks.

Klassikalise filoloogia erialal saab põhiteadmised vanakreeka ja ladina keelest, antiikkirjandusest, -ajaloost, üldisest kultuuriloost. Õppeplani esimesel astmel tegeletakse põhiliselt nii ladina ja kreeka kui ka tanapäeva keelte õppimisega. Teisel astmel jätkub suvenemine erialasse originaaltekstide lugemise kaudu, sellele lisanduvad uuekursused antiikkirjandusest, ajaloo, mutoloogiast jne.

Ajakirjandusosakond võtab traditsiooniliselt vastu 15 üliõpilast, kuid erinevalt varasemast hakkavad õpingud kestma kas 4 või 6 aastat.

Kaanel esimesel aastal saavutatakse dengid reporteri- ja toimetajatöö praktilist koolitust, lisaks mitmeid ajakirjandusega seotud eriaineid. III ja IV kursusel muutub õppetöö tsüklikseks, programmi tulevad mitmed üldained ja spetsialiseerutakse poliitikale, majandusele ning kultuurile. Et jääda viiendaks ja kuuendaks aastaks magistratööde tegema, peab üliõpilane sooritama riigieksamit hinnele «väga hea» ning tema diplomitöö pälvima esiletõstmist. Ülejäänud asuvad IV kursuse lõpetamise järel tööle ajakirjanikuna.

Üliõpilaskandidaadid peavad esitama 5. juuliks vastuvõtukomisjonile oma seniilmunud kaastööd (toimetusepoolse kinnitusega) ning toimetuse soovitus. Sisseastumiskatsed eelneb kirjalikust tööst ja vestlusest koosnev loominguline konkurss. Neil, kes eksamiteile ei pääse, jääb aega oma sisseastumisdokumente esitada mõnesse teise teaduskonda või kõrgkooli.

Füüsika-keemiateaduskond

Meie teaduskonnas võib õppida nii füüsikaks kui keemikaks. Kuna mingile kitsale erialale väljaõppinud läheb järjest vähem vaja, on meil hakatud ette valmistama asjatundjaid, kes leiavad rakendust paljudes eluvaldkondades. Nimelt on meil võimalik õppida rakendusfüüsikat, keskkonnakaitse keemiat ja meditsiinkeemiat.

Loomulikult on alles ka traditsioonilised erialad: elektroonika, optika ja atmosfäärfüüsika, teoreetiline füüsika, astrofüüsika, tahkisefüüsika, elektrokeemia, biokeemia, orgaaniline keemia, füüsikaline keemia jt.

Keemiku või füüsiku diplomi saate nelja aastaga. Kolmel esimesel aastal toimub õppetöö kursuste süsteemis. Selle ajaga võetakse läbi eriala üldained, kõrgem matemaatika ja humanitaarainete tsükkel. Neljandal aastal kuuluvad üliõpilased omal valikul nn. valikkursusi.

Edukamatel lõpetajatel on võimalus jätkata õpinguid 2 aasta vältel ja omandada magistrikraadi.

Pärast magistratkraadi saamist on võimalus taotleda kõrgeimat teaduskraadi — doktorikraadi. Selleks tu-

leb veel 4 aastat õppida doktorantuuris ja kaitsda doktoritööd.

Neil, kes soovivad saada õpetaja kutset, tuleb peale diplomi saamist õppida veel viies aasta. Selle aja jooksul õpitakse pedagoogilisi, psühholoogilisi ja metoodilisi aineid ning tehakse läbi koolipraktika. On võimalik omandada ka mõne teise aine (näiteks matemaatika) õpetaja kutse.

Sisseastumistingimused on tänavu pisut muutunud. Nimelt on vaja teha vaid 2 eksamit: eriala ja matemaatika test ning kirjand.

Säilinud on soodustused medalistidele, vabariiklike füüsika ja keemia olümpiaadide 15 paremale, Matemaatika-Füüsikakooli väga headega lõpetajatele ja vabariikliku keemiaviktoriini paremale. Samuti õpetajaks pürgijatele, kellel pole rahuldavaid hindeid füüsikas, keemias ja matemaatikas ning kellel on kooli soovitus. Kõigil neil on võimalik sisse saada erialase vestluse põhjal.

Dots. HENN VOOLAID,
füüsika-keemiateaduskonna
dekaan

Majandusteaduskond

- Raamatupidajaks
- Majandusküberneetikuks
- Kaubandusspetsialistik
- Rahandusspetsialistik
- Välismajandusspetsialistik

Sel aastal võetakse erialase jaotusega majandusteaduskonda üldkonkursi alusel staatsionaari 150 üliõpilast. Sisseastumiseksamid on matemaatika ja emakeel (kirjalikult) ja võõrkeel (suuline).

Koos õpitakse kaks esimest aastat, mille jooksul püütakse panna alus majandusteaduse teoreetilisele baasile (majanduse üldteooria, majandusajalugu, korgem (majandus-) matemaatika, loogika, esteetika, majandusgeograafia, politoloogia, sotsioloogia, keeled jne. jne.)

Spetsialiseerumine algab III kursusel ning õpitakse 2 aastat, mille vältel saab omandada raamatupidaja, majandusküberneetiku, kaubandus-, rahandus- või välismajandusspetsialisti eriala.

Pärast IV kursust saab enamik diplomi. Süvendatult võib jääda õppima 1/4–1/3 üliõpilastest, kes leiavad, et nende andekus, töökus ja visadus viib neid aasta-poolteise

pärast bakalaureuse-magistrini. Endisest rohkem nõutakse ise seisvat tööd ja mõtlemist. Erilise tähelepanu orbiidis on võõrkeeled, sest on avanenud soodsamad võimalused õppimiseks ja praktiseerimiseks välismaal. Juba praegu on mitmed üliõpilased õppimas-praktiseerimas Soomes, Rootsis, USA-s jm. Edaspidi on loota võimaluste avardumist veelgi.

Teoreetiliste teadmiste praktikas kontrollimiseks peab üliõpilane edaspidi ise leidma selleks kõige sobivamad võimalused, kusjuures kaasabi osutavad ka erialakateedrid.

Pärast lõpetamist peab igaüks ise töökoha leiama, sest igandlikku sundkorras töölesuunamist enam ei ole. Oppima võiks tulla tulevase töökoha stipendiaadina.

Tulevased töökohad on ilmselt kaubandusettevõtteid, rahandusorganites, pankades, statistikaametites, välismajandusorganisatsioonides ja paljudes muudes eluvaldkondades.

Selleks kõigeks õnne ja edu eksamitel, tulevased Eesti Vabariigi majanduse kujundajad.

Dots. JAAN PIKK,
majandusteaduskonna
õppeprodekaan

Kehakultuuriteaduskond

- Kehalise kasvatusõpetajaks
- Sporditreeneriks
- Ravikehakultuuri metoodikaks
- Terviseõpetuse õpetajaks (lisaeriala)

1991. aastal võetakse kehakultuuriteaduskonda vastu 50 üliõpilast staatsionaarsesse ja 15 kaugõppeosakonda. Staatsionaarne osakond jaguneb omakorda 35-liikmeliseks eesti ja 15-liikmeliseks vene õppekeelega rühmaks. Kaugõppes toimub õppetöö ainult eesti keeles.

Staatsionaarses osakonnas kestab stuudium neli aastat ja jaguneb kaheks astmeks: baashariduseks (1.–4. semester) ning erialahariduseks (5.–8. semester).

Baashariduse etapil õpitakse kohustuslikke üldained (võõrkeel, filosoofia, biomeetria jt.), bioloogilisi, pedagoogilisi ning sportlik-pedagoogilisi aineid, sooritatakse peda-

googiline praktika üldhariduskoolis.

Eriahariduse etapil on võimalus valida üks kitsam eriala (kehahaline kasvatus, sportlik treening, rahvasport, ravikehakultuur), milles saadakse süvendatud ettevalmistus. Sealjuures toimub ravikehakultuurialane õppetöö koostöös arstiteaduskonna vastavate kateedrite ja kliinikutega. Lisaerialana on võimalus omandada terviseõpetuse õpetaja kvalifikatsioon. Kohustuslikke üld- ja erialaainetele lisanduvad sellel etapil valikained (osa teistest teaduskondadest) ning erialapraktika. Staudium lõpeb diplomitööga. Oppeaeg kaugõppes on viis aastat.

Vastuvõtt kehakultuuri erialale toimub üldkonkursi alusel. Sooritada tuleb konkursieksamid bioloogias (suuline) ja üldkehalises ettevalmistuses ning kirjand-essees.

Ootame teaduskonda õpihimulisi ja spordihuvilisi noori.

Dots. MATI PAASUKE,
kehakultuuriteaduskonna
dekaan

Õigusteaduskond

Kui tahate kaasa aidata Eesti Vabariigi õigusriigiks kujunemisele, siis tulge õppima õigusteaduskonda. Nüüdmine juristide järele on meie ühiskonnas praegu väga suur ja lähiaastatel suureneb veelgi.

Turumajandusele üleminekul peab iga ettevõtte ja organisatsioon, iga ettevõtja ja kooperatiiv orienteeruma keerulises majandusseadusandluses. Selles saavad neid aidata ainult juristid. Välissuhtluse arendamine, koostöö välisfirmadega nõuab samuti juriidilisi teadmisi. Ilma juristideta ei tule toime ka maakondade ja linnade omavalitsused, ministriumid ja ametkonnad, rääkimata õiguskaitseorganitest, kus õigusteaduskonna lõpetajad on praegu väga oodatud kaitsma rahva turvalisust ja looma kindlustunnet. Eesti Vabariik vajab praegu rohkem kui kunagi varem haritud inimesi, kes oskaksid ka ise koostada seadusi, mis toimiksid ka elu edasi viiks, samuti inimesi, kes ise sooviksid ja tahaksid õigusharidust kujundada ja noori õpetada.

Õigusteaduskond suurendab käesoleval aastal vastuvõttu päevaõppesse. Sinna võetakse 75 noort. Õppetöö päevaõppes on eesti keeles. Kaugõppesse võetakse vastu 40 üliõpilast: 20 eesti õppekeelega ja 20 vene õppekeelega rühma.

Õigusteaduskonda pürgija peab kõigepealt tegema võimete testi ning seejärel sooritama suulise võõrkeeleeksami ja kirjutama kirjand-esse ühiskondlik-poliitilisel teemal.

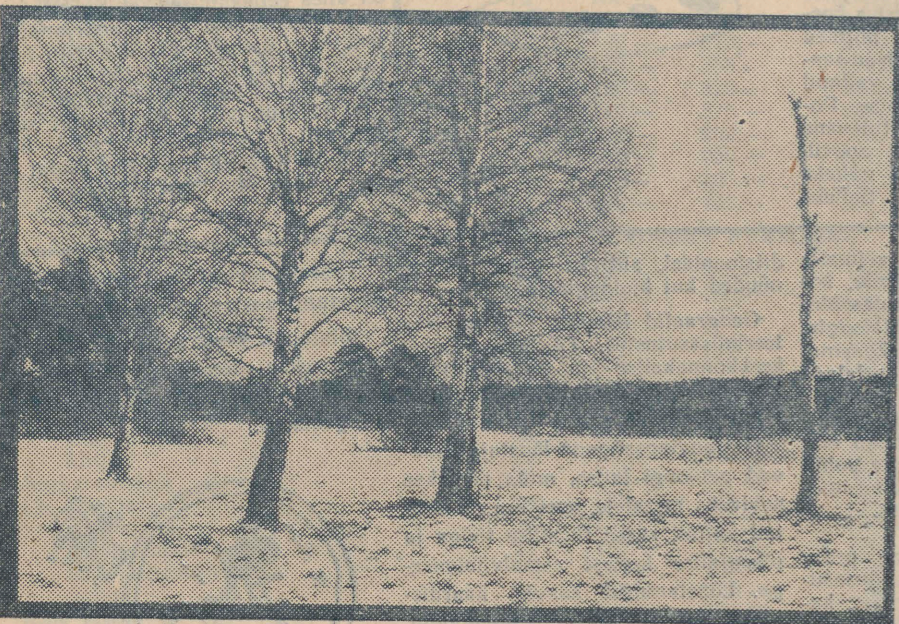
Õigusteaduskond läheb üle astmelisele õpetamisele. Baashariduse saavad kõik juuraüliõpila-

sed esimeses astmes nelja aastaga. Selle aja jooksul õpitakse tundma juristile vajalikke üldained (poliitikaadus, filosoofia, üld- ja sotsiaalpsühholoogia, loogika, esteetika jt.), samuti paljusid erialaaineid (õiguse üldteooria, riigioigus, haldusõigus, kriminaalõigus, tsiviilõigus, tööõigus, rahvusvaheline õigus jt.). Selle aja jooksul pakutakse üliõpilastele ka paljusid valikaineid. Neid loevad õigusteaduskonna õppejõud, välisriikide külalislektorid ja praktikud. Valikkursusi võib kuulata ka teistes teaduskondades ning isegi teistes ülikoolides. Valikkursusi õpib juuratudeng, vastavalt oma huvialadele. Diploma saamiseks tuleb koguda õppeplaanis ette nähtud arv punkte. Võimaluse korral saab mõningaid aineid õppida ka välismaa ülikoolides.

Esimese astme lõpetaja saab töötada enamik õigusharidust nõudvatel ametikohtadel, kuid on võimalik ka kitsam spetsialiseerumine, magistratöö kirjutamine ja magistratööde sooritamise ja magistratööde kirjutamine. See toimub teises astmes. Teise astmesse võib astuda kohe peale esimese astme lõpetamist, kuid võib ka vahepeal töötada ning siis spetsialiseeruda.

Kolmandas astmes valmistatakse doktorikraadi kaitsmiseks. Ootame õigusteaduskonda hea võõrkeele oskusega, suure õiglustundega, tõsisele tööle orienteeritud noori, kes tunnevad, et ülikoolihariduse saamine ei ole mitte ainult õigus, vaid et see on ka kohustus eesti rahva ja riigi ees.

Dots. INGE ORGO,
õigusteaduskonna dekaan

EINAR TIITSU foto

OLIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP

Lehe talituse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. IÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80.

Tellim. nr. 673. Tiraaž 3000.

Tartu Trükkikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «UT» ilmub reedel.

● JÄRGMISEL
REEDEL JÄLLE
4-ik. AJALEHT!

Valitsuse veerg

Struktuurimuudatustega seose
esitatakse mitmeid küsimusi ja ette
panekuid, mida arvestatakse muu-
datus'e järgneval kavandamise
Aruteiu jätkub ülikooli valitsus
järgmisel koosolekul.

RÕÕMSAID MUNADEPÜHI!

Harald-Heino Peep 60

aastakümnete vägivallaks. Kirjanduslikus vallas on sellist vägivalla kandnud hoiak, mida võiks leebelt iseloomustada kui vulgaarsotsiologismi, ent mis tõeliselt oli nihilism. Kui 1950. aastate lõpul alustati eesti kirjanduse ajaloo nn. akadeemilise käsitluse kavandamist, tuli käesoleva sajandi luule kirjeldamine ülikooli eesti kirjanduse ja rah-

Eesti kirjandus on olnud nii vahelduva dünaamikaga, et tema põhilikum hõlmamine on nõudnud sääraast kannatlikkust, mida ideoloogiline konjunktuur oma päevapoliitilises vägivaldsuses pole kunagi sallinud. Okupatsioonikord on nägvpoliitika venitanud koguni

Professor Harald Peep opositsio-
näärina? Sellelgi sõnal on nüüd-
sel ajal niisugune maik juures, na-
gu oleks opositsioonäär peasjaliku-
kõrvaltvaatav mitte-kaasategija ja
initsiatiivi pidurdaja. Ei ole ju!
Opositsioonäär on see, kes hoiatab
dogmade eest. Kuidas sõnast pidav
Harald Peep ikka veel tahab dog-
made vastu seista, ent on kumma-
tigi loov opositsioonäär, selle üle
oleks kindlasti isegi väga ergutav
mõtelda.

Jätkul

PEETER OLESK

Raamatud sõitsid koju

Et toimetus sai eelmisel reedel raamatukogus toimunud Petseri kloostriramatukogu üleandmis- protseduurist ka mõned fotod, siis kannatust järgmise leheni. Nii jõuame sellest veel reedel, 5. aprillil lähemalt teada anda, sest juba 10. aprillil oodatakse meie raamatukogu esindust Petserisse raamatukogu sealsele avamisele.

Infogentuur! «NORDALT» vi-
maste leadele järgi jõuab esmas-
paevaks Tartusse n. a. aulorung mit-
tune Põhjamäa riigi annetuslega.
Vähemalt keskpaevaks peaks seltsu-
liga suurema õppehoone ees aulot,
kust kursusevõtteaast saavad nime-
kirja alusel ühe üliõpilase jaoks
järeleandamisest asjafad:
10 kaustikut,
5 pastakal,
1 pakki paberit kursuse- või dip-
loomitöö jaoks,
5 pakki WC paberit.
NBI Üliõpilaste esmatartbekaup
ei anta nalle, kes on sel õppeaastal
võibunud välismaal või kelle lähe-
sased sünnipäsed (st. ema ja isa)
on praegu mõnes välisriigis.
Järgmine aulorung toob põhiliselt
seltsi paberikaupude õppejõududele.

**Esmatarbe-
kaupn
tudeingiteile**

Õigus supile

Tule ja maitse juba algava nädala esimesel päeval! Menüü on senisest ülikooli supist veidi teistsugune: esmaspäeviti püreesupp krevelipastast, teisipäeviti porgandisuppi viineritega, kolmapäeviti juustusuppi riivsaiaga, neljapäeviti aedvilja supp õunaleemega ja reedeti mustikasupp. Menüü uueneb kahe nädala tagant.

1991/92 0.-a. sügisesestlil on
 Tartu ja Helsingi ülikoolide vahel-
 lise lepingu alusel võimalik Helsingi
 ülikooli optima saata 6 üliõpilast.
 Ülikoolisisese konkursiks esita-
 da:
 1) avaldus (millisel ehtal ja
 miks soovitate õppida Helsingi
 ülikoolis, seinte keskmine hinne
 2) teaduskonnapoolne loetuskiri.
 Materjalid esitada reedeks, 5. ap-
 rilliks ph. kab. 217 Andl Kasakule.
 Õppele testide sooritamist (orientee-
 tiv aeg 8.-11. aprill).

Heisinki
Uikkoo!

Anna mulle õng Soome!

Meie artiklisarja moto meenutab hiina vanasõna, mis ütleb, et kala kinkimise asemel on targem õpetada kodanikud kala püüma. Nõnda üritame meiega vahendada nende õppurite kogemusi, kel õng juba kindlalt pihus.

Järgnevalt tutvustab Soome kõrgharidust Tallinnas keskkooli lõpetanud noorherra, kes õpib alates 1989. aasta septembrist Helsingi Ülikoolis arheoloogiat ja kõrvalainena folkloristikat. Omalt poolt lisame tema kaastööle mõned faktid.

***

Arvandmed: Soomes on 20 kõrgkooli ja umbes 102 000 üliõpilast. Välistudengeid oli 1988. aastal 1200. Kõige vanemale ja suuremale kõrgkoolile, Helsingi Ülikoolile (asut. 1640, 28 000 tudengi), on Soome konstitutsioonis antud eristaatus.

Teaduskraadid: Soome ülikoolide baaskraad on magister — *kandidaatti*, meditsiini erialal *litsensiaatti*. Ametlikult magistrist alamat teaduskraadi ei ole, kuigi mõned õppeasutused võivad paariaastase õppetöö järel välja anda tunnistuse, mis vastab bakalaureuse kraadile. Magistrikraadi omandamiseks on vaja tudeerida 160–250 «õppenädalat» (*opintoviikko*). Oppenädalaks loetakse 40 tundi õppetööd, sh ka iseseisvat tööd. Traditsiooniliselt järgnevad magistrikraadile *litsensiaatti* ja *tohtori*, kuigi doktorikraadi võib uue süsteemi järgi omandada litsensiaadikraadi vahel jättes. Doktorikraadi saamiseks tuleb kirjutada ja kaitsta väitekirja.

Soomes õppimise võimalustest

Viimastel aastatel on üha rohkem eesti noori suundunud välismaale kõrgharidust omandama. See on loomulik protsess, arvestades seda, et kõiki erialasid ei ole võimalik Eestis õppida või et mujal saab paremat õpetust. Kõige rohkem on Eesti noori siirdunud Soome, kus on juba vähemalt 40 eesti tudengi. Eesti üliõpilaste suhteline paljusoo Soomes on seletatav eelkõige geograafilise läheduse ja rohke isiklike kontaktidega Soome ja Eesti vahel.

Paljude arvates on Soome õppima pääsemiseks vaja ka midagi muud kui oma ettevõtlikkust ja nupukust. Kuigi on erandeid, on mainitud omadused siiski määrava tähtsusega. Järgnevalt esitan mõned väga üldist laadi näpunäited neile, kel kindel soov Soome õppima minna.

***

Kui te teate, mida tahate õppida, tuleks kõigepealt välja uurida, milles Soome kõrgkoolis seda ainet õpetatakse. Informatsiooni soome kõrgkoolides õpetatavate erialade kohta peaks leiduma ka Eestis. Nende «eeltööde» käigus tasub ka uurida, kas mingil muul maal saab paremat koolitust ja kui saab, on parem Soome sennapaika jätta ja mõnda paremasse kõrgkooli pürgida.

Viisad: Soome sõidu viisad jagunevad rühmadesse, õppimiseks mõeldud viisa kood on B.3.

Teatmikud: Soome haridusministeerium annab välja ja jagab tasuta kolme teatmikku:

1. Higher Education in Finland: Guide for Foreign Students;
2. Higher Education and Research in Finland;
3. An Introduction to Higher Education in Finland. Esimene neist teatmikest on saadaval ka TÜ teabetalituses.

Abiraha täiendõppeks Soomes annab teatud tingimustel konkursi korras Eesti Kultuurikapitali Sihtasutus Soomes. Abirahad on mõeldud eesti teadus- ja kunstiniimestele.

Teadustööks mõeldud abiraha saamise eelduseks on ülikooli lõputöö või kandidaaditöö olemasolu või tarvidus täiendõppeks. Sihtasutuse sekretärina töötab Helsingis Risto Ahonen, tel. 477 3081, fax 477 2531. Infot ja abiraha taotlemise ankeete saab Tallinnast Roosi-krantsi 6, tel. 449270, Mart Meri; Tartust Küttri 1, tel. 31117, ajakirja «Akadeemia» toimetuse.

Koostöölepingud on Tartu Ülikoolil järgmistele Soome ülikoolidega: Helsingi, Turu, Kuopio, Joensuu, Jyväskylä, Oulu, Tampere Ülikool, Vt ka «UT» Nr. 29, 1990. Informatsiooni saamiseks võib pöörduda alates aprilli keskpaigast k.a. loodavasse Põhjamaade infokeskusesse Tallinnas, Tõlli 3, tel. (eeldatavasti) 60 12 38.

URMAS AUNIN,
teabetalitus

me- või ingliskeelset tõlget. Eesti keskhariidusest piisab Soome kõrgkoolidesse pürgimiseks. Soomes kehtib reegel: kel on õigus astuda kõrgkooli oma kodumaal, võib seda teha ka Soomes. Seda, milliseid pabereid kusagil noutakse, tasub selgitada ise; artikli ruum ei võimalda seda täpsemalt teha.

Kriteeriumid, mille alusel tudengeid vastu võetakse, erinevad kõrgkooliti ja isegi teaduskonniti. Mõnel pool otsustatakse vaid sisseastumiseavalduse järgi, teisel tuleb sooritada sisseastumiseksamid. Eksam on tavaliselt vaid sellest erialast, kuhu püritakse. Eksamid on kirjalikud ning lisaks soome ja rootsi keelele võib sageli kasutada ka mõnd muud, näiteks inglise, saksa ja prantsuse keelt. Oigekirjutusvea ei häiri vastuvõtukomisjoni. Loomingulistele erialadele pürgijatele võib olla ka praktilisi ülesandeid või tuleb esitada oma töid (näiteks kunstierialad).

***

Üliõpilaseks olemine Soome kõrgkoolis annab õiguse saada pikaajene Soome viisa. Oppeasutustelt saadud vastuvõtmist tõendavale paberile lisaks nõutakse aga ka garantiid, et olete majanduslikult kindlustatud. Selleks peab teie arvel mõnes Soome pangas olema 20 000 soome marka. Viimase tingimuse täitmine sõltub teie leidlikkusest või varakusest.

Haridus on Soomes tasuta. Ainukeseks märkimisväärseks maksuks võib olla üliõpilaskonna liikmemaks, mis on mõnisaja marka aastas.

Kõrghariduse omandamine Soomes ei eelda sugugi mõne stipendiumi olemasolu. Suurem osa Soomes õppivatest eesti tudengitest hangib endale ülalpidamise ise. Alates selle aasta esimesest märtsist ei vaja välismaa tudengid enam tööluba, nii et tööleminek on vaba. Ainuke takistus on käesoleval ajal Soomes majanduskriisi tõttu valitsev tööpuudus, kuid seegi probleem ei ole ületamatu.

***

Korterit saavad välismaa tudengid kiiremini ja lihtsamalt kui soomlased ise. Üliõpilastele üürivad elamispinda kõrgkoolide üliõpilaskonnad, osakonnad ja spetsiaalset firmed. Et saada endale korter juba sügissemestri alguseks, tuleks seda taotleda kohe, kui olete saanud teada võimalikust kõrgkooli vastuvõtmisest. Üliõpilaskorterite üür on palju odavam, kui tavalistel korteritel. Neis on tavaliselt igal tudengil oma tuba, kuigi muud abiruumid võivad sageli olla ühised mitme elaniku peale. Peale elamispinna odavuse on üliõpilastele Soomes ka muid majanduslikke soodustusi nagu odav lõuna üliõpilassööklas, hinnaalandused transportivahendites, kultuuriasutustes jms.

***

Nagu Eestiski, algab õppetöö Soome kõrgkoolides septembris ja lõpeb mais. Jõulude ja aastavaheajase paiku on jõuluvahetäht. Peamine erinevus Soome ja Eesti kõrgkoolide vahel on see, et Soomes ei ole kursusi. Edendamist õppetöös arvestatakse teatud punktisüsteemi abil. Punkte saab eksamite, kirjalike tööde või muude soorituste eest. Kuna ainekoostust ja õppesoorituste tegemise aega võib iga tudeng vabalt valida, on stuudiumi pikkus erinev. Normaalingimustes kulub magistrikraadi saamiseks 4–6 aastat.

Õppetöö toimub soome, mõnedes kõrgkoolides ka rootsi keeles. Keeleoskus enne Soome tulekut ei ole vältimatu, aga igal juhul kasulik.

Üldiselt on vastuvõtuetsamite ajaks kohale saabumine ja selle reisi majandamine sisseastuja ena hooleks. Selle kohta, nagu ka välispassi hankimise ja rahavahetamise kohta, ei oska käesoleva artikli kirjutaja nõu anda. See aga ei tähenda, et need probleemid oleksid lahendamatud.

Kenellä sisua tarpeeksi, yrittäköön!

ANDRES TVAURI,
stud. fil.
Helsinki

ERICH KÜBARSEPP

25. jaan. 1927 — 24. märts 1991

Raske haiguse tõttu lakkas 65. eluaastal tuksumast Tartu Ülikooli kehakultuuriteaduskonna sportmängude kateedri dotsendi Erich Kübarsepa süda.

Kadrina algkooli ja Tapa keskkooli kasvandikuna lõpetas Erich Kübarsepp 1950. aastal kevadel TÜ kehakultuuriteaduskonna. Järgneva kuue aasta vältel oli ta tegev ülikooli kehalise kasvatuse kateedri õppejõuna, 1956. aastast töötas sportmängude kateedris. Tema sportlastee tipp oli 1950. aastal saavutatud Eesti meistri nimetus korvpallis ülikooli spordiklubi meeskonna koosseisus. Edasi järgnes juba teiste õpetamine.

Ülikooli korvpallinaiskonna hülgeaastal (1957–1960) abistas Erich Kübarsepp teise treenerina legendaarset Eugar Naaritsat. Samal ajal tegutses ta ka Eesti Korvpalliföderatsiooni juhatuses ja treenerite nõukogus.

Aastast 1962 andis Erich Kübarsepp oma jõu ja energia käsipallile (endise nimetusega värvapall). Ta oli uue spordiala spetsialistide koolitamise algataja. Võimeka treenerina viis TÜ naiskonna kahel korral Eesti meistri nimetusele, korduvalt medalisaajate hulka, juhendas ka «Kalevi» ja Eesti koondist. Nii sama viljakalt tegutses ta Eesti Värvapalliföderatsiooni juhatuses ja treenerite nõukogus, olles mitut puhku viimase esimees. Hindamatu on tema panus käsipalli õpetamise ja treeningu varasalve — tema valmistatud õppefilme, õppevahendeid, harjutusvara kogumikke, tree-

neri märkmikke, sportlase päevikuid ja muid metoodilisi vahendeid kasutati ka väljaspool Eestit, isegi välisriikides.

Iseloomult oli Erich Kübarsepp tagasihoidlik, väga töökas, alati abivalmis, täpne ja korrektne. Tal oli häid mõtteid õppetöö edendamiseks. Mõnus huumor aitas üle raskustest ja virgutas ka kolleege.

Opilastele, kolleegidele ja sõpradele jääb mälestus toredast inimest.

Tartu Ülikooli kehakultuuriteaduskond

Sportmängude kateeder

Spordiklubi

info-info

Tudengi- peredele!

Ootame tudengipere beebit (2. elunädalast kuni 1 a.) pühapäeviti kell 15 ujuma. Info võimlemise kateedri dots. Reel Linkbergilt tel. 3 34 55.

Leidsin

Vahetan

Rootsi viisa Soome viisa vastu. Liigi 14–702, Ege.

«Terve elulaad»

Valikursus

Vajan

suveks talutöödele kaht üliõpilast, kes peale maotöö tegemise suudaksid õpetada õhtuti soome ja inglise keelt. Töötasuga ei koordera: tulengisalved saavad sügiseks täis. Teada anda Valgamaale Tamme valda Savimäe tallu Otto Laatsile.

ULIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARIE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP
Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80.
Tellim. nr. 741. Tiraaž 2000.

Tartu Trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «UT» ilmub reedel

Universitas Tartuensis

• ANNA MULLE
ÕNG — BAYE-
RISSE! 2. lk.

• ÕPILASTEST JA
ÕPETAJATEST
2. ja 3. lk.

• KEVADPÄEVAD
TULEKUL! 4. lk.

Valitsuse veerg

Ülikooli valitsuse 2. aprilli koosolekul valmistuti põhiliselt reedel toimuvaks ülikooli nõukoguks.

● Esmalt oli eelarutlusel õppekirjanduse olukord. Põhiettekande tegi ülikooli kirjastuse kuraator, prorektori asetäitja Valter Haamer. Lühikes teoreetilise mõtiskluse järel (kõrghariduse uuemisest ja õppekirjanduse trükkimise olukorrad üldse) kirjeldas ta detailselt ülikooli kirjastuse tööprotsessi, tehnilisi tingimusi ja vajadusi ning kirjastuse töötajate ennastsalgavat tegevust.

V. Haamer esitas 4 võimalust, mida omavahel kombineerides peaksime ületama õppekirjanduse kriisi:

- * kasutada olemasolevat (vana, ei piisa);
- * hankida välismaalt (ei piisa raha, vähe ühikuid, keelebarjäär);
- * osta välismaalt autoriõigus tõlkimiseks ja/või kordustiraažiks (liiga kallis, ei vasta täpselt meie vajadustele);

* luua ja trükkida ise (tehnilised raskused, paberipuudus).

Tehniliste võimaluste paranemisel tulevat kõne alla ka väljapoole ülikooli tehtavate trükiteenuste suurendamine ja seeläbi finantsolukorra parandamine.

Rektor professor Jüri Kärnerit ei rahuldanud õppekirjanduse probleemi ettevalmistatuse aste nõukogu lahendamiseks, kuna

- * puudub konkreetne (ühikuline) ülevaade õppeainete kaupa;
- * ei ole otsuse projekti probleemi lahendusvõimaluste kohta.

Kaasettekande ülikooli nõukogu õppekomisjoni poolt esitas arstiteaduskonna dekaan professor Lembit Allikmets, kes tõi ära konkreetseid ettepanekud:

- * suurendada tunduvalt kirjastuse tehnilist varustatust;
- * minna üle inglisekeelsete õppevahendite trükkimisele;
- * orienteerida kirjastamine kasumile ja konkurentsivõimelisusele;
- * teha väiketrükised kseropaljundusega;
- * välismaalt küsida (osta) eelkõige paberit;
- * valmistada õppekirjandus ette siin, aga trükkida välismaal.

Õppekirjanduse trükkimine võib osutuda võtmeküsimuseks vabariigi üldise kaosega kaasamineku vältimiseks. Ülikooli kirjastusjuhtide tegevus on olnud maksimumilähedane antud tingimustes, aga kirjastuse üldine olukord on väga kauget konkurentsivõimelisest tootmisest.

Dekaanide ja üliõpilaste esindaja ärakuulamine arutelu sisuliselt uuele tasemele ei viinud. Teaduskondades on olukord erinev ja parima perspektiivi peab igauks ise selgitama. Eelkõige raamatukogu varude tsentraalne uuendamine (üliõpilaste huvides) ei tule kõne alla rahaliste raskuste tõttu.

Kasvavad sisepinged õnnestus rektoril maandada. Ülikooli kirjastus peaks esmase tehnilise täienduse kätte saama tööpoolest lähipäevadel. Veel lepidi kokku, et teaduskonnad koostavad ise oma õppekirjanduse trükkimise pingerea, teised konkreetsemad abinõud pidid otsuse projekti kujul jõudma ka reedesse nõukogusse. Kirjastuse äriliste aluste ümberprofileerimine konkreetsemat arutamist ei leidnud. Kuna J. Kärner mainis ka konkureeriva firma võimalikkust, siis jäi paraku õhku küsimus: «Kes oleks pidanud või peaks hea seisma ülikooli kirjastuse kaasajastamise eest?»

(Järg 2. lk.)

Kuhu me läheme?

Tartu Ülikooli euroopalikkuse garantiiks on Eesti Vabariigi kestev iseseisvus. Praegu on see vaid paljude (ja kahjuks mitte kõikide) eestimaalaste soov, millest pole sugugi selge, kaua ta veel valitseb. Kestva iseseisvuse asemel on meil kestev okupatsioon, mis on kahtlemata harjumuspäraseks kui enda kannatlik kokkuvõtmine okupatsioonist väljumiseks. Kuid on läbinisti väär oodata Eesti Vabariigi iseseisvuse majanduslik-poliitiline kehtestamine enne ära ning hakata alles seejärel Tartu Ülikoolist nõukogudelikkust välja juurima ja euroopalikkust juurutama.

Miks? Esiteks seepärast, et Tartu Ülikool ei ole enam Eesti Vabariigi ainuke ülikool, sest ülikoolide paljus on muutunud tõsiasjaks. Kui Tallinna Ülikooli organisatsioon oma unistuse teoks teevad, siis ei ole meie *alma mater* ka enam ainus Eesti *universitas* (ning muutub arhaismiks määratlus «Tartu — ülikoolilinn»). Olen kuulnud öeldavat, et kahe *universitas*e finantseerimiseks puuduvad Eestil vahendid. Puuduvad muidugi — ja seepärast saadaksegi need vahendid Tartu Ülikooli arvelt. Ent isegi kui see kohe alguses välja ei tule, ikkagi moodustatakse Tallinna Ülikool kiiremini kui Tartu Ülikool jõuab praeguste hoiakute juures euroopalikuks muutuda. Ning Tallinna Ülikool kavandatakse euroopalikuna (või koguni ameerikalikuna) algusest peale!

Teiseks aga seepärast, et Tartu õppejõudude ja tudengite massilised kogemused ülikoolielust väljaspool Nõukogude Liitu tekitavad siin paratamatuid konflikte, mis üksnes demoraliseerivad, kui nad ei vii meie ülikooli uuemisele. Tegelikult peaks veel hiljutise Tartu Riikliku Ülikooli muutmine euroopalikuks Eesti Vabariigi Ülikooliks olema valitsusülesanne, mille tarvis on vaja eraldada erivahendid ja mille jaoks on vaja vabastada inimesed, kes tegeleksid ainult sellega. Et see käib Eesti Vabariigi E. Savisaare valitsusele üle jõu, selles me oleme võinud juba veendu-

da. Oleme saanud kogeda ka seda, kuidas valitsusepoolsete sihtvahendite puudumine teeb ülikoolisisesest initsiatiivi juba ette ebakindlaks või isegi küsitavaks. Ent kui see initsiatiiv lastakse sootumaks maha käia, siis kaotab ülikool selle surveabinõu, mida on valitsuse vaimu-vaenulikkusele vastuseismiseks tingimata väga vaja. Aga see initsiatiiv toetub suuresti just kogemustele akadeemilisest olemisest mujal. Euroopalikkust ongi meile vaja selleks, et me saaksime vaimses konkurentsis kaasa lüüa. Ja seda tuleb taotleda valitsuse saamatuse kiustel.

Tartu Riiklik Ülikool oli rektorikeskne. Tema juhtimise astmestik alaneks õppetöö vaatevinklist järgmiselt: 1) rektor, 2) prorektorid, 3) õppeosakonna juhataja/teaduskonna juhid, 4) üleülikooliliste kateedrite juhatajad, 5) dekaanid, 6) kateedrijuhatajad. Sellise astmestiku kaudu alandati ennekõike dekaame ning professuuri kui niisugust, sest oli kateedreid, mis olid teaduskondadest tähtsamad ja üleülikooliliste õppeplaanide täitmist jälgiv õppeosakond oli tähtsam kui professuuri distsiplinaarne sisu. Tohib siis enam imestada, kui dekaan, kes peaks olema teaduskondlik *primus inter pares*, on hoopiski kolleegide hulgast ette lükatud ohver? Mis puutub aga professuuri, siis pole näiteks bioloogia-geograafia ning õigusteaduskonnas ühtegi täiskohaga töötavat professorit, kellele oleks vanusetsensusest kasvõi viiski aastat veel aega (filoloogiateaduskonna noorimad professorid on juba 50 ja nendestki töötab püsivalt Tartus kõigest 2).

Dekaan on tugev ainult siis, kui (1) üleülikoolilised kateedrid puuduvad, (2) teaduskonnavälised ülikooliüksused teenindavad teaduskondi ja (3) dekaanist kõrgemal on ainult rektor ning prorektorid. Professuur on tugev siis, kui ta (1) seob õpetamise ja uurimistöö läbi iseenda ning (2) on distsiplinaarselt autonoomne. Miks kateeder kui niisugune neid nõudeid minu arvates enam ei rahulda? Isenesest kateeder anakronism ei ole. Ta muutub anakronismiks selle tõt-

tu, et (1) mitte tema ei määra erialase töö täit mahtu, vaid ta ise luuakse (v.a. mõned erandid, näiteks tahke keha füüsika kateeder) õppeplaanis ettenähtu «lääbiviimiseks», (2) ta on nomenklatuurne (näiteks kultuurikateeder), (3) ta kas madaldab professuuri unikaalsust, võimaldades igal doktorikraadi omanikul saada professoriks või, vastupidi, seab dotsentuuri professorist kõrgemale, kui professoriga kateedrit juhatab dotsent, (4) ta ei taga õpetamise ja uurimistöö pidevat sidumist, kuna vahendid õpetamisele on olnud jätkuvalt väiksemad kui vahendid teadusega tegelemiseks väljaspool kolledži haridust. Kui ülikool läheb tööpoolest ainesüsteemile üle, siis jääb kateedrivorm sellele ette.

Õppetooli vorm seevastu toetaks ainesüsteemi. Ülikooli juhtimise astmestik näeks sel juhul välja järgmine: 1) rektor, 2) prorektorid, dekaanid, 3) (aine)instituutide juhatajad, 4) õppetoolide juhatajad. Kuluaaris olen kuulnud arvamust, et õppetool tähendab ilmtingimata üheainsa õppejõu ametikohta, seega siis — kas igale praegu töötavale õppejõule oma õppetool või õppetool praegustest kateedritest ainult ühele õppejõule ja ülejäänud kõik ülikooli leivalt maha. Ei ühte ega teist! Oppetool on distsiplinaarselt organiseeritud struktuur, mis koosneb juhust, «teistest» õppejõududest (dotsentidest), assistentuurist ja kraaditöötajast (diplomeeritud edasiõppijatest). Oppetooli juhik on valitud professor ja kui sellist ei ole, siis täidetakse tema koht kohusetäitjaga.

Mida see kõik annaks? Käsitam õppetooli professuuri garantiina, mis on seda vajalikum, mida tõsisemalt hakatakse lähtuma põhimõttest, et ülikoolis maksab ainult koht ja kraad annab üksnes õiguse kohti taotleda ega maksa isenesest midagi. Kateedrilisus lõhub professuuri, õppetoolilisus üritab seda taastada. Ühtlasi vahendaks õppetooli vorm teadusala ja õppeaine seda vastandust, mida siiani ületati kateedriväliste laborite kaudu. Siit järgneb muide, et see ei ole mingi reform, kui iga

olemasolev kateeder nimetatakse lihtsalt õppetooliks ringi. Oppetooli saab korraldada ainesüsteemi raames, viljeldavate ainete järgi. Praegu on kateedreid, mis ligikaudu langevad õppetooli suurusega kokku (näiteks vene kirjanduse kateeder), aga on ka selliseid kateedreid, mis katkevad endas mitut õppetooli (näiteks eesti kirjanduse ja rahvaluule kateeder, millest oleks õige eraldada eesti ja võrdleva rahvaluule õppetool). Kuivõrd võivad õppetoolid ühineda aineinstituutideks, see sõltub esmajoones teaduskonna struktuurist ja ajaloolisest proportsioonist õppe- ja teadustöö vahel konkreetsetes valdkonnas.

Tartu Ülikooli uuemine sünnib järkjärgult (s.o. mitte ühekorraga), käigult (s.o. ühtegi tööd ei saa seisma panna) ja olukorras, kus inimestel puuduvad sotsiaalsed garantiid oma õiguste põhjendatud kaitseks. Kui arvestada, et kulub vähemasti kümme aastat, enne kui saavad doktorikraadi need, kes hakkavad õppima ainesüsteemis ülikoolis, siis tuleb leppida sellega, et kuni käesoleva aastatuhande lõpuni valitseb ülikoolis mitu stuudiumiprogrammi ning ülikooli struktuuri ei õnnestu kohe homogeneenseks kujundada. Seepärast ei tohi õppetoolide otstarbekuse üle otsustada väljaspool ainesüsteemi, väljaspool doktorikraadiga teadlaste konkurentsi-voimet ja lahus Eesti üldisest teaduskorraldusest.

Kui ülikooli nõukogu otsustab õppetoolide kasuks, siis tuleks uued struktuurid luua juba kindlasti just õppetoolidena (st. mitte enam moodustada uusi kateedreid). Olemasolevatest kateedritest on õppetooli kujundada vähemtülikas ehk seal, kus õppetool(id) ei nõua kohtade koondamist ja kus tekib selline vakants, mis saab olla õppetooli aluseks. Sel juhul sünniks *õppetoolid enne ainesüsteemi kehtestamist* ja oleksid ise niisuguse süsteemi taotlejad. Ent isegi siis saaksid õppetoolid oma õige näo vastavalt sellele, kuidas nad teaduskondlikus raamistuses üksteist täiendavad ja seovad stuudiumi sisseastumiseksamist kuni kraadi kaitsmiseni ning loengud ja seminarid uurimistööga väljaspool neid.

PEETER OLESK

22. märtsil raamatukogus EHK PETSERI KLOOSTRI RAAMATUD KODUS TAGASI

Nagu eelmises lehes teada andsime, jõuab «UT» selle sündmuse juurde paarinädalase hilinemisega. (Mis parata: üha tehnikitiseerivas maailmas teeme meie vähikäiku — fotosid klišeerime pealinnas; pisemgi kõrvalekalle — abiturientide erinumber, pühad — ajab meie normaalse rütmi segi). See selleks.

Reedel, 22. märtsil olid raamatukogu direktori Malle Ermeli kabinetis mõned raamatukogu töötajad, (külalised) Petseri kloostrist, Pihkva oblasti kultuurijuhid, ajakirjanikud.

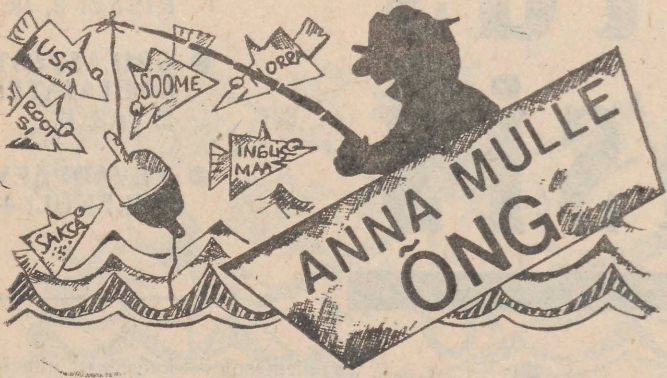
Jätkus detsembris pooleli jäänud tseremoonia, sest tookord ei saadud veel luba raamatute äraviimiseks. Täpsem on siiski öelda, et asjale pandi ilus punkt, olid ju raamatud juba auto peale laaditud.

50 aastat tagasi leiti, et mis raamatuid kloostril vaja ning hariduse rahvakomissari käsul toodi need Tartu Ülikooli raamatukokku. Jumal tänatud, et Petseri siis veel Eestimaa piiridesse jäi. Raamatud ise tundsid siin ennast hästi ega teadnud õigest omanikust midagi.

(Järg 3. lk.)

Anna mulle õng

Saksamaale, eriti Bayerisse

Kõiki bürokraatlikke nõudmisi ja kavalusi nendest üle ja ümber saamiseks on Erik Kross juba põhjalikult tutvustanud. Juurde jääb liisada veel see, mis kehtib eraldi Bayeri kohta.

BAYER on «yaba riik» (Freistaat) ja seetõttu mõningate nõudmistest erinev Saksamaa teistest liidumaadest. See tähendab: bürokraatia töötab efektiivsemalt ja kõik on keerulisem kui mujal.

Et saada hariliku üliõpilase kohta, tuleb kõigepealt teha saksa keele eksam. Kuidas Sa sinna eksamile jõuad, ei huvita sinist ülikooli mitte üks raas. Kiri Sinu eksamile kutsumise kohta jõuab Sinu loode-tavasti olemasolevale aadressile Saksamaal 2 kuni 3 nädalat enne eksamit. See tähendab, et on üsna vähe lootust seda hariliku postiga õigel ajal kätte saada. See võib siiski õnnestuda.

Agaga ka sel juhul ei ole probleemid veel lõppenud: nimelt on Sinu nimi ainult ümbrikul, standardkutsu ei ole kuidagi viisi kutsutava isiku identifitseerimiseks. Oletame, et Sul on veel piisavalt aega. Siis tuleb muretseda mingi küllakutse viisa saamiseks. See kõik kokku on siiski sedavõrd aeganõudev, et eksami-kuupäev on ilmselt juba seljataha jäänud.

Mingit ratsionaalset soovitus probleemi lahendamiseks ei olegi anda, tuleb lihtsalt sattuda parajal ajal Saksamaale. Päriskatseks oleks siiski katsuda saksa keele eksam ära teha juba varem, näiteks Helsinki Goethe Instituudi juures, ja paber selle kohta saada koos kõige muu kandideerimiseks vajaliku kraamiga. Goethe Instituut peaks olema piisavalt autoriteetne asutus isegi Müncheni jaoks.

Kui ülikool on Su talvesemestriks vastu võtnud, saad Sa sellest teada augustis. Koos teatega tulnud vastuseformular tuleb väga kiiresti ära saata. Seejärel pead ise immatrikulatsiooniks kohale sõitma. See toimub septembris viimasel nädalal ja selleks on vaja eraldi kutsut, kui Sul ei ole veel pikaajalist õppeviisat. Viisa saamiseks ei piisa ülikooli kirjast, sest seal pole öeldud, kes katab Sinu Saksamaal viibimise kulud. Niisiis tuleb selleks nädalaks Saksamaale sõita, immatrikuleerimine kirja teel või teiste isikute kaudu ei ole võimalik.

Sündmus ise ei ole kuigi pidulik. Pigem vastupidi. Välismaalaste immatrikulatsioon toimub välismaalaste ametis, üsna piiratud ajajooksul. See tähendab, et rahvast on palju ja tuleb tükk aega sabas seista. Immatrikulatsiooniks on vaja kaasa võtta vastuvõtukiri ülikoolilt, igasuguseid pabereid, mida juba kandideerimisel vaja oli, kesk-kooli lõputunnistuse originaal, kui-gi seda abituuriumina ei akseptee-rita, tõend haiguskindlustuse kohta, tõend Studentenwerkbeitrag'i maksmise kohta.

Igasuguste formaalsuste hulka tuleb veel lisada elamisloa pikendamise protseduur. Viisa antakse enamasti ikka ainult kolmeks kuuks, kuigi semester kestab kauem. Niisiis tuleb elamisloa pikendada kohapeal. Linna välismaalaste amet on üks ebameeldivamaid asutusi üldse. See töötab ainult hommiku-poolikult ja sappa tuleb minna juba võimalikult vara hommikul, et enne sulgemist üldse löögile pääseda. Ametnikud ei ole ka liiga sõbralikud ja valmis peab olema igasugusteks ebameeldivusteks. Sealt saad Sa elamisloa taotlemise ja arstliku uurimise formularid. Viimane kujutab endast mitmesuguseid protseduure, muuhulgas AIDSi testi, ja maksab 113.— DM. On see tehtud, võib jälle välismaalaste ametisse tagasi minna ja sabas seista. Kui kõik paberid on korras, siis lubatakse Sul veel maksta 60.— DM ja saad elamisloa üheks aastaks, kusjuures tohid töötada semestri vahetusega.

NUUD ULIKOOLIST

Et ennast mitmesugustele kursustele kirja panna, on tark kohale ilmuda umbes nädal enne õppetöö algust. Et üliõpilasel ole mugav ja muretu nagu igal pool Euroopas, on üliõpilasi õieti rohkem, kui ülikool suudab programme, ruume ja õppejõude pakkuda. Ja nii on päris suur rabelemine, et ennast mõnele seminarile kirja panna, sest osavõtjate arv on piiratud. See ei kehti loengute kohta. Lisaks sellele peab igaüks ise oma tunniplaanil ajalises vastavusse viima. Ja päris ükskõik see ka ei ole, mida sa õpid, s.t. see on ükskõik ülikoolile, aga kui sa ei ole läbi teinud selles aines vajalikke kursusi, ei saa sa teha eksamit ja taotleda kraadi.

Niisiis tuleb välja uurida, missu-

guseid aineid on vaja mingile eksamile pääsemiseks õppida, kui palju jne. Kõiki kursusi ei pakuta igal semestril uuesti ja sellega tuleb arvestada. Oluline on muidugi, millise professori või dotsendi juurde satud. Selle kohta pealt ei anna esimesel semestril ise palju teha ja see jääb esialgu juhuse hooleks. Hiljem kuuled teiste käest soovitusi ja siis saad ise valida.

Et semester ainesemestrina arvesse läheks, peab olema kindel tundide arv nädalas. Sellest, kas Sa ettenähtud arvestustega hakkama saad, ei sõltu kuigi palju. Sõltub küll see, kas Sa eksamile pääsed või mingit järgmist kursust külastada tohid, aga stuudium veel põhimõtteliselt ei katke. Nii võib ülikoolis käia lõputult ja ilma eksameid tegemata lihtsalt huvitavaid loenguid kuulata.

Formaalselt koosneb stuudium kahest osast: Grundstudium e. põhitudium ja Hauptstudium e. peastuudium.

Grundstudium kestab harilikult 4 semestrit ja on mõeldud ennekõike üldise aine saamiseks aineid ja teadusliku töö meetodite omandamiseks. Aga juba sel ajal tuleb külastada kohustuslikke kursusi, sest nende tunnistused on vajalikud nn. vaheeksamile pääsemiseks. Kuidas see vaheeksam täpselt välja näeb, ei oska ma öelda. Olen ainult teiste juttude järgi aru saanud, et üliõpilane võib ise valida professori, kellele eksamit teha. Mingeid eksamipileteid ei ole, professor annab vaid lihtsalt mingid küsimused, mis hõlmavad kogu Grundstudium'i materjali.

Kui «vaheeksam» on edukalt selja taga, algab Hauptstudium. Siin peaks põhimõtteliselt toimuma mingi kitsam spetsialiseerumine oma laia ainevalis sa. Varsti peab hakkama mõtlema magistri-tööle. Kõige lõpuks tuleb teha veel magistrieksam.

Nii libedalt see muidugi ei lähe. Magistrikaadiga lõppeva stuudiumi puhul tuleb oma peamine kõrvalõppida veel kahte, igaühes neist ikka ettenähtud kursused. Kõrvalainetes on kohustuslikke kursusi siiski vähem.

Loengud on nagu loengud ikka. Seminarides, mille läbitemise kohta on vaja tunnistusi, tuleb tööd teha. Iga üliõpilane peab referaadi, kirjutab umbes kursusetöö mahus seminaritöö ja vahel annab kirjaliku eksami. Normaalse stuudiumi puhul tuleb iga semestri kohta 3—6 seminari.

Esialgu õpid seal tunnetama omaenese jõuetust selle tohutu hulga kirjanduse ees. Kõik, mis on maailmas Sinu aines uuritud ja kirjutatud, on kättesaadav. Kõike ja põhjalikult lugeda on aga peaaegu võimatu ja ülikool püüab selles segaduses luua mingit süsteemi, et vastavat teadmiste taset oleks võimalik omandada kuidagi mõistlikul viisil.

Üldiselt ei huvita Sinu käekäik ülikoolis kedagi ja see, kuidas Sa hakkama saad, on ennekõike Sinu enda mure. Kui häda käes, siis võib pöörduda välismaalaste ameti või üliõpilaskantselise poole. Seal teatakse vahel nõu anda.

Loodetavasti ei ehmatanud eelpool kirjutatu Sind väga ära. Kõik see ei ole sugugi traagiline. Ja lõpuks, stuudiumi ilusam pool jääb ikka igaühe enda teha ja avastada.

Grüß Gott in Bayern!

MARIS LILLAK

Õpilased ja tänapäev ja vaated

PROFESSOR AIN-ELMAR KAASIK

Meil võib olla puudulik haridus ja vähe raha, kuid kella tundmast ja sõna pidamast ei takista meid miski.

RUDOLF JALAKAS, eestirootsi majandusteadlane

Võrreldes hommikumaisega on õhtumaine haridus olnud alati mõnevõrra anonüümne: pigem kooli- kui õpetajakeskne. Ida kõrgkultuuride õpetaja — guru — on euroopalikus haridustraditsioonis tundmatu. Õhtumaine haridus on doktriinivabam ning õpilase suhtes isiksusekesksem. Sellest johtuvalt peaks õpilane olema mitte üksnes haridusprotsessi objekt, vaid seda tegevust aktiivselt mõjustav subjekt.

Eitamata väljapaistvate õpetlaste osa oksidentaalsetes ülikoolis, tuleb siiski rõhutada *alma mater*'i kui terviku funktsiooni harilaste kujundamisel ühiskondades, mille aluseks on rooma õigusnormid ja kristlik eetika. Muu hulgas kajastub see tavaliselt, millise kõrgkooli on keegi lõpetanud.

Siiski on selge, et lääne ja ida kultuurikontekstide piiril asumine on meie tugeva jälje jätnud. Seetõttu usaldame nii mõnigi kord autoriteete, uurimata nende tõelist väärtust. Halvem on see, et sageli ei erista me autoriteetide arvamusi ja fakte, et meil mõnikord ei piisa tervet skepsist. Hiljutine ilming on Läänes nähtu ja kogetu üldistamis-püüd («... nagu arenenud maades tavaks...»), unustades et sealmail ei ole mõned nähtused üldistatavad, et teatud ülesannetel on mitmeid lahendusi, mis toimivad võrdse eduga, kuid ei ole ühel või teisel põhjusel meil (veel) rakendatavad. Meie soov üldistada, süsteemi viia; oma tahet peale suruda; samuti meie vähene tolerantsus teiste seisukohtade suhtes on tingitud autoritaarsest süsteemist, milles oleme kaua elanud. Mõtetu on eitada ka tugevat annust provintsionalismi, mida on kujundanud ja soodustanud olud ning ajalugu.

Tuleb omaks võtta, et isiksusekeskes Läänes toimivad tegurid, mis välistavad destruktivse kriitika (kritikaanluse) ning vähendavad intrigaanluse osa. Seetõttu saaksid mõned meie esinduskogude tänased liikmed sõna vaid *Hyde Park Corner*'i analoogides. Vaatamata poliitilisele demokraatial toimib täidesaatev võim (juhtimistegevus) Läänes küllaltki autoritaarselt. Ei ole mõeldav, et Ameerika või Saksa ülikoolis oleks mõnel alluval ametnikul selle ülikooli tegevuse olulisemates küsimustes oma tegevuskava, mis oluliselt erineks rektori (USA-s — ülikooli presidendi) omast. Loomulikult austatakse neis ülikoolides mehhanisme, mis on suunatud taloise konsensuse saavutamisele. Niisamuti ei arendata ülikoolide «lipu» all mingit enesele kasuliku majandustegevust. Viimane on mõeldav vaid lahus ülikooli tegevusest.

ÕPETÖÖ KORRALDUS

on kahtlemata ülikoolielu kõige olulisem valdkond, mis seob nii õpilasi kui õpetajaid, samuti haldus- ja majandussfääri töötajaid. Õppetöö küsimusi on trükkisõnas ja nõupidamistel viimasel ajal palju käsitletud. Kõne all on olnud õpetamise materiaalne baas, õppeplaanid, õppetööst osavõtuprobleemid, metoodikaküsimused ja õpetajate kvalifikatsioon. Mitmeid mõtteid on avaldatud seoses haridusministeeriumi kavaga õppemaksu sisseaadmise kohta.

On meeldiv tõdeda, et tegutsema on hakanud üliõpilaskonna edustuse haridus ja õppetöö toimikond. Allakirjutatule tundub, et õppetöö korraldusega seotud küsimuste ring on üsnagi komplitseeritud.

Probleemid ja nende võimalikud lahendused on teaduskonniti suures erinevad. Mitmete küsimuste adekvaatne lahendamine nõuaks majanduslike ja poliitiliste eelduste paremat tundmist kui praegu võimalik. Kahjuks on nende kujunemine aga aeglane evolütiivne protsess, mille lõpptulemusi ja temposid on raske prognoosida. Seetõttu piirdun vaid mõnede fragmentidega, mis tunduvad päevakohased ja vajavad seetõttu kohe tähelepanu.

***

Peaaegu ebaõigeks praegu üsna laialt levivaid hädaldavaid, mõnikord lausa nihilistlikke

AVALDUSI,

mis väidavad, et meie ülikool on «vaimse kaose ja eetilise-moraalse kriisi seisundis» (UT, 9. nov. 1990). Eitamata tõsiseid probleeme ülikooli elus, tahan siiski märkida, et meie ülikooli vaieldamatuks saavutuseks on olnud omakeelse kõrghariduse säilimine läbi raskete aastate.

Tänu aktiivsele tegevusele on ülikoolis järjepidevalt kestnud või kujunenud mitmedki teaduskoolkonnad. See on lubanud anda haridust ka kõige kõrgemal — teaduskraadide tasemel. Asjaolu, et ka Eesti Teaduste Akadeemia on läbi aastate olnud valdavalt eestikeelne ja -meelne, on kahtlemata ka meie ülikooli panusest. Teatavasti on N. Liidu paljud kõrgkoolid ning akadeemilised instituudid olnud orienteeritud valdavalt sihtaspirantuurile ja doktorantuurile «keskustes», samuti «spetsialistidele» mujalt.

1960ndate aastate «sula» lõi teatud eeldused rahvusvaheliste kontaktide arendamiseks. Kuigi tee

VÄLISSTIPENDIUMITENI

kulges läbi Moskva bürokraatia, kasutasid seda siiski kümned meie praegused juhtivad õppejõud. Seejuures on enamik neist saanud teadmisi rakendanud ja edasi arendanud oma ülikoolis.

Ülikoolide poolt antavate diplomite (pro: kraadide, vt. allpool) väärtust on raske võrrelda. Arusaadavalt on meid alati huvitanud meie poolt antavate (pro: tudengite poolt omandatavate) teadmiste taseme võrdlemine «muu maailmaga».

Üsnagi ebakindlate järelduste tegemisel võiks arvesse võtta et: a) eespool nimetatud stipendiaadid töötasid välismaa tunnustatud ülikoolides edukalt, sageli kutsuti neid tagasi, mida nad hiljem ka (raskuste kiuste) kasutasid;

b) mitmesugustel (peamiselt perekondlikel) põhjustel emigreerunud Tartu Ülikooli diplomiga isikud on oma uuel asukohamaal tavaliselt kohanenud, omandades litsentsi töötamiseks kõrget erialast kompetentsust nõudvatel erialadel. Seejuures väärivad märkimist, et vähemalt arstiteaduskonnas oli mõnikord tegemist üsnagi keskpärase üliõpilastega;

c) praeguses üliõpilasvahetuses kogunenud andmed on näidanud meie tudengite üsna rahuldavat ettevalmistust oma erialal. Arusaadavalt ei tohi eeltoodust järeldada, nagu oleks meil kõik korras. Isiklike tähelepanekute (Rootsi Instituudi stipendiaadina kokku 14 kuud Lundi Ülikoolis, lühiajaliselt külalisprofessor Uppsala Ülikoolis; semester Fulbright'i stipendiaadina (otseselt õppetöö) Pennsylvania Ülikoolis) alusel julgen kinnitada, et meie õpetame rohkem (ja sageli mitte halvemini) kui välismaal, kus tudengid õpivad märksa enam.

Valitsuse veerg

(Algus 1. lk.)

aga ilmnenu teatavad põhimõttelised lahkarvamused.

Prorektor professor Ants Kalikorm selgitas doktorantuuri põhimääruse vastuvõtmisega seotud küsimusi. Dokument on nõukogule esitamiseks küps, vaidlusi võivad tekitada detailid (vanusetsensus, doktorantuuri raha jm.).

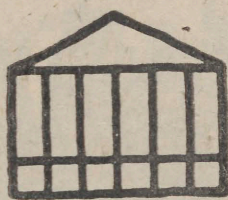
Valitsuse eelmisel koosolekul algatatud struktuurimuutuste arutelu seekord ei järgnenud, kuna arvestatakse eelmine kord tehtud märkusi ja uusi ideid ei olnud välja pakku-

Ülikooli seaduse projekt (ilmus ka «UT-s») ülikoolis vastukaja ei leidnud. Kohapeal tekitas pikema arutelu teaduskonna-tasandi täielik väljajätmine seadusest. Suhtes haridusministeeriumiga on

Teaduskonna rolli on alahinnatud ka «Doktorikraadi kaitsmise põhimääruses», mis paraku on juba ülikooli nõukogus kinnitatud. Valitsuse koosolekul alguse saanud põhimõtteline vaidlus soovitati lahendada põhimääruse p. 5 alusel (kinnistada kraadi omistamine teaduskonna pärusmaaks või toimida vastavalt vajadusele).

Professor L. Allikmets esitas arstiteaduskonna koosseisu inimese bioloogia ja geneetika kateedri loomise projekti, mis põhimõttelisel vastuseis ei leidnud. Võibolla luuakse hoopis TÜ esimene nõukogudejärgne õppetool.

Pedagoogika kateedri juhataja Mati Salundi esitas loodava TÜ

õpetajate koolituskeskuse põhikirja uue variandi. Põhimõtteliselt oli see vastuvõetav ja lubati pisimuudatustega ülikooli nõukogus kinnitamisele.

Informatsiooni korras käsitleti haridusministri eelseisvat viisi ülikooli, vabariigis täieliku teadusliku ekspertiisi läbiviimist, ülikooli astmelise hariduse ajakava ja kirjavastuseid seoses ülikooli ehitustega.

Teabetalitus
OLO VELDRE

Õpetajad — tulevikuvälja-

Arusaadavalt on siin oluline õppimiseks soodne miljöö, kuid ka motiivatsioonid ja stiimulid. Ameerika üliõpilane teab, et ta file käib teemaga lakkamatult kaasas. Õpetajateapid eksperthinnangud on sageli suuremgi kaaluga kui hinded. Kõigest sellest oleneb aga edaspidine karjäär. «Ükski õppejõud ei saa tudengit targaks õpetada; saab ise õppida ja õppejõud saab sellele kaasa aidata» kirjutab akad. Erast Parmasto (UT, 11. jaan. 1991). See on seisukoht, millega nõustub iga kogenud õpetaja.

Pikka aega on meie ülikoolis tekitanud poleemikat

LOENGUTE

külastamise kohustuslikkus. Arvan, et küsimus on valesti püstitatud, vähemalt reaalselt, medikobioloogiliste ja kliiniliste erialade puhul. Õppeplaanide ja -programmide koostajatel tuleb pidevalt jälgida loengute otstarbekust ning seda vastavalt korrigeerida. Seejuures peaks loengute vähendamise eelduseks olema sobivate õppevahendite (õpikud, audiovisuaalsed ja arvutiprogrammid) olemasolu ja kasutatavus. Kogemus näitab, et õppekirjanduse kasutamine sõltub sageli mitte niivõrd õpiku kvaliteedist kui üliõpilase võimekusest ja ettevalmistusest. Viimase puudujääki hulgas on kahjuks esikohal nõrk keelteoskus.

Tulles tagasi planeeritud õppetöö mistahes vormide juurde, tuleb siiski märkida, et õppeplaanis olevad põhikursused on üldiselt kõikjal kohustuslikud. Ingliskeelse õppeplaani väljavõte kõlaks: «To attain the Degree . . . the student must: 1) participate in the instruction and practice included in the Degree Programme». Must on inglise keeles teatavasti üsna ühetähenduslik sõna. Siiski ei kasutata seda mitte kõikides õppeplaanides. Tudengid peavad aga endastmõistetavaks osavõttu õppetöö kõikidest vormidest.

Õppevahendite kohta veel niipalju, et lihtne loengukonspektide (tekstide) väljaandmine end vaevalt õigustab. Pean tunnustama, et kuulun õppejõudude hulka, kelle loengumaterjal piirdub märkmetega; paljude teemade kohta puuduvad needki. Näen loengute ülesannet olulise rõhutamisega, illustreerimisega ning kommenteerimisega. Arvan, et teatud seoste korral varemõpitu ja praktikumides käsitletavaga peaks niisugune meetod praegu vastuvõetav olema.

Lähitulevikus peavad kateedrid oma põhitähelepanu pühendama tööprogrammide väljatöötamisele ja nende paljundamisele niisuguses tiraažis, mis teeks nad kättesaadavaks igale tudengile. Vastav tööprogramm sisaldagu loengute ja praktikumide (seminaride) temaatika ning kordamis-(eksami)-küsimused, samuti õppekirjanduse. Arstiteaduskonna nõukogu otsustas tööprogrammid välja anda eesti, vene ja inglise keeles. Niisugusel juhul on need informatsioonivahendid nii külastajatele kui ka ajutiselt mujale õppima siirduvatele üliõpilastele. Tööprogrammi lisaks võib olla situatsiooniülesannete komplekt, mis võimaldab saadud teadmisi konkreetsetes olukorras rakendada, vähendades niiviisi teatud teksti reprodutseerimise vajadust.

Praeguseks on teaduskonnad kavandanud omaene **ÕPPEPLAANID**. Vabanevad on mõttetutest ballastainetest, lisandunud on uusi valikursusi. On vaja siiski arvestada, et ka selles valdkonnas on veel mõndagi teha. Ilmselt tuleb ainesüsteemile üleminekul läbi vaadata iga aine raames õpetatavate küsimuste kogum ja määrata prioriteetidid.

Vähemalt arstiteaduskonnas on seda seni küll vähe arvestatud. See pärast ei erine üliõpilastele mõeldud aineprogrammide ja -õpikud märkimisväärselt aspirantidele või kitsalt spetsialiseeruvatele eriarstidele mõeldutest. Teiste sõnadega — õpetajad sooviksid õpilast kohe endaga võrdseks targaks teha. Tulemuseks on teadmiste pinnapealsus, põhitõdede vähene kinnistumine. Tuleb veel kord rõhutada vana tõde, et see, mida õpetatakse, on olulisem kui, kuidas õpetatakse. Tundub, et meie õppeplaanide koostajate tähelepanu on (õigusega) kõitnud eelkõige aine järjestused ja mahud. Edasine töö peaks olema suunatud õpetamise sisulisele küljele.

Viimane on õigusega pärinud ka aktiivsemate üliõpilaste tähelepanu. Tundub, et **ÕPPETÖÖ KORRALDUS** on valdkond, kus tudengid eriti meelsasti osaleksid. Kuid siin on vaja rohkem kompetentsust kui kõrgkooli mõnes muus valdkonnas. Pooltõdede esitamine tõe pähe võib mõjuda kahjulikult, koguni naeruväärseks.

Ajakirjanduses on jõudnud (loodetavasti mitte eriti tõsimeelne) soovitus moodustada filoloogiateaduskonnast ja ajalooteaduskonnast ühine humanitaarteaduskond ja siis ülikoolist lahku lüües kolledž teha. (Edasi, 1. det. 1989). Kuigi mõned vanad ja auväärased Briti ülikoolid koosnevad tõepoolest kolledžitest, on viimane enamasti kesk- ja tõelise ülikoolihariduse vaheaste või keskeriõppeasutus. Samal ajal oleks otstarbekas kaaluda ülalnimetatud teaduskondade liitmist filosofoiateaduskonnaks, nagu see on paljudes Euroopa ülikoolides.

Mõnda aega tagasi avaldas oma nägemuse tuleviku ülikoolist *stud. med.* Ruudo Annus (UT, 31. aug. 1990), kes oma üpris eklektilises mõtteavalduses kirjutab, nagu õpetatakse USA-s transsendaalset meditatsiooni meditsiini kindla koostisosana. Asjaolu, et Fairfieldis, Iowa osariigis tegutseb tõepoolest nn. Maharishi Rahvusvaheline Ülikool, ei määra veel nimetamisväärselt meditsiini õpetamise aluseid USA-s. Otsustamaks õppeplaani võetavate uute ainet otstarbekuse üle, on vaja tunda tervikut, USA-s näiteks niisuguste ülikoolide nagu Harvard, Yale, Johns Hopkins, Penn jt. õppeplaanid.

Üsna uus nähtus meile on **ÕPPIMISVÕIMALUS VALISMAAL**. Sellele on seotud sobivate isikute valik, õppeplaanide sobivus ja muudki probleemid. Arvan, et välismaiseid õpinguid tuleb igati soodustada. Samal ajal peab endale aru andma, et välismaal õppimine on privileeg, mis on ka mujal, jõukamate ühiskondades, kättesaadav peamiselt eriti võimekatele ning eelnevõttele. Ülikooli juhtkonna ja edustuse ülesandeks peab olema eelolevate õppeaastate kõigi võimaluste väljasegitamine ja teatavastegemine.

Sobivate isikute valik peaks toimuma ainult üksi avalikus võistluses. Välismaal õppimine on üldjuhul kasulik ka siis, kui õppeplaanide erinevuse tõttu pikeneb studium. Kogemus näitab, et see on mõnikord vältimatu ka välismaa ülikoolides. Õeldu kehtib eelkõige nende õppimisvõimaluste suhtes, mis baseeruvad meie ülikooli lepetel välismaiste kõrgkoolidega või muude institutsioonidega. Peale selle on võimalik välismaal õppida isiklikul algatusel.

Tänu ülikooli teabetalitusele («Anna mulle õng») peaks sellekohane info küllaltki kättesaadav olema. Omaalgatuse korras välismaal õppimise nõuab lisaks isiklikule sobivusele ka tublisti raha. Viimast on sageli võimalik hankida kohapeal (mitmesugused stipendiumifondid, töötamine — kui on olemas sobiv viis), kuid raskusi võiks tekkida stardikapitaliga. Näiteks nõuavad Ameerika ülikoolid nn. avaldusemaksu (*application fee*), mis on küll väike (40—55 dollarit), kuid milleta avaldusi ja muid dokumente vastu ei võeta. Selle raha ülekandmine võib aga meie üliõpilasele raskesti osutada isegi siis, kui vajalikud dollarid olemas. Teatud kogemus näitab, et välismaal õpingutele võiks kandidaate isiklikul, kellel on küllaldane baasharidus, sobiv keeleoskus, head kohanemisevõime ja laitmatu tervis. Puudujääk mistahes valdkonnas teeb raskesti nn. kultuurisõkiga kohanemise ja vähendab õpingute efektiivsust.

(Järgneb.)

Maastikuvaadete näitus

Raamatukogu muuseumis saab näha maastikuvaateid 16.—19. sajandi gravüüridel ja joonistustel. Raamatukogu rikkalikust kunstkogust on valitud ca 50 teost, millest vanimad on Albrecht Düreri puulõiked sarjast «Maarja elu» (1502—1510). 16. sajandi kunstile omaselt on neis maastik vaid taustaks religioosse süžee pildile.

Hollandis, kus kalvinistlik protestantism oli pöördunud katoliikliku Hispaania ülemvõimu vastu, said populaarseks pildid kodumaa olustikust ja loodusest. 17. sajandi algul muutus maastikuvaade iseisvaks žanriks ning kujunes välja nn. hollandi maastikutüüp — avar tasandikuvaade, mida ilmestavad käharaad puud ja stafaazina talupojad. Hollandi maastikke tutvustavad Rembrandti, Pieter de Molijni, Anthonis Waterloo jt. teosed.

Humanismivaimuga rikastatud Itaalias loodi kõikehõlmav, harmooniliselt üleshitatud maastikutüüp nn. ideale classico, mis püüdis mitte niivõrd looduse jäljendamise kui klassikalise ilu poole. Eeskujud andvateks said Itaalias töötanud prantsuse kunstnike N. Poussini ja C. Lorraini heroilised, arhitektuurimotiividega maastikud. Itaalia vaateid näeme H. van Swaneveldi, J. Ph. Lebas, C. Weisbroditi ning H. Goudti vaselõigetel.

Ideaalmaastiku võidukäik jätkus 18. sajandil, mille lõpukümnenditel kujunes välja klassitsismiajastu vaimu peegeldav idüllmaastik. Ideaalmaastikke esindavad saksa kunstnike Johann Samuel Bachi ja Adrian Zinggi Arkaadia-ainelised teosed ning Karl von Kügelgeni muinasgermaani hiit kujutav joonistus.

Kõrvuti ideaalmaastikuga eksisteeris 18. sajandil ka reaalsusele pürgiv maastikuvaade, mida näeme J. J. de Boissieu Lõuna-Prantsusmaa vaadetes. Sajandi teisel poolel tärnanud huvi võõraste maade vastu tõstis esiplaanile konkreetseid kohavateid armastatud rännupaikadeid. Maailmisi Alpimaastikke tutvustavad Louis Belanger guasi-joonistused ning Saksi Sveitsi A. Zinggi suuremõõtmeline teos.

● C. Cort. Maastik püha Hieronymosega. Vaselõige.

Topograafilise täpsusega paistavad silma baltisaksa meistri August Matthias Hageni Põhja-Eesti rannavaated (1834—1836), mis on töö-

näoliselt tehtud ülikooli geoloogia-kateedri tellimisel.

Näitus jääb avatuks mai lõpuni.
INGE KÜKK

22. märtsil raamatukogus

(Algus lk. 1)

Neid puhastati, raviti, kasutati. Ei olnud keeldu ka kloostrirahvale, kui nad raamatutest huvitusid. Hoolt ja vaeva nägid raamatutega paljud, eriti aga käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna pearaamatukoguhoidja Tatjana Sahhovskaja. Tema koostas ka kloostriramatute täieliku kataloogi. Kokku oli siin 2292 nimetust mitmesugust raamatut (90 käsikirja XV—XIX sajandist kirikuslaavi ja ladina keeles jt.). Mõned *Estica* ja *Baltica* raamatud jäävadki Tartusse, samuti eriti suur haruldus — Ivan Fjodorovi nn. Ostrogi Piibli

esitrukk. Kloostrirahvale lubas edaspidi saata Tartusse igast neile saabuvast raamatust ühe eksemplari.

Küllap oli senistel hooldajatel neist raamatutest omamoodi kurbki lahkuda. Aga juriidiline omanik on juriidiline omanik. Aeg on taastada õiged suhted mujalgi. Asuvad ju Voronežis Tartu Ülikooli varad... Nii raamatukogu direktor kui arhimandriit Pavel väljendasid oma etteastumises vastastikust lugupidamist ja kloostrirahvale mõeldust eriliselt tänu raamatute nii hea säilitamise eest. Direktrissile ulatati tänutäheks tulipunased roosid. Raamatukogu rikastus mustas nahk-

kõites kuldähelise kirjaga kolmeköitelise Lapuhovi kommenteeritud Piibli faksiimiletrükiga, mis ilmus sajandi algul Peterburis. Oblasti kultuurijuht kutsus raamatukogu rahvast Puškini maile ja jättis raamatukogule värvilise albumi poeediga seotud paikadest Pihkvamaal. Raamatukogu fonoteegis on aga nüüd kaks uut plaati: ühel Petseri kloostrirahvale helid, teisel Moskva patriarhi koor.

Petseri kloostris tahetakse raamatukogu pidulikult avada 10. aprillil, sinna on kutsutud ka raamatukogu rahvast.

VARJE SOOTAK

Lugupeetud üliõpilased!

Mul on olnud juhust mitu korda kuulda raadiost ja lugeda ka «Pos-timehest» Tartu Ülikooli üliõpilaste kurtumist, et vabariigi valitsus ei hooli küllaldaselt üliõpilaskonnast, Eestimaa elanikkond aga suhtub koguni tudengitesse halvustavalt.

Olen vana inimene, koolis käinud enne 1940. a. mäletan, et siis oli hariduse omandamine (nii gümnaasiumis kui ka kõrgkoolis) põhilisel tasulise. Jõukamad õpilased maksid õpperaha, kehvemad (kuid pidid see-eest tööka, tahtekindlad ja andekad olema) said õppida kooli juhtkonna eriloal tasuta. Ja nii imelik kui see ka ei ole: just noist nn. kehvadest peredest ja töökaist said hiljem üle vabariigi tuntud teadlased, nimekad insenerid.

Oma hariduse omandamise eest peavad paljudes riikides noored ise hoolt kandma. Näiteks USA-s. Üks mu sugulaste pere elab USA-s New Yorgi osariigis Schenectadys. Pereisa on insener, pereema õpetaja. Nende tütar Ingrid läks õppima kõrgkooli hispaania keelt, poeg Heiki aga tahtis saada lennundusinseneriks ja nad mõlemad võtsid riigilt laenu (kas nad peale kõrgkooli lõpetamist töökohta saavad, see olla veel teadmata — nii mureseb praegu ema). Ema selgitas mulle, et niiviisi toimivat kõik

keskmise jõukusega ja vaesemad ameeriklased, et haridust omandada. Isa ja ema kinnitasid kirjades, et just sellistest läbi häda ja võlgadega õppinud õppureist saavat USA-s tõelised tööka ja edasipüüdlid inimesed, kes elus ei jää kunagi hätta, vaid jõuavad alati haljale oksale. Miljonäreid lapsed, tihti olla nende hulgas andeluid ja ka laisku, kõrbevat üsna tihti elus põhja.

Nii kirjutati mulle USA-st. Meil on aga kõik teisiti: meil makstakse üliõpilastele stipendiumi. Praegu on stipp küllaltki kõrge, kuid aastaid tagasi oli see imeväike. 1960-ndatel aastatel, kui minu pojad TPI-s elektriinsenerideks õppisid, pidid mõlemad pojad aeg-ajalt õõsiti Balti kaubajaamas laadimistööl käima. Vanematel kursustel said nad öövalveinseneri töökohta Tallinna Linnavalgustuses. Polnud parata: minu kuupalk oli vaid 97 rbl. kopikatega. Sellest maksin üüriks 12 rbl. kopikatega. Poegadele sain vaid 10 rbl. ringis iga kuu kummalegi saata stipile lisaks. Õpetaja palk oli siis eriti madal.

Kuid TPI nad lõpetasid ja mõlemad töötavad praegu inseneridena, on tublid pereisad, ei suitseta ega joo, tegelevad spordiga. Kõik, mida nad on saavutanud, on nad

saavutanud ise ja tänu oma tööku- sele ja visadusele. Igal suvel käisid nad kas EÜE-s või kolhoosis tööl, et riietusesemeid ja jalatseid muretseda. Osa riietusesemeid ostisime järelmaksuga... Praegu on neil olemas kõik, mis vaja. Kõik ise muretsenud.

Õeldakse ju, et tark ootab kõike iseendalt, tühine inimene aga kõike teiste käest.

Miks aga inimesed üliõpilastesse praegu eelarvamustega suhtuvad, selles on paljud üliõpilased ise süüdi. Kas te pole unustanud, kuidas üliõpilased maal majandis tööl oles majutuskohas maja sisustust lõhkusi, reostasid seinu kritseldustega jne. Ja mitmes majandis oli see niiviisi. Räägiti nii raadios, kirjutati ajalehtedes. Mõõdunud varasügisel aga lõhkusi üliõpilased Narva tn. ühiselamus mööblit, madratsid jm. Mõõda sõites nägin, kuidas lõhutud mööbel (lauad, toolid) ja madratsid lamedal ühiselamuse sөөkla katusel vihma käes vedelesid. Vanemuislaseks mäletan ja paljud vanemuislased mäletavad, missuguseks räpaseks ja ebakultuurseks olid muutunud «Vanemuise» teatri ruumid pärast lõbusat, meeleolukat üliõpilaspidustust «Vanemuise» ruumides. Ka lõhutud oli...
A. PEEPMAA

Naera, naera — tasku tühi!

- Kevadpäevade alguseni kaks ja pool nädalat
- Rohkesti jalakeerutust vabas õhus
- Stiilipeod igale maitsele
- Toomel kõige pikem suudlus
- Pärast kaheaastast pausi taas paadiralli

Tudeng! Unusta ajavahemikus 24.—28. aprill kõrge hinnad, veel alustamata kursusetöö, eesseisvad eksamid, kõik muu, mille pärast pead valutama, ja tule ULIKOOLI KEVADPÄEVADELE!

Viiel päeval on üle kahekümne ettevõtmise, mille õnnestumine on sinu teha! Valikuliselt neist nüüd lähemalt.

Kolmapäev (24. 04) on avamise päev. Siis käiakse mööda linna, lehitatakse lippe, puhutakse pasunaid, kingitakse lilli ja minnakse Toomel kevadpäevade maskotti «sünitama». Loomulikult laulavad Inglisilal nais- ja meeskoor, loomulikult on õhtul klubis stiilõhtu. «Lastekavalaagris» on kõik nagu lastelaagris ikka. Mitte pioneerilaagriga segi ajada! Tulla võivad kõik 9—14 aastased ja eelmüügist ostetud tuusiku pool hinda kompenseerib sotsiaalfond. Jagatakse ka abipakikesi!

Samal ajal on Narva mnt. 27 kohvikus avatud kabaree. Naps, muide, Euroopa odavam!

Neljapäeval (25. 04) on samas ühikapidu. Ules astuda võivad kõik. Klubis tantsitakse kantrit, sest kohal on «Kukerpillid» ja «Justament». Et iga kevad on klubi kantripeo ajal ülerahvastatud, siis tänavu on ka kogu füüsikahoone esine plats kantrihuviliste pärast.

Reedel (26. 04) on tudengilaat koos idamaa telgiga. Klubis saab teoks täiesti naturaalse «Tudengilaat», sest keevitajaid seekord lavale ei lasta. Registreerida saab juba täna (klubi ruum 207, tel. 738 38).

Musumäel on romantiline õhtu-poolik koos ülikooli kammerorkestriga. Muu hulgas võisteldakse kõige pikema suudluse peale. Head harjutamist!

Kassitoomel saab jälle hirmsat moodi tantsida. Kellele seal veel väheks jääb, saab seda edasi teha kell 00.00 klubis algaval öödiskol.

Laupäev on spordipäev. Siis joostakse kaubahalli esisel sirgel kostüümides kiiruse ja täpsuse peale. Publikul on võimalus raha teenida (või kaotada) panuseid pannes.

Teatejooksult minnakse edasi tasuta vabaõhuetendusele «KUMMI-paadiralli '91». Võistlust on vara-

semaga võrreldes täiustatud. Läbi-ma peab mitu etappi ja lisaks jooksma, ronima ning esinema ka. Ikka vaatamängulisust silmas pidades.

Laupäeva õhtul on «Vanemuise» kontserdisaali poolel suur kevadball. Nimi räägib ise enda eest.

Pühapäev on perepäev. Lapsed võistlevad jalgrattasõidus ja pärast kutsutakse Karupoeg Puhh kõiki endale külla.

Ülikooli peahoone ees esitavad ülikooli lauljad-tantsijad «Gaudeamus» kava. Samal õhtul on ka lõpushow, kus saab ennast väsitavatest kevadpäevadest lõdvendada, et siis veel väsitavamale tööpäevale väärikalt vastu minna.

Kevadpäevi korraldab ülikooli kultuuriklubi.

INGRID VEIDENBERG

Püsikaupadest, Saksa abist

Alljärgnev on mõeldud eelkõige üliõpilastele, kes registreerisid end püsikaupade järjekorradesse, samuti lastega üliõpilastele.

Palume tungivalt neid üliõpilasi tulla ja tutvuda oma loosiõnnega. Tähestikulises järjekorras nimekirjad asuvad TÕU edustuse juhatuses ruumi kõrval stendil. Iga nime tagant on võimalik leida 7 arvu, mis vastavad kohtadele järjekorradest. Loogika on lihtne — mida väiksem arv, seda kõrgem positsioon. Neil, kel on tõsine soov midagi saada ja kel ka koht järjekorras seda lubab, palume meiega kindlasti ühendust võtta (tel. 3 53 31). See palve

käib eriti nende üliõpilaste kohta, kes elavad erakates ja kel pole kodu telefoni. Liialt lühikeste täht-aegade tõttu ei saa me postiteenuseid usaldada ning oma käskjalga pole meil ka veel.

Kahjuks pole meil tehnilistel põhjustel võimalik pidevalt uuenevaid nimekirju väljas hoida. Seetõttu väike abi neile, kel huvi oma koht täpselt teada saada.

Märtsikuu jooksul laekus kaubandusvalitsusest 100 talongi. Jagunesid need järgnevalt: 17 külmikut, 5 pesumasinat, 29 vaipa, 8 telerit, 38 mööblit ja 3 õmblusmasinat. Arvestades seda, et igaühel

antakse ainult üks ostuluba, siis on vastsed omanikud ka teistest nimekirjadest välja puudenud. Niisiis, lahutades oma positsiooninumbrit vastava ülaltloodud arvu ja veel ühe suvalise konstandi, saategi oma praeguse koha.

Ja veel. Kes soovisid saada abipakke Saksamaalt, samuti üliõpilased Pai, Liiv, Veskimägi, Schotter, Mikone, Laursoo ja Narusberg — saate oma pakid kätte veel kuni 10. aprillini.

TARMO KOLL,
edustuse liige

Kas meil on midagi näidata?

TARTU ULIKOOL

KORRALDAB 1991. a.

sügisel II rakenduslike teadustööde näitusel. Ootame ülikooli kateedrite ja laborite, samuti ülikooliga seotud väikefirmade ja kooperativeid osavõttu. Eksponeerida on võimalik ülikoolis väljatöötatud aparate, seadmeid, diagnostika- ja ravimpreparaate, teha reklaami oma rakenduslikele teadusuuringutele, aga ka

teadusmahukate teenustele (eksperthinnangud, analüüsid, mõõtmised, konsultatsioonid, sotsioloogilised küsitlused jms.).

Näituse eesmärk on anda ülevaade ülikoolis tehtavast, leida koostööpartnereid, tootjaid ja tellijaid, reklaamida ülikooli väikefirmasid ja nende toodangut. Näitusega samal ajal korraldatakse seminar eksponeeritavate uute töösuundade tutvustamiseks.

Kui info osavõtu kohta laekub kiiresti, on meil kavas kutsuda näitusele ka mõnede välisfirmade esindajaid. Ootame Teie ettepanekuid (eksponeerimispiinna suurus) 16. aprilliks patendigrupis (peahoone 305, tel. 3 54 67, 3 52 45). Samuti palume lisada ettepanekud, millistele asutustele, firmadele (ka välismaistele) saata näituse ja seminari kutsed.

LEENI UBA

PAKUME TÖÖD

TÕU edustus otsib sekretär-masinakirjutajat, soovitatavalt üliõpilast. Huvilistel palume pöörduda edustusse «Vana kohviku» peal, tuba 305 või helistada päevasel ajal tel. 3 53 31.

«UT» ABITURIENTIDE ERINUMBER

See ilmub 25. märtsil ja kandis numbrit 10. Soovijail on võimalik üksiknumbrit osta toimetusest. TÕU tutvustamiseks koolides saab erinumbrit ettevalmistus-vastuvõtu-osakonnast.

TÜ KLUBIS

KAS SINA OLED JUBA ULIKOOLI KLUBIS DISKOL KÄINUD? TULE JUBA SEL NÄDALA!

LAUPÄEVAL, 6. aprillil ja

PUHAPÄEVAL, 7. aprillil

ALGUS kell 21.

Üliõpilaspilet kaasa!

***

TEISIPÄEVAL, 9. aprillil kell 21

Rock'n rolli klubi «COLLEGE»
VIDEO-TANTSUSHOW

***

Aprillikuus jätkuvad tantsuõhtud Narva mnt. 27 kohvikus!

KOLMAPÄEVITI (3., 10. ja 17. aprillil) loob meeleolu ja mõnusat äraolemist AUDIO-VIDEO-DISKO

NELJAPÄEVITI (4., 11. ja 18. aprillil) teeb muusikat Harry Tarvo ansambel «TETRAKORD»
Algus kell 20!
Baaris väike kokteil!
Üliõpilaspilet kaasa!

Tahad õppida — maksa

Õppemaksu kohta on nüüdseks sõna võetud nii poolt kui vastu. Ülatav, kuid õppemaksu probleem on päevakorras ka vanal heal Inghismaal. Ehk on ka meie üliõpilastel huvitav teada, milles täpsemalt peituvad inglise ülikooli probleemid.

ULIKOOLIDE MAJANDUSLIK KRAHH

Alates kuumadest 60ndatest pole Briti ülikoolid sunnitud kaugeulatavate tagajärgedega otsustega tött vaatama. Kuid ülikooli Finantseerimise Nõukogu (the University Funding Council) ja tema kohmaka haldussüsteemi kokkuvarisemine möödunud aasta oktoobris on paljud akadeemilised võimukandjad viinud veendumusele, et vaesusest ja virelemisest pääsemiseks on vaid üks võimalik tee: kasseerida tasu oma teenete eest. Maksumaksjail pole piisavalt raha, et kogu seda värki vee peal hoida ja nii tulebki kõrgharidussüsteemi klientidel kogu asi enese kaela peale võtta.

Kahel konfidentsiaalsel nõupidamisel möödunud aasta novembris ülikoolis (University College of London) ja Londoni Majanduskoolis (the London School of Economics) arutasid juhtivad õppejõud plahvatusohtlikuks muutunud õppemaksuküsimust. Kolledžite rektorid maalisid toimuvas sünges pildis. Lühidalt: kolledžid on pankroti äärel. Ainuke viis arvepidamise tasakaalustamiseks ja üleilmse ülikoolide liitu püsijäämiseks on leida uued rahaallikad. Töösturitest ja ülikoolide vilistlastest on välja pigistatud kõik, mis pigistada andis. Järelikult: ainuke siiani kasutamata rahaauk on tudengfond.

hul jalga Ühendriikide moodsatesse ülikoolidesse.

Mitmed Briti ülikoolid seisavad nüüd aga vastamisi mitte enam vaesusega, vaid pankrotiga. Juba septembris möödunud aastal konsulteeris Alamkoja vastav komitee (the Commons Public Accounts Committee) oma aruandes, et ülikoolide finantsolukorras valitseb kaos. Keele'i ja Surrey' ülikoolid võivad iga hetk pankrotistuda. Veel tervelt 44 ülikooli ja kolledžit on aasta lõpuks defitsiidis.

Enne kui noid finantsprobleeme lahendama hakata, rõhutab valitsus, et ülikoolid peavad käärima oma üldkulutusi selleks, et suuremale hulgale üliõpilastest stippi maksta. Haridus- ja Teadusministeerium (the Department of Education and Science) räägib tudengite arvu suurendamisest kolmandiku võrra 90ndail, kuid keeldub omakavatsusi suurema rahahulgaga toetamast. Viidagu kõik kulud kas või nulli, kvaliteet ohverdatakse kvantiteedile niikuinii.

Mis puudutab õppejõude, siis siin on kvaliteet langenud küllalt madalale. Nimelt ei tule koht maailma ülikoolide esimeses divisjonis just odavalt kätte. Ja viga pole mitte aspirantuuris tehtava uue mistöö tõusvas maksumuses. Mitmed ülikoolid — näiteks Riiiklik Kolledž (Imperial College) Londonis — on sunnitud mõningaid teadus- ja insenerikursusi pikendama nelja aastani: midagi lähemalt võimaldaks neil konkureerida näiteks sakslastega. Sakslased, näe, julgivad oma üliõpilastelt raha nõuda. Aga see-eest võivad nad ka õppetöö kõrgema kvaliteedi eest maksta.

● REFORMI POOLT VÕI VASTU ●

Reformi pooldajad väitsid, et tudengitelt korjatav väike õppemaks annab kolledžitele just selle, mis neile eluliselt vajalik — garanteerib pideva sissetuleku. Mainitud arvud olid 200—500 naela aastas iga üliõpilase kohta (LSE variant) või 500—1000 naela meditsiini ja juura üliõpilastele (UCL variant).

Ametlike esindajate väitel nii LSE kui UCL kõigest vaidlevad oma variantide hiilgavate väärtuste üle: rääkimine ei tähenda ju veel tegutsemist. Samas kahtlevad vaid vähesed selles, et mõni vapram rektor ei või jooksma akadeemilise aasta sees kätte võtta ja õppemaksu nõudma hakata. Kuid kes iganes esimese sammu teeb, saab avaliku sõimu ja oma kolleegide erilise tänu osaliseks. Asja sees olid jätavad, et mida rektorid puru silmapuistamiseks ka ei räägiks, kibeleb üha suurenev hulk asjamehi tudengeid maksma sundima.

● ÖPPE- JA ÖPPEJÕUDUDE TÖÖ MADAL KVALITEET ●

Pole ka ime. Alates vähemalt 70ndate keskelt on paljud rektorid juhtunud allakäivaid asutusi. Hooned ja laborid on räämas, töötasu on, reaalarvudes väljendatult, langenud süisa püstioodis. Paljud helgemad pead on oma otsuse juba langetanud: kas riikliku finantseerimise suhtelised väärtused või soolidne töötasu, lastes viimasel juhul

● ÕPPEMAKSU ERGUTAV TOIME ●

Säärane argument on kui neid tervetele leegionidele ülikooli maailma tasuta supi sööjatele. Kolledžite sammaskäigud ja sisseõppimise ajavad juba praegu jubeid hoiatustest õppemaksu sisseseadmisest. Saab ju rikutud kõrghariduse tasuta omandamise põhimõtet. Ülikoolid muutuvad kõrgema klassi tohmanite kaitsealadeks, seetõttu majanduslikel põhjustel võib veel vähem inimesi ülikooli pääseda.

Tühi jutt puha. Keskmise üliõpilane on praegu niisama šikk kui oli 20ndatel. Vahe on vaid selle, et praegu maksavad vaesed maksjad tudengite ülalpidamist eest rohkem kui toona. Kõige mõistatuslikum ja vastuolulisem on see, et Riigikassa (the Treasury) on täies ulatuses kohustatud ka oma ülikoolide õppemaksudeks kuluvad summad, kuid ei taha seda kulu gugi teha.

Õppemaksu sisseviimine võib ärgitada erakapitali paigutamist ülikoolidesse. See omakorda võib sundida lektoreid harima oma õpilasi rohkem kui oma aedu. Allan Smith hoiatas kord, et ilma õppemaksu ergutava toimetega loobuvad õppejõud isegi õpetamise teesklast. On küllalt tõenäoline, et liikumahakkamine ülikoolide finantseerimiseks ei muuda mitte ülikooli rikkamaks. See muudab üliõpilased paremini harituks.

Tõlkinud
ALLAN SOON
(«The Economist»
4. märts 1990)

Vampiir Tallinna tagasi

Kultuurikateeder palub vabandust äparduste pärast kahel viimasel filmikunstiajaloo loengul. Ainult üheks demonstrotsiooniks Filmikubide Seltsilt laenutatud vampiirifilm «Nosferatu» on usaldusväärse valve all Tallinna tagasi saadetud. Loodame, et järgmiste ajalooliste rariteetide demonstrotsioonil vaim end enam ei ilmuta ja äraehmunud filmiajaloo tsükli kuulajad võivad jälle rahulikult koguneda esmaspäe-

viti kell 16.00 van. 46, et osa da praegu vabariigis ainulaadse filmiõpetuse kursusest «Tallinn mi» toimetaja Lauri Kärki juhendamisel. Iga filmi, mis Tallinn tuuakse Tallinnast, Riist Moskvas, saab kahjuks vaadatud vaid korra. Pikemaajaliseks vaatamiseks ei jätku ülikoolil raha.

JÄLGIGE REKLAAMI!
AASA MUS

ULIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP
Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TÕ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80.
Tellim. nr. 837. Tiraaž 2000.

UT

Tartu Trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «UT» ilmub reed

NR. 13 (1635)

REEDE,

12. APRILL

1991

Ilmub novembrist

1948

HIND 10 KOP.

FILOSOOFIA-
DOKTORID
FÜSIKAS

on nüüd Andrus Ausmees, Sergei Savihhin ja Heiki Sõnajalg, kes eelmisel reedel kaitsesid esimestena oma doktoritööd **TU** uute eeskirjade järgi. Ülikoolis on 18 doktorinõukogu.

EÜS-i OMA MAJA KÄES

Täpselt nädal tagasi kirjutati ülikooli poolt alla paberitele, mis tegi Eesti Üliõpilaste Seltsi taas oma maja täieõiguslikuks peremeheks.

IGA NÄDAL, LAUSA IGA PÄEV

teob ülikooli suuremal või väiksemal hulgal külalisi. Viimase aja suuremad üliõpilasdelegatsioonid on olnud Norrast ja Ameerikast. 20 noort **Oslo** ülikooli ajalehe «Universitas» toimetusest ja fotoklubist uudistas Tartu ajakirjandusväljaandeid (ka «UT» toimetust), samuti mitmeid paiku Eestis. Kes on huvitatud norraakeelsetest **Oslo** ülikooli ajalehenumbritest, võib neid saada «UT» toimetusest.

Põhjaliku käigu ülikoolis võttis ette **Tampere** ülikooli esindus eesotsas prorektor Aarre Heinoga. Uuriti ja täpsustati koostöölepingu täitmist, eriti üliõpilasvahetusega seonduvat.

KOOSTÖÖLEPING TORONTO ÜLIKOOLIGA

on saanud mõlemapoolsed allkirjad. Prof. OLEV TRÄSS tõi meie rektorile Toronto-poolsed allkirjad, **TU** omad on juba Kanadasse viidud. Koostööd tehakse. Prof. O. Träss tutvus ka **TU** Fondilt saadatud arvutite kasutamisega.

ARVUTEID KINKIS ÜLIKOOLILE

ka Rootsi suurim ettevõtluskoolituse organisatsioon SIFU. Keemikud käisid ise oma pooletonnistel arvutitel järel (VAX 11/750 ja VAX 11/788), rootslased aitasid arvutid üles seada ja tööle panna.

MÄRT KUBU «DAGENS NYHETERIST»

pidas märtsi lõpus kolmel päeval loenguid ajakirjandustudengitele ja teistele pressist huvitatutele. Eesti ajakirjandus sai vähe kiita: kirjutatakse kirjadi stiilis, pealkirjad on halvad, pildiallkirjad enamasti puuduvad, faktid ja kommentaariid segi jne. Kui mõni loengul käinu ennast veidi pingutab ja materjali üle vaatab, ehk kirjutab ta siis sellest «UT-s» veidi lähemalt.

KUNINGALE LÄHEMALE

Gustav Adolfi komisjoni liige **KAUR ALTOA** uuris Stockholmis kuninga kuju. Pärast ülikooliga kooskõlastamist anti Uppsalasse teada, et **TU** on nõus Bengt Erland Fogelbergi valmistatud kuju taas-püstitamisega. Rootslaste abiga tehakse kujust sobivad jäljendid, Eestis valatakse kuju pronksi.

Universitas Tartuensis

• ÕPILASTEST JA ÕPETAJATEST — 2. lk.

• ÜLIKOOLIDEST — P. OLESK, 3. lk.

• ÕPPELAEN — 3. lk.

Kolmapäev, 24. aprill

kl. 16.30 tervitus tartlastele kesklinnas,
kl. 17 kevadpäevade avamine Toomel Musumäe jalamil,
kl. 17.30 koorikontsert Inglisillalt,
kl. 20 õhtu Jaak ja Mart Johansoniga **TU** aulas,
kl. 20 «Kabareeõhtu» Narva mnt. 27 kohvikus,
kl. 20.45 stiilipidu «Lastelaager «Puhh»» **TU** klubis.

Neljapäev, 25. aprill

kl. 19 rockkohtumine «Smegduobe» (Leedust) «Generalis Burds» (Lätist) «Fix» ja «Jaskar» (Eestist) **TU** Spordihallis, Ujula 4,
kl. 20 «Vari ja valgus» Tõnis Mägi ja ans. «777» akustilistel pillidel **TU** aulas,
kl. 20 «Ühikaõhtu» Narva mnt. 27 kohvikus,
kl. 21 «Kantri alati jääb». Pidul «Kukerpillide» ja «Justamendiga» **TU** klubis.

Reede, 26. aprill

kl. 17 tudengilaat **TU** füüsikahoone esisel,
kl. 19 laulukonkurss «Tudengilaul '91» **TU** klubis,
kl. 21 romantiline õhtu Musumäel,
kl. 22 jalakeerutus Kassitoomel,
kl. 24—05 ülemaja öödisko **TU** klubis.

Laupäev, 27. aprill

kl. 13 teatejooks kostüümides kaubahalli sirgel,
kl. 15 kummipaadiralli Emajõe kaarsilla juures,
kl. 21 kevadball «Vanemuises»,
kl. 21 rock'n'rolli pidu **TU** klubis.

Pühapäev, 28. aprill

kl. 13 «Rattatuur '91» (kuni 5-aastastele lastele) **TU** füüsikahoone esisel,
kl. 14 «Karupoeg Puhh kutsub külalisi» **TU** klubis,
kl. 16 ülikooli taidluskontsert **TU** peahoone esisel,
kl. 21 kevadpäevade lõpushow ansambliga «Monarli» **TU** klubis.
Suur piletilaia toimub **TU** füüsikahoones esmaspäeval, 22. aprillil ja teisipäeval, 23. aprillil kella 18—20.
Laadal piletid odavamad, pärast kallimad.

Ad disputandum-arutlemiseks

Tartu Ülikooli aulauste kõrval on mälestustahvel «Suures Isamaasõjas hukunud Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud, üliõpilased, teenistujad», ja sellel kokku 57 nime. Siit saab aulasse siseneja teada, et Teises maailmasõjas kandis Tartu *alma mater* ohvreid üksnes võitluses nõukogude võimu eest. Kusagil ei meenutata siin aga neid sadu ja sadu **TU** üliõpilasi ja vilistlasi, kellest said nõukogude terrorirežiimi ohvrid või kes langesid 1941. aasta suvesõjas ja hilisemates võitlustes Eesti vabaduse ja sõltumatuse eest. Neist teatakse vähe.

Siiski võib olemasolevatel andmetel loetleda juba praegu paljusid üksnes Tartumaal mõrvatud ja siinmail 1941. aasta suvesõjas langenud üliõpilasi ja vilistlasi. Näiteks mõrvati 4. juulil Kallastel Lügänuise jaoskonnakohtunik Richard-Gustav TIIT, 6. juulil arst Karl PRIMA (korp! Sakala), 7. juulil Kuremaa Seakasvatuse Katsejaama direktori abi tõurefuse alal, agronoomiamagister Ilmar SAUE, 7. juulil Elva vallas agronoomia-üliõpilane Elmar AUSTA, 12. juulil Vara Hundimetsas end. Riigikogu liige Märt RÕIGAS (korp! Fraternitas Estica), 8. või 9. juulil Tartu vanglas Maarja koguduse õpetaja

Aksel VOOREMAA ja üliõpilane Leonhard OSSO, 30. juulil Kuremaa vallas Eerikvere kulas agronoomiaüliõpilane Eimar SAARMA. Samuti on punase terrori ohver Johannes PADAR (korp! SAKALA).

1941. aasta suvesõjas langenu-test on teadaolevalt akadeemilise pere liikmed:

Karl DOBRUS (korp! Sakala) — langes 1. juulil Valguta metsalahingus; veterinaariaüliõpilane Ilmar OSSO — langes 3. juulil Ulilas; filosoofiamagister Rudolf LAANES (üliõpilasselts «Veljesto») — langes 12. juulil Tartus; Tartu partisanipataljoni 2. kompanii ülem lipnik Viktor LILLAK (**TU** õigusteaduskonna vilistlane, korp! Fraternitas Estica) — sai Kardla küla all 18. juulil surmavalt haavata ja suri 19. juulil; agronoomiaüliõpilane Paul LUHASOO — langes 18. juulil Palal; **TU** Järveselja õppeja katsemetskonna abimetisülem Udo-Johannes VOLL — langes 5. augustil Kõivusaare metsalahingus, Vello KULMOJA (EÜS) — langes 6. augustil; Ottomar MÄND (EÜS) — langes 9. augustil; juura-üliõpilane Hjalmar VALDUS (korp! Sakala) — langes 24. augustil jne. (Järg 4. lk.)

TEADMISEKS TEATEJOOKSUST OSAVÕTJALE

Võistkonnas ei tohi olla üle 10 võistleja. Kõigil vajalik kostüüm ja sellele vastav teatepulk. Jooksu põhimõte — kes suudab 10 minut jooksul läbida rohkem etappe. Auhinnad joodavad ja söödavad. Registreerimine klubis tel. 73 838 või äärmisel juhul pool tundi enne algust.

LASTE JALGRATTARALLIST OSAVÕTJALE

Võistlejad 3—5-aastased lapsed kolmerattalistel. Eraldi arvestused on pikk distantis ja vigursõit. Registreeritakse pool tundi enne algust. Kiireimale lapsele auhinnaks jalgratas.

PAADIRALLIST OSAVÕTJALE

Võistkonna liikmete arv ei ole piiratud. Start antakse restoran «Kaunas» eest, samas ka registreeritakse. Distantis on nii maal kui vees. Päästevestid selgal.

***

16. aprillil kell 20 saab ülikooli klubis vaadata eelmiste kevadpäevade videosid. Tule!

KOHTUMISENI ÜLIKOOLI KEVADPÄEVADELE!

TU klubi ja ülikooli kultuuriklubi.

EPA KLUBILT

Teisipäeval, 23. aprill

kl. 17 külvi- ja künnevõistlus EPA klubi ees,
kl. 21 «Pidu rahvamajas» EPA klubis.

Kolmapäeval, 24. aprill

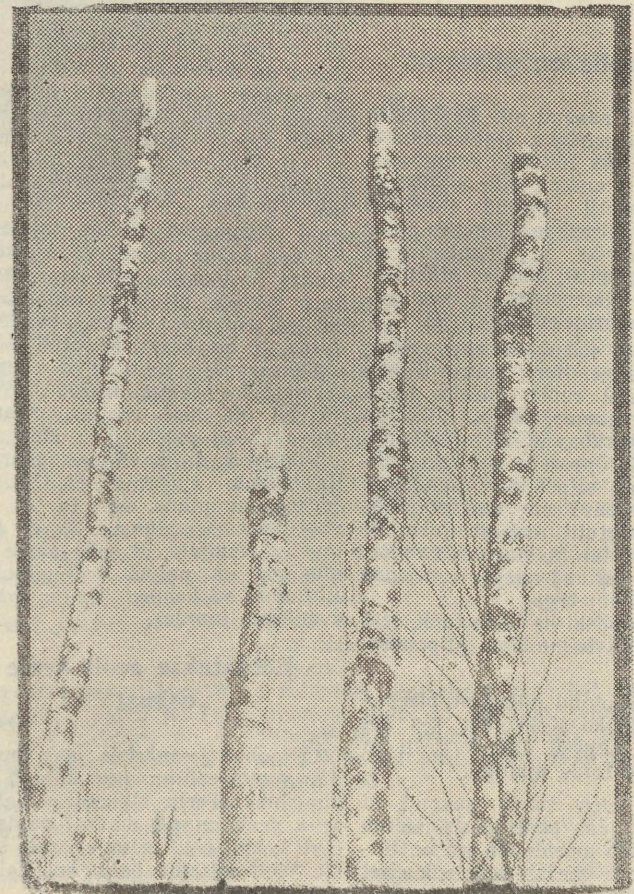
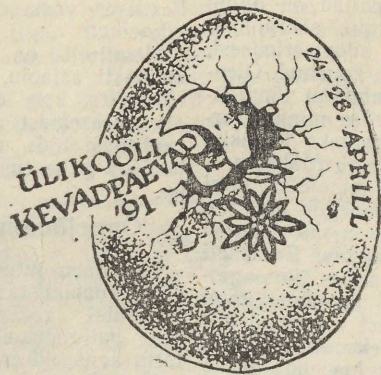
kl. 18 õhtu R. Valgre muusikaga EPA klubis.

Neljapäeval, 25. aprill

kl. 02 happening ja öödisko EPA klubis,
kl. 23 «Nait klab» EPA klubis.

Reedel 27. aprill

kl. 21 «Põhjamaine nostalgia», Jaanus Ilp ja EPA klubi eks-ansamblid («Vahe», «Tip Malts», «Kokteil») EPA klubis.

EINAR TIITSU foto

Ajal, mil Tartu tudengid lähevad läände, lõunasse ja põhja euroopasteks kasvama, leidub sealpool piiri õppureid, kes innustuvad Tartu ülikoolis pakutavast. Võib-olla ei rahulda neid lääne ülikoolide ameerikalik pealiskaudsus («how are you, I'm fine!»), või sobib teadmiste mandamiseks paremini meie maamehelikult nohitsev meelelaad. Nii õi teisiti on nüüd, kui käimas järjekordne konkurss vahetuskohtadele felsingi Ülikooli, sobilik meenutada, kuidas meie lahe tagant vaaduna välja paistame.

Järgnev lugu on tõlgitud ajakirjast «YLIOPISTO. Acta Universitatis felsingiensis», No. 5, 1991 (15. märts), autoriks on Jari Sinkari. Juuliline võiks tutvuda veel ajalehega «UT» nr 11, 1991.

URMAS AUNIN,
teabetalitus

Tartus on teisiti

Tartu ja Helsingi ülikoolide vahel sõlmiti teadusliku koostöö leping 1989. aasta kevadel. Praktikas on see tähendanud üliõpilasvahetust. Kummagi ülikooli kasvandikele on igal õppeaastal eraldatud kohtad kokku 48 kuuks, seega on käinud lahe taga paarkümme õppurit aastast mõlemalt poolt.

Koostöö tartlastega algas väike üllatusega, sest sealne õppurite ühm ilmus siia sügisel 1989 kuulagi ootamatult. Kõik on siiski hästi läinud. Tegelikult kujunes vahetuspraktika välja ikkagi mõõdund ürgisel, jutustab suunittelija Iris Mäkinen-Schwanck, kes juhib seda tegevõtmist Helsingi Ülikoolis.

Tartu äratab huvi

«Oli meeldiv üllatus, et meilgi on rohkesti avaldatud soovi Tartusse minekuks ja rühm on kompeteeritud. Alguses kardeti, et huvilisi ei leidu,» sõnab ta.

«Soomlastest õppijad on olnud eriti liigutatud sellest sõbralikkusest ja peaaegu adopteerimisest, mida nad Tartus on kogenud. Olenegi mõnikord reklaaminud lõputöö tegijatele, et ei tarvitse minna Tartust kaugemale, saamaks isiklikku ühendust,» naeratab Mäkinen.

Üsna suurel osal minejatest ongi õpingud olnud lõppjärgus ning on nindud lühikeseks ajaks lõputöö aoks materjali koguma. Enamasti on soomlased olnud kas filoloogiad või ajalootudengid ja mõnel juhul ka keskkonnakaitsest huvitatud üliõpilased. On eksootilisemaidki uurimisaineid: sel kevadel läheb üks käsitööõpetajaks õppiv neiu uurima käteräti mustreid sellisele saarele, kuhu pääseb vaid helikopteriga.

Õpperaha on piisavalt

Tartlased saavad siin õppimisloa kaheks õppeaastaks, sest muidu ei soostu näiteks Helsingi linnatranspord (HKL) andma neile alandatud hinnaga piletit. Paljud tartlased ongi jäänud õppima pikemaks ajaks kui semestriks ja finantseerinud ise oma õppimist, kõneleb Mäkinen-Schwanck. Kateedrites on neid peetud eriti agarateks õpilasteks.

Soomlaste seisukohast on veider, et nende stipendiumi suurus Eestis on vaid 200 rubla. Lisaks lõpeb Riigi Oppetoetuskeskuse (Valtion opintotukikeskus, VOTK) tõlgenduse kohaselt õpperaha andmine niipea, kui see stipendium saadakse. See on naeruväärne, sest et kümme kilo kartulit maksab juba 20 rubla, pahvatab Mäkinen-Schwanck. Ta ongi käinud asja arutamast VOTK esindajatega.

Asjal on siiski ka teine tahk, sest Tartus tuleb toime ilma stipendiumita.

«Raha ei olnud mingi probleem,» kinnitab Jouko Kokkonen, kes õpis mullu sügisel Tartus Eesti ja Nõukogude Liidu ajalugu.

«Harva olen tunda saanud, et õpperahast jääb pool alles,» naerab ta ja tuletab meelde, et see on tingitud marga heast vahetuskursist rubla suhtes.

«Keskkoollist» ülikooliks

Jouko arvates maadeldakse Tartu ülikoolis praegu selle probleemi, et ülikooliõpetusel võiks olla muidki vorme kui loengutel kuuldud pähe õppimine. Näiteks varem ei tehtud teaduslikku uurimistööd sügugi mitte ülikoolis, see oli Teaduste Akadeemia valdkond. Uuenduste käigus on ideaaliks tõusnud Lääne ülikool, kuid mõnede arvates on kursimuutus edenenud liiga aeglaselt.

Lektorid keskenduvad liialt palju üksikasjadele, just kui loeksid valjusti entsüklopeediat. Faktid tuli ka loengukonspekti kirja panna, muidu ei saanud läbi suulisel eksamil. Näiteks isikuajaloole pühendatud seminaris võeti põhjalikult läbi suurmeeste algkoolis käimine ja eksamineeriv dotsent võis õpilasel pinnida kas või seda, kuhu isik oli maetud. Aasia ja Aafrika ajalugu käsitlevat loengusarja esitati majandusstatistika stiilis: «... ja sel aastal toodi Tiibetist Eestisse vasakesmeid ainult 156 kilo».

«Osaliselt on selle põhjuseks kindlasti asjaolu, et kirjandust on vähevõitu, aga osalt pärineb see ehk varasemast ajast, mil valitses vaid üks tõde ning seda üritati hoolega pähe tuupida,» arvab Jouko.

Õppejõuamet ei kõida

Kokkonen jutustab, et erinevalt soome õppimistavast kontrollitakse loengutel rohkem kohalviibimist ning paljundusmasinate puudumise tõttu konspekteeritakse läbi kopeeripaberil: loengul istuja teeb ühtlasi konspekti puuduvalle sõbrale.

Õppurid on ka väga noored, 17–18-aastased, õpetajad seevastu vanemad, suuremalt jaolt keskealised. Õppejõuamet ei ahvatle noori, kõigil on himu pääseda ärialale. Kõige enam on seda näha juristide ja keeleõpetajate puudujäägist ülikoolis. Kokkuvõttes andis Tartus õppimine Jouko meelest siiski rohkem, kui ta oli ette kujutanud. Eraldi soovis ta mainida endiseid NLKP ajaloolasi, kes olid pidanud huvitavaid loenguid Nõukogude Liidu ajaloost. Kursuse keskne teema oli küsimus, kuidas Nõukogude Liit on suutnud koos püsida nii kaua aega. Seda seletati asjaoluga, et endisest laialdasemalt on heaks kiidetud vägivallaaparaadi tarvitamist suurte eesmärkide saavutamiseks. Lectori sõnusti oli riigi motoks saanud «köva käega sotsialismi» idee.

Viimased dramaatilised pöörded Baltimaade olukorras ei jõudnud Joukot puudutada, sest ta tuli tagasi detsembri alguses. Ta oli tutvavateil kuulnud, et selle aasta algupoolel on paljud tudengipoisid siirdunud värbamise hirmus maale «vanaema juurde».

Eeldatakse eesti keele oskust

Oktoobris ja märtsis saab taotleda vahetuslepingus ette nähtud õppimisloa Tartu Ülikoolis. Eeldusena peab mingil määral valdama eesti keelt, sest Tartus ei osata soome keelt niisama palju kui Tallinas.

Võimu vaenust vaimu vastu

saame taas kord rääkida, luges EV Valitsuse hiljutist järjekordset määrust hinnatõusu kompenseerimise kohta.

Mustvalgel seisab: 5. Maksta 1991. aasta II–III kvartalis täiendavalt ühekordset kompensatsiooni tööstuskaupade hindade tõusu osaliseks hüvitamiseks:

5. 1. koolieelses eas lastele, päevaste üldhariduskoolide õpilastele, kutsekoolide, keskeriõppeasutuste päevaste osakondade õppuritele sõltuvalt vanusest:

● kuni 6 a. (1986–1991. a. sündinud) 220 rubla

● 6 kuni 13 a. (1979–1985. a. sündinud) 260 rubla

● 13 kuni 18 a. (1973–1978. a. sündinud) 300 rubla

● mittetöötavatele pensionäridele 200 rubla.

Nagu näha, pole hädal valitseja härradel tudengid meelde tulnud. Ilmselt tuleb end ajakirjanduse ja otsekontaktide (näit. edustuse kohtumised haridusministri ja jne.) kaudu taas meelde tuletada ning püüda jõuda kokkuleppele määrase täiendamise kohta klausliga üliõpilastelegi ühekordse toetuse maksmise kohta. Kõike seda tuleks teha enne väljamaksmise masinavärgi käivitumist, muidu saab «kokkuhoid» meie arvelt jälle kord reaalsuseks. Nii et, edustusel on taas võimalus toemeeli tudengite eest seista...

Nüüd aga paar mõtlemapanevat küsimust:

1. Miks eelistab valitsus kooliõpilasi/kutseõppureid tudengeile?

2. Ehk mõlgub Toompea härrastel meele sentiments 'plenus venter non studet libenter' ('täis kõht ei õpi meelsasti')?

Vastuseid valdab vaid valitsus. Kuid aeg-ajalt tahaks meiega teada, miks talitatakse just nii ja mitte teisiti. Muidu — on, nagu oleks võimal vaimuvaenulik valitsus. Kui kaua veel? — see on küsimuste küsimus.

PEETER PALUSAAR,
stud. med.

Toimetusele: teisipäevasest «Rahva Häälest» oli lugeda, et Leedus ei tohi stipp olla väiksem kui 121 rubla.

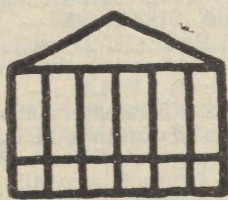
Nizami 850

1991. aasta sügisel tähistatakse UNESCO egiidi all pidulikult 850 aasta täitumist geniaalse aserbaidžani poeedi ja mõtleja, maailmakirjanduse korüfee Nizami sünnist. UNESCO otsusega on 1991. aasta nimetatud Nizami aastaks.

Sellega seoses on Tartusse jõudnud enam kui pooleteise aasta jooksul kogu Nõukogude Liidu idaosa läbi rännanud Ališir Azeri. Nüüd on tema eesmärgiks tutvuda Baltimaade ja NL-i Euroopa poolega.

Programmis on vestlused teemadel: Nizami teosed, ajalugu ja kirjandus, kosmoloogia ja kosmogoonia, maavälise tsivilisatsioonide probleemid, psühholoogia jm.

Huvilised võivad Ališir Azeriga kohtuda reedel, 12. aprillil kl. 18 üt. aud. 212.

Õpilased ja õpetajad — tänapäev ja tulevikuväljavaated

PROF. AIN-ELMAR KAASIK

(Algus eelmises lehes)

Õpingutega on tihedalt seotud ÜLIÕPILASTEADUS. Pika nõukogude perioodi jooksul olemas harjunud, et ülikool koolitab spetsialiste ning annab diplomeid. Tegelikult peab ülikool koolitama haritlasi ja andma kraade. Kuivõrd allakirjutanu on kraadiharidust varemgi käsitlenud (UT, 23. veebr. 1990), lubatagu siinjuures pöörduda vaid mõne täiendusega.

Ülikoolihariduses on üldiselt aktsepteeritud, et teadustöö on hariduse kõrgem aste. Ka meie ülikoolis on kujunemas eeldused, mis lähitulevikus soodustavad magistri- ja doktoriprogrammide ja vastavate uurimisprojektide kujunemist. Üha vastuvõetavam tundub mõte, et doktorikraad peaks tähistama pigem teadlaskarjääri algust kui lõppu. Laieneb arusaam, et tõeline tippharidus on kraadiharidus, et teadustöö oluliseks «produktiks» on haritlane, kes oskab teaduslikult mõelda, valdab uurimismeetodeid ning suudab oma mõtteid korrektses teaduskeeles väljendada.

Arusaadavalt on mainitu eelduseks keelteoskus, kompetentsus andmetöötlemise ning teaduseetika. Samal ajal on loomulik, et osa tudengeid lõpetab õpingud hariduse varasematel astemetel. Põhiküsimuseks kujuneb niisiis kraadihariduseks sobivate isikute leidmine, samuti neile sobivate motivatsioonide kujundamine. Kui viimane on kogu ühiskonna probleem, oleneb esimene siiski ülikoolihariduse põhiosast (undergraduate studies). On oluline, et juba sel perioodil oleks üliõpilastele kättesaadavad teadustöö elemendid, näiteks osalemine kateedri (instituti, labori) teadusprojekti elluviimises, lepingulises töös, teadusülevaadetes ja -esseedes koostamises, andmetöötlemises. Oletan, et täppisteadustes on sobivate laboritööde planeerimine lihtsam, arstiteaduses on teadustöö elemente võimalik süvendada akadeemiliste haiguslugude ja referaatide koostamisel, humanitaarias — näiteks tekstikriitilisel analüüsi või allikate hindamist rakendades.

Eeltoodu põhjal on kahju, et likvideerus ÜTO — ainus üliõpilasorganisatsioon, mis funktsioneeris aastakümnete jooksul üsna rahuldavalt, minimaalse välise juhendamisega. Vähemalt arstiteaduskonnas, kus õppeprotsess ei näe ette kursuse- ja diplomitööd, olid võistlustööd ja konverentsitettekanded tõeliseks teaduslikuks kooliks. ÜTO oli põhilise sõel, mis aitas leida teadus- ja pedagoogitööks sobivaid isikuid ja täitis seega oma funktsiooni hästi. Ka tagas see teatud (kuigi ebaapiisava) võimaluse õppejõudude — üliõpilaste suhtlemiseks väljaspool tavalist õppeprotsessi.

* * *

Meie ülikooli nõrgemaks kohaks on läbi aastakümnete olnud

ÜLIÕPILASTE OSAVÖTT ÜLIKOOI JUHTIMIS- JA MAJANDUSTEGEVUSEST.

Meie tudeng on harjunud (kuigi pisku) passiivse saaja rolliga. See ei ole üliõpilaste süü. Süsteem on soodustanud ontlike ja kuulekate liidrite esilekerkimist. Paratamatuid «möödalaskmisi» võimendati ja reguleeriti põhimõttel, et taevapärast midagi ei juhtuks.

Kahjuks soodustab praegune aeg kritikaanlust — esile kerkivad rahulolematud, mõnikord tigidad (mitte vihased) naturid, kel soov vastutada ja edasi viia paraku puudub. Onneks võib prognoosida, et see on ajutine arenguraskus. (On siiski märkimisväärne, et ülikooli praegu nii palju kirutud komsomolikomiteest ja ehitusmaleva juhtkonnast on võrsunud arvukalt täiesti arvestatavaid poliitilisi, kes tegutsesid Eesti praeguse poliitilise spektri kogu gamma ulatuses, samuti ametkondade ja asutuste juhte).

Kuigi edustus on kriitiseeritud peaaegu kõigis seitsmes surmapatus (UT, 15. veebr. 1991), on see praegu siiski ainus reaalselt eksisteeriv ja tudengeid ühendav jõud. Siinjuures on vahest sobiv meenutada vana tõetera, et ühiskond, mis ei pea lugu linnapeast, kohtunikust ja poliitseinikust, kaua ei püsi. Seda silmas pidades tuleks edustuse juhatust praegu toetada, talle nõu anda, aega anda oma tegevust kavanada.

Olen veendunud, et üliõpilaste paljude päevaprobleemide lõplik lahendamine oleneb üldiste majanduslike ja poliitiliste eelduste kujunemisest. Siiski ei saa loota, et midagi hõbekandikul kätte tuuakse. Üliõpilaste OLMEPROBLEEMIDE lahendamine on tudengite enda asi.

Meenutan mõnikord, kuidas jõudsin 1967. aasta septembris Lundi. Olin Rootsi Instituudist Stockholmis saanud oma üliõpilastoa aadressi. Jõudsin jaamast õhakuks taksoja kohale, leidsin toa, mille uksele oli juba minu nimi, võti oli uksele ees. Tuba oli möbleeritud, kuid puudus igasugune voodipesu, käterätikud jne. Kui küsisin hommikul rootsi tudengitelt komandandi kohta, kes pesu annaks, tehti suured silmad ja öeldi, et pesu saab igast kaubamajast. Nii otsingi kohe kaks komplekti voodipesu, padja, teki ja käterätikud. Endastmõistetavalt lasti mul järgneva aasta vältel ise pesupesemise eest hoolt kanda. Peatselt sain teada, et üliõpilasmaja, kus elan, kuulub üliõpilasorganisatsioonile, mis on korraldanud kõik — krundi hankimise ja projekteerimisest kuni haldamiseni. Loomulikult teatud professionaalse aparatuuril, kasutades pangalaenu.

Taolisi näiteid võiks tuua hulgi. Lääneriikide üliõpilasmajades (eriti USA-s) on tavaline, et üürnik saab kaardi, kus on kirjas pisimgi toasistustesse kuuluv ese. Seejärel võrreldakse kirjeldust tegelikuga ning kinnitatakse vastavust oma allkirjaga. Viimasega võetakse endale ühtlasi materiaalne vastutus üürilevõetava mööbli ja muu inventari suhtes, kusjuures kirjas on ka trahvimäärad, näiteks rikutud tapeedi (plakatite kleepimine) eest.

Paratamatult tuleb edustuse juhatusel tegelda ka toitlustuse ja muude olme probleemidega. Tuleb aktsepteerida, et tasuta haridust ei ole tegelikult olemas. Paljudes Euroopa riikides, sealhulgas meile esikuks olevais Fennoskandia maades, on ammu kaotatud õppemaks. Ka ei tunta seal näiteks nn. mikroskoobimaksu, mis on nii tavaline USA kõrgkoolides.

Siiski tuleb hariduse eest kõikjal maksta, ka meil. Meie haritlaste paljud põlvkonnad on loovutanud tähelepanuväärseid summasid kas või sel teel, et on oma napi sissetuleku alguse lükanud mitme aasta võrra edasi, võrreldes oma kõrgharidust mittetaotlevate eakaaslaste üsna mõistliku palgaga. Et meil kõige selle juures veel haritlasi leidub, on omaette fenomen, mida tasuks uurida. Kujunenud olukorrast väljapääsu otsimine on aga üliõpilaskonna otsene ülesanne.

TIIU PUIK 50

Ohus juba hõljub kevad, õisi kingib kodumuld. Su lillekimbus kiirgust enam, kui seda pakub kevadtund.

Sul õnne hõikab Harjumaa, kus lapsepõlve mängumaa, toob lilli kauneid Keila linn, keskkooli päevist teab ta Sind.

On tervitamas Virumaa: ei Porkuni Sind unusta. Raplamaa õietoojate reas, koolmeister kord olid nendegi seas.

Emajõe linn Sinu jalgade ette paneb hurmavalt lõhnavaid õitebukette: nüüd siin Su kodu, Su töö ja hool, siin vajab Sind Tartu Ülikool. Suurpäevaks meilt Sulle siiraim soov: Olgu elu Sul jätkuvalt õnnetoov!

artus, 11. aprillil 1991

Kollegide nimel eripedagoogika kateedrist ANTS REINMAA

Ettevaatust — leping!

TO raamatukogu vabandab näidatavate «Unistus Eestist» vaatatajate näitusele esinenud eksinformatsiooni paraku õiendama ei saa, ei ole lepingute sõlmimisel partnerite sisse veetakse ja sisse kukutatakse, mis oleme kuulnud ja lugenud. Kas kesoleval juhul ei ole tegemist lepinguspordi uue tippmargiga? Raamatukogu levitab teadvalt valeandmeid, kuna on kohustatud seda lepingu järgi tegema. Kas ei oleks õige nii iseäralike lepingudega leping avalikustada lepingu eeskujuks ja õpetuseks, kuidas lepingu sõlmida? Kas näituse koostajad te-

gid omalt poolt meelega vigu? Kuidas muidu teadsid nad neid vigu lepinguga kaitse alla võtta? Kogemata juhtunud eksitustele osutajaid on siitamaani tänatud. Kui viiga näed laita, siis tule ja aita. Milleks planeeritud vead? Miks raamatukogu nii pöörase tingimusega nõustus? Ja nii edasi ja nii edasi. Aga tekstiinfo mitmete kirjandus- inimeste esitlevate fotode all on tõepoolest nii mõõda, kui üldse olla saab. Ja niiüksi siis vähemasti selle näituse lõpuni, lepingu kõrge kaitse all (toimetusest — loo ilmumise ajaks on näitus juba ära viidud).

OLO TONTS

Korra soov ja segaduse võim

Eesti Vabariigi ülikoolide seaduse eelnõu (UT 22. märts, nr. 9) § 2 kinnitab, et «Eesti Vabariigi riigiülikoolid on Tartu Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Pedagoogiline Instituut, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Tallinna Konservatoorium ja Tallinna Kunstiülikool». Neist on TPedI saamas Tallinna Pedagoogikaülikooliks ja EPA Eesti Agroülikooliks.

Kui see eelnõu niisugusel kujul läbi läheks, siis võrdsustatakse Tartu Ülikool kui algupärane universitas hilistekkeliste, osalt temast endast hargnenud kõrgkoolidega päris seaduslikus korras. Väliselt oleks meie ees dokument, mis seab riikliku ülikoolikorralduse juriidilisi korrektsuse alusele, sisuliselt tähendaks see aga Tartu Ülikooli likvideerimist, sest universitas ei ole põhimõtteliseltki võrdne distsiplinaarselt profileeritud kõrgkoolidega.

Kes mõtleb vastupidi, sellele on Eesti NSV lõppjark tunduvalt kaalukam pärast kui Eesti Vabariigi iseseisvusaeg ning see tahab uue iseseisvusaaja ülikoolikorralduse alusena fikseerida just Eesti NSV-s välja kujundatud hoiakud. Niisuguse ülikoolikorralduse kaudu seadustatakse tegelikult kolmanda Eesti Vabariigi vaimne elu.

Seda seaduseelnõu ei tohi niisiis läbi lasta! Ülikoolikorraldus ilma seaduseta? Ülikooli rahvuslikkus on olnud seadusena üle 50 aasta ega ole sellegi poolest sootumaks kadunud. See, mida ta okupatsioonil liberaalselt ajajärgul vajab, peab olema mitte lihtsalt paragrahveeritud väidetega täidetud paber, vaid normistik, mis teda kaitseb.

Kelle või mille eest? Eesti teaduskorralduses laguneb tajutavalt kõik — finantseerimine, uurimistulemuste rakendatus, seosed NSVL-i akadeemilise süsteemiga, institutsioonide positsioonid, töökohtade arv ja paigutus. Asi seisab justnimelt lagunemises, mitte aga arukas vabanemises nõukogudelikkusest. Ja seda lagunemist võimendab asjaolu, et inimestelt on ära võetud kindlustunne kahe varem nii elulise väärtuse suhtes: võimalus olla täispalgalisel töökohal senikaua, kuni tervis vähegi kannatab ja lootus saada riigi majas korter. Eesti teaduskorralduse arhailise la-

gunemise eest ülikool kaitset vajabki.

Humanitaarse kõrghariduse korraldus üldse, Tartu Ülikool kui niisuguse hariduse kandjaks ja aga eriti on selles lagunemises ilmselt tundlikum pool. Eesti Teaduste Akadeemia kui süsteemi lagunemine seab küsimärgi alla küll mitmed uurimissuunad, ent puudutab vaimsest teeväest üksnes teadurina juba töötavaid inimesi. Tartu Ülikooli kaudu haarab teaduskorralduse lagunemine aga tervet seda süsteemi, mille sees vaimne potentsiaal kujuneb ning ennast realiseerima hakkab.

Oletagem, et TA senised uurimisasutused hakkavad kõrgkoolistuma. See tähendaks, et neist saaksid kraadihariduse keskused, mille moodustamiseks ei tohi juba olemasolevaid kollektiive laiuli saata — «piisab täiesti», kui nad «ümber profileerida» diplomeeritud edasiõppimist soovivaleks teaduskeskusteks. Hariduse enne kraadifaasi peaks sellistele edasiõppijatele andma mingi koledž. Missugune? Pole sugugi välistatud, et Eesti teaduskorraldust lagundava «ümberkorralduse» käigus hakatakse Alma Mater Tartuensist taandama just kolledži tasemele, nõudes temalt kõigest kraadihariduse tagamist ja pidades hädavajalikuks, et kraadiharidus ise omandataks ilmingimata mujal.

Ma ei usu kinnitust, et nii must stsenaarium on võimatu, ma usun tegusid, mis teevad sellise stsenaariumi võimatuks. Kui Tartu Ülikool omakorda hakkab instituudistuma, siis see on kindlasti poolik lahendus seni, kuni pole määratletud, kuidas oleksid omavahel seotud õppetool, aineinstituut ja teaduskond. Artiklis «Kas lahku edasi või kokku tagasi?» (UT 2. nov. 1990, nr. 30) käsitlesime koos dots. A. Heinuraga departamenti otstarvet. Tookord tahtsime näidata, et akadeemilise pere jagamine kateedriharvaks ja laboriharvaks üksnes lõhestab vaimse töö ühtsuse. Sellest siis ka positiivne siht: «Mitte ülikooli tugevate institutide ja nõrkade teaduskondade, vaid ülikooli tugevatest institutidest tulenevate tugevate teaduskondadega!».

Artiklis «Kuhu me läheme?» (UT 5. apr. 1991, nr. 12) on vaadeldud sama küsimuse (ülikooli tugevus) teist poolt — seda, mis kannab ha-

ritlaseks kasvatamise distsiplinaarset sisu. Aineinstituut ja õppetool ei välista teineteist, pealegi ei saa Tartu Ülikool Eesti teaduse meie päevadeks välja kujunenud dispropertsioonide juures koosneda ainult õppetoolidest.

Kuid kumb on olulisem — kas aineinstituut või õppetool? Ma ehk ei räägi enesele vastu, kui arvan, et õppetoolid peaksid olema, aineinstituudid võivad olla. Olgu meil mõeldavas filosoofiateaduskonnas tegemist näiteks kolme järgmise õppetooliga: eesti kirjandus, eesti ja võrdlev rahvaluule, üldine ja võrdlev kirjandusteadus. Lisandugu neile tulevastele usuteaduskonnast veel võrdleva usundiloo õppetool.

Nende õppetoolide allikabaas asub praeguses Kirjandusmuuseumis, mida ei saa allutada ainult ülikooli vajadustele. Võib muidugi kujutleda, et oleks suurejooneline luua Keele ja Kirjanduse Instituudi rahvaluule osakonna, Kirjandusmuuseumi rahvaluule osakonna ning praeguse eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri rahvaluule-poolle alusel Tartu Ülikooli Rahvaluule Instituut, kuid sisuliselt tähendaks see kõigest tsentraliseerimist ja mitte optimumi loomist. Analooogiliselt oleks optimumist väljas ka mõeldav Eesti ja Üldise Kirjanduse Instituut (kui ainus vastav institutsionaalne struktuur!). Sest aineinstituut ei kohusta veel otsekohe õppetooli looma, samal ajal kui ilma õppetoolideta ainesüsteemi kehtestada ei saa.

Kas õppetool aineinstituudi sees või tein ääres? Kui õppetooli kandjaks on professor, siis võib aineinstituudi juht olla üksnes primus inter pares õppetoolide juhtide hulgast — või on ta õppetoolide juhtidele alluv täitevdirektor või professor ei saa õppetoolide kandjaks olla. Arusaamatused, mis lähiaastail ülikooli asjaajamises valitsema jäävad, tulenevadki suuresti just sellest, et niisugustele küsimustele ei ole üleminekuperioodil ühest lahendust ja struktuur, mis põhimõtteliselt on perspektiivne, jääb personaalselt paljudes sõlmipunktides nõrgaks ega pea.

Ent ülikoolide seaduse vastuvõtmine pakutud kujul lahendaks need arusaamatused juba ette ülikooli kahjuks!

PEETER OLESK

SOTSIAALPANK ANNAB TUDENGILE

LAENU

5%

• PANGA JUHATUS ON LAENU VASTU •

Ajakirjanduses on teatatud, et alates 1. maist hakkab aktsiaselts «Eesti Sotsiaalpank» andma päevastele tudengitele ja magistrantidele õppelaenu kuni 2000 rubla aastas, kogu stuudiumi vältel kokku kuni 8000 rubla. Teate puhul teeb ettevaatlikuks aga asjaolu, et panga juhatus ning osa panga aktsionäre oli kategooriliselt niisuguse laenu andmise vastu.

Esimest korda arutas panga nõukogu laenu andmist 12. märtsil. Siis lükati arutelu põhimõtteliste arvamuste ja ebapiisavate dokumendikavandite tõttu 10 päeva edasi. 22. märtsil nõukogu jätkas arutelu. Vahepeal olid rahandus-, haridus- ja sotsiaalministeerium, panganduskogu esimees ja üliõpilaste esindajad täiendavalt nõu pidanud. Laenuprotsent oli kolmelt

protsendilt kasvanud viiele ja tagasimaksmise aeg kolmelt aastalt neljale. Kahe vastandpoole vastasseis aga jätkus. Ühelt poolt panganduskogu esimees Albert Norak, haridusminister Rein Loik, rahandusminister Rein Miller ja üliõpilased (laenu poolt), teisalt panga juhatus esimees Saima Strenze ja suured aktsionärid (kergetööstus- kontsern «Estar», Eesti Riiklik

Kindlustus jne.) esindajad (laenu vastu).

Laenu vastased seadsid kahtluse alla, kas sotsiaalpank peab ikka tegelema heategevusega (5-protsendiline laenu andmine aastaks 100-protsendilise inflatsiooni puhul on ju imesoodne), ja leidsid, et laenu andmine nõuab palju lisatööjõudu, -mööblit ja -ruumi. Rahandusministeeriumilt nõuti tagastamata laenu kustutamist (eeldati, et enamik tudengeid võtab laenu ja kaob siis jäädavalt). Kõrvaltvaatajatele tundusid nende argumentid siiski väheveenvad.

Põnevaim hetk oli muidugi hääletamine, kus panganduskogu esimees tegi vastupunnijatele 1:0 ära. Rahandusministri käe tõstis ta lausa ise üles (minister polnud kindel, kas tal on hääleõigus).

Panga juhatus jäi küll alla, aga paljude asjade otsustamine on just nende käes. Vastumeelset asja tehakse võidakse hakata otsima võimalusi laenuandmisest hoidumiseks. Teatavasti peab rahandusministeerium tagama 20 miljoni rublase eelarvejäägi hoidmise sotsiaalpangas. Selle raha liikumise najal on panga juhatusel üsna kerge tolmua üles keerutada.

LAENU SAAMISE TINGIMUSED

1. Laenu saab Eesti kõrgkoolide iga päevane tudeng ja magistrant. Laenu saab ka teistesse riikidesse õppima suunatu.

2. Raha saab üliõpilane siis, kui ta esitab selleks isikliku avalduse, üliõpilaskonna organi (või dekanadi) kirjaliku nõusoleku ja kahe käendaja notariaalselt kinnitatud käenduskirja. Käendajaks võib olla pideva tuluallikaga juriidiline või üksikisik.

3. Laenu suurus kuueks aastaks on kuni 8000 rubla, ühel aastal kuni 2000 rubla. Pank võtab laenusummat 5% aastas. Laenu makstakse tagasi 4 aasta jooksul pärast kõrgkooli lõpetamist. Laenu võib tasuda ka sponsor või tudengi tulevane töökohaasutus.

4. Õppelaenu andmise aasta laenuprotsent peetakse kinni laenu väljaandmise summat, järgmiste aastate laenuprotsendil tasub laenu iga aastal hiljemalt 30. märtsiks tagasimaksenda.

5. Enne lõpetamist eksmatricleeritud üliõpilane hakkab laenu tagastama eksmatile järgnevalt kvartalil, tasudes laenu 2 aasta jooksul.

6. Kõrgkooli lõpetamise järel peab laenuaja teatama pangale oma töö- ja elukoha.

7. Tähtajaks tasumata võla nõuab pank laenuajalt või käendajalt sisse kohtu korras kommertsprotsendiga.

URMAS LOIT

Laenusegadus juba alanud

27. märtsil toimunud A/S «Eesti Sotsiaalpank» ja üliõpilaskondade esindajate koostumisel jõudsid pooled järeldusele, et õppelaenu on vajalik ning protsendimäär (5%) on vastuvõetav. Edasised kontaktid sotsiaalpangaga on olnud ühepoolsed ja ebainformatiivsed. Sotsiaalpanka Tartu osakonna esindaja Ljudmilla Rjabova arvab, et talle esitatud küsimustele võib vastuseid saada alles aprilli teisel poolel.

Et edustuse poole on vahepeal pöördunud küllaltki palju asjast huvitatud üliõpilasi, tooksin siinkohal ära küsimused, millele vastata ei oska, sest pangalt pole vastust saanud:

* Kas ja kuidas jaotatakse 20-miljoniline õppelaenu Tartu ja Tallinna vahel? — Tõenäoline on, et kui jaotatakse, siis vastavalt üliõpilaste arvule, mis tähendab, et summa jaguneb ligikaudu pooleks. EPA üliõpilaskonna esindajatega on sõlmitud põhimõtteline kokkulepe, mille kohaselt Tartule eraldi-

tav summa jaotatakse proportsionaalselt tudengite arvuga.

* Samuti ei tea, kas laenu saab aasta jooksul (summa 2000 rubla) ka osade kaupa välja võtta. Ei tea ka käendajatele esitatavaid (täpseid) tingimusi.

TÜÜ edustuse nõusoleku saamiseks tuleb viimasele esitada kahe käendaja notariaalselt tõendatud käenduskirjad ja dekanadi tõend, mis kinnitab õppimist vastavas teaduskonnas. Edustusepoolseid piiranguid laenu saamisele ei tehta (st laenu võivad võtta ka praegused lõpetajad). Laenu peaks A/S «Eesti Sotsiaalpank» Tartu osakond hakkama välja andma alates 1. maist.

Edustuse nõusolekut võib hakata taotlema alates 21. aprillist, selleks palume läbi astuda ruumist 305 vana kohviku peal. Infot saab telefonil 3 53 31.

MATI TUUSOV,
edustuse abiesimees
majanduse ja olme alal

ILO SILDMAE

1. aprillil lahkus pärast lühiajalist rasket haigust 69. eluaastal meie hulgast tehisintellekti labori teaduslik juhendaja, majandusteaduste doktor professor Ilo Sildmäe. Vaatamata kõrgetele teaduslikele regaalidele polnud ta iial kabineti-teadlane. Tema energia nõudis laiemat rakendust, seepärast ei saa tema elu mingil juhul iseloomustada

kui järkjärgulist tõusmist teaduse kõrgustesse.

Ilo Sildmäe sündis Tallinnas, kus veetis oma lapse- ja noorpõlve. Sõja algul, evakuaatsioonis, sai talle osaks raske sunnitus tööpataljonis. Kui avanes võimalus valida sunnitoõlise ja sõduri saatuse vahel, eelistas Ilo Sildmäe viimast ning lõpetas sõja Eesti Laskurkorpuse koosseisus.

Pärast sõda töötas Sildmäe ENSV Välisasjade Rahvakomissariaadis (1945–1946), ENSV Välisministeeriumis (1946–1949), EKP Tartu Linnakomitees (1949–1953). Sellest ajast peale on tema elu ja töö olnud lahutamatu seotud Tartu linnaga ja Alma Materiga.

Noor I. Sildmäe töötas edukalt riigi- ja haldusõiguse kateedri õppejõuna, 1953–1961 oli ta ülikooli õppeprorektoriks. Sel ajal kaitses ta kandidaadiväitekirja õigusteaduse alal ning 1968. aastal doktoriväitekirja majandusteaduse alal. Mõnda aega täitis ta õigusteaduskonna dekaani kohustusi.

60–70-ndate aastate vahetusel

tutvus professor noorte teadlastega, kellest hiljem võrsusid silmapaistvad spetsialistid. Süttides nende ideedest, pöördus Ilo Sildmäe täiesti uue, alles tarkava teadusharu poole, mis siiaaani ei oma kindlat nimetust ja mida mõnikord nimetatakse kognitoloogiaks, kuid saadamin ebaõnnestunud terminiga «tehisintellekt».

Omades kutsumust ning silmapaistvaid organisaatorivõimeid õnnestus I. Sildmäel koos oma mõttekaaslastega luua 1970. a. väiksearvuline õigusliku ja majandusliku informatsiooni probleemigrupp. Hiljem, tänu professori jõupingutustele, sai grupp labori staatuse ning tegutseb tänini tehisintellekti laborina.

Oma elu viimaste päevadeni oli I. Sildmäe selle labori teaduslik juhendaja. Professori sõnade järgi see oli tema elu ilusaim aeg.

Labori teadusliku juhendajana pidas professor sidet paljude teadlastega, organiseeris erakordselt huvitavaid ja laialdast kuulsust pälvinud seminare, oli iga-aastase

kogumiku «Toid tehisintellekti alalt» toimetajaks. I. Sildmäe tegeles järjekindlalt teoreetiliste uurimustöödega. Labori eksisteerimise ajal avaldas ta mitu teaduslikku artiklit nii NSV Liidus kui ka välismaal. Viimastel aastatel nägid trükkalvust kaks monograafiat, mis olid pühendatud tunnetusliku tegevuse probleemidele. Lõpule oli jõudmas töö uue monumentaalse uuringu kallal, kuid surm pani sellele punkti.

Elust on lahkunud keerulise ning vastuolulise saatuse ja iseloomuga inimene. Inimene, kes oskas püstitada eesmärgid ning neid ellu viia. Professor Ilo Sildmäe läheb Tartu Ülikooli ajalukku uue, erakordselt tähtsa, perspektiivse teadusliku suuna pionierina ning Eesti ainsa sellelaadse labori rajajana.

Jättes igavesti jumalaga oma teadusliku juhendajaga, avaldame sügavat kaastunnet lahkunu lesele, poegadele, sugulastele ning sõpradele.

Tehisintellekti labori kollektiiv

info.

ANTIKKULTUUR

lektorium on teisipäeval, 16. aprillil kl. 18.15 TÜ nõukogu Sergei Stadnikov esineb loengu muinasegiptlaste suhtumisest ramaalastesse.

VALIKKURSUS

ANGLOAMEERIKA MEDITSINISOTSIOLOOGILISE JA PSÜHOSOOFILISE kirjanduse põhjal «Post-Physician Era» (lektor kt. VALDAR PARVE) algab misel neljapäeval pärast teatmist üt. 214 kl. 16.15.

«UT» MAKSAB PÄRILIKU PALJU

Pole midagi parata. Lehe misega seotud kulutused on suuremad kui varem. Juba aastast gusest peale maksab see varemast mitu korda rohkem, ja postikulud jne. Arvestasime ja vestasime ning leidsime koos raamatupidajaga, et postiga saadud «UT» tellimishind üheks taks on nüüd 13 rubla ja 20 kat, ilma postita (st. valvel või kanteleisse viidud 10 6 rubla ja 30 kopikat.

Palume kõigil tellijail, kes soovivad hinnaga lehte veel siiski soovi juurde maksu asjus toimetuses astuda.

DISKONADALALOPP ÜLIKOOLI KLUBI VIDEOTEEGISI

REEDEL, 12. aprillil, LAUPÄEV, 13. aprillil ja PÜHAPÄEV, 14. aprillil.

LAUPÄEV, 13. aprillil esineb Pärnu «RAVE ENTERTAINMENT» DISKOTANTSUSHOW.

TÜ aulas reedel, 19. aprillil kell

TARTU AKADEEMILISE MEESKOORI kevadkontsert.

Pääsmad müügil tund enne algust kohapeal.

Tekstiredaktor WORDPERFE Programme kõigile. U. Kask Tartu 1991, 400 eks., 96 lk., 1.60.

Антибактериальное лечение беркулеза. Изд. 3-е, исправл. и полн. Хейнарт Силласту. Tartu 1991, 150 экз., 48 с., 80 коп.

Э. Сепп, А. Мыттус. Операция на сердце и сосудах. Изд. 2-е. Tartu 1991, 200 экз., 76 с., 7 руб. 40 коп.

Методика преподавания физики в вузе. В помощь преподавателям. XV. Tartu 1991, 100 экз., 44 1 руб.

Антибактериальное лечение беркулеза. Изд. 3-е, исправл. и полн. Хейнарт Силласту. Tartu 1991, 150 экз., 48 с., 80 коп.

Э. Сепп, А. Мыттус. Операция на сердце и сосудах. Изд. 2-е. Tartu 1991, 200 экз., 76 с., 1 руб. 40 коп.

Kas on mõtet leiutada,

kui tootjad ei tunne huvi ja autori töö jääb hüvitamata?

Eestit ei rahulda N. Liidu tööstusomandit (leiutised, kauba- ja teenindusmargid, tööstusnäidised) puudutavad õiguskaitse. Leiutised on sisuliselt peremehele (kuuluvad riigile) ja majanduses praktiliselt ei osale. NL Ülemnõukogule on esitatud uue leiutusseaduse projekt, mis näeb leiutise kaitsekohustamendina ette ainult patendi.

Kapitalistlike riikide majanduse kõrges arengutasemes on oma osa ka tööstusomandi õiguskaitse. Turumajanduses stimuleerib konkurentsi uute ja kasulike rakenduslahenduste loomist ja võimalikult kiiret realiseerimist. Patendikaitse puudumine võimaldab leiutiste ja kaubamärkide takistuse kasutamist kolmandate isikute poolt, seadustades nn. kõlvatu konkurentsi.

***

Ka turule orienteeritud majandusega Eesti vajab tööstusomandi kaitseks vastavaid seadusi. 4. aprillil majandusministeeriumis toimunud seminaril tutvustati EV patendi-, kauba- ja teenindusmärke ning väikeleiutiste (kasulike mudelite) seaduste kontseptsioone. Leiutiste õiguskaitse vormina nähakse patenti. Probleemiks on: kas tellida patentsuseksperiti Põhjamaadest, Euroopa Patendiametit või N. Liidust) või jääda nn. avaldussüsteemi juurde. Praegusel üleminekupeerial võib kehtestada kaubamärkide ja väikeleiutiste seaduse.

Uutele lahendustele autoritunnistuse või patendi saamine on aega

nõudev. Arvestades praegust poliitilist ja majanduslikku olukorda, oleks näiteks NL patendi taotlemine kasulik investering – lõivud on väikesed. Edaspidist välispatenteerimist kavandades ei tohiks sellise tehnilise lahenduse olemust publitseerida, küll aga võib seda oskuslikult reklaamida. Välispatenteerimise otsust ei saa teha turu nõudlust uurimata. Potentsiaalsete ostjate leidmiseks pakuvad abi kommertsnäitused.

***

TÜ osalemine sellistel näitustel on andnud kasulikke kogemusi. Konkurentsivõimeline eksponaat on tehniliselt uudselt lahendatud ja korralikult kujundatud ning on juriidiliselt laitmatu (kaitstud autoritunnistuse või patentidega). Just väliskülalised on tundnud huvi eksponaadi õiguskaitse vastu N. Liidus, sest autoritunnistus tagab lahenduse maailmauudsuse ja tõendab autorsust. Seega on tulusam reklaamida ja müüa kaitsekohustamendiga eksponaati. Oluline reklaamielement ja firmastiili kujundaja on registreeritud kauba- ja teenindusmärk.

Eeldades, et turumajandusega Eestis tekib tootjate konkurents, täiendaks rakendusteaduse müügist saadav tulu riigikassast teadusele eraldatavaid summasid.

Tulevikule mõeldes võiks väärt ideede aeganõudvat vormistamist alustada just praegu.

Patendigrupp ootab teid ph. 305, tel. 35 245, 35467.

LEENI UBA
SIRJE KAHU

Uusi trükiseid

TÜ toimetised, vihik 919. Kasvatusteooria ja õpetajate ettevalmistuse lähtekehti. Toid pedagogika alalt. Tartu 1991, 300 eks., 108 lk., rbl. 2.10.

TÜ toimetised, vihik 920. Perinataalse patoloogia profülaktika nüüdisaspekte. Arstiteaduslikke töid. Tartu 1991, 300 eks., 144 lk., rbl. 3.30.

TÜ toimetised, vihik 921. Biological and pedagogical problems of physical education and sport. Toid kehakultuuri alalt. Tartu 1991, 400 eks., 136 lk., rbl. 3.

Eesti ajakirjanduse ajaloost VI. Tartu 1991, 250 eks., 168 lk., rbl. 3.50.

Pedagoogiline aastaraamat 1989. Tartu 1991, 250 eks., 84 lk., rbl. 2.50.

Ants Järv. Väliseestlaste teater ja draama. Tartu 1991, 500 eks., 200 lk., rbl. 5.

Aliia Kõdar, Olev Salum. Konstruktioonimaterjalid ortopeedilises stomatoloogias. Teine trükk. Tartu 1991, 300 eks., 40 lk., 80 kop.

Leo Nurmand, Margareete Otter. Rakenduslik farmakokineetika. Tartu 1991, 700 eks., 32 lk., 50 kop.

Jaan Mikk. Didaktika küsimusi. Loengukonspekt üliõpilastele. Tartu 1991, 300 eks., 56 lk., rbl. 1.

Raviainete klassifikatsioon. Teine, parandatud ja täiendatud trükk. Tartu 1991, 700 eks., 68 lk., rbl. 1.

Tuberkuloosi antibakteriaalne ravi. Metoodiline abimaterjal tuberkuloosikursuse omandamiseks. Kolmas, parandatud ja täiendatud trükk. Tartu 1991, 450 eks., 48 lk., 80 kop. Koostanud Heinart Sillastu.

SEDA PILTI VAADATES

tundub endale, et oled niisamasugune paljas puutügas kui kask sooserväl. Midagi on kulunud, ja jäädavalt. Kõike stagnaaja kaela ajada oleks liast. Noh, aga kui ajadagi, siis praegu peaksime üdini ausad ja eetilised olema, pürime ju Euroopasse ja turumajandusse. Üle üksteise, üle teise eesilase tallates.

EINAR TIITSU foto

Ad disputandum...

(Algus 1. lk.)

Surm lõpetab vaenutsemise. Sel põhjal on loomulik, et TÜ-s on jäädvustatud saksa okupatsiooni ajal tapetute ja nõukogude poolel langenute nimed. Võidakse väita, et kuigi surm lepitab, ei kustuta ta süüd toimepandud kuritegudes, ja seetõttu pole õige jäädvustada nende mälestust, kes on toime pannud inimsusevastaseid kuritegusid. Niisugune väide on põhjendatud, kuid üksnes siis, kui konkreetse isiku süü vägivallategudes, sõjapidamise seaduste ja tavade rikkumises on vaieldamatult kindlaks tehtud.

Samas tuleb aga tunnistada, et TÜ mälestustahvli sõnad Suurest Isamaasõjast on eestimeelse eestlase jaoks küli valelikud. Kuna NSV Liit okupeeris ja annekteeris 1940. aastal Eesti Vabariigi, siis ei saa okupeeritav riik olla okupeeritud riigi kodanikule isamaaks ega

okupeeriva riigi sõda isamaasõjaks. Sõltumata sellest, kummalt poolelt eesti mehed sõdisid, oli see sõda neile kahe tolleaegse rõõvriigi – NSV Liidu ja Suur-Saksamaa omavaheline heitlus Teises maailmasõjas.

***

Möödub pool sajandit 1941. aasta suvesõjast. Kas ei tuleks sellega seoses jäädvustada ka nende TÜ akadeemilisse perre kuulunud meeste mälestust, kes mõrvati punaste poolt või kes langesid Eesti eest. Mõistagi ei mahu need nimed marmortahvile – selleks läheks vaja marmorseina. Ja kas ongi vaja nimesid, kuigi nende väljasegitamine jääb TÜ tänaste üliõpilaste ja vilistlaste auvõlak. Piisaks lihtsast marmortahvlist TÜ aulas, tuletagemaks meelde punase terrori ohvreid ja kunagisi vabadusvõitlejaid.

HERBERT LINDMÄE

ÜLIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Tartu Trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «UT» ilmub reedel Tellim. nr. 899. Tiraaž 2000.

UT

Universitas Tartuensis

ANNA MULLE ÕNG
— NORRA, 2. lk.TU NÕUKOGUS —
2. lk.

UNEF — 3. lk.

KEVADPÄEVAD —
4. lk.

Aed, mida kujunda- me, on „Haljas”

Eestimaa keskkonnakaitse ja loodushoiu rahvakultuuri probleemidele keskenduv nädalaleht «Haljas» on ilmunud 3 korda ja ootab esmaspäeval, 29. aprillil kell 18 kõiki kriitikuid-täiendajaid-võimalikke kaastöötajaid arutelule «Milline võiks olla «Haljas»?». Aadress: Küttri 2—5, tel. 3 29 86.

Noor toimetis on veendunud kahes väites:
Eestis peaks olema-toimima loodushoiu ja rahvakultuuri pühendunud nädalaleht, mis vahendaks loodushoiu, kultuuriökoloogia, mahepõllunduse, tervisliku elulaadi jm. tegelevate institutide, seltside, klubide jt. huviliste teateid, arvamusi, tulevikuideid.

Eestimaa massimeediumis, avalikus arvamusel ei ole kriitilist hulka looduse-, inimese- ja omakultuurihooldlikku infot ega hoiakut.

Ootame noori ja vanu, «karvaseid ja sulelisi».

AARE KASEMETS
ajakirjandusüliõpilane

Võimaluste raskused

Ainesüsteemile minnakse Tartu Ülikoolis üle kuni 10 aastat. Usuteaduskonna töö Tartu Ülikooli koosseisus saab taastada juba eelolevast sügisest, kuid esimesed taas Tartus alustanud teoloogid lõpetavad sñn ikkagi alles 4 aastat hiljem. Järgmisest semestrist alates on võimalik taastada ka filosoofiateaduskond. Tema aluseks võiks olla praegused ajaloo- ja filoloogiateaduskonnad ning filosoofia kateedri filosoofia-pool. Ent pole võimalik lühendada seda kümme aastat, mis kulub ainesüsteemsesse Tartu Ülikooli sisseastunute kasvatamiseks esimese semestri tudengist doktorikraadiga intellektuaaliks.

Selle aja jooksul ei õnnestu ülikooli töökorraldust unifikseerida isegi mitte siis, kui ülikooli hoonestik oleks perspektiivselt välja ehitatud ja majanduslikud katastroofid oleksid kindlasti ennetatavad. Kui need katastroofid üksteise järel toimuma hakkavad, siis ainesüsteemile üleminekut nad määratleks ajaks edasi lükkama ei pea, kuid vaevaliseks teevad nad selle rakendamise igal juhul. Majanduslike katastroofide tulekust ning ulatusest sõltumatult määravad ainesüsteemi väljaarendamise ära aga need protsessid, mida Tartu Ülikool üksinda ei juhi, nimelt NSVL-i senise teaduskorralduse taandamine Eestist ja rahvusliku teaduskorralduse rajamine okupatsiooni jätkumise tingimustes.

Kui Tartu Ülikooli korraldus niisugustes oludes meenutab väga haokubu, siis on soovida vaid kõva kätt mitte lihtsalt «konservatiivne», vaid ka küündimatu. Kõva käega ei pane seisma seda, et KAK-i poolt määratletud akadeemiliste kraadidega läbisegi hakkavad käibima erinevatelt alustelt antud meiepoolsed kraadid. Teistsuguse süsteemi kraadi ei pea ilmtingimata nostrifitseerima, selle kraadiga võib ka leppida. Ent on lootusetu harjuda olukorraga, kus kõrvuti töötavad filosoofiadoktor füüsikas, magister uurali keelte alal, keemiakandidaat (KAK), füü-

sika-matemaatikadoktor (KAK), Ph. D-järgne füüsikadoktor ja — et loetelu oleks tõesti ammendav — meie oma audoktorid, bakalaureused ning doktorid mujalt (teistest riikidest) ja kraaditud (need, kellel pole võimaldatud kraaditööd teha). KAK-i teaduskorralduses võis ülikoolide juures jõuda isegi doktoriasmeni, kuid KAK soosis kraaditaotlemist ülikooliharidusest lahus. Kui nüüd Eestis hakatakse tõesti rakendama põhimõtet, et akadeemilist kraadi saab taotleda ainult läbi ülikoolihariduse (ükskõik siis, kui pika aja jooksul see haridus saadakse), siis see on kahtlemata väga õige samm teaduskorralduse muutmisel ülikoolikeskseks. Ent kui teaduskonnad rahuldavadki erinevate nõudmistega kraadide arv suhtes, siis kraaditaotlejate enamikku kraadinimetuste paljusus üksipäini ei rahulda. Olukorras, kus kraaditaotlemise õigus on riiklikult kaitstud (kakilikus süsteemis see nii teatavasti ei olnud), soovib aus kraaditaotleja loomulikult sellist kraadi, mis on konkurentsivõimeline.

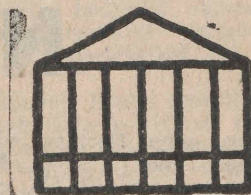
Doktorikraadide kumulatsiooni ma ei usu. Kuid õppetoolide süsteem hakkab ennast õigustama ainult siis, kui iga õppetooli juures saab teha mõlema astme väitekirju ja ülikooli juures saab kaitsta kõiki ülikooli õppetoolide juures tehtud dissertatsioone. Kui võrd kraadidefitsiit on juba olemas ja võib ennustada, et tekib defitsiit õppetooli juhi kohale normaalses korras kandideerivatest teadlastest, sedavõrd avaneb oht lasta nõuded kraadide sisule alla. See aga ei oleks kraadipoliitika demokratiseerimine, see oleks kraadide devalvatsioon. Ja seda tuleb karta isegi sõltumatult sellest, kui kiiresti õppetoolide süsteemile üle minnakse, sest senised aspirandid on kraaditöö ulatuse valiku ees juba praegu. Mis puutub õppetoolidesse, siis need ei saa oodata, kuni ainesüsteemsesse Tartu Ülikooli sisseastunu kord kraadi hakkab taotlema, õppetoolid peavad kraaditöödega alustama otsekohe. Olukorras, kus õppetooli juhib kohusetäit-

ja, tähendab see sisuliselt seda, et kraaditaotleja juhendamine muutub auasjast sundtöök. Juhendamise se-nine kord kehtestas, et kandidaatide või doktorite perre võeti liikmeid juurde. Üleminekuperioodil on tõepärane, et juhendada tuleb töid, mis annavad töö kirjutajale juhendatava omast kõrgema astmel.

Nõnda satub õppetoolide süsteem nüüd väga valusasse probleemiringi. Ta ei saa välja areneda, kui kõrgema teaduskraadi defitsiit ei vähene. Ta peab ise olema selle tal- le pealesurutud defitsiidi kõige in-nukam kaotaja. Ja ta ei tohi seda teha nii, et kraadide väärtus lan- geksl

Ainesüsteemile üleminek toob siia valu juurde. Siiani on akadeemilised ained määratud kindlaks standardiseeritud õppeplaanide ja KAK-i nomenklatuuriga. Eesti kirjandus näiteks on aine, võrdlev kirjandusteadus aga ei ole. Õppetoolide kinnistamiseks tuleb paratamatult kindlaks teha, missugustes ainetes saab Tartu Üli- koolis haridust omandada. Peaks olema enesestmõistetav, et siin saab õppida näiteks eesti ja võrdlevat rahvaluulet. Seni on seda saadud teha eesti filoloogia kui «muu» hul- gas. Edaspidi peaks eesti ja võrd- levat rahvaluulet õpetatama aga ainena, mis annab filoloogia või etnoloogia taustal iseseisva eriala — ükskõik siis, kas sellel erialal ha- katakse tööle teadusasutuses või minnakse kooli, kus rahvaluulet spetsiaalselt kunagi ei õpetata. Kes tahab, kuulab sedasama ainet oma- enda peaaiele lisaks, kes ei pea vajalikuks eesti ja võrdlevat rah- valuulet õppida, valib midagi muud (kuigi on usutav, et ainuüksi juba tööturg ise hakkab ainete integrat- siooni stuudiumiprogrammis soo- dustama).

Järelikult tuleb õppetoolid luua ainult koos erialadega. Kateedreid on loodud ka eri- aladest lahus (ajakirjanduskateedril on eriala, võõrkeelte kateedril ei ole), õppetool ilma erialata on vaimne kirst. Kust sel juhul eriala-

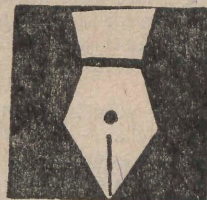

stuudium algab ja millal ta lõpeb? Niisugusele küsimusele võib vasta- ta ka lõpides, kuid teda ei saa jät- ta õhku, sest — kas Tartu Ülikool lõpetatakse kolledžifaasi diplomiga ning kraad kaitstakse üksnes üli- kooli juures või on Tartu Ülikool lõpetatud alles siis, kui doktori- kraad on käes? Viimasena pakutud saab omakorda arendada kahes suunas ja nimelt: kui kraad peab olema käes võimalikult varem, siis kaotab mag. phil. oma perspektiiv- suse, sest kõik on huvitatud ole- mast Ph. D-d (ja doktoriate trivia- liseerub); kui aga doktorikraad peab olema käes igal juhul, sest muidu ülikool lõpetatud ei ole, siis tekib hulganisti neid, kellel täielik ülikooliharidus puudub. See ei ole midagi koletut, kuid usutavasti ühiskond eelistab, et ülikooliharidu- se lõpetatuse tunnuseks on kolledži- faasi diplom.

Sellel jõuame kolledžifaasi sisu ja korralduse juurde. See on õppe- toolide probleemi veel üks tahk, sest õppetool on kolledžifaasi ja kraadifaasi ühendaja, peab seda olema.

PEETER OLESK

17. aprillil 91 Tähtveres

KEVADPÄEVAD 4. LK.

TÜ nõukogus

(Algus 2. lk.)

● Haldusprorektor Vello Peedimaa leidis, et kõrgkooliõpikuid, mida kõik kõrgkoolid kasutavad, peaks välja andma vabariik. Ülikooli kirjastusosakond ei saa ju plahvatuslikult kasvada. Tehnoloogia täiustumise ja uute masinate saamisega kvaliteet paraneb. Ka mujalt peaks trükkivõimalusi otsima.

● Aseminister Kalju Luts lisas omalt poolt, et Haridusministeerium koos laguneva «Valgusega» on arutanud õpikute kirjastamist ning leidnud, et osa õpikuid peab kõrgkoolidele ikkagi trükkima. Paber tuleb muretseda kommertshinnaga.

● Prof. Vello Pasti huvitas, kas kirjastustest tagastatud käsikirju on võimalik ka TÜ kirjastuse kaudu välja anda. V. Haamer vastas sellele jaatavalt.

● Prof. Hans Trass arutles toimetiste väljaandmise korraldamise võimalusi ning avaldas kirjastusele senise tegevuse eest tunnustust.

● Raamatukogu direktor Malle Ermel ütles, et raamatukogu jaoks on raamatute kallinemine tosinne probleem. Välismaalt saadav õppekirjandus on kahjuks tihti vananenud.

● Arvutite jagamise komisjoni esimees Jüri Tapier selgitas, et paljud arvutid on ülikool saanud annetuseks. Kirjastus vajab arvuteid, kuid neid vajavad ka teaduskonnad.

● Rektor prof. Jüri Kärner tuletas meelde kolm aastat tagasi olnud võimalust sõlmida leping «Pergamon Pressiga», et muuta TÜ kirjastus teadusajakirjade kirjastamise väljaandmise keskuseks. Siis ei peetud seda mõtet õigeks. Ta lisas, et reaalaraladel ei tohiks tõesti orienteeruda eesti- ja venekeelsetele kogumikele.

Lõpuks leiti, et ülikool vajab siiski uue kirjastusstrateegia väljatöötamist (k. a. juuniks) ning sel korral jäi otsus vastu võtmata.

***

● 5. aprillil kinnitati nõukogus doktorantuuri põhimäärus.

● Loodi TÜ Pedagoogikakeskus ning kinnitati selle põhikiri.

● Arutati ka teadusliku eksperimenti läbiviimist (R. Villems).

Volli Torpa

sündis 20. aprillil 1969. aastal Tallinnas töölisperekonnas. Koolitee kulges õpihimulisel ja tragil noormehe edukalt. Malemäng ja õppetöö sisustasid kogu vaba aja. Volli sai hästi läbi koolikaaslastega ja osales jõudumööda ühisüritustel, olles eriti agar koolimaja korrashoiul. Pärast Tallinna 54. kk. lõpetamist jätkas noormees oma haridusteed Tartu Ülikooli majandusteaduskonnas. Alma mater'i rüpes omandab Volli Torpa rahandusala-seid teadmisi, et aidata jalule kodumaa majanduselu. Huvideringki on laienenud; poliitika ja roheline liikumine võtavad oma aja.

Nüüd on Volli jõudnud austusväärse vanusesse. Seltsimeestel ei jää üle muud kui kadestada tema noorust ja head tervist.

Soovime KALLILE VOLLILE jätkuvat elurõõmu ka järgnevatel aastatel, õnne töös ja isiklikus elus.

Ohiselamukaaslased

UNEF-ID 72. kongress Prantsusmaal

● «ILMA RAAMATUKOGUDETA POLE ÜLIÕPILASI, ILMA ÜLIÕPILASTETA RAAMATUKOGUSID.» ●

29. märtsist 1. aprillini toimus Pariisis prantsuse rahvuslike üliõpilasiitide nn. katusorganisatsiooni UNEF-ID järjekordne kongress.

Kuigi väideldi peamiselt prantsuse üliõpilaste igapäevamurede üle, oli kohale kutsutud ametlike külaliste ring kaunis esinduslik; niisuguste maade nagu Ungari, Bulgaaria, Rumeenia, Poola, Albaania, Kosovo, Tšehhi ja Slovakkia, Belgia, Suurbritannia, Hispaania, SLV, Iraagi, Maroko, Leedu kõrval osalesid foorumi töös ka kaks eesti üliõpilast: esindaja TTÜ-st ja allakirjutanu TÜÜ edustusest.

***

Paar sõna «Union Nationale des Etudiants de France. Indépendante et Démocratique» huvitavast ajaloost. Järgneva nägemuse esitas mulle meie vastuvõtja Christian Castagna.

UNEF loodi 1907. aastal, sellest ajast numbratakse ka kongresse. Kuni II MS-ni kulges kõik latusalt. Saksa okupatsiooni ajal ühing loomulikult keelati ning taasasutamine toimus aastal 1945, nüüd juba tunduvalt vasakpoolsemana, mis hiljem saigi lõhenemise põhjuseks.

Sõjajärgseil aastail oli UNEF populaarne — ligi pooled prantsuse üliõpilastest olid selle organisatsiooni liikmed. Tolle aja UNEF-i iseloomustas täielik lojaalsus valitsusele. Tõsisem käärimine organisatsioonis algas 1956 — Alžeeria sõja päevil. See oli esimene kord, mil UNEF-i seisukoht erines valitsuse omast. Tudengid kui sõjaväekohuslased ei olnud vaimustatud võimalusest sõidada isamaa eest, kuid tänavarahutusteni asi tookord veel ei läinud. Sõja lõppedes algasid seni ühtses UNEF-s erinevad voolud ja tendentsid. Paljud pa-

rempoolsete vaadetega üliõpilased pidasid organisatsiooni juba liiga kommunistiliseks ja arvasid targemaks lahkuda. Liikmeskond vähenes tunduvalt.

Vahest olulisim etapp UNEF-i ajaloos algas kuuekümnendate aastate lõpus — kahe Euroopat vapustanud sündmuse ajal.

1968. aastal hirmutasid Prantsusmaa üldsust nii kodumaised üliõpilasrahutused kui ka loomulikult Nõukogude interventsioon TSSV-s. Ning just sel ajal võttis UNEF kursi ei rohkem ega vähem kui kommunistlikule revolutsioonile. Christian Castagna sõnul olevat UNEF samuti toetanud N. Liidu interventsiooni TSSV-s.

Nende segaste sündmuste tulemusena UNEF 1971. aastal lõhenes. Tekkis kaks peaaegu ühenimelist organisatsiooni — kommunistlik UNEF ja mittekommunistlik UNEF-ID (ID tähendab sõltumatu-demokraatlik).

Praegu on Prantsusmaal 1 400 000 tudengit ja nendest 10 000 kuulub vasakpoolsesse ja 40 000 parempoolsesse ühinguksse.

***

Nagu juba märgitud, osales allakirjutanu

UNEF-ID

72. kongressil ja seepärast puudutab järgnev jutt ainult seda organisatsiooni. 40 000 liiget maksavad iga kuu 35 franki ja iga kolme kuu eest veel lisaks 15F liikmemaksu.

Christiani sõnul on UNEF-ID-il üldse kokku kolm tulualliikat:

1) juba nimetatud maksud,

2) ühiskondlike organisatsioonide, ülikoolide, ametiühingute jms. annetused,

3) tulud ettevõtlusest. Peamiselt tegeldakse toitlustamisega, õppevahendite kirjastamisega ja müümisega, ühesõnaga, peamiselt osutatakse teenuseid üliõpilastele. Loomulikult maksavad need üliõpilased, kes kuuluvad UNEF-ID-sse, teenuste eest tunduvalt vähem. Ka kaeti näiteks kongressi külaliste vastuvõtmisega seotud kulud nendest tuludest.

Suurfoorimid toimuvad iga kahe aasta tagant ning vastavalt siis toimunud valimistele kujundab järgneva kahe aasta vältel UNEF-ID tegevust eestseisus. Valimistel kujunevad välja ka nn. enamus ja vähemus.

UNEF-ID püüab olla väga laiapõhjaline organisatsioon, hõlmata erinevaid liikumisi ja suundumusi ning seepärast iseloomustaski viimast kongressi kompromissotsing erinevate veendumuste (tavaliselt enamuse ja vähemuse) vahel. Vaieldi loomulikult ülikoolide elu ümberkorraldamise üle. Kuigi 1968. aasta rahutuste tulemusena demokratiseeriti kõrgkoolide elu tunduvalt, hakkab praegune olukord jällegi ajale jalgu jääma.

Nõuti demokratiseerimist, ümberkorraldusi ministeeriumite tasandil, sotsiaalset kaitset riigilt — see tähendab töökohti pärast kõrgkooli lõpetamist, õppelaenu tagasimaksimistingimuste leevendamist, kuu abirahasid, mitmeid soodustusi (tasuta transport jne.), riigi dotatsioonide restoraniidele.

Kurdeti paberi, raamatute jms. puudumise, üliõpilasraamatukogude kehva olukorra üle — üks raamatukogu direktor teenis tormilise heakskiidu hüüdlausega: ilma raamatukogudeta pole üliõpilasi, ilma üliõpilasteta raamatukogusid.

Rõhutati ülikoolidevaheliste sidemete tugevdamise vajalikkust, rahvusvahelist koostööd.

Loomulikult süüdistas opositsioon energiliselt enamust, enim heideti ette koostööd valitsusega, gümnaasiumipoliitika puudumist, nõrka sotsiaalset kaitset jne.

Ohkkonnale lisasid tublisti võrtsi elavaloomuliste prantslaste tormilised poolehoidu- ja hukkamõistuaavadused, skandeerimised. Kõnepidamistest vabadel hetkedel ei pidanud prantsuse üliõpilased paljudeks laulda, muu hulgas võis enam kui kord kuulda «Internatsionaali».

***

Kongress oli rohkem näoga sissepoole, st. enamasti tegeldi enda probleemidega. See ei tähenda sugugi, et välisdelegatsioonid sõna ei saanud. Balti üliõpilaste nimel esines üks Vilniuse ülikooli tudeng, kelle rohkem üldpoliitiline sõnavõtt võeti hästi vastu. Loomulikult oli suurim tähelepanu pööratud Lahe-sõjale, kongressil koostati vastavasisuline deklaratsioonigi.

UNEF-ID esindajad olid väga huvitatud üliõpilasvahetusest, täpsemalt eesti mõningate erialade üliõpilaste võimalusest täiendada end Prantsusmaal. Mingite konkreetsete kokkulepeteni asi veel ei jõudnud. Samuti lubati aidata paberiga. Prantsuse üliõpilasi ja muidugi pressiesindajaid iseloomustas küllaltki suur huvi siinse elu vastu, palju küsiti ka Tartu Ülikooli kohta. Varmalt lubati isegi siia sõita.

Erinevalt Eestimaast, kus lihavõttepühad olid kuulutatud riiklikeks pühadeks, Pariisi tänavamiljööks või kongressi töömeeleolus küll mingisugust pidupäevastust märgata ei olnud.

KARLI LAMBOT

Vastus hr. Ülo Tontsile

EHK

KUIDAS PARANDADA

TEISTE VIGU

Näitus «Unistus Eestist» oli esmakordselt väljas eelmise aasta suvel «Eesti Näituse» paviljonis, kus seda vaataskid ka laulupeost osavõtjad ning külalised Eestist ja kaugemalt. Seejärel rändas väljapanek mitmes Eesti paigas ja Vabariigi aastapäevaks saime selle kokkuleppel firmaga «Artim» Tartusse tuua. Ausalt öeldes ei tulnud me raamatukogus selle pealegi, et nii pika tee läbi käinud näitusel võib olla faktivigu. Juba esimestel lahtiolekupäevadel avastasime ise vigu ja märkusi hakkas laekuma ka näitusega lähemalt tutvunutelt. Loomulikult informeerisime sellest näituse koostajaid, seda enam, et edaspidi tahetakse seda viia veel mitmesse Eesti paika ja välismaalegi.

Ometi arvame, et vigade parandamine ei tähenda stendidel pasta-või viltpliiatsiga sodimist (algul nii juhtus). Külalisraamatu kõrvale paigutati väike pöördumine külaliste poole, milles lisaks vabandusele palusime pretensioonid ja märkused tuua raamatukogu kultuuriosakonda. Praeguseks on need näituse korraldajate käes ja loodame, et edaspidi eksponeeritakse näitus vigadeta.

Näituse mitmed materjalid olid sel viisil väljas esimest korda, enamik fotosid ja materjale laekus väliseestlastelt. Meieni jõudnud vas-

tukajade põhjal jätame endale õiguse arvata, et vigadele vaatamata oli näitus «Unistus Eestist» õigel ajal õiges kohas.

ILONA SMUSKINA, raamatukogu kultuuriosakonna juhataja

EINAR TIITSU foto

Kolmapäev, 24. aprill

- kl. 16.30 tervitus tartlastele kesklinnas,
kl. 17 kevadpäevade avamine Toomel Musumäe jalamil,
kl. 17.30 koorikontsert Inglisillalt,
kl. 20 õhtu Jaak ja Mart Johansoniga TU aulas,
kl. 20 «Kabareeõhtu» Narva mnt. 27 kohvikus,
kl. 20.45 stiilipidu «Lastelaager «PUHH»» TU klubis.

Neljäpäev, 25. aprill

- kl. 19 rockkohtumine *Smegduobe* (Leedust) *Generalis Burds* (Lätist) *Fix* ja *Jaskar* (Eestist). Kohtumist vahendab Peeter Volkonski. TU Spordihallis, Ujula 4.
kl. 20 «Vari ja valgus» Tõnis Mägi ja ans. «777» akustilistel pillidel TU aulas,
kl. 20 «Ühikaõhtu» Narva mnt. 27 kohvikus,
kl. 21 «Kantri alati jääb». Pidulikkude «Kukerpillide» ja «Justamendiga» TU klubis.

Reede, 26. aprill

- kl. 17 tudengilaat TU füüsikahoone esisel,
kl. 19 laulukonkurss «Tudengilaul '91» TU klubis,
kl. 21 romantiline õhtu Musumäel,
kl. 22 jalakeerutus Kassitoomel,
kl. 24–05 ülemaja öödisko TU klubis.

Laupäev, 27. aprill

- kl. 13 teatejooks kostüümides kaubahalli sirgel,
kl. 15 kummipaadiralli Emajõe kaarsilla juures,
kl. 21 kevadball «Vanemuises»,
kl. 21 rock'n'rolli pidu TU klubis.

Pühapäev, 28. aprill

- kl. 13 «Rattatuur '91» (kuni 5-aastastele lastele) TU füüsikahoone esisel,
kl. 14 «Karupoeg Puhh kutsub külalisi» TU klubis,
kl. 16 ülikooli taidluskontsert TU peahoone esisel,
kl. 21 kevadpäevade lõpushow ansambliga «Monarh» TU klubis.
Suur piletilaht toimub TU füüsikahoones esmaspäeval, 22. aprillil ja teisipäeval, 23. aprillil kella 18–20.
Laadal piletid odavamad, pärast kallimad.

TEADMISEKS TEATEJOOKSUST OSAVÕTJALE

Võistkonnas ei tohi olla üle 10 võistleja. Kõigil vajalik kostüüm ja sellele vastav teatepulk. Jooksu põhimõte — kes suudab 10 minuti jooksul läbida rohkem etappe. Auhinnad joodavad ja söödavad. Registreerimine klubis tel. 73 838 või äärmisel juhul pool tundi enne algust.

LASTE JALGRATTARALLIST OSAVÕTJALE

Võistlejad 3–5-aastased lapsed kolmerattalistel. Eraldi arvestuses on pikk distants ja vigursõit. Registreeritakse pool tundi enne algust. Kiiremale lapsele auhinnaks jalgratas.

PAADIRALLIST OSAVÕTJALE

Võistkonna liikmete arv ei ole piiratud. Start antakse restorani «Kaunas» eest, samas ka registreeritakse. Distsants on nii maal kui vees. Päästevestid selgal

***

KOHTUMISENI ULIKOOLI KEVADPÄEVADELE

TU klubi ja ülikooli kultuuriklubi.

SELETUSEKS

Kolmapäeval, 24. aprillil stiilõhtu «Lastelaager «PUHH»»

- * laagri pidulik avamine klubi es kl. 20.45
- * puhkeõhtu pealinna bändiga
- * abipakikesed Saabassaarelt
- * mustlaslaager tuleb külla
- * «Meie L-i» valimised
- * jne., jne., jne.
- * lõpulõke luuramisega

NBI Kaasa võtta padi, hügieenitarbed, ujumispesu, soojad sokid. Kohtumiseni laagris!

AULAKONTSERDID

Kolmapäeval, 24. aprillil kl. 20
LAULAVAD MART ja JAAK JOHANSON & SOBRAD
Neljäpäeval, 25. aprillil kl. 20

TONIS MÄGI ja erandkorras ansambel «777» akustilistel pillidel kavaga «VARI ja VALGUS»

Kevadpäevade ajal ERIPROGRAMMID Narva mnt. 27 kohvikus!

Kolmapäeval, 24. aprillil kl. 20 «KABAREEÕHTU»
* programm 20–30ndate aastate lööklaulude ja tantsudega
* Euroopa odavaim naps

Neljäpäeval, 25. aprillil kl. 20 «ÜHIKAÕHTU»,
* kus on võimalik
* kuulata ja laulda ühikalaule
* vaadata filmi «Pildikesi ühikaelust»
* tantsida

Neljäpäeval, 25. aprillil kl. 19 TU spordihallis (Ujula 4)
ROCKKOHTUMINE (kontserttuur kolmes Balti vabariigis)

- * «SMEGDUOBE» Leedust
- * «GENERALIS BURDS» Lätist
- * «FIX» ja «JASKAR» Eestist
- * vahendab PEETER VOLKONSKI

Reedel, 26. aprillil algusega kl. 17 toimub

TUDENGILAAAT
TU füüsikahoone esisel

- * OSTA, MUUA, VAHETADA VOIB KOIKE!
- * Meelelahutuseks:
- * täpsus-, osavus- ja muud mängud
- * töötav välibaar
- * loterii soliidsete võitudega
- * oksjon «PORSAS KOTIS»
- * atraktsioon «IDAMAA TELK» kaliifi ja tema haaremi tantsijatari-dega

Reedel, 26. aprillil kl. 21 romantiline jalutus-
käik Musumäel Ohvrikivi juures

- * meeleoluks mängib kammerorkester
- * võistlus segapaaridele pikima suudluse peale
- * Auhinnaks šampusi!

KOSTUMEERITUD TEATEJOOKS KAUBAHALLI SIRGEL

Laupäeval 27. aprillil kl. 13

Võistkonda kuulub kuni 10 võistlejat. Mõelge oma võistkonnale välja ühine kostüüm ja sellele vastav teatepulk. Registreerimine vähemalt pool tundi enne algust kohapeal.

Laupäeval, 27. aprillil kell 15

KUMMIPAADIRALLI EMAJÕEL KAARSILLA JUURES

- * võta paat, otsi meeskond, tule, sõida ja võida!
- * registreerimine tund aega enne algust kohapeal («Kaunase» ees)

Soliidsed auhinnad!

Ülikooli emmed-issid!

Ootame teie poisipõlne ja tüdrukutirtse pühapäeval, 28. aprillil kl. 13 TU füüsikahoone ette «RATTATUURILE '91». Võistlejad 3–5 aastased lapsed ainult kolmerattalistel. Registreerimine 12.30-st.

Võitjale jalgratas!

Pühapäeval, 28. aprillil kl. 14 kutsub karupoeg PUHH

lapse Ülikooli klubisse!

- * otsitakse ja leitakse SUSÄ ja PUSA
- * käiakse PÕHJAPUOLUSEL
- * kohtutakse JÄNESE, tema sõprade ja sugulastega.

KUTSUME ULIKOOLIPERET «VANEMUISESSE»

KEVADBALLILE

Laupäeval 27. aprillil kl. 21

- * võrattu «The Moon Principal Orchestra» koos Artur Raidmetsaga
- * meeleolukad programmid
- * videobaar, terrassikohvik jne., jne.

Pühapäeval 28. aprillil kl. 21
TU klubis

Kevadpäevade lõpushow ansambliga «MONARH»
Hea tuju eest kannavad hooli ANNE PALUVER ja PAUL POOM.
Ülikooli klubi videoteegis kell 21

Reedel 19. apr.
Laupäeval 20. apr.
Pühapäeval 21. apr.

- * VIIMANE VAIKNE NÄDALALOPP DISKOGA ENNE MARULISI KEVADPÄEVI *

VENIA LEGENDI

Raskejõustiku kateedri dotsendi kt. Tõnu SIKKUTI venia legendi loeng teemal «Maadlejate tehnilis-taktikalise meisterlikkuse kompleksne hinnang» toimub teisipäeval, 23. aprillil kl. 14.15 Jakobi 5 aud. 301.

***

Veespordi kateedri dotsendi kt. Gennadi JAGOMAE venia legendi loeng teemal «Liigete liikuvuse komponendid» toimub kolmapäeval, 24. aprillil kl. 10.15 Jakobi 5 aud. 301.

KÜLALISLEKTORI
LOENGUD

Professor Jüri Danieli (Toronto Ülikool) loengutsükkel «STRESSI PSÜHHOFÜSIOLOOGILISED ALUSED».

Avaloeng toimub teisipäeval, 23. aprillil kl. 9.30 (TU Ajaloo muuseumi konverentsi saalis).

Loengud jätkuvad Jakobi tn. 5 õppehoones aud. 302: samal päeval kolmapäeval, neljäpäeval ja reedel kl. 16.15.

Spordifüsioloogia
kateeder

TÖÖD! TÖÖD!

TUÜ edustus palkab tööle vana kohviku šveitsereid (kolm või enam). Töö mõnus ja lustlik, palg soodne. Eelistame loomulikult üliõpilasi (mehi). Täpsema informatsiooni saamiseks palume pöörduda edustuse poole Ülikooli 20–301 (vana kohvik peal) või helistada 35-331. Rutake, ärge laske käest võimalust hõlpsasti raha teenida.

PUHKEVÕIMALUSI

Sel suvel on võimalik Pärnu L. Koidula nimelise Pärnu II Keskkooli (Metsa 21) baasil organiseeritud hooajalises puhkekodus puhata perekondadega järgmistel aegadel:

I vahetus	15. 06.—24. 06
II vahetus	25. 06.—04. 07
III vahetus	05. 07.—14. 07
IV vahetus	15. 07.—24. 07
V vahetus	25. 07.—03. 08
VI vahetus	04. 08.—13. 08

Avaldused (milles kirjas perekonnaliikmete nimed ja vanused) esitatakse ülikooli ametiühingukomiteesse 15. maiks. Ühe inimese 10-päevase majutamise eest tuleb tasuda 5.— rbl.

Käärikul on sel suvel võimalik puhata

13. 07.—28. 07. ja 5. 08.—20. 08. kusjuures toitlustamise ja majutamise eest tuleb tasuda 10.— rbl inimese kohta ööpäevas.

Lisatasu eest on võimalik kasutada: vesijalgrattaid, paate, männi-guväljakuid, sauna, orienteerumise püsiradasid.

Ametiühingukomitee

HEI!

26. aprillil kell 18 peetakse Ülikooli füüsikahoone suure auditoriumis Looduskaitse ringi kõnekoosolek. Eelkõige oodatakse ringi liikmeid ja vilistlasi.

Universitas Tartuensis

- ANNA MULLE
ÕNG —
ROOTSI, SOOME
— 2. lk.
- MUUDATUS-
TEST AJALOO-
OSAKONNAS
— 3. lk.
- ISEMAJANDA-
MINE NL KÕRG-
KOOLIDES
— 3. lk.

Valitsuse veerg

Ülikooli valitsuse 23. aprilli koosolek kandis «püaueelse» kiirus- tamise pitsarit — rutiini AJALOO- HOONELE nurgakivi panema. Valitsuse koosoleku päevakorras oli 4 põhipunkti:

- bioloogia-geograafia- teaduskonna aruanne;
- magistrikoolituse põhimäärus;
- töö- ja puhkeaja kokkulepe;
- TÜ keeltekeskuse loomine.

• Bioloogia-geograafiateaduskonna dekaani dots. Aadu Loogi aruanne oli liigagi põhjalik ja aja- puudusel ei joutud seda täielikult ära kuulata. Põhilise murena jäi kõlama õppejõudude kvalifikatsiooni langus, sh raha puudumine magis- rite ja doktorite koostamiseks (nii palgaks kui teadustöö tegemi- seks) ning kvalifitseeritud juhenda- jate nappus (ka huvitatuse puudu- mine). Põhilise abinõuna nägi de- kaan astmelist kõrgharidust ja tea- duste akadeemiaga koostööd, mis peaks tagama ka sisulise tõi- su.

Valitsuseliikmete arvamused lah- kesid küsimuses: kas teaduskonda- de tulevikuks on fikseerida ka ülikooli nõukogu otsusega? Kuigi aastaid pole seda tehtud, pidas prorektor professor Ants Kallikorm vastavaid otsusi vajalikuks, mille juurde valitsus liipuks ka jäi.

• Magistrikraadi põhimäärus (koostanud dots. Märt Liigant, prof. Helmut Piirimäe ja prof. Ants Tuulmets); esitas prof. Ants Kalli- korm) ei tekitanud pikemat arute- lu ja see esitatakse ülikooli nõuko- gule kinnitamiseks.

Tekkinud kõrvalprobleemina ot- sustati ülikooli nõukogule kinnita- miseks esitada ka magistratuuri ja doktorantuuri miinimumstipendiu- mid (vähemalt 300 ja 400 rubla kuus).

• Töö- ja puhkeaja kokkuleppe projekt on valminud eelkõige ame- tüühingu tegevuse tulemusena. Ku- na tööaja vähendamine (40ne tun- ni nädalas) ja puhkuste pikenda- mine (kategorooriat ja lisapäevade- st sõltuvalt 18–48 päevani) on ma- janduslikult teostatavad, siis lähi- tulevikus võib oodata vastavate käskkirjade allakirjutamist.

• TÜ keeltekeskuse loomise va- jadus, aga ka selle idee teostami- se võimalused kannavad endas mit- meid vastuolusid. Ohelt poolt ei peaks keeleõpetus praegusel tase- mel kuuluma ülikooli kohustuste hulka, teiselt poolt ei taga kesk- koolid/gümnaasiumid veel vas- aval taset. Keeltekeskuse vajalikkuse üle saaks sisuliselt otsustada selle töö- plaane ja -programme nähes. Nee- peaks esitama keeltekeskuse juha- taja kandidaadid. Konkurssi juhata- ja kohale ei saa aga välja kuulu- tada enne, kui on loodud vastav keskus ja juhataja koht.

Ülikooli valitsus pidas keelte- keskuse loomise projekti ebaküp- seks.

Lühipunktidenä:

• otsustati täiendavalt vastu võtta 10 üli. pilast soome ja 10(15) rootsi filoloogia erialale;

• tutvustati täiendavaid soodus- tusi ülikooli vastuvõtul ja otsusta- ti eksamiteta vas. u võtta vabariik- liku vene keele olümpiaadi 3 pa- remat;

• kommenteeriti dotsent Aavo Luugi avalikku kirja ülikooli va- litsusele;

• tutvustati ülikooli usuteadus- konna taastamisega seotud komis- joni koosseisu.

Teabetalitus

Elu ja korraldus

I nimlikud soovid on midagi muud kui akadeemilised va- jadused. Siinkirjutajagi on oma arutlus.es Tartu Ülikoo- li tuleviku üle lähtunud ku- jutlusest, nagu oleks edaspidi val- dav see õppejõutüüp, kes pühendub tööle tudengite ja kraaditaotlejate keskel ega seo end teenistusega mujal.

Millest niisugune kujutus? Esit- teks sellest, et sisemine kohakaas- lus õppetööst lahutatud teadustöö kasuks on ülikoolis liiga suur, tei- seks sellest, et tudengite pätistu- miseni ulatuv demoraliseeritus näi- tab selgesti: tudengite keskel tea- hakse tööd liiga vähe. (Ega loen- gutundide suur arv tähenda otse- kohe töö intensiivsust, see tähen- dab lihtsalt vale koormust!)

Ja siiski võib see kujutus eksitada. Tartu Ülikool peab olema riiklik, vasta- sel korral ei ole ta demokraatlik. Et E. Savisaare juhitud Eesti Va- bariigi majanduspoliitika ka hari- duse vallas seda riiklikkust hoo- piski hävitab, see moodustab rah- vusliku kuriteo koosseisu. Kuna aga seesama poliitika soodustab erate- gemist seni, kuni okupatsiooni li- beraliseerimisega lubatud iseseis- vus on alla kugistatud, siis pakub ta järjest niisuguseid võimalusi, kus loenguid peetakse muuhulgas, põhitöö aga tehakse mõnes firmas või isegi firmades. Esiteks on nii- viisi tulusam, teiseks saadakse ka niimoodi tudengite ette senisest rohkem õppejõude, kolmandaks lu- bab säärane töökohtade jaotus säästa siiani kujunenud akadeemi- lise tööjaotuse sisu kindlasti valu- tumalt kui võimalus, et kogu la- boritöö surutakse tervest õppe- toolide alla.

Väga saamatu stsenaariumi kor- ral tähendaks õppetool ju ainesüs- teemse õppeplaani diktatuuri keh- testamist, kus lubatud oleks ainult see, mis on õppeplaanis ette näht- tud. Ilma diktatuurita ei või, sest tudeng läheb vedelaks ja fase lan- geb veelgi, järelikult peab olema väga range kohustuslike ainete loend ning maht, millest kõrvaleka- lumine oleks omakorda kuritegu. Ja neil, kes väga hästi peaksid mäletama, kuidas seda loendit ning mahtu ka veel pärast A. Koobi sur- ma taga aeti, tekibki õppetoo- lühirm, millest vabanemiseks soovit- takse ainult üht: parem ikka vana kateedriga kui uue õppetooliga.

On usutav, et praegunegi ka- teedrijuhatajaskond on tu- gevam kui lähituleviku õppetoolide juhtkond. Kateedriju- hataja leidmine on teatav sundus, mille keegi täidab ikka ära. Õppe- tooli korralist juhatajat seevastu ei pruugi leida, see koht võib püsi a vakantsena mitugi aas.at. Kui nüüd ennustada, et õppetoolides läheks ülekaal nende kätte, kes on rakkes kas poole või isegi poolest poole kohaga, siis tekib suur tõenäosus emmal-kummal — kas õpetamine kaotab sellegi pühaduse, mis tal vanemate õppejõudude harjumuses veel on või hakatakse töepoolest nõudma sellist õppeplaanimajan- dust, kus plaan käsib rohkem kui õppetooli distsiplinaarne autonoo- mia lubab. Musta stsenaariumi kor- ral piirduks asi sel juhul kateedri ümbernimetamisega või ärajagami- sega õppeoolideks ja — kogu moos. Teaduste akadeemia ja ülikooli vastandusest tulevikuski rääkimata.

S ellist stsenaariumi vältimaks ongi tarvis määratleda aine- te ja erialade sisu ning su- he kolledžiifaasi esimesest õppeaas- tast kuni kraadifaasi lõpuni. Muidugi ei pea õppetoolide loomi- seks ootama selle ajani, kui see mõnel määral igavene töö on jūd- nud ajutise lõpuni. Kuni sisseastu- miseksamiteni 1992 võiks see töö väga hästi olla juba moodustatud õppetoolide esimene ülesanne.

Kolledžiifaasis peaks olema kahel esimesel õppeaastal pearaskus nen- del ainetel, mis on tõesti kohus- tuslikud. Erialade praegu en iselt maksvas jaotuses eesti filoloogidel peaksid niisugusteks aineteks ole- ma eesti keel, eesti kirjandus, kee- leteaduse alused, kirjandusteaduse alused, maailmakirjanduse põhijoo- ned ja vähemasti 4 keelt ('adina, soome, vene, saksa/inglise). Kuna- gi ehk tuleb aeg, kus ülikoolis saab piirduda eeleksamiga nendes kee- les, kuid see aeg saabub alles pä- rast stabiilse gümnaasiumihari use tekkimist, niisiis järgmisel aasta- tuhandel. Seni tuleb keskhariduse viletsus ülikoolis tahes või tahtma- ta lunastada.

Kolledžiifaasi kahel viimasel õp- peaastal oleks ülekaal juba sellistel ainetel, mis on valitavad. Siit järg- neb, et kolledžiifaasi normaaiplikku- seks oleks 4 aastat. Kraadieelse stuudiumi normaalpikkus k igub praegu neljast seitsme aastani. Määrata see pikkus kõikjal ühesu-

guseks on lootusetu ja ohtlikki. Lähtun omaist poolt kolledžiifaasi pikkuse kavandamisel filoloogidele meeldes ja eeldan ühtlasi järgmist.

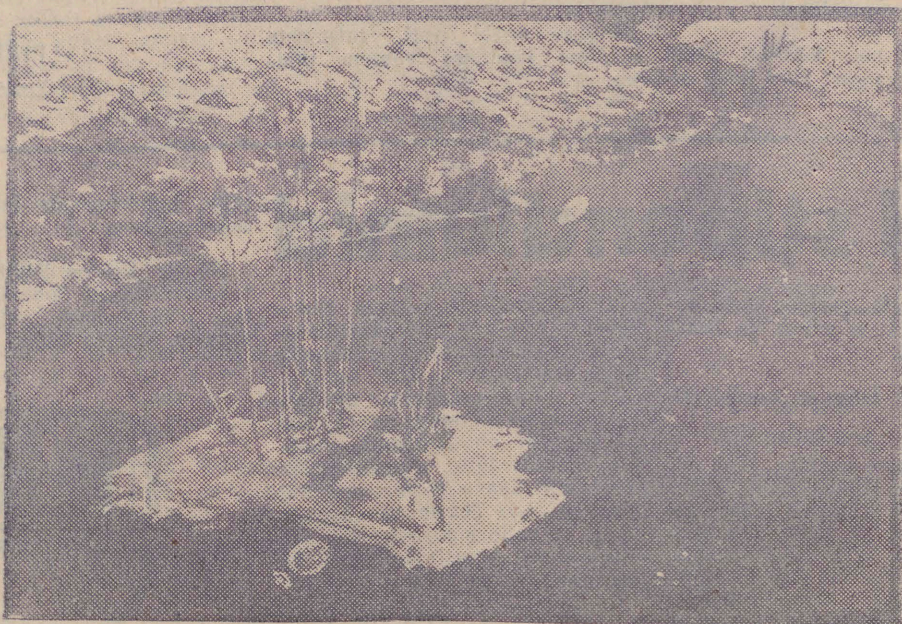
Esiteks hakkab kolledžiifaasi lä- bimise reaalne kiirus lootusrikka kiirusega võrreldes niikuinii lan- gema, sest kui seda muu ei tingi, siis sündus tööle minna kindlasti. Teiseks järgneb kolledžiifaasi õpe- tajakutse taotlemine, mis nõuab vähemalt aasta — kui mitte pool- teist või isegi 2. Kui tuua osa õpetajakutseks vajalikke aineid ju- ba kolledžiifaasi lõppu, siis see on võimalik ainult distsiplinaarsuse arvelt ja surub õppeplaanides pe- dagoog.ka tegelikult ikkagi esiko- hale. Kui aga esimene kolledži- järgne teaduskraad saavutatakse minimaalselt kaheaastase töö jä- rel, siis ei tohiks gümnaasiumi- õpetaja kutseni jõuda võrratult ru- temini. Koos kolledžiifaasiga oleks filoloogide stuudiumi pikkus güm- naasiumi lõpetamisest kutsega või kraadiga tööleasumiseni seega 6 aastat (poistel ilma ajateenistuse- tal). Pikenägem kolledžiifaas viie- le aastale — ja stuudium hakkab suvaliselt lohisema.

On aga veel üks asjaolu, mis mõjutab eriti alanud küm- nendi tudengite käitumist. Oletagem, et aastast 1992 õpivad esimese õppeaasta üliõpilased juba ainesüsteemis. Tänavu ülikooli as- tuvad tudengid õpivad aga veel kursusesüsteemis. Missuguse enese- tundega hindab tudeng oma järe- tulijaid, kes saavad hariduse süs- teemis, mida käsitatakse perspek- tiivisena, kui ta ise peab samas jä- kama oma õpinguid süsteemis, mis on tunnustatud anakronismiks? Ta lööb käega ja lahku ülikoolist sü- gavalt õnne una. See, mida ees- pool on pakutud, võiks ainesüste- mile järkjärgulisel üleminekul tek- kivaid vastandusi kompenseerida.

Sellest üksi muidugi ei piisa. Kompenseerimist nõuab ka õppe- toolide esialgne ebakindlus teadus- konna suhtes ja suurte teaduskon- dade ebakindlus erialade suhtes. Siin oleks üheks lahenduseks see, kui näiteks iflosoofiateaduskonna loomisel senised teaduskonnad säi- liksid osakondadena. Kui need ko- he algusest peale kaotada — kust võetakse õppetoolide tugevus?

PEETER OLESK

• Ajaloo-osakonna uuest õppesüsteemist kirjutab 3. leheküljel Tõnis Lukas •

• Täna kell 5.37 tõusev päike viib metsa vahelt viimase lume... Kõik tudengi- teed viivad täna kevadpäevadele... EINAR TIITSU foto

Jüripäev. Ajaloomaja. Nurgakivi.

Alles oli 1. detsember, mil šam- pusega märkisime nn. humanitaar- teaduste õppehoone esimest mulla- kopatäit. Aktsiaseltsi «Eviko» ehi- tajad on olnud virgad ning müürid aina kerkivad. Kõige paremini on seda näha keemiahoone trepilt. Va- hepeal on maja endale vist õigema nimegi saanud — ajaloomaja — ja sellisena kanti see ka metall- silindrisse paigutatud ürikusse.

***

Ajalooteaduskonna dekaan prof. Helmut Piirimäe, kes kogu tsere- mooniat juhtis, ütles, et jüripäeval on eestlased ikka oma majapidamist alustanud. 23. aprill sobis nurga- kivi panekuks seega igati.

Rektor prof. Jüri Kärner lausus, et ajaloomaja ei ole vaja mitte ainult ülikoolile, vaid kogu Eesti rahvale. Mida rohkem inimsugu küpseb, seda rohkem tunneb ta hu- vi selle vastu, kust on ta tulnud... Praegu vohab aga nn. turumajan- dusse minek ja metsik darvinism, tekib uusi ülikoole. Kultuurirevolut- sioon on tähtis järjepidevus aren- gu alusena ja see, et kõik parem järgmistele põlvkondadele edasi antaks. See Lamarcki õpetus on peaaegu unustatud. Rektor lootis ka, et sellele ehitusele materjalide ja ressursside eraldamist keegi ei piiraks.

Haridusminister Rein Loik on tu- dengina osa võtnud arvutuskeskuse ehitamisest. Ajaloomaja on järgmi- ne ülikooli ehitus, millega tal kok- ku puutuda tuleb. Nurgakivi pane- misest olevat aga veel ilusam lin- di läbilõikamine.

Aselinnapea Väino Kull soovis samuti peatset lindi läbilõikamist ja tellijale jõudu.

Siis kirjutati ajaloolisele ürikule (— aktile —) allkirjad ja pandi see koos päevalehtede, ülikoolilehe viimase numbri ning ehituse pro- jekti ja ühe OR-ga metallsilindris- se. Rektor ja dekaan võtsid kellud ja hakkasid mõrta siluma. Silinder paigutati maja Lossi ja Ülikooli tänava poolsesse nurka. Pärast protseduuri lõppu ütles Helmut Piirimäe, et meie võime küll kaks kivi paika panna, aga kõige parem oleks see, kui seda hoonet ei lõhu- taks kunagi mitte niisama, vaid ainult siis, kui sellest veel suurem ja parem ehitada.

Aktsiaseltsi peainsener Kalev Ka- selt kuulsime, et ülikool on neil praegu üks põhitellijaid. Alles eel- misel nädalal oli rektori juures arutatud kavandatava arstiteadus- konna õppehoone ehitamist.

Arhitekt Andres Tambek muret- ses selle üle, et ehitamine ikka pro- jekti järgi käiks. Kahjuks oli arheo- loogilistel kaevamistel välja tulnud müürijupp alles hommikul sisse varisenud. See oleks võinud ilusti alles jääda.

***

Järgmine ehitussündmus peaks teoks saama 9. mail kell 15. Siis pannakse Lille mäel nurgakivi keel- temajale.

Ag 23. aprillil oli jahe ja päik- seline ning ülikooli kevadpäevad ei olnud veel alanud.

VARJE SOOTAK

Rootsi kõrgharidussüsteemist

Kõrgharidus on Rootsis jaotatud ülikooliõpinguteks, ülikoolijärgseks õpinguteks ning uurimustöödeks.

Akadeemiline aasta, mis koosneb kahest semestrist, algab augusti lõpus ning kestab juuni alguseni. Joulude ajal on kaheksa-aastane vaheaeg. Kõik kursused sisaldavad kirjalikke või suulisi eksameid, kuid puuduvad lõpuksamid, mis hõlmaksid kogu programmi.

Open äda l koosneb vähemalt 40 tunnist. Programmide ning loengusarjade ulatust väljendavad punktid. Täielik aastane kursus vastab 40 punktile. Kõige madalamale kraadile vastav punktisumma on 120 või 160 punkti, olenevalt kas kursus on 3- või 4-aastane.

Põhilised õppeprogrammide pikkused ulatuvad 1–5,5 aastani, kusjuures programmid koosnevad erineva pikkusega kursustest ning loengusarjadest. Loomulikult erinevad õppeprogrammid erinevates ülikoolides nii sisult kui ülesehitusest, kuid nad kõik jaotatakse põhiliselt viide sektorisse:

- 1) tehnilised alad,
- 2) administratiiv-, õigus- ja ühiskonnateadused,
- 3) meditsiinilised ja poolmeditsiinilised teadused,
- 4) pedagoogiline ettevalmistus,
- 5) informatsioon, kommunikatsioon ja kultuur.

***

Ülikoolide ja kõrgkoolide juures on võimalik osaleda ka ühele kindlale ainele pühendatud kursustel. Tavaliselt pakutakse selliseid kur-

susi traditsioonilistes ülikooliainetes alates loodus- ja ühiskonnateadustest ning lõpetades humanitaarteadustega. Igal ülikoolil on õigus valida, millistes ainetes pakutakse antud loengusarja võimalust, samuti olenevad vastuvõtutingimused konkreetsest ülikoolist või kõrgkoolist. Ühele ainele pühendatud kursuste pikkus võib olla 5–6 punkti, kuid selliseid kursusi kombineerides on võimalik jõuda ka kraadini.

Niisuguseid kursusi soovitatakse eriti külalisõpilastele, kes õpivad omal maal mõnes ülikoolis või kõrgkoolis ning soovivad end ühe aasta Rootsis täiendada.

VASTUVÖTUTINGIMUSED

Kõikvõimalikku infot Rootsi ülikoolide ja kõrgkoolide kohta jagavad nii Rootsi konsulaat kui ka Eesti Instituut. Loomulikult peaks enne olema üsna täpselt teada, mida just kavatakse õppima minna, et siis leida sobiv ülikool või kõrgkool. Seejärel täidetakse Rootsi konsulaadis ankeet, mis läbi Rootsi immigratsioonivalitsuse jõuab UHA-sse (ülikoolide ja kõrgkoolide amet). Ohtlasi peab ka kohe taotlema elamisloa, mille saamine võib teinekord võtta aega kuni pool aastat.

Kõikidele augustis algavatele kursustele taotluste laekumise viimane tähtaeg on 1. detsember!

Tuleks ka ära märkida, et Rootsi seaduste kohaselt ei ole külalisõpilastel võimalik saada tööluba ning samuti eeldatakse, et nad lahkuvad Rootsist kohe pärast õpingute lõppemist.

Rootsi keele kursus

Külalisõpilased, kes ei valda rootsi keelt, on kohustatud läbima ka rootsi keele ettevalmistuskursuse. Seda saavad nad aga teha ainult eeldusel, et nad on juba ülikooli mingile erialale vastu võetud.

Aastast täiendusprogrammi taotlenud tudengitel paraku see keeleõppe võimalus puudub.

Kogu kursus kestab aasta (augusti keskpaigast kuni juuni al-

guseni) ja toimub sama ülikooli juures, kus järgnev põhikursuski või lähimas ülikoolis.

Rootsi keele piisava oskuse korral nõutakse vaid keeleõpetaja tõendit selle kohta ning õpinguid võib alustada kas otse põhikursusest või edasijõudnute rootsi keele kursusest.

Põhilised vastuvõtutingimused

● Täielik keskharidus (olenevalt valitud erialast on olulised ka antud ainetes juba saavutatud tulemused. Mõnedel kursustel nõutakse ka eelnevaid kõrgkooliõpinguid).

● Hea rootsi keele oskus (näiteks ülalmainitud ettevalmistuskursustel omandatud.)

● Hea inglise keele oskus, tõendatud mõne rahvusvaheliselt tunnustatud testiga (nt. TOEFL, ELTS, MELAB). Tulemused saadetakse testimiskeskustest otse UHA (ülikoolide ja kõrgkoolide amet) vastuvõtu osakonda.

Nõutavad dokumendid

● Ametlikult kinnitatud dokumentide koopiad eelnenud õpingutest: keskkooli lõputunnistus või klassitunnistus, ülikooli diplomid jne. Koopiad peavad olema kinnitatud väljaandva õppeasutuse, Rootsi konsulaadi või notariaalkontori pitsati ja allkirjaga.

NB! Arakirjad peavad olema originaalkeeles.

● Ametlikult kinnitatud tõlked inglise, prantsuse, saksa või rootsi keelde.

● Inglise keele testide tulemused saadetakse testimiskeskustest otse UHA-le. Kui test toimub hiljem kui 1. detsembril, peavad tulemused jõudma Rootsi enne 15. aprilli.

● Elamisloa taotlemiseks nõutakse dokumenti, mis tõestaks, et taotlejal on piisav kogus raha, et end ära elatada — nt. stipendium, isiklikud ressursid või mõni muu võimalus. Praegu arvestatakse selle summa suurusks umbes 4700–4900 SEK kuus ning aastase kursuse puhul peab rahast jätkuma vähemalt 10 kuuks. Nõutav summa suureneb järk-järgult.

Tavaliselt ei eralda Rootsi ülikoolid ja kõrgkoolid külalisõpilajale stipendiume või finantsabi. Rootsi poolse stipendiumi puhul ei ole see tavaliselt ette nähtud kogu 4–6-aastase ülikoolikursuse läbimiseks.

AJAKAVA

1. detsember

Viimane tähtaeg õppimistaotluste ning elamisloa taotluse esitamiseks Rootsi konsulaati.

15. aprill

Inglise keele testi tulemuste UHA-sse jõudmise viimane tähtaeg.

Juuni

Rootsi konsulaat teatab taotlejale elamisloa saamisest või sellest keeldumisest. Elamisloa hakkab kehtima alates 1. augustist.

Kui taotleja on vastu võetud mingisse ülikooli või kõrgkooli, saab ta teate UHA-lt ning täpsemat informatsiooni vastuvõtu kohta antud ülikoolilt.

Kui taotlus, on tagasi lükatud, teatavad UHA ja Rootsi konsulaat sellest enne juunikuud.

August

Algavad aastased rootsi keele ettevalmistuskursused. Põhiõpingud algavad järgmise aasta augustis, muidugi tingimusel, et rootsi keele test on edukalt möödas.

Ülikoolikursused inglise keeles

Kergendamaks külalisõpilaste õpinguid Rootsis pakutakse ka ühe- ja kahe- ja kolmeaastaseid kursusi inglise keeles.

Nendele kursustele taotlemiseks tuleks informatsiooni ja ankeeti küsida otse sobivast ülikoolist või kõrgkoolist. Taotlused sügissemestriks peavad jõudma Rootsi hiljemalt 15. mail, kevadsemestriks 1. novembril. Elamisloa on võimalik taotleda eraldi ja alles siis, kui on juba ülikoolist nõusolek olemas.

Erinevalt tavalistest ülikooli- ning kõrgkoolikursustest, mis on tasuta, on osa ingliskeelsetest kursustest tasulised.

LUNDI ÜLIKOO

Pakutakse erikursusi rootsi keele ja skandinavistika õppimiseks. Loomulikult on ka teisi programme, näiteks humanitaar- ja ühiskonnateadused.

UPPSALA ÜLIKOO

Ülikooli juures toimib ka rahvusvaheline suvekool, mis hõlmab rootsi keele õpet mitmel tasemel. Skandinaavia moodne kunst, Rootsi kirjandus jne. Ka suvekursusi on erineva pikkusega.

Peale ülalmainitute on ka veel rida asutusi, mis korraldavad suvekursusi, tösi küll rootsi keeles.

PIRET PART, Eesti Instituut

Dotsent SIINA LEPIK

Juubeliõnnitlused täienduskeskustelt ja kultuurikateedritelt.

Eesti Akadeemiline Naiste Ühing

Niisugust nime kandev organisatsioon peaks saama 65-aastaseks. Ülen «peaks saama» seepärast, sest viiskümmend aastat pole ju tegutseda lubatud. Nüüd on akadeemiliste naiste hulgas tekkinud mõte ühingu taastada. Taasasutavad naised on miu korda koos käinud, põhikirja projekti arutanud, aastapäevaürituse kokku seadnud, mõned kutsedki välja saatnud.

Mida tähendavad tähed EANO? See ühing on Tartu Ülikooli juures tegutseva akadeemilise haridusega naiste vabatahtlik ühendus. 1926. aastal olid Eesti Naisüliõpilaste Seltsi väistlased need, kes pidasid vajalikuks koondada Eesti akadeemilise haridusega naisi hariduse ja kultuuri edendamiseks, ning õiguslike ja aineliste huvide kaitsmiseks. 2. mail 1926 loodud ühingu millele tekkis ka Tallinna osakond, kuulus Rahvusvahelisse Akadeemiliste Naiste Liitu.

***

65. aastapäeva pidulik tähistamine toimub kolmapäeval, 1. mail kl. 11 TU Ajaloomuuseumis.

Pille Valk tutvustab ühingu oma aegset tegevust, prof. Selma Teesalu räägib esimesest esinainest prof. Liidia Poska-Teissist ning Reet Kingisepp oma emast prof. Elise Käer-Kingisepast, kes oli esimene abiesinaine.

Ajaloomuuseumi oodatakse kõiki asjast huvitatud akadeemilisi naisi. Muuseumis korraldatakse ka ekskursioon ning õhtul toimub koosviibimine. Külalisi on oodata Tallinnast ja Soomest.

Kõiki, kes suudaksid aga aidata ühingu ajalugu valgustada, palutakse endast teada anda tel. 32 834 Tartus (Paaver) ja 52 36 88 Tallinnas (Puusaar).

VARJE SOOTAK

Turu Ülikooli stipendiumid

Turu Soome Ülikooliselt on (nagu mineval aastal) määratud kaks 15.000 FIMI suurust stipendiumi õppimiseks sügissemestril Turu Ülikoolis.

Stipendiumile võivad kandideerida vähemalt kolm aastat Tartu Ülikoolis õppinud üliõpilased ja aspirandid (kraadi kaitsnuid ei aktsepteerita). Oppeainet, mida soovatakse omandada, peab õpetatama Turu Ülikoolis. Stipendiumid määratakse ajavahemikuks 1. september 91 — 31. detsember 91. Lisafinantseerimist pikemaks õppimiseks selts võimaldada ei suuda. Loomulikult eeldatakse kandidaat-

tidelt küllaldast soome keele oskust, aspirantidele piisab ka heast inglise keelest.

Mida tuleb teha, et kandideerida?

Vabas vormis avaldus peab sisaldama enese kohta käivaid isikuandmeid, oma varasema õppetegevuse kirjelduse ja tunnistuse soome või inglise keele oskuse kohta. Mis puutub keeletesti, siis selle kohta saab järgmisel nädalal täpsemad andmeid kas edustusest või Andi Kasakult.

Ei ole ilmselt liigne meenutada, et alati on parem, kui avaldus si-

saldab võimalikult rohkem täpset teavet ja ei piirdu vaid paari lausega. Loomulikult tuleb avaldusele lisada teaduskonnapoolne soovitus. Rektori nimele esitatavate avalduste laekumise tähtaeg on 15. mai, ent soovitatav on asja mitte viimasele heale jätta. Kasulik oleks avaldusele lisada soome- või ingliskeelne lisa. Teadmiseks aspirantidele, et neile kõlbab ka iga rahvusvaheliselt arvestatav tõend inglise keele oskuse kohta.

Stipendium on määratud katma majutus- ja elamiskulusid. Eraldi sõiduraha Turusse ja tagasi ei ole stipendiumi sisse arvestatud. Lõpliku otsuse teeb Tartu Ülikooli esi-

tatud kandidaatide hulgast Turu seltsi valitsus.

Nii et: kes on huvitatud sügissemestril Turus õppimisest, kiirustage nõuetekohase avalduse toomiseks A. Kasaku kätte.

Abist ja häbist

On nagu vanas muinasjutus, kus vaeslaps ületas rikkaks sai. Vahe seisab vaid selles, et vaeslapse õnn oli töökuses, enne, kui õiglusi võitis, tuli hulk läätseid ja herneid sorteerida ja muidki töid teha.

Meil olid Saksamaalt saadetud abipakid. Iseasi, kus keegi neist rikkaks sai, aga saadi ju tasuta ja tööta. Nagu kuulda, on pakide sisu põhjustanud küllalt vastakaid tundeid. Onnelik on rahul, see, kel halvemini läks, kas solvunud või petunud. Mõnel pool on abiesemed naeru ja pilget sünnitanud. Küllap sellelgi on oma põhjus. Sest tööpoolest, sugugi kõik esemed ei olnud kõrgekvaliteedilise puutumata kaup, nagu vaateakendel või reklaamis näha.

Kõik süüdistused ja kriitika, mis antud küsimuses edustuse kaela on langenud, on kahjuks esitatud vales aadressil. Edustus püüdis teha oma parima, lähtuda kõige õiglasest, mõeldavast viisist ja eks ta ole ise ka pisut puudutatud, et asjad kõige paremini ei õnnestunud. Samuti nagu Nõukogude Liidu kaubamärgi kandvate rätikute saajad, tundis end petetuna ka edustus. Aga kellegi peale näpuga näidata ka ei saa, kogu häda põhjus seisneb vahendajate rohkuses. Iga ühele neistki pidi midagi pudenema. Ja loomulikult mitte halvemast osast.

***

Kuid jätkem see. On selge, et olul olematuks ei tee. Küsimust tuleks vaadelda hoopis teise nurga alt ja nimelt pöörata tähelepanu moraalsele ja moraaltusele oma suhtumises annetustesse. Meil ei ole mingit alust ega õigust süüdistada lahkeid andjaid selles, et nad ei osanud taiband meile iga ema soovidele ja mailtele vastavaid esemeid saata, ega ka selles, et nad võib-olla meie majandusliku olukorraga täpselt kursis ei ole.

Küsimus tuleks esitada nii: mis õigus on meil käsitleda Läänest tulevat hea tahte avaldust iseenesest-mõistetavusena. Me oleme ju noored ja terved inimesed, kõigil käed jalad otsas, kelle jaoks peaks olema selge, et iga hüve saamiseks tuleb tööd teha ja mitte käed rüpes istuda, oodates kuni õnn taevast sulle langeb. Tõsi, meil on paljudest asjadest puudus, kuid samal ajal ei ole kellelgi kohustust meid aidata ka siis, kui me ise hakkama ei saa.

Hea küll, läks nagu läks, ehk järgmisel korral läheb paremini. Et see järgmine kord ukse ees seisab, on edustusel tekkinud hulk muresid. Igal jaolusvõimel on suurel arvul plüsse ja miinuseid, täiuslik ei ole ükski.

Üks võimalikke variante oleks inimesi piisavalt usaldada, teatada inimestele aeg ja koht, kuhu asjad on välja pandud, ning loota noorte emade õiglustunde ja kombekusele. Mul kahjuks ei ole nii suurt usku inimestesse, senised kogemused ei anna selleks põhjust, ja seepärast arvan, et nii kujuneks laotamisest suurejooneline olemusvõitlus-elendus parimate džungli seaduste järgi. Tugevad, keda on vähemus, võidakse. Kuid on vist parem jätta elu illusioonide küttes ning mitte anda inimestele võimalust oma tõelist metsikut palet näidata.

(Järg 4. lk.)

Et utmisest saaks muutmine

Kolmes eelmises «UT» numbris on Peeter Olesk (ja tänaseski) harjutanud lugejaid mõttega, et lähemal ajal tuleb ülikoolis teha otsustav samm ainesüsteemi suunas ning et sellega käib paratamatult kaasas praeguse struktuuri muutmine nii teaduskondade kui kateedrite (üleminek põhiliselt õppetoolidele) tasemel. Seda on tarvis, et taastada ainekeskset õpetamist, võimaldada lähedaste erialade seotust õppeprotsessis ning tagada Tartu Ülikooli sulamine kaasaegsesse harilaste kasvatamise süsteemi, enne kui juba moodsana loodav Tallinna universitas võtab Tartult nii tema näo kui edasi läkatud teo võimalusegi.

Tulevaste õppetoolide vajalikkus ei selgu üksnes võrdlustes (ä la Läänes on see nii), vaid sellega, kuidas ühe aine õppejõud on võimalised välja pakkuma programmi nii neile üliõpilastele, kes on valinud antud aine enesele põhiaineks kui ka neile teiste erialade üliõpilastele, kes soovivad seda sooritada kõrvalainena. Samuti on tähtis — kui palju valikkursusi saab selles aines kuulata. Õppetooli vajalikkuse määrab ka võimalus kaista selle juures nii magistri- kui doktorikraadi. Nii peaks õppetoolistumise protsess algama sellest, et iga iseseisva eriala õpetajad töötavad välja mõeldavad õppeprogrammid, lähtudes konkreetset eriala õigustest ja kohustus- test.

***

AJALOO-OSAKONNAS on sellega algust tehtud. Konkreetsemaks muutus asi eelmisel sügisel, kui aspirant Veiko Berendsen esitas õppeplaani projekti, mis nägi ette praeguste kohustuslike üldainete suure mahu tunduvalt kärpimist, et vabastada üliõpilaste energia ja aeg iseseisvaks tööks. Õppejõudki saaksid lõpetada tudengite nivelleerimise üldkursuste läbi ning leida aega sügavamaks teadustööks ja sellele baseeruvate valikkursuste lugemiseks, samuti seminaride pidamiseks.

Nüüd mõtleb kaasa juba enamik õppejõude. Arutelud on muutunud detailsemaks ja filosoofiateaduskonna ajaloo-osakonna struktuur tulevaks õppeaastaks võiks välja näha järgmine.

Säilib kolm praegust ühendust: Eesti ajaloo kateeder, üldajaloo ka-

teeder ja uusima ajaloo kateeder. Neist eralduvad arheoloogia, etnograafia ja kunstiajaloo õppetoolid (teoreetilist võimalust ainesüsteemi koormust kanda on kinnitanud kõigi kolme esindaja). On võimalik veel ka Eesti ajaloo kateedri õppetoolistumine lähemal ajal ning võib-olla kaugemas perspektiivis struktuurimuudatusena Ida-Euroopa ajaloo õppetooli eraldumine uusima ajaloo kateedrist. Mõlemal viimatinimetatud võiks olla lisaks ajaloo-õppijatele tellijaid ka õigus- ja majandusüliõpilaste hulgas (esimesel veel näiteks vene filoloogia erialal).

***

ÜKS ARUTELUDEST toimus 18. aprillil Eesti ajaloo kateedris. Osa võtsid esimese ainesüsteemile põhineva konkreetse programmi autor prof. SULEV VAHTRE ja dots. ALLAN LIIM. Eesti ajaloo kateedrist, dots. VILMA TRUMMAL ja AIN MAESALU tulevase arheoloogia ning dots. ARVED LUTS tulevase etnograafia õppetooli juurest (lisaks allakirjutatu). Käesolevas arutluses on kasutatud vestluses kõneldut (ilma et nimetatud inimestel lasuks vastutus kogu kirjutandu eest).

Lähtealuseks on Saksamaal käibiva põhiaine valiku süsteemi ja Soome-Rootsi õppenädalate järgi arvestatava punktisüsteemi sünteesimine. Õppenädalaid arvestatakse 20 (40 tundi). Studiiumi õppevormid oleksid üldkursused (põhi- teaduses), aluskursused (tingimata vajalikes põhiteaduse eriharudes ja kõrvalteadustes), valikkursused, seminarid, praktikad ja keeleõpe.

Et ainesüsteemile üleminek algab kolledžifaasist ja jõuab kõigi oma viljadega kraadifaasi alles nelja aasta pärast, on tähtsaim põhjenda- da õppeprogramme esmalt just selles struktuuri järgus.

***

KUI ÜLIÕPILANE FILOSOOFIATEADUSKONDA IMMATRIKULEERITAKSE, ei pruugi tal olla eelistust oma tulevase kitsama spetsiaalsuse suhtes ning isegi mitte lõplikku eelistust filoloogiale, ajaloo või filosoofia suhtes. Ta on küll kohe registreerunud ühe osakonna juurde ja jälgib selle õppeplaani, kuid erandkorras peaks tal olema ühe aasta

jooksul võimalik teaduskonna sees oma valikut korrigeerida.

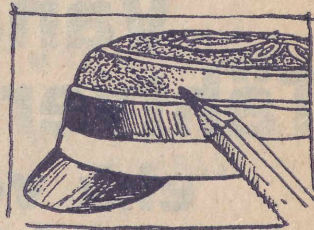
Muidugi võib ta soovitavaid aineid valida kogu kolledžiastme programmist, kuid soovitatavalt kulaks tal esimesed kaks semestrit pakutavaga tutvumiseks ja alusteadmist omandamiseks. Esimese suurema otsustuseks valiks ta (vab- rakult välja pakutud teemadest) II semestril sooritatava proseminari juhendaja ja orienteeruva teema (see on tõenäoliselt üldisem kui semestri lõpuks vormistatava kirjali- ku töö teema).

Ükskõik kas esimene valik sobis täpsema huviga kokku või mitte, teeb üliõpilane oma lõpliku eelisu- tuse III semestri alguseks. Ta valib enesele põhiaine ühe õppetooli juures ja kaks kõrvalainet erineva- te õppetoolide juures. Põhiaineks esitatavad nõudmised on kangedam kui kõrvalainetes (diskuteeritav on veel, kas võib olla näiteks 2 põhi- ainet ning kas 1. ja 2. kõrvalaine sooritatakse võrdse või erineva ta- seme nõudmistega järgi).

Valitud ainetes sees allub üliõpi- lane üldiselt põhinõuetele, valib- ses vaid erinevaid valikkursusi. Samas on kohustus õppida üldkursusi (nä- teks kõiki ajaloooperioode, sest need on vajalikud nii võimalikuks õpe- tajakutseks kui üldhariduseks) ja vabadus kuulata mõningas mahu- ka teiste osakondade või teaduskon- dade aineid. Lisaks proseminarile teeb üliõpilane kaks aastast semi- nari (üks põhi-, teine kõrvalainest ja ühe peaseminari kolledžiastme lõputöö peajärgi).

Üldjuhul loetakse üldkursus üht- ses loengumahuga kõigile kuulaja- tele — sooritamiseks arvestatav iseseisva töö hulk ja seega ka eksaminatsioonid on erinevad neile, kes valisid selle teema vastavalt põhiaineks või kõrvalaineks. Esime- sel juhul peaksid loengute ja ise- seisva töö mahud olema proportsio- nis 1/5. Üldkursus, mille kuulajad võiks olla ka teistest teadus- kondadest (Eesti ajaloo juristid, sotsioloogid, eesti filoloogid, žur- nalistid ja valikkursustena ka tei- sed; uusimas ajas näiteks juristid, majandusüliõpilased jt.), esitatakse õppetooli jõududega erinevatel ta- semetel ning mahtudega ajaloolas- tele ja muudele.

Üldkursused võiks olla võrdse loengute arvuga kõigile ajaloolas- tele. Eksaminatsioonid (seega ka iseseisva töö ja punktide hulk) va- rieeruvad vastavalt sellele, kas kuu-

latud kursus kuulub põhi- või kõr- valainesse. Viimasest lähtudes rõ- hutatakse mingit teadmiste loiku ka valikkursustega. Eesti ajalugu kui olemuslikult vajalik aine (kõigi- le nii eestlastena kui tulevaste õpetajatena) oleks siin mahuliselt eelistatud olukorras ning teda nõu- takse kõigilt ajaloolastelt üldkursu- sena võrdse mahu.

***

ESITATUD POHIMOTTED peaksid olema rakendatud ka tulevase filosoofiateaduskon- na filoloogiasakonnas (ehk teistsiti osakondades). Igapäevasena peak- sid kummagi osakonna üliõpilased saama vajaduse korral valida kõr- valaineks mõnda naabri õppetooli pakutust. Hetkel loevad etnograafid Eesti etnograafia kursust ühiselt kogu eesti filoloogia II kursusele ja ajaloo IV kursuse etnograafidele (eksamid tehakse eraldi). Filoloogiaosakonnas pakutavaid keeli va- javad kõik ajaloolased. Samuti peaks osa ajaloolasi tulevikus va- lima valikaineid ka teoloogiatea- duskonna omadest (küllap ka vas- tupidi).

Lisaks sellele, et filoloogid ja aja- loolased teineteist heade naabrite- na vajavad, oleks loogiline, et tu- levikus moodustatakse ka erialade- vahelisi õppetooli (näit. antiigi ja klassikalise keelte õppetool, Aasia ja Aafrika kultuuride ja keelte õp- petool) — muidugi juhul, kui see on Tartu ülikoolis mõttekas.

Kui mõne õppetooli vajalikkus on tõestatud, võimalikkus aga õppe- jõudude-tippade laste puudusel ka- heldav, võib loota Tallinnas elava- te teadlaste integreerimisele üli- kooli õppetoolidesse. Nii näiteks loevad ajaloo-osakonnas praegu E. Vunder, E. Tõnisson, J. Kivi- mäe, R. Helme, P. Raudkivi, L. Vahtre.

Mida ainelembesemaks ja kõrge- tasemelisemalt organiseeritaks õp- petöö Tartu Ülikoolis muutub, seda rohkem leidub tallinlasi, kes soo- viksik olla tõelise universitas'e liikmed Tartus.

Jüripäeval Supilinnas

TONIS LUKAS

NL kõrgkoolid isemajandamise okkalisel teel

Ülikoolile sobiva majandusmehha- nismi väljatöötamisel oleme viima- sel ajal peaaegu täielikult Läänest ees- kujusid otsinud. See on ka arusaad- av, eriti kui silmas pidada lõppe- smärki — ladusalt funktsioneeriva ülikooli stabiilses majandus- keskkonnas. Paraku oleme sellistes seisundist küllalt kaugel. Siit tule- nevalt püüan allpool valgust heita sellele, mis tuuled puhuvad praegu N Liidu kõrgkooliõkonoomikas, kus lõöksõnaks on muidugi isemajanda- mine.

***

Kontseptuaalseks tuleb lugeda V. Nikolajevi (Kiiev) käsitlust

isemajandamisest riiklikus kõrgkoolis.

Nimelt on ta veendunud, et riikli- kul kõrgkoolil ei saa olla põhitege- vusest tulenevat kasumit. Tihti ki- putakse lihtsalt riigieelarveliste summade kokkuhoidu samastama kasumiga.

Seega saame isemajandamisest rääkida vaid erivahendite puhul ja sedagi tinglikult. Ka lepingute puhul on neile (funda- mentaaluuringute staadiumis) eel- nevalt tehtud kulutused kokkuvõ- tes üldiselt kõrgemad kui tellija poolt kompenseeritav katse-konst- ruerimistööde lõppetapp. Siit järe- lduib, et isemajandamine kõrgkoo- lis taandub kasumi tootmise asemel hoopis tingimuste loomisele ühis-

konna poolt eraldatud vahendite võimalikult efektiivseks rakendamiseks. See seisukoht on vastukaa- luga ka meil vahel levinud vul- gaarsevõitu lähenemistele.

Seoses eelpoolõelduga hakkab Liidu teadurite puhul silma mõnin- gane «pendliefekt» kõrgkooliõko- noomikas. Veel mõni aasta tagasi loeti kõrgkooli rangelt tsentralist- liku juhtimisega asutuseks. Spet- sialiste jagati riiklike jaotus- ja suunamisplaanide alusel, teadustöö tulemustega mängiti sageli aruan- nete tasandil ping-pongi, erivahen- deid ja lepinguid vaadeldi kui kõr- valist harrastust. Kõrgkooli tege- vuse määrasid riigieelarve ja ette- kirjutused ülalt.

Praegune arusaam kipub lange- ma diametraalselt teise äärmusse. Absolutiseeritakse isemajandamist kõrgkooli jaoks väärastunud kandi pealt. Riigieelarvelisi vahendeid loetakse a priori ebapiisavaks ning peatähelepanu suunatakse vahendite juurdehankimisele (teenimisele). Kõrghariduse andmine ja funda- mentaalteaduste arendamine on muutumas riigi funktsioonist kõrg- kooli eralõuks, mille elushoidmi- seks tuleb ise vahendid teenida. Tä- helepanuta on jätud sellise vaate- nurga lühinägelikkus.

***

Edasi pisut katsetest Lääne ees- rindlik kõrgkoolikorraldus koos fi- nantseerimissüsteemiga meile üle

võtta. Tavaliselt on sealne finant- seerimine vägagi determineeritud mehhanism rangete eelarvete, ametipalkade ning ilma igasuguse «fi- nantsomaloomingu»-ta. Meile pime- si ülekanutuna jõuaksime ilmselt bü- rokraatia eriti arenenud vormini vahendite täieliku külmutamisega. Liiga erinev sisu on terminitel raha-eelarve, aga ka ametikoht- palk.

Sellest aru andes on Liidus min- dud uut rada. Kõrgkooli reformiko- misjone pole enam suunatud lään- de tulikallide päevarahade peale tu- deerima, vaid nende tööd on haka- tud organiseerima kohapeal, kaasa- tes välismaa eksperte. Tulemuseks on küllalt reaalne, aga samas kaas- aegne kõrgkooli arengutsenaarium (Kiievi Polütehniline Instituut).

***

Suur poleemika käib kõrgkooli koondelarve koostamise

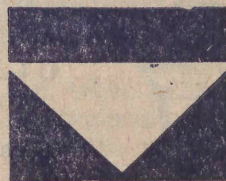
uute printsiipide üle. Omaks on võetud seisukoht, et kõrghariduse andmist tuleb vaadelda kui kauba- tootmist eriliiki, mille produktiiv- kus on spetsialist, teadur (teadus) ning muud põhitegevusest tulenevad tee- nused ja kaubad. Rük kui põhitelli- ja peab toodangu kinni maksma. Peab, aga ei maksa. Siin ongi veelahe: kas leppida ja vaadata ise, kuidas pinnale jääda, või mitte. Riik vis- kab kõrgkoolidele riigieelarve jaga-

misest üle jäänud tükikese ette ning eemaldub edasiseist, kaitstes end kõrgkooli isemajandamise loo- sungiga.

Finantstaotluste planeerimise alu- seks on siiani püütud kasutada ku- lutusi ühe spetsialisti ettevalmistamiseks. Inseneri puhul pakutakse selleks normatiiviks 2000 rubla se- mestris.

Selles olukorras ongi ka Liidu kõrgkoolid asunud õppemaksu kehtestamise ning spetsialistide müümise teele. Põhimõtteliselt ei ole selles midagi uut ega taunita- vat. N Liit pole aga kaivitanud sotsiaalseid mehhanisme selle lõõgi pehmendamiseks ja teeb siiani näo, justkui kõrgkoolidele piisaks riigi- eelarvest küll. Sealsed kõrgkoolid ongi kuulekalt innustunud isema- jandamisest kõige otsemas tähen- duses. On arvamused, et õppemaks võiks olla ca 600 rubla semestris.

(Järg 4. lk.)

(Algus 3. lk.)

NL kõrgkoolid...

Vana hea Tähtvere stuudio ehk veel kord ELUS-i tuluõhtust

13. aprillil korraldas korporatsioon «Ugala» üpris pretseeditud tuluõhtu Eesti Looduseuurijate Seltsi heaks. Lühilevadele sellest avalaati «Postimehes» 15. aprillil. Ohu märksõna — «Tähtvere Stuudio» (TS) — jäi paraku tolles artiklis välja toomata. Seekorralne etendus — «Taevaminemispüha» — oli ühtaegu tuluõhtu kulminatsiooniks ning samas stuudiolaste järjekordseks kordaminekuks.

***

Mida kujutab ja keda esindab TS? Stuudio isa ning igakorone hingesaja on Juhani Puttsepa loovisiksus. Seelõttu on TS-i peamised tegijad ja austajad olnud 1980-ndate aastate bioloogiatudengid ning nende kunsti- ja looüshardad aja- ning saatusekaaslased. TS — see on paljudele aastakümne sümbol ja loomingulise eluviisi firmamärk. Mitmekumne näidendi, isikuse, mängufilmi ja luuleõhtu põhimaterjaliks on olnud stuudiolaste algupärandid.

Samas on ikka ja jälle inspiratsiooni leidnud ka Eesti klassikutelt. Näiteks olgu toonud J. Liiv, M. Under, A. Kallas, A. Gaiit, F. Tuglas, J. Viiding. Gastrôleerimis-geograafia on samuti aukartustäratav — Tartu, Hanikase, Tipu, Konguta, Alatskivi, Taevaskoja, Kärevere, Ojaäärse, Anseküla, Emmaste, Tallinn, Viljandi, Ahja, Laelatu, Matsiveski jpm. Loomingulises õhkkonnas (kolhoosilöökrühmades, keemialaborites, välipraktikatel, makadel jne.) sündinud teoste traditsioonilised dramaturgilised trumbid on meeleolude sugestiivne esituslaad ning värvikate karakterite loomine. Esietendunud «Taevaminemispüha» oli vana hea TS uues kunstiküpsus.

«JUMAL SUL' LIGEMAL IHKAB MU VAIM»

«Tähtvere Stuudio» etendas Eesti Looduseuurijate Seltsi tuluõhtul algupärantit «Taevaminemispüha». Loo, mis laiemale publikule polegi ehk tuttav, kuid kandnud «Sirbi ja Vasara» näidendivõistlusel loorberid, lavastas autor Juhani Puttsepp. Tegelikult teisel katsel, sest esimest korda prooviti seda teha lavakunstikateedri XIV lennuga, kuid jäi mingitel põhjustel pooleli.

Vaatamata kõikide osalejate asjaarmastajalikkusele või tänu sellele õnnestus «Taevaminemispüha» seekord täielikult. Lavakujundus, heli, valgus, pürotehnika ning näitlejad olid suurepäraselt võrreldes professionaalse teatri «Vanemuine» nii mõnegi etendusega. Pinget lavalt jätkus lõpuni.

***

Tegevus toimus 1947. aastal meereärses talus. Tegelasest olid venelaste eest üle vee põgeneva soovivad metsavennad ja kohalik kooliõpetajanna. Rohked dialoogid ja arutlused, mis nende vahel aset leidsid, pakkusid mõtteainet põhiliselt Eestimaa ja Venemaa küsimustes, olles nii tekstiliselt kui ka etendamisest poolest üpris mahlakad.

Osades olid: Souk — Hannes Kollist, Joli — Rein Kalamees, Edes — Pelle Kask, Labi — Mart Loog ja Lõör — Piret Korjus (korporatsioonidest «Ugala» ja «Filiae Patriae»).

Meeste kokkumäng oli väga hea, naturid hästi valitud. Pisut norgemini seostus Lõör. Näitleja süüks aga seda vaevalt ajada võib, sest autor on andnud talle üldiselt vähe eneseavaldamise võimalusi. Kuigi Lõöri päralt on esimene pilt täielikult sonatu näitlemisega, enda näitamisega, on seda parimalegi näitlejale nagu liiga vähe, et etenduse lõpuni tervikusse pidama saada (jääda). Hilisemad etteasted ei pääsenud eriti mõjule. Vaid Lõöri lahkumine lavalt — «surmaminek» oli omal kohal ja hea.

Kindlasti poleks sellel irisemisel põhjust, kuid teost varem lugenu on mälu omad kujutised, mille mitmetähtsusest siintoodud mõtied tingitud.

Üldiselt on enamikule «Tähtvere Stuudio» etendus ole iseloomulikud mõned jooned. Need on jõulisena avalduvad ülim mehelikkus ja naiselikkus. Mehelikkus enamasti tapluste jm. taoliste etüüdidenä, naiselikkus annavad elasti emotsionaalsed, sageli kergele elukommetega naised. Jõulisus ja elurõõm on asjad, mis ei võlu mitte üksnes lavalt.

Loodame, et etendust, mille taga on rohkesti tööd ja vaeva, näidatakse siiski veel, kuigi «Tähtvere Stuudiole» on omane mängida tükke vaid kord. «Taevaminemispüha» vääriks enamasti. Vähesed reklaami tõttu võis jääda nii mõnigi huviline tulemata. Ja ehk jäänuks Peeter Volkonskigi rangluu murdumata, kui ta oleks saalis istet võtnud ja etendust rahulikult vaatama jäänud.

***

Elu, mängu ja väljamõeldiste traagika ja koomika, pühadus ja lüürika annavad loodetavasti edaspidigi toitu stuudiolaste katkematu loomelähele. Juba on leitud ka uusi väljundeid. Nimelt ilmusid paljundusest Oile Kiviriku ja Taago Tagasoo luulekogud, millele peatselt järgnevad ka Jussi Ränikivi valitud teosed. Seepärast ärge keegi kahelgu TS-i firmamärki nähes — sellega on tagatud loodusliku, loomuliku ja vahetu tartulik süntees.

ÜLLE SILLASOO
TOOMAS REMMELKOOR

Abist...

(Algus 3. lk.)

Ei ole siiski muud viisi kui vaba valik, et enamik rahule jääks. Võimalik oleks kuidagi kontrollimehhanisme kasutada igatüüpi saadaval abikogust piirata ja allkirja vastu välja anda. Või siis loosida järjekord ning samamoodi esemete arv piirates inimesed grupikaupa kella-aegade järgi asju valima lasta. Aga mida rohkem üritada seda süsteemi täiustada, seda rohkem nõuab see tööd ja aega. Samal ajal võib üsna

kindel olla, et absoluutselt õiglast jaalusviisi me val ei mõtle ja seelõttu erinevate variantide kasutamisel rahuleolevate hulk võrreldes rahuleolematutele oluliselt ei muutu.

Nii tekib küsimus: milleks siis vaeva näha, kui nii ehk teisiti sama võrra kiita ja sõimata saad. Püüda anda oma parim loomulikult tuleb ja nii ka tehakse, ent siit ka palve kõigile noortele emadele: kellel antud küsimuse parimaks lahendamiseks mõni hea nõu varuks, andku ka edustusele teada. Mitu pead on ikka mitu ja parem kui üks.

KAAREL TARAND

Riia Polütehniline Instituut on õppemaksu asemel kehtestanud tasu iga lõpetanu eest. Üldstudiumi läbimine annab õiguse lõpetada bakalaureusena. Eeasi maksab aga tellija 3000—5000 rubla konkreetse üliõpilase spetsialiseerumise eest studiumi teisel poolel. (Kõigele sellele võib järgneda veel magistrikoolitus.) Maksimine toimub individuaalse lepingute alusel. Saadud summast läheb pool erialakateedritele, kolmandik üldainete kateedritele ning ülejäänud (ca 17%) instituudi ülalpidamiseks.

Laialt otsitakse võimalust teaduskondade tasemel sponsorite leidmiseks. Samuti püütakse ära kasutada välisriikide kõigvõimalikke koolitusfonde. Viimase aja uudiseks on ka kõrgkoolisest kommersspankade loomise katsed.

***

Väga teravalt on Liidu kõrgkoolides üles kerkinud küsimus kõrgkoolisest deentraliseerimisest.

Võimutäius delegeerub enamikul juhul teaduskonnale. On instituute, kus on mindud julgelt pangaarvete avamiseks.

Raha jagamisel on levinud kaks teed. Esimesel juhul jagatakse kõrgkooli eelarve allüksuste vahel ning siis tehakse igatüüpi loige tsentraalseks vajaduseks. See variant eeldab kõikide allüksuste iseseisvumist.

Teisel juhul moodustatakse algul tsentraalsed fondid ja seejärel jagatakse ülejäänud raha allüksuste vahel. Selle variandi puhul deentraliseeritakse aga allüksuste demokraatlik opositsioon administratsiooni suhtes.

Iga kuluartiklit jagatakse eraldi ning normeermise aluseks püütakse leida sobivaid näitajaid. Nii on soovitatud näiteks majanduskulud jagada proportsionaalselt teaduskonna põrandapinnaga, aparatuuri- ja lähtudes teadustöö mahust jne. Märkamatuks jõutakse välja absurdsini. Millegipärast ei usaldata N Liidu kõrgkoolides otsuste langetamist komisjonidele ja ekspertidele.

Erivahendite kasumit, samuti õppemaksu või spetsialistide maksu soovatakse näha kindlasti teaduskonna käes. Sama on lugu eksami ümbertegemise maksuga. Õnneks on loobunud kõrgkoolide hoonete deentraliseerimisest.

Samas küsimuses kohtame ka mõõdukamaid seisukohti. Oma arveldusarve avamine võivat kätte

tasuda täiendavate amelnikukohtade tekkega, mis üldkokkuvõttes tõstab kõrgkooli kaudseid kulusid. Soovitatakse piirduda allkontodega tsentraalses raamapildamises. Vahel jõuab vilgas majandusmõte ka siin äärmuseni. Nii on Ukrainas praktiseeritud kateedri viisilist brigaditöövõtet, kusjuures juhtkonnaga sõlmitud lepingus sisalduvad kohustused üliõpilaste ettevalmistuse kuni keskkütte parandamiseni.

Väga suurtes raskustes on idapoolsed kõrgkoolid kooperatiivide ja väikeettevõtetele. Selleks et ühtlustada majanduslikke vabadusastmeid kõrgharidussüsteemi ja ettevõtluse vahel, on mõned instituudid pugenud läbi kõrgkooli piirava seadusandluse kitsaimatest pragudest.

Selles osas tundub olevat üheks lipulaevaks Moskva Tsiivilnennuduse Instituut. Uuenduste mõtteks on tööjõuturul lüüa kooperatiive. Instituut planeeritakse anda üle töökollektiivi omandiks. (Ka Ees. is on sellest juttu olnud kui küllalt uduusest omandivormist). Osadele kõrgkoolidele taotletakse erilist, nn. akrediteeritud kõrgkooli seisundit, mis tooks endaga kaasa maksusoodustused. Deentraliseerimine on viidud vähima lülini.

Palgafondi normeermisest hiilitakse mööda järgmise skeemiga: iga täiskohaga töötajaga sõlmitakse lisaks tagasihoidlikule ametipalgale veel soliidne leping, mida vaadeldakse kohakaaslusena. Sotsiaalkindlustust neilt summadelt ei arvestata, palgafondi normatiiv on aga ühepoolisel initsiatiivil vabaks lastud. Trahv palgafondi ülekulule eest on võrreldamatu efektiivne, mida on saavutatud kogu raha palgaks «sulatamise» teel. Pank vahele ei sega, sest formaalselt on kätte võeldud eksperimendiõiguse. Tõsi, aviaatorid on kõrge lennuga!

***

Kompleksselt on erinevate majandusmudelite ühitamisele kõrgkoolis lähenenud J. Bogatšov (Moskva). Põhimõte seisneb selles, et kõrgkooli koondeelarve koostamisel on silme ees kõrgkooli struktuur koos väikeettevõtete, kooperatiivide ning muude majandamisvormidega. Iga selline allüksus töötab ju kindla majandusmudeli raames (riigieelarve, erivahendid, isemajandamise I ja II variant, kooperatiiv, aktsiaselts, majandusühing, eralteevõtte vm.). Iga majandusmudeli jaoks on kõrgkoolil tarvis välja

töötada nn. tüüptingimuste kogum, kus on fikseeritud peamised normatiivid suhetes kõrgkooli koondeelarvega (riigieelarve assigneeringud, kasumieraldised, renditingimused jne.). Nii hargneb lahti majandusmudel kogu kõrgkooli jaoks ning lõpuks koondeelarve tulude ja kulude pool. Siit õhkub igal juhul mingit asjalikkust, mille rakendamist võiks kaaluda ka meil.

***

Veel mõni hetkelähelepanek

nõukogude kõrgkooliökonomikast. Vaeslapse ossa tunduvad olevat jäetud ülikoolid. Tegeldakse instituutidega, mis on üldiselt monodistsiplinaarsed ning rakendusteaduste suure osakaaluga. Visalt jõuab elule järele Liidu kõrgkooli puudutav seadusandlus. Palju energiat kulub iseenda kehtestatud seadustest möödahiilimisele. Ikka veel leutatakse meil ja seal sarnaseid jalgrattaid selle asemel, et teineteiselt õigel ajal õppida.

***

Milliste järeldusteni viib N Liidu kõrgkooliprobleemidesse süüvimine meie jaoks?

Kõrgharidust ja fundamentaalteadust peab ülal pidama kogu ühiskond riigieelarvelise finantseerimisega. Riigieelarvest ülalpeetavate rahvamajandusharude hulgas võiks olla kindel ja avalik prioriteetide struktuur. See struktuur peaks olema tagatud mitte deklaratiivselt, vaid kasvõi ametipalkade klassideni välja riigiasutuste eri prioriteedigruppides. Aitaks ju osa pingeid maandada juba kindel tunnetamine, millisel finantseerimise nivool võrreldes teiste riigiasutustega asub ülikool üleminekuperioodi antud etapil.

Parlamendi poolt fikseerituna võiks prioriteedid olla kõige agregeeritumaks instruksiooniks valitsusele eelarve jagamisel. Selguse mõttes võiks ju need vähesed kõrgkoolid Eestis, s. h. meie ainuke ülikool figureerida riigieelarves eraldi ridadel. Selles kõiges väljenduks ühiskonna rahade avalik kulutamisstrateegia.

Isemajandamine peaks tähendama meile eeskätt heaperemehelikkulutamist, olema ka teatavaks vahendiks spetsialistide ning teaduse turu kompamisel, mitte aga eesmärgiks omaette.

REIN KINKAR,
teadur

Loodusleht

● LOODUS JA MEIE ●

Kogu inimkonna arenguloos on nii materiaalses kui ka vaimses plaanis ikka põhiprobleemiks olnud inimese ja looduse vaimu ja materaia vahekorra küsimus. Meie teaduste arukusest sõltub see, kuidas eluõlulise looduse ja isereguleerivad ökosüsteemid ning millise kodu parandame oma lastele ja lastelastele.

Nii alustab märtsi esimesel nädalal lugejani jõudnud uus loodushoidjate infoleht ja siit lähtub ka tema nimi — «Loodus ja Meie». Infoleht peaks kujunema loodushoidjate kuuleheks ning tänavu on plaanis ilmutada 10 numbrit.

Alati on teretulnud huvitav info ning kaastöö igalt lugejalt, nii kodu- kui välisautoreilt.

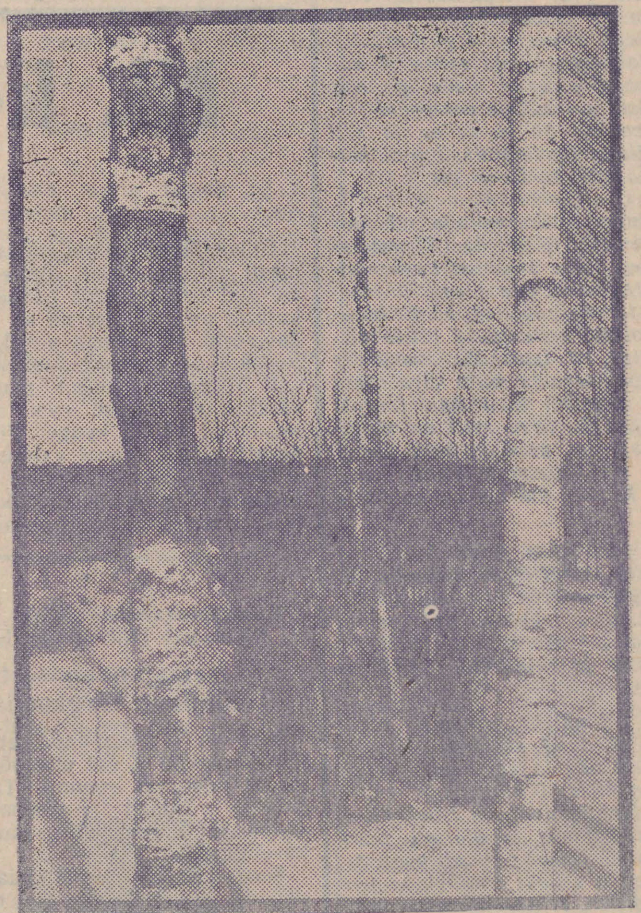
Lehti levitatakse «Ajakirjanduslehti» ning Tallinnas firma «Arex» kioskides, suuremates raamatukauplustes (Tartus «Teadus» ja «Kirjavaras») ning oma «lehepoistes» abil.

Leht saadetakse Teile koju, kui lähete 7 rubla kas. rahakaardiga toimetuse aadressil — Viljandi, Leola 15a või ülekandega arvele nr. 700916 Agrotööstuspanga Viljandi osakonnas.

HANNES HALLIK
HEINZ TAMMIK

NBI

Järgmine «UT» ilmub reedel, 10. mail.

ÜLIKOOI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP

Lehe toimetuse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. 10, ruumid 240, 241, tel. 351 80. Tellim. nr. 1072. Tiraaž 2000.

Tartu Trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «UT» ilmub reedel.

Universitas Tartuensis

● ANNA MULLE
ONG —
ÖPPIMISRAHA,
2. lk.

● TÜ NÕUKOGUS
— 2. lk.

● GUSTAV ADOLFI
AUSAMBAST —
3. lk.

● EKSPERTIIS? —
4. lk.

Kammerkooril on sünnipäev!

TÜ kammerkoori 20. sünnipäeva kontsert on laupäeval,
11. mail kell 18 TÜ aulas.
Piletid tund enne algust peahoones.

EAAS ergutab loovaid üliõpilasi

Tänavu võime tähistada suuri kultuuriloolisi tähtpäevi: eesti ajakirjandus saab 225-aastaseks; 100 aastat tagasi hakkas päevalehena ilmuma «Postimees». On teisigi meenutamist vääri vaid juubeleid. Võiks ehk isegi meenutada seda, et 15 aastat tagasi loodi TÜ ajakirjandusosakond ...

Võib-olla rohkem kui kunagi varem vajame just praegu toetumist rahvusliku ajakirjanduse väärtuslikele ja aatelisele põhimõttele ja aususele. Vajame haritud, professionaalselt ja eetilise laimutatut ajakirjanikke, kes tahab ja oskab oma rahva jaoks teha soliidset ajakirjandust vastukaaluks kõmu- ja kommertsväljaannetele.

Eesti Akadeemiline Ajakirjanduse Selts kuulutab eesti ajakirjanduse läheneva suure juubelipäeva tähistamiseks välja ajakirjandus-üliõpilaste teaduslike ja praktiliste ajakirjandus-

alaste tööde võistluse. Eesmärgiks on korralike uurimuste ja professionaalsel tasemel loomingu- eneseteostuse kaudu pisut kaasa aidata eesti ajakirjanduse ajaloo tundmaõppimisele ja kaasaegse ajakirjanduse taseme tõstmisele, ettevalmistusele tulevaseks kutsetööks.

Võistlusele oodatakse:
— uurimusi eesti (ja ka Eesti) ajakirjanduse ajaloost;
— uurimusi kaasaegse eesti ajakirjanduse probleemidest;

— käsitlusi kaasaegsest ajakirjandusteooriast.

Praktilise ajakirjanikutööna võib esitada:

— trüki ilmunud või ringhäälingus või TV-s olnud kaastöid vabalt valitud žanris (sõnum, artikkel, intervjuu, reportaaž, retsensioon, följeton jt.).

Esitada võib korralikult vormistatud (s.o. trükivalmis masinakirjas) kursuse- ja diplomitöid ning

ka väljaspool õppetööd valminud käsitlusi.

Praktiliste tööde võistlusele esitada autori originaalkäsikiri ning trüki ilmunud variant; ringhäälingu või TV-saate käsikiri ning lindistus. Esitada võib üksiktoid või ka sarju. Tööde vastuvõtt lõpeb k.a. septembrikuuga.

Laekunud töid hindab žürii, kuhu kuuluvad esindajad seltsist, ka-teedrist ja Eesti Ajakirjandustöötajate Liidust. EAAS on parimate võistlustööde auhindamiseks andnud rbl. 1500. (üks tuhat viissada rbl.).

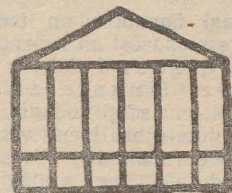
Finis coronat opus.

EAASI juhatus

Kutse kohale

PEETER OLESK

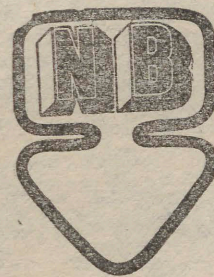

Kahtlemata rõhutaks see, kui õppetooli juhi kinnitaks kohale riigi president, õppetooli väärtuse riiklikkust. Kuid selleks on vaja oma riigi tõelist iseseisvust, enda poolt valitud ja siin tegutsevat presidenti, õppetooli täitmise põhjendatud korda ning sisuliselt õigustatud õppetoolide süsteemi. Ja seegi kõik hakkab päriselt tööle alles siis, kui on kindel, et õppetooli juhist asuvad kõrge- mal üksnes õppetooli juhtide kes- kelt valitud dekaan, ülikooli rekto- ri poolt kutsutud prorektorid ja valijameeste poolt valitud rektor. Siis võiks tõesti uskuda, et üli- kooli kannab õppetoolide tegutse- va eesotsas tegutsev professuur.

Eialgu pole aga üldse selge, missugused oleksid õppetooli loomuli- kud mõeldud. Soov kõik praegu ülikooli hingekirjas olevad õp- pejõud ja teadurid iga hinna eest kuskile istuma panna tähendaks ülikooli uuendamist samal kombel nagu algklasside õpetaja loeb auto- bussis oma hoolerõõmsed üle: ta ka- mandab kõik istuma, peaasi, et keegi püsti ei seisaks. Istugu süles või põrandal, ainult istugu ja lasku lugeda! Sellist jõupoliitikat ülikooli üle kandes nõutaks igale õppejõule ja teadurile oma istu- misalust, oma õppetooli. Ent see ei oleks siis enam tool ega isegi mit- te pink, see oleks kõigest ettekääne jääda akadeemilisse koosseisu.

Õppetooli saab luua aine (näit. uurali keeled e. uralistika), mis profi- leerib üliõpilase eriala (alates 1940. aastast on Tartu Üli- koolis õpetatud soome-ugri keeli üksnes eesti filoloogias raames ja uurali keeleteadust üksnes soome- ugri keelte raames, kuna eriala, mille tudeng lõpetab, kannab nime- tust «filoloog, eesti keele ja kirjan- duse õpetaja»). «Sissejuhatus kir- jandusteadusse» tudengi eriala ei profileeri, «eesti kirjandus» aga küll (niisamuti nagu «vene kirjan- dus» või «maailmakirjanduski»).

(Järg 3. lk.)

Teadlased oma kong- ressile!

Kolmapäeval, 15. mail kell 11 algab Tallinnas Eesti TA Küberneetika Instituudi saalis (Akadeemia tee 21) Eesti Teadlaste Liidu korraline kongress.

Päevakorras: ETL juhatus aru- anne, revisjonikomisjoni aruanne, arutelu Eesti teaduspoliitikast ja teadlaste sotsiaalsest kaitsest. Sis- sejuhatavad sõnavõtted Peeter Saa-

rilt, Peeter Oleskilt, Jaan Laasilt, Valve Kirsipuult, Uno Siitanilt, Valimised.

Eribuss Tallinna väljub kolma- päeva hommikul kell 7 «Vanemuise» alumisest parklast. Registreeru- da kuni kella 15ni esmaspäeval, 13. mail tel. 32368 («Eesti Loo- dus»).

Eemalejäämine tuleb Teile ja Eesti teadusele ainult kahjuks!

ETL juhatus esimees

AIN RAITVIIR

Jälle nurgakivi!

Toimetusel on kirjutamise ajal, s.o. täna, neljapäeval kindlad andmed selle kohta, et täna, neljapäeval pannakse (loe: eile, neljapäeval pandi) nurgakivi Lille mäe keel- temajale.

Raha

Välismaal õppimine on teadagi kallis ning seepärast on tudengi esmane mure, kust leida raha õpingute finantseerimiseks. Kui oma riigi kodanik saab võtta õpingute ajaks laenu või loota vanemale rahakotile, siis välismaale siirdujatel need võimalused enamasti puuduvad. Kuid raha saamiseks on võimalikud veel musttuhhal varianti, mis ei pruugi olla laenatud Ostap Benderi arsenalist.

Lihtsam on saada vajalikku finantsitoetust siis, kui õppimine toimub riikide või kõrgkoolide vahel sõlmitud lepingu alusel. Sel juhul on tudengile enamasti garanteeritud vähemalt õppemaks ja majutus, iseküsimus on mõningane taskuraha. Euroopas on riikide vahel käivitatud mitmeid ühisprogramme, mis sisaldavad tudengivahetust — ERASMUS, TEMPUS, NORDPLUS. Eestit ei ole veel kahjuks osalema võetud. Küll aga on Põhjamaade valitsused välja pakunud stipendiumiprogrammi Baltimaade kodanikele (vt. UT nr. 14).

Lisaks riiklikele abiprogrammidele toetavad välismaale siirdujaid ühiskondlikud organisatsioonid, sihtkapitalid, fondid. Näiteks annab abiraha täiendõppeks Soomes Eesti Kultuurkapitali Sihtasutus (vt. UT nr. 11). Eelmises UT-s anti teada Turu Soome ülikooliselt stipendiumidest. Nagu ikka, valitakse kandidaadid sel juhul konkursi korras.

Teatud era- ja ühiskondliku kapitaliga loodud organisatsioonide üheks sihiks ongi finantseerida koolitusprojekte ja leida kõlblikke kandidaate. Näiteks sisaldab *Institute of International Study* poolt USA-s välja antud kataloog *Funding for US Study* rohkem kui 600 organisatsiooni, mis pakuvad õpinguteks Ameerikas eri tüüpi abirahast — *fellowship, grant, scholarship, internship*. Kahjuks ei ole meie käsutuses selliseid katalooge teiste riikide kohta.

Kõrvuti abiandmisele spetsialiseerunud organisatsioonidega korraldavad koolitusprojekte ka erialaühingud, seltsid, ettevõtted. Kõige parem on sobivaid projekte leida siis, kui jälgitakse pidevalt erialast või lõrghariduse problemaatikaga ajakirjandust. Ehk avarduvad edaspidi ka meie raamatukogude või-

malused välisperioodika komplekteerimiseks, praegu kimbutab neidki rahapuudus.

***

Enne kui pöörduda abipalvega või stipendiumitaotlusega mõne organisatsiooni poole, peab tudengil selge olema, mida ta täpselt tahab. See tähendab, et tudeng peaks konkreetselt näitama mille jaoks, kui palju ja kuhu tuleb tema eest raha maksta. Ei ole soovitatav esineda umbmäärase taotlusega. Kindlasti tuleks abiandjale eelnevalt tutvustada oma isikut ja saavutusi. Üldist laadi nõuandeid finantsabi taotlejatele jagatakse ka eelpool mainitud Ameerika kataloogi sissejuhatuses. Kataloogiga saab tutvuda ülikooli raamatukogus, *Peterson's Guide Centre*.

Sellest, et Eestiski on hoogustunud haridussponsorus, annavad

tunnistust üha sagedasemad kuulutused ajalehtedes. Valdavalt on kuulutajaks olnud Avatud Eesti Fond (AEF). AEF aastasest tegevusest on ülevaateartikkel 20. apr. 91 «Päevalehes». Samas artiklis on reiereeritud ka AEF toetuste ja stipendiumide jagamise põhimõtteid.

Igal aastal määratleb AEF endale prioriteetsed valdkonnad. Aland aastal olid eelissuundadeks majandusharidus ja -koolitus, ajakirjandus ja kirjandusegevus, võõrkeelte õpetus, sotsioloogide, juristide ja politoloogide koolitus ning keskkonnakaitse. Toetusele lühiaja-

liseks koolituseks või stažeerimiseks välismaal (kuni 1500 USD), võivad pretendeerida need, keda on kutsutud osalema kursustel, seminaridel, uurimistööd jne. Stažeerimise kestus ei tohi ületada 2 kuud. Samuti antakse ühekordset sõidutoetust (kuni 750 USD) osavõtuks konverentsidest, sümposiumidest, seminaridest. Sõidu pikkus ei tohi ületada 4 nädalat. Seega ei tasu AEF tudengi eest aastaseid õppemakse samuti ei toeta AEF plaanilist teadust.

Toetustaoitlejate vanuse ülempiir on 39 aastat ning esitada tuleb järgmised dokumendid:

- avalduse vorm (küsi AEF sekretariaadist),
- nimelise kutse koopia,
- 2 soovituskirja vastava eriala spetsialistidelt,
- curriculum vitae,
- publikatsioonide nimekiri.

Dokumendid peavad olema esitatud nii eesti kui inglise keeles. Hetkel saab avaldusi esitada üritustele, mis toimuvad mitte enne kui 1991. aasta septembrit. Kõikidele laekunud avaldustele annavad oma hinnangu eksperimendis. Lõpliku otsuse langetab AEF-i juhatus.

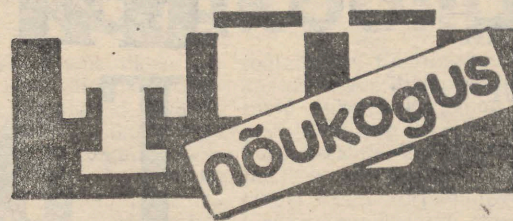
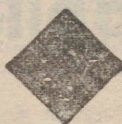
AEF sekretariaat asub aadressil: Olevimägi 12, Tallinn 200101, tel 60 18 95.

Raha võib paluda, kuid raha on võimalik ka teenida. Õpingute kõrvalt töötamine on sõltuvalt konkreetse riigi seadusandlusest, majanduslikest oludest jne. Tudengil tuleks need endale selgeks teha enne välismaale minekut, et ei tekiks probleeme viisaga, maksusoodustustega vms.

Veel üks võimalus raha teenimiseks on osalemine mitmesugustel võistlustel. Välismaal on tavaline praktika kuulutada tudengite ergutamiseks välja võistlus rahalisele auhinnale või stipendiumile. Kuid davasti on ka eesti tudengitel õnnestunud selliseid auhindu võita. Teateid niisuguste konkursside kohta võib samuti leida perioodikast. Näiteks on praegu teatanud *Institute for Human Studies, George Mason University* mitmest kirjatööde konkursist, kus peauhinna on 2500 või 1000 USD. Täpsemat teavet võib saada teabetalitusest, loodetavasti lisandub selliseid pakumisi veelgi. Tudengitel tuleb vaid järgida prof. Rein Taagepera nõuannet — publitseerige, publitseerige, publitseerige!

Ja lõpuks on võimalik, et õpingud maksab kinni välisõrgkool ise, kuid ühelgi maal ei ole kerge leida rikast lõrgkooli.

URMAS AUNIN

26. APRILLIL

- Valimised
- Bioloogia-geograafiateaduskonna perspektiivid
- Magistrikoolituse põhimäärus
- TÜ keelekeskus
- Uued üliõpilasühendused

VALIMISED

Kateedrijuhatajaks valiti prof. HELMUT PIIRIMAE (üldajaloo kateeder) ja dots. OLEV RAJU (majandusteooria kateeder). Anorgaanilise keemia kateedri professori kohale valiti pedagoogikadoktor AARNE TOLDSEPP, programmeerimise kateedri professori (0,25) kohale matemaatikadoktor GRIGORI MINTS (töötas Kübernetika Instituudis peateadurina).

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIA-TEADUSKONNA

olukorda ja perspektiive tutvustas dekaan dots. AADU LOOG. Praegune seis on niisugune: 3 osakonda (bioloogia, geograafia, geoloogia), 6 kateedrit, molekulaar- ja rakubioloogia instituut, botaanikahort, zooloogia muuseum, ökoloogiajaam; 511 üliõpilast, 47,75-l kohal 93 õppejõudu. Täiskohaga töötab vaid 3 professorit. Teaduskonnas ongi praegu üks põhimuresid kõrge kvalifikatsiooniga õppejõudude väike arv. Mitmed on surnud, pensionieas või siirdunud mujale. Seepärast peetakse vajalikuks kiiret sisseelamist uude kraadiharidussüsteemi, et noorem põlvkond jõuaks peagi kraadini ning leiaks teaduskonnas tööd.

Edaspidi oleks ehk võimalik asutada veel taimefüsioloogia ja biokeemia kateeder-instituut.

Niisuguse põhjaliku arengukava järgi peaks teaduskonda tulema 20–30 õppetooli. See kõik on dekaani sõnusi maksimumprogramm, lähiaastatel niikaugele veel ei jõutaks.

Esimesena loodud instituudi tarvis on endine sõjalise maja Riia 23. Kapitlaaremondi lõppu oodatavale selle aasta lõpuks. On tehtud ettevalmistusi, et rekonstrueerimise käigus ehitada juurde üks õppekorpus maast tahapoole ning hiljem II järk koolimaja ja Riia 23 vahele.

***

Küsimusi tekitas uute üliõpilaste arv.

Viimasel paaril aastal on koolid aolunud üle 60 bioloogiaõpetaja, ülikool suudab neid anda vaid ümmekond. Seega peaks dekaani arvates 60 vastuvõetava asemel kindlasti olema 75, muidu ei suudeta konkureerida Pedagoogilise instituudiga, kes seda vaakumit ära täidab. Sel aastal vastu võtta 75 üliõpilast loodus- ja bioloogiateaduste õpetajaks õppima.

Prorektor prof. Heino Siigur ütles, et vastuvõetavate üliõpilaste arv on vähenenud mitmel erialal. Küsimus ei olevat selles, kas 10-st bioloogiast jätkub või ei, vaid selles, et lahendamata on õpetajate algaküsimus. Praegune III ja IV kursus olevat päris suured, nii et lähemal ajal on oodata rohkem lõpetajaid. Kuid bioloogidki töötavat ühel seal, kus pole vaja kõrgemat haridust.

***

Ka bioloogia-geograafiateaduskonnas on hakatud üle minema ühisesüsteemile. Astmelise õppeplaa-

ni järgi õpitakse praegu I ja II kursusel.

I astmes omandatakse 4 aastaga bioloogi, geograafi või geoloogi kutse ja saadakse TÜ diplom. Iga bioloogia ja geograafia I astme lõpetanu võib õppida veel ühe aasta pedagoogilisi aineid. Praegu ei ole otsustatud kas teaduskonna juures või TÜ pedagoogikakeskuses. Nii saadakse õpetajakutse.

II astmes spetsialiseerutakse mõnele kitsamale erialale ning soovikorral kaitstakse magistrikraadi. II ma II astmel ei saa astuda doktorantuuri.

I ja II aste jaotuvad veel eri tasemeteks. Nii näiteks koosneb bioloogide I astme õppeplaan 3 eri tasemest:

I — kohustuslikud üldained, kohustuslikud bioloogilised ained, valikulised mittebioloogilised ained ja suunapraktika;

II — võimalik valida ökoloogia-süsteematika või eksperimentaalbioloogia suund, õpitakse valikulisi suunaaineid, on valikulised eripraktikumid ja kursusetöö;

III — erialapraktika, valikulised eriained ja valikulised kõrvalained, lõputöö.

Samalaadne on ka geograafide õppeplaan, geoloogias on see seotud rohkem ametikoolitusega. Üliõpilane saab koostada oma õppeplaan valikainetest neljas suunas (geoloogiline kaardistamine, hüdrogeoloogia, ehitusgeoloogia ja geofüüsika).

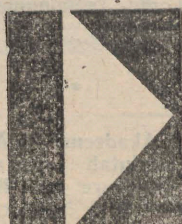
***

Praegu ei ole niisugune õppeplaan veel täielikult jõukohane, samuti magistriõppe ja doktorantuuri tagamine. Vähe on kõrge kvalifikatsiooniga õppejõude-juhendajaid, aparatuuri, ruume. Teaduskond on leidnud väljapääsu koöperatsioonides TA instituutidega: luua ühiselt TÜ kateeder-instituudid ja nende õppetoolid. Head eeskujud on andnud eelmisel aastal loodud TÜ molekulaar- ja rakubioloogia instituut. Selles on 116 töötajat mitmest ülikooli allüksusest, 54 biokeskusest ja 30 KBFI molekulaargeneetika laborist.

Veel sel aastal loodab teaduskond luua 3 kateeder-instituuti: botaanika ja mikrobioloogia, zooloogia ja hüdrobioloogia ning geograafia instituudid.

Prof. Hans Trass lisas, et kui arvestada lõpetajate arvuks natuke üle poole ning ei 1/3 läheb tavaliselt mittepedagoogilisele tööle, siis jääb õpetajaid väheks. Tühimikku hakabki asendama TPedI. Seoses instituutide loomisega saab aga teaduskond juurde väga kvalifitseeri-

(Järg 3. lk.)

Hele-Mall Laumann 60

Juubeli puhul õnnitlevad kolleegid füsioloogia kateedrist.

TÜ nõukogus

(Algus 2. lk.)

tud kaadrit ning rohkem peaks mõlema perspektiividele. Kui TÜ tahab oma taset säilitada ja tõsta, tuleb pöörduda ülikooli valitsuse poole taotlusega, kindlasti bioloogiks vastu võtta 75 üliõpilast.

Arutati ka lüüriala (bioloogia-keemiaõpetaja) ettevalmistamist. Esitatud osuse projekti rektori ettepanekul aluseks ei võetud, kuid protokollis kanti rektori kaks ettepanekut:

1. esitada 1. juuniks projekt, kuidas korraldada kraadiõpet, ei katta eelkõige oma teaduskonna vajadusi.
2. samaks ajaks esitada ettepanekud õpetajate ettevalmistamise korraldamiseks.

Pikema arutelu järel võeti vastu otsus, milles kohustati teaduskonda 1. juuniks esitama plaanid kraadiõppe ja õpetajate ettevalmistamise kohta. Valitsusel tuleb läbi vaadata teaduskonna taotlus: 60 inimese asemel vastu võtta 75. Teaduskonna materiaalse baasi parandamise püüdluste ja õppe-laboratoorse koruse ehitamise täiendava finantseerimise osas vastu võtta valitsuse seisukoht.

MAGISTRIKOOLITUSE PÕHIMÄÄRUSE PROJEKTI

tutvustas prorektor Ants Kallikorm. TÜ valitsuses see küsimusi ei tekitanud, nõukogus aga küll (pro. es. sorid Ilmar Rebane, Sulev Vahtrik jt.). Kõik küsimused paluti esitada komisjonile kirjalikult kahe nädala jooksul, et komisjon saaks neid arvestada. Projekti esitatakse uuesti järgmisele nõukogule.

Prof. A. Kallikorm pidas vajalik magistritõppurite ja doktorantide stipendiumide minimaalmäära de kindlendamist (valitsuse arvamus vastavalt 300 ja 400 rubl.), aspirantide suulgemist ning alates 1. septembrist magistritõppe ja doktorantide avamist.

Prof. Lembit Allikmets leidis, et magistritõppe ja doktorantide jaoks tegelise spetsiaalne dekaan vastasel juhul hajub see teaduskonnadesse.

Tuleb lõplikult otsustada iga aspirantuuris olia staatus uuesti õppeaastasi (hiljemalt 1. juuniks), on aga esitada magistrikraade omistavate komisjonide koosseisud.

Vaidlusi tekitas minimaalstipendiumide suurus.

A. Kallikorm märkis, et algand med peavad tulema teaduskonnadest, neid on juba ka nõutud. Mõned ootavad aga kindlat arvu rektoratist. Teaduskondade taotlus ei järgi peaks praegu tulema magistritõppesse 138 ja doktorantide 62 nimest. Lõpuks võeti prorektori ettepanekute alusel vastu otsus.

(Järg 4. lk.)

„Kõrgharidusprobleemid on üllatavalt sarnased,”

ütles üks ülikooli arvukatest külastajatest, Ameerika Kansase osariigi EMPORIA RIIKLIKU ÜLIKOOLI dekaan KENDALL A. BLANCHARD. Koos võõrkeelse õpetamise keskuse direktorisse CONNIE GARCIA PATTONIGA viibisid nad nädalajao päevi Tartus.

Koostööside eellugu on niisugune, et möödunud aastal, kui tutvuti põhjalikumalt Läti Ülikooliga (praegu õpib seal juba 7 Emporia ülikooli tudengit), kohtuti ka teadusprorektor prof. Ants Kallikormiga, kes on nüüd ka ise juba Emporias loenguid pidanud. Tartu Ülikool hakkas huvitama ning tulidgi uurima, mis valdkonnas ning kuidas oleks võimalik koostööd teha.

Prof. Blanchard on antropoloog ning alati huvi tundnud vähemrahvaste vastu, pikka aega on ta tegelnud indiaani rahvastega. Tartus pidas ta aga loengu kolmanda maailma võitlusviisidest, mis on teda viimastel aastatel huvitanud. Loengu järel esitatud küsimused teda ei üllatanud, need olid samad, mis mujal. Üllatas aga hoopis see, kui palju sarnasust on Ameerika ja Eesti kõrgharidusprobleemidel. Prof. Ants Kallikorm täiendas omalt poolt, et välja toodud kümme punkti on tõesti samad, nagu näiteks finantseerimine, õppe- ja teadustöö ühitamine jm.

Pr. Pattonit aga üllatas meie üliõpilaste inglise keele mõistmine, taju ning seegi, et tudengid keele õppimist nii tõsiselt võtavad. Mui-

dugi on ameeriklaste keel soravam. Opetamismeetodid olevat põhiliselt samad.

Külalised on varem ka Liidu kõrgkoolides käinud ning arvanud, et kitsastes täistubitud, vana tehnikaga varustatud ruumides tehtav teadustöö jätab kindlasti soovida. Kuid tuleb välja, et on olemas inimesi, kes oludest hoolimata kannavad endas edasiviivaid ideid ja teevad neid ka teoks.

Tartust lahkuti juba kindlate koostöösoovidega. Hr. Blanchard arvas, et koos teiste Kansase osariigi ülikoolidega tuleb välja töötada üliõpilastevahetuse programm, mida jääks koordineerima Kansase ülikool kui osariigi suurim. Ise siirdub ta tööle Texase osariiki ning püüab ka sealset kolleegide Tartust informeerida. Õppejõudude vahetuseks loodetakse paika panna kava, mida hakkaks finantseerima USA Informatsiooniamet. Ühel aastal tuleks sealt üks õppejõud siia, ja Tartust läheks üks Texasesse.

Pr. Patton loodab samuti koos tööle, mille käigus vahetatakse nii üliõpilasi kui õppejõude. Tartus olles tutvuti põhilikult nii ülikooli kui Tartu huviväärtustega, kohtuti kolleegidega, oldi rektori vastuvõtul, kuulati TÜ naiskoori laulu, uudistati Käärikut. Ilm oli neil päevil küll Kansase omast pisut külmem, samas aga hulga niiskem, ent sellele vaatamata meeldis ameeriklastele Tartus väga.

VARJE SOOTAK

Gustav Adolfi ausamba mõõtmed teada

Tänu Gustav II Adolfi mahavõetud ausamba autori skulptor Otto Strardmani S'okholmis elava lese pr. Harriet Strardmani vastutulelikkusele on meil nüüd kuninga pronkskuju ja kivist postamendi täpsed mõõtmed teada. Hr. M. Laidre vahendusel saime kunstniku enda käega joonistatud-joonestatud ning allkirjastatud dokumendi kserokoopia. Võrreldes maa sees säilinud ja nüüd välja kaevatud kõige alumise graniitplaadi ning sellel selgelt nähtava pealmise plaadi jälje mõõtmeid joonisel toodutega, selgub, et need langevad täpselt kokku. Seega mingeid muudatusi kuju postamendi tegemisel pole olnud ning hävinud mälestusmärgi teisele mõõtmed peaksid paika püsima. Säilinud alumise plaadi suurus on 2,28x2,28x0,18 m. Pealmise plaadi jälje mõõtmed 1,53x1,53 m. Postamendi kogu kõrgus alumise plaadi aläärest kuni pronkskuju aluseni on joonise järgi 2,30 m. Kuju enda pikkus pronksaluse alumisest äärest kübara ülemise servani on samuti 2,30 m. Kogu monumendi kõrgus oli seega 4,60 m.

Tõepoolest, skulptor Lembit Palutederil on õigus, kui ta väidab v.a. «Postimees» 29.04.91/, et «Kuningas on liiga lühike» — nimelt 161 cm. Endine oli — nagu nüüd selgunud — üle kahe meetri ja tundus juba tol ajal (/sikliku m. l. e. põljal), kui ta veel üleval oli, väikesena. Nii et tõsine probleem, mis kiiresti lahendamist vajab.

26. aprillil k.a. oli rektori juures GA-komisjoni ja Tallinna «Ars Monumenta» esindajate — eesotsas asutuse direktori hr. Andres Arno-veriga — nõupidamine. Põhitee-

maks graniitaluse tegemisega ja kuju pronksivalamisega seotud küsimused. Vaeti asja majanduslikku külge ja töölepingut. Kõigepealt

Kutse kohale

(Algus 1. lk.)

Siit õppetoolide määratlemiseks teine ülesanne: tuleb ained, milles Tartu Ülikooli juures võib doktorikraadi taotleda, s.ruktureerida kolledži faasi madal ma ja kõrgema poole ning kraadifaasi vahel ära nii, et kolledži faas ei spetsialiseeriks üliõpilasi liiga ega lahustaks samas kitsamat eriala «ülderialasse» sootumaks. Teine oht ei tulene sugugi ainult harjumusest hinnata oma töö suurust tunnikoormuse järgi ja kokkumiseks siis, kui see koormus langeb. Eriala ähvardab kolledži faasis lahustuda ka siis, kui õppetoolile kavandatakse koormus ennekõike kraadifaasis (või kutsefaasis), mille tõttu tekiks ridamisi niisuguseid õppejõude, kes tegeleksid ainult kraaditöödega. See tendents võib veelgi süveneda, kui integratsioon TA-ga hakkab seisnema üksnes kraaditööde juhendajate leidmises TA instituutidest.

Kolmanda ülesande seab õppetoolide tegemise ete konflikt akadeemiliste kohtade, kraadide ja kutsete vahel. Siinkirjutajalt on juba murelikult küsitud: kas kutse kaob (teiste sõnadega, kas ta edaspidi enam ei maksa)? «Eesti Vabariigi ülikoolseaduse» eelnõu seni viimane redaktsioon (sain selle postiga 6. skp.) ei tee kutsete ja kutse vahel ranget vahet, vaid eristab korralisest õppejõududeks valitud professoreid, dotsente, assistente, lektoreid ja õpetajaid ning korralisest teaduriks valitud vanem- ja nooremteadureid. Peale nende on selle projekti järgi olemas emeriteeritud professorid ja erakorralised õppejõud ning teadurid.

Nagu näha, puuduvad nimelised professorid ega ole öeldud, mis saab senistest kutsetest. See on kahtlemata väga, mille parandamiseks on vaja fikseerida kuusete kestmine ka edaspidi. Seda on tarvis näiteks siis, kui dotsendi kohalt õppetoolist lahkunud teadlane alikab uurimistööd õppetöö välises laboris ja tuleb uuesti õppetööle tagasi näiteks mitte semestri, vaid 4 aastat hiljem. Pealegi ei saa kutset niimoodi ümber atesteerida, nagu annab teha kraadidega.

Kraadide reatesteerimine on siinkirjutaja arvates siiski mõttetu töö. Tõsi, kui kohale kandideerimise õiguse annab alles doktorikraadi

olemasolu, siis võib tõesti ennustada, et vastisel Ph. D'i tekiavad suuremad õigused kui vanal kandidaadil. Kui need nüüd kas Ph. D'ideks või koguni erialadoktoriteks ümber nimetada, siis võib muidugi tekkida tunne, et selle aktiga on generatsioon, kes ei saanud normaalses korras doktoriväitekirju teha, kadumisele päästetud.

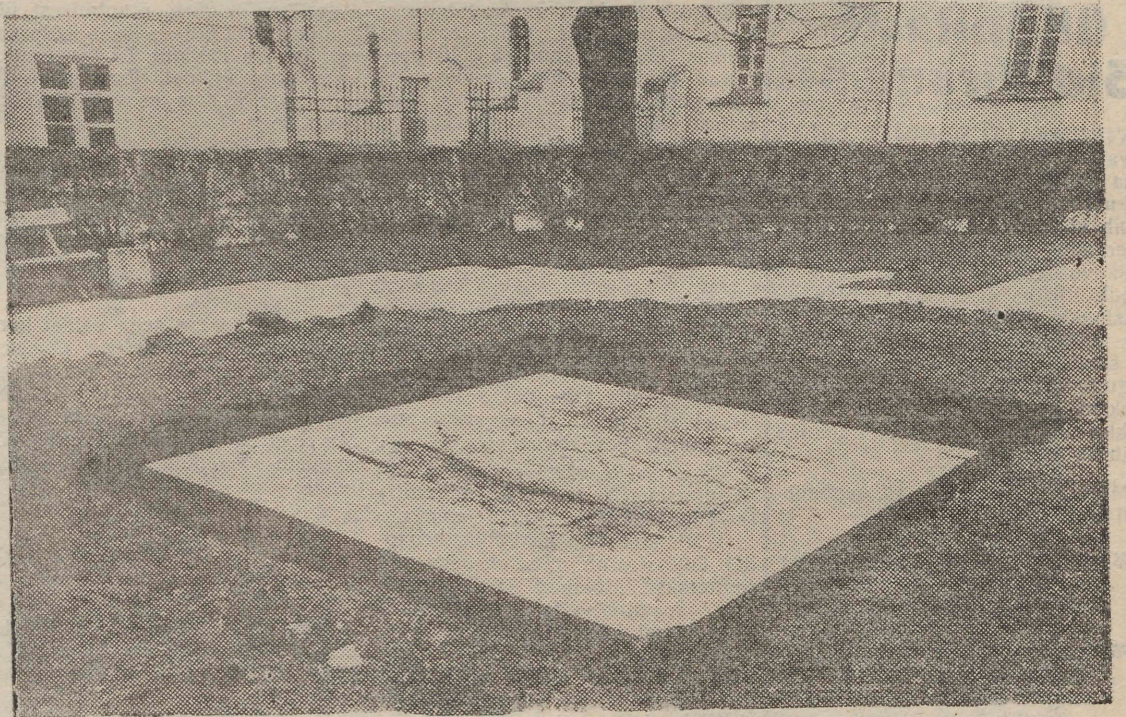
Ent samal ajal tuleb siit selgesti läbi nimekaardi sündroom: kuidas me ikka võime jääda kandidaadideks, kui Läänes ollakse harjunud, et iga normaalne õppejõud on professor ja doktor! Eesti Vabariigi iseseisvuse päevil suhtuti kraadidesse tajutava irooniaga ning magistrite ja doktorite produtseerimist põlati. Seda, et sul pole doktorikraadi või pole kraadi üldse, ei maksa häbeneda, sest okupatsioonikorra all pole see sugugi ilmutimata isikliku saamatuse tunnus. Häbenema peab loollust, kaasa arvatud nime ette sellise kraadilühendi panemine, millele vastavat tööd pole tegelikult teinud.

Quasi-Ph. D'ide tekitamise asemel tuleks muuta hoopiski kohale kandideerimise nõudeid, fikseerides need iga vakantsi korral eraldi ja eeldades, et valiku kõige olulisemaks tunnuseks on pädevus. Kehkestada meil kohe praegu osalt ameerikalik, osalt soomelik kraadisüsteem ja rajada kandideerimisõigus ainult sellele tähendab sisuliselt juba rohkem kui poolehajandilise okupatsiooni äraunustamist.

Miks «kutse kohale», kui kohal annab iseseisvana määratud õppetooli vakantsi täitev konkurss ja kutse tekib ehk hoopiski väljaspool õppetooli või isegi vanusestisensuse saabudes pärast õppetoolist lahkumist (prof. emer.)? Aga seepärast, et õppetooli kohti tuleb ainesüsteemis hakata põhendama. Kutse on niisil kohale, mis tuleb alles ära kaitsta. Nii ongi ettevaatlikum alustada õppetoolidega seal, kus ei teki otsekohe küsimust, mida siis — kas 4 spordi füsioloogia professuuri või spordi füsioloogia õppetool ühe korralise professori ja 3 erakorralise professoriga või seesama õppetool ühe professori ning kahe nõukogudeagsest professorist vabariigiaegse dotsendi ja ühe nõukogudeagsest professorist vabariigiaegse assistendiga?

PEETER OLESK

Tähtveres, 6. mail 1991

Gustav II Adolfi monumendi

AVATUD 27. juunil 1928. a.

MAHA LÕHUTUD 15. mail 1950. a.

väljakaevatud graniidist alusplaat. Plaat täiesti terve ja tugev, vaid väike kild ühest nurgast ära. Kild on alles ja selle järgi otsitakse sobivat graniiti.

Alusplaadi tõi päevavalgele reedel, 12. aprillil k.a. hilisõhtul hr. K. Kulboki rojalistide brigaad. Foto pärineb 5. maist k.a.

TULLIO ILOMETS foto

alustatakse sobiva värvi ja struktuuriga kivi otsinguid.

Tartlaste-poolse tööna on alustatud kuningaplatsi planeerimise ja korraldamisega seonduvat tegevust

GA-komisjoni liikme kunstnik M. Kaunisaaare osavõtul ja koordineerimisel.

TULLIO ILOMETS

TÜ nõukogus

(Algus 3. lk.)

KEELEKESKUSE

loomise ideed tutvustas filoloogia-teaduskonna dekaan dots. Jüri Valge. See tuleks võõrkeelte ja vene keele meetodika kateedrite ning osaliselt praktilise eesti keele kateedri baasil. Et keskus saaks 1. septembrist tööd alustada, on vaja välja kuulutada konkurss juhataja kohale.

Vene keele meetodika kateedri juhataja prof. Antidea Meis täpsustas, et kateeder on orienteeritud eesti koolile ning et meetodika poolt ei tohiks ära kaotada. Üks lahendus võiks olla koostöös pedagoogikakeskusega.

Võõrkeelte kateedri juhataja dots. Aurelie All pidas keelekeskuse loomist liigselt välismaal oleva järeletegemiseks. Ta tõi ka näiteid Soome keelekeskustest.

Kuigi teaduskonnas ei näi keelekeskuse loomise kohta ühest seisukohta veel olevat, ent on teaduskonna nõukogu toetav otsus, nõustus TÜ nõukogu keelekeskuse loomisega alates 1. septembrist.

Filoloogiateaduskonnas otsustati avada ka soome ja rootsi keele erialad ning sel aastal võetakse kummalegi erialale vastu 10(15) inimest.

UUED ÜLIPIILAS-ORGANISATSIOONID

Registreeriti TÜ Informaatika Selts «Lambda», Ees'i Hambaarsti teaduse Üliõpilaste Liit ning Oiguste aduskonna Üliõpilaste Selts «Dike».

VARJE SOOTAK

Lp. majandustudeng

Kui oled pärit Pärnust või huvitud kuurortlinna arengust ja tahad oma kaasaloomisvõimet proovile panna, siis astu 17. mail kell 15 läbi Pärnu Arenduskeskusest, aadressil Esplanaadi 10 (tel. 41-284). Arutatakse konkreetseid majanduskavasid, kohal on ettevõtete esindajad. Kel Pärnu jaoks tööindu leidub, saab ka vastupakkumiste osaliseks. Lähemalt kohapeal.

Pärnu Arenduskeskus

Ootame üliõpilaste töid Virumaast

VIRUMAA TUDENGITE SELTS kavatses sügisel välja anda Virumaa Fondi Toimetiste sarja kogumiku(d) üliõpilaste töödest. Selleks sobib kõik, mis ülikooliajal tehtud: referaadid, kursuse- ja diplomitööd kokkuvõtlikul ja populariseeritud kujul. Pikkus ei tohiks ületada 30 masinakirjalehekülge. Teematika ei ole piiratud, ainsaks tingimuseks on seotus Virumaaga ja mõningane aegumatus. Kui materjali tuleb rohkem, saab üllitada mitu kogumikku teemade kaupa. Pakkuda võib ka ideid.

Materjale oodatakse 15. septembrini aadressidel:

* 202400 Tartu, Vanemuise t. 46, TÜ füüsilise geograafia kateeder, Hannes Palang;

* 202100 Rakvere, Tallinna t. 5, Virumaa Fond, Virumaa Tudengite Selts.

Teavet saab alates juulikuust «Maalehe» telefonil 45 07 07 Elo Malmbergilt.

Töödele palutakse lisada ka oma kontaktandmed.

Kolleeg solidsest ülikoolist

Clarki ülikool USA-s on tuntud psühholoogikeskus selle algaastast alates. Clarki esimene president oli kuulus arengupsühholoog G. Stanley Hall (muuseas ka juhtiva ajakirja *American Journal of Psychology* asutaja). Siit sai alguse psühhoanalüüsi võidukäik Ameerikas, sest esimeseks «maandumispaigaks» Freudile ja Jungile Ameerikas oli just nimelt Clarki ülikool. Hiljem töötas selles ülikoolis maailmamainega arengu- ja tajupsühholoog Heinz Werner. Üks tema õpilasi — samuti rahvusvahelisel tuntud prof. Seymour Wapner (foto) on nüüd Tartu ülikooli psühholoogikateedri külalisena.

Meie varasemad sidemed Clarkiga said ametliku tunnustuse 1989 aastal, mil kirjutati alla Tartu ja Clarki ülikoolide vaheline koostööleping. Nii näiteks töötab praegu USA-s psühholoogia kateedri juhataja prof. P. Tulviste. Vahetult enne prof. Wapneri visiiti töötas Tartus dr. Fran Hagstrom.

Prof. Seymour Wapner peab loengu teemal «Some critical person-in-environment transitions». Toomel ajaloomuuseumi konverentis saalis teisipäeval, 14. mail kell 15.

Oodatud on need, kes tunnevad huvi isiksuse, keskkonnataju ja arengupsühholoogia vastu.

Külalisprofessor Jüri Daniel

23. aprillil alustas Tartu Ülikoolis oma loengutsükli «Stressi psühhofüsioloogilised alused» Toronto Ülikooli professor Jüri Daniel.

J. Daniel on Saaremaa mees. 1942. aastal lõpetas ta Kuressaare gümnaasiumi. Järgnes aasta-paar õpinguid Tartu ülikooli õigusteaduskonnas. 1944. aasta sügisel alanud merereis tõi ta üle Suure Lombi. Saarlase visadus rajas tee õpingute jätkamiseks. Toronto ülikool andis talle bakalaureuse kraadi kehalise kasvatus ja tervishoiu alal 1954. aastal ning psühholoogia alal 1958. aastal. Jätkuv õppe- ja teadustöö tõi talle 1966. aastal spordifüsioloogia magistrikraadi ning 1971. aastal filosoofiadoktori kraadi organisatsiooni ja hariduse psühholoogia alal (mõlemad Illinoisi ülikoolis).

Spordivaim oli tal kodust kaasa. 1943. ja 1944. aasta Eesti meistri tiitlitele vabaujumises lisandusid 1952—1954. aastal Ontario ülikoolide meistri nimetus kergetõustikus, 1953—1954. aastal üliõpilasspordi aumedalid. Spordivaim rakendus ka kutsetöös: 1950—1959 NMKÜ spordijuht ja noorsookasvataja, 1962—1971 Toronto Ülikooli ujumistreener, lektor, assistentprofessor ja kaasprofessor. Ajavaheajal 1972—1979 oli ta Toronto Ülikooli kehalise kasvatus ja tervishoiu teaduskonna juhataja ja professor. 1982 lisandus töö professorina Toronto Ülikooli arstiteaduskonna käitumisteaduse kateedris. Jüri Danieli kodus on auaadress, milles rõhutatakse tema suurt oskust juhtida teaduskonda, olla abistav ja taktitundeline, nõudlik ja sügavalt asjatundlik.

J. Danieli võimed rakendusid 1973—1975 Ontario Ülikoolide kehalise kasvatus dekaanide kogu presidendina, 1977—1978 Kanada ülikoolide kehalise kasvatus dekaanide kogu presidendina; 1977—1981 juhtis ta Punase Risti komiteed, mis tegeles vetelpäästega. Aastaid on ta olnud Tartu Instituudi eesotsas Torontos. Möödunud aastal nõustus professor korraldama ja juhtima Eesti Olümpiakomitee tugipunkti Kanadas.

Aastate jooksul on J. Daniel õpetanud Toronto Ülikoolis ujumist, kergetõustikku, judot, riistvõimlemist, pidanud loenguid kinesioloo-gias, tervishoiu, teadusliku uurimistöö meetodikas, organisatsiooni teoorias, juhtimisteoorias. Viimased 12 aastat on ta käsitlenud stressi psühhofüsioloogilisi aspekte

Professor ATKO VIRU

Ettevaatust, ekspertiis!

Jutte eelseisvast teadusteemade ekspertiisist, mida rootslased tegema hakkavad, olen siiani võtnud kui midagi abstraktset. Midagi, mis on teoreetiliselt mõeldav, kuid mille järele puudub vajadus. Ja kui seda siiski vaja on, miks me seda ise ei või teha?

Kogu see plaan meenutab lugu Kalevipojast, kes pidi lepitama kehvast elust tündinud ja tülli pööranud paharette ning nende vahel Kikerpara soo ära jagama. Mis sellest välja tuli? Kalevipojal endal polnudki aega sood mõtta ja ta usaldas ülesande Alevipojale. Kuid see küll alustas mõtlemist, aga siis jäi asi pooleli ja ta hakkas vete-vaimult raha välja petma. Paharetid jäidki lepitamata ja soo mõõtmata.

Nüüd on aga ekspertiis saamas tegelikkuseks: kiri nõutavate dokumentide loetelu ja esitamise tähtajaga (15.06.91) on laual. Asi on igatahes naljast kaugel, sest kirjas on, et edasine finantseerimine sõltub materjalide esitamisest.

Ma ei hakka välja arvutama, kui palju vaeva ja paberit (defitsiit!) see kõik nõuab, sest ühe teema kohta tuleb koostada ca 20 lk. aruanet. Ohulisem on, mida ekspertiisiga taotletakse. Mõelnud järele, tekkis mul järgmine ettekujutus asjade võimalikust käigust.

Milleks on Eestis vaja praegu läbi viia teadusteemade ekspertiis? Selleks et saada objektiivse ülevaade meie teaduse olukorrast ja perspektiividest, et vähest raha otstarbekalt kasutada.

Oodatavad tulemused? Selgub, et tugevamad ja perspektiivsemad

on enamuses need teemad, millega tegelevad TA instituudid. Seda on täiesti loogiline eeldada, kui arvestada meie senist teaduspoliitikat.

Tehtavad järeldused? Neid teemasid tuleb edasi arendada ja tõhusalt finantseerida.

Tees teaduse muutmisest ülikoolikeskseks? Seda saab hõlpsasti realiseerida Tallinna TA instituutide baasil uue ülikooli loomise ja TÜ liitmisega Tartu asuvate TA instituutidega.

Ma ei hakka seda stsenaariumi analüüsima. Toon välja vaid selles peituvat ülisuure ohu: meie haridus (kaasaarvatud teadus) viiakse ebastabiilsesse olekusse, sest ohtu satub *alma mater*'i eksistents.

Ei taha hakata seda väidet kommenteerima ja näidetega illustreerima, sest siis on alati oht kedagi isiklikult puudutada. Kuid asi pole praegu isikuis, vaid printsiipides. Ma loodan, et igaüks suudab võimalikud variandid endale selgeks teha.

Mida aga teha, et ülaltoodud stsenaarium ei realiseeruks? Ainult kahte asja:

1) ekspertiis praegu ära jätta,

2) anda võimalus ka ülikooli teadusel areneda ja muutuda ülikoolil Eesti teaduskeskuseks.

Tegelikult aitaks esimesestki,

sest siis protsesside ahel lihtsalt ei käivituks. Kuid see ei kõrvaldaks kujunenud olukorra tekkepõhjust. Ülikooliteaduse mahajäämus on ju eelkõige tingitud aastakümnete jooksul valitsenud ebavõrdsusest teadusrahade jagamisel. Järelikult tuleb muuta teaduse finantseerimise süsteemi.

Uus süsteem seisneks lühidalt järgnevas:

1. Teadusfondi nõukogu jaotab vabariigi teadussummad teadusharude vahel;

2. Teadusharude rahasid jaotavad aga ülikooli(de) juures olevad ekspertnõukogud. Ehk otse öeldes, TA instituudid saaksid oma rahad ülikooli(de) kaudu.

Selline süsteem sunniks TA institute otsima koostöövõimalusi ülikooli(de)ga (aga mitte vastupidi), olema huvitatud sisulisest koostööst, andma omapoolset panust. Toimuks ülikooli ja TA instituutide integreerumine ning teaduse muutumine ülikoolikeskseks, ilma e oleks ohtu ülikoolile kui *alma mater*'ile.

Muidugi pole probleemi lahendamine nii lihtne, nagu siit paistab. Kuid ma tahtsin näidata ühte võimalust vältimaks ohtu, mida plaanin ekspertiis endas kätkeb. Kui ekspertiis ja pealegi rahvusvaheline, on tehtud, siis on raske, kui mitte võimatu protsessi peatada. Lõpetuseks märgin, et siin toodu pole ametlik seisukohavõtt, vaid ainult *argumentum ad hominem*. HENN VOOLAID

info

VENIA LEGENDI

Vene keele kateedri dotsendi kt. Irina Külmoja *venia legendi* loeng «Sõnaliigid ja grammatilised kategooriad eesti ja vene keeles» toimub esmaspäeval, 13. mail kl. 10.15. Tähe 4 aud. 156.

***

Arstiteaduskonna traumatoloogia, ortopeedia ja välikirurgia kateedri dots. kt. Aleks Lenzneri *venia legendi* loeng «Vaagnaluude murdude ravi» toimub 7. juunil kl. 12.15 Puusepa 8, A. Linkbergi nim. auditooriumis.

ANTIHKULTUURI

lektorium on kolmapäeval, 15. mail kell 18.15 TÜ nõukogu saalis. Filosoof Tõnu Luik esineb loenguga «Kunsti päritolust Hellases».

TARTU ÜLIPIILASTE LOODUSKAITSERINGI KEVADMATKALE

sõiduks koguneda laupäeval, 11. mail kl. 10 ühiselamu nr. 7 (Narva mnt. 27) kõrvale parklasse. Kaasa võtta 5 rbl. ja magamiskott, Tagasi Tartusse jõuame pühapäeva pärastlõunal.

TOLKR

EESTI TELEVISIOON

korraldab 12. augustist 20. septembrini lühikursused televisiooni loomingu- ja eelalade praktiliseks õpetamiseks. Oodatud on kõik üliõpilased ja kõrgharidusega (kuni 35 a.) mehed ja naised. Edukad kursused saavad oma võimeid rakendada juba järgmisel telehooajal. Oma osavõetussoovist palutakse teatada hiljemalt 3. juuniks: 200100, Tallinn, Faehlmanni 12, ETV kursused.

Kindlasti lisada oma andmed: aadress, vanus, haridus, töökoht jne.

AUTOKURSUSED

üliõpilastele ja töötajatele toimuvad 15. juulist 15. oktoobrini 1991. a. Eelregistreerimine on teisipäeval, 14. mail kl. 18 Tiigi t. 78-237, tel. 30 815.

MAX WEBERI AJALOOFILOSOOFIAST

Esmaspäeval, 13. mail kl. 16.15, teisipäeval, 14. mail kl. 16.15 TÜ raamatukogu aud. 202 ning neljapäeval, 16. mail kl. 16.15 raamatukogu aud. 292 peab TAPANI HILTANIEMI Helsingi Ülikoolist loenguid Max Weberi ajaloo- ja filosoofiast. Loengud inglise keeles.

DISKONÄDALALOPP

Reedel, 10. mail, laupäeval, 11. mail ja pühapäeval, 12. mail. Algus kell 21. Üliõpilaspilet kaasa!

***

Ülikooli klubis ostetakse veel tagasi Tõnis Mäe ärajäänud kontserli pileteid. Reedel, laupäeval ja pühapäeval kella 21-st.

UT

ÜLIKOOLI AJALEHT

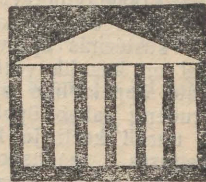
TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. IÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Tellim. nr. 1172. Tiraaž 2000.

Tartu Trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. «UT» ilmub reedel

Universitas Tartuensis

Teaduskondlikkus

Kas üleminekut ainesüsteemile ja õppetoolidele ning teaduskondade koondamisele on praegu tingimata tarvis? Tõepoolest on lootusetu kohe tõestada, mispooldest see kõik juba nüüd parem on. Kuid ei saa nii, et rahvuslik ühiskond hakkab elama euroopalikult, selle ühiskonna universitas aga jätkab XIX sajandil võimutsenud Magnitski ettekirjutuste kohaselt. See vaba ruum, mis õppeplaanidesse mitte-erialaste ainetel väljatõrjumise või koguni ära kaotamisega on tekkinud, ootab täitmist just erialaste ainete kaudu. See omakorda muudab erialade orientatsiooni, mis teiselt poolt muutub paratamatult seoses sellega, et üliõpilane ei ole enam töökohaga garanteeritud. Isegi kui korraldatud ümberõpe kunagi tekib, ikkagi on soodsamas positsioonis need, kes on kohe algusest peale

õppinud mitut erinevat eriala ega pea hiljem põhjaliku ümberõppe tõttu aega kulutama.

Ainesüsteemile üleminekut kannustavad seega juba need muudatused, mis on siiani ette võetud. Kuid paratamatuid muudatusi on veelgi tulemas. Mikro-kõrgkoolide hulgitõugu on kindlasti stiihia, see läheb üle. Ent õpetamisvõimete uurimisinstituutide ülalpidamine samas mahus, mida impeeriumikord Eestis võimaldas, käib Eesti Vabariigile üle jõu igal juhul, selleks vahendeid ei jätku. Kui otsustatakse, et fundamentaaluuringute keskusteks saavad üksnes ülikoolid ja kuulutatakse ülikoolides praegu fikseeritud kohad kõik vakantseteks ning need täidetakse

ainult kraadi või ainult doktorikraadi korral, siis visatakse tänavale tohutu hulk niigi defitsiitseid vaimseid inimesi. Kui instituudid liidetakse ülikoolidele otsa puhtmehhaaniliselt, tekiks kateedrid ja laborid, mis pole enam arukal viisil juhitavad. Seevastu instituutide ja ülikoolide orgaanilise sidumise korral jääks tee lahti nii õppetoolide ja aineinstituutide tekkeks kui ka akadeemiliseks kohakaasluseks, millest viimase jäägitu kaotamine oleks taas rumalus.

Mis tähendab «orgaaniline sidumine»? See on siinkirjutaja jaoks samm-sammuline üleminek niisugusele ülikoolikesksele teaduskorraldusele, kus: 1) vaimse kaadri taastootmine on esikohal; 2) teadustegevus ei ole allu-

tatud õppetöö pragmatismile ja 3) välditakse ülearuste inimeste teket. Praegu me sellist sidumist ei näe, E. Savisaare juhitud valitsuse majanduspoliitika suunab (või õigmini tõukab) inimesed võimalikult ettevõtlusse, seega akadeemilisest tegevusest välja. Ent võib arvata, et seegi on laine, millele tuleb lõpp ja järelikult on väärt selle lainega tingimusteta kaasa ujuda. Samas hakkab üleminek ainesüsteemile ülikoolide ja instituutide orgaanilist sidumist nõudma, sest esileks on õppetoolid ja aineinstituudid ise ühed just ainesüsteemis lõpetanutele töövõimaluste pakkujad ning teiseks pakub ainesüsteem akadeemiliseks kohakaasluseks võimalusi põhimõtteliselt rohkem kui kursuse-süsteem.

Kui õppetoolidest saavad ainesüsteemi kandjad, siis on nad ühtlasi huvitatud ka õppetoolide vahelisest koostööst kõrgemal kui aineinstituudi tase. Nii ei tarvitse sugugi igale õppetoolile järgneda aineinstituuti, pealegi kui õppetoolid pole ka omavahel võrdsed ja ei muutu võrdseteks ka ainetel õpetamistasemed. Õppetool peab kindlustama doktoriõpetuse. Kui ainet õpetatakse ainult dotsentuuri ulatuses, siis siinkirjutaja ettekujutus selles aines doktoriõpet olla ei saa (ei tarvitse olla isegi mitte magistriõpet, ent see on otsustamise asi). Teaduskonnas annab lektoratide, dotsentuuride, professuuride ja aineinstituutide vahelkordi klaarida, madalamal mitte. (Järg 2. ltk.)

„Kes püüab kõigest väest, saab üle Lille mäest...”

No kui juba ehitaja nii arvab, küllap siis saab ka. Ükskord nagi nii saab, aga ehitaja ja tellija tahaksid ju mõlemad võimalikult kiiresti. Niigi on ehitus ajaloolise tähenduse saanud. Plank pandi tulevase parteimaja ehitusplatsi ümber vist juba 1986. aastal. Aga lagunevas ühiskonnas lagunes ka ainu- partei. Et see alustatud ehitus just ülikoolile sai, on suur osa ka Eestisse tagasi tulnud parteijuhil Vaino Väljasel, kes samuti nurgakivi panekust osa võttis. Ja nüüd naljatas ta ise hiidlase kombel, et ei tea, kas ta on siin süüdistatavana või kosjaisana.

Filoloogiateaduskonna dekaanil dots. Jüri Valgel oli tänusõnu nii temale kui ülikoolile, kes eesti rahvusliku kõrghariduse seitsmekümendal aastal pidas õigeks anda maia keeltemaia's. Oma peitob sellegi kauni hoone tulevik endas ebakindlust ja probleeme. Kuulame jaotuse projektis ei ole veel praktiliselt midagi, mis viitab neile teadustele, millele TÜ rahvuslikkus filoloogilises mõttes eelkõige tugineb. Praegu ei ole teada veel sedagi, kas mõne aasta pärast pühitsevad oma uute õppehoonete valmimist kaks teaduskonda või saab üks teaduskond kahe uue maja omanikuks.

«Usun, et oma heade naabrite ajaloolastega tuleme toime mõlemal võimalusel. Küll aga tahaksin loota, et siia ehitatav maja loob tõeliselt tänapäevased võimalused praegu alles mõtteis eksisteerivale keelekeskusele. Pelgast rahvuslikkusest ei piisa, me saame olla me ise vaid teiste suhtes ja teistega koos. Selleks vajame keelt. Loodan, et siia kerkivast keeltemajast on kasu nii linnale kui ülikoolile. Mida paremini, mida avaramalt tunnevad ennast siin ülikooli õpetajad ja õpurid, seda rohkem võidab ka Tartu.»

Eriline heameel on muidugi rek-

toril prof. Jüri Kärneril, sest alles 23. aprillil sai nurgakivi ajaloomaja. Et selle maja nurgakivi aeg sat- tus emadepäeva künnisele, on eriti tähendusrikas, sest kellelt teiselt, kui ikka emalt saab laps keele. Üliõpilane aga *alma mater*lt, oma toitvalt emalt...

Linna ehitusnõunikul Jaak Keenbergil jäi vaid tõdeda, et teda teeb kadedaks ülikooli selline jõuline nurgakivi panekute tempo, aga ka tartlastel on vaja keelt õppida. Sama meelt oli ka aktiaseltsi «Te- ket» (endine ehitusvalitsus nr. 2) direktor Riivo Klaas.

Hoone arhitekt Rein Luup «Eesti

Projektist» lootis, et sellest kaua tehtud majast ikka kaunike välja tuleb.

Ja nagu kombeks, panid asja-osalised rektor ning dekaan müüri sisse silindri üriku, pävalehtede ja käibelolevate müntidega.

Oli päikesepaisteline, tuuline, ja- hedavõitu neljapäeva õhtupoolik Lille mäe ehitusplatsil, kus kokku- tulnuile laulis ülikooli naiskoor ning filoloogidel olid külas kolleegid Ilkka Savijärvi Joensuu ja Pauli Saukkonen Oulu ülikoolist. VARJE SOOTAK

Rektor Jüri Kärneril saab varsti selgeks teine eriala: vasakpoolsel pildil üks nurgakivi 23. aprillil, parempoolsel teine 9. mail. Ajaloolaste ja filoloogide dekaan Jüri Valge harjutavad dekaanina nurgakivi panemisel alles kätt.

dekaan Helmut Piirimäe
ANDRES JOALA fotod

(Algus 1. lk.)

Ent õppetoolide vahelisest koostööst on huvitatud ka ainesüsteemis õppivad tudengid, kellel on kasulik võtta aineid erinevate õppetoolide alt. Oletagem, et tudeng tahab õppida samaaegselt uurali keeli ja kunstiajalugu. Praeguses teaduskonna korralduses tuleks tal kas oma plaanist loobuda või õppida filoloogias ja ajaloo teaduskondades kas järjestikku või vaheldumisi. Ühtne filosoofiateaduskond tagaks selliseid võimalusi aga rohkesti ja annaks nõnda tööturul pealejäämiseks palju suurema kapitali. Tõsi, see tähendaks, et Tartus tuleks taastada näiteks bibliograafia ja raamatuteaduse õpetamine (mille puudumine ongi

Teaduskondlikkus

Tartu raamaturikkuste juures äärmiselt kahetsusväärne).

Filosoofiateaduskonna taastamise poolt kõneleb siinkirjutaja jaoks niisil ka ainesüsteemi sisu. Usuteaduskonna taastamisel ongi arvestatud sellega, et ta alustab tööd ainesüsteemis. Kas niisugust teaduskonda on tõepoolest vaja? Ei arva, et usuteaduskond Tartu Ülikoolis oleks mood või tõelisest teadusest ärapöörduv. On äärmiselt tähtis uurida, miks suur osa, küllap enamik inimkonnast, käitub usklikena. Sellisena oleks usuteaduskond tähtis just nimelt inimes-

te tundmaõppimise seisukohalt, eriti mis puudutab inimkonna ajaloolist kogemust. Kui «tõeline» teadus sellist kogemust ignoreerib, siis ta ei ole enam teadus, siis on tegemist poolenisti ara, poolenisti jultunud uudishimuga, mis rahuldab ainult küündimatuid. Nähtavasti tuleb eraldi selgitada, et usuteaduskond Tartus ei anna ega ole mõeldudki andma pastori kutset. Usuteaduskonna lõpetanu siin võib pastorikutest hiljem konsistooriumi juures taolleda, kuid see on juba kutsehariduse küsimus. See, mille ta Tartus saaks, on distsiplinaarne haridus kuni võimaliku doktorikraa-

dini välja. Kes arvab, et see kõik on ülearune, on ilmselt veendumusel, et niisugust järku õpetlased nagu Uku Masing või Leo Anvelt on eesti rahvale ja maailmakultuurile ülearused. Niisugune nihilism on siinkirjutaja jaoks omakorda selgesti *alaarune*.

Filosoofiateaduskonna taastamine seaks filosoofia kui fundamentaalaine humanioras ühtlasi jälle kesksele kohale. Ajaloo-keeleteaduskonna taastamine ja filosoofia siirdamine mujale tähendaks seda, ajalugu/keelt ja filosoofiat käsitatakse endiselt vastandlikena. See oleks sovjetismi jätkamine.

PEETER OLESK
14. mail 1991 peahoones

EESTI FILOLOOGIA ÕPPEPLAANIDEST

Nagu peaaegu kõigil rahvastel on eestlastelgi oma kultuur, mille juured peituvad kauges minevikus ja mille väärtus pole väiksem teiste rahvaste kultuuriloomingust. Olgu see regilaul, vanasõna, kohamüstitend, kas või naljandki — kõige väärtust tundsid juba mineviku kultuuritegelased. Ja meie oma kultuurihuviliste hinnanguid ei tohi kõrvale jätta. Oli Kr. J. Peterson, Olid Fr. R. Faehlmann, F. R. Kreutzwald, Jakob Hurt, M. J. Eisen, G. Suits, O. Loorits, ja veel teisedki.

Ka meie tänapäev ei saa kõrvale jätta neid saavutusi, mida kõrgelt hindas eestikeelne ülikool aastal 1919.

Kõigi ainete kohta peab olema õppeplaan, mille täitmine annab õiguse saada ülikooli lõpudiplomit. Plaan loetleb ained, mida on vaja omandada, samuti annab õppeplaan erialase kirjanduse, mille tundmine on samavõrd endastmõistetav kui erialaste loengute materjali tundmine.

Erialaaine võib jaguneda kolmeks (alam-, kesk- ja ülemaste) või kaheks astmeks (alam- ja ülemaste).

Eriala otsustamine peab toimuma juba esimesel, hiljemalt teisel kursusel. Peaks olema võimalus erandjuhul ka valikut muuta, kui on saadud ettekujutus õpitavate ainete spetsifikast ja eesmärkidest, nende tutvustamine peab kuuluma õpitavate ainete üldkõikumuste hulka esimestel kursustel. Rahvalauleteadmisi vajavad ka etnograafid, paljudel kunstnikel on vaja tunda rahva kunstiloomingut, ka selle muusikaosa, kombeid, usundit. Kuidas kujutleda eesti kirjanduse või soome-ugri keele ja kultuuri tutvustajaid, kes ei tunne eesti rahvalaulet, rahva eluviisi, vana kultuuri, ja üldse rahva varasemat vaimuloomingut.

Ettepanek: lugeda II ja III kursusel rahvalaule alal 2+2 tundi rahvalaulet, lisaks III kursusel tund seminari.

Aryan, et eesti filoloogia õppeplaan, mis on kirja pandud *bonafide*, tuleb uuesti vaagida ja suuremal kollektiivil igakülgsest läbi mõelda. Aga õppeplaanide tegelikkustajad on ikkagi kateedrid.

EDUARD LAUGASTE

ÜLIKOO — ENESETAPJA?

Koos muude fundamentaalsete ümberkorraldustega vabariigi vajab ka teaduspoliitika põhjalikku revideerimist. Teaduse finantseerimise senine süsteem on olnud ebaefektiivne, vahendeid raiskav ja ülikoolivaenulik, rääkimata korrumpeerumisest. Endastmõistetavalt peab ümberkorraldustele teaduse finantseerimises eelnema teaduse hetkeseisu üksikasjaline analüüs ning uute eesmärkide fikseerimine. Seetõttu ei ole midagi isearalikkust selle, et Eesti Teadusnõukogu on välja kuulutanud vabariigi kogu teaduse põhjaliku ekspertiisi ning vabariigi peaminister on andnud korralduse ekspertiisi läbiviimiseks kõigis teadusasutustes, sealhulgas ülikoolides, TA instituutides ja harukondlikes instituutides. Kuidas teistmoodi saaksimegi teada, kuhu ja kuivõrd efektiivselt kulutatakse teadusele eraldatud raha, millised teadusharud on alaarenenud, millised ehk ka üle forseeeritud? Loomulik on ka, et hindajateks peavad olema sõltumatud eksperdid, asutusesisene hindamine kipuks paratamatult enesekiituseks kalduma. Ilmapraktikas kasutatakse laialdaselt välismaa eksperte. Tuleb vaid tervitada Eesti Teadusnõukogu õnnestumist kaasata Rootsi teadlasi. Muide, rootslastel on ehk ka omad väikesed huvid mängus, mis õnneks pole vastolus meie huvidega. Kuuldavasti eraldab Rootsi 30 miljonit krooni Baltimaade teaduse abistamiseks, eelkõige üliõpilaste *post graduate* koolituseks Rootsis. Rootsi poolt vaadatuna võib ekspertiis garanteerida, et neid

rahasid otstarbekohaselt kasutatakse. Eesti huvides on, et saaksime Rootsis koolitada andekaid noori eelkõige just neil aladel, mis on Eesti seisukohalt olulised, aga alaarenenud. Seetõttu (ja muidugi mitte ainult seetõttu) on oluline välja selgitada ka nõrgad kohad meie teaduses. Ja siin võib pilk kõrvalt olla palju terasem kui seestvaade.

Üldse on kavandatud ekspertiis üks äärmiselt tõsine ettevõtmine ja vastav peab olema ka meie suhtumine. Mul ei ole mingeid kahtlusi selles, et peame globaalselt, täie vastutustundega ekspertiisis osalema. Veelgi enam, arvan, et me peame omaalgatuslikult laiendama ekspertiisile kuuluvate küsimuste ringi, esitades omapoolsed kaalutlused teaduse finantseerimisest. Näiteks võiks teaduskonnad lisada nõutavatele aruannetele oma tulevikunägemuse vajalikest muudatustest vastava teadusharu organisatsioonilises struktuuris. Kui see nägemus on küllaldaselt põhjendatud, on ka suur šanss, et see kiidetakse heaks ekspertide poolt ja siis on sel juba palju enam kaalu. Rõhutan veelkord, et ekspertiis peab olema globaalne, kõiki allüksusi ja kõiki uurimistemasid hõlmav, ainult sel juhul on ta efektiivne. Ja lõppude lõpuks, valikuline ekspertiisist osavõtt vabatahtlikkuse alusel (nagu seda näikse meil ette kujutatavat) sisuliselt ikkagi ignoreerib valitsuse korraldust. Kas meil on selleks moraalselt õigust? Või oleme täie-

likult minetanud vastutustunde Eesti ees?

Mida me aga saavutame ekspertiisist loobumisega? Mitte midagi head, tõenäoliselt baasfinantseerimise käpimise, päris kindlasti grantidest ilmajäämise, rääkimata sellest, et langeme vabariigi teaduse infopangast välja. Ka lähivad Rootsi õppima Tartu Ülikooli üliõpilaste asemel Tallinna ülikooli üliõpilased, oma tõrkusega me vaid soodustame uue ülikooli teket. Lühidalt — see oleks enesetapp, eelnevalt veel palju tarbetut kemplemist.

***

Arstiteaduskonna nõukogu otsus mitte osaleda ekspertiisis on mulle mõistmatu. Jutuajamistel esitatud argumendid näivad taanduvat riivatud enesearmastuse motiividele (umbes nii: «Me oleme ise küllalt targad, et näha oma vigu ja hinnata oma saavutusi, milleks meile väliseksperite, nad nagunii ei tea Eesti probleeme»). Palun ette vabandust, kui ma eksin ja kui on ka mingeid tõsisemaid argumente. Küll aga on mul võimalus vaidlustada Henn Voolaiu kirjalikku seisukohavõttu (10. mai «UT»). H. V. aruteld ekspertiisi kahjulikkusest ei ole tõsiselt võetavad. Selle asemel et neid üksikasjalikult vaagida, eelistasin esitada oma vastuargumendid eelnevate ridade kujul. Siiski tahaksin peatada ühel küsimusel.

H. V. ennustuse kohaselt tehakse ekspertiisist paratamatu järeldus, et edasi arendada ja tõhusalt finantseerida tuleb peamiselt neid teemasid, millega tegeldakse TA

instituutides, sest just need teemad olevat tugevad ja perspektiivsed. Tegelikult ei saa Eesti, väikene ja vaene maa, kulutada raha kallistele projektidele, ükskõik kui perspektiivsed need ka ei oleks. Projektide efektiivsust tohime hinnata vaid mõõtühikutega teadussaavutus tuhande (või miljoni) kulutatava rubla kohta. Tõenäoliselt soostuvad sellega ka eksperdid, ja lõppotsustajateks on ikkagi mitte eksperdid, vaid meie teadusnõukogu ja teadusfondi nõukogu. On vaid vaja, et ülikooli esindajad nendes organites küllalt agaralt ja targalt tegutsesid. Kuid pöördugem tagasi H. V. artikli juurde. Kas ülikoolifüüsika on tõesti nii nõrk, et ei suuda konkureerida TA instituutidega ka siis, kui hindame teadussaavutusi kulutatud raha suhtes. Ei usul Kui aga füüsikud ei osale ekspertiisis, siis paratamatult arvatakse, et ülikoolifüüsika ei ole konkurentsivõimeline ka sellise (minu arvates ainuõige) kriteeriumi järgi. H. V. ennustab ülikooli liitmist Tartus asuvate TA instituutidega (võtkem seda naljana). Tegelikult ülikool muidugi jääb, tööle aga võetakse ehk uued füüsikud, see oleks ju ülikooli huvide (võtkem ka seda naljana). Oma õleskutsega boikoteerida ekspertiisi taotleb H. V. tahtmatult just sellist lõplahendust.

Loodan, et ülikool siiski ei soorita enesetappu. Ootan ka, et ülikooli juhtkond avalikustab oma seisukoha teaduse ekspertiisi kohta.

Ülikooli patrioodina
GENNADI VAINIKKO

HOLLANDIS TUDENGITE KESKEL

Sel kevadel õnnestus Tartu Ülikooli võistkonnal osaleda Hollandis peetaval Euroopa ülikoolidevahelisel teatejooksul «Batavierenrace», mis toimus juba 19. korda. Talvel ilmus «Universitas Tartuensises» kuulutus, kus kutsuti jooksuhuvilisi Harry Lembergi juhendamisel harjutama ning tragimatest pandigi võistkond kokku.

***

Nüüd siis võistlusest lähemalt. Võistkonnas oli 25 jooksjat: 7 naist ja 18 meest. Jooks algas ülikoolilinnast Nijmegenist ja lõppes Enschedes. See tegi kokku 170 kilomeetrit. Üldse osales 275 võistkonda.

Jooks oli jaotatud neljaks suuremaks stardiks ja igaühes oli veel omakorda kuus väiksemat stardi gruppi: korraga startis 50 võistkonda, stardiintervall oli 20 minutit. Meie kuulusime neljandasse, nõ. elitiirgruupi numbriga 189. Esimene start anti 27. aprillil kell 00.00 (1—9 vahetus), teine kell 6.30 (10—17), kolmas kell 11 (18—23). 24. etapp oli naiste 8,2 km ja siin anti kõigile ühisstart (kell 16), pool tundi hiljem startisid samale distantsile nõ. ankrumehed.

Vahetuspunktidest toimetati meid mikrobus: jooksma hakkav vahetus jäeti maha, jooksu lõpetaja võeti peale ning kihutati kohe järgmisse vahetuspunkti. Kuna bussid sõitsid vahetuspunktidest suure ringiga, siis oli suur oht, et jooksja jõuab finišisse varem kui buss ise jooksjaga. Meil juhtuski väike äpar-

dus: ekslemise tulemusena (maanteedel tähistes puudusid) jäi 21. vahetus hiljaks umbes kolm minutit. Teised, juba kogemustega võistkonnad, toimetati jooksjaid kahe mikrobusiga (üle ühe vahetuse).

Iga jooksjat pidi saatma jalgraturl: oösel julgustuseks ja päeval «tempo tegijaks». Meil täitis seda kohustust põhiliselt füüsika-matemaatikakandidaat Rein Lepik.

Ülevaade võistluste käigust oli väga hea. Protokollid ilmusid kohe pärast vahelinäsi sulgemist.

Võitis Hollandi Utrechti Ülikool ajaga 9.43.42.84. Meie saavutasime hinnatava 9. koha (10.45.48.70). Võrdluseks tooksin ära veel mõned ajad: 50. koht 12.40.56.08; 100. koht 13.32.21.75; 200. koht 14.34.59.14. Edukasse võistkonda kuulusid HELE KARILAI, KATRIN MADISON, KÜLLI KUBRI, MAARIKA LIHTSA, PILLE RUSSAK, ENE KALLE, EVELI PETERSON, MARGUS SEPP, HARRY LEMBERG, ANTI NÖPS, TAIVO MÄGI, MATI ALAVER, PAAVO ROIGAS, REIN LEPIK, TARMO KILG, KAIIDO PADAR, ANDRES KUBAR, OLEG TSIKANOV, VEIKKO TAAR, ANTI TALVER, MADIS TIIK, MATI TIIT, JAANO JÜNSON, JAAN TOHVER ja VELJO LAMP.

Kutse võistlusele sai kergejõustiku kateeder. Suure ja ränga organiseerimistöö eest oleme võlgu tänu treeninguotsustajale uurimise labori töötajale, eelkõige Harry Lembergile. Suur tänu ka tublidele bussijuhtidele Saveli Portnovile ja

Aarne Sirelile. Osavõtumaks 1000 kuldnat tasusid tudengid oma rahakotist, ülejäänud sõiduga seotud kulud võtsid oma kanda sponsorid Pärnu ja Virumaa kommertsbankadest ning aktsiaselts «Comel».

***

Et võisime sõidu ette oma busiga, siis olime ka iseenda pere-mehed. Pärast võistlust oli meil vaba aega ja otsustasime sõita naaberriigi Belgia pealinna Brüsselisse. Seal veetsime ühe päeva. Tagasiteel Amsterdamis peatusime veel Rotterdamis ja Antwerpenis. Amsterdamis olime 30. aprillil, kui tähistatakse Hollandi rahvuspüha. See päeval on kõik poed kinni ja rahvas müüb oma kaupa tänaval. Hilisõhtul alustasime tagasiteed Tartu poole. Pikemalt peatusime Berliinis. Kui võistlustele minnes sõitsime läbi Tšehhoslovakkia (Bresti piiripunktis oli järjekord kolm ööpäeva, Uzgorodis pääsesime «vaid» 9 tunniga), siis tagasi tulime läbi Poola. Seega külastasime kokku viit riiki.

Jääb üle loot, et ka tuleval aastal õnnestub meil sellel suursugusel jooksul (mainitud Quinessi rekorditaraamatus kui kõige suurem tudengite jooks) osaleda, ent nüüd loodame ülikoolipoolsele toetusele.

Lõpetuseks teadmiseks jooksuhuvilistele, et tööpäeval kell 17 on ülikooli staadionil võimalik saada konsultatsiooni H. Lembergi, T. Matsini, A. Pisukese ja A. Nurmekivi käest.

ENE KALLE,
geograafia II k,

ÜLIKOOI ROHUTEADUSE SELTS

korraldab reedel, 24. mail kell 12 teadusraamatukogu konverentsisaalis kevadkonverentsi.

Põllumajandusajaloo-alaste diplomitööde konkurss

Ergutamaks TÜ ajaloo teaduskonna üliõpilaste põllumajanduse ja talurahva ajaloo alast teaduslikku uurimistööd, kuulutab Eesti Põllumajandusmuuseum välja vastavasuliste diplomitööde konkursi. Rahaline preemia 100 rubla määratakse sel aastal kaitsitud diplomitööde eksamikomisjoni poolt, Eesti Põllumajandusmuuseumi esindaja osavõtul. Komisjoni äranägemisel võib preemiasumma jagada mitme diplomitöö vahel.

Konkursil osalevate diplomitööde üks köidetud masinakirjaeksemplar tuleb anda Eesti Põllumajandusmuuseumile. Masinakirja- ja köitetööde maksumuse hüvitab võitjale Eesti Põllumajandusmuuseum lepitavalt gulises korras kehtivate hindade alusel. Konkursitööd kuuluvad alati seale säilitamisele Eesti Põllumajandusmuuseumis.

K. ROOSVEE,
direktor

TULE!

DISKOÕHTUD ÜLIKOOI KLUUBIS JÄTKUVAD!

TULE JA TANTSII

Reedel, 17. mail, laupäeval, 18. mail.

* EERIKU PAEVA SHOW

pühapäeval, 19. mail.

Algus kell 21.

Üliõpilaspilet kaasal

***

Jean Gaver'i teatri (Moskva) etendus

«SAY: «HII UNIVERSE»»

TU klubis teisipäeval, 21. mail

kell 20.

Jean Gaver's theatre for you and your sweetheart.

Piletid müügil tund enne algust kohapeal.

ULIKOOI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TU, ruumid 240, 241, tel. 351 80.

Tellim. nr. 1248. Tiraaž 2000.

Tartu Trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «UT» ilmub reedeti.

Universitas Tartuensis

• KUIDAS NÄEB
ÜLIÕPILANE
AINESÜSTEEMI
KEHTESTAMIST
— 2. lk.

• INFO, INFO,
INFO — 2. lk.

Valitsuse veerg

23. mail

• 1991. AASTA LISAFINANTSEERIMISE taotlusest andis teada prorektor prof. Ants Kallikorm. Teadusfondi nõukogu kaudu eraldati ülikoolile ligi 1,2 miljonit rubla.

• **MAGISTRIÕPPE** korraldus tuli ülesti arutusele, sest viimases ülikooli nõukogus tekkis mitu küsimust. 1. juuniks saavad teaduskondadelt täpsustatud andmed (nimed, erialad jne.). Arvestades praeguseid aspirante ja doktorante võib öelda, et ülikoolis on lähemal ajal umbes 140 magistratuuri ja 60 doktorantuuri astujat. Magistratuuri ja doktorantuuri finantseerimine on teaduskondade omast lahuse. Arvamuste vahetus tekkis selle üle, kas põhihariduse omandamise lõpul teeb üliõpilane diplomitöö või astub kohe magistratuuri ja teeb magistri-töö. Probleemiks töötab kujuneda nn. üleminekuperiood. Prof. Helmut Piirimäe arvates sobib näiteks ajaloolastele EV aegne variant, kus ühed lõpetavad ülikooli diplomi, teised magistritööga.

Rektor jäi seisukohale, et ülikoolis peaks olema siiski ühtlustatud põhimõtte ning õppeprogrammid tuleks veel kord korralikult üle vaadata.

• Arutati TÜ-s kaitstavate TÜ töötajate doktoritööde autoreferaatide ja laiendatud referaatide trükkimist (kui kaitsmine toimub avaldatud tööde põhjal).

Prorektori asefajita Valter Haamer tutvustas Toivo Maimetsa ingliskeelset kokkuvõtlikku ülevaadet. Selles on ka varem ilmunud artiklid, eestikeelne kokkuvõtte, elulugu. V. Haamer ütles, et ülikool tuleks niisuguste ühtses kujunduses välja-annete trükkimisega toime ja need oleksid raamatukogule kasulikuks vahetuskabaks.

• **Informatsiooni ÕPETAJATE LISAERIALADE** andmise korraldamisest jagas täienduskuse juhataja dots. Jaan Kõrgesaar. Sellest sügisest muutub õpetajate palgakorraldus. Nende atesteerimisel on tarvis dokumente, mis näitavad, missuguseid aineid nad õpetada võivad. Õpetajate täiendamise korraldamist saaks teha täienduskus, erialasid õpetab muidugi teaduskond. Üliõpilaste õpetamisel peaks teaduskondades juba praegu rõhku panema ka lisaerialadele.

Mat Salundi lisas, et pedagoogikanõukoguski on seda arutatud ning leitud, et iga TÜ-s lõpetav õpetaja peaks saama vähemalt kaks eriala.

• **TÜ valitsus nõustus teaduskonna taotlusega võtta 60 BIOLOOGI asemel vastu 75.** Bioloogia-geograafia teaduskonna dekaan dots. Aadu Loog tegi ettepaneku, et geoloogia vastuvõttu võiks selle arvel vähendada 15-lt 10-le.

• **AUDOKTORID.** Valitsus pidas õigeks valida selle aasta (ja ka edaspidised) audoktorid juunikuu nõukogus ning promoveerida rahvusülikooli aastapäeval 1. detsembril.

VARJE SOOTAK

VENIA LEGENDI

Matemaatilise statistika kateedri dotsendi kt. Kalev Pärna *venia legendi* loeng «Tõenäosusmõõdu kirjeldamine k punktiga» toimub esmaspäeval, 27. mail kl. 14.15 Varnemuse t. 46 aud. 109.

***

Võimlemise kateedri dotsendi kt. Reet Linkbergi *venia legendi* loeng «Kehaliste harjutuste osatähtsus aktiivses sünnituses» toimub kolmapäeval, 29. mail kl. 12.15 Lai 37 aud.

Küllatulek või kohtumõistmine?

SAMAL TEEMAL:

- «Ettevaatust, ekspertiis!» — «UT» nr. 16 10. mai
- «Ülikool — enesetapja?» — «UT» nr. 17 17. mai

Eesti teaduse seisundi ekspertiis peaks kulgema teadusharuti ja uurimissuunitl. Ent teadus ei koosne ainult harudest ning suundadest, teadus koosneb ka erilistest poliitikat, mis teadust korraldab ja eraldab vajalikud vahendid. Ekspertiis, mis jätab selle poliitika puutumata, ei ole pädev.

EESTI TEADLASTE LIIDU II KONGRESSIL 15. MAIL TALLINNAS ütles akad.

Peeter Saari, et Rootsist tulevaid eksperte võib võrrelda külalistega, keda vastu võttes tehakse oma kodu korda. Ei vaille vastu, et kutsutud külaliste auks on kombekas oma elamine üle vuntsida, kuid — külla tullakse kogu Eesti teadusele, kutsunud pole aga sugugi kogu Eesti teadus. Seda esiteks.

Teiseks aga on põhjust karta, et külalised jätaavad just Eesti teaduspoliitika arvustamata, kuivõrd see on midagi, mida pole viisakas teise elamis kriitiseerida (liati kui pole teada, kunas kutsuvad rootslased meid omakorda külla, nende teadust läbi katsuma). Seda viga annab muidugi parandada, kui kohe algusest peale lepitakse kokku, et Rootsi ekspertiis ei tohi kohkuda tagasi ka meie teaduspoliitika arvustamisest. Nõndamoodi soovitati Eesti Teadlaste Liidu kongressil prof. Jaak Järv, kes sellega mureliku saali muhelema pani ja suunas kongressi rahvusvahelist ekspertiisi toetama. Kuid, kolmandaks, küsimus sellest, kes hakkab Rootsi-poolsest ekspertiisist järeldusi tegema, jäi ikkagi alles.

Jah, kes? *Eesti Teadusnõukogu ja Eesti Teadusfondi nõukogu?* Kummagi liikmete rotatsioon on ette nähtud, kuid sellest üksi uue korruptsiooni ja uue monopoolsuse välistamiseks ei piisa. Mõlema nõukogu töö läheb normi alles siis, kui see hakkab arvestama kriitikat altpoolt ning kui Teadusfondile on lisandunud alternatiivsed teaduse finantseerimise allikad. *Ülemnõukogu?* Aga Ülemnõukogu otsused ei sõltu valijate tahtest ja meie erakondadel puudub oma teaduspoliitika, oma surve Ülemnõukogu otsustele teaduse kohta. *Eesti Vabariigi Valitsus?* Tema ministriumidel, Haridusministeerium kaasa arvatud, ei näi olevat mingit erihuvi teaduse vastu, pigemini vastupidi — kõik on õnnetud, sest mida selle teadusega ikkagi teha?

Nii pole sugugi välistatud, et järeldused ekspertiisist teeb ametnik, kes on teadusega tegelema sunnitud. Või kui mitte tema, siis säärane kavalpea, kes arvestades E. Savisaare valitsuse peaministrikeskust, kasutab ära oma peaministri-läheduse.

Need ei ole haiglasel kartused! Eesti Teadusnõukogu ei ole siiani teinud ekspertiisiga seotud probleeme meie teadusvalikkusele arusaadavaks. Vastupidi, ekspertisist, mis peaks olema ametkonnatülene, on kujunenud ikkagi ametkondlik mure, mille lahendamisel Teaduste Akadeemia instituudid ja ülikoolid paraku ei ole võrdses seisus. Ülikoolid lähevad ekspertiisile vastu Haridusministeeriumi alustena. Akadeemia uurimisinstituudid seevastu läheksid ekspertiisi alla kas nagu akadeemia kui erilise «teadusministeeriumi» osad või üldse valitsusvälised ük-

sikasutused. Kui ekspertiis on nõutav kõikjal, siis ta aga just võrdustabki instituudid ja ülikoolid — ehkki initsiatiiv ekspertiisiks oli akadeemiapoolne. Ent akadeemias on erialade ning uurimissuundade struktuur hoopiski teistsugune kui ülikoolides. Kirjandusteadusega tegeldakse Akadeemias kahel pool — Keele ja Kirjanduse Instituudi kirjandusosakonnas ning Kirjandusmuuseumi käsikirjade ja teadusosakondades. Tartu Ülikoolis ning Tallinna Pedagoogilises Instituudis on kirjandusteaduse jaoks vähemasti 5 spetsialiseeritud kateedrit, mille kõrval tegeldakse kirjandusteadusega veel 3—4 kateedris. Peale nende veel ametkondadeväline kirjandusteadus. Seda kõike on ametkondlikult kahtlemata lihtsam haarata, ent siis ongi vastuolu ekspertiisi lähtekohaga käes.

Umbusuks on teinigi põhjus. Seades Eesti teaduskorralduse eesmärkideks kaks nõuet, nimelt 1) muuta teadus ülikoolikeskseks ja 2) teha ülikool teaduskeskseks, peab Eesti teaduspoliitika korrigeerima neid ajaloolisi arengusuundi, mis olid rohkem kui poolenisti Tartu Ülikooli vastased. Rootsi lähetusega eksperdid võivad sellele kergestigi tähelepanu juhtida, kuid sellest on Tartule vähe. Tartu vajab järeldust, millest tuleks riikliku teaduspoliitika kohustus! Selline järeldus on võimalik, kuid ta ei tulene ekspertiisist lihtsalt iseenesest. Ta tuleb sealt välja sõdida ja see ei ole lihtne ülesanne, sest Teaduste Akadeemia on ise kahjuks üks niisuguseid keskusi, kust Tallinna Ülikooli idee on liikuma pääsenud. Akad. Gennadi Vainikkol on kahtlemata õigus, kui ta hoiatab Tartu Ülikooli enesetapu eest, mida ekspertiisi välistamine võiks kaasa tuua, kuid Tartu Ülikooli võivad tappa ka need TA liikmed, kes ise *alma mater tartuensise* kasvandikena ajavad kiivalt Tallinna Ülikooli joont. Pooldaksin rahvusvahelist ekspertiisi märksa innukamalt, kui oleksin kogunud, et TA ülejäänud liikmed ei piirduks Tallinna Ülikooli taotlejate keskel muigava õlakehitusega, vaid oleksid kategoorilisemad (siin ma akad. G. Vainikkot silmas ei pea).

Ent isegi kui Rootsi-poolne ekspertiis haarab ka meie teaduspoliitikat, pole sellest ikkagi küllalt, sest see annab pildi vaid väljastpoolt. Meie ise niisugust pilti kindlasti anda ei saa. Kuid pilt väljastpoolt ei saa olla ainuõige ja temast ei tohi teha Eesti teaduse tuleviku üle otsustamisel ainumääravat alust. Ilmtin-gimata on vaja ka seda pilti, mille saame anda vaid meie ise. Kahtlustused, et säärane pilt pole lõpuni aus, võivad olla omal kohal, kuid ka sellele pildile, mis tehakse meist Rootsi prisma läbi, ei jää kõik õigesti peale ja muist ei mahugi sinna. Vastuseisu välisekspertiisile oleks kindlasti kergem maha võtta, kui tema initsiaatorid oleksid sellegi poole asjast kannatlikult selgeks teinud. Seda ei tehtud, aga mitte kogemata, vaid ilmselt veendumusest, et pilti väljastpoolt on vaja kohe, pildiga seestpoolt pole mõtet jännata. See loob kahjuks mulje, et Eesti teaduse üle tullakse kohut mõistma.

(Järg 2. lk.)

Nordinfo '91 tulekul

15. mail kohtusid Tartus Helsingi Ülikooli teabetalituse juhataja Rauno Velling ja Tartu Ülikooli rektor Jüri Kärner, et kooskõlastada konverentsi «Nordinfo '91» läbiviimist Tartus ja Käärikul 10.—13. juunini. Konverentsi «Nordinfo '91» eesmärgiks on kaasata Põhjamaade koostöösse Baltikumi kõrgkoolid.

Põhjamaade kõrgkoolide infotalituste aastakonverentse korraldab aastast 1977 Põhjamaade kõrgkoolide infoteenistus — *Information Service for Universities and Institutes of Higher Education in the Nordic Countries*. Mullu Helsingis toimunud aastakonverentsil oli Helsingi Ülikooli juubeli kõrval üks tähtsamaid teemasid Eesti ja ka teiste Baltimaade kaasamine Põhjamaade kõrgkoolide koostöösse.

Kuigi Baltikum on püsinud aktuaalsena maailma massikommunikatsioon, pole Skandinaavia poolsaarelt vaadates täit selgust Läänemere lõunakaldal toimuvast. Jaanuarisündmuste järelmõjuna kaaluti konverentsi toimumiskoha üleviimist Gotlandile. Hr. Velling on teinud töhusat tööd, et selgitada olukorda ning aidata Eestil tagasi pöörduda Euroopasse.

Tõdeti, et õige koostöö kõrgkoolide vahel toimub otsesidemete tasandil. Baltimaalastelt oodatakse konkreetset oma sihtide sõnastamisel. Selleks avaneb suurepärane võimalus 11. juunil kell 10 ülikooli raamatukogus aset leidval pressikonverentsil, kuhu oodatakse esinema Baltikumi kõrgkoolide esindajaid.

Eestile on antud võimalus näitamaks, et meil on Põhjamaadega ühine tee.

URMAS AUNIN,
teabetalitus

Kuidas Soomes lehte tehakse

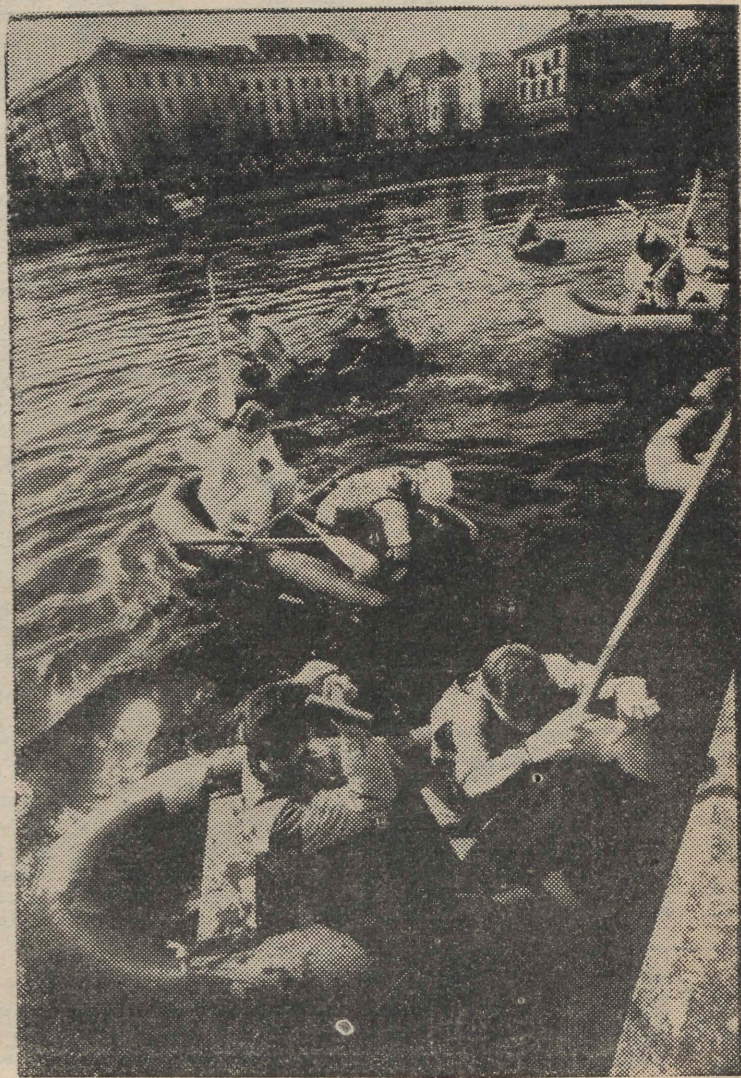
Seda oli EPA ja TÜ toimetusel Helsingi üliõpilastele kutsel võimalik mitu päeva vaadata. Jah, praegu vaatame ja imestame välismaailma tehnilisi võimalusi. Millal küll meil? Kolme päeva sisse mahtus ka HÜ teabetalituse, «Yliopisto» toimetuse, raamatukogu, põllumajandusmetsandusteaduskonna, üliõpilaste liidu, Paasipaino (linna suur kaas-aegne trükkikoda) jpm. külastamine. Kui pildid valmis, püüame reisist natuke rohkem kirjutada.

VARJE SOOTAK

TARTU — TAMPERE — OSLO

29. ja 30. mail toimub raamatukogu aud. 202 kolme linna poliitika-teadlaste konverents. Igale loengule järgneb arutelu. Istungid kestavad mõlemal päeval kl. 10—14 ja 16—18.

Kes tahab teada, mis on demokraatia, miks Eesti parteid omavahel tülitsevad ja kuidas tõlgendada avaliku arvamuse küsitlusi, tulgu kindlasti kuulama! Kõik toimub inglise keeles, aga seda oskab ju igaüks... Ürituse korraldab filosoofia ja poliitikateaduse kateeder.

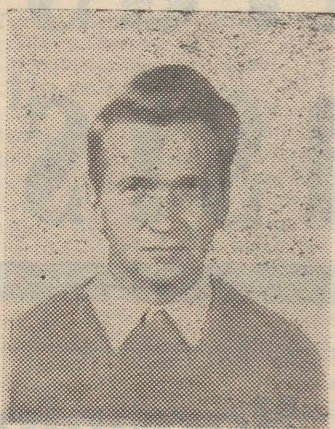

Pidu on läbi (fotomeenutus kevadpäevadest), eksamiveski juba jahvatab... HEAD PÖRUMIST!

Õnnitlused Vambola Raudsepale!

Soontagana legendaarse maa-
vanema Vambola nimega ristisid
ärelval 1941. aasta kevadel oma
viienda lapse Liidia ja Richard
Raudsepp. Tähistades 24. mail ra-
handuse ja krediidi kateedri juha-
taja, professor majandusdoktor
Vambola Raudsepa esimest juube-
lit tahaks fatalistina uskuda, et see
nimi ongi ära määratud tema saa-
tuse tõusta üheks Eesti rahva liid-
ritest majandusteaduse arendajana
ning noorte rahandusspetsialistide
kasvataja ja vaimse isana. Siiski
on mul väike kahtlusokas südames,
kas ta ongi seesama Vambola. Saa-
tus tahtis nii, et 1941. aasta suvel
Ida-Virumaal evakueeritavate eše-
loni pommitamise ajal läks see mõ-
nekuine beebi kaduma ja kui ema
lastega oli jõudnud tagasi Lõuna-
Eestisse, toodi kuu aega hiljem sin-
na leidlaps, kelle ema omaks tun-
nistas. Kuigi asjaosaline tavaliselt
ei hoiu oma mõtteid vaka all, see-
kord ta siiski keeldub asjasse lõp-

likku selgust toomast väitega, et ei
mäleta, kuid fakti olematuks teha
ei saa, sest isegi ajaloorauamatus

«Haanjamaa monumendid» on see
kirjas.

Tundes Vambolat pikemalt, ei
suuda siiski kuidagi mõista, kuidas
ta kõike jõuab: perekonnainimene,
teadlane, õppejõud, ühiskonnatege-
lane, keelehuviline, rännumees.
Vaadates aga tema halli parukat
saab aru, et see ei ole tulnud ker-
gelt, kuid soov anda oma rahvale
nii palju, kui suudab ja veidike
rohkemgi on ilmselt aidanud seda
taaka kanda.

Hingelt võrukas, on juubilar oma
rändamised (kõrgkoolidiplom Tal-
linnas, esimene töökoht Valgas)
ilmselt lõpetanud. Siiralt loodame,
et ta ka edaspidi suudab nii Toom-
pealt kui mujaltki tulevad ahvatle-
vad pakkumised vapralt tagasi tõr-
juda, sest Tartu Ülikool ja majan-
dusteaduskond ilma temata ei oleks
enam need, mis nad praegu on.

Jõudu ja jaksu pikkadeks aasta-
teks soovib kollektiivi nimel kolleeg
MART SORG.

info.info

KÕRGKOOLI TEGEVUSE TULEMUSLIKKUSEST JA EELARVEST

Esmaspäeval, 27. mail kl. 10.15 esinevad TÜ nõukogu saalis:
● Jyväskylä Ülikooli arenduskeskuse juhataja Erkki Tuunanen:
«Kõrgkooli tegevuse tulemuslikkuse hindamisest»;
● Jyväskylä Ülikooli valitsuse juhataja Juho Hukkinen: «Kõrgkooli
eelarve kujundamise mehhanism».
Selgitusi Jyväskylä Ülikooli töökorralduse kohta annab selle üli-
kooli prorektor inglise keele kateedri juhataja prof. Karl Sajavaara.
Tõlge olemas.

TÜ PUNASE RISTI SELTSI ÜLESKUTSE TÜ ÜLIÖPILASTELE JA TÖÖTAJATELE

Tartu Ülikoolis tegutseb Punase
Risti organisatsioon üle 100 aasta.
Viimastel aastatel on selle liikmeks
olnud üle 5000 üliõpilase ja tööta-
ja. Kuid nüüd oleme jõudnud olu-
korda, kus 30-kopalise liikme-
maksu tasumisest on hakatud keel-
duma, ka kollektiivselt. Oleks vist
ülevõetav selgitada Punase Risti
Seltsi humanseid eesmärke. Tartu
linnas kasutatakse kogutud sum-
masid vanureid hooldavatele mediti-
siinõdedele palkade maksmiseks.
Tartu haiglates tehakse palju ras-
keid operatsioone, mille juures va-
jatakse suurel hulgal doonoriverd.
Viimasel ajal on doonoriverest suur
puudus, sest üliõpilased lähevad
harva verd andma.

TÜ Punase Risti Seltsi komitee

pöördub üliõpilaste-töötajate ja
nende akadeemiliste organisatsioonide
poole üleskutsega:
— teha ettepanekuid PRS organi-
satsiooni tegevuse reorganiseerimiseks;
— toetada seltsi rahaliselt annetu-
sena (mitte vähem kui 30 kop.)
hooldusõdede töö tasustamiseks;
— minna doonorina verd andma
Tartu Vereülekandejaama (Puu-
sepa t. 6 esmaspäeviti, teisipäe-
viti ja neljapäeviti).
Asjast huvitatuid kutsume osa
võtma PRS TÜ algorganisatsiooni
konverentsist 30. mail kl. 16 TÜ
nõukogu saalis. Päevakorras on
organisatsiooni tegevuse reorgani-
seerimisega seotud küsimused.
PRS TÜ komitee

KÜLALISLEKTORI LOENGUD

Austraalia Queenslandi ülikooli
professorite Reet ja Max Howelli
loengud kehalise kasvatuse ja ter-
vise spordi teemadel toimuvad TÜ
spordihoones (Ujula 4, aud. 204)
29., 30., 31. mail ja 3. ning 4. juu-
nil kl. 10.

ÕPIKUTE NÄITUS

28. maist 3. juunini (v.a. lau-
ja pühapäev) kl. 9–22 saab ra-
matukogu aud. 292 (end. RVL-i
ruum) vaadata näitust raamatuko-
gusse saabunud uuematest võor-
keelsetest õpikutest. Need on pea-
miselt loodus- ja täppisteaduste
vallas ning programmeerimise
alalt.

Eriti oodatakse vaatama ja taga-
sisideks oma sõna ütleva õppe-
jõude.

ANALÜÜTILISE FILOSOOFIA SEMINAR,

mille kohta teatati 11. mai «Posti-
mehes», algab kolmapäeval, 29.
mail kl. 16 Tiigi 78 aud. 336.
Korraldajad toimikond

NIETZSCHE OOTAB!

Tellijatele on «UT» toimetuses
saada praegu veel III ja IV köidet
(mõnel tellijal on ka II raamat
saada).

EÜE

info ja perid on peahoone ruumis
208 (ettevalmistus-vastuvõetus.)
tel. 34 700 teisip. ja neljap. kl. 12–
14.

KÄSITÖÖNÄITUSELE!

Ülikooli kodunduskabinetis Tiigi
78–208 saab 27.–31. maini (kl. 12
–18) vaadata üliõpilaste käsitöö-
näitust.

ÕIENDAME PISUT

Üle-eelmises lehes on toimetajad
toimetanud nii, et Gustav Adolffi
monumendi platsi foto autoriks on
tehtud Tullio Ilomets. Tema on see
dildistanud küll, kuid pildid ved
valmis tegemata. Selle pildi tegi
hoopis ANDRES JOALA. Vaban-
dame.

HEA INIMENE,

kes Sa leidsid 9. aprilli õhtul pä-
rast OES-i koosolekut Toomel aja-
loomusemuse rõivistu juurest
naiste tualettruumist kraanikausi
lähedal hõbesõrmuse, palun tagasta
see mulle. See on mälestuse ja
ei too Sulle õnne. Tel. 93 289,
Helve.

TÜ KLUBIS

Reedel, 24. mail,
laupäeval, 25. mail ja
pühapäeval, 26. mail,
igal õhtul kell 21.

HOOAJA EELVIIMANE DISKONADALALOPPI!

HOOAJA LOPETUSEKS ÜLIKOOI KLUBIS ÜLEMAJA OODISKO

* PAIKESELOOJANGUST PAIKESETOUSUNI *

● Reedel, 31. mail kl. 22.21–
04.16-ni.
* Keskoõmõn — võib saada
pimedus.
* Jõuluvana tervitus suvekuudeks.
* Kõrged külalised — soolased
suudlused.
* Minimaalne riietus — maksimaal-
ne auhind.

● Laupäeval, 1. juunil kella

22.23–04.15-ni.
kl. 22.23 Sound keeratakse käima.
Klubis kummitab resonants.
kl. 24 Suures saalis keskoõpro-
gramm «Ei midagi ühist disko-
ga...»
Videoteegis jätkub segastel asja-
oludel diskotants.
kl. 00.30 Taas ülemaja diskotant-
sing. Pidupäasmed lähevad loosi-
misele ja välja jagatakse võidud.
kl. 01.30 Väsinud vahetatakse värs-
kete vastu ja sound saab 5 dB
juurde.
Baaris läheb jamaks
kl. 04 Hommikuvõimlemine. Lõdvad
äratakse, erksad saadetakse
magama.
kl. 04.15 Lõpp, lõpp, lõpp... Diskor
on ka inimesel

● Pühapäeval, 2. juunil kella

22.24–04.14-ni.
Iga päev tõuseb ja loojub päike
kordumatuna. Tule ülikooli klubisse
seda sündmust tähistama!
* Tantsime õõ läbi.
* Keskoõvapustus.
* Lahkumiskokteil.

Kuidas kehtestada ainesüsteem?

AINESÜSTEEMI EELISED

kursuste kaupa õpetamise ees on
olnud mitmel korral jutuks, siinko-
hal aga uuesti sellest, kuidas seda
süsteemi kehtestada.

● Esiteks on vaja ühist
alust õppetöö mahu arvestamiseks.
Reaalsele «abstraktse keskmise üli-
õpilase» töömahule (näiteks ühele
nädalale) vastav punkt on vist pa-
rem alus kui loengutundide arv.

● Teiseks tuleks täpsustada,
millistel erialadel üliõpilasi vastu
võetakse. Nimetaksin neid «sisse-
võtuerialadeks».

● Kolmandaks peab olema
selge pilt, milliseid kraade on või-
malik TÜ-s omandada ja kui kitsas-
tel erialadel neid välja antakse.
Nimetaksin neid «väljalaskeeriala-
deks».

Kui kraadideks on bakalaureus,
magister ja doktor, siis on ilmingi-
mata vaja, et need vastaksid vas-
tavatele rahvusvahelistele kraadide-
le. Olukorras, kus praegune TÜ
diplom tahetakse võrdustada ba-
kalaureuse kraadiga, võetakse meie
õpetajatelt sisuliselt võimalus as-
tuda aspirantuuri, st. sooritada
doktoriprogrammi mujal maailmas.
Ja mitte keegi maailmas ei hakka
arvestama seda, et Eesti doktori-
kraadiga inimene on pidanud tege-
ma rohkem tööd kui tema kolleeg
läänes. Sisuliselt võib-olla võrdsed,
kuid vormiliselt madalamat kraadi
ei hakata ka kunagi aktsepteerima.

● Neljandaks peavad juba
studeiumi alguses teada olema kõi-
gi kraadide väljaandmise tingimus-
ed. See tähendab seda, milliseid
õpinguid ja millises mahus peab
sooritama. Olulisel on põhieriala
mahud ja kohustuslikud kursused,
kõrval- ja üldained mahud. Järje-
korrale esitatavad nõuded olgu mi-
nimaalsed, sest hõlbed traditsiooni-
lisest järgnevussuhtest on haru-
harvad ja sel juhul tavaliselt pigem
positiivsed. Tuleb ju sel juhul pan-
na puuduvate teadmiste omandami-
sele tavalisest enam rõhku ning kes
sellega hakkama saab, on kiitmist
väär. Kui eelnevad kursused on
kraadinõuetes märgitud, küll siis
need ka ära õppida suudetakse.

● Viiendaks peavad olema
olema kõikide kraadinõuetele vasta-
vate loengukursuste annotatsioonid
ja vajaliku kirjanduse loetelu.

Küllatulek...

Ma ei kahtle selles, et Eesti
teaduse seisukohalt inventu-
ur on vajalik. Ma ei kahtle
ka selles, et Rootsist lähtuv eks-
pertsis võib anda õige suuniluse

Loomulikult reaalses mahus, st.
just niimelt vajalike raamatute
(peatükkide) loeteluna, mitte liht-
salt lähedase temaatikaga väärtu-
setute raamatute nimistu. Selle
punkti täitmine näitab heikeolu-
korda (või pürgimusi?) ja annab
aluse pakutava hariduse hindami-
seks!

● Kuuendaks peab olema
informatsioon kõikide loengu-
kursuste toimumise aja, koha ja
õpetajate kohta ilmingimata vähe-
malt semestri alguseks!

● Seitsmendaks tuleks
ülikoolis välja töötada kirjalike ek-
samite läbiviimise kord. Seda on
vaja subjektiivsuse vähendamiseks
ja ka kirjaliku väljendusoskuse
arendamiseks. Eksamite toimumise
ajad ja kohad peaksid teada olema
piisavalt varakult samuti nagu õpe-
plaanidki. Korduseksameid võib
korraldada aasta ringi, nii paar-
kolm korda aastas.

KÕIK EESPOOL LOETLETUD PUNKTID

sisaldavad endas nõuet avaldada
informatsiooni. Muidugi peab keegi
selle ka välja töötama ning kogu-
ma. Kuid see informatsioon (and-
med) muutub väärtuslikuks (tead-
misteks) alles siis, kui ta on kätte-
saadav! Kõik tuleks piisavas kogu-
ses ühiste kaante vahel avaldada
(va. ehk kursuste annotatsioonid,
mis olgu kättesaadavad teaduskon-
nas, kateedris, raamatukogus). Tar-
vis oleks VAHEMALT 200–300 ek-
semplari tingimuse, et enamik nen-
dest on raamatukogus kõigile kät-
tesaadavad! Oma sisseastumiseriala
raames peaks muidugi igalühel ole-
ma isiklik koopia.

Esimese üleminekuaasta jooksul
ilmugu kõikide kursuste kohta
jooksvalt, paralleelselt kursusega,
ka õppematerjal. Seda vähemalt
kaheks eksemplaris: üks kateedrisse
ja teine raamatukokku. Lihtsamal
juhul on selleks õppematerjaliks
üksainus õpik. Sel juhul on kulutu-
sed nende ostmiseks väiksemad,
loengukursusel esitatavad nõuded
selgemad ja ka kehva õppejõu pu-
hul teada, mida sellelt kursusest
oodatakse. Keerulisemal juhul on
tarvis paari õpikut, eriti hoolikalt
ette valmistatud kursuse puhul
koopiaid vajalikest peatükkidest või

korral väga kasulikke informatsioo-
ni, informatsiooni, mida saab pö-
rata kapitaliks. Aga mulle on vähe
sellest, kui mulle saadetakse üks-
nes ringkirju ekspertiisi nõuete
kohta ja antakse «lisaks» ainult
mõista, et alles rootslane saab aru,
mida me endast kujutame. Kui

artiklitest. Materjali kogumine
PEAB kuuluma õppejõu töökohuste
hulka ja ülikool omalt poolt peaks
leidma raha raamatute ostmiseks
või õppematerjali paljundamiseks.

Mis puutub üliõpilaste kohustus-
tesse ja aktiivsusesse, siis minu
isiklik seisukoht on niisugune, et
stipendiumeid tuleks jaotada taotle-
mise korras nii õppeedukuse (punk-
tide intensiivse kogumise) kui ka
majanduslikult raske olukorra alu-
sel.

KES KEHTESTAB TARTU ÜLIKOOI AINESÜSTEEMI?

Loomulikult sõltub kõik rektorist
ja tema meeskonnast! Olemine
OLEKS reaalse juba järgmisest, st.
1991/92. õppeaastast. Selleks tuleb
teaduskondadele kehtestada ühised
reeglid ja nõuda neilt nende täit-
mist. Eelpool mainitud punktide
alusel jääb teaduskondadele piisa-
valt mänguruumi ja siis sõltub ju-
ba tõesti iga eriala inimestest, kui-
das oma ülesannetega toime tulak-
se! Näiteks jääb teaduskondade ot-
sustada seegi, kui kergesti keegi
õppepunkte välja annab.

KUI õppetöö käiks antud nõuete
järgi, siis oleks ilmselt lihtsam ka
TÜ kui terviku struktuuriga seotud
küsimuste lahendamine. Sissevõtu-
erialad määravad ilmselt ära ise-
seisvate üksuste suurus. Edasine
koondumine teaduskondadesse ja
jaotumine allüksusteks on sel juhul
kas ajalooline pärand või tingitud
dünaamilisest vajadusest.

Kuna ainesüsteemist on juba töö-
poolest palju kirjutatud (tavaliselt
pooldaval), siis sooviksin artikli
lõpuks esitada üleskutse

DISKUTEERIDA

antud teemal. Väga sooviks kuulda
nende inimeste arvamusi, kellest
reaalselt sõltub TÜ lähitulevik.
Eelkõige ainesüsteemi kehtestamise
võimalikkusest ja võimastusest. Teg-
elikult seda, miks ei peaks olema
võimalik või miks see süsteem halb
on, ei olegi ma veel kuulnud. Võib-
olla oskaks keegi esitada vastuväi-
teid ning nii suudetaks peagi jõu-
da aja jooksul enamust rahuldavale
seisukohale. Ainult see aeg ei tohi
enam väga pikaks kujuneda!

JAAK VILO

meist saab arr ainult keegi teine,
mis garanteerib siis, et me suudame
õigesti täita seda, mis ta meile
soovitab? Ja mispärast peaks alles
Rootsist lähtuv ekspertsis kinnita-
ma, et Tallinna Ülikool tähendab
Tartu uut hävitamist?

PEETER OLESK

ÜLIKOOI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT MARGUS SANGLEPP

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruumid 240, 241, tel. 351 80. Tartu Trükkikoja trükk. Tartu, Ülikooli t. 19, III. «UT» ilmub reedel.

Tellim. nr. 1337. Tiraaž 2000.

Universitas Tartuensis

● MIS ON UNI-
VERSITAS? —
P. OLESK, 2. lk.

● INTERVJU
EDUSTUSE ESI-
MEHEGA, 3. lk.

● KÜLALISED
JYVÄSKYLÄST,
4. lk.

PROREKTOR PROF. HEINO SIIGUR

● Seni oli paika pandud kindel eksamisessiooni algus. Tõsi, sõltuvalt erialast oli see mõnel pool varem, mõnel pool hiljem. On see aeg kadumas ning üliõpilane leiab teadetetahvilt eksami kuupäevad, millest valib endale ise sobiva?

Tõepoolest enam ei saa rääkida ühisest sessiooni algusest. Teaduskonnad määravad selle endale ise. Teaduskonniti on algus erinev, nagu näiteks arstidel, ka bioloogidel-geograafidel jt. Kaks teaduskonda, ajaloo- ja filoloogiateaduskond ei ole enam üldse märkinud sessiooni algust, vaid ainult lõpu.

Minu arvates kujunebki edaspidi nii, et näiteks 1. veebruariks peavad olema tehtud sügissemestri asjad ja juuli alguseks (või varemgi) kevadsemestri omad.

Juba teist aastat ei ole meil enam ka niisugust kohustust, et eksameid peab tingimata sessiooni ajal tegema. Kui aine on läbi ja kui selles praktikumi ei ole, võib alati õppejõuga kokku leppida, millal eksam teha.

Inertsust on veel mõlemal pool, nii üliõpilaste kui õppejõudude seas. Üliõpilased on harjunud, et sessioon toimub sel ja sel ajal. Ka õppejõul on mugavam mitu päeva järjest eksamit vastu võtta.

Aga jah, miks ka mitte eksamite kuupäevad välja panna ja üliõpilane tuleb eksamile siis, kui ise tunneb, et nüüd tahab vastata. Üks vajab õppimiseks rohkem aega, teisele on aine väga huvitav ning läbivõtmine läheb kiiremini.

● TÜ nõukogu on vastu võtnud otsuse tasuliste korduseksamite kohta. Kuidas see protseduur peaks välja nägema?

Tasuliste korduseksamite kohta on olemas nii nõukogu otsus kui rektori käskkirj. Esimene korduseksam maksab 15 rubla, teine 25 rub-

la. Teine korduseksam on siis sisuliselt kolmas eksam ning tuleb teha komisjonile. See on ka ühtlasi viimane võimalus. Üliõpilasel tuleb vastav summa maksta kassasse, viia kviitung dekaanati ja sealt saab ta eksamilehe. Raha laekub teaduskonna stipendiumi.

● Kas võite kindlalt väita, et järgmisest õppeaastast veel õppemaksu ei tule ning et stipi saamine sõltub vaid igaühe enda tahtest ja võimest, seega hinnetest?

Tõenäoliselt õppemaksu ei tule, aga Ülemnõukogu eest ei otsusta prorektor ega rektoraat. Nii et endine stipi maksmise kord peaks kehtima ka sügisel. Kindlalt võin öelda seda, et ükskõik, missugune stipi maksmise kord ka ei oleks, eelisõiguse saavad igal juhul need, kes hästi õpivad.

IV KURSUSE AJAKIRJANDUSTUDENG MARGUS SANGLEPP

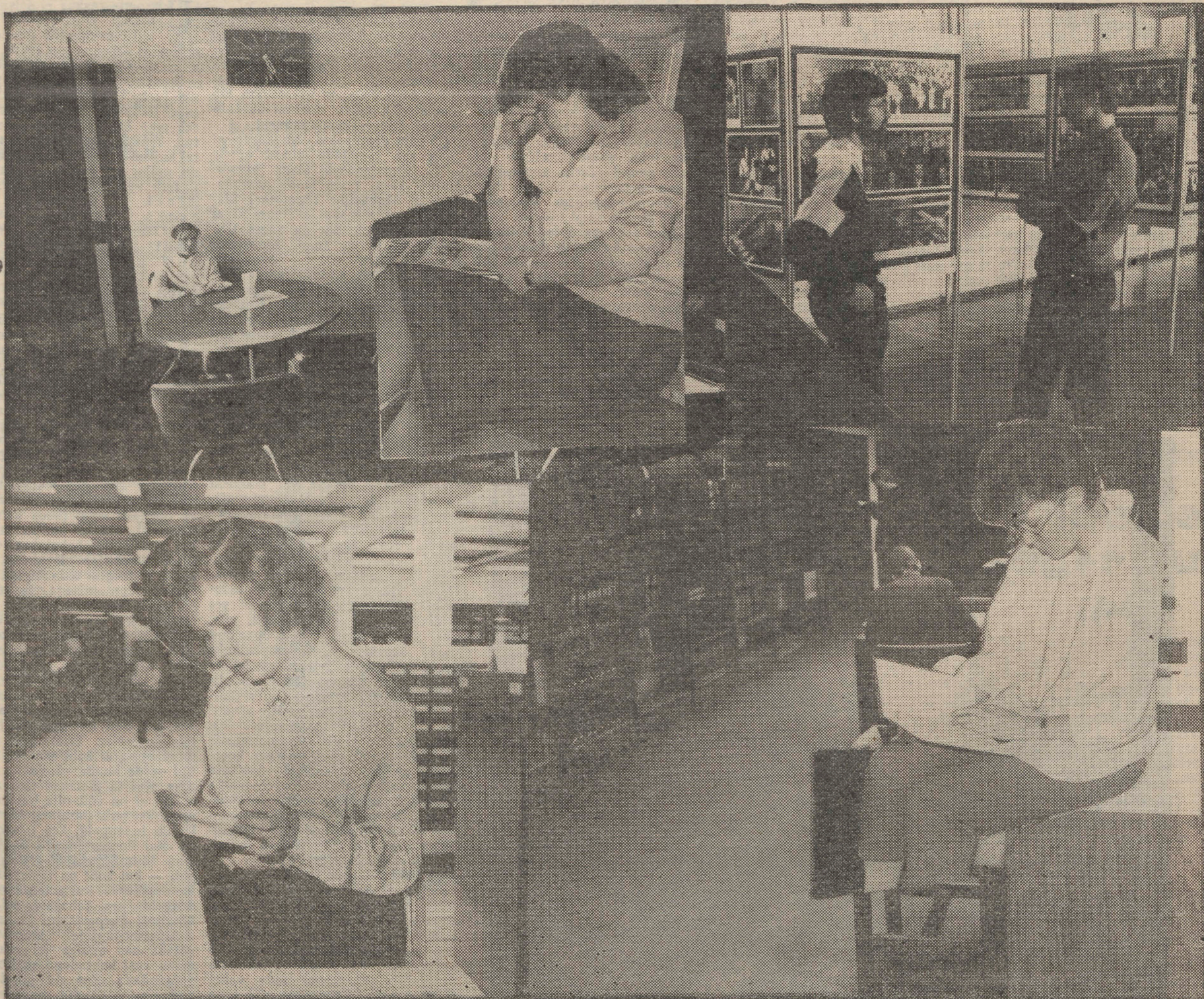
● Oled kirjutanud juba mitu kursusetööd. Kui vajalikud need ja millal on neid õige aeg teha?

Kursusetöö on vajalik igal juhul, kuigi võib-olla mitte sellises vormis nagu neid praegu tehakse. Kursusetööd võiks hakata kirjutama kolmandalt kursusele ja siis juba selle eesmärgiga, et viimasel üliõpilastele toreda diplomitöö kaante vahele saab. Enne kolmandat kursust peaksid tudengid tegema referaate, mis nõuaksid arhiivides, raamatukogudes jm. käe valgeks tegemist. Head tööd ei saa nõuda inimeselt, kes alles keskkoolipingist tulnud.

Juhendaja peaks olema aus ja usaldusväärne. Kirjutaja ja juhendaja peaksid tundma vastastikust sümpaatiat, muidu ei tule koostööst midagi välja.

Minule on kursusetöö tegemine andnud igatahes huvitavat materjali silmaringi avardamiseks.

(Järg 2. lk.)

(Algus lk. 1)

FILOLOOGIATEADUSKONNA DEKAAN
DOTS. JÜRI VALGE

● Kas filoloogiateaduskonnas on juba kirjalikele eksamitele üle mindud?

Kirjalike eksamite süsteem, mis tagab eksamite hajutamise ning igale üliõpilasele võimaluse koostada omaksamigraafik, on olemas praktilise eesti keele kateedri üliõpilastel. Seoses tsükililise õpetamisega on eksamite hajutus suurenenud märtsi lõpust juuni lõpuni.

Kirjalikele eksamitele on erialainete osas üle minemas vene filoloogia osakond (sellest sessioonist alates).

Eesti filoloogia osakonnas sooritatakse küll üksikuid eksameid kirjaliku töö vormis, kuid hajutatusest ja üliõpilastepoolse planeerimise võimalustest süsteemina siin rääkida ei saa.

Germaani ja romaani filoloogia osakond on seni truuks jäänud suuliseleksamivormile.

Konkreetselt probleemiks on paberi- ja ümbrikepuudus. Üldised probleemid on samad, mis kogu meie ühiskonnal: tähtaegade ignoreerimine (üliõpilasi on võimalik sundida tähtsusest kinni pidama, ebatäpsete õppejõududega pole praktiliselt midagi peale hakata), mahakirjutamine (= varastamine). Viimase vastu püüame võidelda loominguks küsimustega.

Oskamatus lugeda ja täita eksamite korraldamise juhendeid (kirjalikud eksamid võivad meil komplitseeritud oludes — mitu süsteemi korraga, stipendiumi määramine — õnnestuda vaid juhendite täpse järgimise puhul. Ka korraldajate poolt nõuavad kirjalikud eksamid oma aja täpset planeerimist pikaks ajaks ette. Tundub, et ei taheta siduda ennast lühiajaliste, kuid kindlate aegade, mis võimaldaks vabaduse ülejäänud ajaks; eelistatakse pikaajast määramatust.

RUUDULISES KLEIDIS EKSAMILE MINEJA

● Kas eksami ees on hirm?

On, aga ei tohiks olla. Vend õppis Soomes ja ütles, et seal minnakse eksamile siis, kui aine endal selge. Üliõpilase ja õppejõu vahel peaks olema teineteisele midagi andev kolleegide vestlus, mitte ülemvalitseja ülevaatamine stiilis «no mida te ka teate» või «minu loengus te ju ei käinud».

RIIGIEKSAMILT TULNUD DIPLOMAND P. I.

● Nüüd on lõpp käes, kas töökoha leidmisega oli raskusi?

Lõpp on käes, aga ära minna ei tahaks just nüüd, mil meie teaduskond ka ärkama on hakanud. Aga mis teha? Töökoha sain tutvuste kaudu ja kerge see polnud. Ennustan ette, et kui valitsus ei maksa haritlastele suuremat palka kui tööliste, siis ei lähe varsti enam keegi õpetajaks, muuseumitöötajaks jne.

● MARGUS SANGLEPA joonistus

Aine ja süsteem

Kahjuks kannab Eesti teaduskorralduse muutmist ülikoolikeskseks praegu märgatavalt alaväärne arusaam, nagu oleks meil siiani ülikooli liiga vähe ja seepärast tuleb neid ruttu juurde luua. Ega tulemuseks ole teaduse ning ülikõrghariduse decentralisatsioon heas mõttes, vaimsete keskustepaljus! Tulemuseks on ülikõrghariduse ja sellest inspireeritud teaduse inflatsioon, mis rahuldab tõusikutki ainult lühikest aega. Ülikoolide väljamõtlemine selle kujutletava vaimsushierarhia tipus, mille allosa algkoolist gümnaasiumini on tegelikult ju veel täitmata — see ei ole isegi mitte mäng. See on haigus, mille all hakkavad kannatama eriti need, kellele niisugused «ülikoolid» pärandatakse. Muidugi võib uskuda, et kui säärased ülikoolid tuletatakse TA seniste instituutide põhjal, siis teadus nende sisse oleks kohapealt võtta. Ent baashariduses teadusega tegelema hakkamiseks sõltuksid need õieti vaid post-graduate-stuudiumi pakkuvad

asutused ikkagi gümnaasiumi-haridust võimaldavatest koolidest ja kolledžitest mujal, ülikoolidest väljaspool. *Universitas* ei ei saaks need ülikoolid aga olla ühelgi juhul, sest TA instituudid on profileeritud ega kata hulga pealegi kokku kõiki *universitas* jaoks vajalikke aineid (matemaatika, slavistika jne.).

Ülikoolikeskne teaduskorraldus peab seega eristama, et on olemas vähemasti kaht tüüpi ülikooli — *universitas* ja profileeritud ülikoolid. Kuni sõna «kõrgkool» tulekuni eesti keelde ei olnud see teravaks probleemiks, sest «ülikool» tähendaski sinnani *universitas* Tartus. Sõna «kõrgkool», mida T. Erelti «Väike uudissõnastik» (Tallinn, 1989) seletab kui kõrgeimat õppeasutust: ülikooli, instituuti, akadeemiat, konservatooriumi; varem kõrgemat kooli, taandas üli-

koolilt tema universitaalsusele. Ülikooli kui *universitas* ega võrdstatud kõrgkoolide nimetamine ülikoolideks uusi *universitas* i muidugi ei loo, kuid ta lõhub kindlasti dünaamilist tasakaalu *universitas* e ja profileeritud ülikoolide vahel. Kui arvata, et see tasakaal oleks rikutud just *universitas* e kahjuks, siis on juba lihtne järeldada, et siin on peidul Tartu separatism ning kuna separatism ei ole vähem ohtlik kui monopolism, siis ongi õige, kui profileeritud ülikooli saab palju. Kuid see tasakaalu rikkumine tuleb kahjuks kultuurile Eestis teravikuna, sest *universitas* toidab kultuuri alati rohkem kui profileeritud ülikoolid kokku.

Samas peaks eelnevalt olema selge, et «ülikoolikeskne teaduskorraldus» ei tähenda alltekstis üldsegi mitte «*universitas*»-keskset teaduskorraldust või «Tartu-keskset teaduskorraldust». See tähendab hoo-

piski õpetamisest lahutatud teaduse konversiooni teaduseks, mis õpetab ja mille kasutegurit hinnatakse õpilaste kvaliteedi järgi. Üleminek ainesüsteemile, mille korral lõpetatud spetsiaalsus on määravam kui lõpetatud kursuste arv, on üks niisuguse konversiooni astmeid.

Seda üleminekut omakorda ei saa taandada ainult ainetest astendamisele alam- (*approbatur*), kesk- (*cum laude approbatur*) ja ülemastme (*laudatur*) ulatuses. Isegi siis, kui mistahes ainet loetakse rangelt ühe ja sama teaduskonna piires (näit. bioloogiat ainult bioloogidele) — isegi siis tooks üleminek ainesüsteemile kaasa konflikti õppejõu koormuse arvestamise senise tavaga. Ent on aineid, mida tulebki lugeda mitmes teaduskonnas — keeled, matemaatika, füüsika, keemia, bioloogia, ajalugu, pedagoogika, psühholoogia, filosoofia. Kui nüüd iga teaduskond saaks oma keele, matemaatika jne. õppejõud, siis mis moodustaks nende koormuse — kas uurimistöö näit. matemaatilise lingvistika valas või kõikidele humanitaaridele tarviliku arvutivaldamise ja statistika-tundmise õpetus või hoopiski järeleaitamine gümnaasiumi-matemaatikast ülikooli-matemaatikasse? Ükski lahendus ei ole perspektiivne! Kui aga jääb alles, et muist aineid loetaksegi teaduskonnast välja, siis mille arvelt kehtestatakse teaduskondades ainesüsteem? Kui teaduskonna-välise või eriala-«välise» ainet arvelt, siis, kust saavad nende ainet õppejõud oma koormuse? Kohustuslikuks muudetud ainet õpetamisest tekkinud koormus «õigustas» õppejõude. Ei olnud tähtis, kas aine on erialaliselt põhjendatud või mitte (näit. NLKP ajalugu hambaarstidele), küll aga oli tähtis, et koormused oleksid suured, sest suurem koormus andis ettekäände taotleda täiendavat kohta või vabandada puhtuurimuslikku ahtrust. Ainesüsteemi korral kalduatakse teaduskonna-väliseid aineid soovima võimalikult vähe (või jälle üksnes individuaalplaani ulatuses).

Niisiis — mis saab koormustest? See küsimus jääb kummitama ka sel juhul, kui ainesüsteemi kehtima hakates kinnitatakse, et ametlikult ei tehta vahet, kas loengutel käibki ainult üks tudeng või on kuulajaid «keemia ringi»-täis. Eksamitel seda vahet enam ei varjal. Lahenduse võib tuua see, kui õppejõu koormuses seatakse esikohale uurimusliku töö intensiivsus ja tõmmatakse selge vahe,

mis on kohustuslik lektorikursus (ning kui palju neid on), mis aga kesk- ja ülemastme kursused.

Ülesande raskus ei seisne kummatigi mitte selles, kuidas uurimusliku töö intensiivsust määrata. Küsimus on muus, nimelt selles, kumba tegelikult kaitstakse — kas õppejõukohtade arvu praeguses Tartu Ülikoolis või nendel kohtadel töötavaid isikuid. Et isik kaitseb oma kohta, see on juba kogutud. Kuid ei ole sugugi selge, millal kaitseb isik oma kohta aine kaudu, millal aga kaitstakse ainet isiku ja talle vajaliku koha kaudu. Üleminek ainesüsteemile peaks tähendama, et dikteerima hakkab erialaliselt ja teaduskondlikult põhjendatud ainetest struktuur, mille hoiab koos õppetoolide ning aineinstituutide süsteem. Pedagoogiline autonoomia realiseeritakse selle süsteemi raames, tema toel. Järelikult tuleb hakata määratlema erialasid, nende sisulist ja nende omandamise ulatust. Eriala ei saa koosneda ainult ühest aineist ülemastme ulatuses, eriala saab koosneda püramiidist, mille tipus on ülemastmes omandatud aine. Töö selle ainega peab moodustama stuudiumi põhisisu. Kui aga aine perspektiivsuse asemel on määrav hoopiski olemasoleva õppejõu koht (koos kohajärgse palgaga), siis ei maksa imetada, kui esmajoonel hakkatakse tegelema igale nimekirjas olevale akadeemilisele kolleegile teda õigustava õppeaine nuputamise. Ja sel juhul on nominaalne koormus selgesti tähtsam kui aine põhjendatus.

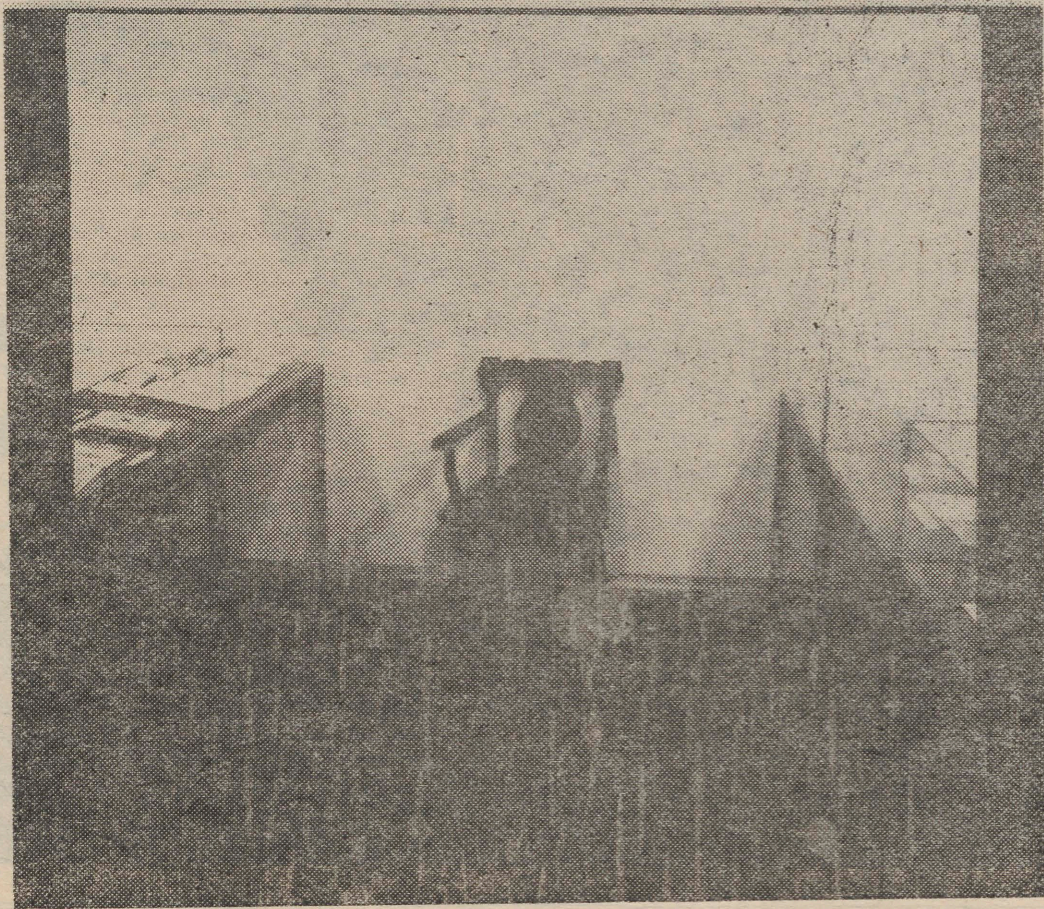
Eriti käib see uute kesk- ja ülemastmes võimalike ainet kohta, mida kandvad õppetoolid ning dotsentuurid nõuavad põhjendamist nii siis, kui nad luuakse täiesti iseseisvatena kui ka siis, kui nad läheksid aineinstituutide koosseisu. Erialaaliliselt määratletud õppejõu koht võib olla täidetud osade kaupade või jääda vakantsiks. Kui ta jäetakse täitmata, siis ei loe, et on võib-olla haritudki inimesi, kel pole parajasti tööd või et leidub tudengeid, kes tahaksid sellel alal õpetust saada — koht on kuni täitmiseni tühi. Ning vastupidi — kui koht on täidetud, siis ei loe omakorda, kui pole parajasti tudengeid, kes tahaksid sellel alal kindlasti ülemastmeni jõuda.

Aineinstituutide moodustamine võtaks ses suhtes teravusi vähemaks, sest kohtadega saab siis manööverdada. Ent sel juhul kalduvad aineinstituudid muutuma tähtsamaks kui õppetoolid.

PEETER OLESK

29. mail 1991 Tähtveres

EINAR TIITSU foto

● Tühi õppetool ja raamatud muuseumis klaasi all...

Valitsuse veerg

27. mail

kogunesid rektori juurde TÜ valitsuse liikmed, et veel kord arutada teadusekspertiisi seotud küsimusi. Peaministri 2. aprilli korralduse järgi peaksid teaduskonnad selle läbi viima juba 15. juuniks. Rahvusvaheline ekspertiis on tekitanud mitmesuguseid küsimusi (vt. ka kolme viimast ülikoolilehte). Kas ülikoolil on õigus keelduda valitsuse korralduse täitmisest? Kas keeldumine mõjutab lisafinantseerimist? Kas niisuguse ekspertiisi läbiviimine annab midagi kasulikku? Jne.

Rektor arvas, et ülikoolis ei saa edagi käskkirjaga ekspertiisi läbi viia sundida, täpselt samuti nagu saa käskkirjadega teaduskondi liita ega lahutada. Tulemuseni peab jõudma läbi sisemise veendumuse. Arstiteaduskonna nõukogu oli otsustanud ekspertiisiga mitte nõustuda. See ei tähenda veel keeldumist. Teaduskonnad avaldasid soovi ekspertiisi aega pikendada, sest praegu ei ole üldse arvestatud kõrgkooli eripära, st. eksamissiooni aega. Ülikool pöördubki TA poole taotlusega lükata ekspertiisi edasi aasta lõpuni. Seda ekspertiisi on soovitud teha Rootsi teadlased. Nüüd olevat neile tekkinud ka konkurendid — USA pakkuvat oma kulu ja kirjadega teadusekspertiisi 7 aasta jooksul.

Aastate jooksul on ülikoolis esitatud sisukaid ja mahukaid teadustöö aastaaruandeid, mis on vormistatud peaaegu samamoodi nagu nõuab ekspertiisi küsimustik. Arvati, et ekspertiisi läbiviimisel võiks tugineda just nende materjalidele, millele välditakse allüksuste koostamist lisaruannete koostamisega.

Valitsuses otsustatu kohta saadeti TÜ poolt kiri Eesti Teadusfondi Nõukogu esimehele akadeemik Peeter Saarile.

Valitsuse järgmine koosolek on 4. juunil, TÜ nõukogu 7. juunil. V. S.

Konspekt

Kui ülikool ei osale ekspertiisis, siis:

1. ignoreerib VALITSUSE otsust,
2. luuakse Tallinna ülikool,
3. kärbitakse ülikooli baasfinantseerimist,
4. jääb ilma grantidest,
5. paratamatult arvatakse, et ülikool pole konkurentsivõimeline.

sest:

EESTI ON VAIKENE JA VAENE maa, kes ei saa kulutada raha kalliste, olgugi perspektiivsele projektidele.

Sellepärast:

1. tuleb osaleda ORGANITES, kus raha jagatakse,
2. leida NEED, kes kulutatud rubla kohta kõige rohkem kasumit annavad, või lubavad anda.

Selleks:

kutsuda välismaalt OBJEKTIIVNE KOMISJON, kes sikud lammastest eraldada oskaks.

Süü moraali:

mida rohkem aruandeid, seda selgem pilt — nagu muistegi.

Väikeseks lohutuseks:

ega's rootslased Tartu Ülikooli küll nüsima hakka. See rohkem Tallinna meeste huvides!

Konspekteris ja tegi asja endale selgeks TULLIO ILOMETS

Müüa

Ülikooli aianduskooperatiivis «Kodu» (Sanatooriumi t.) on müüa aianduskruunt nr. 63 (koos aiama ja garaaziga).

Täpsemad teateid saab Viive Aasmäelt Kaunase pst. 24—15 õhtuti tel. 3 20 55.

Ametiühingukomitee

Pool aastat edustust

INTERVJUU ANNAB TÜ ÜLIÕPILASKONNA
EDUSTUSE ESIMEES
ANDRES REKKER

● Edustus on tegutsenud vaevalt pool aastat, Sina esimehena üpris vähe aega (aseimehena küll algusest peale). Kuidas siis edustus elab?

Hästi.

● Aga ikkagi, täpsemalt.

Näiteks on üheks igapäevaseks tegevuseks

ÜLIÕPILASLAENU

dokumentide vormistamine. Alguul tuli 80—90 inimest päevas, nüüd on asi normaliseerunud, tuleb umbes 10 inimest. Ka pank pani algul meile kõva pöntsuga sellega, et muutis laenu andmise pabereid. Sellest saime teada kaks päeva enne laenu andmise algust ja kõik meie valmis trükitud paberid läksid prügikasti. Tekkis väike takistus. Igaüks sai ainult ühe blanketi ja pidi ise juurde paljundama. Nüüd on kõik olemas ja peaks jätkuma selle aasta lõpuni. Trükkulude katteks võtame igapähe ühe rubla.

● Kui palju on laenu võetajaid olnud?

Ligikaudu 400 inimest. Esimesed kaks-kolm päeva oli tõeline buum.

● Kui palju keskmiselt laenu võetakse?

2000 rubla. Kõik võtavad maksimumi. Suurem osa on lõpukursustelt. Kui I kursuse tudeng võtab 2000 rubla laenu ja kavatseb kuus aastat õppida, siis tuleb tal tagasi maksta peaaegu 11 000 rubla.

● Kui palgad muutuvad ehk suuremaks...

Kui palgad muutuvad, kui rubla väärtus langeb... Kõik on sõnades, kui... Aga praegustes oludes ei suudaks üliõpilane seda summat pärast lõpetamist tagasi maksta — 8000 rubla nelja aasta jooksul, see on 500 rubla kvartalis.

● Te annate välja ka RAHVUSVAHELISI ÜLIÕPILASKAARTE.

Nendega on kõige hullem see, et me ei tea, kui palju nad kusagil kehtivad. Et piletid saime Moskvas, siis oleme püüdnud sealt uurida, aga ei midagi... Mitmete firmadega on nii, et peab ise üle pärima ja peale käima, näiteks «Inturistis». «Aeroflot» nõuab mingit lisakirja. Kindlasti kehtib see kaart «Estline»is, «Marseris» («Georg Ots», «Tallink»), ainult et igal pool

on isesugune hinnaalandus. Päriskindlasti ei anna rahvusvaheline üliõpilaskaart soodustusi Rumeenias ja Albaanias.

● Seega tuleb ise igal pool järele uurida. Aga muuseumid jm.?

Välismaa muuseumidesse saab kindlasti odavamalt. Millegipärast pole neid soodustusi kahjuks kusagil välja pandud.

● Palju pileti soovijaid on olnud?

700 ringis. Paarsada saame veel välja anda.

Sis oleme tegelnud veel niisuguse õnneasjaga, nagu

ABIPAKKIDE JAOTAMINE.

Oli Saksa abi, nüüd tuli Ameerika abi. Ühe kotitäie sorteerisime juba prügikasti, s.t. viisin tagasi.

● ???

Kingitud hobuse suhu tavaliselt ei vaadata. Oli, mis ta oli. Lasteriideid oli nendes vähe. Et üle poole oli täiskasvanute riideid, siis olime sunnitud lihtsalt silmad sulgema ja panema inimestele kotti täiskasvanute riided teadmata, kui suured need täiskasvanud on. Nii võis juhtuda vallasemale meestesärk jms.

● Mis siis ikkagi ära viisata tuli?

Näiteks katkiste põlvedega püksid, mingid vanad krimpelenkleidid täiskasvanutele jne. Need saatsime kõik laiali saatnud inimesele tagasi. Ameerika saadetiis oli ka väga korralikke esemeid, aga neid on nii vähe, et need anname vist kõik 3-lastelisele üliõpilasperedele.

● Palju neid ülikoolis on?

Kümme-kolm peret, nii palju kui oleme teada saanud.

● Palju on üldse ülikoolis lapsi?

Oleme püüdnud koostada ÜLIÕPILASTE LASTE REGISTRI.

Ülikoolis puuduvad täielikult laste andmed. Neid saab küll teada raamatupidamisest, kuid pole nimesid jne. Register on valmis umbes 60 protsendi ulatuses. Andmed on ligi 400 lapse kohta, üldse peaks neid olema 600 ringis. Kui meil on täpsed laste andmed, saame paremini reageerida ka toetuste ja abi andmisele ning mõistlikumalt jagada.

● Kas ei peaks ka teadus-

kondades oma üliõpilaste laste andmed olema?

Sügisel saadame kindlasti dekanidele sellekohase palve.

● Mida oleks vaja selleks, et välismaa abi läheks tükikesse?

Kastid peaksid kinnised olema. Mida vähem inimesi on sellest üle käinud, seda parem. Sellepärast, et oleme pakkidest leidnud ka NL esemeid, nagu näiteks slaavi tähtedega pudipõll jt. Meid ei ole otseselt keegi süüdistanud, et oleme midagi kõrvale pannud, aga ütlemist on tulnud. Arvestades praegust olukorda, võiks lastele olla ikka korralikke, vajalikke esemeid. Nendes suhtume jaatavalt. Et meid neegritega ühele pulgale asetatakse, sellesse subttu küll eitavalt.

● Olen kuulnud arvamusi, et mõnigi püüab endale heategevusega nime teha, heategemine ise on tagaplaanile jäämas.

Minu meelest puudub meil see kiht inimesi, kes on Läänes olemas ja tegelevad heategevusega. Need on väga rikkad inimesed, kes ei saa heategevuses lubada endale midagi juhuslikku. Kuna meil see kiht puudub, tekib jälle üks kiht inimesi, kes tegelevad jaotamisega.

Kui nüüd tuleb suurem Ameerika pakkide kogus, püüame teha paremini. Proovisime küll teha õiglaselt, jagasime enne pakkidesse, aga ei tulnud suurt välja.

● Nii. Mis veel aktiva poole läheb?

Oleme teinud transpordiministeeriumile koos EPA, TTÜ ja TPedl-ga AVALDUSE SUVELGI ODAVAMALT SÕITA

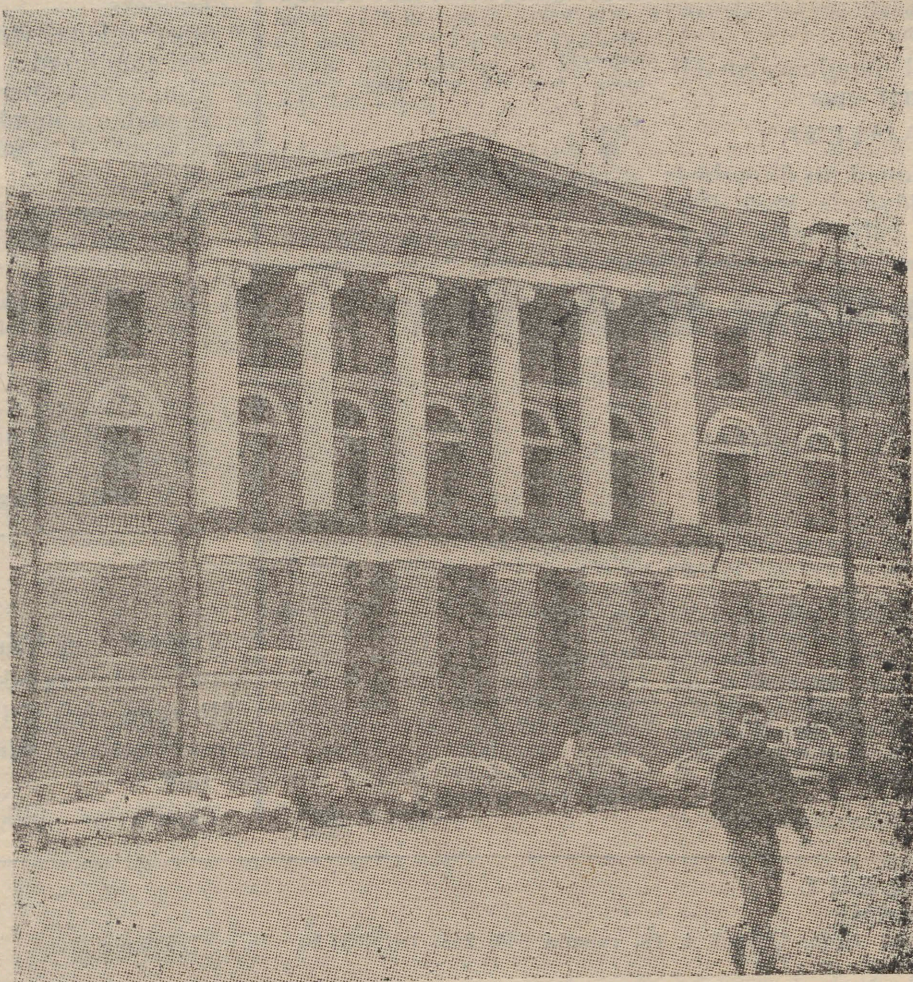
saamiseks. Ministeerium ei ole sellele vastata suvatsenud.

Talvel saatsime Teaduste Akadeemiale, Kultuuriministeeriumile ja Haridusministeeriumile kirja selle kohta, et üliõpilased saaksid

MITMESUGUSTEST KURSUSTEST OSA VÕTTA POOLE HINNAGA.

Ainukesena vastas ja üsna kiiresti Teaduste Akadeemia, kes saatis ringkirja ka oma allasutustele. TA suhtus meie ettepanekusse väga positiivselt ning soovis omalt poolt üliõpilasi rohkem teadustöösse haarata. Haridusministeerium ega Kultuuriministeerium ei ole reageerinud.

(Järg 4. lk.)

● Helsingi ülikool — üks meie meelisülikooli.

Tänu

Eile täitis 80 aastat filoloogia-kandidaat ASTA VESKI sünnist. Rektori käskkirjas on õnnitlused ja tänu kauaaegse õpetajatoe eest. Ülikoolipoolsete õnnitlustega ühineb ka ajalehetoimetuse, kes tänab Asta Veskit selle tähelepaneliku töö eest, mida ta on teinud paljude, paljude aastate vältel oma kõrgkooli ajalehe korrektuuri lugemisel.

***

Kauaaegse laitmatu töö eest avaldas rektor tänu varustusosakonna töötajale HILDA POLTSAMAAL. 60. sünnipäeva puhul pälvis õnnitluse ja tänu pikaajalise kohusetundliku töö eest raamatukoguhoidja LIA URBA.

Haridusministeerium avaldas tänu üldhariduskoolide ajaloopäevade ettevalmistamise ja korraldamise eest TÜ õppejõududele professoritele JÜRI ANDILE ja SULEV VAHTRELE, dotsent ALLAN LIIMILE ja TONIS LUKASELE.

Tuhandene stipp

Sedamööda, kuidas meil laieneb heategevusliikumine, kasvavad ka klubide-ühingute võimalused inimeste abistamiseks. Nii otsustaski Tartu Lions-klubi asutada 2 tuhande rubla stippi üliõpilasperede toetuseks ja nende vaba enesearendamise soodustamiseks. (Statuut ilmus nii TÜ kui EPA lehes.) Klubi maikoosolekul oli meil valida nelja pere vahel, kelle esitajaks korp. «Ugala». Otsustasime Ave ja Tiit Jürimäe, majandus- ning keemiatudengi kasuks. Teine tuhat anti LC Tartu esimesel sünnipäevapeol epakatele Imbi ja Hindrek Smidtile.

Uuesti jutuga ülikooli juurde tulles tasub teada sedagi, et väga aktiivselt ja edukalt kandideeriti Lions-liikumise poolt pakutud Soomes, Norras, USA-s ja Jaapanis toimuvasse noorsoolaagritesse. Onne oli ka emadepäeva loteriil, kus peavõidu «Vjatka» võitis ülikooli töötaja.

MADIS LIGI

5 Soome stipendiumi

Tartu Muinsuskaitse Ühenduse kaudu on ülikooli jõudnud teade, et Soomes pakutakse viiele üliõpilasele stipendiumi. Need peaksid olema jurist, matemaatik, arst ning 2 kaubandus-turundusspetsialisti. Stipendiumid on mõeldud neile, kes hakkavad oma õpinguid lõpetama või kirjutavad juba diplomitööd. Stipendiumi antakse 2—3 aastaks, mille jooksul on 4—5 korda praktikaperioodi (korraga 2—3 kuud Helsingis). Stipendiaatidelt eeldatakse uurimistööd oma erialal.

***

Soovijail palutakse läbi astuda Tartu Muinsuskaitse Ühendusest (tel. 3 22 63, kl. 14—18). TMÜ asub peahoone vastas Ülikooli 15, II korrus.

Lisateavet võib saada Helsingist tel. 358-0-601 685. Oy Raud Publishing Ltd.

Stipendiumi soovijail palutakse endast märku anda kuni 10. juunil.

Kolm meest Jyväskyläst

tuli esmaspäeva hommikupoolikul nõukogu saali oma ülikooli sisemist poolt avama. Need olid prorektor prof. KARI SAJAVAARA, kes on ka inglise keele kateedri juhataja, valitsuse juhataja JUHO HUKKINEN ja arenduskeskuse juhataja ERKKI TUUNANEN. Teemadeks JY struktuur, eelarve, kõrgkooli tulemuslikkuse hindamine.

● JY struktuurist. JY kasvavälja-õpetajate seminarist eelmise saajandi keskpaiku. Ligi paarkümmend aastat oli Jyväskylä seminar ainus soomekeelne pedagoogide ettevalmistuspaik Soomes. 1934 muudeti seminar pedagoogiliseks kõrgkooliks. 1966. aastal nimetati õppeasutus Jyväskylä Ülikooliks.

Praegu on selles 5 teaduskonda: 1) pedagoogikateaduskond, 2) humanitaarteaduskond (keele-, ajalugu, kunsti- ja kultuurierialad),

3) sotsiaalteaduste teaduskond (ühiskonnateadused, psühholoogia, majandus, filosoofia), 4) matemaatika-loodusteaduskond (matemaatika, füüsika, keemia, bioloogia), 5) kehakultuuriteaduskond. Lisaks neile on veel pedagoogika uurimisinstituut (tutkimuslaitos), kaks keeltekeskust, arvutuskasutus, täienduskeskus, keskkonna uurimiskeskus jt.

Üliõpilasi on 8000 ringis. ● Kõrgkooli tegevuse tulemuslikkuse hindamisel peavad soomlased oma sisemist hinnangut olulisemaks kui väljastpoolt antut. Eri-ist töötajate aparati selleks ei peeta, igaüks teeb arve- ja arupidamisi oma töö kõrvalt, või siis õieti, tööd tehakse selleks, et oleks ka tulemusi. Külalised ütlesid, et sageli on hindamise protsess tulemuslikum kui hindamine ise. Ja kui seda tehakse ausalt, kujuneb see

samuti õppimisprotsessiks.

Jyväskyläsed viibisid Tartus kaks päeva. Uudistati ülikooli all-asutusi ja tehti ka ringsõit Lõuna-Eestis. Emakeeleõpetuse koolituse osakonna lektor Paula Sajavaara pidas filoloogidele loengu «Kirjutamine kui protsess».

JY on üks meie ülikooli lepingu-partneritest Soome ülikoolide seas. Koostöösidemed on olnud ammust aega. Omalaadne koostöö oli 80-ndate aastate lõpupoole isegi kahe kõrgkooli ajalehtede vahel. Sai ju siis välismaistes väljaannetes kirjutada vaid Moskva vahendusel. APN-i vahendusel tõlgiti ja edasitati TÜ-d tutvustavad materjalid JY ajalehele ning TÜ erileheküljed ilmusid seal mitmel aastal. Ülikoolileht tutvustas omakorda JY üliõpilaselu (need materjalid jõudsid kohale muidugi otseteede pidi).

Pool aastat...

(Algus 3. lk.)

● Kas üliõpilased saavad VALGE

ÜLIÕPILASMÜTSI?

Oleme seda asja ajanud ettevõtetega. Tekli valmistamine on kalilis lõbu ja soovime sedagi odavamalt saada. Seda on vaja toota massitiraažis tuhandetes, sest valgele mütsile tahavad üle minna ka EPA, TTU ja TPEDL.

● VALISSUHTED?

Kõige rohkem oleme suhelnud Skandinaaviamaade ülikoolidega. Lundi Ülikooli üliõpilaskond korraldas TÜ üliõpilaskonnale

ÕPIKUTE KORJAMISE, mis läks küllaltki hästi. Saadi erinevate teadusharude inglise-, prantsuse- ja saksaakeelseid õpikuid. Need peaksid siia jõudma Lundi Ülikooli abiga. Rootsi keelseid on ka.

● Müüa?

Seda ei tea. Opikud paneme vist raamatukokku avariifilile kohapeal lugemiseks, osa võib-olla ka teaduskondade raamatukogudesse.

● Oled olnud kursis edustuse valimistega, edustuses endas algusest peale.

MIDA ARVASID EDUSTUSE TÖÖST SIIS JA MIDA NÜÜD?

Alguses mõtlesime, et jätame täidesaatva ja seadusandliku võimu ühte, aga nüüd oleme jõudnud arusaamisele, et need tuleb siiski lahutada. Ei saa ise vastu võtta otsuseid ja ise kohe ka täitma hakata. Lootsime, et palgalisi inimesi ei ole vaja, teeme entusiasmist, aga tööd on küllaltki palju. See nõuab vähemalt kahe-kolme inimese pidevat kohalolemist, pidevat rabelemist, Tallinnas käimist. Ülikool eraldas meie palgalise sekretäri kohta, kes ei ole edustuse liige.

● Ise oled keemiatudeng, aga praegu siis sunnitud akadeemilisel puhkusel.

«Kõos abiesimehe Kaarel Tarandiga oleme mõlemad akadeemilisel puhkusel. Finantssekretär Karli Lambot läks samuti. Kahte wankrit korraga vedada ei jõua.

● Te saate edustusest head töökogemused, mis hiljemgi kasuks tulevad.

Välismaal annab vahepealne töötamine küllaltki palju eeliseid töökoha saamisel. See näitab, et inimene on suutnud midagi ära teha.

● Paar nädalat tagasi õnnestus tutvuda Helsingi Ülikooli üliõpilaskonna kahe maja, söögipaikade, ajalehe ja palju muuga. Kui vaene on sellega võrreldes meie üliõpilaskond?! Mida suudate VANA ÜLIÕPILASMAJAGA ette võtta?

Vabariigi ajal oli üliõpilasmaja antud ülikooli poolt üliõpilastele tasuta kasutamiseks. Seal olid üliõpilaste söökla, lugemislaud, akadeemiliste organisatsioonide ruumid ja mõned teadusseltside ruumid jm.

Oleme mõelnud, et kuna hinnad pidevalt kasvavad, ehk suudame siis saada ülemnõukogult või valitsuselt üliõpilaste toidule dotatsiooni ning muuta üliõpilaste söögipaigad kinnisemaks ja odavamaks. Tiptunnil on rahvast väga palju ning üliõpilane ei jõua oma vaheajal süüa.

Kohvikus võiksid olla ka temaatilised õhtud, muusika jm. Sellele oleme mõelnud, aga ei ole veel jõudnud teha.

● Mujal maailmas on üliõpilaskonnal oma

AJALEHT.

Eestis ilmuvad nii üliõpilaste kui õppejõudude lood ühes kõrgkooli väljaandes. Nii ei

jõua praegused toimetused põhjalikumalt käsitleda kumbagi poolt. Minu meelest oleks tarvis omaette üliõpilaslikku ja ka iganädalast ülikooli info ja probleemidega väljaannet.

Oleme proovinud «Üliõpilaslehte» taastada, kuid see on jäänud akadeemiliste organisatsioonide eralõbaks. Ilmusid paar tavalist numbrit ning «Sakala» ja «Filiae Patriae» erinumbrid. Leht andis kahju- mit, pahehi hind tõusis. Oma lehte oleks vaja, aga ei ole raha.

Selleks semestriks sai edustus ülikoolilt 10 000 rubla. Oleme püüdnud isegi oma kantsleikulusid (paljundus, heli, faks, telefon) kokku hoida, samuti muid pisikulusid. Edustuse liikmetest keegi pal- ka saanud ei ole.

Ilmselt oleks vaja nagu mujalgi, kehtestada üliõpilaskonna

LIIKMEMAKS.

● Kui suur see võiks olla?

Võib-olla 1–2 rubla kuus, aga see tuleks õppeaasta algul ära maksta. See ei ole vist suur, kui jätta kaks jäätist ostmata. Aga sügisel tuleb ka teisi makse nagu näiteks üüri maksta.

● Siit kohe küsimus suhetest

ÜHISELAMUTEGA.

Kaks edustuse liiget on TÜ väikeettevõtte «TÜ Üliõpilasküla» nõukogus (üldse on nõukogus 6 liiget). Meie käes on pereühisellamu kohtade jaotamine, teistes jagavad kohti teaduskonnad.

● Kas

SUVEL

tasub edustusest läbi astuda? Kindlasti. Keegi on ikka kohal. Ainult et lõpetajad ei pruugiks lah- kumislehele ametiühingu allkirja meie käest küsima tulla. Igaüks võiks selle ise lehe peal maha tõmata.

● Aitäh intervjuu eest ja jõudu üliõpilaste eest seis- misel!

VARJE SOOTAK

Uuest õppeaastast ühikaüür 2 rubla kallimaks?

● EESTI HINNAAMET PROTESTIS TÜ ÜHIKATE ÜÜRI 7.50 KUUS ●

Eesti Hinnaamet protestis ühika-üüri, mida mõõduval õppeaastal ülikool tudengitelt nõudis, ütles UT kirjasaatjale väikeettevõtte «Üliõpilasküla» direktor Ilmar Roots. Hinnaamet leiab, et tudengitelt ei tohi võtta rohkem kui 2 rubla kuus. Nii tehakse praegu näiteks TTÜ-s.

Väikeettevõtte juhtkond ei ole sellise otsusega nõus, sest ka praegune 7.50 ei kata kõiki kulutusi: koht ühiselamus maksab praegu vähemalt 50 rubla kuus (TTÜ-s

1. Rootsi sõnul 60 rubla). Seetõttu peab 1. Rootsi arvates uuel õppe- aastal üür olema vähemalt 10 rubla kuus.

Ülikooli juhtkond pöördub Eesti valitsuse poole, et viimane aksepteeriks ühiselamutes hotellirežiimi kehtestamise, mis ühest küljest lubab üüri tõsta, teisalt ei pea tudengeid ühikasse sisse kirjutama. Et see küsimus on seni lahendamata, pole ka mingit selgust üüri as- jus.

Kui valitsus hotellirežiimi õigeks

ei pea, tuleb kõik praegu 1. kursust lõpetavad tudengid sügisel uuesti sisse kirjutada. Muu hulgas tähenda- dab see üliõpilastele üsna ülearust 3-rublalist väljaminekut passiamet- niku töö eest, sest 1. Rootsi sõnul keegi teine seda kinni ei maksa.

Arvestades meie eestivabariiklik- ku olukorda, on vist üsna lootusetu oodata, et üüri tõusmise järel ka elu-olu ühiskodudes paremaks lä- heb. Seda enam, et usaldusväärsetel andmetel on väikeettevõtteil «Üliõpilasküla» raha otsas. Lõpmat- tusest ei saa aga tudengeid depri- meerida (masendada), sest ajaloo- st teadaolevalt on üliõpilased väga võimas ühiskondlik survegrupp. Üli- õpilaste ülestõusu maksaks karta isegi Eesti valitsusel.

URMAS LOIT

Lõpuaktused

Biol.-geogr.tk.	T 18. juun. kl. 14
Õigust.	K 19. juun. kl. 12
Filol.tk.	N 20. juun. kl. 12
Ajaloot.	R 21. juun. kl. 12
Majandust.	R 21. juun. kl. 15
KKT	K 26. juun. kl. 11
Matem.	K 26. juun. kl. 14
Füüs.-keem.tk.	N 27. juun. kl. 12
Arstit.	R 28. juun. kl. 14

TÜ KLUBIS

HOOAJA LÕPETUSEKS ÜLIKOOLI KLUBIS ÜLEMAJA

ÖÖDISKO

* PAIKESELOOJANGUST PAIKESETOUSUNI *

Reedel, 31. mail kella 22.21–4.16

* Kesköömöön — võib sa- buda pimedus.

* Jõuluvana tervitus suve- kuudeks.

* Kõrged külalised — soola- sed suudlused.

* Minimaalne riietus — mak- simaalne ahund.

Laupäeval, 1. juunil kella 22.23–4.15

kl. 22.23 sound keeratakse käima. Klubis kum- mitab resonants.

kl. 24 suures saalis kesk- ööprogramm «Ei mi- dagi ühist disko- ga...» Videoteegis

jätkub segastel as- jaoludel diskotümps.

kl. 00.30 Taas ülemaja dis- kotantsing. Pidu-

pääsmed lähema loosimisele ja välj- jagatakse võidud.

kl. 01.30 Väsinud vahetata- se värskete vastu

sound saab 5 d- juurde. Baaris lä- heb jamaks.

kl. 04 Hommikuvõimlem- ne. Lõdvad ärat- takse, erksad saad- takse magama.

kl. 04.15 Lõpp, lõpp, lõpp- Diskor on ka in- menel

Pühapäeval, 2. juunil kella 22.24–04.14

Iga päev tõuseb ja loo- päike kordumatuna. Tule üli- kooli klubisse seda sündmus- tähistama!

* tantsime öö läbi

* kesköövapustus

* lahkumiskokteil

KOIK TOOTAB MEELD- VAT ÖÖD JA HOMMIKUT

KLUBI SOOVIB HEA- PÖRUMIST!

MONUSAT SUVE! TAASKOHTUMISENI

SEPTEMBRIS!

NB!

Tuleval nädalal ilmub kohtume taas reede

ainult «UT» ingliskeelne eri- 21. juunil. Semestri viima-

väljaanne «NORDINFO '91» ne number ilmub 28. juunil

konverentsiks. Müügile see (lõpetajate nimed avaldame

ei tule. nähtavasti mõlemas viimases

Eestikeelse ülikoolilehega lehes).

UT

ÜLIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK,

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruumid 240, 241, tel. 351 80. Tartu Trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «UT» ilmub reedel Tellim. nr. 1377. Tiraaž 2000.

Universitas Tartuensis

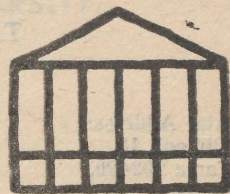

Photo: AIN PROTSIN

TARTU UNIVERSITY

HELMUT PHIRIMÄE, VILLU TAMUL

The first step towards higher education in Estonia was the foundation of a gymnasium (secondary school) by Jesuits in Tartu under Polish rule in 1583. In 1630, after the conquest of Livonia, Governor-General Johan Skytte founded an academic gymnasium in its stead. The next year Skytte applied to the King with a plea for changing the gymnasium into a university. Accordingly, on June 30th, 1632, Gustavus II Adolphus signed the charter of foundation of Tartu University, and on the 15th of October (the 25th of October according to the Gregorian calendar), 1632, the festive ceremony of its inauguration took place. The new educational establishment was granted the same privileges as were enjoyed by Uppsala University. Tartu University had four faculties: philosophy, theology, law, and medicine. The normal course of studies at the University lasted nine years.

In 1656, when the Russian army captured Tartu during the Russian-Swedish War, the University took refuge in Tallinn, where it led a miserable existence till 1665. Preparations for reopening the University dragged till 1690.

In 1699, in order to ensure better connections with Sweden and in fear of new onslaught from the east, the University was transferred to Pärnu. Its activities there came to an end in 1710 when the town capitulated to the Russian army, and the professors who had survived the plague ravaging the country were granted permission to leave for Sweden.

As under Swedish rule the language of tuition and research at the University was Latin, the teaching staff as well as the students formed an international community: at first the bulk of the students were Swedes and Finns, later Germans. A representative of the local peoples was the Latvian Jānis

Reiters. Among the professors there were 30 Swedes, 22 Germans and one Finn. A number of them were outstanding scholars. The professor of mathematics Sven Dimberg was the first in the world to deliver a systematic course on Newton's theory: "The Grammar of the Greek Language" compiled by Prof. Johannes Gezelius and printed in Tartu was still used in the schools of Sweden and Finland even in the 19th century; Prof. Lars Micander investigated the local springs of mineral water.

In 1631, i.e. even before the gymnasium had been given the status of a university, the University's printing shop was put into operation, and it managed to issue 1100 scientific publications.

During the Swedish period Tartu University played an essential role in the cultural history of Estonia as well as of the neighbouring countries. The students who wanted to get jobs here after graduation were expected to acquire a good command of the Estonian language. Also many of the professors were able to speak Estonian. Johann Gutsclaff, who had studied here, compiled the first South-Estonian grammar, and Christian Fürecker wrote a Latvian grammar. Thomas Hiärne became known as a chronicler. Also poems in the Estonian language were written and recited at the University. Several of the University's graduates later promoted the development of education here through their activities as clergyman.

In the 18th century reopening of Tartu University was repeatedly on the agenda, but the efforts of the towns of Tartu and Pärnu, as well as those made by the Livonian Knighthood and enlighteners, failed to meet with support on the central government of the Russian Empire. An important impetus in this respect was given by the Emperor's decree in 1798, which prohibited the subjects

of the Russian Empire from studying at foreign universities (in this way it was expected to prevent the penetration of the ideas of the French Revolution into Russia).

Tartu University, which was reopened on April 21st, 1802, soon developed into a peculiar transition university on the border of two cultural regions — Western Europe (particularly Germany) and Russia. Such a state of affairs was largely due to the activities of Georg Friedrich Parrot, the first rector of the newly launched Tartu University.

On the one hand, Tartu University was a Russian imperial (state) university, which formed part of the general system of Russian educational establishments and was subject to the Ministry of Public Education. That prevented the University from becoming a strictly confined Baltic provincial university and guaranteed it sufficient financial resources. On the other hand, in comparison with other universities of the Empire, Tartu University enjoyed a fairly extensive autonomy and actually developed into a German university in the broader sense of the word.

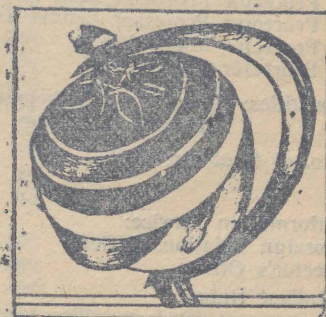
The language of tuition at the University was German (partly also Latin), the professorate consisted mainly of scholars who had studied, acquired their scientific degrees and been employed at the universities of Berlin, Göttingen, Halle, Heidelberg, Jena, Königsberg and Leipzig. The part played by Tartu University in training professors for itself also increased rapidly. The professors employed here included such widely-known figures in the world of sciences as the philologist K. Morgenstern, the historian G. Ewers, the philosopher G. Teichmüller, the jurist A. Bulmenrincq, the astronomers W. Struve and J. H. Mädler, the botanists C. C. F. Ledebour and A. Bunge, the pharmacologist and botanist C. Claus, the pharmacist J. G. Dragendorff, the physicist

M. H. Jacobi, the chemist C. Schmidt, the pharmacologist R. Buchheim, the surgeons J. C. Moier and E. Bergmann. Of those who had studied at Tartu and later became well-known scientists mention should be made of the founder of embryology K. E. v. Baer, one of the founders of physical chemistry W. Ostwald, the physicist H. F. E. Lenz, the chemist G. H. Hess, and the physician N. Lunin.

At the same time, scientific links also developed between Tartu University and the St. Petersburg Academy of Sciences (in the 1850s among the 21 statutory academicians 14 were either former professors or students of Tartu University) as well as other universities of the Empire (in 1828—1839 at Tartu University there operated an Institute of Professors, which trained teaching staff for other Russian universities). All through the first half of the 19th century Tartu University was unquestionably the strongest and most dominant establishment of higher education in the Russian Empire.

With but slight fluctuations, the number of students at Tartu University kept increasing from year to year, in 1802—1806 their average annual number being 118 and by 1912—1916 having grown to 2487.

(See Page 2)

TERE TULEMAST!

TARTU ÜLIKOOI
TARTU UNIVERSITY

founded: 1632

Postal Address:
Ülikooli 18,
Tartu 202400,
EstoniaTelefax + (01434) — 35440
Telex 173243 TAUN SUFaculties: History, Medicine, Biology and Geography, Philology,
Physics and Chemistry, Physical Education, Economics,
Mathematics, Law

No. of Students: 8018

UNIVERSITY BOARD

Rector Professor Jüri Kärner, Doctor of Biology
Prorector Professor Heino Siigur, Doctor of Laws
Prorector Professor Ants Kallikorm, Doctor of Biology
Prorector Docent Vello Peedimaa
Head of Financial Affairs Eve FinkInformation Service + (01434) — 35421
Public Relations Office — 31968
Foreign Relations Office — 35155
Rector's Office — 34866
— 35300Student Union — 35331
Newspaper "Universitas Tartuenssis" — 35180
Quarterly "Ülikool. Acta Publica
Universitatis Tartuenssis" — 35189EESTI PÖLLUMAJANDUSE AKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF AGRICULTURE
founded: 1951Postal Address:
Riia 12,
Tartu 202400,
EstoniaTelefax + (01434) — 3 15 73
Telex 173839 ADER SURector Professor Olev Saveli
Prorector Professor Koit Alekand
Prorector Ass. Professor Armand Sukamägi
Prorector Professor Kuno JürjensonFaculties: Agronomy, Humanities, Economics, Forestry, Land Engi-
neering, Mechanization, Animal Husbandry, Veterinary.

No. of Students: 2500

Foreign Relations Office: + (01434) — 3 10 82
Rector's Office: — 7 03 02
Student Union: — 3 30 95
Newspaper: "Academy of Agriculture" — 7 49 13TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOI
TALLINN TECHNICAL UNIVERSITY

founded: 1918

Postal Address:
Ehitajate tee 5
Tallinn 200108
Estonia

Telefax + (0142) — 53 24 46

Rector Professor Olav Aarna
Prorector Professor Valdek Mikkal
Prorector Ass. Professor Rein Küttner
Prorector Jüri TannerFaculties: Power Engineering, Control Engineering, Mechanical En-
gineering, Chemistry, Civil Engineering, Economics.

No. of Students: 9000

Information Service: + (0142) — 53 72 59
Foreign Relations Office: — 53 72 47
Rector's Office: — 53 24 41
Student Union: — 53 29 61
Newspaper: "Tehnikaülikool" — 53 72 61TALLINNA PEDAGOOGILINE INSTITUUT
TALLINN TEACHER TRAINING INSTITUTE
founded: 1947Postal Address:
Narva mnt. 25
Tallinn 200102
Estonia

Telefax + (0142) — 42 53 39

Rector Professor Rein Virkus,
Prorector Professor Mait Arvisto,
Prorector Professor Lembit Türrpuu,
Prorector Madis Lepik,
Prorector Tiit AnsperiFaculties: Philology, Mathematics and Physics, Education, Culture,
Physical Education, Andragogics

No. of Students: 4000

Information Service: + (0142) — 42 34 19
Foreign Relations Office: — 42 20 88
Rector's Office: — 42 58 68
Student Union: — 42 48 69
Newspaper: "Pedagoogiline Instituut" — 42 34 19

TARTU UNIVERSITY

As to the national composition of the student body, the most numerous were Baltic Germans. In the second half of the 19th century, however, the number of students coming from other parts of the Empire, mostly Russians by nationality, began to increase. From the 1870s also the number of students of Estonian origin began to grow, reaching nearly 200 in the 1890s.

Great changes were brought about by a university reform in 1889—1895, carried out by the government in pursuit of its unitarian Russification policies. Besides renaming the University as Yuryev University and enforcing new regulations essentially curbing its internal autonomy, Russian was to be adopted as the language of tuition. In consequence, a large number of the German professors left the University, and its almost century-old close academic contacts with German science were broken.

Nevertheless, even during that period the University's teaching staff included a number of world-famous scientists, such as the physicians A. Rauber and N. Burdenko, the botanist N. Kuznetsov, the chemists G. Tammann and L. Pissarzhevski, the jurist V. Grabar, the philologist D. Kudryavski, the historian J. Tarle, etc.

In the spring of 1918 the German occupation authorities closed down the Russian-language university. In the summer of the same year the Russian professors and students left for Russia, where they founded a new university in the town of Voronezh. In Tartu the German occupation authorities set up a German-language pro-German Country University (Landesuniversität), which was opened on September 15, 1918. Although its professorate was very highly qualified, most Estonian students boycotted the University for political reasons. Landesuniversität closed its activities in connection with the November Revolution in Germany and the resulting departure of the occupation authorities from Estonia.

Under the guidance of Peeter Pöld, who was appointed curator of the University, the establishment was now reorganized into an Estonian University. The first lectures were delivered on the 6th of October, while the inauguration ceremony was held on the 1st of December, 1919.

The teaching staff included over 60 people, 65 per cent of whom were Estonians. To train specialists for the needs of the national republic also professors of other nationalities were employed. Particularly important was the contribution made by the Finns I. Manninen, A. Tallgren, H.-R. Cederberg, the Swedes R. Kjellin, S. Karling, the Germans W. Anderson, K. Happich, etc. In 1930 Estonians made up 75 per cent of the teaching staff, and in 1938 already 84 per cent.

Internationally known scientists employed at Tartu University in the days of the Estonian Republic included the neurosurgeon Ludvig Puusepp, the dermatologist Aleksander Paldrock, the astronomer Ernst Opik, the geobotanist Teodor Lippmaa, and others. Outstanding specialists in the sphere of our national studies were the archaeologist Harri Moora, the historian Hans Kruus, the professor of literature (and poet) Gustav Suits, the linguists Andrus Saareste, Julius

Curriculum vitae
OF RECTOR JÜRI KÄRNER

Jüri Kärner was born in Tallinn on April 25, 1940. He studied biology at Tartu University and graduated in 1963. After spending a year (1974—1975) as a research fellow and instructor at the University of Helsinki he became assistant professor in 1975. In 1983 he was promoted *Dr. rer. nat.* (in the speciality of embryology and histology), and professor in 1986. In the years 1976—1986 Jüri Kärner was assistant professor and head of the subdepartment of genetics and cytology. In October 1986 Jüri Kärner was appointed Prorector on Studies of Tartu University, and was in office until he was elected the 53rd Rector of the University (on June 21, 1988).

Photo: EDUARD SAKK

Mägist, Johannes Aavik and others. The University, where the language of tuition was now Estonian, played an essential role in the formation of the national intelligentsia and the development of our national culture. The number of students graduating from Tartu University in 1919—1939 amounted to 5761 people.

Under the 1920 provisional statute and the 1925 University Law Tartu University was an autonomous establishment entitled to arrange its own research and educational work, including the right to elect its own rector. The university's autonomy in management and administrative matters was abolished in 1936. In 1937 the protector of Estonia K. Päts interfered in the University's affairs by himself appointing its rector and prorector.

After the occupation of the Estonian Republic and the establishment of Soviet power here in 1940 instruction at the University was rearranged along the lines followed by other Soviet institutions of higher learning. The first rector was Heinrich Riikola, who was soon, however, replaced by Hans Kruus.

On October 9, 1940, the University was officially renamed as Tartu State University. Radical changes were made in the system of instruction. The former subject-based system was now replaced by a course-based one, attendance of lectures and classes was made obligatory, and all students were expected to pass all examinations and preliminary examinations on definite dates. Great attention was paid to the teaching of the theory of Marxism-Leninism and other socio-political subjects. Those who applied for admission to the University were to present a special certificate proving their social origin. In January 1941 the personnel department was founded to check the eligibility of the teaching staff for employment at the University. Numerous former members

of the teaching staff were dismissed. The University was deprived of its right to confer on scholars scientific degrees and titles.

During the battles in the summer of 1941 fires destroyed part of the University's buildings and the personal libraries of a number of staff members. In the early days of the German occupation several lecturers were murdered for having been Soviet activists or having fought in the ranks of the destroyer battalion or for being of Jewish nationality.

Under the German occupation the University partly continued its activities in spite of the fact that many of its buildings were at the disposal of the military authorities and many of the students and staff were fighting at the front or had left the country as refugees.

After the front had moved away from Tartu, on November 17, 1944, the University was reopened as a Soviet University. At first it was rather difficult to set the University going, many of the former professors and lecturers having fled abroad. In addition to the losses and damage caused by the war, in the second half of the 1940s and the early 50s Stalinist repressions were unleashed and staff members were dismissed and students expelled on different political charges, the most common of them being "bourgeois nationalism". The purging campaign reached its culmination after the 8th Plenary Session of the Central Committee of the Estonian Communist (Bolshevik) Party in 1950. The situation at the University began to stabilize somewhat after Prof. Feodor Klement, who had been working at Leningrad, was appointed rector in 1951. In 1970 Prof. F. Klement was replaced by Arnold Koop, after whose death in 1988, for the first time in the post-war history of Tartu University, the new rector, Prof. Jüri Kärner, was elected.

A Short Survey of the most important events in the History of the town of Tartu

MARGUS LAIDRE

The written history of Tartu goes back to 1030, when the town was first mentioned in a Russian chronicle entitled "A Story of Times Gone By". In that year the Russian prince Yaroslav the Wise captured the Estonian stronghold built here. Russian supremacy, however, did not last long. In 1061 Estonians took the stronghold of Tartu back and drove the Russian away. Now followed a short spell of peace till new and worse ordeals befell to the population. Actually the region had been inhabited for a long time already. According to archaeological evidence a permanent settlement had been founded on the site of the present town as long ago as the 5th or the 6th century A.D.

Hard times arrived for the town again at the beginning of the 13th century, when the Teutonic Order launched its invasion of Estonia. The period of the Estonians' fight for their liberty lasted from 1208 to 1227. An important stage in it was the defence of Tartu. The army of the Crusaders reached Tartu on the 15th of August, 1224, and lay siege to it. The besiegers made ample use of different war machines, such as catapults, siege towers, etc.

At last the stronghold was taken by storm. All the defenders were killed to the last man. Those events marked the end of the prehistory of Tartu.

For long centuries it remained under the rule of German feudal lords. In 1224 Tartu was made the centre of a bishopric. A stone fortress was built on Toome Hill. At the foot of the former fortress a town began to develop (the first mention of Tartu as a town dates from 1248), which at first was surrounded with a triple wooden wall. In 1262, however, there was a war and in the course of battles Tartu burnt down. When it was rebuilt, it was surrounded with a stone wall.

Tartu had a very favourable situation. Important trade routes to Pskov and Riga passed through it. The town's economic positions were strengthened by its joining the Hanseatic League founded on the initiative of merchants in North Germany in the 13th century. The main aim of Tartu merchants was to monopolise the trade with Russia.

The houses in the centre of mediaeval Tartu and Toome Hill were built of stone, whereas the slums had wooden houses. Ghillebert de Lannoy, a Burgundian knight who travelled through Tartu at the beginning of the 15th century, had a favourable impression of the town. He wrote: "Tartu is a very handsome and strongly fortified town...". In the centre of the

town and on Toome Hill there were seven catholic churches. There were also Russian orthodox churches in Tartu.

The town and Toome Hill were surrounded with a wall of about two kilometres in length. The area enclosed by the wall amounted to 27.6 hectares (in Tallinn it was 35.3 and in Riga 27.4 hectares). The wall had seven gates and 17—20 towers. The downtown was separated from Toome Hill by a wall. Outside the wall the town was protected by moats filled with water. An interesting feature was the fact that the market place was at one side of the town and not in its middle, as was usual for towns at that time. By the middle of the 16th century the population of Tartu had reached about six thousand.

In the 16th century the situation in Estonia and in Tartu became politically tense again in connection with the Reformation movement. The spontaneous unrest of the population in the towns of Livonia was the greatest in Tartu. In January 1525 most of its churches, monasteries and convents were ravaged by the inhabitants. After the Reformation the churches of the town were made Protestant.

In 1558 the Livonian War broke out. In the same year Tartu was captured by Russians, under whose occupation it remained till 1582. The war considerably hindered the development of the town. In the autumn of 1558 the German population of Tartu was deported to Pskov. It is true, soon they were allowed to come back, but in 1565 the population of Tartu was again deported to Russia.

During the following years the town repeatedly passed from the hands of one power into those of another. In 1582—1600 Tartu belonged to Poland, in 1600—1602 to Sweden, in 1603—1625 again to Poland, in 1625—1656 to Sweden, in 1656—1661 to Russia, in 1661—1704 to Sweden, and after that to Russia for several centuries. In 1704, when Russian forces captured Tartu in the course of the Great Northern War, the army was under the command of Tsar Peter the Great himself. This time, too, most of the inhabitants of the town were deported to Russia.

We have every right to claim that Tartu is an old educational centre in Estonia. In 1583 Jesuits founded a college here. Most of the students were children of the Polish and Lithuanian aristocracy, but there were also some Estonians among them. In 1630 Swedes opened a gymnasium (i.e. a secondary school) at Tartu. That was done on the initiative of Governor-General of Livonia Johan Skytte, who was a well-known fosterer of education. In 1631 the first printing

shop in Estonia was founded at Tartu. In 1632 the gymnasium was granted the status of a university under the name Academia Gustaviana.

The town was repeatedly ravaged by great fires. The most catastrophic were the consequences of the fire of 1775, which destroyed two-thirds of the town (290 houses, two bridges, the town hall and most of the shops). After that fire Tartu began to be rebuilt on classicist principles. In 1789 the Stone Bridge, an architectural masterpiece which became the symbol of the town, was brought to completion. In 1941, however, it was blown up by the retreating units of the Red Army.

The end of the 18th century marks the beginning of a new rise in Tartu's cultural life. In 1789 the first local newspaper, the German-language "Dörptsche Zeitung" began to appear. In 1802 the University was reopened in Tartu.

An important landmark in the cultural life of the town was the publication in 1864 of "Eesti Postimees", first Estonian-language newspaper in Tartu. Tartu was also the birthplace of the Estonian theatre. In 1865 a theatrical society called "Vanemuine" was created here on the initiative of our famous poetess Lydia Koidula. Estonia is well known for its traditional song festivals. The Estonian National Song Festival, too, was held in Tartu 1869. It should also be pointed out that in the second half of the 19th century Tartu became the chief centre of Estonian national movement.

On the 17th of November, 1917, during the October Revolution, Soviet power was established in Tartu. From February to November, 1918, town was under German occupation. In January 1919, the troops of the Estonian Republic liberated it from the occupation of the Red Army. On the 2nd of February, 1920, a peace treaty was concluded between the Estonian Republic and Soviet Russia, which recognized the inalienable right of the Estonian nation to independence. During the days of the Estonian Republic (1918—1940) the importance of Tartu as a cultural centre kept growing. A heavy blow was dealt at the town by World War II. On two occasions (in 1941 and 1944) the front-line stopped at Tartu for weeks, which caused great destruction to the town. In August 1944 was captured by Russian troops. Over 50 per cent of the dwelling houses and 46 per cent of the industrial enterprises lay in ruins. To this day the town has not succeeded in restoring all that was destroyed.

Photo: MEELIS LOKK

TALLINNA KUNSTIÜLIKOO
TALLINN ART UNIVERSITY
founded: 1914

Postal Address:
Tartu maantee 1
Tallinn 200105
Estonia
Telefax +(0142) — 60 12 47
Rector Professor Jaak Kangilaski
Prorector Professor Leo Rohlin
Prorector Professor Mait Summatavet

Information Service: + (0142) — 43 26 59
Public Relations Office: — 43 26 46
Foreign Relations Office: — 43 26 55
Rector's Office: — 42 14 81
— 43 26 44

Faculties: Fine and Applied Arts, Architecture and Design
No. of Students: 550
Newspaper: "Koguja"

TALLINNA KONSERVATOORIUM
TALLINN CONSERVATORY
founded: 1919

Postal Address:
Vabaduse pst. 130
Tallinn 200009
Estonia
Rector Professor Venno Laul
Prorector Professor Endel Lippus
Prorector Guido Vilbaste

Rector's Office: + (0142) — 51 45 98
No. of Students: 484

Newspaper: "Scripta Musicalia" — 51 45 96

The Student Union

The Student Union was founded in 1920 almost immediately after the opening of the Estonian university in 1919. Like all the student organizations, it was closed by the Soviet authorities in 1940 and was re-established only in December, 1990.

The Student Union is very much alike to Scandinavian unions with compulsory membership and fees and so it has a total of 5,900 members (including post-graduates). The Parliament elected in December has 25 members and the Board led by the President has 8 members.

The basic everyday work includes taking part in the meetings of faculty and university councils to defend the students' viewpoints on the reform of higher education in Estonia, solving various social problems concerning student housing, student families, children, scholarships and financial support to the poor etc.

The Union has started good contacts with different student organizations in the Nordic countries (Uppsala, Lund, Helsinki, Oslo etc.). The Union is also co-operating with the student unions of other colleges and universities in Estonia as it is easier to solve problems common to all this way.

As the Parliament has worked for one semester only, the results of its work are not numerous yet, the most important being building up of the structure of the union and solving certain educational matters.

The address of the Student Union is:
TARTU 202400 Ülikooli 20—305;
phone and telefax: (01434) — 3 53 31.

STUDENT BODY

Total: 8018		
Faculties	Full-time students	Extra-mural students
History	415	573
Medicine	1735	—
Biology and Geography	518	—
Philology	810	501
Physics and Chemistry	463	—
Physical Education	338	149
Economics	782	556
Mathematics	444	—
Law	293	461
female students 61%		Estonians 84%
male students 39%		Russians 10%
		Other nationalities (34) 6%
Enrollment: Autumn	Full-time students	Extra-mural students
1990	1236	345
1991	1100	200

Admission Requirements: General Certificate of Education and entrance examinations; 17 years of age.
Academic Year: Autumn Term: September-January;
Spring Term: February-July.
Fees: None (up to 1991)
Languages of Instruction: Estonian, Russian.
Housing: On-campus housing available for 2800 students.

Foreign Students:	Autumn	Spring
1990/91	28	20
Students Studying Abroad:		
1990/91	62	

TEACHING STAFF

Total: 807	
by Faculties:	
History	47
Medicine	234
Biology and Geography	40
Philology	153
Physics and Chemistry	61
Physical Education	55
Economics	50
Mathematics	54
Law	33
by Rank:	
Professors	104
Docents (Associate Professors)	299
Lecturers	404
Researchers	453

Baltic Academic Reform Project

VALTERS NOLLENDORFS
AABS EXECUTIVE DIRECTOR-ACADEMIC.

"For all it's worth, you might as well bulldoze it and start anew".

That is the sentiment expressed by a West German historian after becoming well acquainted with the East German academic enterprise last year. The judgement may be a little harsh and the expression somewhat drastic. My wife, however, who had spent a summer doing research in the then German Democratic Republic a few years ago, was only a little taken back. "It is that bad," she said. "The buildings are crumbling, the libraries totally unable to provide the necessary services, such as academic amenities as photocopying and microfilming hard to come by, and the washrooms..." Since it had been summer, she had not seen any teaching. But the colleagues had been nice and had tried to be helpful; unfortunately, there had been only little they could do. Bulldoze them?

My experience in Latvia last spring parallel many of the observations about the higher education system in East Germany: years of neglect, monocultural teaching practices, and favoritism under Communist rule have resulted in an educational system that can barely hold its own against the

standards of the world in only a few select fields. In areas that are of prime importance for the functioning of a modern democratic society, such as the humanities and social sciences, the situation is very bleak indeed. The physical plant is for the most part totally inadequate and in need of capital renovation if not rebuilding; equipment is antiquated or nonexistent; libraries are devoid of most recent Western sources and unable to provide reasonable services; professors are ill prepared for dealing with their subjects in a Western context; students are not taught to think but to recite. Bulldoze it?

Perhaps bulldozing would work in Germany with its bullish economy and a surplus of Western-educated Ph.D.s who are only all-too-eager to provide the necessary up-to-date academic expertise. Even if such a drastic step is not taken, we can expect higher education and research in the Eastern part of a united Germany to recover relatively rapidly. One may resent the big prosperous brother, but one will not turn down his help. Nevertheless, it may take some time to accomplish the task, for it is simpler to learn than to unlearn, and East German students have a lot of unlearning to do first. I estimate

that it may take anywhere between five to fifteen years, from one student generation to one educational generation, for East Germany to become fully integrated into and competitive with the academic enterprise in the Western part of the country.

For the Baltic states, there is no strong economy to back up academic reform, there are no surplus academics waiting to step in, no big brother to provide massive help, there is no "West Baltic" to which one could send its students and faculty for fast retraining. Since the academic lingua franca of the crumbling Soviet empire can no longer provide access to the light of learning, the main languages of academic discourse in the West, English and German, must be mastered before serious retraining in the U.S.A. or Germany can begin. In some crucial academic disciplines there are at least some fifty years catching up to do. Some academic disciplines and fields do not exist and have to be created anew. The physical plant, the laboratories, and the libraries are not going to improve overnight. Bulldozing is out of question, for much will have to be accomplished with resources that are scarce now and will be scant for the foreseen

able future even with whatever help can be enlisted from the outside. The strength and the endurance necessary for academic rejuvenation will have to come mainly from within. It will not be an easily or a rapidly accomplished task, but one that will be of vital importance for the emerging new societies of the three old Baltic nations.

At least three factors bode well for academic rejuvenation in the Baltic countries. First of all, there are enough dedicated and farsighted colleagues and students in the Baltic countries who are undaunted by the tasks ahead. Secondly, there are, albeit few in number, academics of Baltic extraction in the West who want to and can help in the effort. Thirdly, the educational tradition in the Baltic countries has not been forgotten in the inter-

vening two generations. But still the challenges will be formidable and any outside assistance crucial.

In view of these challenges, the AABS is working on a major project to enlist Western help to speed up crucial changes in higher education and research with Western help. What follows is a brief outline of the project.

Bulldozers are not needed; some good garden tools would do wonders. Your ideas and suggestions how to get them are welcome.

Association for
the advancement
of baltic studies
NEWSLETTER
Volume XIV
Number 4 (56)
December 1990

AABS, ASSOCIATION FOR THE ADVANCEMENT OF BALTIC STUDIES, Inc.

The AABS is an international educational and scholarly non-profit organization. The purpose of the Association is the promotion of research and education in Baltic Studies. Its planned activities include sponsoring meetings and conferences for the exchange of scholarly views, the evaluation of research in Baltic Studies, and supporting the publication of research and other information about Baltic Studies. Membership is open to anyone wishing to support these endeavors.

Department of Theology will be restored

The committee that was set up to re-establish the Theological Faculty of Tartu University recommends to re-establish the faculty and to begin tuition since 1 September 1991*.

Academic education can fulfill its mission only then when it is extensively thorough. To meet this requirement Tartu University must be a universitas also on the basis of the sciences that are taught there. It will be so if academic higher education in the field of theology is assembled again in Tartu University, when it has belonged since its foundation.

The Theological Faculty at Tartu University must be interconfessional on the Lutheran basis. No restrictions on the applicant's creed will be imposed upon entering the faculty. The requirements for the academic staff will be set by the Faculty Council in accordance with the subjects, assuming that the professors are church members and have got a higher theological education.

We consider it justified to re-establish the faculty with its historical structure in accordance with

which the faculty has seven chairs corresponding to each professorship, where tuition takes place in the subject system. The professorships should be filled gradually as teaching continues and new academic staff is added. For the academic year 1991/1992 it is necessary in the interests of tuition to fill the chairs of the Old Testament, the New Testament and Comparative Theology.

We recommend to hold entrance examinations to the Theological Faculty for 30 vacancies. The examinations should include 1) an essay; 2) history, and 3) a foreign language, which would be followed by a more thorough interview with a board representing the faculty.

To start activity, the faculty will require 4.5 lectureships, 2 doctoral studentships and 2 places for ancillary staff in 1991. The doctoral studentships should be allocated in the fields of church history (historical theology) and general history of religion (comparative theology).

Proceeding from the contacts with the Archbishop of EELC, the board set up by the Consistory and the board set up by the Conference

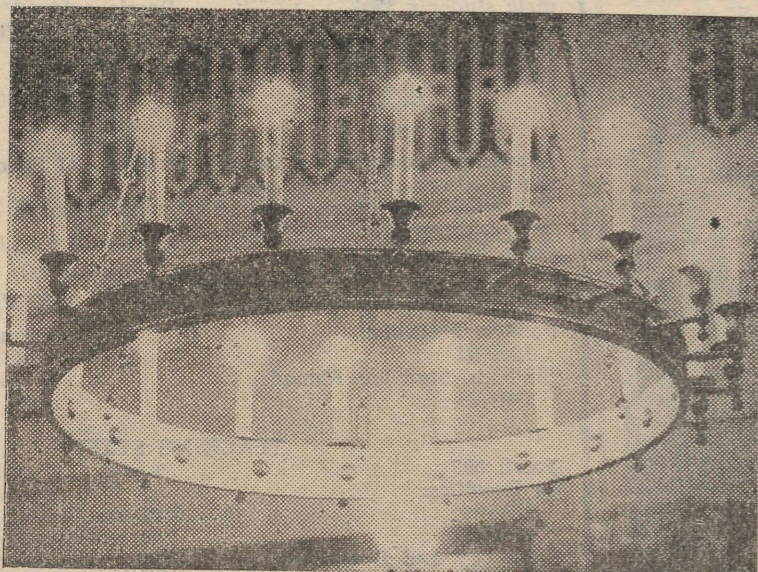
of the Estonian Clergymen we consider it right that the Theological Faculty of Tartu University will provide an academic education in the field of theology within four years upon which one is entitled to apply for a master's or a doctoral degree there. Professional ecclesiastical training will be the care of the Institute of Theology or the corresponding educational establishments of other churches.

* * *

We recommend to appoint as Dean Professor Kalle Kasemaa, Dean of the Institute of Theology, Honorary Doctor of Uppsala University. The members of the Board for the Re-establishment of the Theological Faculty consider it expedient to continue their work also after the faculty begins work and are to participate on the activities of the Council of the Theological Faculty.

Professor SULEV VAHTRE

* According to the decree of the President of the Republic, the Department of Theology had to finish its activity on August 31, 1940.

INFORMATION SERVICE FOR UNIVERSITIES AND INSTITUTES OF HIGHER EDUCATION IN THE NORDIC COUNTRIES

"NORDINFO '91"

TALLINN, TARTU, KÄÄRIKU

JUNE 10-13, 1991

PRELIMINARY PROGRAMME

JUNE 10, 1991 MONDAY

Arrival in Tallinn

- 14.00 Arrival at Tallinn Harbour (Georg Ots)
- 15.00 Departure for Kääriku from Harbour
- 16.05 Arrival at Tallinn Airport (SU 768 Aeroflot)
- 17.00 Departure for Kääriku from Airport
- 20.00 Lodging at Kääriku
- 21.30 Official Conference Opening. Dinner. Lecture by Marju Lauristin
- 23.00 Cocktails

JUNE 11, 1991 TUESDAY

- 08.00 Breakfast at Kääriku
- 09.00 Departure for Tartu
- 10.00 Briefing "Higher Education in the Baltics" at the Conference Hall of the University Library
- 12.00 Visits at the different departments and the Historical Museum of the University
Lecture by Professor Helmut Piirimäe
- 14.00 Reception, hosted by the City Council of Tartu at the "Gunpowder Cellar"
- 16.00 Sightseeing in Tartu
- 18.30 Departure for Sangaste
- 20.30 Conference Dinner at the Castle of Sangaste
- 24.00 Departure for Kääriku

JUNE 12, 1991 WEDNESDAY

- 08.00 Breakfast at Kääriku
- 09.00 Joint Session "Reports from Nordic Countries"
- 11.00 Workshops (incl "Baltic Universities back to Europe", coordinator: Tiit Matsulevits from Tartu)
- 13.00 Lunch at Kääriku
- 14.00 Workshops
- 18.00 Closing Session
- 19.00 Cocktails

JUNE 13, 1991 THURSDAY

- 07.00 Breakfast at Kääriku
- 08.00 Departure for Tallinn
- 12.00 Sightseeing in Tallinn
- 14.00 Lunch
- 15.30 Departure for Tallinn Airport
- 16.25 Departure for Arlanda from Tallinn Airport (SK 737 SAS)
- 17.30 Departure for Tallinn Harbour
- 18.30 Departure for Helsinki from Tallinn Harbour (Georg Ots)

ULIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, koostaja URMAS AUNIN (teabetalitus).

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ulikooli t. 18, ruumid 240, 241, tel. 351 80, Tartu Trükikoja trükk. Tartu, Ulikooli 17/19, III. «UT» ilmuub reedeti. Tellim. nr. 1420. Tiraaž 3000.

Universitas Tartuensis

- TÕ NÕUKOGUS — 2. lk.
- 1991/92. Õ.-A. PLAAN — 3. lk.
- TEADUSEKS-
PERTIIS — 4. lk.
- EDUSTUS TEA-
TAB — 4. lk.

PÄRITUULT!

Bioloogia-geograafiateaduskond

Bioloogiaosakond

Annilo, Tarmo
Antonov, Ivo
Grossman, Tiina
Kangur, Inga
Kikas, Ave
Kikas, Koit
Kivistik, Mati
Kratovitš, Andres
Kurina, Olavi
Kuus, Andrus
Laane, Ene
Lett, Triin
Lõugas, Lembi
Männil, Maarika
Narits, Aire
Larin, Lea
Ojaveer, Henn
Otsman, Erkki
Pall, Ivika
Palo, Anneli
Pata, Ilmar — kiitusega
Peterson, Pärt
Püttsepp, Ulle
Rammul, Ivi
Sarv, Olav

Suurkask, Meelis
Tasa, Andrus — kiitusega
Teesalu, Tambet
Truu, Jaak
Uudelt, Mari
Veske, Andres
Veske, Riina
Ülemaante, Rita

Kursusejuhendajad
dots. MARTIN ZOBEL
vanemõp. TIINA ALAMÄE

Geograafiaosakond

Ader, Aila
Ahas, Rein
Ainsalu, Liina
Alliksaar, Tiina — kiitusega
Kaljuorg, Maiu
Kase, Urmas
Kasema, Ülo
Kisler, Ain
Kikas, Tavo
Konsap, Madis
Källe, Margus
Lepik, Leida

Marksoo, Kadri
Marksoo, Martti
Paavel, Meelis
Pungas, Enel
Pungas, Kalle
Pärnpuu, Kadri
Rembel, Eda
Rõdima, Kaari
Sein, Eike
Sillaste, Peep
Vatsa, Lea

Kursusejuhendaja
dots. LEO-PEETER KULLUS

Geoloogiaosakond

Härmaste, Anne
Karjus, Riho
Karro, Enn — kiitusega
Külma, Tiina
Lelgus, Mati
Rahumäe, Edda
Tammela, Indrek — kiitusega

Kursusejuhendaja
prof. ARVO RÕOMUSOKS

Õigusteaduskond

Mittetatsionaarselt lõpetajad

Dzjuba, Irina
Horeva, Veera
Jans, Marika
Jervan, Monika
Kamenskaja, Laine
Koljazina, Nadežda
Kruusamäe, Mervi
Lindmäe, Urmas
Mitt, Tiina
Oborski, Nikolai
Ohrimenko, Igor
Olesk, Eve
Orav, Indrek
Otsa, Aase
Peterkop, Diana
Piiskop, Märt
Pius, Ene
Poljakov, Ivan
Punga, Urmas
Pärtel, Anu
Rajala, Aaro
Razinkov, Sergei
Salulaid, Jaan
Sammal, Anne
Sarvina, Jelena
Seletski, Rudolf
Sepp, Niina
Sidljarova, Ljubov
Sidok, Imbi
Simhes, Marina
Smirnova, Lilia
Sool, Aivar
Zängov, Raimo
Tiido, Inge
Tiirik, Marko
Tombak, Riina
Tšebakov, Vladimir
Tuulas, Tõnu
Urb, Jüri
Urm, Alar
Vassiljeva, Marina
Vendik, Annika
Viin, Karin

Bronzov, Marko
Feldman, Raul
Hell, Kaupo
Hindrikson, Raivo
Jaadla, Andres
Johanson, Katrin
Jõks, Allar
Jõks, Eve
Kalk, Karmo
Kalk, Tiina
Kalvi, Anne — kiitusega
Kilker, Jaak — kiitusega
Kiisa, Madis — kiitusega
Kiiver, Marika
Kindsigo, Kaupo
Kodasma, Anne — kiitusega
Kolk, Kaido
Kundla, Helgi
Laas, Annika
Laas, Paul
Leedo, Meelis
Lemming, Piret
Leppik, Jüri
Lundver, Arvi
Mõttus, Erik
Maarits, Orm
Nurga, Ivo
Olle, Vallo — kiitusega
Parts, Juhan — kiitusega
Parts, Merle — kiitusega
Raud, Hille
Ringo, Veronika
Sepp, Raivo
Sibul, Heiki
Sisask, Merike
Sokk, Tiina
Tammem, Toomas — kiitusega
Tross, Urmas
Tõlp, Sven
Vanaaseme, Vallo
Viilver, Andres
Viilver, Kristel — kiitusega

Kursusejuhendaja
dots. JÜRI POLD

Filoloogiateaduskond

Eesti keele ja kirjanduse eriala

Jaanus Adamson
Kersti Aedna
Iris Audova — kiitusega
Nansi Erepuu
Annika Hussar
Karin Järvemägi
Tiina Kama
Eve Kask
Ülle Kask
Leelo Kingisepp — kiitusega
Järvi Kokla
Elo Kriiska
Signe Krikmann
Jana Kross
Kristel Kõrgmaa
Pille Leppik
Alo Malt
Eve Mikone
Mari Mirme
Küllil Prosa
Peeter Pulk
Mari-Ann Rimmel
Esta Salmistu
Ülo Toomalu
Meeri Tuul
Sirje Tõnisson — kiitusega
Ingrid Velbaum
Eva Velsker — kiitusega
Mart Velsker — kiitusega

Kursusejuhendaja
dots. HEINIKE HEINSO

Zurnalistika eriala

Silja Joon
Ragnar Kõnd
Eva Kont
Katrin Pirn
Meelis Pirn
Ainar Ruusaaar
Tarvi Talv — kiitusega
Ene Veiksaar-Kutti
Triin Vihalemm — kiitusega
Kursusejuhendaja
õp. AUNE UNT

Inglise keele ja kirjanduse eriala

Kadi Ahmann
Annely Asu
Kaie Kalda
Pillet Kotka — kiitusega
Anneli Külaots
Mari Naarits — kiitusega
Siiri Odrats — kiitusega
Kersti Raudsepp
Vivian Raukas — kiitusega
Margit Sepp — kiitusega
Ave Sillard — kiitusega
Ene-Reet Soovik — kiitusega
Peeter Tamm
Aet Toots — kiitusega
Anu Varendi
Aet Varik

Kursusejuhendaja
dots. URVE HANKO

(Järg 2. lk.)

Seda maja

ekskursiooni võisid külalised osa
saada einest murul. Projekteerijale
ja ehitajale jagati tänutäheks hea
töö eest TÜ vimplaid jm. kingitusi.

VARJE SOOTAK

EDUARD SAKI foto

Neli päeva tagasi oli vastuvõtu-
komisjon andnud hoonele positiivse
hinnangu. Aktsiaseltsi «Evoiko» di-
rektor Alar Kroodo andis nüüd üli-
koolile üle suure sümbolse puu-
võlme.

Projekteerijaks oli Ülo Palm
«Eesti Maaehitusprojektist». Ta vas-
tas küsijale koostöö kohta, et see
laabus ülikooliga suurepäraselt.
Ülesanne ise oli keeruline: sobitada
madalate eramajade rajooni asutu-
sehoone, mille pind oli ette antud.

Pärast direktor Andi Pärna ja
ülemaednik Valve Kivi korraldatud

ei saa kahjuks veel omaks pidada
täna sedal lõpetajad. Eelmisel nelja-
päeval toimunud lüüsiõikamine ei
märkinud mitte ainult uue hoone,
vaid botaanikaai eksperimentaal-
osakonna (kasvuhooned, aed) val-
mimist.

Botaanikaai direktoril Andi Pär-
nal oli tõesti põhjust rõõmustada,
sest nüüd saab botaanikaai eks-
perimentaaluuringuid tegema haka-
ta. Uues hoones on mullaanalüüsise-
labor, koekultuuride labor, meris-
teemkasvuhoone, ruumid taimekait-
sevahendite ja väetiste tarvis, aga
ka mitmesugused muud vajalikud
ruumid, nagu koosolekute saal või
kõngetuuba, koguni lillepood jne.
Rektor Jüri Kärner ütles, et nü-
sugused hetked on ühed meeldivai-

Filoloogiateaduskond

(Algas 1. lk.)

Saksa keele ja kirjanduse eriala

Kai Kokamägi
Kersti Lundver
Piret Mändoja
Liia Salum
Ulle Sihver
Esta Soover
Tiina Veberson

Vanemõp. LILIA OTSMAA

Vene keel rahvuskoolis

Riho Laanemäe
Signe Lillemets
Lüüli Lomp
Maie Marks
Inga Paaskivi
Pille Paulberg
Ave Petersell
Christina Pukša
Elina Puskar
Evelyn Sepp
Maimu Siilats
Heiki Sildnik
Urve Vare

Kursusejuhendaja
õp. NATALJA PRIHODKO

Vene keele ja kirjanduse eriala

Asja Aksjonova
Larissa Butorina
Jevgeni Gornõi
Tatjana Hafizova
Maria Katson
Anželika Kondratenko
Oksana Kustova
Irina Kuzovkina
Aina Ljubarova
Marina Manuilova
Rena Mirimanjan
Igor Pilštšikov — kiitusega
Diana Polov
Olga Smirnova
Irina Ševelenko — kiitusega
Anna Šibarova
Anna Sparberg

Jelena Thalberg
Greta Talvet
Pjotr Toropõgin

Kursusejuhendaja
vanemõp. NADEZDA VALKMittestatsionaarselt
lõpetajad

Eesti keele ja kirjanduse eriala

Merike Ainso
Maret Bergström
Erika Iljin
Pille Karotamm
Margus Kasterpalu
Marika Lahe
Anneliis Liblik
Silvi Lõhmus — kiitusega
Maie Marks
Liivi Mäekink
Ruta Rannat
Viive Toomesaar
Vilve Torn
Taive Viiding

Kursusejuhendaja
dots. HEINIKE HEINSOO

Ajakirjanduse eriala

Edvi Freiberg
Lehte Ilves
Tiina Kangro
Ester Lauringson — kiitusega
Feliks Luksaar
Priskilla Mändmets
Endel Oss
Ivo Rull
Sulev Teinemaa
Margus Välja

Kursusejuhendaja
dots. SULEV UUS

Inglise keele ja kirjanduse eriala

Ebe-Ruuta Eelmäe
Maret Hein
Elo Henn

Katre Koit
Tiina Koitla
Maarika Luht
Merje Männik
Mariette Prii
Kai Raja
Siiri Reinhold
Ann Ronk
Erkki Sivonen
Anne-Maarja Tammaru

Kursusejuhendaja
dots. NORA TOOTS

Saksa keele ja kirjanduse eriala

Kaidi Kurm
Monika Reedik
Kai Siidirätsep

Kursusejuhendaja
dots. KÕIDU UUSTALU

Vene keele ja kirjanduse eriala

Olga Baranova
Jelena Buderetskaja
Nadežda Dinis
Maria Dudarenko
Veronika Einberg
Natalja Filimonova
Tamara Fokina
Anna Gorškova
Aili Kadaste
Irina Klimko
Žanna Kornejeva
Zemfira Lampmann
Katriin Ljubitova
Svetlana Molotkova
Svetlana Nikulina
Svetlana Pereverza
Ljubov Roosna
Irina Sahhatova
Irina Soboleva
Marina Starostina
Jelena Ševtsenko
Elvi Žuravljova
Katrinn Tamberg
Vera Tsõmbaljuk
Sergei Valiulin
Maret Vasiljeva
Kersti Viikna

Kursusejuhendaja
vanemõp. VALENTINA ŠTSADNEVA

Ajalooteaduskond

Ajaloo eriala

Grahv, Külli
Hiio, Toomas — kiitusega
Jarne, Aivar
Kala, Tiina — kiitusega
Kallas, Tiina
Kastehein, Margus
Koldits, Piret
Kossolapov, Külli
Kross, Erik-Niiles
Krõõnström, Mati
Kruiv, Marika — kiitusega
Lindström, Lauri
Merzin, Carol
Mölder, Tarmo
Raik, Katri
Roosileht, Katrin
Saks, Angela
Tarand, Indrek
Tarand, Kadi

Kursusejuhendaja
dots. KAIDO JAANSON

Psühholoogiaosakond

Jürisoo, Koidu

Defektoloogia eriala

Jaanus, Ülle
Kerma, Siiri
Kinsiva, Krista
Kivipõld, Kadri
Kont, Karin
Kuur, Terje
Maripuu, Irene
Nukk, Anne
Puusepp, Katri
Raja, Marge — kiitusega
Rebane, Kristiina
Saadik, Marin
Saks, Evelin
Särev, Ann
Tergem, Riin
Vigla, Liis

Kursusejuhendaja
dots. ANTS REINMAAMittestatsionaarselt
lõpetajad

Ajaloo-osakond

Adamson, Andres
Jürgens, Kalle
Kubi, Eve
Laas, Anu
Kaur, Ly
Pajula, Toomas
Saar, Johannes
Saare, Tiit
Sule, Urmas
Uustalu, Lea
Vunk, Alder

Kursusejuhendaja
dots. ARVED LUTS

Defektoloogiaosakond

Adler, Evelin
Areng, Anneli
Filipjonok, Tamara
Gerassimenko, Galina
Järve, Ave
Keel, Maie
Kivi, Taavi
Klassepp, Eve
Käsi, Tiina — kiitusega
Lainevooll, Jaan
Laul, Eva
Maller, Aino
Melnitsuk, Natalja
Moon, Kaie
Männik, Saima
Peippo, Irina
Süvaorg, Siiri
Tikker, Maire
Tornius, Oie
Trumm, Merike
Täär, Hele
Vilipõld, Virve
Viljaste, Rutt
Võormann, Liia
Õuema, Margarita

Kursusejuhendaja
dots. KARL KARLEP
dots. EHA VIITAR

Psühholoogiaosakond

Galkin, Sergei — kiitusega

Kangru, Tiit
Kerge, Ester
Kink, Ülle
Kivi, Kaja
Kulmar, Tarmo — kiitusega
Kumari, Andres
Kons, Aime

Leit, Sulev
Leelep, Tiit

Nõlve, Andres

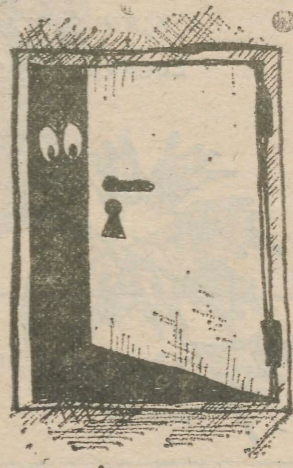
Pill, Ene
Punisson, Lembit

Raielo, Ruth — kiitusega

Saviauk, Valev
Soe, Aivar
Suvi, Lembit

Tamber, Riina
Tankler, Meeli
Tarkus, Kaja

Vaask, Maire
Veldre, Tiina — kiitusega

Kursusejuhendaja
vanemõp. TIIA TULVISTE

7. juunil

- KUTSETAOTLUSED, VALIMISED
- USUTEADUSKONNA TAASTAMINE
- ÕIGUSTEADUSKONNA PERSPEKTIIVID
- MAGISTRIKOOLITUSE PÕHIMAARUS
- UUED SELTSID

● KUTSETAOTLUSED, VALIMISED ●

Professorikutse otsustati anda füüsika-matemaatikadoktor MAIDO RAHULALE;

● dotsendikutse füüsika-matemaatikakandidaadi KALEV PARNALE, filoloogiakandidaadi IRINA KULMOJALE, bioloogiakandidaadi REET LINKBERGILE, pedagogikakandidaadi TONU SIK-KUTILE, meditsiinikandidaadi LEO SCHOTTERILE ja vanemõpetaja GENNADI JAGOMAELE (erandkorras).

Pediaatriakateedri professori kohale jäi valimata meditsiinidoktor professor LEA BOSTON (5:31). Nõukogu pooldas kateedri arvamust, kes ei soovinud L. Bostonit tagasi valida vähese osavõtu tõttu teadus- ja ravitööst.

● USUTEADUSKONNA TAASTAMISEKS

oli moodustatud komisjon koosseisus Sulev Vahtre (esimees), Tõnu Luik, Peeter Olesk, Hando Runnel ja Jaan Unt. Küsimus oli kolm päeva enne nõukogu arutustel ka ülikooli valitsuses, kus oldi selle taasavamisega päri ning küsimus otsustati anda lõplikult otsustamiseks nõukogule. Prof. Sulev Vahtre tegi teatavaks komisjoni arvamuse. Usuteaduskond tuleb interkonfessionaalne luterlikult aluselt. Sisseastujatele usutunnistuse kohta piiranguid ei seata. Teaduskond taastatakse ajaloolise struktuuri järgi (7 professuuri õppetooli, õppetöö ainesüsteemis). Professuure hakatakse täitma järk-järgult, asutamiseks on vaja 4,5 õppejõukohta, 2 doktorandikohta ja 2 abipersonalikohta. Mitteteaduslike ainetel õpetamiseks vajatakse filosoofia alal täiendavalt 1 dotsendi kohta ja saksa keele õpetamiseks vähemalt 1 kohta. Doktorandikohad tuleks eraldada kirikuloo (ajalooline usuteadus) ja üldise usundiloo (võrdlev usuteadus) alal.

Esimesel õppeaastal oleks vaja täita õppetoolid Vana Testamendi, Uue Testamendi ja võrdleva usuteaduse ainetes.

Üliõpilasi võetakse vastu 30. Eksamid peaksid olema: essee, ajalugu ja võrkeel. Järgneb ka vestlus teaduskonna komisjoni ees. Nelja aasta jooksul omandatakse teoloogia alal akadeemiline haridus. Seejärel saab taotleda samas magistri- ja doktorikraadi. Vaimulik kutseõpetus jääb Usuteaduse Instituudi või teiste kirikute vastavate õppeasutuste hooleks.

Dekaaniks soovitas komisjon Usuteaduse Instituudi dekaani, Uppsala Ülikooli audoktorit Kalle Kasemaad.

Prof. Gennadi Vainikko tundis huvi, kuidas on teoloogiline haridus korraldatud põhjanaabritel. Rektor ja komisjoni esimees vastasid, et mitut moodi, kuid kindlasti on usuteaduskond ka ülikoolides (Helsingis, Uppsalas, Oslos jm.).

Prof. Maie Kalnin küsis ülikooli kiriku saatuse kohta. Sulev Vahtre ütles, et kirikuna seda kasutada ei saa ning et selles suhtes ei ole ka mingeid pretensioone. Usuteaduskonna kujunev raamatukogu võiks leida asupaiga praegu kirikus paiknevas raamatukogus. Jüri Käner lisas, et praegune õppekava ei tee kohustuslikuks kiriku olemasolu. Vanemate kursuste praktikad olevat võimalik teha tegevkirikutes.

Usuteaduskonna taasavamist toetati ühehäälselt. Nõukogu otsuse järgi alustab teaduskond tööd 1. septembril. Dekaanil on õigus leida teaduskonna praktiliseks korraldamiseks prodekaan. Dekanaat hakkab arvatavasti paiknema peahoone ruumis 306.

● ÕIGUSTEADUSKONNA olukorda ja perspektiive tutvustas

dekaan INGE-MARET ORGO. Heade juristide vajalikkuses kahtle keegi. Nüüd on ka selge, et haid juriste ei jagu sugugi ühe poole, isegi mitte advokatuuri. Tundub, et oleks vaja suurendada peavaste üliõpilaste arvu kaugõppe arvel. See arv võiks suurendada koguni 100-ni, kaugõppesse võiks jääda paarikümne grupp. Dekaan arvas, et tule kõne alla kõrgharidusega juristide koolitamine kuuldavasti pealinna loodavas Tallinna ülikoolis. Seal lihtsalt ei ole potentsiaalset kaadrit.

Õigusteaduskonna õppetöö on ka vandatud 3-astmelisena: baasharidus (4 a.), magistriõpe (1–2 a.) ja doktorantuur.

I astmes omandatakse põhiharidus (kirjutatakse diplomitöö ja tehakse lõpueksamid). Selle järel on võimalik paljudele juriidilistele erialadele tööle suunduda, kuid mitte igale poole. Mitmed erialad, nagu näiteks kohtunik, finantsjurist, valitsusamenduse jurist jt. vajavad sügavat koolitust, mida on võimalik omandada II astmes, s.o. siis magistriõppes. Lõpus sooritatakse erialane komplekssam. Magistri töö kirjutamine ei ole kohustuslik. Magistritöö tegijad sooritavad lõpuks eksami.

Kraadiga õppejõude on teaduskonnas vähe, professoreid vaid 2. Väljaspoolt ülikooli ei ole ülikooli kedagi võtta, kraadiharidus tuleb anda ülikoolis praegu õppivatele või töötavatele kolleegidele või saata õppima-täiendama välismaale. On erialasid, mida Eestis ei olegi võimalik õpetada.

Juristide täienduskoolitusega on peale ülikooli tegelnud mitmed muudki asutused. Dekaan arvates peaks aga riigiparaadi juristide täienduskoolitus jääma kindlasti TÜ kanda.

Omaette probleem on Eestis tekkinud mitmete erialade nõuete puudulikkus. Näiteks ei ole kehtestatud erialade suhtes kindlaid nõudeid ja nii võib sel kohal töötada ka pooliku haridusega inimene, saades väga suurt palka, sageli rohkem kui kõrgharidusega spetsialist. Rektor ütles, et viimasel rektori nõukogu koosolekul esitati sotsiaalmajandusministeeriumile ametite kvalifikatsiooninõuete kehtestamise ettepanek.

Mis puudutab aga juuraüliõpilaste arvu suurendamist, siis vajab see ka rohkem ruume. Ruumikitsikus valitseb teaduskonnas praegugi juristide tarvis kavatsatakse remontida end. Marxi maja ning nende käsutusse läheks ka ajaloomaja ühe järe, mis ehitatakse Marxi maja otsa.

Esialgu õigusteaduskonnas ka teedreid ei kaotata. Õppetoolide süsteemile tuleb küll üle minna, kuid praegu ei ole see igas kateedris veel võimalik.

Rektor ütles lõpetuseks, et rektorat tekitab igati õigusteaduskonna püüdnud suurendada vastuvõttu, anda ruume jne. Õigusteaduskonna puudulikkus on rõomustavaks see, et välismaale õppima suunduvate üliõpilaste hulgas on juuratudengid eesotsas.

● MAGISTRIKOOLITUSE PÕHIMAARUSE

projekt tuli nõukogus arutusele teist korda. Prorektor prof. ANTS KALLIKORM ütles, et praegugi on selles veel lahtisi otsi, kuid iga teaduskond peab ka ise üldistest põhinõuetest lähtudes nüansid leidma. Põhimaaruse kinnitati.

UUED ÜHENDUSED

● Registreeriti ja kinnitati TÜ pensionäride organisatsiooni «Vita» põhikiri (esimees Johannes Kalis, sekretär Laine Saag).

● Samuti kinnitati TÜ Rohur teadlaste Selts.

Tartu Ülikooli

MAGISTRIKOOLITUSE
PÕHIMÄÄRUS

I. Üldsätted

1. Magistrikoolitus on nelja semestrit hõlmav õppevorm, mis järgneb ülikooli põhikoolitusele.
2. Magistrikoolituse eesmärk on erihariduse süvendamine ning magistritöö koostamine.
3. Magistrikoolituse kohad teaduskondadele koos vajalike summadega eraldab TÜ nõukogu tsentraliseeritud fondist teaduskondade taotluse alusel.

II. Vastuvõtt magistriõppesse

4. Magistriõppesse astumiseks esitatakse teaduskonna dekaanile avaldus ning haridust kinnitav dokument.
5. Magistriõppe tingimused fikseerib ning magistriõppesse vastuvõtu otsustab teaduskonna nõukogu.
6. Vastuvõtt magistriõppesse vormistatakse TÜ rektori käskkirjaga.

III. Magistrikoolituse korraldus

7. Magistrikoolitus hõlmab:
  - 7.1. õppetööd vastavalt teaduskonna nõukogu poolt kinnitatud kavale;
  - 7.2. magistrieksami(te)ks valmistumist ja selle (nende) sooritamist;
  - 7.3. uurimistööd magistritöö kirjutamiseks.
8. Magistrandile määrab juhendaja teaduskonna nõukogu.
9. Magistrieksami(d) sooritatakse eriala kateedris.
10. Magistrandi töö aruandluse korra määrab teaduskonna nõukogu.
11. Otsuse magistriõppe jätkamise, katkestamise või sellest väljalangemise kohta langetab teaduskonna nõukogu.
12. Magistritööle esitatavad nõuded töötab välja vastava eriala doktorinõukogu (selle puudumisel teaduskonna nõukogu).
13. Magistritöö kaitstakse komisjoni ees, mille koosseisu teaduskonna nõukogu ettepanekul kinnitab rektor. Magistrikomisjoni liikmed on akadeemilise kraadiga.
14. Magistrikraadi annab Tartu Ülikool isikule, kes on sooritanud magistrieksami(d) ja kaitsnud magistritöö.

Dotsent INGER KRAAVI Juubel

rekonnas, perekonnakasvatuse, perekonnateraapia. See valdkond alles muutub meil aktuaalseks, aga Soome kolleegid Kuopio Ülikoolist on Inger Kraaviga sõlminud vastava koostöölepingu ja juba on läbi viidud ulatuslikke küsitlusi.

Vähesed ülikooli õppejõud saavad kasutada oma vanemate kogemusi ja teadmisi õppejõuna. Inger Kraav on üks neist õnnelikust — ta jätkab oma isa Enn Koemetsa loenguid pedagoogilisest psühholoogiast. Ingeri loenguis on õnnestunud ühendatud välismaa kirjanduse ja meie koolipraktika hea tundmine. See on Ingeri autoriteedi üheks aluseks ja võimaldab tal eksameil nõudlik olla.

Inger Kraav on väga töökas. Lisaks eelõeldule on ta enda lahendamata võtnud pedagoogika kaugõppe osakonna probleemid ja juhendab seal arvukalt inimeseõpetuse rühma. Suurele töökoormusele vaatamata on Inger alati heatahtlik ja tolerantne.

Täna õnnitleme Inger Kraavi esimese juubeli puhul!

Kolleegide nimel
JAAN MIKK

1991. — 1992. õppeaasta

Õppeaasta algab esmaspäeval, 2. septembril ja kestab laupäevani 21. detsembrini.

Jõuluvahetuse: 23. det.—4. jaan.

Eksamissessioon: 6.—25. jaan. Järgneb nädal talvevaheajaga.

Sügissemester lõpeb 31. jaanuaril (selleks ajaks peavad kõik arvestused ja eksamid tehtud olema).

Kevadsemester: 3. veebr.—30. mai. Kevadvaheajaga 23.—28. märtsini.

Kevadsemester jätkub 30. märtsist.

Eksamissessioon: 1.—20. juuni. Viimaste eksamite ja arvestuste tähtsust 30. juuni 1992.

Kaugõppe õppe- ja eksamisessioonid toimuvad teaduskondade erigradifikate järgi. Kaugõpilaste õppeaasta lõpeb juuli 2. nädalal.

Armas ülikoolirahvas!

Mõtlesin küll Käärikut «Nordinjo» konverentsilt tulles, et nüüd on ülikoolis juba rahulikult, jäänud vaid kaks suuremat sebmist — eksamid ja lõpetamine. Aga kus sellega. Paar viimast lehte aina täituvad lugude ja piltidega. Seepärast ongi suur palve kõigile, kes veel midagi selle semestri viimases lehes (reedel, 28. juunil) teada anda tahavad. Palun tooge kõik-kõik toimetusse veel sel reedel või siis teisipäeval. Teisipäev on viimane päev. Fotosid viimasesse lehte enam vastu võtta ei saa, sest need on juba Tallinnas klišeeritud.

Nii kummaline kui see ka ei ole, aga juba on pakutud lugusid 1. septembri ajalehte. Tõepoolest, oleks kena, kui saame üht-teist ka enne puhkusele minekut ära planeerida, sest mine tea, võib-olla saab «UT-gi» sügisel uues kuuks ilmuma hakata, aga uue lehe ettevalmistamise protsess on teadagi pikem.

Toimetaja

Majandusteaduskond

Rahanduse ja krediidi
eriala

Kadal, Liivi
Kaldoja, Valev
Kilgi, Anneli
Lemetti, Külli
Muuga, Janne
Müürsepp, Anu — kiitusega
Nõmm, Priidu
Sarapuu, Mare
Savi, Ainer
Silm, Ülle
Sukk, Marika
Voolas, Kaja
Õõvel, Ulvi
Zirnask, Villu

Kursusejuhendaja
vanemõp. LEHTE ALVER

Kaubandusökonoomika
eriala

Ambur, Harri
Ambur, Jaanika
Aren, Inge
Arusaar, Piret
Jõgi, Jaanus
Kask, Priit
Koidu, Jaak
Koidu, Kristiina
Küüts, Kristi
Laatre, Ruth
Luiv, Ave
Maiste, Riina
Metsa, Raili
Metsa, Roland
Nirk, Tõnis
Orgjõe, Piret
Padar, Markki
Pettai, Madis
Pikmets, Margit
Pukk, Ivar
Põdra, Aina
Põltaas, Ülle — kiitusega
Sepp, Karin — kiitusega
Tael, Viivika
Tolsa, Siiri
Tuisk, Tiina
Turo, Peep
Valgmäe, Toomas
Velt, Tõnu
Vremmert, Margit
Vugt, Kersti

Kursusejuhendaja
dots. JÜRI SEPP

Majandusküberneetika
eriala

Eelma, Kaia — kiitusega
Joab, Epp
Jüriimäe, Ave
Kasearu, Tiina
Kilp, Aare — kiitusega
Kilp, Karin
Kärner, Hillar
Lääne, Eeli
Parvelo, Anne
Pechter, Ulvi
Purret, Erkki
Puur, Ahti
Randma, Tiina — kiitusega
Viitamees, Ave
Vunukainen, Ruth

Kursusejuhendaja
ass. JUTA SIKK

Tööstuskaubatundmise ja
kaubanduse organiseerimise
eriala

Adermaa, Piret
Bunder, Helle
Ehand, Anneli
Haljaste, Maret
Iher, Urve
Keerberg, Terje
Ottender, Uwe
Rattasepp, Carmen
Roose, Alo
Sepp, Tiia

Sildma, Külli
Somelar, Leelo
Susi, Annela
Süld, Anika
Tuha, Merike
Vares, Anneli

Toidukaubatundmise ja
kaubanduse organiseerimise
eriala

Freiberg, Marika
Ilves, Ivi
Kaldma, Katrin
Kerner, Taavi
Laisaar, Kersti
Laur, Piret
Lepp, Rutt
Liivapuu, Karl
Mark, Eena
Mark, Kairi — kiitusega
Niinep, Ave
Põlder, Malle
Raja, Külli
Saak, Karin
Uibokand, Margit
Umblia, Aili
Viira, Erika

Kursusejuhendaja
dots. KULNO TÜRK

Kaubandusraamatupidamise
ja -analüüsi eriala

Bohojavlenskaja, Raja
Härma, Marju
Jürgens, Margot
Koitla, Katrin
Kuusk, Terje
Matsin, Irma
Murd, Ölme
Murr, Ene
Nurm, Margit
Omber, Ave
Omber, Tiina
Paas, Maire
Parind, Pille
Puhke, Külli
Põlloja, Kairi-Maris
Raudsepp, Rita
Vahtra, Sille

Kursusejuhendaja
ass. VAMBO SAIDLA

Kaubandusraamatupidamise
ja -analüüsi eriala
(vene rühm)

Akusevitš, Inna
Antonjuk, Tatjana
Baibolova, Aiman
Drozd, Zanna
Gubar, Olga
Guguljan, Manužak
Ibragimov, Mahir
Ivaniško, Julija
Jakutova, Anžela
Jaroslavskaja, Iraida
Karina, Larissa
Kornilova, Tatjana
Koževnikova, Tatjana
Paramonova, Inna
Pljatskovskaja, Mare
Pruštšenko, Svetlana
Samsonova, Kiira
Timofejeva, Olga
Tšabanova, Svetlana
Varkki, Ilona
Vassiltšenko, Aneta
Vössokova, Svetlana

Kursusejuhendaja
vanemõp. TOOMAS HALDMA

Mittetatsionaarselt
lõpetajad

Rahanduse ja krediidi
eriala

Johanson, Kristi
Krainikova, Katrin

Kuusik, Marge
Peterson, Tarmo
Pilvet, Anne
Reinem, Ilme
Ruus, Ene
Tigane, Tiit

(vene õppekeelega)

Gurinova, Natalja
Haletskaja, Anna
Kropatševa, Marina
Merzina, Natalja
Mištšenko, Natalja
Potõkun, Irina
Semjonova, Viktoria
Sergijenko, Sergei
Vassiljeva, Marina

Kursusejuhendaja
prof. VAMBOLA RAUDSEPP

Kaubandusökonoomika
eriala

Ajamaa, Karin
Daniel, Tõnu
Heinsar, Öie
Helin, Annely
Hiieleid, Piret
Karv, Kaja
Koik, Merle
Kolks, Heli
Kuristik, Tiit
Kuus, Elmo
Laumets, Piret
Plovits, Margus
Pukki, Maie
Topp, Jaanus
Tünder, Sirje

Kursusejuhendaja
dots. AINO SIIMON

(vene rühm)

Budarova, Tatjana
Dubovskaja, Olga
Iltšenko, Olga
Kopõlov, Juri
Korfi, Olga
Krištop, Alla
Laane, Niina
Makarenko, Larissa
Malašonok, Irina
Marinina, Iolanna
Melnik, Jelena
Mihhailova, Silva
Minajeva, Vivia
Peetso, Tatjana
Pogodin, Mihhail
Poturajev, Aleksandr
Povetkina, Rita
Sikk, Svetlana
Saplõhhiin, Oleg
Zalutskaja, Jelena
Zlobina, Anna
Zalmina, Galina
Tšernova, Galina
Volkova, Larissa

Kursusejuhendaja
dots. MARE JÄRVEOTS

Kaubandusraamatupidamise
ja -analüüsi eriala

Einstein, Liivi
Lanemann, Lilia
Ljubajeva, Erene
Lääne, Kaja
Nautras, Giina
Piirimäe, Maia
Pärk, Piret
Rattas, Kaja
Raup, Külli
Ronk, Sirle
Sild, Eve
Taska, Aigne
Troon, Aita
Värs, Ege

Kursusejuhendaja
vanemõp. PRIIT PEETS

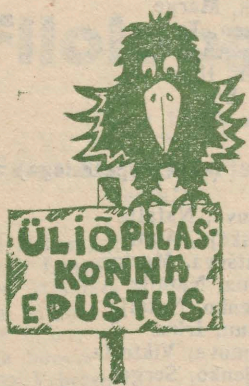
Pangaarvestuse ja -analüüsi
eriala

Ananjeva, Nadežda
Andrejeva, Linda
Blinova, Jelena
Domanina, Lidia
Ignatova, Svetlana
Kesküla, Ann
Kokkonen, Niina
Krõlova, Svetlana
Lebedeva, Tamara
Mahotka, Svetlana
Mets, Ljudmilla
Novikova, Margarita
Pištšuhina, Natalia
Prijomõševa, Ljubov
Prohhorova, Ljudmilla
Rimdonok, Olga
Simagina, Olga
Sula, Tamara
Svets, Irina
Troštjanskaja, Natalja
Vilberg, Margarita

Kursusejuhendaja
vanemõp. PRIIT PEETS

EINAR TIITSU foto

Ühis- elamud, üliõpilas- piletid, pangalaen

Järgmisest õppeaastast nähakse vastavalt väikeettevõtte «Üliõpilasküla» ühisnõukogu otsusele üliõpilaste majutamise ette mõningaid muudatusi. Olulisim neist on see, et nüüdsest on üliõpilastel võimalus valida endale ühiselamu ise.

Tudengid, kes soovivad ühiselamut vahetada või esmakordselt ühiselamusse elama asuda, v.a. esmakursuslased, esitavad avaldused 10. juuliks väikeettevõtte administratooriumi Narva mnt. 25. Avaldusele tuleb kohe märkida ühiselamu, kus soovatakse elada. Väikeettevõtte vaatab avaldused hiljemalt 25. juuliks läbi ja vastab posti teel.

Üliõpilased, kes on ühiselamus ennegi elanud ja ei soovi seda vahetada, esitavad kuni 10. juulini avaldused oma ühiselamu komandandile.

Esmakursuslaste majutamine toimub endise korra kohaselt, s.t. teaduskondade kaudu.

Pereühiselamus vabanenud 11 kohta on edustuse juhatus ära jaganud, info saamiseks pöörduda meie poole.

Tuletame meelde, et edustusest on ka suvel võimalik saada rahvusvahelisi üliõpilaspileteid ja pangalaenuvõimalusi. Piletitarvis kindlasti pilt ja raha kaasa. Tähelepanuks lõpetajatele, lahkumislehele meilt allkirja võtta ei ole vaja.

Meie poole pöörduda teisipäeviti ja neljapäeviti kell 12–14.

KARLI LAMBOT

Tatjana Sarv

20. Jaan, 1942 — 12. juuni 1991

Teatame sügava kurbusega vene keele metoodika kateedri vanemõpetaja ootamatust surmast.

Kolleegid

„Katsuge kõik läbi; pidage kinni, mis hea on”

(Apostel Pauluse 1. raamat Tessalonika rahvale, 5, 21)

SAMAL TEEMAL:

- «Ettevaatust, ekspertiis!» — «UT» nr. 16 10. mai
- «Ülikool — enesetapja?» — «UT» nr. 17 17. mai
- «Küllatulek või kohtumõistmine?» — «UT» nr. 18 24. mai

***

Seoses ekspertiisiga on jälle pävakorda kerkinud kaks kiivast küsimust: teaduse osakaalust tulevases Eestis ning akadeemia ja ülikooli(de) suhetest.

Teaduse arendamisele suunatav osa rahvatulust oli Eesti NSV-s märgatavalt alla Nõukogude Liidu keskmist (see oli üks Eesti proletariseerimise ilminguid) ja on praegu väiksem Euroopa keskmisest. Arutlused selle üle, et teadus on kalliskas asi ja et tulevikus meil sellele ikka nii palju kulutada ei saa, tulenevad lühinägelikust, lausa rumalast (olu)poliitikast Eesti tuleviku kavandamisel. Lähema paari aasta perspektiivis tuleb meil paraku esikohale seada põllumajanduse arendamine — et segastes oludes mitte nälga jääda. Vähegi kaugele vaadates pole meil aga teist teed kui Soome, Lõuna-Korea, Taiwan, Hispaania ja teiste hiljuti veel vaesevõitu maade oma: teadusmahuka tööstuse arendamine. Harituse madalalt väärtustamise ning teaduse arvel kokkuhoidmisega muudame selle tee pikaks, kitsaks ja vaevaliseks. Praegune Eesti haridus- ja teaduspoliitika on viimasel aastakümnetel juurutatud seisukohtade sävdamine: impeeriumi pisikoloonia koht oli anda odavat energiat ja keskkonda reostava rasketööstuse toodangut, mitte aga kasvatada ideoloogiliselt kahtlasi intelligendikesi.

***

Akadeemia ja ülikooli(de) lähendamise ning hilisema liitmise mõtte tõstis kõigepealt üles akadeemia ning lõi sellele oma uue põhikirja ka juriidilise võimalikkuse. Eesmärk tundus olevat selge: võtta üle Läänemaade kogemuste parem osa, liita teaduspotsentiaali, õppejõudude koormuse tunduvalt vähendamiseks tösta õppetöö kvaliteeti, kindlustada kvalifitseeritud noorteadlaste juurdekasvu jne. Esimesed sammud — eelkõige Eesti Biokeskuse reorganiseerimine — tundusid lootustandvatena.

Paraku pole asi edasi läinud ja tekkinud on tugevad psühholoogilised tõrked nii siin kui seal. Liiga sageli ja liiga ühemõtteliselt on paljud ülikooli tegelased välja ütelnud: likvideeritagu akadeemia ja antagu raha siia! Taotlused on selgelt sarnased suurtalude lammutamisega 1940/1941. aastail punase maaproletariaadi poolt: ära võtta neilt kuradeilt ja meile jagada!

Akadeemia töötajate silmis ei ärata usaldust ka bürokraatliku bürokraatia suurem vohamine ülikoolis, koosolekute ja komisjonide maania, mis akadeemias juba minevikku vajumas. Eriti imelik tundub aga ülikooli saamatus oma enese teaduslülide kaasatõmbamisel õppetöösse. Kui oma laborite teadlastele ei leita võimalust õpetamistööd pakkuda — kas on siis üli-

kool suuteline oistarbekalt kasutama akadeemiaga liitmisel juurde tulevat ajupotentsiaali?

***

Akadeemia ja ülikooli(de) ühine mine on muidugi meie tulevik — aga see nõuab järelemõeldud samme, mitte lihtsalt olemasolevate struktuuride ja kollektiivide lõhkumist. Anna raha siia! mentaliteet ühist ilusat tulevikku lähemale ei too. Alustada tuleks ehk teisest otsast — ainesüsteemile ülemineku realiseerimisega. Praegu tundub sellele ülikooli sees küll boikotilõhnaline vastuseis hapnevat. Pisi isiklik näide — teisele, kolmandale ja neljandale bioloogia kursusele fakultatiivaine lugemiseks (mida üks õppejõud mitte igal aastal korrata ei saa) ruumi ja kõigile kursustele sobiva kahe nädalatunni leidmiseks tuli mul aasta hakul pida nädal aega protestistreiki. Tunniplaanide koostajail on ju nii ebamugav fakultatiivainetega tegelemist teha. Mis saab aga siis, kui need kursused muutuvad arvukaks ja kui mõni kursus kestab mitte ühe semestri (kaks tundi nädalas), vaid poolteist kuud ja kuus tundi nädalas?

Lõpuks üks soov ülikooli sotsioloogidele. Kas ei võiks läbi viia uuringu-küsitluse: kui paljud õppejõududest ja kuidas saadakse aru sellest, mis see ainesüsteem öieti on ja kuidas seda teostada? Ennustan, et tulemus saab olema vapustav!

Ülikooli ja akadeemia töötaja
ERAST PARMAS TO

Kiusatus norida

Mitte muhku, vaid lugupeetud Peeter Oleski kallal. Selguse mõttes tahaksin enne asja juurde asumist kinnitada lugejale järgmist:

1. Ma ei ole Eesti Teadusnõukogu liige;
2. Ma ei ole Eesti Teadusfondi nõukogu liige;
3. Ma ei ole peaministrile lähedane isik (kontekst selgub P. O. artiklist (UT, 24. mai 1991)).

Lisaks mõõnan meelsasti, et Peeter Olesk on mulle sümpaatne ja norida tahan ma tegelikult ülalmainitud artikli asjus. Ning sealjuures pean tahes-tahtmatult puudutama ka viimasel ajal mõttevahetust põhjustanud Eesti teaduse rahvusvahelist ekspertiisi. Mul ei ole midagi olulist lisada Gennadi Vainikko (UT, 10. mai), Peeter Saari (PM, 16. mai) ja Erast Parmasto (käesolev UT) seisukohtadele, kuid Oleskiga norimise tõttu ei pääse ma sellest asjast mööda.

***

Mis puutub ekspertiisi ettevalmistamise kriitikasse, siis on Oleskil õigus põhilises — pind sai kesiselt ette valmistatud. Eeltöö raskuse kaudu formaalse küsimustiku koostamisele (see sai tegelikult päris hea); alahinnati, nagu ikka, vajadust rääkida inimestega. Tõepoolest, iga intelligentne inimene, kelleni uudis jõuab ebamäärase kumupluss kõigi bürokraatia reeglite kohaselt vormistatud küsimustiku kaudu, peabki olema tõrises. Selles ju tõsiintelligendist sotsiaalne roll ongi, et kahelda ülaltpoolt tulevate ringkirjade mõttekuses ja otsida varjatud tagamõtteid.

Juhtus lihtsalt nii, et inimestel kateedrites ja laborites ei olnud seda minimaalselt vajalikku aega, et ise mõelda. Teisalt — pole sugugi selge, kelle kapsaäda see kivi visata. Kindlasti mitte ainult ja vahet isegi mitte eelkõige Arno Kõorna ja Peeter Saari omasse.

Esimesena võttis vastava otsuse vastu ETFN, kelle raha ja vahendeid jagav tuumik koosneb peaaegu täies ulatuses Tartu Ülikooli professoritest-kateedrijuhatajatest.

Olgem pigem tolerantset ja mõõnemat, et meil kõigil, sealjuures vahet isearanis ETFN liikmeil, on tööd kõrgi. Nii hilines mõni vajalik kirjutis just parajasti paar-kolm nädalat, mis ka bürokraatlik pool infot ennetas sisulise mõttevahetuse selgituse. Sellest on muidugi kahju, kuid ärgem siis tõtame kohe kolle nägema. Eriti seal, kus, usun seda kindlalt, on tegemist esimese siira ja olulise püüdega kord ometi teha lõpp teaduses seni kehtinud jaotussüsteemi varjukülgedele. Ja ükski terve mõistusega inimene ei saa ometi väita, et ettekujutuse loomine sellest, kus me oma teadusega praegu asume, ei ole selle keerulise protsessi absoluutselt vajalik osa. Viimase üks olulisemaid komponente on aga vaadata meie teaduse taset kõrvalt, võrrelda silmades läbi.

***

Alati nii kenasti sõnasaava väitlejana on Peeter Olesk minu meelest seekord paistnud silma isearanis väljapeetud ambivalentisega. Peeter, ma heidan sulle ette umbusu, kartuse, ebaluse võimendamist ajal, mil on lausa hädavajalik üritada midagi ära teha. Teiseks, mind häirib Su liigne kalduvus jätta mõned asjad ainult «hastiinformeeritud» mõista. Võtame või selle Tallinna ülikooli loo: miks, pagana päralt, ei kirjuta Sa otse, et Tartus liikuva info põhjal on Tallinna ülikooli idee taga akadeemikud J. Kahk ja A. Pork? Me ei jõua selle väitlusega Tallinna ülikooli asjus kuhugi, kui jätkame mitte-väga-selgete märguandmistega ja usalduslike nelja-silma-aluste mõttevahetustega. See on etteheiteks ka Jüri Kärnerile. Võitlust lolli mõtte vastu teha

Pedast ülikool tuleb pidada kõva kisa ja käraga, sealjuures konstruktiivselt. Tuleb lahendada vähemasti kaks sõlmküsimust: kuidas haarata ülikooli õppetöösse parimad Tallinna teadlased ja kuidas saavutada valitsuselt, õigeministri parlamentilt, Tartu Ülikooli üppimissurmast päästmise programm.

Kolmandaks heidan ette seda, et Sa väitluses alahindad teiste inimeste võimet näha probleeme, olla valvas uue korruptsiooni, aparaadi võimuiha ja palju muu suhtes. Sa kirjutad sellest oma artiklis korduvalt, hoiatad iga ja kõige eest: usu mind, sa pakud üle. Apokalüpsis on hoopis mujal, Sinu maalitud tondid on küll igati reaalsed, kuid õnneks piisavalt hästi tuttavad. Häda on vaid selles, et nad tulenevad triviaalsest patusest maailmast ja on kaunis üht nägu Idas ja Läänes, Põhjas ja Lõunas.

Neljandaks, Sa esitad väiteid, materdad neid (sealjuures küll õiglaselt), küsimata, kas see väide ülepea ongi asjakohane. Võtame näiteks ekspertiisi ametkondlikkuse: muidugi oleks kole rumal teha Eesti teaduse ametkondlikku ekspertiisi. Aga kes siis seda kavatsenud on? Algusest peale, vähemasti minu teada, on ekspertiis kavandatud teadussuundade kaupa. Enamgi, ma pole isegi kuulnud, et ükski tõsiselt võetav asjaomane oleks avaldanud teistsugust mõtet.

Viidandaks, Sa mõistad kindlasti suurepäraselt, et välisekspertiis on vaid osa protsessist, mida peame läbi viima me ise. Ei ole õiglane kujundada arvamust, nagu loodetakse välisekspertiisilt vastuseid küsimustele, mida ta ipso facto anda ei saa. Tegelikult kasutad Sa samaaegselt veel vastupidist loogikat — heidad ekspertiisile ette poolikust, mis temas a priori sisaldub. Asjata.

Kuuendaks kleebid Sa liiga kergekäeliselt silte. Näiteks vaata tsitaati: «Vastuseisu välisekspertiisile oleks kindlasti kergem maha võtta, kui tema initsiaatorid oleksid sellegi poole asjast kannatlikult selgeks teinud. Seda ei tehtud, aga mitte kogemata, vaid ilmselt veendumusest, et pilti väljastpoolt on vaja kohe, pildiga seestpoolt pole mõtet jännata». Pakud üle, ja raskelt — sisemise pildi loomisega tegeletakse päris hoolega ja ammu enne, kui algas pinna sondeerimine välisekspertiisi võimalikkuse asjus.

Lõpetuseks: meie olukorra paradoks ja ühtlasi lootus on selles, et kaunistes sassis teaduse organisatsiooniliste aluste, proportsioonide jms. juures on praegune üliõpilaskond (ja seda paljude kolleegide arvates) üle aegade üks helgemaid. Pingutame siis kasvõi selle nimel, et nende jõudmisel teaduses (ja see aeg saabub ju kohe) oleks plats veidigi siledam.

Ega Sa ometi pahandanud, Peeter?

RICHARD VILLEMS

NB!

Selle semestri viimane leht ilmub reedel, 28. juunil. Seal leiab ka ülejäänud teaduskondade lõpetajate nimed.

AUTOJUHIKURSUSED

5. septembril algavatele autojuhi kursustele toimub eelregistreerimine teisipäeval, 25. juunil kl. 10–14 Tiigi 78, kab. 236, tel. 30 816.

ÜLIKOOI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruumid 240, 241, tel. 351 80. Tartu Trükkkoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «UT» ilmub reedeti. Tellim. nr. 1525. Tiraaž 2000.

Universitas Tartuensis

PÄRITUULT!

BALTIC UNIVERSITY 1946—1949
Hamburg-Pinneberg, Germany

Tartu University Rector

In commemorating the 45th anniversary of the establishment of the Baltic University, we, the Lithuanian professors and students who have taught and studied at the Baltic University in Hamburg-Pinneberg, Germany (which was composed of Estonians, Latvians, and Lithuanians), send our heartiest greetings to all of your professors and students.

spirit of cooperation between our sister nations of Estonia, Latvia, and Lithuania is evident in our mutual struggle for freedom, national dignity, and independence.

The Baltic States will be free!
Vivat Estia, Vivat Academia!
Vivat Omnes Profesores, Omnesque Collegae! Elagu Vaba Eestil!
Baltic University's former professors and students
Chicago, 1991. V.

Valitsuse veerg

TU Valitsuses

25. juunil

● **AUDOKTORI** kandidaatideks oli ülikoolile esitatud 7 meest. Vastavalt statuudile langesid ära Tema Pühadus XIV Dalai-Laama Tenzin Gyatso (esitaja prof. Richard Viljems, toetaja usuteaduskonna dekaan Kalle Kasemaa), Oklahoma Ülikooli prof. Ivar Ivask (esitajad Välis-Eesti luuletaja Urve Karuks ja Toronto insener, ehitusteadlane Ergo Karuks) ning Uppsala Ülikooli kõrva-nina-kurguhaiguste ka-teedri juhataja prof. Matti Anniko (esitaja arstiteaduskond). Statuudis (vt. «UT» nr. 8, 10. märts 1989) on kirjas, et audoktori kandidaatide esitamise õigus on teaduskondade ja teiste allüksuste nõukogudel ning ülikooli nõukogu liikmetel.

Statuudi järgi omistatakse TU audoktori nimetus teenekate ja edumeelsete teadlaste, ühiskonna-, poliitika- ja kultuuritegelaste tunnustamiseks, TU teadus- ja kultuurisidemete süvendamiseks maailma teiste teaduskeskustega ning TU ja siin tehtava teaduse autoriteedi tõstmiseks maailma ja Nõukogude Liidu teadus- ja kultuurilise seas.

Pärast pikka arutelu jäi sõelale kolm meest. Ära langes ka bioloogia-geograafiateaduskonna poold esitatud Manchesteri Ülikooli prof. Paul Broda. Valitsus otsustas esitada reedesele, s.o. täna toimuvale TU nõukogule California Ülikooli klassikalise filoloogia ja indoeuroopa keeleteaduse prof. JAAN PUHVELI (esitaja klassikalise ja romaani filoloogia kateeder), Turu Ülikooli prof. KALEVI WIIGI (esitaja eesti keele kateeder) ning NLTA Lebedevi-nim. Füüsika Instituudi vanemteadur VSEVOLOD ANTONOV-ROMANOVSKI (esitaja füüsika-keemiateaduskond). Nende kandidaatide esitamisega olid nõus olnud ka teaduskondade nõukogud.

Valitsuses määrati kindlaks ka audoktorite arv. Ühe korraga võib valida kuni 5 audoktorit. Kui tihe-dasti seda tehakse, otsustatakse edaspidi.

● **KRAADIÕPPEGA** seotud küsimusi käsitles prorektor Ants Kallikorm. Esitatud andmete järgi on

sügiseks 133 magistranti ja 71 doktoranti. Arvud võivad veel veidi muutuda. 1. septembrist suletakse aspirantuur, koos sellega kaob nii siht- kui mittestatsionaarne aspirantuur. Vanemteadurite kohtadel ja doktorantuuris olid suunatakse avatavasse doktorantuuri. Nähtavasti hakkab mõnel erialal probleem tekitama nii magistriõppes kui doktorantuuris olia töötamine. On kohti, mis soodustavad materjali kogumist jne. Ja kui paljud üldse tulevad kõrgelt palgalt 400-rubla-se palga peale doktorantuuri?

Magistratuuri ja doktorantuuri arvud esitatakse TU nõukogule kinditamiseks, samuti valmib dekaanide jaoks vastav meelepea.

● Otsustati taotleda nõukoguli õigusloome labori avamist (juhatajaks on kavandatud poole kohaga dots. Jüri Põld) ja välismajandussuhete õppetooli loomist (hiljuti doktoriväitekirja kaitsnud Janno Reiljanile).

● Arutusel oli dots. Peeter Viha-lemma kiri ettepanekuga hakata ülikoolis õpetama sotsiaaltöötajaid. Seda oli arutatud ka ajalooteaduskonna nõukogus. Leiti, et sotsiaaltootajate koostamine puudutab ka õiguse ning majanduse valdkonda ning uue eriala avamine peaks olema koordineeritud nende teaduskondadega. Algatusrühm tegeleb asjaga edasi.

● Filoloogiateaduskonnalt oli tulnud ettepanek lahendada teene-kate professorite mälestuse jäädvustamise ja vanaduspensionile siirdujate lahkumise tähistamisega seotud probleemid. Sellekohased traditsioonid meil puuduvad. Bareljeef ja tahvleid on avatud tavali-selt juubelite aegu. Meil tekitab vist võorastust ka veel elavate inimeste mälestuse jäädvustamine. Probleem on olemas. Et midagi valmis teha, selleks on vaja raha. Rektori arva-tes tuleks teha eelarvekomisjonile ettepanek vastavate rahasummade leidmiseks. Samuti on vaja taotleda õppejõudude pensionide läbivaatamist. Kraadikomisjon on võtnud enda peale kraadide ja kutsete vahekorra korrastamise ja eruprofes-sori statuudi väljatöötamise.

(Järg 4. lk.)

Füüsika-keemiateaduskond

Keemiaosakond

Adler, Aarne
Allemann, Hille — kiitusega
Anton, Kaja
Burk, Sirje
Bürkland, Anne
Jaaku, Jaak
Jänes, Maret
Kalatsjov, Pjotr
Kostabi, Elina
Lepiku, Martin
Lužkov, Kersti
Maksing, Peeter
Maran, Üko
Pajula, Marko
Peil, Anneli
Puck, Manfred
Reiljan, Riina
Reinik, Mari — kiitusega
Reinik, Martin — kiitusega
Ruut, Jüri
Sarandi, Merit
Sarandi, Raul
Sarapuu, Katrin-Margit
Sibul, Kriste

Sild, Sixten
Tüür, Piret
Vahar, Ülle
Vares, Ülle
Veddel, Ülle

Kursusejuhendaja
dots. HEIKI TIMOTHEWS

Füüsikaosakond

Aavik, Andrus
Adamson, Vallo
Arak, Margus
Einberg, Riina
Hallap, Tiit
Kirm, Marco — kiitusega
Kivaste, Elmar
Kukk, Üllar
Oja, Margus
Osvet, Andres
Piirimäe, Maire
Ponetajev, David
Selgmäe, Maido
Talvistu, Tarvo

Tamm, Jaan
Vatsa, Raul
Vedler, Alger
Välja, Avo

Kursusejuhendajad
dots. KALJU KUDU ja
dots. IVAR PIIR

(vene õppekeeleaga)

Beilinson, Mariana
Denisjuk, Gennadi
Holvason, Eduard
Klaos, Aleksandr
Kohan, Oksana
Kolje, Svetlana
Malv, Aime
Meier, Tatjana
Podgurski, Vitali
Reznik, Kirill
Väli, Irina

Kursusejuhendaja
prof. IVAR JAEK

Matemaatikateaduskond

Matemaatika eriala

Abel, Margit
Aer, Aale
Ambos, Aita
Ekbaum, Kairi
Jöks, Karin
Kaldmäe, Kersti
Kipper, Liia
Kipper, Sven
Korman, Lüüri
Kossatkina, Marika
Laast, Irina
Lahtmäe, Eda
Metsalu, Tiina
Mürk, Katrin — kiitusega
Nappa, Aivo
Pakats, Ingrid — kiitusega
Pleer, Anne
Popman, Maia
Pärtel, Siret
Raja, Villu
Ristolainen, Irja
Sakmaa, Anneli
Talts, Andres
Tammjärv, Kalle

Tammjärv, Marika
Faul, Kersti
Tootsi, Tiina
Undeküll, Liane

Kursusejuhendaja
dots. LEA LEPMANN

Rakendusmatemaatika eriala

Allas, Katrin
Ekme, Avo
Kangro, Raul — kiitusega
Kink, Jana
Kubo, Baldur
Kuivjõgi, Kaja
Männik, Krista
Männik, Märt
Nõmmik, Krista
Punder, Andrus
Puskar, Ülo
Roomet, Merje
Saar, Maaja
Saarsen, Toomas

Saarsen, Kärt
Vilo, Jaak — kiitusega
Voomets, Jaanika

Kursusejuhendaja
dots. TONU MÖLS

Matemaatika (vene) eriala

Adamson, Jelena
German, Anna
Gorodetskaja, Ljubov
Hmelovskaja, Oksana — kiitusega
Morgenson, Anneli
Perevjazkina, Irina
Petšnikova, Anna — kiitusega
Snagovskaja, Galina
Svarts, Zanna
Tihomirova, Lidia
Tjomkina, Natalja
Tumanova, Irina
Volodarskaja, Julia

Kursusejuhendaja
dots. VLADIMIR FLJAISSER

JAAK JAAKU foto

Arstiteaduskond

Raviosakond

Ambros, Dagmar
Alasoo, Annika
Elme, Anneli
Herman, Irja
Juhani, Anneli
Juhani, Toomas
Jüriloo, Alo
Kaare, Ain — kiitusega
Kalda, Anti
Kansi, Helve
Kariis, Toomas
Kolk, Mare
Kommer, Rando
Kristoffel, Katrin — kiitusega
Krüüner, Annika
Känd, Kalle
Küla, Tiina
Larens, Mairi
Laursoo, Kaja
Lepasson, Ruta
Liivak, Norbert
Lilleste, Anu
Mand, Külvar
Martinson, Katrin
Merendi, Ulvi
Mitt, Urmas
Muuk-Adreat, Kersti
Möttus, Aive
Mätksoo, Anu
Märtson, Matis
Naaber, Paul
Olikainen, Katrin
Petuhhova, Ly
Pihu, Mare
Plaks, Marika
Poola, Anneli
Pops, Kadri
Porila, Aire
Pruuli, Tiia
Pruus, Terje
Raag, Marge
Raid, Alo
Raudsepp, Kristin
Raudvere, Peeter
Rokk, Alar
Rokk, Merle
Rosenthal, Ivika
Ross, Peeter
Rätsep, Indrek
Savisaar, Marget
Savisaar, Simmo
Savolainen, Urmas
Soom, Marge
Soost, Katri
Starkopf, Joel
Suuroja, Tiit
Sõrmus, Alar
Takker, Urmas
Taliijärvi, Tiina
Talumäe, Marika
Tamma, Tiina
Tasa, Gunnar
Teesalu, Anneli
Teesalu, Pait
Tiigi, Krista
Tiirats, Airi
Tikk, Merje
Toom, Vika
Truija, Anneli
Trudnikov, Andrei
Tšivkina, Valentina
Uusküla, Anneli
Uusküla, Mert
Uprus, Pille
Vahlberg, Ave
Valk, Riinu
Veinpalu, Maris — kiitusega
Viin, Mai
Värsi, Ivar

(vene osakond)

Anufrienko, Olga
Didenko, Olga
Dolgoborodova, Julia
Hainatskaja, Olga
Hatšaturjan, Inga
Jailojan, Veronika

Jankulin, Leonid — kiitusega
Kobrin, Nadežda
Linter, Natalja
Loginova, Natalja — kiitusega
Matizen, Jelena
Miminošvili, Nana
Naumova, Tatjana
Oganesjan, Karen
Pereseld, Maia
Sagaradze, Besik
Schotter, Aleksander
Sikov, Sergei
Timofeejeva, Jeena

Pediaatria osakond

Aamer, Marje
Adamson, Ulvi
Bakhoff, Katrin
Ellervee, Anneli
Halmann, Imbi
Karolin, Katrin
Kivastik, Toomas — kiitusega
Kopa, Auni
Kulla, Sirje
Laisk, Merike
Mitt, Külli
Niklus, Eve
Nirgi, Terje
Nirk, Maire
Noorem, Evelin
Madisson, Mari-Liis
Paal, Kadri
Pesukova, Jaana
Rahusoov, Katrin
Rannala, Tiina
Raudsepp, Heli
Reili, Liina
Saue, Elo
Sepp, Toomas
Sikk, Laivi
Sooro, Kai
Talkop, Ulvi-Astra
Tamm, Margot
Tiigi, Rena
Toht, Küllike
Truusalu, Kai
Täkker, Signe
Uus, Kai
Vainumäe, Inga
Vare, Alge
Viljar, Tuuli
Voip, Anne

Sportmeditsiiniosakond

Barkauskas, Darius
Bilevičiute, Indre
Dišlere, Dina
Gotsentas, Audrius
Gotsentiene, Anete
Karapitskas, Gintautas
Nehiskyte, Laimute
Pihl, Riho
Radkevicius, Darius
Strizakova, Svetlana
Tsebers, Gvido
Vitkauskas, Gitis

Sportmeditsiini ekspert osakond

Annuk, Margus
Antipenko, Olga
Antjuganova, Tamara
Aphadze, Vladimir
Edasi, Imbi
Fjodorova, Olga
Jefremova, Ljudmilla
Kolbassov, Vladimir
Levõkina, Natalja
Limorenko, Leonid
Mõselovski, Mihhail
Negeftidi, Leonti
Salev, Natalja
Zdanovitš, Viktor
Zorin, Anatoli
Tšahvašvili, Lija
Tsalenko, Sergei

Farmaatsia osakond

Adel, Eini
Allikas, Liivi
Eensalu, Katrin
Hussu, Karin
Erkmann, Heli
Jõgisoo, Karin
Järvpõld, Jana
Kaabel, Kerli
Kase, Merike
Koppel, Jaak
Kriisk, Eve
Kuslap, Ave
Lasn, Eleri
Laurimaa, Riina
Lutt, Piia
Magus, Ave
Meimeri, Anneli
Moor, Eve
Mädamürk, Mirjam
Nagland, Silja — kiitusega
Neostus, Linda
Parts, Terje
Petratskov, Kadri
Pihlap, Kadi
Raik, Kati
Rannar, Maret
Rattasep, Ülle
Sillaots, Marika
Soonberg, Katrin
Sults, Piret
Tamm, Monika
Tammepuu, Kadri
Taul, Krista
Tiit, Lea
Treial, Maie

Stomatoloogia osakond

Alabert, Gunnar
Beljajeva, Jekaterina
Elken, Ingrid
Harjo, Signe
Heiter, Anneli
Hiltunen, Margit
Kala, Helin
Kesküla, Jüri
Kesküla, Siivi
Klaus, Reenika
Koppel, Taive
Korjus, Katrin — kiitusega
Kuldmäe, Lea
Kuuse, Gaida
Laul, Anu
Laur, Astrika
Lepik, Mait
Lill, Margit
Luukas, Katrin
Nirk, Mart
Orti, Heli
Peletskaja, Svetlana
Pettai, Sulev
Rist, Helve
Roosmäe, Marika
Rätsep, Annika
Saarepuu, Kalju
Sepp, Hettel
Talpas, Andla
Talu, Merle
Tarum, Age
Piho, Liivi
Tiidus, Tiina
Tugijainen, Maret
Tõeväli, Katrin
Urb, Pille
Urbla, Toomas
Uusmaa, Katrin
Vatter, Villu
Viil, Liina
Väling, Elina — kiitusega

Kehakultuuriteaduskond

Alla, Ellu — kiitusega
Bogdanovičs, Bruno
Homik, Aivar
Hunt, Katrin
Kaasik, Priit
Kadaja, Heikki
Kala, Ingrid
Kivend, Toomas
Kolesnik, Valeri
Krevald, Kersti
Kubri, Külli
Kukk, Liivi
Kõrge, Anneli
Kõrge, Uko
Lehismäe, Rein — kiitusega
Muddi, Andres
Otti, Kaia
Paade, Ülle
Pavlovitš, Leila
Peterson, Eveli
Piir, Mari
Puhke, Raivo
Põldoja, Helle

Rechlin, Margit
Reinup, Liina
Rohtlaan, Eva-Maria — kiitusega
Russak, Pille
Salk, Indrek
Siim, Katri
Talve, Tiit
Tamm, Tõnu
Teppan, Jaanus
Uusen, Tarvi
Vaar, Marje
Velga, Marju
Vene, Priit
Väli, Tiina

(vene osakond)

Andrejev, Sergei — kiitusega
Beljakina, Diljara
Dubrovin, Aleksander

Jefimov, Mihhail
Hodakov, Vladimir
Karpenko, Aleksander — kiitusega
Mjadelets, Jelena
Mjagkov, Andrei
Zadan, Irina

Mittetatsionaarselt lõpetajad

Below, Anne
Borissov, Juri
Gaikina, Jelena
Kalpus, Emil
Käärt, Silvi
Reintam, Kaarin
Saar, Margus
Samsonov, Sergei
Zvonova, Ljudmilla
Tizina, Ljudmilla
Tigane, Taivo

Gustav Adolfist pole säilinud koopiat ega kipsvormi

Neljapäeval, 6. juunil jõuti nikaugale, et kella üheteistkümneks oli AMS-i viilistlasklubi liikme hr. Muttiku organiseerimisel Gustav Adolfi samba alust ümbritsenud mättasse kasvanud endine lilleklump minema veetud ja aluse ümbrus õige kõrguse saanud. Väike kopp oli Tartu teedemeeste poolt, auto ülikooli oma. Kaks ja pool autokoormat mulda viidi lauluväljakule.

Kella 12-ks oli ülikooli puutöömeeste valmistatud Otto Strandmani tütre pr. Harriet Strandmani käest saadud ja 1950. aasta 15. mail maha lõhutud Gustav Adolfi monumendi graniitluse täpsete jooniste järgi puust ja papist valmistatud makett tegijate poolt ka alusele paika pandud. Makettpostamendi otsa asetati pr. Merike Kaunissaare skitseeritud ja keemiahoones valmis tehtud tulevase kuju originaalmoodus papist ja pulkadest siluett. Tõsi, kümme sentimeetrit madalam ilma kuju aluseta.

Kella 12.30-ks oli kohale jõudnud juba mitmeid huvilisi ja asja huvides vajalikke GA komisjoni liikmeid. Kohal olid ka päevapiltnikud hr. Eduard Sakk ja hr. Malev Toom. Pressiesindajana uudistamas hr. Raimu Hanson «Postimehest» isiklikult, et selgusele jõuda, kas kuningas on antud maastikulis kontekstis lühike või mitte. Arvamuse jättis ta seekord enda teada. Kuju suuruse kohta püüdsid kõik juuresolevad era- ja ametiisikud oma seisukohta avaldada. Pildistati igast kandist ja kaugusest, et oleks võrreldav vanaga.

Tänu Peeter Toomingale, kes k. a. «Teater-Muusika-Kino» nr. 3 avaldas artikli vabariigiageist mustakstimeestest-kiirpiltnikest ja tõi ühe pildi näitena foto, kus kaks daami seisavad Gustav Adolfi kuju ees (ja seisavad praeguseni säilinud alusel) õnnestus meie kaamerameestel teha sama stsenaariumi järgi enam-

vähem sama kasvu daamidega täiesti analoogiline foto. Vanal pildil paremal pool olev müür ning selle tagant paistev hoone vahelduvate kandiliste ja ümmarguste akendega on tänini säilinud. Kes soovib, võib kahte fotot võrrelda. Kindlaks tehes uue pildi vasakpoolse daami pr. M. Kaunissaare pikkuse ning veidi arvutades jõudis hr. Kaur Altoa ootamatule järeldusele — kuningas ei saanud olla pikem kui 191 cm!!! Nii et me ei teagi täpselt, kui pikk oli kuningas. Nüüd on võimalik seda välja arvutada, kui keegi soovib.

GA komisjon tegi oma töö asjalikult ning rahulikult — moodud ja proportsioonid pandi paika ning komisjoni esimees rektor Jüri Kärrner arvas, et nüüd võib kiviraiduritele samba moodud kätte anda, mida nad juba kärsitult ootavad. Makett seisis platsil õhtuni, kes nägi, see nägi.

Siinkohal tänab GA komisjoni skulptor L. Palutedret kirja- ja trükisõnas avaldatu eest, samuti dots. J. Salmi ja prof. Voldemar Vagat. Neist mõtteavaldustest sai GA komisjon nii mõndagi kasulikkust kõrvaltaha panemiseks.

Mis puutub aga igasugustesse sahistamistesse nii siin- kui seal- pool Läänemerd (nagu oleks kusa- gil põõningul «õige» Gustav Adolfi kipsvormid või koopiad alles), siis on see juba tükk aega tagasi selgeks tehtud, et midagi niisugust pole olemas peale 25–30 cm kõrge, hoopis erineva kipsvisandi. Vana kuju oli unikaalne, millest pole peale kahe kannuse mitte midagi Eestimaal ega Rootsimaal järele jäänud. Vana kuju pole võimalik tagasi saada!

Muide, uus kuju on originaalne ja mitte Göteborgis oleva vähe- dus — nii väidab K. Altoa (vt. «Postimees» 10. aprill k. a.).

TULLIO ILMETS

Teravat sulge!

tahaks «UT» toimetust soovida pärast ülikooli lõpetamist üsna paljudele, eriti aga neile, kes oma suurtööks õppimise ajal töid probleeme ka ülikoolilehte. Mäletate mõni aasta tagasi pealesurutud omavalitsust. Selle vastu astunudest on küll üksjagu juba lõpetanud, aga neid on selgi aastal. Ajakirjanduse lõpetanud IVO RULL tõi esimesena välja sõjaväeprobleemid, vene filoloogia lõpetanud RIHO LAANE-MAE sõandas riigilipuvärvi tekli küsimuse üles tõsta... Need ei ole

ainukesed teemad, millest nad kirjutasid. Tänuksõnad tahaks öelda ka keskkonna- ja looduskaitseteemalise abi eest geograaf REIN AHASELE ning keemik JAAK JAAKULE, samuti viimasel aastal ülikooli uuen- damistest käsitlenud rakendusmate- maatik JAAK VILOLE. Ajaloolane INDREK TARAND oli samuti üks esimesi kõrghariduse tegelike probleemide avalikustajaid.

Aitäh paljudele teistele! Vaimu- värskendamist edaspidigi!

«UT»

Uus pitsat

Juhtus nii, et koos ajaleheasjade ajamisega sain ma ülikooli uut pitsatit Tallinnast ära tuua isegi kaks korda. Esimene pitsat oli eksikombel väiksem. Teine oli juba see õige.

Juhtusin ka parasjagu kantseleis olema, kui kantselei juhataja Anne Ligi lõi uue pitsati esimest korda dokumendile, kinnitades nii viisi Valter Haameri ulatunud trükkimisevat uut TÜ diplomit.

Vapipitsatil on keskel kolm lövi, äärtes sõnad Eesti Vabariik ja Tartu Ülikool. Seni on pitsatit kasutatud vaid diplomite jaoks. Vana pitsatit vajavad veel pangadokumendid, seal on omad eeskirjad.

Vapipitsati kasutamise kohta arvas Anne Ligi, et seda ei lähe sugugi vaja nii paljudele dokumenti-

dele, nagu võib-olla tahetakse. Jäagu see ikka vaid kõige tähtsamate dokumentide jaoks. Teaduskondi ja teisi allüksusi puudutavad paberid tuleks teha oma blanketile ja alla lüüa oma pitsat. Pitsatitki võiks vähem kasutada, seda ei nõuta enam sugugi igal pool. Võib-olla ida pool kergendab siiski pitsat meie suhtlemist. Vapipitsatit nõudvale teaduskonnadokumendile saab aga rektori käskkirja järgi alla kirjutada ainult dekaan. Prodekaani allkiri ei loe.

Diplomid on nüüd ainult eesti-keelsed, Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli omad. Nimi on kirjutatud normaalsel kujul — enne ees- ja siis perekonnanimi. Enam ei märgita isanime.

VARJE SOOTAK

Suurele peole!

Kolmapäeval harjutasid kõikide Eesti kõrgkoolide tantsijad hoogsalt ülikooli staadionil «Gaudeamus» tantsurühmade üldjuhi Henn Tiiveli juhatamisel. Eile hommikul sõideti Cēsise poole. Baltimaade tudengite XI laulu- ja tantsupidu algabki seal. 28. juunil on suur lauljate ja tantsijate pidu Cēsises, 29. juunil tantsupidu ja 30. juunil laulupidu Ogres. Ülikoolist osalevad meeskoor, naiskoor, rahvakunsti ansambel ja rahvamuusikaansambel «Lakstiga». Miks ei ole aga kammerkoori? Kammerkoor laulab sel ajal hoopis Norras.

Dermatoloogiaring jätkab sügisel

Ka see õppeaasta lõppes arstiteaduskonna dermatoloogiaringi üliõpilastele kevadkoosolekuga kohvilauas. Kuulati ettekandeid, arutati uusi kavasisid ja saadeti ära senine ringivanem Merle Rokk, kes lõpetas raviosakonna. Ülikooli lõpetavale ringivanemale on tavaks kindla luup, mis sümboliseerib vajadust haiget täpseks diagnoosiks põhjalikumalt uurida.

Dermatoloogiaringi üliõpilased on koos kateedri õppejõududega aktiivselt osalenud uurimistöös. Viimase viie aasta jooksul on üliõpilaste teadusliku kevadkonverentsi nii ise- kui ka teiste dermatoloogia-veneroloogia-sektsioonis kui ka teraapia ja pediatria sektsioonis või kateedri

konverentsil esinenud 26 üliõpilast. Dots. Helgi Silm on juhendanud 9 pedodermatoloogia-alast, dots. Elle Elberg 15 dermatoloogia-, veneroloogia- ning psühholoogia-alast ja assistent Heli Rajangu 2 veneroloogia-alast ettekannet. Üliõpilased on kirjutanud mitmeid võistlustöid.

Igal aastal tutvustatakse üliõpilasi dermatoloogiatööga ka väljaspool Tartut. Huvipakkuv oli detsembrikuine külaskäik Võru naha- ja süüfilis-kabinetis. Tavaliselt käiakse ka muuseumides, teatrites. Võrus külastati Fr. R. Kreutzwaldi majamuuseumi.

Sügisel ootab ring uusi huvilisi. Dots. ELLE ELBERG, dermatoloogiaringi juhendaja

Elektronposti kasutamisest

TIIT MOGOM, IVO HAAMER, AAVO LUUK

Eelmise aasta novembrist töötab Tartus ja ülikoolis katsetus- ja arendusrežiimis maailmas laialt levinud elektronposti nime kandev arvutisüsteem, lühinimetusega

E-mail.

Mujal maailmas on sellest kujunenud üks operatiivsemaid sideliike, mida kasutatakse laialdaselt eelkõige äri- ja teadusringkondades. Selle suurim voorus on saata teadist ka maakera kaugemais punktis asuvalle kolleegile mõne minuti või isegi sekundite jooksul. Niisamuguse kiirusega tulevad ka kauged vastused.

Uus sidepidamisviis esitab küll sidekanalitele väga kõrgeid nõudeid, aga kui need on juba kord olemas, on nad võrdselt head kõigile tarbijaile. Tarbijalt nõuab see süsteem modemiga varustatud arvutit koos spetsiaalse tarkvaraga. Sidesüsteem on üles ehitatud hierarhilisel põhimõttel.

EESTIS

on see hierarhia järgmine. ETA Küberneetika Instituudis paikneb Eesti peamisin, mille kaudu lähevad kõik Eesti teated Soome ja sealt laiali üle kogu maailma. Niisamamoodi saavad meile ka teated välismaa- ja Tartus asub Tallinna peahomeetria ja psühhofüüsika laboris. Sellesse arvutisse helistades saavad oma teateid edastada või neid

kätte saada Tartus süsteemi ühendunud tarbijad. Tartu piires piisab side korraldamiseks täiesti lihtsast personaalarvutist lihtsa tarkvara ja odava modemiga. Peamasiinale on kõrgemad nõudmised: tarkvara peab olema spetsiifiline ning vähemalt ühelt modemilt oodatakse veaparandamisotsust ja suurt andmevahetuskiiirust.

Tarbijaks võib olla iga personaalarvuti (või suurema masina) omanik, kelle arvuti on modemiga lihitatud telefonivõrku ja kelle kood on registreeritud antud peamasinas.

***

Nagu uute asjadega ikka, on ka enam-vähem kvaliteetse side korraldamisega

PALJU PROBLEEME.

Kõige tõsisemad tehnilised probleemid on lahenenud tänu Tartu Ülikooli Fondi (Toronto) sihtotstarbelisele kingitusele psühholoogidele. See AT 386 tüüpi arvuti töötab ööpäev läbi Tartu peamasinas. Lai probleemiring vajab veel lahendamist, kuid praegu oleme nii kausel, et võime E-maili ideed ülikoolis avalikult propageerima hakata.

Senine tegevus on toimunud tänu asjaosaliste entusiasmile ning esimeste kasutajate ring on kujunenud niisamasuguse entusiasmi pinnal.

(Järg 4. lk.)

Olevikust tulevikku

VASTAB PEETER OLESK

● Ülikooli tulevikukomisjon hääbus vaikselt. Niisama vaikselt on ülikooli struktuuris nüüd rektori nõunik. Kas Te asendate tulevikukomisjoni?

— Ei. Komisjon sattus raskustesse juba esimese tulevikukonverentsi ajal, 1989. aasta novembris, kui selgus, et on vaja kolme asja korraga: *universitas*'e reformimise koondprogrammi, prioriteetide määramist selle sees ja kannatlikku selgitustööd koondprogrammi ning üksikute inimeste suhete kohta. Me olime ikkagi väga naiivsed, kui arvasime, et pole midagi katki, kui ülikooli uuemine algab servast. Nii alustada tundus olevat muidugi jõukohasem, ent kui nüüd tolle konverentsi soovitusi «Tartu Ülikooli võimalikud arengusuunad 1990–2000» («Ülikool. Acta Publica Universitatis Tartuensis» 1989, nr. 4, lk. 49–62) üle lugeda, siis on mustvalgel näha, kuidas neid kohti, kus võib kergeusklikult miini lennata, me kahjuks ette ei näinud.

Ei tegelnud me nende miiniväljadega ka kogu eelmise kalendriaasta vältel, kuigi komisjoni liikmed üksikult, väljaspool istungeid, ajasid oma asju isegi väga tohustalt. Võiks koguni väita, et komisjoni *istungitel* kadus käest see, mille nimel komisjon loodi, nimelt tulevik. Mitte et komisjon oli agusest peale mõtetu või tegutses valesti, ei. Ta vajus ära, mis kindlasti on halb, sest tema objekt püsib ju peavakorral edasigi. Ja ära vajus ta esmajoones seepärast, et väljaspool komisjoni oli oma initsiatiivi lihtsam realiseerida.

Ent ajutrustina töötaval komisjonil on eeliseid, mida lisäülesannet täitval üksikisikul olla ei saa! Selles mõttes on tulevikurühma endiselt vaja.»

● Tulevikukomisjoniga seoses räägiti ka Teie-nimelisest alakomisjonist. Kui ka see on oma tegevuse lõpetanud, siis mille põhjal Te rektorile nõu annate — kas mõtlete ise välja või küsite omakorda kellelt käest?

— Seda alakomisjoni pole raugelt võttes kunagi olnud. Lihtsalt mõned põhimõttelised küsimused on tulnud koos füüsika-keemiateaduskonna dekaani dots. Henn Voolaiu, Molekulaar- ja Rakubioloogia Instituudi direktori dots. Ain Heinaru

ja anorgaanilise keemia kateedri dotsendi Mihkel Pärnojaaga tõsiselt jutuks, mille järel igaüks on saanud teha oma järeldused ise, kuna põhimõttelise seisukoha sõnastamine on jäänud minu hooleks. Me ei ole kordagi isegi neljakesi koos istunud, sest sobiva aja leidmine eeldaks haruldast õnne. Jäämata seda ootama, olen ma nendega nõu pidanud üksikhaaval. Nii muidugi ei tohiks, sest see vähendab loogilisust, kuid pidevaks ajustrustiks on vaja vabastada selle liikmed muust tööst jäätult. Neid vahendeid ei ole praegu Tartu Ülikoolil ega Teaduste Akadeemial.

Millel saab nõu rajaneda? Analüüsil ja prognoosil. Kui ma lähen Henn Voolaiu käest tema analüüsi ning prognoosi küsima, siis embakumba, kas mul on enda omad talle kõrvale pakkuda või ma tõotan tema omi läbi mõeldes enda omad välja. Laenuks küsida oleks ju absurdne.

● Missugune on Teie isiklik ülikooli-kontseptsioon?

— Strateegilisi kavu, millega ma olen tegelnud, on kaks, kuid ma ei sõandaks väita, et kontseptsioon nende taga on isiklik. See on mõtisklustele liidetud keskustelute tulemus. Esimene nendest kavadest haarab Tartu Ülikooli järgmise aastatuhande algul, pärast seda uuemismisprotsessi, mis algas 1988. aastal rektori valimistega. Teine kava käib selle kohta, kuidas sinani jõuda, teiste sõnadega, mida teha kuni käesoleva aastatuhande lõpuni. Kõrgema Atestatsioonikomisjoni reform 1975 toimis ligemale poolteist aastakümnet. Selle kahtlemata tagurliku reformi tagajärgi annab kahetseda kuni aastatuhandevahetuseni. Aga see ei olnud ainus niisugune reform! Et nende kõikide toime ületada, selleks ongi vaja näha ette pikemas perspektiivis, kohkumata ära vägagi tõenäolist võimalusest, et kümme aastat on kindlasti «pärast meid».

● Mis nõu Te lähema kümne aasta kohta pakute?

— Programme ülikooliasjade korraldamiseks peab olema vähemasti kuus: 1) ehitusprogramm; 2) kaadri- sh. omakaadri-programm; 3) uurimistöö sihtide programm; 4) ainesüsteemi läbiviimise programm; 5) ülikooli struktuuri programm; 6) õppekirjanduse programm.

See ei ole «tagasi plaanimajandusele!». Turule võib minna ka seikluma, kuid see, kes tahab sealt kestva kasu saada, sellel peab olema oma plaan. Seejuures plaan, mis mobiliseerib! 1989. aasta konverentsi soovitusel on fikseeritud, et «Ülikoolis on õppejõul õigus töötada valitaval kohal 65-aastaseks saamiseni (nn. vanusetsensus). Pärast tsensusu ületamist võib õppejõud ülikoolis töötada õppeülesande täitjana (tunnitasu) või lepingu alusel». Selle punkti ümber oli eelnevalt ägedat lõõmist (ise pooldasin 70+5 algul ja aastast 1995 või pisut hiljem 62+5). Aga see soovitus ei toimi ega hakkagi toimima enne, kui on lahendatud akadeemiliste isikute pensionimäärad, valitavus oma kohale, juhendamisoigus jm. Siit üks kavapunkt: saavutada, et vanusetsensus oleks kategooriline, kuid et selle rakendamine ei lööks tagasi näiteks kaitsmisnõukogude tegevuses.

Teine kavapunkt — viia vanus, millelt kaitstakse doktoritööd, praegusega võrreldes vähemasti kümme aastat nooremaks. Praegu jõutakse nii kaugele ligi viiekümneselt. Kraadi võidakse kaitsta ükskõik kui vanalt, ent tuleb saavutada, et ülikooli õppejõud kaitseks kõrgemat kraadi võimalikult varem ja et kui ta seda ei ole teinud, siis käsitatakse seda ka ülikooli omapoolse veana. Siin on vaja erakorralisi abinõusid, vastasel korral süveneb dotsentide hulgas «kadunud põlvkonna» sündroom meie kõikide kahjuks.

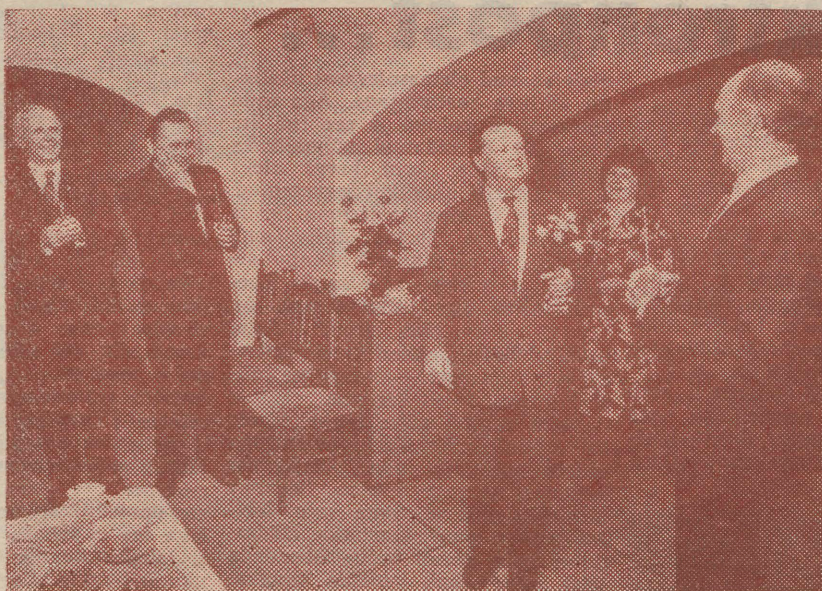
Siit on näha, et niisugused kavapunktid on küllalt konkreetsed, isegi normatiivsed. Millise juriidilise ja finantsilise katte nad saavad, see on juba omaette küsimus.

● Mida toob eelolev sügis?

— Eespool loetletud kuuest programmist puudutab igaüks akadeemilist kodanikkust (üliõpilasi, õppejõude ja teadureid) kõige vahetumalt kaks — kaadri- ja ainesüsteemi programmid. Kui ainesüsteemi rakendamisel jõutakse koormuste ja kohtadeni, siis tekib tülisid järjest. Ennetada neid on raske, kuid nende lahendamiseks peab olema valmis. Kui neid suvel mitte esile manada, siis ollakse vähemasti puhanud. Veel parem oleks, kui puhanud inimene ei tahakski tülisid!

ANDRUS TOSKA

Üks mees ja kolm meest

Ühte ja kolme meest võiks jaotada mitut pidi: üks mees peahoonest, kolm meest peahoone lähedalt või ühel mehel juubel ja kolmel ei ole veel... Et pildistatud ei hakkaks olnud kahtluma, ütleme, et see foto on tehtud tõepoolest ühe mehe, s.o. fotolabori juhataja Eduard Saki juubelil eelmise aasta sügisel. Teised kolm meest täitsid ainult õnnitlaja rolli.

Nii pika sissejuhatuse peale on aeg puändini jõuda. See muhe pilt on semestri viimases lehes seepärast, et ühele õnnitlejast,

TULLIO ILOMETSAL

saab järgmisel kuul õnne soovida. 13. juulil saab ta 70-aastaseks.

Täpselt portreterida on teda raske, aga ülikooli inimesed tunnevad seda keemikut niigi. Nii et ette palju tarmukust ja kannatust kõige vana ja kaitsmist vajava leidmisel ning talletamisel, ikka asjamees-tele õigel ajal kannapeale astumist, kriitilisi artikleid ja lihtsalt tervist ning õnne!

Lehetatitus

Tänuavaldus

Teabetalitus NORDINFO peakorraldajana avaldab tänu neile, kes aitasid kaasa ürituse kordaminekule:

- ülikooli kohviku juhatajale pr. Virve Pärnale ja tema tublidele alluvatele,
- õppetehnika osakonna juhatajale hr. Olav Kiisile ja tema meeskonnale,
- Kääriku spordibaasi lahetele peremeestele eesotsas hr. Voldemar Tasaga ja Kääriku suurepärasele köögipersonalile,
- kannatlikule autojuhile hr. Andres Kuusikule,
- hr. Udo Kõlgile ja tema bändile,
- Tartu Ülikooli raamatukogule eesotsas direktor pr. MaHe Ermeliga,
- Tartu Ülikooli ajaloomuuseumile eesotsas direktor pr. Ela Marisega,
- asendamatule sünkroontõlgile pr. Mall Tammele,
- headele giididele pr. Anu Nurgale ja hr. Enn Veldile,
- prof. Helmut Piirimäele,
- kirjanik Jaan Kaplinskile,
- üliõpilastele Reet Hünersonile, Hando Sinisalule ja Urmas Kol-sarile,
- fotograaf hr. Andres Joalale,
- Valga maavanemale hr. Uno Heinlale ja ansambli «Torupill» pr. Mahe Tamtikule Eesti Vabariigi Haridusministeeriumist,
- hr. Harri Kübarale «Estikost» kui Sangaste lossi lahkele peremehele.

TIIT MATSULEVITŠ

***

Naljakas, et Põhjamaade kõrgkoolide ajakirjanike kokkukutsumise meie ülikoolis mõni isegi kahtluse alla seadis. Eelkõige tähendas nende siiatulek Tartu Ülikooli katsumist ja selle vahendamist oma pressis. Ja paljudest Eesti kõrgkoolide žurnalistid ise ilma ja teiste leheteg-

mist näinud on? Nii oli Nordinfo üks suur sidemete sõlmimise üritus.

Ja ühe suure küsimusega — meil on nii, kuidas te? Ajalehtede sektsioonis arutati, kas ülikooli väljaanne peab või võib olla toimetaja nägu või ülikooli nägu. On ühesuguseid probleeme, on erinevaid. Sealpool merdki napib raha, mõnele rektoraadile ei meeldi kriitilised lood jne. Kellele siis kriitika õieti saakski meeldida? Aga kui seda võtta enesekriitiliselt? Väljaandedki peaks olema ikka seda nägu, milline on kõrgkooli elu, mitte neutraalne, steriilne.

Eestlaste seas selgus, et meigi teame üksteisest vähe. Aastaid tagasi korraldas iga kõrgkooli toimetuse järgemööda ühe kooskaimise. See vajab taastamist. Olid ju varem meil enam-vähem ühesugused lehetegemisprobleemid, ühesugused kohad ja palgad. Nüüd on pilt igal pool isesugune: kõik on erimoodi kallinenud, isegi palgad on Eesti kõrgkoolide lehetegemistes erinevad. Teise suurkooli uudiseid võiksime aga sageli kiiremini vahendada. Ega ole laialt teada vist seegi, et ka Tehnikaülikoolis on oma teabetalitus, mida juhatab raadios tuntuks saanud teadussaadete tegija Vahur Mägi. TTU-s on koguni prorektor info ja välissuhete alal. Nii prorektor Jüri Tanner kui Vahur Mägi olid mõlemad Nordinfo osalised.

Kadedusega silmitsesid eestlased välismaiste õppeasutuste teatmaterjali. Tassisime neid Käärikult virnade viisi. Kel infot vaja leida, astuge läbi. Toimetusest saab veel osta ka ingliskeelset «UT-d». Siinkohal sobikski öelda üks suur ja siiras AITAH Urmas Auninile teabetalitusest, kellega tolle lehe tegemine suurepäraselt laabus. Kui inimene peab oma lubadustest kinni, teeb ideed teoks, on igati täpne ja asjalik, no mida sa veel tahta oskad. Lehetegemisel on see kõik väga oluline, sest on ju see üks suur toimetuse ja trükikoja ühislooming.

Niisuguseid abilisid ei ole just palju olnud. Aitäh korraldajatele — tore oli!

VARJE SOOTAK

Fotol näeme Helsingi Ülikooli teabetalituse juhatajat Rauno Vellingut ülikoolile kingitust üle andmas ja kõrgkoolide esindajaid pressikonverentsil.

ANDRES JOALA foto

Valitsuse veerg

(Algus 1. lk.)

● Valitsus leidis, et statsionaarselt teise kõrghariduse omandamine on tasuline ilma stiipi saamise võimaluseta ning maksab 3000 rubla. Prof. Helmut Piirimäe jäi siin eriarvamuse juurde — ta ei toetanud selle tasuliseks muutmist.

● Füüsika-keemiateaduskonna dekaan dots. Henn Voolaid edastas oma üliõpilaste pöördumise hinnatõusu kompenseerimise asjus. Tulemused on järele need, kes ilma jäid. Selles küsimuses otsustati pöörduda valitsuse poole.

● TÜ nõukogul otsustati soovitada toetada ajalookateedrite reorganiseerimist.

● Ajalooteaduskonna dekaan prof. Helmut Piirimäe tõstatas küsimuse Eesti Opetatud Seltsile rahalise toetuse andmisest. Niisugused raskused tekivad seoses lepingute vähenemisega ilmselt ka teistel akadeemilistel ühendustel ning küsimus vajab läbivaatamist.

● Valitsuses rõhutati veel kord, et TÜ pole nõus kehtivate kraadide nostrifitseerimise ega mingite ümberasteteerimisega. Vastavalt oma põhikirjale kinnitab TÜ ise ülikoolis antud TÜ teaduskraade ning omistab ülikooli õppejõududele ja teaduritele TÜ teaduskraade.

AUTOJUHIKURSUSED ÜLIÕPILASTELE JA ÕPPEJÕUDUDELE

Veel saab registreerida 5. septembril algavatele autojuhtkursustele teisipäeval, 2. juulil kl. 10–14. Tiigi 78, kab. 236, tel. 30 815 (NB! need kursused on mujal toimuvatest odavamad).

JUBA SÜGISEL

saab ülikooli söögiasutustesse ainult TÜ töötöendi või üliõpilaspiletiga. Suvel on ehk aega need üles otsida ja korda seada.

KOHTUMISENI

2. SEPTEMBRIL. VASTU VÕTJAILE JAKSU, PUHKAJAILE VALJAPUHKAMIST! JA PÄIKEST, PÄIKEST!!!

Elektronpost...

(Algus 3. lk.)

Entusiasmi on põhjust ka tarbijal, kui tekstivahetus Ameerika kolleegiga toimub E-maili teel kolmel korral 30 tunni jooksul, samal ajal kui kiri USA-st reisib Tartusse 30 päeva ja tagasi sama kaua. Kuigi tõelise E-maili kiirus võiks lubada kolme teate vahetamist 5 minuti jooksul, on ka praegu saavutatud suurepärase võimalus kauges maailmas kolmas asudes end suurde maailma integreerituna tunda.

Kutsudes ülikooli kolleegid E-maili kasutajate ringi, peame aga enne selgeks tegema mitu olulist küsimust, millele praegu veel lahendust ei ole.

● Esimene puudutab tarbijate vajaminevat tehnikat — arvuti, sideliini ja neid kahte ühendavat modemi. Et tsentraliseeritud varustamise aegadesse on tagasi pöörduda lootusetu, saab lootatav isenda. Kui sellest probleemist on üle saadud, saame meie oma abi osutada. Meie riist- ja tarkvara on häälestatud ning töökorras. Soovija E-maili lülitamiseks piisab ühest tööpäevast.

● Teine küsimus puudutab entusiasmi ja initsiatiivi. Meil poleks olnud midagi selle vastu, kui olek-

sime saanud olemasolevasse süsteemi lülituda reatarbijana. Aga seda süsteemi ju polnud ja see tuli ise luua. Me ei pidanud võimalikuks ootama jääda, kuni keegi oleks E-maili meile kandikul serveerinud. Nüüd on ta olemas: teisenä Eestis ja esimesena Tartus. Entusiasmi hüvitati senini osaliselt lepinguliste tööde summadest, mis varsti lõpevad. Initsiatiivi hüvitamisega on lugu tõsisem. Jääb ainult oodata, millal hakkab realiseeruma süsteemi raudne reegel — igasuguse initsiatiivi eest tuleb karistus.

Mitte sugugi vähe tähtis ei ole ka ülikooli ning Tartu peamasina eksploatatsioonikulude hüvitamise küsimus, samuti masina täiendav komplekteerimine tema info läbilaskevõime suurendamiseks. Häda on vaja arvuti külge ühendada teist telefoniliini, hankida kaugvalimiseks kiirema modemi ja info säilitamiseks mahukamat välismälu.

● Sidekulud. Kui E-maili omanikud pidada hüveks, tuleks selle eest ka maksta. Seni on kõik tarbijate lülitamised tehtud tasuta ning süsteemi ülalpidamiskulud on olnud psühhomeetria ja psühhofüüsika labori kanda. Sidekulud on seni kaetud ülikooli üldkuludest, ka ülikooliväliste tarbijate omad. Viima-

sed (peale ühe) on esitanud garantiikirja, milles lubavad sidekulud katta. Kui ülikoolisisene tarbijate ring oluliselt kasvab, tuleb otsida lahendusi ka nende sidekulude õiglase katmise korraldamiseks. Kulu peaks jaotuma tarbijate vahel vastavalt kasutamismahule proportsionaalselt.

Rektori käskkirja 17. detsembrist 1990 nägi E-maili sidekulude hinda tunduvalt suuremana, kui see tegelikult kujunes. Seepärast võiks ette nähtud 2 rubla 2400 baidi info (um. 1 lk. teksti) saatmise/vastuvõtmise eest kasutada ülikoolis ainult siis, kui sidet soovitakse pida modernit omamata ja info tuuakse peamasinasse ning väljastatakse floppy-kettal. Välistarbijad ei nõustuks praeguste sidetariifide juures sellist summat mingil juhul maksta. See oleks juba äritsemine monopolistlikult positsioonilt, millele me ei tahaks tegelda. Samuti ei tahaks me olla ise monopolistliku äritsemise ohvriks. Aga oht selleks saada on olemas.

SEE SEOSTUB

uue probleemiga — finantssuhted Eesti peaarvuti ja selle omaniku ETA Küberneetika Instituudi ning Tartu peaarvuti tarbijate vahel võivad pingestuda. Instituudi arvutiside peamasina kasutaja teatas, et alates 15. juunist kehtestatakse tarbijatele abonementmaks (teadus- ja

õppeasutustele 200 rbl., kommertsettevõtetele 400 rbl. kuus). Tartu tarbijatele näib, et abonementmaksust kui meetodist oleks mõistlik loobuda ning tasuda kulud lähtudes teatud infokogusest, näiteks ühe kilobaidi vahetamise hinnast. See välistaks juba eos ka võimalikud finantsasjade vastasseisud kohaliku peamasina haldajate ning kohalike tarbijate vahel, sest peamasinas peetakse automaatselt arvestust iga saadetud ja vastuvõetud infokoguse üle.

Küsimuse igakülgne ja korrektne lahendamine vajab ülikooli ja Tartu teadusasutuste seisukohtades välja töötamist ning kooskõlastamist, et jõuda siis koos Küberneetika Instituudi juhtkonnaga kõigile vastuvõetava lahendusele.

Võrdluseks esitame värskeid andmeid kommertsandmesidevõrgu kohta «Aripäevast» (nr. 21, 29. mai–4. juuni). Haapsalu–Moskva aksiaselts MEGO–MASTAK võtab võrku sisseastumise maksuks 60 rbl., aastane abonementmaks on 240 rbl. Informatsiooni müügihind on 10 kopikat kilobait, s.o. umbes 20 kop. ühe tekstilehekülje eest. (Sama firma müüb modemeid ISM 1200, mida toodetakse ka Haapsalus. Modemi hind on 3100 rbl.).

Muidugi on Küberneetika Instituudi Soome helistamise kulud praegu veel kopsakamad kui Moskvasse helistamine, aga mingi võrd-

lus ärifirma detailselt põhjendatud hinnapoliitikast ja instituudi argumenteerimata nõudmistest kujuneb. Vähemalt esmapilgul näib see võrdlus olevat teadusasutuse kahjulik ning äriettevõtte kasuks.

KOKKUVÕTTEKS.

Soovitame arvuteid omavatel kolleegidel kaaluda E-maili plusside, tulude olukorra, hankida modemi ning meiega ühineda.

Peame otstarbekaks, et ülikooli asjaomased ringkonnad

1) tutvuskid E-maili probleematikaga lähemalt, annaksid hinnangu seni tehtule ning vajalikele arengusuundadele;

2) töötaksid välja ühtse seisukohta sidekulude tasumise meetodi (abonementmaks või tasu lähtudes infoühiku edastamise maksumusest) kehtestamise ja selle mõistlikkuse suuruse kohta;

3) kujundaksid seisukohad E-maili riist- ja tarkvaravahendite väljatöötamiseks, eksploatatsioonile ja tallereimiskulude kompenseerimiseks;

4) näeksid tarbijate ringi suurendamisel ette ülikooli ja Tartu peamasina läbilaskevõime suurendamise teise telefoniliini ühendamisega, kiirema modemi ja mahukama välismälu hankimisvõimaluste loomise.

UT

ÜLIKOOI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK.

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Tartu Trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «UT» ilmub reedel Tellim. nr. 1562. Tiraaž 2000.

NR. 24 (1646)
REEDE,
13. SEPTEMBER
1991
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 30 KOP.

Universitas Tartuensis

• VALIK-
KURSUSED
3.-4. lk.

TÜ VALITSUSES

29. augustil

- ÜLIÕPILASTE MAJUTAMINE
- UUED PALGAD
- EDUSTUSE INFO
- LÕPETANUTE TÖÖKOHAD
- SUHTED MOSKVAGA LÕPPENUD

□ ÜLIÕPILASTE MAJUTAMISEST tegi lühilülevaate välkeetevõtte «Üliõpilasküla» direktor ILMAR ROOTSI. Esmakursuslastest vajas ühiselamukohti 820, 29. augustiks oli majutatud 470. Teaduskonniti on kohti vajatud erinevalt. Tänavu ei ole enam rangelt kindi peetud nn. teaduskonna ühiselamusse majutamise printsiibist, vaid kohti on antud ka mujale. Kõige parem seis valitses matemaatikuil. Neil said ühikakoha kõik soovijad. Kõige raskem oli filoloogidel, puudusid 126 kohta. Üks kohtade vähesuse põhjusi oli see, et lõpetanud oli ühiselamuelanikke teaduskonniti erinevalt. Samuti tuli tänavu majutada magistre. Väikeettevõtte oli kohti juurde hankinud ka väljaspool ühiselamut (erakortereisse, Roiu spordibaasi, «Salimosse»).

Varem tegelesid ühiselamutega kasvatusprodekaanid. Peale arstiteaduskonna neid enam ei ole, kuid tänu sellise ametikoha säilitamisele ei pidanud majutamise tegelemine dekaan ise. Prof. Lembit Alkmeets arvas, et kui teaduskonnal on oma kindlad ühiselamud, siis on majutamise vähem probleeme. Matemaatikateaduskonna dekaanil on majutamise vähem probleeme. Välismaal teaduskonnad, näiteks Ivar Saarniidul oli komandandiga pidev side juba paar nädalat, sest kõik esmakursused taheti ära mahutada. Jälgiti rangelt sedagi, et kes ühiselamu avalduse kirjutanud, peaks koha saama. Leiti, et kohast peaksid ilma jääma üürivõlgjad. Välismaal teaduskonnad, näiteks üliõpilaskonna ja üliõpilase enda asi. Muidugi on linnades välja kujunenud ka üürikorteri võrk. Meil midagi niisugust paraku veel ei ole ja teaduskonnad ei taha oma tudengeid kuuse alla jätta. Praegu ne süsteem vajab aga väga tihedat koostööd teaduskonna ja «Üliõpilasküla» vahel. Rektor avaldas lootust, et tulevikus üliõpilaskond majutamise enda peale võtab.

□ PALKADE TÕUSU kohta TÜ valitsus seekord veel midagi ei otsustanud. Arutelu jätkub.

□ EDUSTUSE TÕÕSUUNDADEST, põhiliselt aga LIHKMEKAARDIST rääkis edustuse esimees ANDRES REKKER. Seni on kõrgkool andnud oma tudengitele standardse üliõpilaspileti. Eesti kõrgkoolide tudengijuhid on leidnud, et seda peaks tegema üliõpilaskond. Kui üliõpilane tasub üliõpilaskonna liikmemaksu (see on TÜ põhikirja järgi kohustuslik, sest kõik TÜ üliõpilased on TÜ üliõpilaskonna liikmed), saab ta ka üliõpilaskonna liikmekaardi, mis annab teatud soodustusi (sissepääs TÜ söögikohtadesse, edaspidi ehk odavamalt ühiselamusse majutamine, odavam sõit jne.). Üks aktuaalne on lubanud need kolmekeelsed piletid Eesti üliõpilastele trükkida tasuta.

Kuigi edustuse esimehe sooviks oli, et ülikool oma tavalisi üliõpilaspileteid enam välja ei annaks, teda selles ei toetatud. Leiti, et edustuse initsiatiivi võiks siiski koos õppepoolega kaaluda ja leida lahendus uueks õppeaastaks. Selle õppeaasta algul jagati välja tavalised TÜ üliõpilaspiletid.

□ KEVADISTE LÕPETAJATE TÖÖKOHASTE KOHTA soovis andmeid haridusministeerium. Kaardiosakonna juhataja ASTA LIIVAK tegi kogutud andmetest lühilülevaate. Tänavu lõpetasid kõik ametliku suunamiseta. Töölemineja ja töövõtja vahel võis sõlmida ametliku lepingu, kuid sellest ei olnud eriti huvitatud kumbki pool. Praegu pole päris täpselt informatsiooni lõpetajate töökohtadest isegi mitte teaduskondadel. Probleem on tekkinud nende lõpetajate puhul, kellel on väike laps või kes läks dekreetpuhkusele. Keegi ei taha tööle võtta ega soodustusi maksta. Valitsuses arvati, et taoline leping tuleb võtta (kumbki pool ei julge end siduda kohustustega). Seonast ei õigusta (kumbki pool ei julge end siduda kohustustega). Oma lõpetajate kohta peaks aga ülikooli siiski jõudma mingisugune informatsioon.

□ □ □

□ Valitsus otsustas lõpetada kutsete ja kraadide taotlemise Moskva kaudu (käigusolevad asjad viiakse siiski lõpule).

□ Promoveerimiskomisjoni esimeheks kinnitati dots. JÜRI VALGE.

□ Eelmisel semestril otsustas valitsus, et päevastesse osakondadesse teist kõrgharidust omandama tulnud tuleb maksta aastas 3500 rubla. Usuteaduskonda astunute puhul otsustati küsimus eraldi läbi vaadata.

□ Rõõmsat vastupidavust! □

HEAD AKADEEMILISED KAASLASED!
DAAMID JA HÄRRAD!

• REKTOR PROF. JÜRI KÄRNERI KÕNE
AVAAKTUSEL •

Seda aega, mida möödab kella tiksumine, me valida ei saa. Küll aga saame valida seda aega, mille sisuks on akadeemiline elu, janu teadmise järele ning selle janu kustutamine. Niisuguse jätkuva elu korduvaks alguseks on päev, mil oma valiku juba teinud ülikooliperre lisanduvad uued akadeemilised kaaskodanikud.

TERE TULEMAST, ARMSAD NOORED!
TERE TULEMAST, AKADEEMILISED KAASKODANIKUD!

Teie jaoks on tänane päev soovide päev, õigmini küll ebamäärane segu saavutatud unistuste täitumisest ja võõrustusest, mida tekitab uus ümbruskond ja uued kaaslased. Soovides väga, et see võõrustus kiiresti kaoks, tahaksin ma ühtlasi, et head soovid akadeemiliseks tulevikuks võimalikult täituksid. Isenesest ei tule midagi, isenesest ei täitu ka ükski soov. Küll aga suureneb lootus soovide täitumiseks siis, kui need soovid on kohustavad, kui nad annavad meile niisuguse sihi, milleni jõudmine meid ülen-daks.

MEIE KONKREETSED KOHUSTUSED

Veel mõni nädal tagasi võis päevapoliitiliste sihtide üle vaielda vastutust kandmata. Eesti Vabariigi tunnustatuse taastamine paljude riikide tasemel kohustab meid nüüd vastutuseks, millest kõrvalehüülimine võib tuua kaasa väga ränga karistuse. Eesti Vabariigi tunnustatakse praegu pragmaatilistel kaalutlustel. Iseseisvuse põlistamiseks sellest ei piisa. Iseseisvuse peamiseks kinnitajaks saavad olla ikkagi inimesed, kes tahavad elada oma riigis ega karda seda kaitsta. Siit ka ülikooli konkreetne kohustus tuleviku nimel: kujundada selline vaimsus, selline vaimne õhkkond, mis loob ühteaegu nii iseseisvuslikult kui ka universaalselt mõtlemaid haritlasi, selliseid haritlasi, kelle töö sunnib end austama ja arvestama. Iseseisvuslikult mõtlema — see tähendab Eesti Vabariigi iseseisvust austavalt ning toetavalt. Universaalselt — see tähendab maailmakogemust arvestavalt ja täiendavalt.

EESTI TEADUSE TULEVIK

Ei tohiks olla kahtlust, et iseseisvuse taaskeshtamine on ergutav ülesanne; ülesanne, mis avab ettearvamatuid võimalusi eneseteostuseks, rikastavaks eneseteostuseks. Kuid need võimalused tuleb luua, sest nende ainsaks garantiiks oleme praegu meie ise. Siiani oleme soovinud kahte:

esiteks, et Eesti teadus muutuks ülikoolikeskseks ja teiseks, et ülikool ise muutuks teaduskeskseks.

Missuguste jõudude toimele need muutused võiksid aset leida, see on jäänud seni ebamääraseks. Samuti on ebamäärane seegi, mis oleks mõlema muutuse konkreetne sisu. Eesti Vabariigi iseseisvuse kehtestamine sunnib nende muutuste sisu ja tegureid määratlema aga kohe, nüüd kohe.

Teaduse ülikoolikesksus vajab ikka jälle selgitamist. Mujal on see iseenesestmõistetav. Ülikoolikesksus on teaduse sündimine teadusharidusel rajaneva õppimisega. Teadusharidus on haritlasi doktorikraadini juhtiv studium, seega ülikoolis õppimine peab olemagi teaduslik uurimistöö. Siit järgneb, et meie teaduskorralduses peab prioriteet akadeemilistelt instituutidelt tulema ülikoolidele, — mille suhtes Tartu Ülikool kui rahvuslik universitas on tüveks. See ei tohi tähendada, et alma mater Tartuens'is sel ongi ainult rahvuslik roll, vaid vastupidi, Eesti Vabariigi Tartu Ülikool olgu ikka avatud universitas; koht, kuhu tahetakse tulla õppima ja õpetama mujaltki, ja koht, kus tehtud töö maksab mujal.

Kuid Eesti Vabariigi uuestistünnis pole ülikoolidel ega universitas'el seda finantsbaasi, mida pillas nõukogude võim. Just nimelt pillas nõukogude võim. Baasi loomiseks, millelt on võimalik ülikooli rahvuslikkust ja avatust tagada, tuleb pingutada kõigil — igal akadeemilisel kodanikul eraldi ning Eesti riigil tervikuna.

(Järgneb)

2. september on juba kaugel. Päevakõned, üliõpilaspiletid, lilleõied. Üht-teist tasuks ehk veel meenutada. Täna trükime lehes rektori avakõne. Peale oma rektori tervitasid uue õppeaasta puhul meid ka naaberkõrgkooli rektor prof. Olev Saveli, haridusminister Rein Loik, linna humanitaar-nõunik Rait Toompere ja edustuse esimees Andres Rekker. Mehine meestelaul kõlas Tartu Akadeemiliselt Meeskoorilt prof. Alo Ritsingu juhatusel.

Fotol hetk usuteaduskonna aktuselt.

ANDRES JOALA foto

5. septembril avati J. V. Veski auditooriumis (ph. 139) rahvusülikooli esimese läänemeresoome keelte professori LAURI KETTUSE bareljeef (autor Aulin Rimm). Soome poolt esinesid Kuopio Ülikooli prof. Osmo Hänninen, L. Kettuse sugulane Kuopio abilinnapea Juha Kettunen ja prof. Seppo Suhonen Helsingi Ülikoolist.

Fotol professorid Paul Alvre ja Ago Künnap.
EDUARD SAKI foto

TÜ VALITSUSES

5. septembril

- PALGAD
- STIPENDIUM
- KOMANDEERINGUD

□ Rektor teatas valitsusele, et õigusteaduskonna dekaan dots. INGE ORGO soovis ametist lahkuda ning et rektori käskkirjaga on dekaani kohusetähtsaks määratud kriminaalõiguse ja –protsessi kateedri dots. ERIK KERGANDBERG (juunis uut dekaani valida ei õnnestunud).

□ □ □

□ UUE PALGAKORRALDUSE DOKUMENTE oli eelnevalt arutanud TÜ nõukogu eelarvekomisjon. Komisjoni esimees dots. Ivar Saarniit tutvustas ettepanekuid õppejõudude ja teadurite palkade kohta, plaani-finantsosakonna juhataja Oleg Andla abipersonali, töölise, teenistujate ning keskeri- ja kõrgharidusega spetsialistide palgaastmeid. Tekkis palju küsimusi ja otsustamine lükati edasi. Dekaanidel soovitati teaduskonnas projekte laialdaselt tutvustada ja arutada.

□ KA EDUSTUSE ETTEPANEKUD STIPENDIUMI MÄÄRAMISE KOHTA võetakse uuesti arutusele.

□ PROREKTOR PROF. ANTS KALLIKORM tõstatas küsimuse magistrandi töötamise kohta. See puudutab eriti õigusteaduskonda. Praegu on juristide palgad üsna suured ning magistrandi väike sissetulek ei meelita ülikooli. Vahel on isegi hädavajalik, et väitekirja kirjutamisel oleks olemas kokkupuude õiguspraktikaga. Põhikirja siiski veel muutma ei hakatud. Arvati, et töötamist võib vajaduse korral soodustada.

□ PROREKTOR VELLO PEEDIMAA tegi teatavaks komandeerimistunnistuste väljaandmise uue korra. Teaduskonnad ja allasutused peavad neid ise välja andma. Allkirjaõigus on dekaanil või selleks volitatud prodekaanil. Komandeeringu korra muutmise kohta ilmub rektori käskkiri.

□ USUTEADUSKONNA DEKAANI PROF. KALLE KASEMAA ettepanekul vabastati 3500-rublasest õppemaksust I kursuse üliõpilane, kes on statsionaarselt õppides juba saanud ajakirjaniku diplomi.

10. septembril

- STIPENDIUMID
- PALGAD
- RIIGIKAITSE

□ EDUSTUSE ESIMEES

ANDRES REKKER tutvustas taas edustuse ettepanekuid stipendiumi määramise kohta. Need ühtsusi suures osas ka dekaanide arvamustega. Rahul ei olnud sellega, et positiivselt edasijõudnute hulka saab arvata kolmelisi. Ettepanekud antakse juriidilisele osakonnale.

□ JÄTKUS PALKADE

ARUTELU. TÜ seiskukohti kooskõlastatakse ka TTÜ-ga, 21. septembril arutab palgu rektori nõukogu. Õppejõududel ja teaduritel ei hakata staaži arvestama, üldjuhul kaob sisemine kohakaalus. Uusi palgu ei saa maksta arvata vasti mitte varem kui novembris.

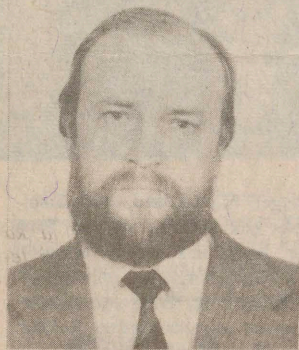
□ KEHAKULTUURITEADUSKONNA DEKAAN DOTS. MATI PÄASUKE osales Tallinnas riigikaitseõpetuse nõupidamisel. Koolidesse seatakse sisse riigikaitseõpetus. Kehtestatakse kaitseõpe, seatakse sisse ka sõjaväekohustus. Uues riigikaitse-süsteemis on suur osa rakenduslikul kehakultuuril.

Töenäoliselt tuleb kõrgkoolides ohvitseriõpetus alternatiivsete võimalustega. Kes seda stuudiumi ajal ei läbi, läheb pärast ülikooli sõjaväkke või tööteenistusse. Lõplikult veel midagi paika pandud ei ole.

SÕNA ON DEKAANIDEL

kogu ülikooli õppe- ja sporditööle.

Sel õppeaastal loodame kinnitada ülikooli nõukogus teaduskonna uue struktuuri, mis näeb ette spordibioloogia, spordipedagoogika ja treeningõpetuse osakondade loomise. Kahes esimeses osakonnas moodustatakse õppetoolid ning kolmandas säiliks kateedrid.

● KEHAKULTUURITEADUSKONNA DEKAAN DOTS. MATI PÄASUKE

Kehakultuuriteaduskond loodab eeloleval õppeaastal uuenduseks käivitada magistriõppe ja doktorantuuri sporditeaduste alal, mis kahtlemata on oluline teaduskonna järelkasvu seisukohalt. Kavas on suurendada valikainete õpetamise mahtu põhiõppe vanematel kursustel. I kursusel rakendatakse uut õppeplaani, mis lisaks valikainetele lootust sissesaanute mitmekesisemat erialavalikut.

Iseloomustades käesoleva aasta sisseastumiseksameid, tuleb märkida suhteliselt suurt konkursi nii statsionaarses osakonnas (eesti õppekeele rühmas 3 kohale) kui ka kaugõppes (2 kohale). Suhteliselt kõrge läbiminev pall sisendab lootust sissesaanute kontingendi kvaliteedi suhtes.

Kevadel lõpetab esimene lend ravigehakultuuri erialale spetsialiseerunud. Neid valmistatakse ette koostöös arstiteaduskonna kateedrite ja Tartu kliinikutega. Selliseid spetsialiste vajatakse Eestis väga, tulevikus ehk rohkemgi. Töenäoliselt kujuneb see treenerite ja kehalise kasvatuse õpetajate koolitamise kõrval teaduskonna kolmandaks õppesuunaks.

Majanduselu seisukohalt loodame, et ehitajad peavad kinni lubadusest anda aasta lõpuks käiku Emajõe spordibaasi I järk, kus hakkavad tööle raskejõustiku ja veespordi kateedrid, samuti kolm auditooriumi. Probleeme on Kääriku spordibaasi heakorral ja ekspluateerimisega, kus ülekaalu kipub omandama kommentstegevus. See seab takistusi teaduskonna ja

● MATEMAATIKATEADUSKONNA DEKAAN DOTS. IVAR SAARNIIT

Möödunud õppeaastal korraldasime matemaatikateaduskonnas õppetöö põhjalikult ümber. Vähen-dasime auditooriumides veedetavat aega ja andsime üliõpilastele võimaluse määrata enda jaoks ise semestri õppetöö maht ning valida õppeaineid. Nüüd võib juba esimesi kokkuvõtteid teha.

Auditoorse töö mahu vähen-damine suurendas vajadust töötada iseseisvalt. Kuid selgus, et vähestel üliõpilastel on harjumus ja oskus seda teha. Eriti kurb pilt oli esmakursustel seas. Jäi mulje, et paljudel keskoolist tulnutel pole isegi arusaamist, et peab töötama ka kodus või raamatukogus. Seetõttu soovitatakse nendele, kes tahavad matemaatikas edasi jõuda, reegliti: niisamapalju tunde, kui sul on loenguid ja praktikume, pead sa ka iseseisvalt töötama. Ning kohe semestri algusest peale, sest matemaatikas on käest lastut hiljem väga raske tasa teha.

Pakutud võimalust endale ise õppeplaani koostada kasutasid üliõpilased agaralt. Oli neid, kes püüdsid võtta viimast, mahutades õppeaasta sisse peaaegu kolme semestri jagu õppeaineid. Oli neid,

kes balansseerisid oskuslikult miinimumi piiril: pigem vähem, aga paremini. Siiski oli palju ka passiivseid. Kevadel pidid üliõpilased registreeruma sügissemestri õppeaineteks. Ligi pooled ei registreerunud mitte kuhugi. Nüüd on dekaani ülesandeks koostada ühine õppeplaani nende üliõpilaste jaoks, kellel pole huvi valiku vastu. Nii mõnigi õppeaine jääb aga sel semestril lugemata. Patust pole puhtad ka meie õppejõud. Peame oma õppeaineid ilmselt

hoopis teistmoodi üliõpilastele välja pakkuma. On kadunud nende õppimise sundus, me oleme jõudnud n.ö. vabaturu tingimustesse.

● ARSTITEADUSKONNA DEKAAN PROF. LÕPBIT ALLIKMETS.

Arstiteaduskond alustab uut õppeaastat 30 kateedriga, kus töötab kokku 258 õppejõudu, neist 50 professorit ja 95 dotsenti. Ka ÜMPI oma 90 teadustöötajat ja palju enam integreeritud arstiteaduskonna õppetöösse, eriti valikkursuste läbiviimisel. Valikkursustega alustasime juba eelmisel sügisel, kuid sel õppeaastal on nende arv tõusnud juba 150-ni.

Algaval õppeaastal süvendatakse teaduskonnas inimese geneetika, kliinilise füsioloogia ja laboratoorse diagnostika õpetamist, uus õppeplaani läheb käiku juba kõigil kursustel. Põhieesmärk on

anda parema ettevalmistusega üldarst. Teaduskond ei võtnud enam vastu üliõpilasi pediaatria ja spordimeditiini osakondadesse — nende erialade arstid spetsialiseeruvad diplomijärgselt nagu kõigil ülejäänud meditsiinierialadel.

Praegu alustame ka kõrgema kvalifikatsiooniga vanemmeditsiiniõdede ettevalmistamist — vastu võeti esimene 25-liikmeline grupp, kellel on juba meditsiini-kooli haridus ja vähemalt 2-aastane erialane staaž. Lisaks meditsiiniõpetajatele õppeainetele on nende õppeplaanis olulisel kohal meditsiini ökonoomika, kompuutriõpe, psühholoogia, inglise ja vene keel, pedagoogika alused jt. Õppeaeg on 2,5 aastat. Alates 1993. aastast on plaanis üle minna vastuvõtule gümnaasiumihariduse baasil ja õppeaeg pikeneb 3—4 aastani. Lõpetajad hakkavad töötama meditsiiniuasutuste peavanimõdedena, meditsiinkoolide praktistide erialade õpetajatena.

Alanud õppeaastal on kavas lõpule viia ülikooli kliinikute staaduse taastamine, st. seniste väike-searvuliste kliinilisi erialasid õpetavate kateedrite asemel alustavad taas kliinikud, kus kogu haigla (osakonna) arstid on kohtadele valitavad ja kõigil ravi-õppe ja teadustöö ülesanded (nii oli see 1950. aastani).

See on lihtsalt mõõdapääsmatu meie meditsiinihariduse viimiseks Euroopa tasemele. Seega on 1992. aastal arstiteaduskonnas mitte ainult kateedrid (instituudid), vaid ka kliinikud.

Sügissemestril on kavas läbi töötada teaduskonna professuuri ja muu õppe-teaduskaadri vajadus erialati, korrastada obligatoorse professuuride ja dotsentuuride nimekirjad. Tähtsaks uuenduseks on 4-aastase doktorantuuri sisseseadmine: juba sügissemestril alustame teaduskonnas mõnekümne doktorandiga doktorantuuri eksamiainetes õppetööd.

Esimesi meditsiiniõpetajate väitekirju kaitsevad senised kandidaadid.

Lisaks uuele on teaduskonnas ka palju tööd takistavat vana, nagu mitmete hoonete amortiseeritus ja suur ruumipuudus, eelkõige fundamentaalainete õpetavates kateedrites. Räämas vana anafoomikum. Paljud auditooriumid ei mahuta üliõpilasi, pole võimalik üle minna tsükliilisele õpetamisele esimesel kolmel kursusel. Subjektiivsetest teguritest ei saa jätta märkimata ka teatavat inertsust uue-dustega kaasaminemisel, initsiatiivi ja isikliku vastutuse madalat taset, olemis ju nii harjunud detailsete ettekirjutustega.

nõukogus

30. augustil

- VALMISOLEK UUEKS ÕPPEAASTAKS
- KUIDAS MÄÄRATA STIPENDIUME

Õppeaasta esimene nõukogu koosolek algas juba mõningal määral ümberkujundatud juhtkonnaga. Enam ei ole ametis õppeprorektorit ega tema asetäitjat. Kaua aega prorektori ametikohal olnud VALTER HAAMERIT ja prorektor HEINO SIIGURIT tänas rektor tubli töö eest.

● ● ●

● Põhiteemaks oli valmisolek uueks õppeaastaks. Dekaanid tutvustasid lühidalt oma teaduskonna seis. Osa dekaane on sellest juba «UT-s» kirjutanud, osa kirjutab veel.

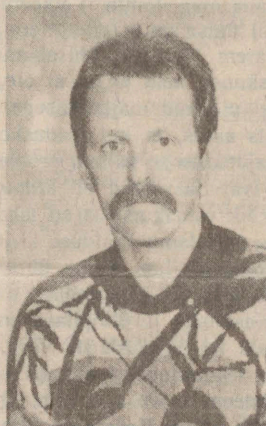
Pärast dekaanide ärakuulamist ütles rektor oma kokkuvõttes, et mitte kõik teaduskonnad ei ole esimeseks probleemiks seadnud doktoriprogramme. Igal pool ei peeta kinni ka vanusetsensusest, mis ei anna noortele omakorda võimalustki õppe-teadustööks.

Keeruliseks on kujunenud suhted Eesti Teaduste Akadeemiaga, eriti humanitaarhariduse vallas. Pärast arvamuste väljaütlemist sõnas rektor Jüri Kärrer, et Eesti teaduse tulevik peab olema kõrgkoolikeskne ning et TA oma institutidega pidurdab seda protsessi. Nõukogu nimel otsustati saata valitsusele kiri, milles põhjendatakse TA laialisaatmise vajadust.

● Arutati ka stipendiumide määramise põhimõtteid.

Nõukogu otsustas:

- 1) arvutada stipendiumi keskmiseks määraks 140 rubla kuus;
- 2) miinimummääraks kinnitada 100 rubla;
- 3) stipendiumi ei maksta kõigile, selle saamise aluseks on õppeedukus;
- 4) hea õppeedukuse eest maksta kõrgendatud stipendiumi;
- 5) miinimumile lisatav protsent sõltub konkreetsest olukorrast ja otsustatakse teaduskonnas.

● ÕIGUSTEADUSKONNA DEKAANI KT. DOTS. ERIK KERGANDBERG

Õigusteaduskonnas tuleb alanud õppeaasta innustavalt probleemirohke. Mitmed mured (näiteks see, kuidas rakendada uut, üsnagi küsitavat palkade süsteemi) on teaduskondades ühised. Kuid on ka spetsiifilisi probleeme. Üks sellistest seondub näiteks õigusloomega — valdkonnaga, millel on praegu Eestis erakordne tähtsus. Sellega on sunnitud tegelema peaaegu kõik teaduskonna õppejõud. Mängureeglite puudumisel nõuab see aga väga palju aega ning energiat ja seda kõike õppetöö arvelt. Põhimõtteliselt peaks õigusteadlane olema õigusloomes vaid kontseptuaalse suuna andja ja ekspert, mitte aga käsitööline-kirjutaja. Õnneks on seda viimasel ajal mõistetud ka Tallinnas ja ma loodan, et tulevikus jagub kolleegide energiat enam Tartu tege-misteks. Samas on õigusloome ja teda mõjutavad tegurid väga huvitavaks uurimisobjektiks ning seetõttu oli õigusloome labori loomine teaduskonnas väga õige samm. On veel üks omapärane küsimus, millest tahaks kirjutada. Mõni päev tagasi helistas meile üks värske teaduskonna lõpetanu Tallinna advokaadikontorist ja teatas, et varsti tahaks üks Soome advokaat pidada teaduskonnas neli loengut... Kahjuks ei ole see ainu-juhtum. Arvan, et välissuhetes peaks veidi väärkust tõstma ning endale siiski küllalisi valida püüda. Ja veel üks asi: loodan väga, et härra V. Peedimaa poolt eelmises «UT-s» nimetatud raskused teaduskonna maja projekteerimisel on ikka vaid ajutised raskused ja et rektoraadi kevadine otsus ei ole sügiseks muutunud.

□ □ □

VALIKKURSUSED

TÜ VALIKKURSUSTE KAVA
SEL SÜGISSEMESTRIL

Juba teist semestrit saab üliõpilane valida mitmesuguseid meelepäraseid loengukursusi. Täna ajalehes on kirjas kursuse nimi, maht tundides, kui pole õppenädalat juurde märgitud, lektori nimi ja toimumise kuu. Kõike muud saab teada erialakateedritest.

Et kõik kursused ajalehte mahuksid, on toimetus teinud mõningaid uusi lühendeid: õ. — õpetaja, v.-õ. — vanemõpetaja, d. — dotsent, dr. — doktor, p. — professor, v.-t. — vanemteadur, k. — kandidaat, SM — sügissemester, st. — stažöör, a. — assistent, mag. — magister.

Trükitenimistel põhjustel ei saa avaldada venekeelseid kursusi.

JÕUDU VALIMISEKS, JAKSU KUULAMISEKS!

Filosoofia ja poliitikateaduse kateeder

Nietzsche metafüüsiline põhiasend	16	v.-õ. T. Luik	X—XII
Ihu ja hinge probleem teadusliku filosoofia vaatekohast	14	d. V. Parve	17.
Teaduse metodoloogia (sissejuhatus teadusfilosoofiasse)	32	d. R. Vihailemm	sept.—st SM

Kultuurikateeder
(Õppetöö algab 1. oktoobrist)

Filmikunsti ajalugu	48	L. Kärk	
Kunstiajalugu	48	P. Beier	
Kultuuriantropoloogia	48	J. Kaplinski	
Akadeemilisest eetikast ja selle iseärasustest	6	d. S. Lepik	
Eetika	48	d. S. Lepik	
Eesti 19 saj. kultuurilugu	48	V. Paatsi	
Eesti kooli ajalugu	48	V. Paatsi	
Esinemisoskus	48	d. H. Palamets	
Muusikalise keele mõistmisest	14	H. Taak	
Vanamuusika ajalugu	12	T. Siitan	
Muusikateooria ja solfedžo	72	E. Oole	
Rahvamuusika	48	U. Kolk	

Kursustele registreerimine alates 16. septembrist kultuurikateedris k. 10-16, tel. 35-214.

Pedagoogikakateeder

Didaktika eriküsimusi keemia õpetamisel üldhariduskoolis	36	d. H. Muoni	
Distipliiniprobleemide analüüs	24	d. H. Muoni	
Ökoloogiakasvatuse koolis	10	d. T. Pedastsaar	
Õpioskused	10	d. T. Pedastsaar	
Õpetaja kommunikatiivsed oskused	12	d. T. Pedastsaar	
Didaktika eriküsimused	12	d. T. Pedastsaar	
Waldorfi-pedagoogika ja selle kasutamise võimalusi tavakoolis	14	õ. S. Primägi ja T. Bläsi-Käo	

Ajalooteaduskond
(maht õppenädalates)

Sissejuhatus psühholoogiasse	3	psühhol.	p.P. Tulviste
Sotsiaalpsühholoogia	3	"	v.-õ. O. Must
Tunnetusprotsesside psühholoogia	3	"	p. T. Bachmann
Arengupsühholoogia	2	"	d. A. Lunge
Lapsepsühholoogia	2	"	d. A. Lunge
Loogika	1	"	v.-õ. G. Vuks
Suhtlemispsühholoogia	2	"	v.-õ. M. Käärst
Perekonnapsühholoogia	1	"	õ. D. Kutsar
Lapse areng kultuurikontaktis	1	"	v.-õ. T. Tulviste
Poliitilise võimuvõitluse ajaloost Venemaal ja N Liidus 1917—1985	1	lähiajal.	p. J. Ant
Tsarismi karistuspoliitika ja Siber (XIX saj.)	1	"	d. L. Eringson
Romanovite dünastia tõus ja langus	1	"	d. L. Eringson
Eesti- ja Liivimaa poliitiline areng 18. sajandil	1	"	d. M. Laur
Kõneoskuse alused	1	"	d. H. Palamets
Sissejuhatus agraarjalukku. Mõisad Eestis	1	"	d. T. Rosenberg
Vene poliitiline massimeelsus XIX s.	1	"	d. V. Tamul
Väljarandamine ja väliseestlus	1	"	d. L. Võime
Keskaegse Tartu probleemid	1	"	v.-õ. K. Altoa
Eesti ajalugu (vene õppekeelega osakondadele)	1	"	d. I. Rajasalu
Eesti Vabariigi välispoliitika allikad	1	üldajal.	d. K. Jaanson
Põhjamaade sise- ja välispoliitika 1918—1940	1	"	d. K. Jaanson
Eesti kontaktid Aasia ja Aafrikaga 17.—19. saj.	1	"	d. O. Klaassen
Asustuse areng Põhjamaades 16.—19. saj.	1	üldajal.	U. Liitoja
Eesti esindused ja diplomaatia protokoll (1918—1940)	1	"	E. Medijainen
Valge inimene Lõuna-Aafrikas: tsivilisatsioonide kokkupõrge ja koosseis-terimine (17.—19. saj.)	1	"	M. Siiraja
Kirik ja rahvas Eestis usupuhastusest Põhjasõjani	4	eesti ajal.	p. S. Vahre
Ajalooline kodu-uurimine	1	"	d. A. Liim
Ornamendi stiilide ajalugu ja Euroopa rahvakunst	1	"	v.-õ. E. Vunder
Eesti ajalugu — mitteaajaloolastele, ülevaatekursus rõhuasetusega XIX—XX saj. ajaloole	2	"	d. A. Liim

Arstiteaduskond

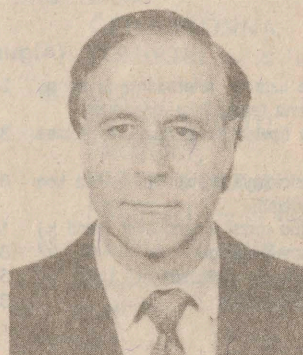
Närvisüsteemi juhteteed	10	anat.	d. A. Lepp	SM
Lümfisüsteem	10	"	d. E. Lepp	"
Inimese skeletisüsteemi areng, ehitusprintsibid, kuju ja liikuvuse variatsioonid, anomaaliad	11	"	d. K. Ulp	"
Suuõõne organite ehitusest ja arengemisest (stomatoloogia üliõpilastele)	10	histol.	p. Ü. Hussar	"
Immuunsüsteemi struktuuris ja morfogenees. Rakupopulatsiooni kineetika (proliferatsioon, diferentseerumine, retsirkulatsioon, adaptiivsed bio-rütmid)	10	"	p. Ü. Hussar	"
Eksogeensed bioregulaatorid ja nende osa organismi metabolismis ja talitlustes	12	biokeem.	v.-õ. J. Laasik	XI
Kantserogeneesi molekulaarseid aspekte	12	"	d. M. Zilmer	X—XI
Difuusne neuroendokriinne süsteem	12	füsiol.	v.-õ. I. Vaasa	IX—X
Sissejuhatus biomeditsiiniliste signaalide töötlemisse	16	spordimed.	J. Vedru	SM
Ravimite kasutamine meditsiinis	18	farmakol.	p. L. Nurmand	X—XI
Emotsioonide farmakoloogiline mõjutamine	16	"	a. J. Harro	XI—XII
Rakenduslik farmakokineetika	18	"	p. L. Nurmand	XI—XII
Farmakoloogia ajalugu	20	"	d. M. Otter	XII
Ravimite farmakoloogiline sobimatus	8	"	a. T. Ööbik	X
Patohistoloogiliste preparaatide valmistamise teooria ja praktika	18	"	p. A. Truupöld	XI—XII
Kliiniline füsioloogia	20	üldkir.	p. R. Talvik	X—XI
Topograafilise anatoomia kliinilisi aspekte	12	oper.	p. E. Sepp	X
Urotrakti haiguste kliinilisi aspekte	12	oper.	d. H. Tihane	X
Dermatoloogia aktuaalseid probleeme	10	dermatovenol.	d. E. Elberg	SM
Suguhaiguste aktuaalseid probleeme	10	"	p. H. Vahter	"
Foniatria küsimusi	10	otorinol. rüngol.	d. S. Sibul	"
Inhalatsioonravi	10	"	d. M. Kull	"
Psühhohügieeni ja eetika küsimuste tähtsus tervise kaitsel	10	hügieen.	p. A. Jannus	X—XI
Katastroofi meditsiin	20	hosp.-siseh.	p. L. Roostar	SM
Klassikaline ja segmentmassaaž	14	neurool.	d. L. Luts	"
Konstitutsionaalsed uurimised sünnitus-abi ja günekoloogias	10	sünnitus-abi ja gü.	p. H. Kaarma	XI
Kõhuvalud tütarlastel	10	"	p. V. Kask	XII
Traumatoloogia aktuaalseid probleeme	10	traumatol.	d. A. Eller	XI—XII
Südamehaigused	10	ATT ter.	p. K. Valgma	X—XI
Bronhopulmonaalsete haiguste diferentsiaaldiagnostika	14	"	d. L. Praks	XI
Toitumine, tervis ja haigused	14	teaduskonnasiseh.	p. V. Salupere	XI
Allergiline laps	10	ped.	d. T. Soo	SM
Tugev tervis kogu perele!	10	"	p. L. Boston	"
Arterite ja veenide kirurgilistest haigustest	12	teaduskonnakir.	p. H. Tikko	"
Urogenitaalsüsteemi arenguanomaaliad	10	"	d. U. Reino	"
Kopsuhaiguste röntgen-diagnostika	12	tuberkul.	d. H. Leesik	"
Bronhopulmonaalsete haiguste diferentsiaaldiagnoos	10	"	d. H. Leesik	"
Depressiivsed seisundid	18	"	p. M. Saarma	XI
Isiksusetecooriad	10	psühhiaatr.	A. Aluoja	XI
Ravialatete analüüsi meetodid	10	ravimitehn.	d. E. Arak	XII
Ravimite analüüsist	12	"	d. T. Hinrikus	IX
Pindaktiivsed ained farmaatsias	12	"	d. I. Kruse	X
Biofarmatsia metodoloogia	12	"	p. P. Veski	XI
Suu limaskestahaigused lastel	12	stomatol.	d. S. Russak	XI—XII
Implantaadid stomatoloogias	16	"	p. E. Leibur	X—XI
Hemostaasisüsteemi häired, nende diagnostika ja ravi	20	neuroloogia-neurokir.	v.-t. U. Noormaa	XI
Uut infusioon-transfusiooniravis	20	"	"	XII
Bioloogilise psühhiaatria alused	10	psühhiaatr.	O. Toomla	SM
Adaptatsiooni ja stressi neurohormonaalsed mehhanismid	10	ÜMPI	L. Toomaspoeg	ÕA
Pea- ja seljaaju veresoonte haigused, epidemioloogia, riskitegurid, genees, kliinik ja ravi	20	adapt. ja antrop. lab.	dr. M. Roose	XI—XII
Galaktillised Ramanujani-rütmid geoloogias, stratigraafias, klimatoloogias, päikese aktiivsuses, meteoroloogias, metsa- ja põllumajanduses, ühiskonnas ja bioloogias	10	biofüüsika lab.	v.t.t. V. Reeben	SM

Filoloogiateaduskond

Vene keele funktsionaalne grammatika	34	vene keel	p. M. Šeljakin
Teksti lingvistika	34	"	v.-õ. E. Kostandi
Üldkeeleteooria sissejuhatus ja glottogeneesi probleemid	34	"	p. A. Dulitsenko
Keelesituatsioon ja interlingvistika probleemid	34	"	p. A. Dulitsenko
Tänapäevane slaavi keelemaailm ja mikrokeelte probleemid	34	"	p. A. Dulitsenko
Žanri probleem (vene k.)	36	vene kirj.	p. J. Lotman
Sissejuhatus antiikmütoloogiasse	2	võõrkeel	d. A. Lill
Prantsusmaa kaasaegne sotsiaalpoliitiline olukord (prants. keeles)	1	"	E. Tolouze
Vene keele tegusõna aspekti omandamise psühholingvistilisi probleeme	34	vene k. met	d. E. Vassiltsenko
Õpime diskuteerima vene keeles	34	"	d. K. Allikmets
Vene keel intensiivselt	34	"	d. H. Vissak
Kirjaliku väljenduse õpetus	34	"	p. A. Metsa
Õpime tõlkima eesti keelest vene keelde	34	"	d. A. Rodima
Õpime vestlema haigega	34	"	v.-õ. L. Dulitsenko, õ. E. Raeste

(Järg 4 lk.)

Õnnitleme!

REIN RAAMAI

50

Biofüüsika laboratooriumi juhatajat õnnitlevad töökaaslasted.

Rektori käskkirjas on pälvitud tänu hea töö eest ning juubeliõnnitluse kergeõustiku kateedri dotsent ANTS NURMEKIVI (50), raamatukogu restauraator VIIVE KASUMETS (60) ja orgaanilise keemia kateedri dotsent TULLIO ILOMETS (70).

TÄNU

Pensionile jäämise puhul avaldati rektori käskkirjas tänu raamatukoguhoidjale IRA-IRINA SEPALE ja ELFRIDE RATTUSELE.

VALIKKURSUSED
FILOSOOFIAS

Eelmisel õppeaastal proovis ülikool sisse viia tervendavat uuendust, valikkursusi kõikidele soovijatele (sõltumata erialast). Loomulikult oli asjaajamises segadusi, näiteks ilmunud teatmikud polnud märgitud ruumid. Filosoofia ja poliitikateaduse kateeder ei jäänud lootma üliõpilaste jaoks halvasti kättesaadavale ja mitteharjumuspärasele teabebrošüürile ning kuulutas kursused välja ka ajalehes. Meie ootused ületas tegelik osavõtt, mis sageli andis kuulajatele vaid mõningat vaimset rahuldust, mitte aga arvestuspunkti õppeplaani täitmiseks.

30. augusti «Postimehes» lugesin ühe ülikooli kõrge ametimehe artiklist, et ühiskonnateaduste kateedrites olevat kursused ära jäänud või pooleli jätetud. Kui suuliselt järele pärsin, teatas mulle autor, et ta lähtunud õppeosakonnast andmetest. Muidugi süüdistas esitati täpselt määratlemata ühiskonnateaduste aadressil. Tsiviliseeritud maailmas peetakse ühiskonnateadusteks majandusteadust, sotsioloogiat, poliitikateadust, kultuuri- ehk sotsiaalantropoloogiat, ka ajalugu. Filosoofiat peetakse tavaliselt filosoofiaks. Nii et etteheide ei peaks olema suunatud meie kateedritele (või selle põhiosadele), kuid teadaolevalt on nõukogude kõnepruuk visa kaduma...

Pole minu ülesanne korraldada ametkondlikke juurdusi ülikooli keskaparaadi tegevuse kohta, eriti võib-olla teiste teaduskondade suhtes (seda enam, et õppeosakonna juhikond unustas kevadel kogumast andmeid sügissemestril kavandavate vabalt valitavate erikursuste kohta ja teeb seda alles nüüd). Meie kateedri kohta tean ma aga kindlalt, et kõik filosoofide ja poliitikateadlaste poolt üliõpilastele väljakuulutatud kursused, millele registreeriti kuulajaid, toimusid ja ei katkenud. Muuseas, kateedrist töötajate käest pole ükski ametiisik püüdnud nende kursuste toimumise kohta andmeid koguda või enne süüdistuste esitamist oletatava sõltumatu kontrolli (kuulujuttude?) andmeid kateedritele tutvustada. Tuju on kolleegidel muidugi paha, kuid igatahes julgen siiski teatada: lähemal ajal kuulutab filosoofia ja poliitikateaduse kateeder välja sügissemestril loetavad valitavad erikursused (kevadsemestri omad tehakse loomulikult teatavaks hiljem).

EERO LOONE

VALIKKURSUSED

(Algus 3. lk.)

Õpime lugema, refereerima ja anno- teerima teaduslikku kirjandust	34	"	v.-õ. S. Zaikina
Keelte õpetamise aktuaalseid probleeme	34	"	p. A. Metsa, d. K. Allikmets
Semasioloogia probleeme (saksa keele põhjal)	30	saksa filol.	p. J. Tuldava
Loengud rootsi kirjandusest (eesti k.)	15	"	mag. H. Mäik
Saksamaa ajalugu	36	"	d. K. Lepa
Leedu keele algkursus	64	"	D. Barauskaite
Leedu kirjandus	32	"	D. Barauskaite

Füüsika- keemiateaduskond

Keskkoole keemiaülesannete lahendamise võimalused	18	anorg. keem.	d. R. Pullerits
Elektrokeemiliste protsesside kineetika	32	"	p. V. Past
Aatomispektraalanalüüsi meetodid	34	anal. keem.	d. H. Kokk
Orgaanilised reaktiivid kaasaja analüütilises ja kliinilises keemias, bioloogias ja keskkonnaseisundi kontrollis	16	"	v.-õ. H. Kuus
Katalüütiline (kineetiline) analüüs	8	"	v.-õ. H. Kuus
Kromatograafia, elektroforees ja massspektrometria	36	"	p. I. Koppel, v.-t. J. Pentšuk
Laboratoorsed tehnikad	20	"	p. I. Koppel, v.-t. J. Pentšuk
Kaasaegsed kvantkeemia meetodid ja nende rakendused keemias ja bioloogias	34	"	p. I. Koppel, dr. P. Burk., d. U. Mölder
Füüsikalised uurimismeetodid keemias	66	"	p. I. Koppel, d. U. Mölder
Luminesentsanalüüs	8	"	d. M. L. Alisalu
Orgaanilise sünteesi meetodid	34	org. keem.	d. H. Timotheus
Struktuuranalüüs	24	"	K. Linask, A. Uri
Orgaanilise keemia teoreetilised alused	72	"	p. V. Palm
Keemiline kineetika	54	"	p. V. Palm
Kiirus- ja tasakaalukonstantide väärtuste kasutamine struktuur ja solventsõltuvuste parametrisel	36	"	p. V. Palm
Teadusliku töö metodoloogilised ja psühholoogilised alused	36	"	p. V. Palm
Faasidevahelise piirpinna ehitus ja adsorptsiooninähtused elektrokeemias	32	anorg. keem	k. E. Lust

Kehakultuuriteaduskond
(maht õppenädalates)

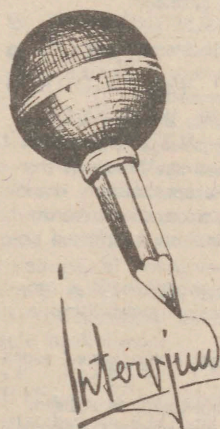
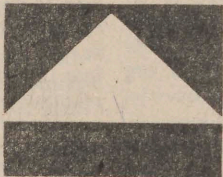
Morfo-funktsionaalsed muutused skeletilihaste kehalisel töö ja treeningul	1	spordifüs.	T. Seene	X
Lihasväsimuse füsioloogilised aspektid	1	"	d. M. Pääsuke	XI
Suusatamine	2	suusasp.	d. M. Alev	SM
Mäesuusatamine	2	"	M. Kelder	"
Rahvasport	4	raskej.	v.-õ. E. Pii	"
Vete pääste	1	veesp.	d. H. Laidre	"
Ujumise algõpetus	1	"	d. H. Laidre	"
Rasedate kehakultuur	2	võiml.	d. R. Linkberg	"
Naisvõimlemine	2	"	d. R. Linkberg	"
Kergejõustik	2	kergej.	d. T. Matsin	X-XI
Tervisejooksu tarkvara	1	"	"	X-XI
Kergejõustiku kohtuniku algõpe	1	"	d. A. Pisuke	X-XI
Loogikast tulevasele õpetajale	1	sporditeooria	v.-õ. A. Oja	SM

Majandusteaduskond

Kaubandusettevõtlus	40	turunduse	d. K. Türk	
Marketingi alused	24	"	d. M. Miljan	
Marketingi süsteem ja juhtimine	10	"	d. A. Aamer	
Otsustamine turumajanduses	10	"	d. A. Aamer	
Majandusanalüüsi alused, tähtsus ja meetodika	10	raamatupid. ja anal.	d. V. Järve	
Raamatupidamise korraldus ja metoodika	8	"	d. V. Järve	
Arvestus ettevõtluse eri vormides	10	"	v.-õ. E. Leppik	
Majandusanalüüsi graafilised meetodid	8	"	d. J. Alver	
Otsustusteooria alused	16	rahvamajandushar. õk.	d. Reiljan	
Maailmamajanduse kaasaegsed probleemid	24	"	d. J. Reiljan	
Välkeettevõtte loomise ja tegutsemise põhilalused	24	"	v.-õ. A. Reiljan	

Õigusteaduskond

Politiiliste õpetuste arenguhooni Eestis	8	riigi ja õiguse teooria ja ajal.	d. E. Truuväli	IX-X
Peatükke Saksa õigusfilosoofiast	6	"	st. M. Luts	IX-X
Riigi- ja haldusõiguse aktuaalseid probleeme	30	riigi- ja haldusõig.	K. Merusk, I. Koolmeister	IX-X

Milliste mõtetega alustab algavat õppeaastat TÜ ametiühing?

□ TÜ ametiühingu esimees hr Aleksander Jakobson: □
Neljapäeval toimub a/ü komitee koosolek, kus tahame paika panna tööülesannete pingerea algavaks semestriks. Ülesandeks number üks on jätkuvalt töötajate palgad. Sel semestril on ette nähtud palga tõus. Vaatame, mis saab edasi.

Väga põhjalikult tuleb tegelda töötajate elamistingimustega. On vaja läbi viia elamistingimuste analüüs. Korteritaotlejatena on kirjas ligemale 300 inimest, seega ca 10% töötajaskonnast. Ülikooli inimesed on olnud tagasihoidlikud ja aastate viisi olukorraga leppinud.

Ma olen näinud, millistes jubedates tingimustes osa meie töötajaid on sunnitud elama. Kahjuks puuduvad elamispinna kõlblikkuse hindamiseks selged objektiivsed kriteeriumid. On vaja jõuda selleni, et elamispinna kõlblikkuse määra ei sõltuks eksperdi subjektiivsest arvamusest ega sellest, kui palju talle makstakse.

Muidugi kavatsen tegelda ka töötingimuste ja sotsiaalküsimustega, pensionäride ja paljulapseliste perede olukorraga. Need oleksid peamised töösuunad algaval semestril, konkreetsetest sammudest loodame ajalehe vahendusel pidevalt teada anda.

INFO ● INFO ● INFO

AVATUD EESTI FOND

Avatud Eesti Fond kuulutab välja konkursi osalemiseks Kesk-Euroopa Ülikooli korraldataval seminaril «Euroopa uuringute» sisu ja meetodid Kesk-Euroopa kontekstis». Seminar toimub Prahas 3.—16. novembril 1991.

Vaatluse all on «Euroopa uuringud» kui distsipliin, selle olemus ja iseloom põhilistes Lääne-Euroopa institutsioonides ning selle tutvustamise vajadus Kesk-Euroopas.

Kandideerima oodatakse kõrgharidusega noori (soovitavalt ühiskonnateaduste ja õigusteaduse alalt), kelle töö valdkond on seotud Euroopa koostööküsimustega ning kelle vanus ei ületa 35 a.

Kandidaatidel palutakse esitada järgnevad dokumendid:

1 eksemplar: avaldus,
2 eksemplar: curriculum vitae, soovituskirri õppejõult või teaduslikult juhendajalt,
head inglise keele oskust tõendav dokument.

Detailse informatsiooni ja avalduse vormi leiab TÜ raamatukogu ruumist 277.

Täidetud avalduse ja vajalikud dokumendid palume tuua Avatud Eesti Fondi sekretariaati, Tallinn 200 101, Olevimägi 12, tel: 601 895.

Avalduste esitamise viimane tähtaeg on 20. september 1991.

Ootame rohket osavõttu!
MALL HELLAM,
Avatud Eesti Fondi tegevdirektor

VÄITEKIRJA KAITSMINE

18. septembril kl. 11 toimub TÜ nõukogu saalis (ph. 204) Enn Seppe-
ti doktoriväitekirja «Energeetiline metabolismi, ionide transpordi ja kontraktiilise funktsiooni kontroll türoidse staatuse poolt roti südames» kaitsmine. Tööga saab tutvuda TÜ raamatukogus.

AABSi 13. BALTI KONVERENTS
TORONTO ÜLIKOOIS

10.—13. juunini 1992

Ettekandeid võib esitada järgmistel teemadel:

- kunst ja film,
- ajalugu,
- kirjandus,
- keskkonnaprobleemid,
- lingvistika,
- ühiskonnateadused.

Osa võtta soovijailt on vaja ettekande lühikokkuvõtet (inglise või saksa keeles) ja curriculum vitae enne 15. oktoobrit 1991. Kohalejõudnutele saame lubada toetust, mis kataks konverentsi- ja majutamiskulud konverentsi ajal.

Ettepanekud saata:
kirja teel: OLAVI ARENS
Dept. of History
Armstrong State College
Savannah,
Georgia 31419—1997
U.S.A.

või fax (519)884—8854
TOIVO MILJAN
Dept. of Political
Science
Wilfrid Laurier Univ.
Waterloo, Ontario
Canada N2L3C5

NORRA LEKTORI LOENGUD

TROND TROSTERUD, norra keele lektor Helsingi Ülikoolis, esineb loengutega Tartu Ülikoolis:

19. sept. kl. 16 peahoone aud. 140

«Norra keel ja kultuur»

kl. 18 peahoone aud. 140

«Norra haridussüsteemist»

20. sept. kl. 14 peahoone aud. 102

«Stipendiumid Norra kõrgkoolides»

Loengud on inglise keeles.

LEEDU KEEL JA KIRJANDUS

Ülikoolis algavad leedu keele loengud algajatele (4 tundi nädalas) ja edasijõudnuile (4 t. näd.) ning leedu kirjanduse loengud (2 t. näd., eesti keeles). Lektor DALIA BARAUSKAITTE ootab asjast huvitatuid teisipäeval, 17. septembril kl. 16 praktilise eesti keele kateedris (ph. 024).

KODUKULTUURI HUVILISED!

Tudengid, keda huvitavad tekstiili ja moekunsti saladused, tulge TÜ kodukultuuri kabinetti Tiigi 78—208 16. ja 17. septembril kl. 12—15. Õperühmadesse registreeritakse nii edasijõudnuid kui algajaid.

HEI, SUUSASÕBER!

Vanarahva tarkus ütleb, et heal pihlaka-aastal võib oodata ka toredat talve. Sel aastal on pihlapuud igatahes marjade all loogas...

Kõigil huvilistel on võimalus TASA kasutada TÜ spordibaase Tartus, Kääriku suusakeskust, teha väljasõite Voore mägiselle maastikule, kuulata üldarendavaid loenguid suusatamisest ja saada treeneri teadmisi, praktiseerida spordikohtuniku tööd — kui tulete kehakultuuriteaduskonna suusaspordi kateedrisse Jakobi 5 ja registreerite end suusatajate gruppi.

Registreerimisvõimalus on tööpäevadel kl. 9—14 kuni 20. septembrini. Tule ja Sa ei kahetse!

TEADLANE ISLANDIST

Kolmapäeval, 18. septembril kl. 15 peab dr. OLE LINBQUIST zoologia kateedris (Vanemuise 46) loengu «Vaalaliste ja loivaliste osa Põhja-Euroopa inimkultuuris ja majanduses: ajalooline ülevaade koos iga liigi iseloomustusega».

Neljap., 19. sept. kl. 15 ülevaade vaalapüügi ajaloost jm.

Loengud on inglise keeles, eestikeelse tõlke võimalus.

PERIOODIKA TELLIMINE

Raamatukogu komplekteerimiseksakond tuletab teaduskondadele meelde, et perioodikatellimuste esitamise viimane tähtaeg on 20. september! Hinnad mitmekordselt tõusnud!!

KLUBIS

AVATUD DISKOTEEK!

Reedel, 13., laupäeval, 14. ja pühapäeval, 15. septembril.

Algus kl. 21.

Pidu kestab kella poole kaheni öösel.

NB! Üliõpilaspilet! KINDLASTI kaasa!

Kolmapäeviti ja neljapäeviti võid mõnusalt diskotades aega veeta kella 20—st südaööni ÜLIKOOI KOHVIKUS (Narva mnt. 27.).

MUUSIKAHUVILINE NOORMEES VÕI NEIU!

Tahad sa ennast proovile panna diskorina? Kui oled asjast huvitatud, võta kaasa oma lint ja tule klubisse (Tähe tn. 3, ruum 209) neljapäeval, 26. sept. kl. 17 või helista tel. 73 838 kl. 11—13 või 16—18.

NB! Kaotada pole midagi, võidu puhul on Sul taskus korralik tööleping.

MÕTLE JÄRELE!

Teeme nukumänguseltskonnaks ei mängita siiski ainult nukudega.

Kui oled huvitatud, tule klubisse (ruum 208) 16. sept. kl. 16—18 või 17. sept. 16.30—18.

SAAME KOKKU!

Esmaspäeval, 16. septembril kl.21.

KAI

HEI, HEI!

Toimetuse palub väga, väga, et lood ja pildid oleksid kohal juba eelmise nädala algul. Ilmumisenädala algul kuni teisipäeva lõunani ainult teated. Peame sellest kinni, kuni kogemusi uut moodi lehetegemisel rohkem.

Lehe tellimishinna teatame järgmises numbris.

Toimetuse

NR. 25 (1647)
REEDE,
20. SEPTEMBER
1991
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 30 KOP.

Universitas Tartuensis

- ÜLI-
ÕPILASKONNA
PÕHIKIRI — 2. lk
- ÜLI-
ÕPILASKOHTU
PROJEKT,
REFERENDUMI
PROJEKT — 3. lk.
- KUHU NIHKUB
FILOSOOFIA
— 4. lk.

FILOSOOFIA – TEADUSKONNA LÄVEL

□ Psühholoogia kateedri juhataja prof. PEETER TULVISTE on filosoofiateaduskonna taastamiskomisjoni esimees. Mida võite öelda praegu «UT» lugejale?

«Reedel, 13. septembril toimus rektori juures koosolek, kus osalesid ajalo- ja filoloogiateaduskondade ning filosoofia kateedri professorid ja dotsendid. Rektor esitas filosoofiateaduskonna taastamise kava, palus mul moodustada taastamiskomisjon ning asuda sellele tööd korraldama. Eesmärgiks on sead, et teaduskond saaks oma tööd alustada uuest aastast.

Filoloogiateaduskonna dekaan dots. Jüri Valge tõdes, et raskesse olukorda satuvad taastamiskomisjoni osalevad filoloogiateaduskonna õppejõud, sest teaduskonna nõukogu ei pidanud filosoofiateaduskonna loomist otstarbekaks.

Küsis URMAS AUNIN

POOL BUSSIPILETIT ESIALGU JÄÄB

□ Transpordiministeerium tahab tudengite

soodustusest loobuda □

Alates 1. oktoobrist saavad tudengid taas osta pool bussipiletit. Pärast viimast hinnatõusu hakkasid levima kuulused, et osavalt on tühistatud ka ENSV MN 1979. aasta 9. jaanuari määrus nr. 7, mis selle soodustuse kehtestas. Nagu kinnitas pärimise peale EV transpordiministeeriumi reisijateveo büroo juhataja Juhan Lass, määrus kehtib. Transpordiministeerium on küll pidanud plaani soodustuste korda muuta, aga vastav kava tahetakse valitsusele üle anda alles septembri lõpus. Kas valitsusel praegu on aega sellise asjaga tegelda, pole teada.

Transpordiministeeriumi arust on teiste reisijate arvel saadavat soodustust mõtet anda vaid lastele ja I grupi invaliididele. Teistele oleks vaja välja töötada kompensatsioonide süsteem. Ilmselt hakkaks tudengitele bussisõiduraha andma kas haridusministeerium või kõrgkool. Kas neil selleks raha on, on iseküsimus. Nimetatud kord kehtib vaid kaugliinidel, sest linna- ja maakonnaliine doteerib kohalik omavalitsus niikuinii. Omavalitsus siis ka otsustab, kellele ja kui palju juurde maksta.

Pentsikusse olukorda satuvad üliõpilased siis, kui valitsus või ülemnõukogu võtab nõuks tühistada kõik ENSV Ministrite Nõukogu määrused. Vastavaid ettepanekuid on tehtud ja siis pole üliõpilasel enam midagi kosta.

URMAS LOIT

→ EESTI AJALOO FAKULTATIIVKURSUS

Nii nagu mõeldud õppeaastal, loevad Eesti ajaloo kateedri õppejõud ka sel õppeaastal Eesti ajaloo fakultatiivkursust kõigile soovijatele. Käsitatakse Eesti ajalugu vanimast ajast kuni nüüdisajani 48 loengutunni ulatuses (a 24 tundi semestris). Kursus lõpeb soovi korral eksamiga. Kursuse arvestuslik maht (eksami sooritamisel) on 2 õppenädalat.

• Loengud toimuvad kolmapäeviti kl. 18 peahoone aud. 133.

Sügissemestri loengute kava:

2. X Sissejuhatus. Ülevaade kirjandusest.	Prof. S. Vahtre
9. X Muinasaeg.	Õp. A. Mäesalu
16. X "	Õp. A. Mäesalu
23. X Muistne vabadusvõitlus.	Prof. S. Vahtre
30. X Eesti keskaeg.	Prof. S. Vahtre
6. XI "	Prof. S. Vahtre
13. XI Liivi sõda.	Dots. M. Laur
20. XI Rootsi aeg.	Dots. M. Laur
27. XI "	Dots. M. Laur
4. XII Põhjasõda.	Dots. M. Laur
11. XII Eesti XVIII sajandil.	Dots. M. Laur
18. XII Eesti XIX saj. 1. poolel.	Dots. M. Laur

→ TÕLKEKABINETIS

alustab neljapäeval, 26. septembril Peeter Olesk loengusarja sissejuhatas filoloogiasse. Loengud toimuvad neljapäeviti kl. 18.15 ph. aud. 139.

Võrreldes mõõdukaastase teemaga «Sissejuhatus filoloogiasse tõlkijale» on algav kursus kavandatud süvendatuna ja laiendatuna: mõeldud pole see mitte ainult tõlkimishuvilistele, vaid kõigile, kel ühel või teisel viisil tuleb kokku puutuda tekstide mõistmise, tõlgendamise ja tõlkimise probleemidega. Seega on lisaks tulevastele filoloogidele, ajaloolastele ja teoloogidele oodatud kõik, kes arvavad käsiteldavast endale tulu tõusvat.

→ VANAKREEKA KEEL

Neil, kes alustasid fakultatiivset õppimist möödunud aasta sügissemestril ja on huvitatud jätkamisest, soovitan alates novembrist/decembrist osa võtta klassikaliste filoloogide või teoloogide vanakreeka keele loenguist.

JAAN UNT

□ Rõõmsat vastupidavust! □

• REKTOR PROF. JÜRI KÄRNERI KÕNE AVAAKTUSEL •

→ (Algus eelmises lehes)

HARIDUSE STRUKTUURIST JA ORGANISATSIOONIST

Nii hariduse struktuuris kui ka organisatsioonis peaksid akadeemiliste kodanike ja Eesti riigi huvid kokku puutuma. Hariduse struktuuri all mõtlen ma ennekõike fundamentaal- ja kutsehariduse suhet. Esimese tähtsust oleme autonoomia tuhinas ehk juba piisavalt rõhutanud, vähem oleme rääkinud kutsest ja selle vajadusest. Kui Eesti Vabariik hakkab haridust väärtustama (ja ta peab seda tegema), siis hakkab ta väärtustama ka kutseid. Nende valdkondade arv, kus Tartu Ülikoolis saanud hariduse põhjal on võimalik kutset taotleda, peab olema võimalikult suur. Traditsiooniliste kutsete omandamiseks (arst, jurist, õpetaja, pastor jt.) on kõigis teaduskondades tohtud võimalused. Tartu Ülikool peab rohkem organiseerima oma kutsekursusi, mille lõpetamine annab õiguse kandideerida uuele töökohale ja saada suuremat palka.

Teisena rõhutaksin hariduse organisatsiooni. Selle all mõtlen akadeemiliste jõudude paigutust. Üleminek ainesüsteemile nõuab õppeainete korraldamist erialati ja nõnda, et igale ainele oleks tagatud loov, uut kogemust ning uusi haritlasi pakkuv õpetamine. Sellist õpetamist peab kandma korraline professor. Senises ülikoolihariduses oli — ja on praegugi — keskmeks kateedrijuhataja, seega akadeemilise administratsiooni liige. Korraline professor kui ülikoolihariduse kese seab esikohale erialased, distsiplinaarsed suhted ja võimendab just neid, mitte aga katusorganisatsiooni. Jutt ei ole üldsegi mõistete «kateedri» ja «instituuti» kaotamisest. Jutt on sellest, et tuleb määratleda erialad, milles on Tartu Ülikoolis võimalik korraldada doktoritööd, õpetada inimesi, kes oleksid suutelised lahendama erakordselt keerulisi probleeme. Doktoritöö tagatiseks ongi korraline professor, kõrgeimat pädevust eeldavatele kohtadele valitud õppejõud, kes on uurimistöö initsiaatoriks ja erinevate põlvkondade ühendajaks.

Mida uut see tähendab? Vanas korralduses viis iga doktorikraad automaatselt ka professorikutseni. Professorikohaga — kutse automaatsus viis professori väärtuse alla, takistamata samal ajal seda, et katusorganisatsiooni juhiks valimisel võis dotsent olla professorist eelistatum. Õppetool ei ole uus katusorganisatsioon, nagu seda püütakse teha. Õppetool on distsiplinaarselt määratletud korralise professori koht, mida võib samal ajal olla mitu. Ainult et professorikohaga ei kaitse nüüd enam tema doktorikraad, vaid aine, milles toimub teadushariduse andmine kuni doktoriväitekirja kaitsmiseni.

Niisiis seisab ees paljude disproportsioonide kõrvaldamine. See on loomulik protsess, mille muudab valusaks teadatus, just nimelt see, et me ei tea praegu kindlalt, kui palju on meil vahendeid. Siin tulebki esile riigi osa universitaarse kindlustamisel. Eesti Vabariik ei tohi olla oma rahva suhtes negatiivse väärtusega ühiskonnakorraldaja, nagu Nõukogude Liit on olnud Eesti suhtes. Järelikult peab meie riik garanteerima vähemasti nelja:

- seda, et vaimne loõgijõud oleks pidevaks prioriteediks arendusvahendite saamiseks;
- seda, et vaimne töö oleks progressiivselt väärtustatud õppima asumisest inimese elupäevade lõpuni;
- seda, et loov informatsioon jõuaks oma sünnikohast võimalikult kaugemale ja
- seda, et loovus pidevalt laienuks.

Õppimise ja teadusliku töö kulukus n.-õ. omast taskust on ülikooli kasvanud. Kui jätta nende kulude pööramine tuludeks ainult üks vaimsete inimeste ennasalgavuse ja mõnes mõttes ohvrimeelsuse hoolde, siis see ei hävita vaimseid jõudeid, ma riigis sugugi mitte vähem kui okupatsioonivõim.

Rahvusliku ühiskonna avamine läände viib Tartu Ülikooli Põhjamaade, Euroopa ja maailma ülikoolide pere loomulikuks liikmeks. See tähendab pidevalt konkurentsi ülikoolide vahel, ka oma vabariigi uute ülikoolidega. Meie ülikoolis tekitab täiendav konkurss siis, kui EV valitsus tööpoolest otsustab akadeemia uurimisinstituudid allutada olemasolevatele ülikoolidele. Selline uurimisinstituutide võimalik juurdetulek muudab professuuri korraldamise vaat ehk päevakäsuks. Siin on nüüd tähtis, et *alma mater Tartuensis* püsiks sel omal kursil, mida ta on ise maha pannud.

Austatud kuulajad! Aasta tagasi rääkisin ma siinsamas, et me taastame Gustav Adolphi mälestussamba. Me teeme seda. Selle kohustuse siirdumine eelolevasse sügisesse (mõne kuu pärast) näitab aga, et midagi jäi eelmisel õppeaastal lõpetamata. Mulluses kõnes ei olnud veel juttu tsuteaduskonna taastamisest. See on ometi teoks saanud — kevadsemestri jooksul otsustas ülikooli nõukogu taastada teaduskonna, mis vägivaldselt suleti rohkem kui pool sajandit tagasi. Täna on usuteaduskonna värsked tudengid ja õppejõud meie keskel. Önnitleme teid kõiki! Esimene teaduskondade järjestuses on taas omal kohal. Töö teaduskondlike piiride tõmbamisel jätkub ja peabki jätkuma, sest just teaduskondlikkus toob esile ainetel ja seosed. Kunstlike struktuure analüüsides näeme, kuivõrd ummikusse nad on jooksnud.

Veel tuleb rääkida ühest kiirülesandest. Kuni meil ei ole kehtivat põhiseadust, on ülikool oma otsustes hämmastavalt vaba, just võõraid hämmastavalt vaba. Uue põhiseaduse kehtima hakates fikseeritakse ka ülikooli jaoks nõuded, mida enam suvaliselt täita ei saa. Meil on vaja pidevalt korraldada oma põhikirjalisi dokumente, et kaitsta oma autonoomiat seestpoolt. Selliste normatiivaktidega õiendamine ei meeldi mõnelegi, sest segavat igapäevast tööd, kuid me ei tohi ju oma riigis elada nagu moonakad mõisas, kus kehtib võõra säätitud kord.

Üle 70 aasta tagasi sai Tartu Ülikoolist Eesti ülikool. Tartu rahu ei olnud veel sõlmitud, kuid oma riik oli välja kuulutatud. Gustav Suits soovis siis, et

«Önn sellele, kel põues kõeb kutse loov, au, kelles teostub elu surematu soov.

Täna jätkab Tartu Ülikool oma tööd juba tunnustatud iseseisvusega Eesti Vabariigis. Et see iseseisvus kehtiks tingimusteta, selleks soovigem, et neid, kelle põues loov kutse kõeb, tuleks meie keskele järjest juurde ja juurde ja et nad ei väsiks.

Rõõmsat vastupidavust, armsad akadeemilised kaaslased!

2. septembril 1991

VÄLIS-EESTI TEADLASED • ЗАРУБЕЖНЫЕ УЧЕНЫЕ-ЭСТОНЫ • FOREIGN ESTONIAN SCIENTISTS

Mitu üllatust valmistas õppeaasta esimesel päeval ülikooli ajaloomuuseum. Õhtuks kokkukutsutuile kingiti värskest trükist ilmunud muuseumi kataloog, tutvustati tänapäeva ajaloo saali otsaseina paigutatud Välis-Eesti teadlaste kaarti ning kutsuti esimest korda TÜ teadlaste baari, mille asukoht saab muuseumi nõukogu ruum.

EDUARD SAKI foto

▶ Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna PÕHIKIRI

EDUSTUS VÕTTIS VASTU TÕ ÜLIÕPILASKONNA UUE PÕHIKIRJA NING KINNITAS ÜLIÕPILASKONNA VALITSUSE KOOSSEISU

TÜ üliõpilaskonna edustus võttis oma 10. septembri koosolekul vastu uue TÜÜ põhikirja, mis oma kehtima hakkamisega asendab kevadel edustuses vastu võetud ajutist põhikirja. Põhikiri avaldatakse UT-s.

Uus põhikiri näeb peamise uuendusena ette lisaks seadusandlikule parlamendile — edustusele — ka igapäevatöö tegija ja edustuse otsuste täideviijana Üliõpilaskonna Valitsuse. Põhikirja järgi valib edustus valitsuse moodustaja, kes esitab edustusele kuni 13-liikmelise valitsuse nimekirja, mille edustus peab kinnitama. Valitsuse liikmed ei tohi olla edustuse liikmed.

Edustus valis valitsuse moodustajaks Kaarel Tarandi, kelle esitatud valitsuse nimekirja ka kinnitati. Valitsuse koosseis on järgmine:

esimees Kaarel Tarand,
finantssekretär Karli Lambot,
haridussekretär Eno Tõnisson,
välissekretär Maris Jesse,
sotsiaalsekretär Madli Päts,
infosekretär Olavi Paide.

Pärast valitsuse koosseisu kinnitamist lõpetati edustuse otsusega senise edustuse juhatuses töö. Edustust juhivad 4. septembri koosolekul valitud eesistuja Martti Raidal ning tema asetäitja Taavi Toom.

□ □ □

10. septembri koosolekul kuulas edustus veel aruandeid suvisest tegevusest ning Tallinnas 9. septembril toimunud Eesti üliõpilaskondade ühisnõu pidamisest, samuti finantsaruannet. Edustuses esitati üliõpilaskohtu põhikirja eelnõu ning otsustati üliõpilaskohtu vajalikkuse teemal korraldada avalik arutelu.

Veel otsustas edustus, et valitsus aitab Eesti Arstiteadusüliõpilaste Liidul leida raha erialakonverentsi korraldamiseks.

Edustus otsustas, et TÜ üliõpilaskond hakkab Mati Upruse ja Arlis Narusberki maali- ja graafikanäituse sponsoriks. Näitus jääb fotogaleriis «Illegaard» avatuks oktoobri lõpuni. Kuna näituse sponsor on TÜ üliõpilaskond, on üliõpilastele üliõpilaspileti ettenäitamisel sissepääs tasuta.

OLAVI PAIDE,
üliõpilaskonna valitsuse
infosekretär

I Üldsätted

§ 1. Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna (TÜÜ) moodustavad kõik Tartu Ülikooli (TÜ) päevase osakonna üliõpilased ja magistrandid.

§ 2. TÜÜ-l on juriidilise isiku õigused, oma sümboolikaga pitsat ja nurgatempel.

§ 3. TÜÜ tegevuse eesmärgid on:

- 1) oma liikmeskonna vaimse, majanduslike ja sotsiaalsete huvide ja õiguste eest seismine;
- 2) oma liikmete esindamine;
- 3) oma varade valitsemine.

§ 4. Oma eesmärkide saavutamiseks on TÜÜ-l õigus luua vajalik materiaalne baas ja arendada üliõpilaselu toetamiseks majandustegevust, moodustades oma alluvuses ettevõtteid ja fonde, luua sidemeid kõrgkoolide, organisatsioonide ja ettevõtetega nii kodu- kui välismaal.

§ 5. Oma tegevuses juhindub TÜÜ käesolevast põhikirjast, TÜ põhikirjast ja Eesti Vabariigis kehtivast seadusandlusest.

§ 6. TÜÜ sissetulekud koosnevad:

- 1) edustuse poolt kehtestatud liikmemaksudest;
- 2) igal aastal TÜ eelarvest TÜÜ-le määratavast osast;
- 3) vabatahtlikest annetustest asutustelt, ettevõtetelt, organisatsioonidelt ja kodanikelt;
- 4) TÜÜ majandustegevusest ja üritustest saadud tuludest;
- 5) muudest laekumistest.

§ 7. TÜÜ-l on oma sümboolika.

§ 8. TÜÜ siseelu reguleerib kodukord, mis on välja töötatud käesoleva põhikirja alusel.

II TÜÜ liikmete õigused ja kohustused

§ 9. Kõik TÜÜ liikmed on õiguste ja kohustuste poolest võrdsed.

§ 10. TÜÜ liikmel on õigus:

- 1) võtta osa TÜÜ üritustest, taotleda laene ja toetusi, kasutada muid soodustusi;
- 2) pöörduda abi saamiseks ja oma õiguste tagamiseks TÜÜ organite poole;
- 3) moodustada üliõpilaskonnas organisatsioone ja klubisid või astuda olemasolevate liikmeks ning taotleda TÜÜ kaudu osavõttu rahvusvaheliste organisatsioonide tööst;
- 4) valida ja olla valitud TÜÜ organisatesse;
- 5) nõuda informatsiooni ja teha ettepanekuid TÜÜ tegevuse asjus, kritiseerida TÜÜ organite tööd;
- 6) osaleda TÜÜ Edustuse koosolekul.

§ 11. TÜÜ liige on kohustatud:

- 1) täitma käesoleva põhikirja nõudeid;
- 2) täitma muid TÜÜ ja tema organite kohta käivaid otsuseid ja seadusi;
- 3) tasuma TÜÜ liikmemaksu.

III TÜÜ edustuse koosseis

§ 12. TÜÜ Edustuse koosseis jagunevad korralisteks ja erakorralisteks. Edustuse korraline koosseis kutsutakse kokku üks kord kuus kindlaksmääratud päevadel. Koosseis korda reguleerib kodukord.

§ 13. TÜÜ Edustuse liikmetele on TÜÜ Edustuse koosseisust osavõtmine kohustuslik.

§ 14. TÜÜ Valitsuse esindajatel on õigus TÜÜ Edustuse ja TÜÜ muude organite koosseisust sõnaõigusega osa võtta.

§ 15. TÜÜ-l on õigus oma esindajate kaudu täievoliliselt osa võtta TÜÜ Valitsuse ja kõigi tasemetel nõukogude koosseisust vastavalt TÜÜ põhikirjale, TÜÜ Valitsuse ja nõukogude koosseisu kuuluvad üliõpilased vastavalt Tartu Ülikooli põhikirjale ja teistele normatiivaktidele.

§ 16. TÜÜ-l on õigus teha TÜÜ Edustuse kaudu käesoleva põhikirja ja kodukorra alusel otsuseid, mis on kohustuslikud kõigile TÜÜ liikmele. Kõiki TÜÜ liikmeid puudutavad otsused jõustuvad ajakirjanduses avaldamise hetkest. Muud TÜÜ edustuse otsused jõustuvad nende vastuvõtmise hetkest, kui neis pole sätestatud teisiti.

IV TÜÜ korraldus ja juhtimine

§ 17. TÜÜ organid on TÜÜ Edustus (edustus), TÜÜ Valitsus (valitsus), revisjonitoimik, toimikonnad ja TÜÜ Üliõpilaskohus (üliõpilaskohus).

§ 18. TÜÜ kõrgeim organ on tema liikmete poolt üldistel ühetoolistel, otsustel ja salajastel valimistel valitud esindusorgan — edustus.

§ 19. Edustus on 25-liikmeline. Edustuse ametisoleku ajaks on üks aasta algusega 1. septembril. Korralised valimised toimuvad iga aasta aprillis.

Edustuse liikmete täidab oma kohustusi kuni uue edustuse esimehe koosolekuni.

Edustuse valimise tingimused ning üksikute liikmete vahetumine tööperioodi jooksul sätestatakse kodukorras valimiseeskirjaga.

§ 20. Edustuse liikmed ei või kuuluda valitsuse koosseisu ning ei ole seotud mandaadiga, vaid otsustavad küsimusi oma arusaamade järgi.

§ 21. Edustuse võimkonda kuuluvad kõik TÜÜ-d puudutavad küsimused, kui need ei ole antud käesoleva põhikirja alusel teistele TÜÜ organitele.

Edustuse ainupädevusse kuulub:

- 1) TÜÜ põhikirja ja kodukorra vastuvõtmine ning nendesse muudatuste tegemine;
- 2) valitsuse ja toimikondade valimine, tagasikutsumine ning nende aruannete kinnitamine;
- 3) üliõpilaskohtu valimine;
- 4) eesistuja ja tema asetäitja valimine;
- 5) palgaliste ametikohtade moodustamine ja kaotamine;
- 6) TÜÜ eelarve vastuvõtmine;
- 7) TÜÜ majandusküsimuste üldküsimuste arutamine ja neis otsuste tegemine;
- 8) valitsuse erakorraliste otsuste kinnitamine;
- 9) TÜÜ ametlik esindamine rahvusvahelises suhtlemises;
- 10) üliõpilaskonna liikmemaksu suuruse ja maksukorra kindlaksmääramine.

§ 22. TÜÜ nimel sõlmitavad lepingud ja muud seadusandlikud aktid kirjutab alla:

- 1) edustuse eesistuja (asetäitja) või selleks volitatud edustuse või valitsuse liige;
- 2) valitsuse ülesannete lahendamisel valitsuse esimees (asetäitja).

TÜÜ kohustused ja volikirjad kirjutab edustuse otsuste põhjal alla edustuse eesistuja (asetäitja).

Finants-majanduslikele dokumentidele kirjutavad alla valitsuse esimees (asetäitja) ja finantssekretär.

§ 23. Edustuse eesistuja ja tema asetäitja valib edustus oma liikmetest. Eesistuja (asetäitja) kohustuseks on edustuse organiseerimine, koosseisule ettevalmistamine ja läbiviimine. Eesistuja ja tema asetäitja puudumisel viib koosoleku läbi revisjonitoimikonna esimees.

§ 24. TÜÜ täidesaatev organ on edustuse poolt valitud TÜÜ valitsus, mis koosneb kuni 13-st liikmest. Valitsuse liige ei või samal ajal kuuluda edustuse koosseisu.

§ 25. Valitsus on aruandekohtuslik teda valinud edustuse koosoleku ees.

§ 26. Edustus valib oma esimehel koosolekul valitsuse moodustaja, kes esitab hiljemalt 3 päeva enne järgmist edustuse koosolekut valitsuse liikmete nimekirja koos vastavate ametikohtadega.

Kui edustus nimekirjas olevat kandidaati ei kinnita, siis teeb edustus valitsuse moodustajale ülesandeks esitada järgmisel koosolekul uus kandidaat või valib edustus uue valitsuse moodustaja.

§ 27. Kui valitsuse liige ametiaja kestel edustuse poolt ametist vabastatakse, esitab valitsuse esimees vabanenud kohale uue kandidaadi. Kui edustus kandidaati ei kinnita, teeb edustus valitsuse esimehele ülesandeks esitada uus kandidaat.

§ 28. Valitsuse esimees (asetäitja) on kohustatud osa võtma igast edustuse koosolekust, oma des sõnaõigust.

§ 29. Edustus võib 2/3 hääleteenamusega valitsuse (liikme) vabastada tema kohustustest enne tähtaega. Antud küsimuse päevakorda võtmiseks peab soovija esitama eesistujale eelnevalt kirjaliku põhjenduse. Valitsuse (liikme) ametisoleku aeg kestab kuni uue valitsuse (liikme) valimiste teatavaks tegemiseni.

§ 30. Edustuse tegevuse lõppemisel või lõpetamisel jääb TÜÜ kõrgemaks organiks valitsus, kes juhul, kui korraliste edustuse valimiseni jääb rohkem kui kolm kuud, korraldab edustuse erakorralised valimised.

§ 31. TÜÜ Valitsus:

- 1) täidab edustuse otsuseid;
- 2) valdab ja valitseb TÜÜ vara;
- 3) arendab üliõpilaselu toetamiseks finants-majanduslikku tegevust;
- 4) hoiab korras TÜÜ kirjavahetuse ja arhiivi;
- 5) esindab TÜÜ-d;
- 6) lahendab edustuse koosolekute vahelisel ajal kõik jooksvad küsimused;
- 7) võib teha edasilükkamatu iseloomuga küsimustes otsuseid, mis esitatakse järgmisele edustuse koosolekule kinnitamiseks;
- 8) koostab TÜÜ eelarve ja esitab vastuvõtmiseks edustuse koosolekule;
- 9) koostab aasta töökava ja tegevusaasta aruande ning esitab edustusele aruande koosolekutevahelise aja tegevusest;
- 10) viib läbi edustuse või üliõpilaskohtu ülesandel referendumeid;
- 11) annab nõusoleku TÜÜ nimel mitmesuguste ettevõtmiste ja võistluste korraldamiseks;

12) sõlmib ja lõpetab töölepinguid palgaliste ametikohtade täitmiseks.

§ 32. Valitsuse koosolekud toimuvad vähemalt kord nädalas. Koosseisule juhatab valitsuse esimees (asetäitja) ja protokollib sekretär.

§ 33. Valitsuse koosolek on otsustusvõimeline, kui kohal on vähemalt 2/3 valitsuse liikmetest, nende seas esimees või asetäitja. Valitsuse koosolekuist osavõtmine on valitsuse liikmetele kohustuslik.

§ 34. Valitsuse koosolekuist võivad sõnaõigusega osa võtta edustuse eesistuja (asetäitja) ja toimikondade juhatajad.

Otsused tehakse hääleõiguslike koosolekute lihthääleteenamusega. Hääle pooleks jagunemisel otsustab esimehe (asetäitja) hääle.

§ 35. Valitsus võib vajadusel moodustada toimikondi. Toimikondadesse võivad kuuluda ka liikmed väljastpoolt TÜÜ-d.

§ 36. Revisjonitoimik on kolmeliikmeline ning aruandekohtuslik teda valinud edustuse koosoleku ees. Revisjonitoimikonna liikmed ei või pidada revideerimisele tulevaid ameteid.

Revisjonitoimikonna ülesandeks on aruannete tõestuse ja eelarvete vastavuse kontrollimine, samuti järelevalve TÜÜ majapidamise ja asjaajamise üle.

Revisjonitoimikonna liikmed valivad endi hulgast juhataja, kes kutsub kokku ja juhatab selle koosolekuid.

§ 37. TÜÜ siseste vaidlusküsimuste lahendamine ning referendumeid läbiviimine otsustamine kuulub üliõpilaskohtu kompetentsi. Üliõpilaskohus, mis moodustatakse edustuse poolt üheks aastaks, koosneb viiest kuni üheksast liikmest, kes ei ole edustuse ega valitsuse liikmed.

Üliõpilaskohtu töökorra sätestab üliõpilaskohtu menetsluskord.

V TÜÜ tegevuse lõpetamine

§ 38. TÜÜ lõpetab oma tegevuse kas Tartu Ülikooli tegevuse lõppedes, TÜÜ-s läbiviidud referendumi alusel või 3/4 edustuse liikmete otsusega, kui loodud kuul ei saa TÜÜ enam eksisteerida.

Referendumi kord on sätestatud TÜÜ kodukorras.

§ 39. TÜÜ tegevuse lõpetamiseks määrab edustuse likvideerimistoimik, mis lahendab TÜÜ tegevuse lõppemise seotud küsimused. Likvideerimistoimikonna määramise järel lõpetavad edustus ja valitsus oma tegevuse ja nende volitused lähevad üle likvideerimistoimikonnale.

§ 40. Tegevuse lõpetanud TÜÜ varade ja rahaliste vahendite saatus määratakse kindlaks likvideerimistoimikonna sellekohase otsusega, kusjuures nimetatud varasid ja rahalisi vahendeid tuleb kasutada TÜÜ üliõpilaste üldiste vajaduste rahuldamiseks.

VI Lõppsätted

§ 41. TÜÜ põhikirja muutmise algatamise õigus on TÜÜ referendumi, TÜÜ nõukogul ja edustusel. Muutmiseelnõu arutamine toimub vastavalt koosoleku korrale.

§ 42. Käesolev põhikiri, samuti sellesse tehtud muudatused jõustuvad pärast nende kinnitamist TÜÜ nõukogus ning registreerimist Tartu Linnavalitsuses.

□ □ □

Põhikiri vastu võetud
edustuse 10. septembri
koosseisul

Täna avaldame kaks seaduseelnõud. Need on koostanud edustuse õigustoimkonna juuraüliõpilane Terje Tari. Edustus neid veel arutanud pole, vaid otsustas enne projektide lugemisele võtmist tutvustada neid üliõpilaskonnale, et avalikus arutelus ja ettepanekutes edustuse õigustoimkonnale avaldataks arvamust nende seaduste vajalikkuse üle ning selle kohta, mida nad peaksid sisaldama.

Arutelu avavad kaks lühiintervjuud üliõpilastega, kes väljendavad oma arvamust referendumiseaduse ja üliõpilaskohtu vajalikkuse üle TÕÜ-s.

EELNÕU. KOOSTANUD EDUSTUSE LIIGE
TERJE TARI.

▼ TÕÜ ÜLIÕPILASKOHUS

1. Üliõpilaskohus (ÜK) on Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna (TÕÜ) koostamistamise instants, millele alluvad kõik üliõpilaskonnasisesed konfliktide ja vaidluste lahendamised. ÜK jurisdiktsioonile alluvad kõik TÕÜ liikmed.

2. ÜK eesmärgiks on kaasa aidata eetiliste ja õiguslike väärtuste juurdumisele üliõpilaskonna käitumises.

3. ÜK ülesanded:

- 1) TÕÜ põhikirja ja kodukorra, nende juurde kuuluvate dokumentide ja akadeemilise korra rikkumiste arutamine;
- 2) edustuse või valitsuse kehtestatud normatiivaktide seaduslikkuse üle tekkinud vaidluste läbivaatamine;
- 3) TÕÜ liikmete nõudmisel referendum algatamine;
- 4) vajadusel õiglase hinnangu andmine TÕÜ organite tegevusele;
- 5) TÕÜ liikmete õiguste kaitsmine ning vajadusel vastavasisuliste taotluste tegemine TÕÜ valitsusele ja teaduskondadele;
- 6) TÕÜ liikmete vaheliste vaidlusküsimuste lahendamine;
- 7) süüdiolivate TÕÜ liikmete karistamine;
- 8) väikeettevõtte «Üliõpilasküla» ühisnõukogu otsustele esitatud kaebuste läbivaatamine apellatsiooni korras.

4. ÜK lähtub oma tegevuses Eestis kehtivatest seadustest, TÕÜ ja TÕÜ põhikirjast ning teistest TÕÜ-s ja TÕÜ-s kehtestatud normatiivaktidest. ÜK otsused rajanevad seaduslikkuse põhimõttel ja kohtunike südametunnistusel.

5. ÜK valitakse edustuse poolt 5– kuni 9-liikmeline, kusjuures eraldi valitakse ÜK esimees. ÜK asjaajamist korraldab ÜK sekretär. Kohtunike kandidaatide ülesseadmise õigus on kõigil TÕÜ liikmel. Kohtu liige ei tohi kuuluda edustuse ega valitsuse koosseisu.

6. ÜK liikmed valitakse õppeaasta alguses edustuse poolt üheks aastaks.

7. ÜK liikmed annavad edustuse ees ametivande.

8. ÜK-l on oma sümbolika.

9. ÜK liikmel on juurdepääs kõigile TÕÜ dokumentidele. ÜK-l on õigus võtta suulisi või kirjalikke seletusi TÕÜ liikmeilt.

10. ÜK ei saa oma liiget selle ametisoleku aja jooksul distsiplinaar-korras karistada.

11. ÜK liikme võib enne tähtaega ametist vabastada tema enda soovil ja edustuse nõusolekul või vähemalt 1/3 edustuse liikmete taotlusel.

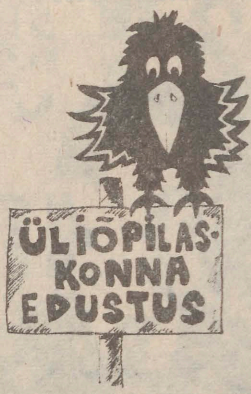
12. TÕÜ liikmete suhtes rakendatavad sanktsioonid:

- 1) laitus;
- 2) rahaträlv;
- 3) ettepanek ühiselamust väljaheitmiseks tagasituleku õigusetä;
- 4) ettepanek TÕÜ-st eksmatrikuleerimiseks vähemalt üheks aastaks;
- 5) ettepanek TÕÜ-st eksmatrikuleerimiseks tagasituleku õigusetä.

13. ÜK arutab TÕÜ liikmete süüasju või vaidlusküsimusi avalikult asjaosaliste või nende esindajate juuresolekul.

14. ÜK on otsustusvõimeline, kui asja arutamisest võtab osa vähemalt 5 kohtunikku, sealhulgas kohtu esimees. Otsus langetatakse konsensuse põhimõttel.

15. ÜK otsused protokollitakse ja avalikustatakse, kohtuotsuse ärakiri antakse asjaosalistele allkirja vastu kätte ning esitatakse ka TÕÜ Valitsusele.

Üliõpilaskohus ja referendumiseadus?

Üliõpilane Terje: «Õudsest oleks vaja mingit sellist kohut, kus üliõpilased saaksid abi, kui mõni õppejõud üldse tudengitega ei arvesta, eksamil erapooletu ei ole või lausa mõnitab. Praegu ei ole ühtegi kohta, kuhu üliõpilased saaksid oma õiguste kaitseks pöörduda. Aga et üliõpilased üksteist karistaksid — see on vist ikka puhas jama. Kui mingi kohus, siis ikka ainult õppetöö asju otsustav. Hakkavad siis edustuse liikmed teisi karistama või? Referendumi võimalus võiks olla küll. Kui edustus kogu aeg mööda välismaad sõidab ja midagi ei tee, siis tahaks tagasi kutsuda. Ainult et sellega ei viitsi vist keegi tegelda.

Üliõpilane Kaido: «Üliõpilaskohtu institutsiooni loomisse suhtun sügava ettevaatlikkusega. Kahtlen kas väljaspool riigi kohtusüsteemi saavad niisugused kohtud eksisteerida. Mis alus on otsustada lähtudes Eesti Vabariigi ja rahvusvahelisest õigusest, sealhulgas inimõigustest, näiteks inimest trahvida või igaveseks keelata tal Tartu Ülikoolis õppimine. Kui üliõpilane ei jõua õpingutes edasi, siis on see iseasi. Kui ma solvan mõnd korporanti või edustajat, siis pöördugu ta riigikohtu poole. Mis aga puutub referendumisse ja edustuse tagasikutsumise võimalusse, siis on see muidugi üks variante, ent mulle näib see liiga sovetlikuna. Parlamenti — see aga edustus justkui oleks — valitakse siiski saadikuid mitte mandaadiga sidudes, vaid neile vaba otsustusõiguse jättes. Saadikute tagasikutsumine on nõukogulik. Parlamendi laialisaatmises ja uute valimiste välja kuulutamises näeb seadusandlus mõningais riikides mõnel juhul valitsuse funktsiooni.»

PROJEKT

▼ TÕÜ REFERENDUMI EESKIRI

I ÜLDSÄTTED

1. TÕÜ referendum on küsitlus TÕÜ liikmete tahte väljaselgitamiseks hääletamise teel, mille kaudu TÕÜ liikmed teostavad kõrgeimat omavalitsuslikku võimu.

2. Kõigil TÕÜ liikmel on õigus referendumist osa võtta.

3. Referendumi võib algatada:

a) TÕÜ Üliõpilaskohus vähemalt 200 TÕÜ liikme allkirjaga varustatud avalduse alusel;

b) TÕÜ Edustus oma sellekohase otsusega.

4. Referendumi algataja sõnastab referendumi esitatava küsimuse ja võimalikud vastusevariandid.

5. Referendumi kulud kaetakse TÕÜ vahenditest, kui edustus ei otsusta teisiti.

II REFERENDUMI ETTEVALMISTAMINE JA KORRALDAMINE

6. Referendumi ettevalmistamisel ja korraldamisel juhendatakse käesolevast eeskirjast ja edustuse valimiseeskirjast.

7. Referendumi valmistab ette ja korraldab üliõpilaskohtu või edustuse otsuse alusel valitsuse poolt moodustatav referendumikomisjon.

8. Referendumi läbiviimise aja määrab kindlaks referendum algataja, teatades sellest üliõpilaskohtule vähemalt nädal ette.

9. Referendumi läbiviimise korra määrab kindlaks referendumikomisjon, kes avalikustab sellekohased korraldused vähemalt 5 päeva enne referendum algust.

10. Referendumi korraldamisel kasutatakse TÕÜ liikmete nimekirja, millega referendumikomisjon võimaldab TÕÜ liikmetel tutvuda vähemalt viis päeva enne referendum algust.

11. TÕÜ Valitsus kinnitab hääletusedeli näidise ja varustab referendumikomisjoni sedelitega vähemalt 2 päeva enne referendum algust.

12. Igal referendumist osavõtjal on üks hääl.

13. Hääletamine on salajane ja vabatahtlik.

14. Üldsuse kontrolli tagamiseks võimaldab referendumikomisjon TÕÜ organisatsioonide volitatud esindajatel ja massiteabevahendite töötajatel viibida vaatlajana hääletamise ja hääletamistulemuste kindlakstegemise juures.

III REFERENDUMI TULEMUSE KINDLAKSTEGEMINE

15. Referendumikomisjon teeb TÕÜ liikmete nimekirja alusel kindlaks — hääletajate üldarvu,

— hääletusedeli saanud hääletajate arvu,

— hääletamisest osavõtnute arvu,

— kehtetuks tunnistatud hääletusedelite arvu,

— iga vastusevariandi pooldanud hääletajate arvu.

16. Hääletusedel tunnistatakse kehtetuks, kui — sedel ei ole täidetud,

— sedeli põhjal ei saa teha ühemõttelist järeldust hääletaja tahte kohta,

— sedeli trükitud tekstist on osa ära rebitud.

17. Hääletustulemused vaadatakse läbi referendumikomisjoni koosolekul ja need kantakse protokollile. Referendumikomisjon esitab hääletustulemused üliõpilaskohtule kinnitamiseks 3 ööpäeva jooksul pärast referendum lõppu.

18. Avaldused ja kaebused referendumikomisjoni tegevuse kohta lahendatakse edustuse valimiseeskirjas ette nähtud korras.

19. TÕÜ Üliõpilaskohus loeb referendum toimunuks, kui sellest võttis osa vähemalt 25% TÕÜ liikmetest.

20. Üliõpilaskohus kinnitab referendumikomisjoni protokollile ja kuulutab viivitamatult välja referendum otsuse.

IV REFERENDUMI OTSUSE RAKENDAMINE

21. Referendumi otsuse rakendamine on TÕÜ organitele kohustuslik, kui seda toetas

— absoluutne enamus TÕÜ liikmeid, — vähemalt 2/3 referendumil osalenuist.

22. Referendumi otsuse rakendamine on TÕÜ organitele soovitatav, kui seda toetas vähemalt 1/2 referendumil osalenuist.

Koostanud Terje Tari

EDUSTUS HARIDUSEST

TÕÜ üliõpilaskonna edustuse tegevuse algusest on möödas kolmveerand aastat. See on piisavalt pikk aeg, selleks et leida, millises suunas üliõpilaskonna juhtorganid töötama peaksid. Haridustöö tõhusamiseks on välja pakkuda järgmine projekt.

TÕÜ edustuse ja valitsuse töösuunad õppetöö ja hariduse alal 1991/92. õppeaastal.

□ Õppekirjanduse hankimine välismaa kõrgkoolide üliõpilaskonnade kaudu.

□ Üliõpilastele välismaal õppimisvõimaluste leidmine välismaa kõrgkoolide üliõpilaskonnade kaudu.

□ Õppejõudude- ja üliõpilastevaheliste konfliktisituatsioonide lahendamise mehhanismide väljatöötamine.

□ Üliõpilaste teadustööde konkursi korraldamine.

□ TÕÜ edustuse stipendiumide määramine.

Loomulikult on oodatud kõik asjaliku ettepanekud.

ENO TÕNISSON,

TÕÜ valitsuse haridussekretär

□ □ □

□ Reporteritööst huvitatud üliõpilased! □

Tudengid, kes on huvitatud koostööst Tartu lokaalraadioga üliõpilaste- ja ülikooliasjade kajastamisel, palutakse helistada telefonil 32 283 Handole või 35 331 Olavile. Samas oodatud ka ajalehes «Universitas Tartuensis» üliõpilaskonnaprobleemide kirjutamisest huvitatud.

□ Üliõpilaskonnavahetus Kuopio! □

Keemia- ja arstiteadusüliõpilased, kes on huvitatud Kuopio Ülikooli tudengite (ja töötajate) vastuvõtmisest Tartus oktoobri lõpul või novembris ning vastukülaskäigust Kuopiosse veebruaris või märtsis, tulge, palun, kolmapäeval, 25. septembril kell 15 TÕÜ Üliõpilaskonna Valitsuse välissekretäri Maris Jesse vastuvõtule või helistage telefonil 35 331.

Suhteid Kuopio Ülikooli Üliõpilaskonnaga vahendab Tartu Ülikooli Üliõpilaskond.

Kas üliõpilaskohus kehtestab paragrahvi võimu üliõpilase üle või mängitakse paragrahviga edasi nagu juurakate rebaste löömisel? Seda paragrahvi hoidis aastal 1969 juuraüliõpilane Valeri Kirs.

□ TARTU ÜLIKOOI ÜLIÕPILASKONNA VALITSUSE VASTUVÕTUAJAD:

esimees Kaarel Tarand — E 14—16

finantssekretär Karli Lambot — T 14—16

välissekretär Maris Jesse — K 14—16

sotsiaalsekretär Madli Päts — N 14—16

haridussekretär Enno Tõnisson — K 15—17

infosekretär Olavi Paide — K 14—16.

TÕÜ Üliõpilaskonna ruum vana kohviku maja kolmandal korrusel on avatud tööpäeviti 11—15 (ja muidugi nimetatud vastuvõtuaegadel). Tel. on 35 331.

* ÕNNITLEME!

TULLIO ILOMETS 70 *

Seda humoorikat ja toimekat härrasmeest tuntakse kauget väljaspool Tartu Ülikooli keemiaosakonda, kuigi ka siin on ta orgaanilise keemia kateedri raudvara — pidanud õppejõu ametit 39 aastat. Keegi muidugi ei suuda uskuda, et Tullio Ilomets astus 13. juulil üle 70. eluaasta läve; seda enam, et ta sageli kevadel tõelise vana kooli džentelmenina märkis: «Daamid on jällegi nii kauniks muutunud!».

Kõiki õppeaineid, mida ta oma pika elu- ja tööaja jooksul tudengite rohkem või vähem kõvadesse peadesse on tuupinud, ei jõua ühe hingetõmbega loetledagi. Asendamatult on aga hr. Ilomets orgaanilise analüüsi, värvainete ja looduslike ühendite uurimise alal. Viimasel ajal on tema huviobjektiks olnud Eesti ravimudad, mida ta ise kutsub hellitavalt sapropeelideks. Nagu hästi informeeritud ringkonnad räägivad, võiks Tullio Ilomets olla mitmekordne meditsiinidoktor, paraku on aga teised üles korjanud ja ära kasutanud materjalid, mida ta heldelt enda ümber jagab. Tema huvide diapason on ka analüüsi objektide alal väga lai nii ajas kui ruumis, ulatudes sadade aastate taha ja kosmose sügavustesse.

Üks Ilometsa tähtsamatest meelisaladest on veel ajalugu — keemia ajaloo õpetamine, ülikooli ajaloo uurimine, ülikooli ajaloomuuseumi rajamine ja laiendamine ning Muinsuskaitse Selts. Ajaloos on tema lemmikangelaseks Gustav II Adolf, kelle teenete väärilise tunnustamise eest on ta võidelnud nagu lövi. Ülikooli muuseumi entusiastina arvukate tulevaste eksponaatide esialgsel paigutamisel keemiahoone alumise korruse koridori on hr. Ilometsal sageli olnud elavaid mõttevahetusi tuletoorjate, ohutustehnikute ja kateedri juhtkonnaga. Ja muidugi ei saa märkimata jätta tema usinat tegevust sellesama lehe juures, mille veergudel käesolev jutt ilmub.

Erakordselt liikuva ja erudeeritud mehele on hr. Ilomets pidevalt hõivatud abi ja konsultatsioonide palujate poolt, mistõttu tema kätteleidmine on sageli raske. Praktika on aga näidanud, et sel juhul tuleb koridoris mõni kolb maha visata ning hr. Ilomets on otsekohe nagu nõiakepi väel platsis.

Soovime meie lugupeetud kolleegile tema 70. eluaasta täitumisel veel vähemalt teist niisamapalju tegusaid kevadeid koos kõige kaunimate õitega!

Orgaanilise keemia kateeder

* NB! Toimetuse palub pilku heita ka 28. juuni «UT-le».

▼ Kuhu nihkub filosoofia

VALDAR PARVE

Ajaloo- ja filoloogiateaduskonna teineteisele allutamise kohta, mis dekaani pehmeil sõnul filoloogide meelest ei ole aktuaalne, ei kavatse ma lausuda sõnagi.

Ma armastan filolooge, isegi üliõpilasi, aga kahtlen, kas see tunne saab olla vastastikune, kui kaheksast filoloog- ja kahest filosoofiaprofessorist nõukogu, sekka viis ajaloolast ja kolm psühholoogi, peab oma eelarvest või koguni oma grantidest jagama loodus-, arsti-, majandus- ja õigusteaduse probleemide filosoofiliseks edendamiseks. Kui filosoofia samm-sammulise edendamise filosoofia teaduskonnas (FT) asendab finantsilise väljasuuretamise varjatud mehhanism, oleks FT sama, mis rahuministeerium Orwellil. Võimalik on luua garantii, millega see hädadoht filosoofia eksistentsile EV TÜ FT rüpes, ainsas rüpes, kuhu filosoofia siis oma pea saab peita, ära langeb. (1).

Kui FT kannab nime «filosoofia teaduskond», kas see tähendab siis, et seal on Eesti Vabariigi ja Tartu Ülikooli professionaalsete filosoofide kõige õigem koht; et tal on parimate külgetõmbamise jõudu; et seal suudetakse subgeeniuse ja võluva hullu vahel vahet teha?

Kui jah, siis on FT loomine otsukei kohtuotsus: mis on ja mis tohib olla EV filosoofia(teadus).

Demokraatliku ühiskonna loogika on, et kui sa kasutad minu nime omakasulikuks reklaamiks minuga lepingut sõlmimata, siis võin ma kaitsta oma õigust kasvõi kohtu teel. Kui juba FT, siis kuulugu teaduskonna nagu korrektse liidu nõukogus 1/3 hääli filosoofidele pluss üks nime kasutamise õiguse eest.

Oigu siin näitena esitatud EV TÜ FT filosoofiatoolide prospekt, mille järel arutus (2) jätkub.

▼ Klassikalise filosoofia ajaloo professor, kõigepealt ajaloolaste ja filoloogide diplomihariduse, aga ka kutse- ja kraadihariduse eesmärgil.

▼ Esteetika professori puudumine tõstataks küsimuse, kas tegu on ikka ülikooliga.

Kas ***eetika on omaette distsipliin, mida Eestis viljeldab professori tasemel?

Kirjandusmuuseumi laemaalinguga maja omaniku pojapojal D. v. Engelhardtil on õppurite arvult meie arstiteaduskonnaga ühte mõõtu Lüübeki meditsiiniülikoolis arstiteaduse eetika instituudi direktorina neli alluvat professorit, lisaks nooremad kaastöötajad. Tõsi, poole instituudi (s.o. õppetooli) tööst moodustab arstiteaduse ajalooline terminoloogia, mis aga on ka filosoofia. Üks viiendik sellest pole tervele Eestile kindlasti mitte liiga palju.

▼ Lingvistiline (teadus)filosoofia. See professor kataks keeleteadlastele, samuti ka psühholoogidele ja komputriteadlastele erialatarviliku filosoofiaajaloo osa XIX–XX sajandist. Positivism on ikkagi maailma teadusliku filosoofia suurim vaal kahel viimasel sajandil, mil marksism iseend ülistades teda tähelegi ei pannud.

Ajaloo filosoofias ja loodusteadusi reflekteerivas

***teadusfilosoofias kummaski on ülikooli oma traditsioon ja Eestis vastavad kolm-neli inimest provintsiülikooli professori tasemele suure kuhjaga. Tüli võib tõusta aga sellest, kui FTi kaob huvi olla oma nappide rahadega taimelavaks neile teadusloolastele, kes küll suudavad ülikooli välismaa professorite silmis tugevasti jumestada, kuid kelle sisend ja väljund on tublisti eemal FTst (loodusteaduskonnas, akadeemilistes instituutides ja välismaa ülikoolides).

***Tervisfilosoofia, kas deontoloogilise, aksioloogilise, antropoloogilise, süsteemiteoreetilise või neurotsientistliku kallakuga peaks ka FT struktuuris võimalik olema, et TÜ arsti- ja kehakultuuriteaduskond muu ilma silmis omasugusena paistaks.

▼ Bioloogia filosoofia (evolutsiooni teooria jms.) on kogu maailmas väga laialdane iseseisev filosoofia ala, kus meil on olnud produktiivseid inimesi, kes Eesti üldist teadusseisu arvestades professori väärksid.

▼ Õigus-, *usundi-, *füüsika- ja *matemaatikafilosoofide koht on seal, kus käib selle eriala elav töö (nende tekke võimalust FTs ma ei aruta).

Pole vähemasti kahtlust, et

▼ sotsiaalfilosoofia õppetooli puudumine (mõeldagu sellest mida tahes) on kasvav võlg Eesti riigile ja rahvale; seda rolli täidavad kodukootud viisil innukamad poliitikud ja alatasa on vaja hotellidega jampsida, et välismaiseid nõuandjaid Eestisse vedada.

Siin loetelus pole *Ida filosoofi, *Kanti filosoofi, *fenomenoloogi, *hermeneutikut, *eksistentsifilosoofia professorit ega *kultuuriantropoloogi veel märgitudki, sest luksuse nõudmine vaesel ajal on vastukarva silmitamine. Ent kaart on nüüd silme ees ja tema juurde käib oluline märkus, et filosoofia, mille peale välismaised valitsused ja ülikoolid lahedamalt raha annavad (raha annavad nad pragmaatilistel kaalutlustel paremini), on nihkunud oma keskusega sotsiaal- ja poliitikateaduste kanti. Ta on loodus-, majandus- ja õigusteaduse hoiplane palju rohkem kui keeleteaduse ja ajaloo hoiplane. Varsti juba pool sajandit on filosoofia raskuseks «filosoofiateaduskonnast» ära. (Suure filosoofiaga on nagu filmikunstiga: loomulikult on Fellini ja Bertolucci Itaalias esimesed, aga ilma tehakse ikkagi Californias ja nemad ka töötavad Ameerika raha eest.)

Pole võimalik tõestada, et meie ülikooli FT ontogeneesi on kasulik olla maailma FT fülogeneesi kiire kordamine, tehes läbi kõigi sauruste kõik väljasuuremise staadiumid. Osa saurusi võiks jääda lihtsalt sünnitamata.

➡ (Järgneb)

➡ TÜ TÖÖTAJAD JA ÕPPURID!

Ülikooli klubi korraldab teile soodsa hinnaga (150 rbl.) 3-kuulise inglise keele kursuse. See on mõeldud neile, kes inglise keelt kunagi õppinud, selle aja jooksul unustanud, sooviks nüüd õpitut korrata ja algkursuse kiiremas tempos läbida.

Kursus algab 3. oktoobril (esmasp. ja neljap. õhtuti). Loodetavasti lehe ilmumise ajaks veel kohti leidub. Tulla tööpäeviti klubisse Tähe 3 ruumi 207.

INFO ● INFO ●

Venia legendi

Teoreetilise füüsika ja astrofüüsika kateedri vanemõpetaja Lembit Sossi, kes kandideerib sama kateedri dotsendi kohale, *venia legendi* loeng «Statistilise mehaanika struktuur ja koht füüsikas» toimub esmaspäeval, 23. septembril kl. 16.15 TÜ füüsikamaja (Tähe 4) aud. 405.

Eesti Naisüliõpilaste Selts

ootab teispäeval, 24. septembril kell 6 p.l. oma korterisse aadressil Riia 29a (sissepeäs Riia tänavalt) külalisi, kes oleksid huvitatud tegutsemisest meie nais-seltsis.

Põhjamaade Nõukogu stipendiumide

avalduste blankette ja infot saab A. Kasakult (ph. 217) või välissuhetest.

SPORDISÕBER!

Alustavad järgmised seksioonid:

naisvõimlemine	— registreerimine naisvõimlemise osakonnas Jakobi 5—217;
ujumine	— registreerimine alates 1. okt. veesporti kateedris Jakobi 5—206;
kergejõustik	— TÜ staadionil tööpäeviti kl. 17, jook-suklubi Ujula 4—105 H. Lember;
suusatamine	— teispäeviti 16.15, kolmapäeviti 15 Jakobi 5;
orienteerumine	— teispäev, neljapäev 16.15 Jakobi 5; kolmapäev 19 Jakobi 5;
atleetvõimlemine	— esmaspäev, kolmapäev, reede 19—21 Jakobi 5—117, teispäev, neljapäev 17—19 Jakobi 5—117, kolmapäev 17—19 Ujula 4;
džudo, enesekaitse	— Lauupeo pst. 19 «Dünamo» kaarhall, treenerid A. Põhjala, M. Käärik;
korvpall (mehed)	— esmasp. 19.15 Ujula 4 V. Lenk, esmaspäev, kolmapäev 20.45 Ujula 4 V. Lenk, teisip. 19.15 Ujula 4 A. Laos, teisip., neljap. 20.45 Ujula 4 A. Laos,
(naised)	— teispäev 17.45 Ujula 5 E. Lapp (vastu võetakse varem mänginuid);
võistlussport käsipall (naised)	— esmaspäev, reede 16.15 Ujula 4 M. Visnapuu, teisipäev, kolmapäev, neljapäev 17.45 Ujula 5 M. Visnapuu,
(mehed)	— esmaspäev 17.45 Ujula 4 L. Kreem;
võrkpall (naised)	esmaspäev, kolmapäev, neljapäev 19.15 Ujula 4 T. Kajandi, teisipäev 16.15 Ujula 4 T. Kajandi,
(mehed)	— esmaspäev, teisipäev 17.45 Ujula 4, kolmapäev, reede 19.15 Ujula 4, neljapäev 16.15 Ujula 4 treener T. Kajandi;
lauatennis	— teisipäev, neljapäev 20 Magasini 3/5 II korrus P. Sumre;
Matkaseksioon	— esmaspäev 20 Nooruse 9 võimlas;
«Do» klubi	— Lauupeo pst. 19 U. Lest;
Karateklubi	— reedel 19.30 Nooruse 9 K. Kolk;
Graviidsete võimlemine	— alates 22. okt. neljapäeval 17 Narva mnt. 25 II korrus R. Linkberg;
Võimlemine, pallimängud üldrühma tasemel	— teisipäev 17 Nooruse 9—009 E. Prii;
Kehakaalu reguleerimise rühm	— Jakobi 5—217 M. Rehand.

Informatsiooni saab TÜ spordiklubist Jakobi 5—114 tööpäeviti kl. 9—12 E. Priilt.

Klubis

KAS SA TEAD JUBA, et kolmel õhtul nädalas on klubis avatud DISKOTEK!

Reedel, 20., laupäeval, 21. ja pühapäeval, 22. septembril võid tantsida kella 9-st poole 2-ni õösel! Igal õhtul erinev diskor erineva programmiga. NB! Üliõpilaspilet kindlasti kaasa!

□ □ □

DISKOTADA saad ka ÜLIKOOLI KOHVİKUS (Narva mnt. 27) kolmapäeviti ja neljapäeviti kella 8-st südaööni.

□ □ □

MUUSIKAHUVILINE NOORMEES VÕI NEIU!

Tahad SA ennast proovile panna DISKORINA? Kui oled asjast huvitatud, võta kaasa OMA LINT ja tule klubisse neljapäeval, 26. septembril kl. 17 (ruum 209) või helista tel. 73 838 kl. 11—13 või 16—18.

Ansambli «THE CURE» õhtu teisipäeval, 24. septembril kl. 21 klubis.

□ □ □

KULTUURIKLUBI!

Saame kokku 1. oktoobril kl. 20 klubis.

Dots. R. Vihalemma

loengud teadusfilosoofiast algavad esmasp., 23. sept. kl. 16.15 Ülikooli 16, aud. 214.

NR. 26 (1648)
REEDE,
27. SEPTEMBER
1991
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 30 KOP.

Universitas Tartuensis

- TEE KUUE
SAMBA VAHELE
— 2. lk
- EDUSTUSE
ERILEHEKÜLG
— 3. lk.
- KUUH NIHKUB
FILOSOOFIA
— 4. lk.

REKTORI NÕUNIKUD JA TULEVIKU- RÜHM

23. septembril kirjutas rektor alla käskkirjale, millega moodustati ülikoolikeskse teaduskorralduse kehtestamiseks ja TÜ arengukavade eluviimiseks tulevikurühm (ÜLO MANDER, PEETER OLESK, HAIN REBAS, sekretäriks rektori abi PRIIT HEINSALU). Rektori nõunikeks määrati ajalooteaduskonna külalisprofessor HAIN REBAS ja füüsilise geograafia kateedri dotsent ÜLO MANDER.

□□□

TÜ VALIT- SUSES

24. septembril

Koosolekut juhatas prorektor Ants Kallikorm. Arutusel olid põhiliselt reedel, 27. septembril TÜ nõukogus arutatavad küsimused.

□ Teadussekretär Veera Ant kõneles teaduskraadide ja -kutsete andmise projektist, mille on välja töötanud kraadikomisjon ning mida on arutatud dekaanidega. Otsusepunktid sisaldavad mitmeid kraadide ja kutsete andmise ümberkorraldamisel esilekerkinud küsimusi. Nii koosolekul tehtud ettepanekud kui valitsusele laekunud tulevikurühma otsus anti edasi komisjonile. Projekti esitatakse TÜ nõukogule.

□ TÜ nõukogu 1989. aasta otsuse järgi kuulub ühest teaduskonnast TÜ nõukogusse dekaan, 2 õppejõudu ja 1 üliõpilane. See koosseis vajab uuendamist, sest mitmed on lõpetanud. Paraku ei võtnud üliõpilasliikmed alati koosolekuist osa ja mitmel korral kerkis päevakorra le kvorumiküsimus. Nüüd on osa dekaane soovinnud üliõpilasliikme asendamist õppejõuga. See tähendaks TÜ nõukogu otsuse muutmist. Lõplik seisukoht selgub täna TÜ nõukogus (vt. ka E. Tõnissoni lugu 3. lk.).

□ Ettevalmistus-vastuvõtuosakonna juhataja Kalle Velsker tutvustas allüksuse ettevalmistuspoole seis. Eelmisel aastal võeti vastu vene noori eesti keelt õppima, et nad saaksid astuda konkursi alusel erialadele, mida vene keeles ei õpetata. Tol korral oli see rohkem poliitiline küsimus. Nüüd on situatsioon muutunud. Mida teha? Üks ettepanekuid oli lõpetada selline vastuvõtt, võtta ülikooli nii vene kui teisi keeli kõnelevaid üliõpilasi, kellele õpetada esimesel aastal eesti keelt. Leiti, et Eestis puudub praegu siiski venekeelse kõrghariduse kontseptsioon. Otsustati, et TÜ nõukogule esitatakse üliõpilaskõnele ettevalmistamine lõpetada ning kiiresti välja töötada alternatiivvariandid (loe ka 2. lk.).

□ Prorektor Ants Kallikorm luges ette ETA presidendi A. Kõrre, KKI direktori J. Seientali ja Eesti Teadlaste Liidu juhatuse esimehe A. Raitviiru vastused TÜ nõukogu eelmise koosoleku otsusele ETA liikvideerimisest.

□ Promoveerimiskomisjoni esimees Jüri Valge tutvustas komisjoni tööd. Ta palus kiiresti esitada vajalikud andmed audoktorite infokogumiku jaoks.

□ Üliõpilaskonna valitsuse esimees Kaarel Tarand tutvustas eelmises lehes ilmunud uut üliõpilaskonna põhikirja, mis esitatakse kinnitamiseks TÜ nõukogule.

KAITSMISED TÜ DOKTORINÕUKOGUDES

(oktoober)

15. oktoober, kl. 14 (geofüüsika eriala)
Andres Kuusk «THE HOT SPORT EFFECT IN PLANT CANOPY REFLECTANCE» («Taimkatte peegeldumise opositsiooniefekt»)
Oponentid: A. Laisk (Tartu), G. Menšulin (Peterburi), P. Okerblom (Soome).
Tiit Nilson «RADIATIVE TRANSFER IN NON-HOMOGENEOUS PLANT CANOPIES» («Kiirguslevi mittehomogeense taimkatte»)
Oponentid: Ü.-A. Mullamaa (Tartu), G. Menšulin (Peterburi), P. Okerblom (Soome).
Helgi Arst «ATMOSFÄÄRI JA MERE KIIRGUSLIKUD KARAKTERISTIKUD LOODUSKESKKONNA SEISUNDI INFORMAATORITENA».
Oponentid: Ü.-A. Mullamaa (Tartu), R. Tamsalu (Tallinn), J. Levin (Peterburi).
Töödega saab tutvuda TÜ raamatukogus.

□□□

16. oktoober, kl. 10 (astronoomia eriala)
Tõnu Viik «NUMERICAL REALIZATION OF ANALYTICAL METHODS IN THEORY OF RADIATIVE TRANSFER».
Oponentid: V. Ivanov (Peterburi), E. Janovitski (Kiiev), H. Domke (Saksamaa).
— kl. 14
Enn Saare «GEOMETRY OF THE LARGE SCALE STRUCTURE OF THE UNIVERSE».
Oponentid: S. White (Cambridge), E. Ergma (Tartu), A.-E. Sapor (ETA).

□□□

17. oktoober, kl. 10 (astronoomia eriala)
Maret Einasto «MORPHOLOGICAL AND LUMINOSITY SEGREGATION OF GALAXIES».
Oponentid: S. Raychandhury (Cambridge), M. Jõeveer (Tartu), E. Ergma (Tartu).
— kl. 14
Urmas Haud «DARK MATTER IN GALAXIES».
Oponentid: S. White (Inglismaa), A. Zasov (Moskva), J. Jaaniste (Tartu).
Töödega saab tutvuda Tõravere Observatooriumi raamatukogus.

□□□

Kaitstmised toimuvad TÜ nõukogu saalis.

Teadussekretär
VEERA ANT

KOMANDEERINGU- UUDISEID!

Haridusministeeriumi ühes septembrikuises käskkirjas on ära toodud muudatused ametialaste lähetuste hüvitamise korra. Selles tasub tähele panna, et

□ majutuskuluna hüvitatakse tasutud arve järgi kuni 25 rubla ööpäevas (asutuse juhul on õigus lubada välja maksta ka sellest piirmäärast kallima eluruumi kasutamise kulu);

□ iga lähetuses viibitud päeva eest makstakse päevaraha 20 rubla, kusjuures ärasõidupäev ja saabumispäev loetakse kaheks eraldi päevaks. Üheks päevaks komanderingusse saadetule makstakse päevaraha 12 rubla.

□ Üliõpilastele makstakse praktika ajal päevaraha 4 rubla (ka sõiduag õppeasutuse asukohast praktikakohta). Päevaraha ei sõltu praktikandi tööle vormistamisest ja praktikakohas töötasu saamisest. Päevaraha ja sõidukulu õppeasutusest praktika asukohta ja tagasi tasub õppeasutus.

Kui praktika sooritatakse välisriigis ja praktikafirmaga on sõlmitud leping, et üliõpilane võetakse firma üllpidamisele, siis sel juhul õppeasutus päevaraha ei maksa.

ÕPIME AJAKIRJAN- DUSE KÄSITÖÖD!

Ajakirjandus muudab inimeste teadmisi ja seisukohti. Ajakirjanduse mõjutab ka Sinu, Sinu töö ja huviala arengut. Ajakirjanduse kaudu suudad ka Sina mõjutada Eesti ajakirjandust ja avalikku arvamust, kui tuled ajakirjanduslike žanrite ja stiili lühikursusele, kus ülikooli õppejõud PRIIT PULLERITS õpetab analüüsima ja kirjutama uudislugusid, intervjuusid, sissejuhatusi, pealkirju, reklaame jni.

Kursus on mõeldud kõigile üliõpilastele ja õppejõududele, ole Sa siis meditsiini, agronoomia, keemia, metsanduse, folkloori või mõne teise eriala tundja. Eriti oodatud on keskkonnakaitseteadvuse ja rahvuskultuurilise identiteedi tõusust huvitatud inimesed, sest suusõnaleppe sõlmijaks on nädalaleht «HALJAS».

P. Pullerits sõnul on tema õpetuse sihtkriteeriumiks ajakirjanduse objektiivsus ja inimkesksus. Kursus on tasuta ning hakkab käima ajakirjanduskateedris reedeti kl. 14.15. Teavet saab Eesti Rohelise Liikumise telefonil 32 986.

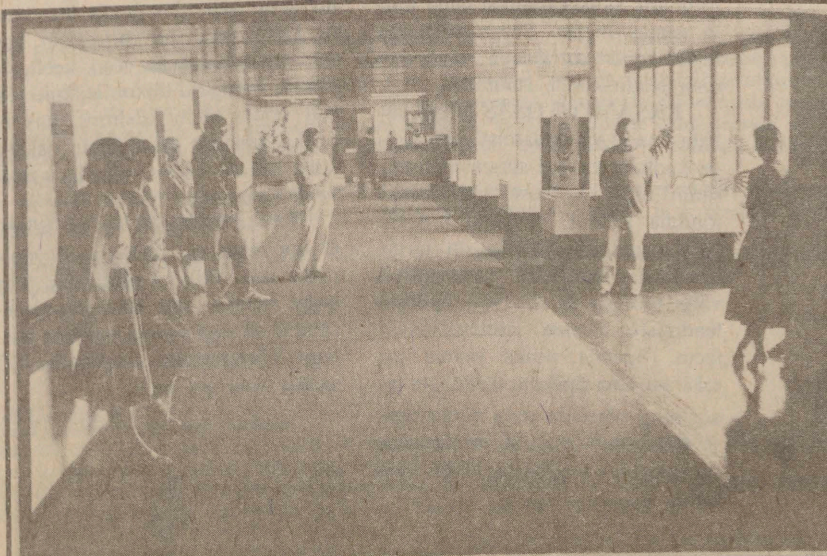
AARE KASEMETS

«KULDSE KASELEHE» LUULEKONKURSS

Eesti Luuleliit soovib, et luulekonkurss oleks niisama palju ja mitmesuguseid, nagu on võimalusi proovida oma võimeid spordiareenil. Seni pole korraldatud ühtki luulevõistlust sügise kuldsete lehtede ajal, mis omelt on üks neid aegu, mil vürsse kirjutatakse rohkem kui tavaliselt. Kutsume nüüd kõiki luulehuvilisi osalema «Kuldse kaselehe» konkursil.

Ootame võistlustööd 20. oktoobri aadressil: 200 100 Tallinn Salme tn. 12 «Kuldse kaselehe» luulekonkurss. Soovitatav on saata 4–5 luuletust mistahes teemal. Ootame ka lüürlilist lühiproosat. Täiskasvanuil palume lisaks aadressile märkida ka vanus ja elukutse, õpilastel kool ja klass või kursus. Auhinnatööd avaldame Eesti Luuleliidu aastalbumis ja ajakirjanduses.

Eesti Luuleliit

Einar Tiitsu fotol
näeme PEETER
OLESKIT avamas C.
R. Jakobsoni juubeli-
näitust ja väljapanekut
rahvusliku liikumise
juubilaridest (I. Su-
burg, Fr. Kuhlbars,
Ansomardi). Täna üt-
leb raamatukogus oma
saatesõnad prof. Juri
Lotman D. Merežkovski
näitusele. Veel on
raamatuvaramus vaa-
data Olev Mikiveri ja
Marja-Leenu Valkola
maaild.

ESMAKURSUS- LASED!

Dotsent Hiljar Palamets kõneleb teile aulas (algus kl. 19) meie ülikooli ja üliõpilaskonna traditsioonidest järgmistel päevadel:

□ esmasp., 30. sept. — arsti- ja kehakultuuriteaduskonnale;

□ teisip., 1. okt. — kõigile ülejäänud fakultetidele alates ajaloo- ja lõpetades õigusteaduskonnaga;

□ kolmap., 2. okt. — kõigi teaduskondade venekeelsetele õppegruppidele.

RSR? MIKS MITTE!

□ Rahvusvaheliste
suhete ringil
uus hooaeg □

Poliitikut ülikoolis ei kasvatata. Nad kasvavad ise. Paljudele Tartus koolitust saanud meestele on poliitikukarjäär alanud RSR-is. Rahvusvaheliste suhete ring loodi 1963. aastal analoogselt Ühendriikide tudengite samalaadsele ühendusele. 1989. aastal ringi töö reorganiseerus — RSR-ist sai üliõpilasselts. Olenemata ajastust on loovat vaimu sellesse ühendusse alati jagunud.

Rahvusvahelistest suhetest huvitatud tudengeid, kellele poliitika tähendab enam kui faktipuru, ootab RSR alati. Kui huvi elukutseks juhtub kujunema, aitavad vilistlased, sest kolleegidest tuntakse puudust nii EV Välisministeeriumis kui ajakirjanduses. Seepärast on eriti oodatud žurnalistidest tudengid, kuid ka need, kes soovivad oma vahedat kommentaatori-sulge proovile panna ajalehtedes «Postimees», «Eesti Aeg», «Rahva Hää» või Eesti ringhäälingus.

Tegevliikme tunneb ära lipsust, millel kolm hõbedast tähte RSR. Selle lipsu omamisele annab õiguse kahesemestrine ühenduse tööst osavõtt ja asise ettekandega ülesastumine. Ringi kokkusaamistel lahatakse tavaliselt mõnd rahvusvahelise sisuga probleemi. Ettekandes esitatud põhiideid vaetakse arutelul. Kõnelemas käivad ka prominentsed välispoliitikud. Seltsil on hea võrkeelne raamatukogu.

President TAAVI TOOM: «Septembrist niipalju, et siis toimus arutelu Inglismaa ja Eesti kaubandussuhetest läbi aegade. Välisministeeriumi initsiatiivil toimub 1. oktoobril kohtumine Välisministeeriumi nooremate juhtivametnikega. Kuu keskpaiku on meil külas Taa-ni nelja ülikooli tudengid, kellega peame seminare demokraatiast ja inimõigustest. Koos Turu Ülikooli Poliitika Uurimise Klubiga on kavvas teha reis Kesk-Aasiasse. Head suhted on meil Moskva Riikliku Rahvusvaheliste Suhete Instituudiga ning oleme lävinud ka Oxfordiga.»

RSR-i võib leida igal teisipäeval kell 19.15 raamatukogu ruumist 206, mida omavahel ÜRO-toaks kutsutakse.

Proovida tasub. Ajalugu näitab, et nii mõnegi mehe tee ÜRO-ssc on just sealt alanud.

PIRET TALI

□□□

Sel teisipäeval, 1. oktoobril räägitakse vähemusrahvustest Euroopas.

TEEKOND KUUE SAMBA VAHELE

Vastab ettevalmistus-vastuvõtuosakonna juhataja dots. Kalle Velsker

► Vastuvõtutöö oli korraldatud esimest korda uut moodi: enam ei tegelnud sellega üheks korraks määratud õppejõud, vaid aasta tagasi loodud vastav osakond. Kas see õigustas end?

Tundub, et õigustas. Selleks, et vastuvõtt igati latusalt kulgeks, et suvel ei oleks talvel millegi olulise tegemata jätmise pärast ebameeldivaid üllatusi, et soovijad saaksid pidevalt teavet vastuvõttingimuste kohta, on tõesti vaja nende probleemidega aastaringelt tegelda. Ja tööd jätkub. Iseasi on muidugi see, mitu inimest sellega tegelema peab. Arvan, et kui meie asjad mõnevõrra ringi korraldada, peaks üks inimene (koos masinakirjutajaga) hakkama saama. Õeldu kehtib nii aastaringse kui suvise töö kohta. Pealegi on selline töökorraldus õiglasem. Vastuvõtuga vahetult tegelevad isikud saavad selle eest palka.

► Kas eeltöö tänavuseks vastuvõtuks oli piisav? Milline on selles teaduskondade ja üldse ülikooli osa, samuti vahariigipoolne?

Eeltöö oli üldiselt piisav, kuid siiski selgus kevadel, et mõnigi teaduskond tahtnuks vastuvõttekirjades üht-teist teist teha. See näitab, et talvel, õieti sügisel ei kaalutud kõike üksikasjalikult läbi (ilmselt ka mõttelaiskusest, sest kevad oli veel kaugel) või muutusid mõnes osas elu nõuded nii kiiresti, et see, mis tundus sügisel õigena, osutus kevadel juba ebaõigeks. Osa uusi erialasid, nagu soome ja rootsi keel ning teoloogia kuulutati välja alles kevadel, teatmikus neid ei olnud.

Vastuvõtuküsimusi arutati talvel dekaanide nõupidamisel ja eeskirjad kinnitas TU nõukogu. Ministeeriumi ja ülemustepoolne diktaat puudus täielikult. Paljude küsimuste otsustamisel oli määravaks just teaduskondade seisukoht. Suvel lahendas kõik küsimused vastuvõtukomisjon, mille koosseisus nomenklatuurseid liikmeid enam ei olnud.

► Millest lähtuti vastuvõttekirjade koostamisel?

Sel aastal liikusime eksamite vähendamise ja suuliste eksamite kirjalike, tavaliselt testidega asendamise suunas. See tee on omane paljude maade kõrgkoolidele. Arvatakse, et testid vähendavad sisseastujate eksamipinget, säästavad aega (nende parandamine läheb suhteliselt kiiresti) ja mis peamine, kirjalik test on vähem subjektiivne kui suuline eksam. See võimaldab hästi välja selekteerida võimekaid inimesi. Seda muidugi siis, kui testid on koostatud oskuslikult. Ilmselt valmivad hästi töötavad testid mitmekordse läbiproovimise ja igakordse paranduste siseseviimisega. Kokkuvõttes

nõuab see palju aega, heast tahet rääkimata. Nende ümberkorraldustega peeti silmas ka kaugemaid võimalusi, korraldada testimist arvutite abil või jätta tulevikus eksamid hoopis ära.

► Sisseastumiseks oli nüüd juba vähem pabereid tarvis?

Püüdsime vähendada esitatavate dokumentide arvu (ei nõudnud iseloomustust, samuti väljavõtet tööraamatust). Asjaajamisel püüdsime vähendada ka bürokraatlikke momente, järjekordades seismist ja sisseastujate asjatut jooksumist. Üht-teist saaks veelgi muuta. Üldiselt vestlusi dekaanide ja vastavate komisjonidega ei korraldatud. Erandiks olid need teaduskonnad, kus vestluse tulemust hinnati (usu-teaduskond) või kus sisseastujad said soodustusi varasemate ainealaste saavutuste eest (olümpiaadid jms.).

► Suurim konkurss, väikseim konkurss? Üllatused? Mida saaks teha ebameeldivate üllatuste ärahoidmiseks?

Suurim konkurss oli klassikalise filoloogia erialale (4,3). Kui arvata juurde ka kaugõpet, siis osutus suurima konkursiga erialaks õigusteaduse eesti rühm (6,6). Täpselt 4 inimest oli ühele kohale päevases õigusteaduse rühmas.

Kõige vähem inimesi soovis astuda päevases õppevormis keemias (0,78) ja füüsika erialale (0,96), kaugõppes vene keele ja kirjanduse erialale (0,64).

Medaliste soovis astuda ülikooli 396 (neist 77 kulda ja 319 hõbedat ning keskeriõppeasutuse kiitusega lõpetanud 49). Sisse sai 68 kuldmedaliga (88%), 250 hõbemedaliga (78%) ja 23 kiitusega lõpetanut (47%).

Erilisi üllatusi ei olnud, õnneks ka mitte ebameeldivaid. Üldine konkurss oli ülikoolis tänavu veidi suurem (2,10) kui möödunud aastal (1,9).

► Mitmes teaduskonnas oli tänavu kirjand-essee. Kes määras teemad ja kuidas hinnati? Mulle on jäänud mulje, et mõnegi teaduskonna osa oli formaalne.

Osa teaduskondi soovis kirjan- di asemel kirjand-esseed, et näha sisseastujate teadmisi ja arvamusi valitavast erialast ning tulevast tööst. Kui teaduskond soovis (näit. õigusteaduskond), lülitati kirjandikomisjoni inimesi ka teaduskonnast, kes osalesid hindamisel. Teemad määrasid filoloogid, s.t. kirjandikomisjoni põhikoosseis, kuid soovi korral said kaasa rääkida ka teaduskondade esindajad.

Järgnevateks aastateks on teaduskondadel nähtavasti tarvis esmalt endale selgeks teha kirjand-essee (või nagu prof. A. Järv «Õpe-

tajate Lehes» täpsustas — probleemkirjandi) kirjutamise eesmärk ja vastavalt sellele ka toimida. Seoses sellega kerkib probleem: kes jõuab kõiki kirjandeid läbi lugeda, kui oluliselt suurendada lugejate arvu, kaob hindamisel ühtsus.

Analoogiline probleem peaks olema ka kogu kirjandikomisjoni ees (tänavu oli üle 2000 kirjandi), kuid arvatavasti mitte nii teravalt komisjoniliikmete professionaalsuse tõttu. Võib-olla asendada kirjand siiski millegi muuga, näit. testide seeriaga, mille hulgas ka etteütus ja tõeline essee? Aga koolid? Otsustagu siiski asjatundjad.

► Soodustusi vist enam sisseastumisel ei olnud?

Neid tõesti peaaegu ei olnud. «Peaegu» seetõttu, et väljaspool konkurssi, s.t. kõigi eksamite sooritamisel vähemalt viiele punktile kümnest võeti siiski vastu orbusid ning teatud tingimustel sõjaväes (näit. Afganistanis) olnud noorme- hi. Viimaste puhul arutas vastuvõtukomisjon iga noormehe küsimust eraldi.

Eelistatud olukorras olid endiselt medaliga lõpetanud ning keskeriõppeasutuse kiitusega lõpetanud ja vastuvõttekirjades eraldi märgitud erialadele (näit. keemia, füüsika) astujad, kelle häid teadmisi teati juba varem. Seega olid ainsaks «soodustuseks» ja kriite- riumiks teadmised. Paljud helistajad ja ise kohale tulnud küsijad ei suutnud seda esialgu uskuda.

► Kas praegu on juba ette näha, mida tuleks tuleval aastal teisiti korraldada?

Ametlikult veel ei ole, aga arvan, et üht-teist tuleb. Järgnev jutt on minu isiklik arvamus, mis võib aja toimetel selgineda ja muutuda.

ORGANISATSIOONILISES OSAS tuleks säilitada üldine vastuvõtukomisjon, kes lahendab kõik vastuvõtuga seotud probleemid. Piisab ühest sekretärist (nimetust peaks muutma). Iga teaduskond korraldab vastuvõtu ise (suures osas on see ka praegu nii) ja vastutab ise. Miks ei võiks näiteks eksamilehele ja eksamiprotokollile alla kirjutada vastava teaduskonna esindaja — nemad teavad ju sisseastujaid paremini, kui kõrvaltoas istuv vastutav sekretär, kes enamikuga üldse kokku ei puutu.

Nimekirjad ja eksamiprotokollid peaks koostama teaduskond personaalarvutitel (praegu suurest arvutist tulevaid nimekirjad loigatakse nagunii lahti teaduskonniti, samuti eksamiprotokollid). Kui teaduskonnal ei ole isikut, kes suudaks ankeedandmeid arvutisse viia (andmed võiks ka kohe sisseastuja küsitlemise ajal arvutisse anda ilma ankeeti täitmata, ekraanil saab andmeid kontrollida ja parandada), nimekirju ning eksamiprotokolle trükkida, palkab ta selle näiteks üliõpilaste seast.

Dokumentide vastuvõtt erinevatesse teaduskondadesse ja muu asjaajamine sisseastujatega ei pea toimuma samas ruumis, isegi mitte samas majas. Seega võib iga teaduskond korraldada vastuvõtu oma teaduskonna ruumides.

EKSAMITE OSAS tuleks jätkata nende vähendamist eesmärgiga kaotada kunagi sisseastumiseksamid üldse. Väikeses riigis peaks jõudma selleni, et kooli hindeid võib usaldada. Selleks on tarvis haridusministeeriumi initsiatiivil välja töötada ja ellu viia õpilaste teadmiste taseme järelevalvesüsteem (õpetaja peaks saama ise määrata oma õpilaste teadmiste taset ning võrrelda seda nõutavaga) ja kehtestada vajalik minimaalne (normaalne) teadmiste nivoo igas aines.

Paljud on just viimase vastu, see viivat tagasi täpsete ettekirjutuste aega. Aga kuidas nimetada praegust olukorda, kus näiteks matemaatika kirjaliku lõpueksami töö koostab iga kool ise oma äranägemise järgi. Õpetaja, kes lahendab enne eksamit õpilastega täpselt samu või igati analoogilisi ülesandeid, mis tulevad eksamil, eksib ilmselt kutse- eetika vastu ja õpetaja kes, lahendab hoopis teist tüüpi ülesandeid, võib õpilased sihilikult valele teele, mis pole ka õige. Kuidas siis jääda asuks? Miks me loodame, et erinevate õpetajate korral on lõputunnistuste hinded matemaatikas võrreldavad?

Seni, kuni sisseastumiseksa- meid veel ära jätta ei saa, tuleks leida optimaalne sisseastumiskatsete arv ja vorm, mis tagaksid vaid võimekate vastuvõtu. Katsetada tuleks ka kooli lõpueksami- te ja ülikooli sisseastumiseksami- te ühitamist, kuid mitte nii, et õpilane võtab kaasa kooli kirjandi (mõnelgi oli see tänavu pitseeritud ümbrikus kaasas) või matemaatika kirjaliku lõputöö, mis siis ülikoolis veel kord läbi vaadatakse.

Paremaks variandiks tundub olevat see, kus ülikool kuulutab kevadel enne keskkooli lõpueksami algust välja päeva, mil saab teatud aine eksamit (näiteks matemaatika kirjaliku eksamit või kirjandi) teha ülikooli juures. Eksam loetakse siis nii sisseastumiseksami kui ka kooli lõpueksami- ks. Ebaõnnestumise või hinde- ga mitte rahulolu korral võib kooli juures õigel ajal eksamit korral- ta, kuid siis ei arvestata seda enam sisseastumiseksamina. Kui on kar- ta liiga suurt eksamitele tulijate arvu, võib esialgu katsetada ühe- kahe maakonnaga või näiteks Lõuna-Eestiga. Nõndaviisi eksamide korraldades hakkab nõudmiste taset kujundama ülikool ja võib-olla just see ongi õige.

► Ja lõpuks — millega tege- leh osakonna nimetuse esimene sõna pool, s.t. ettevalmistusosa- kond.

Ettevalmistusosakonda võeti moodunud sügisel 60 inimest, neist 48 vene koolide lõpetanut, ülejäänud olid sõjaväest tulnud eesti noormehed. Vene koolide lõpetanuid valmistati ette õppimiseks eestikeelsetes rühmades nendel erialadel, kus vastav venekeelne õpperühm puudus. Soovijaid oli palju, rohkem, kui saime vastu võtta. Ettevalmistusosakonna kuu- lajatele maksti stipendiumi 50 rubla kuus (edaspidi peaks maksma ka kompensatsioon), osale anti ühiselamu.

EO lõpetanud tegid sisseastu- miseksamid ühistel alustel teiste- ga ning nad võeti vastu üldise konkursi korras. Vähesed ei saanud sisse, põhiliselt konkursi tõt- tu.

EO saatus ei ole veel päris selge, sest on tõsisid argumente nii selle säilimise poolt kui vastu. Ühelt poolt on palju neid, kes tahavad omandada eesti keelt, et jätkata õpinguid ülikoolis, kuid teiselt poolt tekib küsimus, kas ei peaks vajaliku eesti keele oskuse kätte saama koolis või siis vasta- vatel kursustel.

Teatud vastuolu on ka selles, et õppimise ajal EO-s kuulajatele makstakse, ülikool peab neid juba nagu omaks, aga sisseastumisek- sameil on nad samas seisuses teiste- ga. Tõenäoliselt otsustatakse EO saatus veel sel kuul.

Küsis «UT»

ONNITLEME!

ÜLO LEPIK 70

11. juulil tähistas oma juube- lit teoreetilise mehaanika kateedri professor Ülo Lepik.

Juubilar õppis H. Treffneri gümnaasiumis ning ülikooli ma- temaatika-loodusteaduskonnas. Kogu tema elu pärast gümnaa- siumi lõpetamist on seotud üli- kooliga. Tööd alustas ta siin vanemlaborandi ja assistendina. Kandidaadikraad anti Ü. Lepi- kule 1952. ning füüsika-mate- maatikadoktori kraad 1959. aastal. Professorikutse sai ta 1960. aastal.

Prof. Ülo Lepik juhatas teo- reetilise mehaanika kateedrit aastail 1959—1990. Sel ajal ku- junes kateedrist, mille liikmeiks on enamasti tema õpilased ja aspirandid, N Liidus ja ka Lää- nes arvestatav mehaanikakool- kond. 1950-ndail aastail uuris Ü. Lepik elastsete-plastsete plaatide ja koorikute stabiilsu- sega seotud probleeme. Hiljem pälvisid tema huvi jäikplastsed plaadid ja koorikud. Ü. Lepik on saavutanud koos oma õpi- laste ja kaastöötajatega plastse- te talade, plaatide ning koori- kute kandevõimet, optimeeri- mise ja dünaamika alal origi- naalseid tulemusi, mida on ka- jastatud ka rahvusvahelises ula- tuses. Temalt on ilmunud mo- nograafia, kõrgkooliõpik koos L. Rootsi ja ühe saja tead- dusartikli.

Ü. Lepik on NL rahvusli- ku ja Eesti Mehaanika Komitee liige, ta on osalenud kaits- misnõukogudes Tartus, Tallin- nas, Riias, samuti on ta ajakir- ja «Structural Optimization» kolleegiumi liige.

Üliõpilased hindavad pro- fessor Ülo Lepikut kui suure- pärast lektorit, kes esitab ma- terjali selgelt ning kelle jooni- sed tabelil või kilel on ülimalt korrektsed. Kolleegid peavad lugu tema tagasihoidlikkusest ja lihtsusest. Ülo Lepikut iseloo- mustab tervislik elulaad. Ta on üks Uno Sahva võimlemisrüh- ma liikmeid juba algusest pea- le. Bussi- või autosõidule eelis- tab professor jalakäimist. Sage- li võib näha teda Elva raudtee- jaamast oma Illi suvemajja mi- nemas.

Tugevat tervist ja teravat vaimu veel pikaks ajaks!

Kolleegide nimel
JAAN LELLEP

TÄNU

Kauaaegse kohusetundliku töö eest avaldati 65. sünnipäe- val rektori käskkirjaga tänu or- gaanilise keemia kateedri juha- tajale prof. VIKTOR PALMI- LE.

60. sünnipäeval avaldati tänu hea töö eest õppe- ja tea- dustöö arenduskoja lükkselele RICHARD REBASELE ja ehi- tusjaoskonna töölelele EDU- ARD TIIMANNILE.

VARASTE- LE MEELDIB ÜLIKOO

Olgem jälle tähelepaneli- kud: vargaid jätkub. Eelmise reede varahommikul peeti tea- betalituses üks noormees kin- ni tänu Reet Hünersonile. Liig- kub ringi poisikesi, kes küsi- vad vanemate tööruumi järe- le, pärivad kuulutuste kohta jne. Huvitav kas mõni varga- pois ütleb veel, et teda las- takse nagunii lahti???

EDUSTUSE

korraline koosolek 19. septembril

- ☐ Edustuse toimkondade moodustamine
- ☐ Pöördumine EV Ülemnõukogu riigikaitsekomisjoni poole sõjaväeteenistuse asjus
- ☐ Pöördumine ülemnõukogu ja valitsuse poole üliõpilaste transpordisoodustuste asjus

□ □ □

☐ Leiti, et kiiresti on vaja moodustada kolm toimkonda. Seni tegutsenud põhikirjatoimkond ja haridustoimkond saadeti edustuse otsusega laiali ning moodustati uus — juriidiline toimkond. Selle peaülesanne on järelevalve ülikoolis ettevalmistatavate juriidiliste dokumentide valmimise ja sisu üle ning edustusele ja seejärel vajaduse korral ülikoolile oma alternatiivsete või parandatud projektide esitamine.

Esialgu otsustati haridustoimkonda uuesti mitte moodustada vähemalt seni, kuni TUU Valitsus selgitab välja üliõpilaste ja õppejõudude seisukohad ning teeb TUU hariduspoliitika põhisuundade ettepanekud.

Seoses omandireformiga ning varade tagastamisega endistele omanikele otsustati moodustada «varade ülevõtmise» toimkond. Selle etteotsa valiti Andres Rekker. Toimkonna peaülesanne on välja selgitada ja vastavalt kehtestatud korrale tagasi nõuda kuni aastani 1940 TUU-le kuulunud varad.

Põhjalikult käsitleti ühiselamutega seotud probleeme. Kõne all oli edustusepoolse revisjoni vajalikkus ühiselamutes, samuti suurema mõjujõu saavutamine väikeettevõtte tegevuse üle. Valdavaks jäi seisukoht, et ühisühiselamud peaksid kuuluma üliõpilaskonnale. Moodusutati nende probleemidega tegelev toimkond, praktiliste igapäevaprobleemidega võib endiselt pöörduda Madli Pätsi poole TUU Valitsusest.

☐ Üllatavas üksmeeles mõõdus arutelu sõjaväeteenistuse küsimustes. Põhiseisukohad esitatud eelnõus laitsid maha üldise sõjaväekohustuse, eriti üliõpilaste ohvitserikoolituse, samuti riigikaitseõpetuse keskkoolides põhjendusega, et seda ei ole ju võimalik teha, kuni puudub riigikaitse üldkontseptsioon. Püüas ühiskonda uuesti militariseerida nähti ajendina hirmu leivata jäämise ees. Pöördumise tekst kiideti ilma oluliste muudatusteta heaks ning see läheb arutusele üliõpilaskondade esindajate ühiskokkumisele 30. septembril Tartus.

☐ Muudatuseteta võeti vastu avalik kiri transpordisoodustuste asjus. Ehkki vana viisi soodustused hakkavad kehtima 1. oktoobrist, tundub nende kaotamine uuest aastast äärmiselt tõenäoline. EV Valitsus ei ole siiani leidnud üliõpilasi rahuldavat lahendust ning praegu on viimane aeg resoluutselt protestida.

□ □ □

☐ Põhjalikul arutelul oli TUU Valitsuse koostatud üliõpilaskonna eelarve sügissemestri projekt. See leidis üldiselt heakskiidu, kuid kuna hääletamise hetkel oli kvoorumist üks hääli puudu, jäi eelarve kinnitamine järgmisele koosolekule 17. oktoobril. Valitsusele anti võimalus üldjoontes sellest projektist juhinduda.

☐ Seoses eelarvega oli esimesel lugemisel TUU stipendiumide statuudi eelnõu, mis loodetavasti kinnitatakse järgmisel koosolekul.

Murelikult tõdeti, et uue stipendiumimääruse eelnõus, mille koostas ülikooli juriidiline osakond, ei ole sugugi arvestatud üliõpilaskonnas seisukohti ning et see kattub enamikus vanaga, vaatamata TUVa litsuses saavutatud põhimõtetelisele kokkulepetele. Seepärast oli TUU Valitsus koostanud alternatiivse stipendiumimääruse projekti, mis jagati saadikuile ettepanekute tegemiseks. Nende põhjal teeb tudengivälitsus parandused ning esitab projekti uuesti ülikooli valitsusele.

☐ Veel kuulati TUU Valitsuse informatsiooni ja arutati seoses uue põhikirja vastuvõtmisega tekkinud vastuolusid koosolekukorraga. Muudatused lähevad kinnitamisele oktoobrikuu koosolekul.

KAAREL TARAND

□ NÕUKOGUDE ÜLIÕPILASED — ÜLIÕPILASED NÕUKOGUDES □

«UT» eelmises numbris avaldatud projektis on üliõpilaskonna organite haridusalaste töösuundade hulgas mainitud üliõpilaste osavõttu õppetöö korraldamisest. Selle üks võimalikke teid on osalemine ülikooli kollektiivorganite tegevuses.

Kogu järgnev jutt põhineb isiklikel kogemustel, mis on saanud TÜ nõukogu ja matemaatikateaduskonna nõukogu liikmena kahe aasta jooksul. Ühel korral olen viibinud ka majandusteaduskonna nõukogu koosolekul. Põhiliselt tuleb aga juttu TÜ nõukogust, mis toimub tavaliselt kuu viimasel reedel. Kuigi mõndagi sarnast on ka teaduskonna nõukogu töös.

□ □ □

TÜ nõukogusse kuulub peale rektori, prorektorite, dekaanide ja teiste õppejõudude kõrval ka hulk üliõpilasi — igast teaduskonnast üks ning lisaks edustuse esindaja. Kuidas teaduskondade üliõpilased valitud on, seda teavad valitud ise — nende ühtset valimissüsteemi praegu ei ole. Ilmselt on mõned üliõpilased sattunud TÜ nõukogusse juhuslikult, sest puudumine on üsna tavaline.

Võib tekkida küsimus, kas üliõpilasel on üldse mõtet nõukogude töös kaasa lüüa. Tööpoolet, otseselt üliõpilasi puudutavaid küsimusi arutatakse suhteliselt harva. Nõukogu töös on siiski kasulik osaleda. Kasu jaguneb kaheks. Esiteks saab kasutada oma sõna- ja hääleõigust TÜ (teaduskonna) juhtimiseks üliõpilastele vajalikus suunas. Teiseks saab nõukogude koosolekutel olulist aktuaalset informatsiooni ja ka ... elamusi. Just professorite-dotsentidega ühe laua taga istudes tunnetad, et lisaks kõrgele teadustaevale võivad nad ka maa peal asuda (ja lihtinimesena komistadagi).

Kui vahel on TÜ nõukogus mõnedki erimeelsused, siis «välisvaenlase» korral on üksmeel lausa nauditav. Eelmisel semestril esinenud haridusministri asetäitja kohtas küll ühisrinnet. Samuti valitses täielik üksmeel usuteaduskonna taastamise puhul.

Üldiselt peaks üliõpilaste osalemist ülikooli teaduskondade ja kateedrite töös laiendama. Muidugi võib tekkida küsimus, et kas meil on üldse piisavalt asjast huvitatud üliõpilasi. Ilmselt tuleb nad leida. Üliõpilaskonna valitsusel on mõttes korraldada seminar üliõpilaste osast ülikooli, teaduskondade ja kateedrite töö korraldamisel. Loomulikult ootame arvamusi nii üliõpilastelt kui õppejõududelt.

Kui tudengid ise ei sekku õppetöö korraldamisse, siis ei tohi nad ka solvuda, kui nende meelest on midagi valesti tehtud. Ülikool peab jõudma selleni, et kuulataks, mida üliõpilane ütleb. Üliõpilane peab jõudma selleni, et tal oleks, mida öelda.

ENO TÕNISSON,
üliõpilaskonna valitsuse
haridussekretär

LEPING VILNIUSE ÜLIKOOLI ÜLIÕPILASKONNAGA

CONTRACT

Veel maikuus sõlmiti Vilniuse ja Tartu üliõpilaskondade vahel leping, mis peab tunduvalt lihtsustama eesti ja leedu üliõpilaste omavahelist läbikäimist. Asjast huvitatutel võtta ühendust TUU Valitsusega vähemalt üks nädal enne Vilnusse sõitmist. Nagu alljärgnevalt näha, garanteerime teile ööbimiskoha Vilniuse Ülikooli ühiselamutes.

Kenasid reislelamusi!

between the Student Union of the Vilnius University and the Student Union of the Tartu University.

By this contract the Student Union of the Tartu University binds itself to accommodate up to 7 students of the Vilnius University in the hostels of the Tartu University, and the Student Union of the Vilnius University binds itself to accommodate up to 7 students of the Tartu University in the hostels of the Vilnius University at the following conditions:

- 1) the shortest term for informing is 5 days,
- 2) the students bear their expenses themselves.

The contract will come into force on Sept. 1. 1991 and loses its effect by giving up one or both sides, eg. from the date, when the written information of the side, which has given up has reached the other side.

The Secretary of the
Student Union of the
Vilnius University
GVIDAS KERUSAUSKAS

The Secretary of finances
of the Student Union of
the Tartu University
KARLI LAMBOT

Vilnius, May 3. 1991

EESTI VABARIIGI TRANSPORDI- JA SIDEMINISTEERIUM

Tartu Ülikooli Üliõpilaskond
Eesti Vabariigi Riigikantslei
Eesti Vabariigi Ülemnõukogu

Eesti Vabariigi Transpordi- ja Sideministeerium teatab vastuseks Teie kirjale järgmist:

Küsimused sõidusoodustustest ühistranspordis tulevad vastavalt Eesti Vabariigi Valitsuse tööplaani le arutusele 23. septembril k.a. Transpordiministeerium on teinud ettepaneku soodustuste andmise uue korra rakendamiseks alates 1. jaanuarist 1992. a. 1. oktoobrist k.a. jääb kehtima soodustuste endine kord ka üliõpilastele. Soodustuste täielikku kaotamist mingil juhul ette näha ei ole, muutub vaid nende andmise kord: linna ja maakonnasisestel liinidel teeb soodustusi kohalik omavalitsus eraldatud subiidiumi arvel ja piirides, linnadevahelistel liinidel vastav ametkond, asutus või organisatsioon selleks eraldatavate vahendite arvel. Riikidevahelistel liinidel (endised vabariikidevahelised liinid) antakse soodustusi riikidevaheliste kokkulepete alusel. Seega võidakse üliõpilasi kõige enam huvitav 50%-line soodustus sõidul kaugliinidel kompenseerida aastaringelt kohalike omavalitsuste poolt koolile, ülikoolile jne. eraldatavate kompensatsioonisummade väljamaksmise teel. Sõidul kehtib ainult täishinnaga ostetud sõidupilet.

Ministri esimene asetäitja E. SARAP

TARTU ÜLIKOOLI ÜLIÕPILASKOND

19. septembril 1991 Tartus

Eesti Vabariigi Valitsusele
Eesti Vabariigi Ülemnõukogule
Eesti Vabariigi Transpordi- ja Sideministeeriumile

AVALIK KIRI

Tartu Ülikooli Üliõpilaskond nõuab Eesti Vabariigi võimuorganitelt üliõpilastele aastaringelt kehtiva 50%-lise hinnaalanduse kehtestamist Eesti Vabariigi ühistranspordiliinidel.

Tartu Ülikooli Üliõpilaskond on kategooriliselt vastu Eesti Vabariigi Transpordi- ja Sideministeeriumi ettepanekule lõpetada poole hinnaga sõidupiletite müümine alates 1. jaanuarist 1992 ning näha ette vastavate kompensatsioonisummade maksmine kohalike omavalitsuste äranägemisel kohalikest eelarvetest.

Peame ainumõeldavaks, et 50%-lise hinnaalanduse kompenseerib üliõpilastele Eesti Vabariik riigieelarvest nii, et üliõpilased saavad ühistranspordis osta poole hinnaga piletit aasta ringi.

Tartu Ülikooli Üliõpilaskond oleks rõõmus, kui Eesti Vabariigi võimuorganid saaksid täita Eesti Vabariigi üliõpilaste soovi, sest ainult sel juhul saaksid üliõpilased loobuda võimude mõjutamisest konkreetsete tegudega.

MARTTI RAIDAL,
TUU Edustuse eesistuja

KAAREL TARAND,
TUU Valitsuse esimees

▼ KOMMENTAAR

Möödunud talvest, s.o. edustuse valimisest saadik on Tartu Ülikooli ja teiste Eesti kõrgkoolide üliõpilaskondade esindajad pöördunud korduvalt nii kirjalikult kui suuliselt Eesti Vabariigi poole palvetega muuta üliõpilaste 50%-line hinnaalandus aastaringseks. Seda on kaalukalt argumenteeritud. Võimuorganid enamasti ei vaevunud vastamagi, nagu ei saanud vastust ka peaminister Edgar Savisaarele isiklikult saadetud kirjale. Sügiseks jõuti Transpordi- ja Sideministeeriumi plaanideni kaotada soodustus hoopis (vt. ka ministeeriumi kirja).

Eesti Vabariigi võimuorganite üliõpilasi ignoreeriv poliitika ongi Eesti üliõpilaskondade esindajaid sundinud kasutama järsemat tooni, sest pooleaastase paljarollis olek pole tulemusi andnud.

NB! Toimetusse on jõudnud esimesed ainesüsteemi häirekellad:

- 1) mitmesuguseid valik-, eri- jm. kursusi on niivõrd palju, et nooremate kursuste tudengid ei oska neid valida (kas õppejõud ei võiks siiski natuke selgitustööd teha?);
- 2) isiklikku tunniplaanit on väga raske kokku seada, kattuvat isegi kohustuslikud ained;
- 3) kas õppejõul on ikka õigus nõuda näit. saksakeelse õppematerjali läbilugemist, kui üliõpilane on õppinud ja õpib praegugi ainult inglise keelt;
- 4) kas võib nõuda niisuguse raamatu läbilugemist, mida on Tartus või koguni Eestis vaid üks eksemplar jne.

▼ Kuhu nihkub filosoofia

VALDAR PARVE

(Algus eelmises lehes)

Arutlus (2) jätkub: näivalt mõeldutundetu kohtade ahnitsemine selles prospektis on vägagi tagasihoidlik avaldus, kui hinnata suhtelisi kulutusi filosoofide ülalpidamiseks ENSV's ministri ametitoolilt. Kolmveerandsaja filosoofikoha asemel, mis oli ENSV kõrgkoolide ja akadeemiate peale kokku, tuleks EV TÜ filosoofiateaduskonnas kohad *reserveerida* ca 20 inimesele, mis oleks edaspidi 3/5 kõigist akadeemilistest kohtadest (ning 1/5 või 1/6 varem sellesse «ametkonda» haaratud palgasaaajate arvust). Ärgu nüüd arvata meid nii lihtsameelseiks, nagu nõuaksime, et kõik üheksa või enam professorikohta sel sügisel täis tuleb panna. Ülikool peab õppima tühje kohti taluma ja mõni võib seitse aastat ahvatlevalt haigutada. Muidugi võib välismaalt värvata neid, kes seal konkursiga vabaks jäänud.

Kui ülikool peab TA instituute enda omanduseks, siis on tema omad ka TA filosoofid. Ajaloo Instituudi filosoofiasektor, mis hiljem ka Filosoofia Instituudile nime andnud, oli mõeldud neile, kes suutsid end teatavas hierarias nii üles viia, et omandasid õiguse peaaegu ülikooli tasemel palka saada ilma töö käimise kohustusega. Kes veel töö ka käis, sai makstud ekstra. Selle poolest erinevad TAS filosoofid füüsikutest, keemikutest, bioloogidest. Teoanalised filosoofid pungusid filosoofiasektorist juba ammu: Lembit Valt sünnitas peaminister Savisaare ning peatoimetaja Kaevatsi juba TA filosoofia kateedri abil, mis oli õpetav, seega tööl käivate inimeste asutus.

Kui TÜ rektor võtaks Filosoofia Instituudi filosoofikohad koos palgarahaga TÜ filosoofiateaduskonda? Kui keegi neist konkursiga ülikooli õpetama pääseb, on isegi suur heategu toime pandud: inimene sai kasutoovale tööle. Las me konkureerime, las nad hakkavad tööl käima ning EV vaimuelust osa võtma. Kümme aastat tagasi koondati-vallandati sellest sektorist ja ka ülikoolist ilma võimaluseta õppejõuks või teaduriks konkureerida viljakas kultuurifilosoof Rein Ruutsoo. Reserve, mida kahjuks ei saa mõningatele noortele pensionäridele ehamugavust tekitamata kasutusele võtta, on teisigi.

(3) «FT» jäi FT nimena peale, kui kaks koopaaidolit — aateline ja pragmaatiline — kokku põrkasid, sest on II ärkamisaeg. See nimi kinnistub paari kuuga nagu omal ajal «ajaloo-keele». Aralt tõstab aga pead ka selline arvamus, et eesti keele sõnad võiksid tähendada seda, mida nad tähendavad. Muu hulgas on see ka keeleseaduse määra otsust. Arsti-, õiguse- ja majandusteaduskonna nimi nimetab ennast õigesti. «Filosoofiateaduskond» nimetab reliktselt õigesti. See nimi oli anakronism juba EW aegu, mil kogu filosoofitöö tegid üks täis- ja kaks poolfilosoofi. Kui FT vähemalt pooli prospektina loetletud professuure ei saa, nimetab ta ennast sisuliselt valesti. Ja pole oodata mitte mingit keelefetisismi, et FTs tekiks selline filosoofide kriitiline mass, millest peale omaakeelne filosoofiline elu võimalikuks ning nimi õigustatuks osutub.

FT taasloomist põhistava ekspertarvamuse võinuks põhjendada pragmaatiliselt: nende arvates, kes on tänase ülikooli majandamise, teaduse ja õppetöö strateegid valitute, määratute või palututena, avaneb neis kolmes vallas suurema teaduskonna FT rüpes ja siseliigendust muutes uudeid paremaid võimalusi. Kinnitavaid näiteid leiab Rootsist, Soomest ja mujalt. Pragmaatiliselt põhjendusega tükeldati teaduskond 20 aastat tagasi ja ka siis olid eeskujud viidatava.

Pole kuigi prohvetlik arvata, et järgmine ekspertrühm aastal 2000 soovib umbes sama argumentatsiooniga — viited Rootsi, Saksale ja USAle — FT nime ära parandada, kuivõrd see ei vasta juba pool sajandit maailmamallile ja ka meil õitseb nime andev emataadus filosoofia hoopis kusagil mujal või on koguni välja surnud.

Noortes keeltes, nagu inglise või rootsi keel, on ükskõik, kuidas mõni sõna on keelde sulanud. Eesti keele vaim on teine: sõna signeerib mõistelse pesa ja pesas saan ma derivatsioonireeglite abil uusi vorme tuletades vabalt ringi käia, olles kindel, et minust saadakse aru ka siis, kui me pole ammu enam kokku puutunud.

Isegi seminari raamatukogu nimi käis sellise keeletunde vastu, sest tähendus oli ENSV jooksul ära nihkunud. Ja nimi hävitati lihtsalt ära. Demokraatliku konservatismi nõue oleks taastada kõigepealt F. S. — filosoofia seminar ja seminari raamatukogu. Kui see asi korda saab, siis ehk taastub filosoofiline elu. Ja siis pole ka filosoofiateaduskonna nimele enam miskit vastu väita.

ÜHISELAMUSEST

● Praeguse seisuga on ühiselamukohata 348 soovi avaldanud tudengit ●

Tartu peal on sel sügisel palavalt päevakorda tõusnud korteriprobleem. Seoses erakorteri kolossaalse üüriraha ja kõva raha põhiliseks maksevahendiks tõusmisega Eestimaal hakkavad akadeemilised kodanikud taas huvi tundma oma ühiselamukohtade vastu.

Tavalise 400–500 koha asemel vabanes tänavu lõpetajate arvelt vaid 390 kohta. Omajagu lõpetajaid otsustas jätkata õpinguid magistratuuris. 820st ülikooli astunud kohasoojijast suudeti ilmse ülemajutusega peavarju anda 470 tudengihakataisele. Võimalik, et korteriprobleem leiab lahenduse esi-

mese eksamisessiooniga. Ikkagi ei tahaks olla nende nahas, kes ühiselamutubadesse neljandaks-viendaks elama pandud. Kõige valusam oli korteriküsimus filoloogidel — augusti lõpul oli majutamata veel 126 tudengit. Arvatavasti ei saa selles «süüdistada» ainult klassikalise, soome ja rootsi filoloogia erialade loomist.

Kommenteerib väikeettevõtte «Üliõpilasküla» direktor ILMAR ROOTSI:

«Järgmisel aastal peaksid teaduskonnad andma kohasoojijate tegelikusele vastavand andmed. Näiteks ei saa mõne reaallala eriala arvud täis, kuid kohti antakse vastavalt tudengite arvule. Kõik ei ole ometi väljastpoolt Tartut pärit.

Teaduskondades arvestati kohtade jagamisel eelkõige pingerida, kus eelistati orbe, väljastpoolt Eestit tulnud jne. Komandandid on üritanud inimesi majutada sedavõrd, kui palju on neil madratsid ja voodivarustust.»

Ühiskodudes kehtib üürirahana 7 rubla ja 50 kopikat. Ei ole mingisugust vahet, kas tudeng elab Pepleri tänavas või elutseb Nooruse uulitsa suhteliselt soodsamates tingimustes. Samas on inimlikult mõisteta ühikotöötajate pahameel üliõpilaste üle, keda hoitakse ühe lõunaraha suurusel üüril. Sellest hoolimata võetakse napsu, peksatakse segi mööblit. Narva mnt. 25 majas lasti valvurile näkku gaasi, mis mehe ühest silmast pimedaks tegi. Mõned ühikavalvurid on vahel lihtsalt peksta saanud.

Veel üks eetilise moment — esimene, millega «Üliõpilasküla» direktor uuel töökohal kokku puutus, oli Narva mnt. 25 põõningule tassitud mehekõrgune raudrist. See oli ilmselt ära veetud kusagilt kalmistult.

ILMAR ROOTSI: «Haridusministeeriumi vahendusel oleme kaks korda pöördunud valitsuse poole palvega tõsta üüriraha. Praegustes tingimustes peaks see olema igati mõisteta. Elame ju suuresti dotatsioonist. Olenevalt maja vanusest ja heakorrast peaks üüri tõusma 10–15 rublani. Kõige odavam oleks elamine Pepleri ja Tiigi tänavas.»

Olenevalt ühiselamust pole nende heakord just sellele mõistele vastav. «Üliõpilasküla» on üritanud asja parandada: Tiigi tänava majale pandi uus katus, Pepleri 23 paigutati hallitavatesse viinatesse ventilatsioon, Pepleri 14 värviti üle jne.

«Üliõpilasküla» on muretsenud erakate aadresse, sõlminud kokkulepped Tartu ümbruse spordibaaside ja asutustega. Sisuliselt võiks seda pidada filantroopiaks. Seda enam, et väljastpoolt linna ei kipu keegi.

Vana hea Alma võtab igal sügisel oma rüppe hulga noori. Eks näe, kuidas Taaralinn tänavu tema lapsed hoiab ja katab.

PIRET TALI

MIHHAIL GUS

21. septembril hukkus traagiliselt autoõnnetusel hospitaalsisehaiguste kateedri dotsent Mihhail Gus. Ta sündis 13. mail 1952. aastal. Tartu Ülikooli arstiteaduskonna raviosakonna lõpetas Mihhail Gus 1980. aastal. Juba üliõpilasena võitis ta aktiivselt osa ÜTÜ tööst ja sai võistlustööde eest korduvalt üleliidulisi ja vabariiklikke auhindu.

Pärast ülikooli lõpetamist oli M. Gus hormonaalse regulatsiooni labori nooremteadur ja 1981. aastast hospitaalsisehaiguste kateedri assistent. 1987. aastal kaitses ta kandidaadiväitekirja suhkurtõve patogeneesi alal ja 1988. aastast alates oli ta kateedri dotsent endokrinoloogia alal. M. Gus oli 35 teadustöö autor. Ta oli hea lektor ja pedagoog, erudeeritud arst ja sümpaatne kolleeg.

Hospitaalsisehaiguste kateeder mälestab sügavas leinas varalähkunud kolleegi ja avaldab kaastunnet lahkunu omastele.

Hospitaalsisehaiguste kateeder

JEVGENI BRAŠINSKI

Traagiliselt hukkus autoõnnetusel noor arst, neuroloogia ja neurokirurgia kateedri assistent Jevgeni Brašinski, kes oli oma loometöö tõusul. Ta sündis 14. novembril 1956. aastal, lõpetas 1974. aastal Viljandis keskkooli ning õppis 1974—1980 arstiteaduskonna raviosakonnas.

Lõpetamise järel töötas J. Brašinski Tartu Kliinilise Haigla neuroloogia ja neurokirurgia osakondades internatuuris ning seejärel Rāpina haiglas neuroloogina. Tema andekus, täpsus ja kohusetundlikkus olid aspirantuuri tuleku eelduseks. Teadustöö teemaks sai organisatoorselt ülikas, kuid EV-le üli-vajalik uuring ajutraumade esinemissageduse kohta. Põhjalik andmete kogumine ja analüüs võimaldasid lõpetada dissertatsiooni õigel ajal, vaid finiš — kaitsmine jäi ülekohutse saatuse tahtel lõpetamata.

Kolleegid ja rohked patsiendid mäletavad doktor Jevgeni Brašinski kui sõbralikku ja rahulikku, laia silmaga aktiivset arsti.

Neuroloogia ja neurokirurgia kateeder

INFO ● INFO ●

ÜLIKOOLI KLUBIS

... jätkuvad DISKOÕHTUD.

Reedel, 27. septembril DISKOSEIKLUS' 91, vahendab RIHO BAUMANN.

Laupäeval, 28. ja pühapäeval, 29. septembril pidu kella 21-st poole kahe ni öösel:

● igal õhtul erinevad diskorid,

● lisaks meeldiv kohviäär.

NB! Üliõpilaspilet kindlasti kaasa!

KOLMAPÄEVITI ja NELJAPÄEVITI kohvikus (Narva mnt. 27)

DISKOD

kella 20-st südaööni.

ALATES OKTOOBRI!

IGA KUU ESIMESEL ja VIIMASEL NELJAPÄEVAL

SALONGIÕHTUD

ÜLIKOOLI KOHVIKUS (Narva mnt. 27)

ja 31. oktoobril

● tantsime orkestrimuusika saatel,

● võrratult hea sisuga programm «ZARAH LEANDERI COME BACK»

● kuulame teisi 30-ndate aastate slaagriviise.

Algus kell 20.

NOORED MEHED!

5 kena tudengineidu otsivad TANTSUPARTNEREID!

2 korda nädalas kõva trenn pluss

ESINEMISED!

Lisaks meeldiv seltskond.

Ampluaa labajalast... lambadani.

Tulge klubisse esmaspäeviti või neljapäeviti kella 21-ks!

KEHAKULTUURITEADUSKONNA VALIKAINED sügissemestril

1. Morfofunktsionaalsed muutused skeletil. Alates 3. okt. N, R 16.15 Jastes kehalisel tööl ja treeningul. Prof. T. kobi 5—302. Seene.
2. Lihaväsimuse füsioloogilised aspektid. Alates 7. nov. N, R 16.15 Dots. M. Pääsuke. Ujula 4—205.
3. Rasedate kehakultuur. Dots. R. Linkberg. Alates 24. okt. N 14.15 Lai 37, II korrus.
4. Loogikast tulevastele õpetajatele. A. Oja. Alates 8. nov. R 8.15 5—10 Jakobi 5—301.
5. Vetelpääste. Dots. H. Laidre. Alates 2. okt. 12.15 Jakobi 5—206.
6. Ujumise algõpetus. Dots. H. Laidre. Alates 2. okt. 12.15 Jakobi 5—206.
7. Rahvasport. Info igal tööpäeval 9—12 spordiklubist Jakobi 5—114 E. Prii.
8. Kergejõustikukohtunike algõpetus. Dots. Reg. 4. nov. 18 Ujula 4 kergejõustikumanežiis.
9. Tervisejooksu tarkvara. Dots. T. Matsin. Reg. 4. nov. 18 Ujula 4 kergejõustikumanežiis.

NB! Grupp moodustatakse esimesele loengule tulijast.

EESTI ÜLIÕPILASTE SELTSI

külastisõhtu toimub teisipäeval, 1. oktoobril kl. 7 p.l. aadressil Riia 29a (sissepääs Riia tänavalt). Oodatud on aktiivsed ja leidlikud naistudengid, kes tunnevad, et leiavad endas energiat akadeemilises organisatsioonis tegelemiseks.

Nooruse 7 on praegu kõige luksuslikum ühiselamu, mis viimisel aastakümnel Tartusse ehitatud. Aga ikka ei mahu kõik soovijad ära, kuigi seda on loodetud iga uue ühiselamu valmimisega. Kui nüüd veel üks ehitatakse, kas siis äkki...

UT

TARTU ÜLIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT PIRET TALI.

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241,

tel. 3 51 80. Tartu Trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I.

«UT» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2039. Tiraaž 2000.

35 180

NR. 28 (1650)
REEDE,
11. OKTOOBER
1991
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 50 KOP.

Universitas Tartuensis

• ARSTI-
TEADUSKONNA
ERILEHEKÜLJED
2., 3., 4. lk.

Valitsuse veerg

TÜ valitsuses 8. oktoobril

□ TÜ valitsuse 8. oktoobri istungi päevakorra esimese punktina arutati üliõpilastele stipendiumi määramise korda. Käskkirja projekti esitas juriidilise osakonna juhataja Ester Zimmermann. Eesti Vabariigi Valitsuse kava kohaselt koosneb edaspidi ülikoolile eraldatud stipendiumifond sotsiaaltipendiumideks ja õppestipendiumideks ettenähtud rahalistest vahenditest.

Sotsiaaltipendiumiks on ümber nimetatud senised hinnatõusu kompensatsioonid ning seda makstakse kõigile üliõpilastele pool palgamiinimumi kuus. Praegu kehtivat palgamiinimumi arvestades peaks seega iga tudeng saama kuus 100 rubla abiraha.

Õppestipendiumi makstakse üliõpilastele sõltuvalt nende õppeedukusest. Õppestipendiumide konkreetsed määrad kehtestab dekaan, kusjuures miinimumstipendiumi suurus on vähemalt 0,2 palgamiinimumi kuus ja kõrgendatud stipendiumi maksimumsuuruseks on 0,8 palgamiinimumi kuus. Õppestipendiumi makstakse põhi-, kõrgendatud või miinimumstipendiumina, lähtudes keskmisest hindest. Keskmine hinne arvutatakse eelmise semestri tulemuste põhjal, kusjuures hindelise arvestuse tulemus loetakse võrdseks eksamitulemustega. Põhistipendiumi makstakse üliõpilastele, kelle keskmine hinne on vähemalt 4,0. Kõrgendatud stipendiumi makstakse üliõpilastele, kelle keskmine hinne on 5,0. Miinimumstipendiumi saavate üliõpilaste kontingendi määratlemine põhjustas TÜ valitsuses elava arutelu. Valitsus asus seisukohale, et miinimumstipendiumi võidakse maksta üliõpilastele, kelle keskmine hinne on alla 4,0. Järelikult jääb selliste tudengite stipendiumite saatust stipendiumikomisjoni otsustada. Stipendiumite määramiseks moodustatakse teaduskonnas (osakonnas) komisjon(-id) õppejõududest ja üliõpilastest pariteetsel alusel.

Projektis ettenähtud õppestipendiumi määramise eriolukorrad ei leidnud toetust üliõpilaskonna esindaja Kaarel Tarandi poolt, kes ei nõustunud toetusrahade maksimisega õppestipendiumi fondi arvelt. Üliõpilaskonna algatusel tegi TÜ valitsus ettepaneku EV valitsusele suurendada sotsiaaltipendiumi fondi majanduslikes raskustest ja eriolukorras olevatele üliõpilastele toetuste maksmiseks. Uus stipendiumite määramise kord jõustub siis, kui EV valitsuse vastav määrus koos stipendiumirahadega on ülikooli jõudnud.

□ Järgnevalt tutvustas ülikooli teadussekretär Vee-ra Ant emeriitprofessori statuudi projekti ning ülikooli doktoridiplomi kavandit. Emeriitprofessori staatust otsustati arutada edaspidi, esimesed doktoridiplomid antakse vastsetele ülikooli doktoritele kätte ülikooli aupäeval.

URMAS AUNIN

Dalal Laama kulaskaugust ülikooli mahub sel korral ainult juba tütu (nagu müümed teisedki lood) lükkub ruumi puuduse tõttu järgmisse numb-risse.

EDUARD SAKI foto

Filoloogia-alaste üliõpilastööde võistluse

! põhimäärus

Filoloogia-alaste üliõpilastööde võistluse põhieesmärk on õhutada üliõpilaste iseseisvat uurimistööd. Selle saavutamise peavad tagama teemade üldhuvitavus, ulatus (eeldatakse lai, võimalikult rohketele üliõpilastele sobivaid teemasid, mille lähtematerjal peab olema suhteliselt hõlpsasti kättesaadav), kasutatava uurimismetoodika suhteline lihtsus, tõeline võistluslikkus. Teemad lähtuvad eeldusest, et ühel ja samal teemal kirjutavad uurimuse mitu üliõpilast.

Võistlustööde teemasid võib esitada iga filoloogiateaduskonna kateeder, teemade lõpliku valiku teeb filoloogiateaduskonna nõukogu.

Võistlustest osavõtt on anonüümne (sedavõrd, kui võrd osalevad üliõpilased seda ise soovivad), kuid vajadusel võivad üliõpilased valida endale erialakateedreist konsultante.

Võistlusest võivad osa võtta kõik Tartu Ülikooli üliõpilased, võistlustööde hindamine toimub filoloogiateaduskonna tasemele vastavate kriteeriumide järgi.

Võistlus korraldatakse igal aastal. Võistlusteemad kuulutatakse välja õppeaasta lõpul, tööd loovutatakse filoloogiateaduskonna dekanati 1. aprilliks. Tulemused tehakse teatavaks maikuu korraldataval filoloogiapäeval.

Töid hindab ja auhinnad määrab filoloogiateaduskonna nõukogu poolt vastavalt laekunud töödele moodustatav komisjon. Kõik esitatud tööd võtavad osa ühisest konkursist. Komisjonil on õigus jätta auhindu välja andmata, ümber jaotada ja taotleda nende arvu suurendamist.

Auhinnad (3—5) on rahalised (tööde hindamise aja 5-kordne stipendiumi ja need paneb välja Tartu Ülikooli rektor.

Võistlustööd maht sõltub teemast, alammäär on 30—40 DIN-formaadis lehekülge. Töö esitatakse 1 eksemplaris masinakirjas. Võistlustööd kirjutatakse eesti keeles, aga teemast sõltuvalt ja kokkuleppel vastava kateedriga on lubatud ka teistes rahvusvaheliselt kasutatavates keeltes kirjutatud tööd.

Võistlustööde teemad kuulutatakse välja ajalehes «Universitas Tartuensis» ja filoloogiateaduskonna teadetetahvliel.

Filoloogia-alaste võistlustööde

! teemad 1991/1992

- Tartu üliõpilassläng 1991/92.
- Üliõpilassläng eesti ja vene keeles (võrdlev analüüs).
- Soome keele mõju uuema aja eesti keelele.
- Eesti keele mõjust vene kõnekeelele.
- Muutused eesti päevalehtede sõnavaras 1984—1991.
- Üldhariduskooli emakeeleõpikute ainevalik.
- Soome-ugri keelte problemaatika tänapäevases eesti trükiajakirjanduses.
- Vene verbikategoriate funktsioonid tekstis.
- A. H. Tammsaare kultuurikriitika.
- Erinevad rahvad naljandites (aluseks M. J. Eiseni poolt trükis avaldatu).
- Võõrandumise teema kaasaegses ameerika romaanis.
- Müüt rahvaste kultuuris ja ajaloo.
- Poeet ja isiksus.
- Žanr ja tekst.
- Eesti ajakirjanduse desovetiseerimine 1986—1991.
- Reklaami sissetungi mõju eesti ajakirjandusele.
- Eesti ja baltisaksa ajakirjanduse poleemika 1870—ndatel ja 1880—ndatel aastatel.

Seda võistlust välja kuulutades püüame taastada vana, poole sajandi eest katkenud traditsiooni. Vastavalt statuudile soovime ergutada üliõpilaste teaduslikku tegevust. Peame oma ettevõtmist aga ka sammuks formalismist loobumise ning asjadesse sisulise suhtumise poole.

Kuna on tegemist esimese katsega, siis on loomulik, et võistluse käigus võib tekkida probleeme, millele korraldajad pole osanud tähelepanu pöörata. Seetõttu on statuutki esialgne ning tulevikus kindlasti täiendusi vajav. Erandlik on ka teemade väljakuulutamise oktoobris — juba järgmisel korral teeme seda kevadel, koos preemiate jagamisega.

Esimest võistlust avades tahaksin rõhutada järgmist:

○ osavõtuõigus on kõigil TÜ üliõpilastel,

○ eelnevast hoolimata pole see võistlus massikampaania.

Soovin kõigile võistlejatele õnnestunud teemavalikut ning häid ideid!

JÜRI VALGE,
filoloogiateaduskonna dekaan

! NÕU JA KASU

Vastab tulevikurühma liige PEETER OLESK

Tulevikurühm peaks tooma selgust, tekitab aga esiotse rohkem segadust. Prorektorite arv vähenes, nõunike arv kasvab. Kas te ei karda, et teid hakatakse kutsuma Hallideks Eminentideks?

«Juba kutsutaksegi — vähemasti minu kuuldes on seda sõnaühendit korduvalt kasutatud. Esimene Hall Eminent (l'Éminence grise), kardinal Richelieu' usaldusalune Francois Leclerc Joseph du Tremblay ehk kaputiini munk isa Joseph (1577—1638) oli tõesti nii hirmuäratav, et «tema nime öeldi vaid sosinal» («Kolm musketäri»). Eks ole, tema tegeles mõrvadega, ta ostis ära või saatis oma vanglaülemast venna juurde Bastille'sse hallitama. Tulevikurühma soovust ei loodud mõrvakomandoks ega salanõukoguks, keda ära kuulamata valitud rektor ühtki otsust ei tee. Teda ei moodustatud ka ühegi komisjoni või ametisiku ülemängimiseks. Kui tulevikurühm oleks filter, siis oleks asjaajamise arusaadavuse huvides muidugi korrektne, kui fikseeritaks, missuguses punktis ülikooli asju puudutavad dokumendid tulevikurühmast läbi peavad käima. Näiteks nii, et rektor võtab mingi paberi kätte alles siis, kui sellel on kureeriva nõuniku viisa peal. Ent tulevikurühm ei ole filter, meie käest ei pea läbi käima ükski paber. Tulevikurühm esitab küsimustes, mida rektor algatab, oma seisukoha, mis ei ole kedagi käskiv. Lisanduvad küsimused, mida algatab «elu ise».

Teaduskraadide puhul te ju ometi läksite mööda prof. A.—E. Kaasiku komisjonist...

«Ei läinud. Selle komisjoni poolt pakutud nõukogu otsuse projekt sai 24. septembril, mil me asja konkreetselt ette võtsime, meie rühma seisukohtade aluseks. Tegemist ei olnud projekti varastamisega, sest nõunik dotsent Ülo Mander kuulub ülikooli nõukokku oma teaduskonna esindajana. Kui me oleksime oma seisukohad esitanud tema kui nõukogu liikme kaudu, oleks asjade käik olnud täiesti vormikohane... Et projektis on küsitavusi, sellest oli ülikooli valitsuse ja nõukogu mitme liikmega nende algatusel juttu nädalapäevad varem. Et me oma arvamustest prof. A.—E. Kaasiku ette enne ülikooli valitsuse istungit ei informeerinud, on meie viga, kui aga EV valitsus kinnitab oma määrusena samas asjas alterantiivse projekti, mis võib ülikooli nõukogu sundida oma otsust muutma, siis see enam meie viga ei ole, sest erinevustele suhtumises nostrifikatsiooni juhtisin ma tähelepanu meie seisukohtadele lisatud kaaskirjas. Ülikooli nõukogu otsus fikseerib, et «nostrifikatsioon ei ole võimalik ja seda ei tule taotleda», Eesti Teadlaste Liidus valminud alternatiivne dokument peab nostrifikatsiooni möödapääsmatuks. Minu arvates on tegemist samale sõnale kahesuguse tähenduse omistamisega, mida nüüd tuleb klaarida p ä r a s t otsust. Lihtsam oleks olnud vastav koht ülikooli nõukogu otsusest välja jätta, mida meie ettepanek endas kätkesti.»

Kas ei ole ikkagi kummaline, et nõunikke on rohkem kui prorektoreid?

«Kui rektori kõrval on prorektoreid väljaspool haldust ainult üks, siis on mõeldavaid lahendusi vähemalt kolm. Esimesel juhul läheb prorektorit vaja üksnes siis, kui rektor on ära ja siis on ta rektor täie eest. Kui rektor on kohal, saab ta ise kõigea hakkama ega vaja «oma reaga» prorektorit. See eeldab õlitatud masinavärki, kus asjaajamine on püsivalt paigas. Teisel juhul võiks ülikooli jagada pooleks pikuti — üks kureeriks humaniora't, teine realia't. See eeldab, et kumbki valdkond on universitas'es esindatud vähemalt ühe polühistoriga. Kolmandal juhul võib ülikooli jagada põiki — üks tegeleb kogu kraadielise, teine kraadi- ja kutseharidusega. Pooldan ise nimelt seda kolmandat lahendust ja seda ka pärast Teaduste Akadeemia osade toomist ülikooli juurde.

Nõunikke ei oleks üldse vaja, kui inimeste informeeritus oleks parem, erapooletus laitmatu ja usaldamatus otsekohe maandatav.»

Kuidas Sa ise mõitled seda usaldamatust maandada?

«Mis siis ülikoolis öieti viltu on? S t r u k t u u r? Kui tema kohta praegu kelleltki midagi küsida, vastavad kõik: pole sel struktuuril häda midagi, sest ta lubab ju kõike! Milleks te teete struktuure, mis enam kõike ei luba? Ü m b e r k o r r a l d u s t e t e m p o? Tõepoolest on näiteks mulle ette heidetud, et filosoofiateaduskonna tegemiseks pakutav tempo on pöörane ja rajaneb praktiliselt administratiivsetel abinõudel. 1. september 1992 ühe teaduskonna jaoks on liiga ruttu, 1. jaanuar 1992 terve Teaduste Akadeemia jaoks on aga täiesti paras? Ülikoolikesksete teaduskorralduseks Tartus moodustatud komisjon «Eesti Looduse» peatoimetaja ja Eesti Teadlaste Liidu esimehe Ain Raitviiru juhtimisel peab oma ettepanekud koondama selle kuu lõpuks. Teaduste Akadeemia Tallinnas alles kutsus kokku mitmepoolset komisjoni, mille alusmaterjalid pole sugugi harmoonilised. Teaduskorralduse seadusandlus ei lähe paika enne põhiseaduse maksvust, niisiis mitte enne järgmist aastat. Aga selleks, et järgmisel aastal võimalikult varem produktiivselt tööle hakata, peab j u b a p r a e g u selgeks tegema, missugused on need kohad, kuhu kuulutatakse välja üleüldine konkurss. Või kui akadeemia jääb sinna, kus ta on ja muutub üksnes see, et akadeemia instituudid hakkavad raha saama ülikooli(de) kaudu, siis kuidas saab akadeemia sinna jääda, kus ta on, kui ülikooli(de) on vaja eraldada õppetööst seotud teadusele rohkem ja õppetööst lahutatud teadusele vähem?

O t s u s t e k o l l e g i a a l s u s? Nurinat ja tagaselja kaebusi on olnud ka selle pärast, muid ühenduses filosoofiateaduskonnagagi. Neid, kellega ma oma seisukoha kujundamiseks nõu pean, on vähemalt kümme-kond. Lisaks inimesed, kellega ma pean rääkima, sest nii on rektoriga kokku lepitud. Neid, kes tahavad, et ka nendega oleks räägitud, on ilmselt rohkem. Kuivõrd see, kui sinuga ei räägita, võib tunduda karistuseks mitte millegi eest, on neil õigus. Ja siiski ei ole asi ainult tahtmises või ajapuuduses. Asi seisab ka hirmus, mis sunnib kogu aeg arvama, et otsus, mille juures sa pole ise olnud, tehakse ilmingimata sinu kahjuks. See, minu seisukohalt patoloogiline hirm kannustabki usaldamatusele.

Ei näe muud lahendust, kui et tulevikurühma seisukohad peavad olema ülikoolis teada.»

ANDRUS TÕSKA

TÄNA ON XVI ARSTITEADUSKONNA PÄEV

Professor LEMBIT TÄHEPÖLD

⇒ BIOKEEMIA, BIOMOLEKULID JA MEDITSIN

Kokkuvõte akadeemilisest kõnest

Kui ettekandjal äsja lõpetanud arstina 1953. aastal avanen võimalus asuda assistendina tööle tolleaegse TRÜ arstiteaduskonna bioloogilise keemia kateedrisse, oli biokeemia vallas tehtud juba mitu

⇒ PÕHJAPANEVAT AVASTUST:

trikarboksüülhapete tsükkel (Krebs 1937, 1947), ATP ja tema keskne roll bioenergeetilistes protsessides (Lipmann 1939—1942, Engelhardt ja Ljubimova 1939—1942), geenide ja geneetilise materjali seos DNA-ga (Avery jt. 1944, Hersey ja Choese 1952). Oli formuleeritud hüpotees «üks geen — üks ensüüm» (Beadle-Tatum 1940), isoleeritud koensüüm A (Lipman ja Kaplan 1947—1950), tuvastatud oksüdatiivse fosforüülimise olemus ja mitokondriaalne lokalisatsioon (Lehninger 1948—1951). Olid rakendatud põhimõtteliselt uued uurimismeetodid: isotoopide kasutamine, ultra- ja difereentsiaalne tsentrifugimine, rakkude fraksioneerimine, kromatograafia, elektroforees, spektraalanalüüs, röntgenstruktuuranalüüs jpt.

⇒ PÕRDELISEKS

kujunes biokeemias just 1950. aastate algus: avastati ribosoomid ehk pihukehakesed — valgusünteesi tsenter (Zamecnik); dešifreeriti esimese valgu — insuliini — aminohapete järjestus (Sanger 1951—1954); sünteesiti peptiidhormoonid oksütotsiin ja vasopressiin (Du Vigneaud). Kõige olulisem oli nähtavasti DNA molekuli kaksik-helikaalse mudeli postuleerimine (Watson, Crick 1953).

Bioloogia, mis pikka aega oli olnud kirjeldav teadus, hakkas selgitama eluavalduste põhjus-tagajärgseid, mis on määratud biomolekulide struktuuri, omaduste ja interaktsioonidega. Selgus, et vaatamata elusorganismide tohutule mitmekesisusele kuuluvad nende koostisse ühed ja samad orgaanilised makromolekulid: valgud, nukleiinhapped, polüsahhariidid, lipiidid ning nende madalmolekulaarsed komponendid ja metaboliidid.

Esmase ja erilise tähelepanu objektiks said

⇒ VALGUD,

esmaselt raku- ja rakusiseste struktuuride materjalina ning biogeense katalüsaatorite, ensüümidenä. 1955 loodi rahvusvaheline ensüümide komisjon, kelle töö tulemusena ilmus 1964 ensüümide nomenklatuur ja loetelu. Siis kirjeldati 874 erinevat ensüümi, nüüdseks juba üle 2500. Immuunglobuliinide erakordselt suurt mitmekesisust selgitatakse sellega, et nende molekuli erinevad osad on vastavate rakkude genoomis esindatud ruumiliselt eraldatud DNA fragmentidega, mis geeniekspressiooni käigus kombineeruvad. Vereseerumi antikehad pärinevad erinevatelt B-lümfotsüütide kloonidelt, on polüklaalsed

septori vähesus või häired viivadki kolesterooli liiguhulgale vereplasmas ja tema ladestumisele arterite seintes. Nii on see perekondliku hüperkolesteroleemia puhul, mil vastava geeni defekti tõttu retseptorit ei sünteesita.

Õõpäevast kolesteroolikäibest (1000 mg) pärineb ainult 300 mg toidust, ülejäänud 700 mg sünteesitakse endogeenselt, põhiliselt maksarakkudes. Seetõttu on praeguste otsingute sihiks selliste ainete leidmine, mis püüdnud kolesterooli endogeenset sünteesi vastavate võtmeensüümide (HMG-CoA-reduktaas) kaudu. On loodud kolesterooli struktuurseid analooge (mevinoliin, kompaktiin), mis seda ensüümi konkurentselt inhibeervad. Kahtlemata jäävad ateroskleroosi ennetamise ja ravi üldtunnustatud meetoditeks riskifaktorite vältimine ja dieet.

VÄHKI on asutud käsitlema kui mikroevolutsioonilist protsessi. On alust arvata, et enamik väike pärineb

di. Osa valke on seotud eri rakutüüpide põhitalitlusega, näiteks lihaskoe kontraktilsusega.

Valkude ja nukleiinhapete struktuuri ja funktsiooni süvauurimine viis arusaamisele, et valgud on vastavate

⇒ GEENIDE

ekspressiooni produktid. Molekulaargeneetikas ja -bioloogias sai pöördeliseks 1972—1973 Bogeri, Coheni ja Bergi väljatöötatud DNA kloonimise ja rekombinantse DNA saamise tehnoloogia. Nii osutus võimalikuks spetsiifiliste ensüümide abil lõigata DNA molekulist välja suvaline regioon, üle kanda replikatsioonivõimelisse geneetilisse elementi, plasmidi või viirusesse, ja sel viisil saada valgusünteesi aluseks oleva DNA kloni. Geneetilist koodi teades õpiti hiljem määrada selle valgu aminohappelist järjestust, mida antud DNA kodeerib.

Nõnda on biokeemia selgitanud välja

⇒ ELUPROTSESSIDE MOLEKULAARSE LOOGIKA

mitmeid printsiipe (A. Lehninger). Paarkümmend erinevat aminohapet ja kaheksa erinevat nukleotidi moodustavad kokku umbes 10^{10} erinevat nukleiinhapet ja 10^{10} — 10^{12} erinevat valku, mis ehitavad üles ligikaudu 1 200 000 kirjeldatud elusorganismide liiki, millel on palju biokeemilisi sarnasusi: ehitusprintsiibi ühtsus (biomembraanid, ribosoomid, rakuorganellid), katabolismi ja anabolismi ühendav biogeneetiline protsessid; entroopia püsivust kindlustavad paindlikud regulatsioonimehhanismid; geneetiline kood; ühised metaboliismirajad ja rakusisised kommunikatorid (cAMP, cGMP, CA^{2+} , inositol-fosfaadid).

Kliinilise biokeemia suuremaks saavutuseks on

⇒ HAIGUSTE MOLEKULAARSETE MEHAANISMIDE

väljaselgitamine.

Ligikaudu pooled kõikidest surma-juhtudest on põhjustatud ATERO-SKLEEROOSIST. Selle põhisüüdlane kolesterool isoleeriti juba 1784. See on nähtavasti kõige autasustatum molekul, sest tema struktuuri, funktsiooni, metabolismi ja patogeneesi uurijatele mitmelte teadusalalt on omistatud 13 Nobeli preemiat. LDL-retseptorite avastamine Browni ja Goldsteini poolt 1985 muutis printsiipselt seniseid ettekujutusi kolesterooli ringest, metabolismist ja selle regulatsioonist organismis. LDL-retseptorid leiduvad rakkude, eriti hepatotsüütide membraanidel ja nad seovad vereplasmas ringlevat põhilist kolesterooli kandjat — madala tihedusega lipoproteidi (LDL), suunavad selle endotsütoosi abil raku, kus LDL laguneb ja vabanevat kolesterooli kasutatakse metabolismis, näit. sapphapete sünteesiks. LDL-ret-

ja seetõttu erineva ehitusega. 1975 avastasid C. Milstein ja C. Köhler, et normaalsete antikehi produtseerivate rakkude hübriidiseerimisel ühe verekasvaja, müeloomi rakkudega on võimalik saada homogeenseid, monoklaalseid antikehi. Need pakuvad huvi valkude struktuuri ja lokalisatsiooni uurimisel, samuti diagnostikas, näiteks teatud valkude või isoenüümide tuvastamisel. Elavasse raku viiduna on nende abil võimalik mõjustada rakkude pooldumist, kasvu ja sel viisil võivad nad arvesse tulla ravimitena, näiteks vähi puhul. Olgu veel nimetatud valkude funktsiooni hüübimisfaktorina. Plasmamembraanis retseptoritena paiknevad valgud vahendavad hormoonide ja mediaatorite reguleerivat toimet rakkude metabolismile ja funktsioonile. Osa membraanivalke (nn. **ioonkanalid ja -pumbad**) tagavad rakkude funktsioneerimiseks vajaliku transmembraanse elektrokeemilise

ühestainsast rakust, mis on läbi teinud teatud mutatsiooni. Selle raku järglased peavad kantserogeneesi käigus aastate jooksul alluma reale edasistele muutustele või mutatsioonidele, enne kui nad kujunevad tüüpilisteks vähirakkudeks. See võib toimuda raku genoomis leiduvate tuumori supressorgeenide või proto-onkogeenide häirena. Onkogeenideks võivad osutuda mõned retroviirused, mis peremeesrakku satudes aktiveerivad proto-onkogeeni. Käesolevaks ajaks on identifitseeritud kuni 30 erinevat onkogeeni, mille proto-onkogeenid normaalses rakus kodeerivad mitmesuguste valkude (ensüümide, retseptoride, kasvufaktoride, tuumavalgude jt.) sünteesi. Väärrib märkimist, et kuigi enamikku inimese vähi vorme ei peeta viiruslikeks, on nende teke siiski seotud mutatsioonidega, mis toimuvad onkogeensete viiruste abil identifitseeritud samades proto-onkogeenides. Arvatakse, et normaalse raku vähirakuks evolutsioneerumise protsess on juhuslik, mistõttu iga üksik vähijuhum kujutab endast molekulaarselt unikaalset haigust, mis ravivõimalusi komplitseerib.

On selgitatud ka hemoglobiнопaatiat, mukovistsidoosi (tsüstilise fibroosi), hemofiiliat ja teiste haiguste aluseks olevaid geneetilisi defekte.

⇒ GEENITERAAPIA

Väidetakse, et üldises haiguste struktuuris on 40% häireid geneetilise loomusega. Otseks patogeneetiliseks raviks oleks vastavate geenide sisestamine patsiendi genoomi. Kliinilisi katseid on alustatud raske kombineeritud immuunpuudulikkuse juhtudel. Geeniteraapiaga kaasneb rida eetilisi ja immunoloogilisi probleeme: võivad tekkida kogu inimkonna ettearvamatud geneetilised muutused; vastloodav valk võib osutada antigeeniks.

Tehniliselt peetakse perspektiivseks teatud rakutüüpide, näiteks fibroplastide, naharakkude isoleerimist haigelt, geeni viimist nendes rakkudes koekultuuris ja seejärel transgeensete rakkude tagasiviimist patsiendi organismi.

Biokeemia areng on pakkunud palju uusi võimalusi

⇒ LABORATOORSEKS DIAGNOSTIKAKS:

spektraalanalüüs, elektroforees, kromatograafia uued meetodid, ensüümdiagnostika, radioimmunoloogiliste võtete ja monoklaalseste antikehade kasutamine. Lähiajal muutub reaalses polümeraasi ahelreaktsiooni, st. suvalise DNA fragmendi paljundamise rakendamise meditsiinis mutatsioone alleeleide kindlakstegemiseks hemoglobiнопaatiat, talasseemiat, fenüülketonuuria jt. geneetiliste haiguste puhul, aga ka infektsioonide ja võib-olla ka pahaloomuliste kasvaja diagnoosimisel. Neid teste saab teha ka perinataalselt. Uued biokeemilised elektroonilised automaatsüsteemid võimaldavad vereproovis üsna lühikese aja vältel saada vastuse enam kui 30 biokeemilisele parameetrile.

⇒ GEENITEHNOLOOGIA

abil toodetakse ravimiteks vajalikke bioaktiivseid peptiide ja valke nagu insuliin, somatostatiin, interferoon jt. Lõpetades lühikest ajalooksünni, võib

BIOKEEMIA TULEVIKKU

vaadata julgelt optimistlik-pessimistlikult. Ühelt poolt on eeldusi ja uusi võimalusi väga keerukate bioloogia- ja meditsiiniprobleemide lahendamiseks biomolekulide tasandil, nagu viljastatud munaraku areng ja diferentseerumine, inimese genoomi struktuurne organisatsioon, inimese kõrgema närvitallituse ja mälu molekulaarsed alused, skisofreenia tekkemehhanism jt. Teisalt jääb ettekandja elupäevil siiski vist unistuseks selline võimalus nagu eluea pikendamine, et nende probleemide arengut oma silmaga näha

TUNNUSTUS

Teenete eest õppe- ja teadustöös ning tegevuse eest ühisel ametialal autastatakse medaliga «Tartu Ülikooli arstiteaduskond» järgmisi õppejõude, teadlasi ja tervishoiuorganisatooreid:

□

ÜLO AREND — histoloogia ja embrüoloogia kateedri professor,

KADRI GROSS — sünnitusabi ja günekoloogia kateedri professor,

ARGO KÕVAMEES — meditsiinidoktor, Rootsi,

ILO KÄBIN — meditsiinidoktor, Rootsi,

LEO NURMAND — farmakoloogia kateedri professor,

MANFRED SILLAND — Narva Linnahaigla peaarst,

ELMAR VASAR — füsioloogia kateedri professor. □

TEIE OOTUSED, LOOTUSED JA KARTUSED VASTVALITUD KATEEDRI JUHATAJANA?

♦ Dots. TOIVO HINRIKUS, arstiteaduskonna ravimite tehnoloogia ja keemia kateedri juhataja.

Uue kateedri loomine on alati seotud valudega. Seda ka antud juhul, kui ühest farmaatsiakateedrist 1991. aasta kevadel moodustus kaks. Kuid 1940. aastal valminud farmaatsiahoones Toomemäe külje all alustasid samal aastal tööd kolm farmaatsiainstituuti, mis pärast II maailmasõda jätkasid 1949. aastani kolme kateedrina. Pärast seda kateedrid liideti, enam kui pooltesse ruumidesse paigutati ülikooli teised allüksused. Et edasi minna, oleks vaja niisama palju ruume ja kateedreid, nagu oli varem. Oleks vaja sisustada mitu uut õpperuumi, laboratooriumi, sest peale igapäevase tudengikoolituse ja teadustöö tegelemise vabariiklike proviisorite täienduskursuste läbiviimisega. Kindlasti ei õigusta võõrkeelte õpetamise väljajätmine meie õppeprogrammist, sest keskkoolilõpetajate tase pole kuigi kõrge. Pealegi, kas ei ole võõrkeele ja võõrkeelse terminoloogia tundmine üks eriala valdamise ja omandamise osa? Kartused? Kui kuidagi saaks lõpetada selle mõisa (kolhoosi) kõie lohistamise!

♦ Dots. TIINA TALVIK, pediatraia kateedri juhataja.

TAOTLUS: jätkata eelkäijate tööd. Juba dots. Leida Keres on öelnud: rahva tuleviku olemine meie laste tervisest. Meie väga noor vabariik vajab kõrge professionaalsusega, mõtlemaid ja vajaduse korral ka kahtlevaid arste, kes mõistavad, et meditsiin peab olema inimese/haigekeskne.

LOOTUS: et kauaoodatud Eesti Vabariigis taastatavad ülikooli kliinikud loovad tingimused arstide paremaks ettevalmistamiseks, nende laiemaks osaluseks teadustöös ja haigetele kõrgetasemelise arstiabi saamiseks;

et Eesti Vabariigi valitsus mõistab ülikooli, ka arstiteaduskonna osatähtsust, ja sellele vastavalt tegutseks.

HIRM: et taotlused ja lootused ei täitu. Et ainelist baasi ei suudeta parandada vajaliku kiirusega. Et me ei suuda niipea omandada seda vanema põlve hoiakut, millega loodi paari iseseisvusaasta jooksul palju rahva kestmiseks vajalikke vaimseid väärtusi.

♦ Dots. HELBE SINIMÄE, sünnitusabi ja günekoloogia kateedri juhataja.

Alanud on aeg, millest oleme unistanud. Võime ja peame nüüd ise otsustama, ise tegema ja võimalikult hästi tegema. Lõpptulemus sõltub ainult meist endast.

Inimeste mõtteviisis on palju segadust, ootust, kohati isegi pahatahtlikkust ja ükskõiksust.

Uuel õppeaastal ootan eelkõige meie kõigi senisest suuremat töökust ja võimalikult kiiret ja valutat vabanemist vanadest mõtlemismallidest. Juba sel õppeaastal hakkame esialgu küll vaikselt, aga kindlalt liikuma ülikooli kliinikute taastamise poole. Kindlasti toob see kaasa palju probleeme, küsimusi, kartusi, kõhklusid. Need tuleb lahendada ühise laua taga, leida konsensus erinevate poolte vahel. Ülikooli kliinikud Tartus tuleb taastada.

♦ Bioloogiadoktor AAVO-VALDUR MIKELSAAR, inimese bioloogia ja -geneetika vastrajatud kateedri juhataja.

Inimese bioloogia ja -geneetika kateeder ei tekkinud tühjale kohale, vaid selle koosseisu tulid bioloogia-geograafiadeaduskonnast üle need õppejõud, kes seni õpetasid edukalt arstiteaduskonna üliõpilastele üldbioloogiat. Seda tööd jätkavad nad ka praegu ja mõnes osas isegi suuremas mahus: süveneb õpetus rakubioloogias, inimese ökoloogias ja evolutsioonis. Kuid lisaks üldbioloogias õpetatavatele geneetika alustele hakkavad üliõpilased ja doktorandid põhjalikumalt õppima inimese üld- ja erigeneetikat (meditsiinigeneetikat).

Tahaks jõuda selleni, et meie poolt õpetatud üliõpilastel oleks arstina sügavalt bioloogiline mõtlemisviis, et nad isegi siis, kui tegemist on liiklustrumaga, mõtleksid: «akki on asi geenides», et järk-järgult areneks süvakooštöö ÜMPI geneetika ja biotehnoloogia osakonnaga, mis on kateedri teadusbaasiks.

On vaja laiendada olemasolevaid ja luua uusi sidemeid kolleegidega mujal maailmas. Uurimistöö üheks põhiliseks suunaks peab kujunema Eesti elanikkonna geneetilise struktuuri uurimine, sealhulgas geneetilise tervise analüüs ja, kui võimalik, paremustamine. Selle ülesande täitmine vajab aga sügavate bioloogiliste, eriti geneetiliste ja ökoloogiliste teadmistega teadushuviliste arstide kaasalöömist. Sellisteks neid õpetada püüamegi. Loodan, et tuleme selle tööga toime ega löö takistusi kohates kartma.

♦ Dots. HELGI SILM dermatoloogia-veneroloogia kateedri juhataja.

Soovin, et kiiremini käivituks ülikooli kliinikute süsteem, sest ainult siis on võimalik edukalt üle minna meie uuele õppeplaanile. Õppejõududel avarduks võimalus teha teaduslikku tööd, sest õppekoormus väheneks ja teadustöök jäaks rohkem aega.

Kartused? Kateedri materiaalne baas, eriti aga ruumid. Nii kateedri õppejõudude tööruumid, auditoorium kui ka kliiniku ruumid asuvad igivana-des amortiseerunud majades, kus iga minut võib oodata mingit «üllatust». Näiteks pole haruldus, kui äkki keset praktikumi kukub palatis osa lae alla või õppetöös «kaob» ahi ära.

Inimene on sündinud optimistiks ning seega tuleb lootda, et kõik läheb hästi.

DOMUS PROPRIA EST DOMUS OPTIMA

Oma maja on parim maja

PROFESSOR JÜRI SAARMA 70

Professor Jüri Saarma sündis 24. oktoobril 1921. 1939.—1945. aastal õppis ta Tartu Ülikooli arstiteaduskonnas ja alates 1945. aastast töötab õppejõuna psühhiaatriakateedris, praegu konsultantprofessorina. EÜS-i liige alates 1939. aastast. Õppejõuna torkab ta silma jõuliselt süstemaatilise lähenemisega oma eriala kõikvõimalikesse eriharudesse, olles õpilastega mõistev ja kannatlik. Oma algupäraseid teooriaarendusi, teadmisi ja kogemusi on ta koondanud rohketesse käsiraamatutesse, õpikutesse ja aimetestesse. Teadlasena on ta olnud äärmiselt täpne ja nõudlik nii oma uurimistööde kui ka õpilaste ja kolleegide suhtes. Oma seisukohti on ta alati avaldanud, kaitsnud ja põhjendanud, vajadusel küllaltki teraval kujul. Arstina on ta olnud väga põhjalik ja abivalmis. Raskete aegade Eestis ei olnud kerge olla üks juhtivaid psühhiaatreid. Alati nõudlik, korrektne, kaasinimesi mõista püüdev ja neid aidata tahtev. Ta on olnud hea perekonnapea: kõik tema lapsed on leidnud kindla ja austustvääriva rakenduse elus.

EESTI ARSTITEADUSÜLI-ÕPILASTE LIIT

on muutunud tõeliseks Organisatsiooniks: õppeaasta esimesel koosolekul, kus viibis 24 liiget 36-st, arutles ta põhiliselt eneseeäilitamise üle. Siiski on läinud õppeaastal lisaks regulaarsele liikmemaksukogumisele (tänavu 10 rubla hiljemalt 1. novembriks) arutatud uut õppeplaani, osaletud dekanaadikoosolekutel seiskohavõitlusega võõrkeeleõpetuse vajalikkuse, sanitaripraktika ümberkorraldamise jt. teemadel, peetud suusalaager Käärikul, korraldatud paarikümne tudengi välisvahetust ja seni 3000-rubla tulemusiga esitatud üleskutseid sponsorelusele, mille arvelt on kavas korraldada ühisüritusi, finantseerida üliõpilaste teadustöid, maksta nimelisi stipendiume ja emaduspreemiaid. Arve number Tartu Kommerts pangas on 700469. Õieti on see juba arstitudengite — tulevaste arstide! — kodanikuavaruuse ja erialatõsiduse või selle puudumise taga, kas koondada üliõpilasliitu oma aateline kollegiaalsus või maksta 10 rubla üksnes välisreisi või toetuse lootuses. Aga ka ainult välisvahetuskontorina täidaks EAÜL väärt ülesannet, nagu ka tudengiarvamuse väljundina ja ühistegevuse kooliks olles.

Esimehiks valiti taas Tarmo Kariis (ravi V k.), aseesimehiks ja laekuriks Kaido Beljajev (ravi IV k.), välissekretäriks Jaanus Vool (ravi IV k.).

Tõnu Peets

ARSTIDE TÄIENDUSÕPPEST

Arstide täiendusteaduskonna dekaan prof. RAUL TALVIK:

Kui 1. septembril 1992 alustavad tööd ülikooli kliinikud, algab ka residentuur. Arvatavasti kuulutatakse kevadel välja konkurss. Praegu on vaja välja töötada põhi- ja alerialade loend. Meie korra kohaselt saab residentuuri astuda alles pärast internatuuri, ehkki mitte igas riigis pole see nii. Korraga tuleb Tartusse umbes sada resident. Väljaõppe kestus varieerub, seega lisandub 30—40 spetsialisti aastas.

Täienduskursuste korraldamisel läksime 3—5-kuulistelt tsüklitelt üle kitsama temaga nädalastele. Nüüd käib Tartus aasta jooksul 2200 kursanti varasema 400 asemel. Muide, see on ju veider, kui oma eriala spetsialisti jaoks oleks Tartus tervelt kolme kuu jagu ennekuulmatut informatsiooni. Oleme saanud rahuldada 2/3 soovivaldustest.

Valmistame ette lisaerialasid arstide töökohtade reorganiseerimise puhuks. Veebruaris saabub tegevusteraapia õppejõud Londonist. Alustame meditsiinilise sünkroonitõlke kursusi arstidele. Jaanuaris võtame ette täienduskonverentsi «Kliinik '91», kus iga arst võib esineda teda kõitval teemal: kas huvitava haigusjuhu, lihtsalt hea mõtte, organisaatorikogemuse või muu. Palun tulge kuulama ja esinema.

TULGE ÕPPIMA PERE-ARSTIKS!

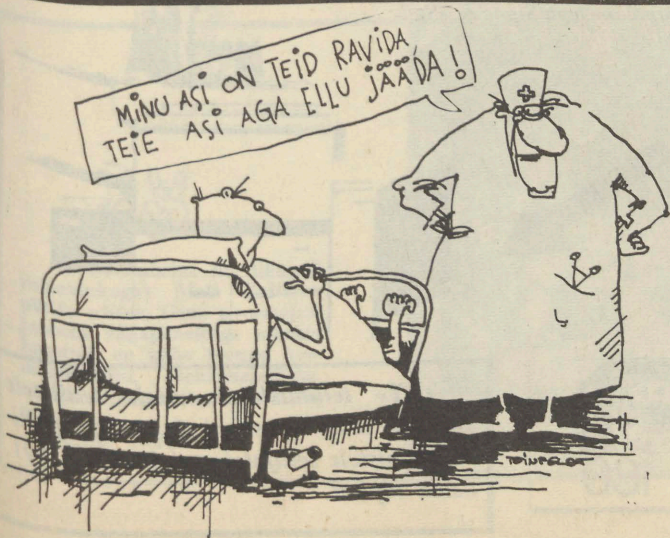
Perearstist (ehk üldarstist) Eesti tervishoiu osas viimasel ajal korduvalt juttu olnud. Tema tööerakendamise osas tervishoiuministerium usaldanud linna- ja maakondade tervishoiu juhtidele. Et vältida pelgalt siltide ümbervahetamist ja osakonnarstide ülest (nii on juba juhtunud mõnel endisel sotsialismimaal), alustasid selle aasta märtsis Tartus tööd täienduskursused perearstiks spetsialiseeruda soovijatele. Nende kursuste kava on koostatud Euroopa teiste maade kogemuste põhjal.

Möödunud aasta juunis käisid Tartu Ülikoolis kolm perearstide õpetajat üleuroopalisest tööühmast, kes esinesid ka meie teaduskonna õppejõududele. Enamikus Euroopa riikides on perearst üks spetsiaalse ettevalmistusega erialadest, mis nõuab eraldi diplomijärgset õpetust. Paljudes eesrindlikes ülikoolides on sisse viidud perearstiteadus ka diplomieelses õppes. See annab üliõpilastele ettekujutuse valdkonnast, kus paljudel tuleb edaspidi töötada, ja võimaldab diplomijärgset spetsialiseeruda.

Meil kestavad täienduskursused 20 nädalat, üks nädal igas kuus. Hõlmatud on kõik perearsti töös vajalikud erialad lähtudes õppijate senisest töökogemusest. Õpetajad on nii arstiteaduskonna õppejõud kui Tartu poliiklinikute ja haiglate arstid. Kursustel õpetatakse ka inglise keelt, mida on vaja erialakirjanduse lugemiseks.

Järgmised rühmad alustavad õpinguid novembris, sinna on võimalik veel registreerida. Infot saab arstide täiendusteaduskonnast (L. Puusepa 8) prof. Raul Talvikult või meditsiinkandidaat Margus Lemberilt.

MARGUS LEMBER perearstikursuse korraldaja

Taassünnivad ülikooli kliinikud.

Kas valutult?

«...kui kõik arstid loobuksid kasu tagaajamisest, oleks kogu süsteem pisut puhtam.» Andren. Mason (A. J.—Cronin «Tsitadell»)

Muinaslugu

Elas ja oli kord vana sepp, kel oli kolm poega. Kui siis tuli aeg Toone-la teele minna, kutsus sepp pojad enda juurde ja ütles: «Te olete kõik olnud minu head sepassid ja ma ei taha teid kedagi pärimisel eelistada. Võtke ja jagage mu suur sepikoda vennalikus sõpruses kolme vahel.» Ja sulges silmad ja suri. Ja tegidki pojad siis teoks isa viimse tahtmise. Nad jagasid sepikoda tammiste seintega kolme ossa. Ühes toas hoidis üks vend aastate viisi ääsil hõõguvaid süsi. Teises toas talas teine endale hoolega tuult. Kolmandas toas tagus kolmas vend ööd kui päevad kolinal alasit. Ja kui nad väsinud ega surnud pole, töötavad usinalt tänini... Ehk soovid Sinagi minna neilt õppima sepise kunsti?

Ajalugu

Ravikunst Tartu Ülikoolis jagati kolme ossa 1950. aastal. Nimelt siis kaotati ülikooli kliinikud. Ühes toas hakati ravima haigeid, teises õpetama üliõpilasi, kolmandas tegema teadust. Ja kui selliste vaheseinte kiuste on neljakümne aastaga ometi midagi saavutatud kõigis neis kolmes, siis seda tänu inimestele, kes on endas ikkagi suutnud ühendada arsti, teadlase ja õpetaja.

Tänapäev

Nüüd on aeg lõhkuda kunstlikud vaheseinad. Ühtaegu üleminekuga kindlustusmeditsiinile on 1. jaanuarist 1992 arstiteaduskonna juhtide algatusel ja tervishoiuministri äsja saabunud käskkirja toetusel taastamisel Ülikooli Kliinikud (ÜK). Esimeste tulemusteni tahetakse jõuda 1. septembriks.

Ülikoolikliinikute koosseisukava on alles kujunemas ja täpseid plaane veel pole. Tänavu jüripäeval võttis teaduskonnanoökogu (TN) vastu kliinikute esialgse põhimääruse, et oleks pind, millelt mõtet edasi arendada.

ÜK taastamist juhib komisjon, kelle moodustasid TN, Tartu peaarstide nõukogu ja linnavalitsus. Praegu kuuluvad komisjoni Lembit Allikmets, Raul Talvik, Vello Salupere, Kaljo Mitt, Maido Sikk, Urmo Kõöbi ja Ralf Allikvee.

Rahad

ÜK 1992. aasta eelarve arvestuse aluseks on 1991. aasta esimese poole kulutused korrutatuna kahega pluss 50% hinnatõusu — kokku 68,3 miljonit rubla, sellest palgafondi 30 miljonit. 1991. aasta esimesel poolel saadi tervishoiult haiglate kuludeks 15 korda rohkem raha kui ülikoolilt. Uue aasta eelarvest katab poole oodatavalt kindlustusmeditsiini ja kohalik eelarve, teise poole loodetavasti riigieelarve, nagu see on korraldatud Euroopa ülikoolides. Selle võrra tuleb ÜK-l loodetavasti poole rohkem sissetulekuid kui niisama suurel munitsipaalhaiglal.

Ülesehitus ja koosseisud

Kavas on tuua kõik õppetööga seotud raviautused ülikooli alluvusse. Neid hakkab valitsema seitsmeliikmeline kliinikute juhatus, kel on pitsat, blank ja pangavar, laes lühter ja põrandal punane vaip. Laua otsas istub teaduskonna dekaan või keegi teine juhatus liikmetest dekaani ettepanekul. Juhatus korraldab ja kontrollib õppe-, teadus- ja ravitööd, jaotab riigieelarvelist raha ja vahendeid, avab, sulgeb ja korraldab ümber kõiki allasutusi, kehtiva seadlusandluse alusel kehtestab palgapiiri. Juhatus kinnitatakse ATN-s 5 aastaks.

Juhatusse allub ülikooli poliiklinik ja mitu ülikooli haiglat. Neis istuvad punase vaiba lõpus peaarstid, kes käsutavad haigekassa ja linna eelarve rahasad ning moodustavad peaarstide nõukogu.

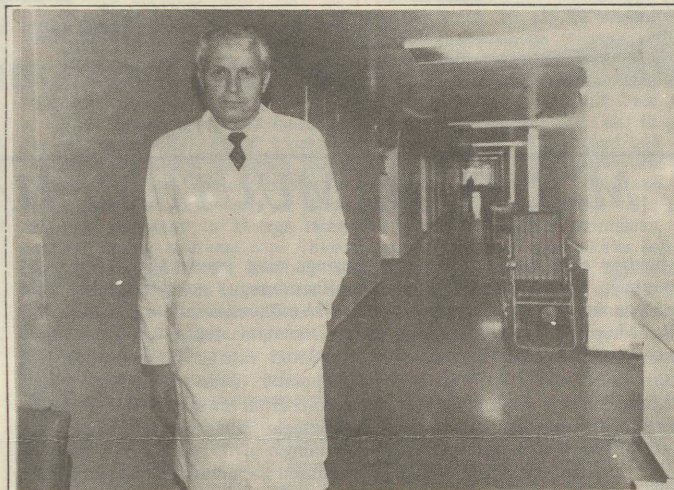
SAHINAD

Omakasupüüdlik teadusametnik: Teaduskonnal on vähe raha ja kõik läheb kallimaks. Haiglatel on rohkem raha. Allutades haiglad koos rahadega teaduskonnale, saaks teaduskonna kulutusi märkamatu suuredada. Ma saaksin omale mahagonipuust laua.

Tähelepanelik: Pange tähele, kliinikute juhatus juhib ja kontrollib iseenast.

Laisk arst: Mis siis seni viga oli? Mina tahan niisamuti hästi ära elada nagu see lugupeetud laisavõitu dotsentki. Pealegi minu mees töötab Tartu linnas ja mina ei lähe siit kusagile. Riik maksab, ja kui ei maksa riik, maksavad haiged.

Altruist: Peame tõstma nii ravi kui teadustöö kvaliteeti, kuid see võtab aega. Rahade või ülemuste vägivaldne ümberjagamine ei muuda mi-

Tartu Kliinilise Haigla peaarst dr. URMO KÕÖBI ja ülikooli kliiniku perspektiiv.

AIN PROTSINI foto

oma eriala osakonda või kliinikut. **Dotsendi** ja **vanemassistenti** valib teaduskonnanoökogu 5 aastaks, **assistenti** esialgse kava järgi 2 aastaks, **resident** on ÜK-s vastavalt residentuuri kestusele. Kolm viimatinimetatud töötavad palatiarstidena, tehes ka õppetööd ja teadust.

Seni on määratlemata erialade (õpetoolide) loend. Igal erialal on üks professorikoht ja kaks dotsendi kohta. Kirurgia eriala sisaldab kindlasti mitut õppetooli.

Nagu öeldud, on eespool kirjeldatud vaid esialgset kava.

ÜLDINE HINNANG

Tartu Kliinilise Haigla peaarst dr. Urmo Kõöbi peab ÜK eeliseks ühe peremehe ilmumist senise kahe asemele. See võimaldab raha paremini kasutada, ravipõhimõtteid ühtlustada (kolme kirurgiakateedri asemele üks kirurgiakliinik), ühendada õppe-, ravi- ja teadustööd. Osa arste, eriti kirurge töötab praegu alakoomusega. Kliinikukohtadele kuulutatava avaliku konkursiga tõuseb töötajate tase. Kaob igavese ametikoha tagatis.

Peaarst arvab, et kõik praeguse kliinilise töö põhiraskuse kandjad on konkurentsivõimelised. «Ühelgi heal suurte kogemustega praktilisel arstil ei ole ümberkorraldustest midagi karta, küll aga neil, kes ravi-, õppe- ega teadustöös pole tõotanud täiskoormusega. Ei saa kõnelda kas arstide või õppejõudude arvu vähendamisest, ehkki töötajate arv tõenäoliselt väheneb. Taanduma peavad võrdsetel alustel need, kes on nõrgemad, olgu osakonnast või kateedrist. Eneseanalüüsi objektivsuse korral ei tohiks valik tulla kellelegi üllatusena. On vaja avalikult arutada, mille alusel moodustatakse arstide pingerid. Ka kliinikute põhimäärust on vaja arutada avalikult. On vaja tagada pensionieale lähenevate arstide ja õppejõudude sotsiaalne kaitse, võib-olla lepingute kujul.»

«Õppe- ja teadustöö keskuseks ootavad kliinikud valitsuselt lisaeraldisi. Arvan, et Tartu haiglad on Eesti parimad juba praegu, peamiselt seetõttu, et teadussaavutused on olnud ravitöö teenistuses. Ülikooli kliinikute taastamine tõstab ravitöö taset terve Eestis,» arvab Urmo Kõöbi.

dagi paremaks või muudab midagi halvemaks. Alustama peaks kateedrite sisulisest tugevdamisest, et hiljem saaks tugeva kateedri ümber koondada tugeva kliiniku. Võidavad patsiendid, võidab teadus, võidab õppetöö.

Koleerik: Mulle meeldib otsustavus. Koera sabast on otstarbekam vabaneda kohe, kui nii on otsustatud. Kes ei ole minu poolt, on minu vastu.

Kogenud õppejõud: Objektiivselt on nii, et rohkem õpib ja targem on see, kes ise õpetab teisi. Nii laieneb silmaring ja areneb üldistusvõime. Nõnda parandab õppetöö ravikvaliteeti. Nii vastab ülikooli kliinik ka patsientide huvidele, ehkki õppetöösse haaratus neid ühtlasi natuke koormab.

Tugev praktik: Mitte igat osakonda ei juhi tugev teadlane, vaid vahel hoopis tugev praktik. Kõik, kes sobivad teadlaseks, ei sobi veel arstiks, ja vastupidi. Igal kliinikul ja kollektiivil peaks laskma vabalt kujuneda, ei saa lüüa ühe liistuga.

Kade: Ülemusi tuleb juurde! Ei näe vajadust peaarstide järele, kui juba on kliinikujuhatajad.

Teraner: Varjatult säilivad paralleelstruktuurid. Peaarstide ja kliinikute juhatusse rahakotid on erinevad!

Ettenägelik administraator: Seni olid kõik üksteist haiglat, kelle alusel kliinikud tekivad, ühekaupa majandatud. Kui aga suur ja väike hakkavad sööma ühest kausist...

Pereema: Olud, olud! Kolm last tahavad süüa! Üür tõuseb üheksa korda! Head inimesed, mida ma teen, kui ma kaotan töökoha?

Ratsionalist: Lähed erakliinikusse ja teenid veel rohkem.

Noor arst: Kui mind valitakse kaheks aastaks Tartusse assistendiks, kas ma siis hakkan Tartusse maja ehitama?

Eakas arst: Mul on Tartus maja, sugulased, tuttavad müüjad, kalmistukoht. Kuhu ma kolin?

Taassünnivad ülikooli kliinikud.

Kas valutult?

(Algus 1. lk.)

Ninatark professor: Mul ükskõik, kuhu te kolite. Eestimaal on kolkaid küllalt. Mina oma kolme dotsendist tütre, nelja professorist väimehe ja stereofoonilise imetleja kooriga jään loomulikult Tartusse. Muide, minu pronksbüsti on juba valmis, aga paigaldamiseks pole leitud vajaliku kan-dejõuga kraanat.

Vaikne inimene: Mina ei kandi-deeri. Mulle nendest intriigidest aitab. Minu ämma kodulinna vabaneb mul-le soodne koht.

Mureseja: Kui juba keegi val-landada, siis arste ja õppejõude võrd-selt.

Parastaja: Mitte ainult kliinikus, ka teaduskonnas tuleks teha plats puh-taks ja kuulutada kõigile kohtadele konkurss. Rahvusvaheline!

Isik nahkpintsakus: Me vajame tugevat dekanati, mitte tugevaid klii-nikuid! Me vajame teaduse, teaduskon-na ja kliinikute kõva käega peremeest, mitte pudedat isereguleerivat süsteemi allüksuste autonoomia, funktsionaalse hierarhia ja tagasisidega.

Intellektuaal: See, mis praegu toi-mub, on destruktivne tegevus. See on totalitarismi inert. Need on sündsuse-tud võtted.

Maailmaparandaja: Kas me pea-me vaikselt kannatama, mida elu mei-

le toob, või ehitama ise endale uut elu?

Peenetundeline doktor: Mulle ja paljudele minu kolleegidele on isikli-kult solvav, et meid seatakse kõiki puudutavate ümberkorralduste tõsiasja ette ilma igasuguse eelneva aruteluta.

Bajaaniga bürokrat:

Stagnaaeg, oh stagnaaeg, millal sina tuled, mul on valmis juba kliinikud ja kõned.

Vaene tudeng: Ma ei taha mõel-dagi, et ülikool saab läbi. Ma ei taha kavaldada ja konkureerida. Ma tahak-sin lihtsalt heaks arstiks saada.

Eluvend: Lollike, sa lähed ja jääd-ki Sirtsu soo taha sinepiplaastreid pa-nema. Eluaegsele paasturavile!

Demokraat: Väga ilus, et on val-imised ja konkurss! Aga kes on need, kes valivad? Dekaan ja professor ei pärine ju loomulikult ka kuninglikust suguvõsast, aga kas nad on igakord valitud parimate kandidaatide hulgas ja kas igakord on valitud parim? Kas valimistega ülikooli kliinikutesse ei laiene arstiteaduskonnas nii tavaline ringkäendus hoopis laiemale alale?

Pragmaatik: Palk tõuseb, mis te mehed muretsete!

Paljunäinu: Toetan ja kiidan heaks. Kui vaja, siis plaksutan.

RECIPE

Democratiae
Sapientiae
Publicitatis aä, q.s.

M.D.S. Iga päev enne ja pärast sööki sisse võtta.

Tartu haiglad sahisavad, kahisevad ja kohisevad. Üliõpilastel on ainulaad-ne võimalus õppida võtteid edu saa-vutamiseks konkurentsitingimustes.

Arvamuste vastu ei aita miski nii hästi kui teised arvamused. Eriarva-muste põhjuseks võib olla erinev pä-devus, rolli tõttu objektiivselt erinevad hviid, erinev tunnetuslik vaatenurk ja lahendusvõimaluste tegelik rohkus. Ar-vata teist ei tähenda olla vaenlane. Kõigel elaval on üks eesmärk: arene-da.

Ei ole kuulnud, et keegi oleks üli-kooli kliinikute taastamise vastu. Kū-simus on, k u i d a s. Seni kuni ki-ratseb avalikkus, õitseb salalikkus. Ja kannab viimaks ka vilja.

Retsepti tõlge:

Võta demokraatiat, avalikkust, tar-kust võrdsetes kogustes niipalju, kui on küll. Sega, anna kätte ja kirjuta peale...

TÕNU PEETS,
ravi V kursuse üliõpilane,
tänaste erilehekülgede koostaja

Muuseum, nõukogu aruteludes on olnud mõte, et meie koosolekud võiksid olla avalikud. Põhimõtteliselt pole midagi selle vastu, kahtlen aga nende kuulajate arvukuses, kes meie pikkadest nõupidamistest osa võtta soovivad.

Ühtlasi julgen meenutada, et filoloogiateaduskonna nõukogu koosneb lisaks nomenklatuursetele liikmetele teaduskonna kõikide õppejõudude, samuti labo-rantide ja seniste aspirantide poolt valitud esindajaist, kelle kaudu üldsuse ar-vamus peaks küll selguma. Kui see nii pole, siis tuleb tõdeda, et teaduskon-nal on selline nõukogu, nagu teaduskond väärrib.

Tunnistan ausalt, et pole iialgi mõelnud küsitluse korraldamisele filosoofiateaduskonna asjus ega kujuta hästi ette ka teaduskonna üldkoosolekut sel teemal (õigemini, mõeldud aegade formaalseid käetõstmisi meenutades kujut-tan küll). Mis puutub üliõpilaste arvamuse küsimusse, siis kahtlen äsja kesk-kooli lõpetanute pädevuses filosoofiateaduskonna alal (kus on piir pädevate ja ebapädevate vahel?). Erilistest huvist teaduskonna asjade vastu ei tunnista ka korduvatest pakkumistest hoolimata tühi üliõpilaskoht meie nõukogus. Ning meenutagem ka neid üliõpilasi, kes studiumi lõpu eelgi «eesti keele ja kir-janduse kateedrist» kirjutavad.

Loomulikult nõustun professor Vääriga uue teaduskonna uuele dekaanile esitatavate, isiklikest huvidest kõrgemal seisvat tarkust eeldavate nõudmiste osas: ulatugu filosoofiateaduskonna dekaani ampluaa tõepoolest chituskunstist kõrge teaduskvalifikatsioonini. Kahtlen küll veidi dekaanile esitatava poliitilisuse nõu-de otstarbekuses (avaldades ühtlasi mittenõustumist siit tuleneva minevikku suunduva, kuid olevikus ja tulevikus realiseeruva formalismiga). Omalt poolt lisaksin dekaanile vajalike omaduste hulka sallivuse teisitimõtlejate suhtes, üld-se inimliku headuse.

Tulles lõpetuseks tagasi filoloogiateaduskonna nõukogu praeguse koosseisu juurde, meenutan, et peatselt pensionile siirduvaid õppejõude sinna vanusesten-suse tõttu ei valitud. Mis ei tähenda, et nendelgi teaduskonna asjades sõnaõigust poleks. Muuhulgas ka ajalehes.

JÜRI VALGE

INFO

INFO

UUS TRADITSIOON

Neljapäeval, 17. oktoobril kl. 16 peab professor Eduard Lau-gaste TÜ peahoone auditooriumis 139

hüvastijätuloengu «Rahva-luule eesti kultuuris».

Kõik professori endised ja praegused õpilased on oodatud.

Filoloogiateaduskond

ANTIHKULTUURI

lektoorium alustab kolmapäe-val, 16. oktoobril kl. 18.15 TÜ nõukogu saalis.

Kavas: Anne Lill — «Unenä-gude tähtsus antiigis»; Ain Kaalep — «Teivas Oksala — antiikkirjan-duse tutvustaja Soomes».

KÜLALISLEKTORI LOENG

Esmaspäeval, 14. oktoobril kl. 12 peab peahoone aud. 227 Helsinki Ülikooli filoloogiaprofessor AULI HAKULINEN loengu vestluse uurimise meetodikast.

Soome Instituut

MATKAHUVILISED!

Mägitatka- ja alpinismi-, samuti ka suusamatkahuvilised, olete ooda-tud esmaspäeval, 14. oktoobril kl. 18 Tähel 4 fuajees. Õppusi organi-seerivad alpliklubi «Firn», Tartu mä-giklubi ja TÜ matkaklubi.

TOIMETUSE PALVE

Seoses üleminekuga arvutilao-le ja ofsettrükkile on lehe töötüsk-kele pikenenud ning palume väga lood ja fotod tingimata ära tuua eelmise nädala algul. Teateid saa-me vastu võtta veel esmaspäeval ja teisipäeval lõunal.

Lp. TUDENG!

Oled oodatud koos konspekti-ga meie paljundusse Munga t. 12 (Treffneri gümn.). Tule, teeme ära! Lugupidamisega Signe & «Stel-laris Ltd».

ÜLIKOOLI KLUBIS

Kolm õhtut järjest DISKO-TUMPSU!

Reedel, 11., laupäeval, 12. ja pühapäeval, 13. oktoobril.

Algus kl. 21.

Pane tähele! «Vanade haide» kõrval astuvad üles uued lootust-andvad diskorid.

ÜLIKOOLI KOHVI-KUS (Narva mnt. 27)

Kolmapäeviti ja neljapäeviti DISKOÕHTUD.

Kuu esimesel ja viimasel nel-japäeval SALONGIÕHTU tant-suorkestri ja programmiga.

Kohvikuürituste algus kl. 20. Üliõpilaspilet!!!

TAHTMIST TÄIS NOORED!

Alanud on uus hooaeg TÜ klubis. Korraldamist vajavad taas suurejoone-lised ettevõtmised (sügispäevad '91 ja kevadpäevad '92). Kui Sinul on taht-mist ja häid ideid nende ja teistegi ürituste korraldamisel kaasa lüüa, siis tule KULTUURIKLUBISSE! Saame kokku 15. oktoobril kl. 19 klubis (ruum 206).

NOORED MEHED!

5 kena tudengineidu otsivad TANTSUPARTNEREID! 2 korda nädalas kõva trenn + ESINEMISED! Lisaks meeldiv seltskond! Ampluaa labajalast lambadani. Tulge klubisse ESMASPÄEVITI ja NELJAPÄEVITI kella 21-ks!

MUUTUSI, MUUTUSI, HÄRRASED!

On huvitav aeg, uue alguse aeg, suurte muutuste aeg. Nii mõndagi on ümber pöörduvas, on uue arengutee ahel. Jälle. Meie ise. Ja ülikool. Ning — teiseks universitas'e ühe osana ka facultas medicinae.

Arstiteaduskond ja alma mater ter-vikuna on praegu tärnunud, muutmise-le raskesti alluv, jäik konservatiivne SÜSTEEM. Kivistumiseks on olnud aega peaaegu pool sajandit, lahtisula-mise alguspäevist aga saab mööda vaid mõni aasta. On selgesti näha (või kar-ta), et Universitas Tartuensis'e täieli-kuks ümberkolastumiseks korralikuks, ÕPETAJA- ja ÕPILASEkskeks ÜLI-KOOLIKS kulub aastakümne kui mit-te enam. Arstiteaduskonna suhtes eral-di on prognoos halvem, siin võib sama protsess nõuda aastakümneid. On ju üldteada, et meditsiini peetakse maail-makultuuri üheks konservatiivsemaks haruks ning tema jügreid konserva-tiivsemaiks haritlaste hulgas. Mitutpi-di on see hea, tingitud elust ja eluks vajalik, aga — samas on see halb, kuna uue mõtte- ning teguviisi juur-dumine nõuab selles valdkonnas võr-reldes teistega tunduvalt enam aega.

Aega aga — seda ju napilt. Eriti praegu. Olukord Eesti meditsiinis on raske, tee kõiki osapooli rahuldava sei-sundini pikk. Praegu on arsti rasket tööd tegevatest inimestest enamik prak-tiliselt meditsiiniinstituudi (mitte aga ülikooli) haridusega, rusutud ja mulju-tud nõukoguliku tervishoiusüsteemi poolt, suur hulk neist pealegi oma elu-tööd lõpetamas. Au ja kiitus — on ju nood arstid suutnud «viljastavatele» tin-gimustele vaatamata aidata inimesi nen-de hädades. Kuid eelpoolmainitute ase-mele on lähitulevikus tarvis laia sil-

maringi ning vaimuväljaga (mh. üli-kooliharidusega) noori tohtreid, kelle arstlik mõtteviis inimorganismit kui terviklikust maailmast on kujunenud-kujundatud vabamais tingimustes, kes on õppinud rõõmu ja himuga. Vaid nii võib Eesti meditsiini tõusta maail-matasemele. Kuna ainuke eesti arstide koolitamise paik on TÜ AT, peavad uuendused ja muutused saama alguse siit — võimsalt ja viivitamatult.

Arstitudengite ja õppejõudude huvi suurendamiseks kardinaalsete muutus-te vastu näen ma järgmisi võimalu-si:

□ vähendada vastuvõetavate üli-õpilaste arvu, mis võimaldab selekteerida võimekamaid ning on kooskõlas oodatava arstide arvu langusega;

□ korraldada lähiaastail totaalne konkurss valitavatele õppejõukohtade-le ja tagada edaspidi küllaldane õppe-jõudude rotatsioon, vältimaks pensio-nieelikutel ladestumist.

Vaid noor veri — mh. noored tar-gad õpetlased-õpetajad — suudab tur-gutada kokkuvarisemise äärel olevat organismi.

Veel on vaja, ja seda olude kiust-te, inimlikku laadi administratiivseid ümberkorraldusi. Kuni jätkuvad tuden-gite 8—10-tunnised ainsagi söögipau-sita päevad, konspekteerimine pime-dais, hapnikuvabades auditooriumides põlve otsas, rahusteid neelama sun-di-vad «4 supereksamit 10 päevaga» ses-sioonid jpm. (ning seda tudengitele vastutuleku sildi all) seni ei saa meie ise olla terved ja tervist kui tervikut mõistvad arstid.

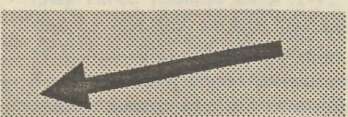
Õnneks on üht-teist paigast nih-kumas teaduskonna õppehoonete osas

— Maarjamõisa projekt taaskäivitub. Tehtud on muudatusi õppeplaanis, kuid need on alles katsetusjärgus. Prakti-liselt puudub korralik õppekirjandus, ka-teedrite varustatus õppetstarbeliste abivahenditega jääb tänapäeva tasemest kaugele maha, kuid ometi õpitakse ja õpetatakse.

Probleeme on AT-s palju, niisa-muti ka võimalusi nende lahendamiseks. Detailsemad arengukavad jäägu spetsialistide teha, mina tahaksin siin-kohal osutada vaid ühele: võimalused facultas medicinae arenguks avarduk-sid märgatavalt, kui senine juhtivate ja suunavate jõudude monoloog a la «Ameerikas on nii ning Saksamaal on naa» asenduks dialoogiga nende ja noo-remate õppejõudude/ärksamate tuden-gite vahel. Mõistagi viimaste kompe-tentsi piires. Härrased, kellest otseselt sõltub TÜ arstiteaduskonna kulg ajas ja ruumis, leppige ometi kokku põhi-mõttelises: praegu, mil on hädatarvilik AT kui organismi täielik tervene-mine (restitutio ad integrum), ei saa rahulduda plastilise kirurgiaga kõver-pegli ees. Tuleb avalikult sõnastada eesmärgid ning kogu väest sinnapoo-le püüda. Muutused peavad ulatuma juurteni, omaks tuleb võtta tänapäeva-sed arusaamad ja põhimõtted ülikoo-list ja arstiteaduskonnast kui sellesse integreeritud tervikust.

See on TEE.

PEETER PALUSAAR,
stud. med.

Filoloogiateaduskonna asjus

Avalik diskussioon filosoofiateaduskonna asjus on alanud. Kuna olen seisukohal, et nii tähtis ning keeruline probleem otsustatakse lõppkokkuvõttes ikkagi soliidses akadeemilises keskustelus, mitte aga «UT» või «Postimehe» polee-mika-artiklites, ei sooviks ma siin sel teemal sõna võtta. Küll aga tahaksin öelda oma arvamuse nendes küsimustes, mis lisaks ülikoolireformile puudutavad probleemide arutamise viisi praeguses filoloogiateaduskonnas (vt. E. Vääri, Filo-soofiateaduskonna asjus. — «UT» nr. 27, 4. okt.).

Pean nimelt liialdatuks kartust, nagu otsustatakse meie nõukogu küsimusi omapäi, teaduskonna ülejäänud liikmete teadmata. Info nõukogu töö kohta on olnud kättesaadav kõikides kateedrites ning loomulikult on olnud võimalus kõi-ki probleeme nõukogule arutamiseks esitada. Mis puutub filosoofiateaduskonna taastamisega seostuvasse küsimuste rin-gi, siis kahjuks ei leidnud prof. E. Vääri aega osa võtta sellest 13. septembri koosolekust õpetatud nõukogu saalis, kus ühendatavate üksuste üldisele ühendamist esimest korda avalikult ja ametlikult teatati. Tõsi, dekanadist mitte ole-nevail põhjusil võisime sellest ebasobival ajal toimumud koosolekust teatada vaid 24 tundi varem ning eks seegi sele-ta ainult kümme-kümne dotsendi ja professori kohalejõudmist kõikide kutsutute asemel. Küll aga oleks nähtavasti olnud võimalik tulla teaduskonna avakoosolekule, kus filosoofiateaduskonna taastamisega seonduvates küsimustes selguse saa-mist nimetati üheks olulisemaks probleemiks. Ei nõukogu saalis ega avakoosolekul ole lausunud sõnagi filosoofiatea-duskonna taastamise vastu üldse, küll aga on meie nõukogu väljendanud kahtlust liitmise otstarbekuse kohta praegu.

UT

TARTU ÜLIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT PIRET TALI.

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 3 51 80. Tartu Trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I.

«UT» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2071. Tiraaž 2000.

35 180

«UT» tellimishind uutele tellijatele aastaks 26.60 (postiga) ja 19.00 (posti-ta). Senistele tellijatele tuleb «UT» 1991. aasta lõpuni.

NR. 28 (1650)
REEDE,
18. OKTOOBER
1991
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 50 KOP.

Universitas Tartuensis

- ARSTI-
TEADUSKOND
JA VÕORKEEL
– 2. lk.
- RAMANUJANI
RÜTMID – 2. LK.
- MIS ON SURNUD
KAPITAL TÜ-s
– 3. lk.
- SATELLIIT-
TELEVISIOON
JUST ÜLIÕPI-
LASTEID – 2. lk.

DEMOKRAATIA JA INIMÕIGUSED

on kaks peamist märksõna, mis huvitavad maailma avalikkust iseseisvunud Balti riikides. Inimõiguste järgimisest ning demokraatia algete olemasolust Eestis ei pea kõnelema üksnes riigi tippjuhid, see võib olla ka nn. rahvadiplomaatia üks teemasid. Mida arvukamale rahvahulgale end teadvustame, seda suuremat soosingut on meil oodata.

11.—25. oktoobrini teeb Baltimaades ringsõidu nelja Taani kõrgkooli tudengite esindus. 16.—20. skp. on nad Eestis Üliõpilasseltsi RSR-i võõrustada. Taanlastel on kohtumisi EV välisministeeriumi ja parteide esindajatega, mõeldud on ka akadeemilisele tegevusele.

Laupäeval, 19. oktoobril kell 11 algab TÜ raamatukogu aud. 202 rahvusvaheline konverents «Everybody has the Rights». ÜS RSR-i palvel osalevad selle töös ka tulevased Nõukogude diplomaadid Moskva Rahvusvaheliste Suhete Instituudist. Plenaaristungil saavad sõna kõigi kolme riigi esindajad, järgneb töö *workshop*'ides. Konverentsil osalemine on vaba kõigile Tartu Ülikooli tudengitele.

ÜS RSR JUHATUS

Mida võimaldab Stockholmi Ülikooli üliõpilaskonna toetusraha meile?

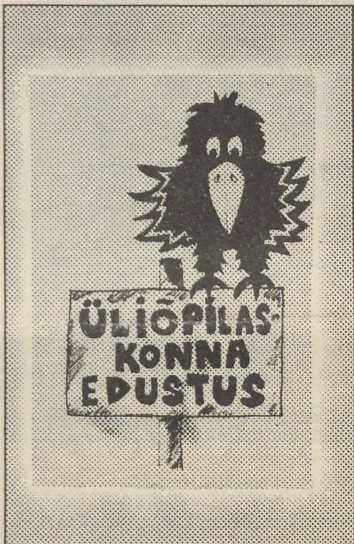
Üliõpilaskonnal olid nädalavahetusel külalised Stockholmist, Stockholmi Ülikooli üliõpilaskonna parlamendi alalise väliskomisjoni liikmed. Külaskäigu eesmärk oli kokku leppida sealse üliõpilaskonna materiaalse toetuse kasutamise osas Tartus. Nimelt on Stockholmis Ülikooli üliõpilaskonnas (SUS) ammune tava, et lisaks kohustuslikule liikmemaksule on igal üliõpilasel vabatahtlikult võimalik toetada rahaliselt ühte viiest organisatsioonist, mis parlamendi poolt igal aastal välja valitakse.

Sedapuhku on talviste läbirääkimiste tulemusena Amnesty Internationali, Rahvusvahelise Punase Risti, Dar es Salaami Ülikooli ja ühe Jordani jõe läänekalda ülikooli kõrval nimekirjas viiendana Tartu Ülikooli üliõpilaskond. Arvutisüsteemi rikke tõttu ei olnud külalistel kahjuks täpne summa, mis on sügise jooksul laekunud, veel teada, kuid loodetavasti selgub see lähipäevadel.

□ □ □

Läbirääkimistel esitas TÜÜ omapoolsed raha kasutamise seisukohad, mis leidsid Rootsi poole täielikku tunnustust. Et täpne summa pole teada, lepitati kokku summa, mida alustab õppekirjanduse soetamine. On selge, et laekuvad summad ei ole piisavad suure hulga väärtkirjanduse ostmiseks, mistõttu arvatavasti kasutatakse raha peamiselt mingil muul viisil hangitud raamatute transpordikulutuste katteks.

Järgmiseks leiti vajalik olevat üliõpilastele odavate paljundusteenuste süsteemi loomist, milleks kavatses osta paljundusmasina ja varustada see ka kvaliteetse paberi- ja kus selline paljunduskeskus töötama võiks hakata, pole veel selge, ruumipuudus ei võimalda seda üliõpilaskonna majas teha. ar-

vestatav on seda teha näiteks ülikooli raamatukogus või mõnes õppehoones, nagu see mujal maailmas kombeks. SUS-i poolne tingimus oli, et raha tuleb kasutada kõigi üliõpilaste üldistes huvides, mispärast ettepanek panna välja stipendium ühele üliõpilasele õppimiseks Stockholmis sai pingerit- ta alles viiendana.

Eelnevalt peeti oluliseks seni puuduva andmepanga loomist üliõpilaskonna kohta, mis tähendab eelkõige moodsa arvutikomplekti soetamist, kuna üliõpilaskonna pöördumised ülikooli poole arvu- ti eraldamiseks on seni tagajärjeta jäänud (tõele au andes üliõpilaskond ühe vanamoelise arvuti siiski sai, ent kahjuks ei ole teda võimalik ühendada printeriga, mis ta meile kasutuks muudab). Peamiselt arvutitele toetudes on kavas rajada EPA eeskujul midagi nende tööbörssi sarnast üliõpilaste ja nende tööandjate kokkuvii- miseks.

Summa suurus on praegu raske oletada, üldiselt on SUS-i kü-

laliste andmetel toetuslaekumine kõikunud mõnekümnest tuhandest suurimate saja tuhandeteni. Arvestades, et just liikmemaksu tasumise ajal oli Balti küsimus kogu maailmas väga teravalt päevakorral, (nii et aeg oli meile soodsaim), lootsid Rootsi külalised ise head lõikust. Kuid siin annab aeg arutust.

□ □ □

Edasise koostöö arendamiseks leidsid külalised mitmeid erinevaid võimalusi. Arutuse all oli väiksemaarvuliste tudengirühmade vahetamine Tartu ja Stockholmi vahel, mitmesuguse informatsiooni vahetamine ja levitamine, mis meie jaoks äärmiselt oluline parema ülevaate saamiseks rahvusvahelisest akadeemilisest elust ja võimalustest ning oma olemasolust maailmale teadvustamiseks.

Kõne all oli õpikute korjanduse organiseerimine TÜ raamatukogu tarbeks nagu seda tegi kevadel Lundi Ülikooli üliõpilaskond ja mille tagajärjel laekus ligi 1500 hädavajalikku teost peaaegu kõigilt erialadelt. Kuidas ja millal see kõik täpselt toimub, selgub hiljem.

Arvestades Rootsi üliõpilaskondade aastakümnetepikkust kogemust üliõpilaselu organiseerimisel ja huvide kaitsmisel, on meil neilt muidugi palju õppida. Sel eesmärgil korraldatakse ilmselt kevadel niisamasugune seminar nagu tänavu augustis, mille korraldas Balti üliõpilasliidrite koolitamiseks Uppsala Ülikooli üliõpilaskond. Järelkasvu seisukohalt üliõpilaskonna juhtimiseks on see meile muidugi hädavajalik.

Aeg näitab, milliseks kujuneb koostöö Tartu ja Stockholmi vahel üliõpilaskondade tasemel, al- gus on igatahes paljutootav.

KAAREL TARAND

• KES ON PUUDU, MIS ON ÜLE?

Teaduskorraldus Eesti Vabariigis tuleb desovetiseerida. Kes nõuab enda Tervates jõukohasemat ja tahab, et meie teaduskorraldus vabastataks üksnes stagna pändist, destagneeritaks, nõuab paraku vale asja. Esiteks ei alanud reaktioon Eesti suhtes sugugi alles stagnatsioonist Gorbatšovi seisukohalt ning teiseks ei pärssinud stagna üldsegi mitte kõike. Stagna inustas taga kiusama semiootikat ja orientalistikat, kuid ei kinnitanud sugugi, et näiteks keelestatistika on mõtetu valdkond. Ei ole ka *universitas*'e ja Teaduste Akadeemia vastandatus alles stagnatsioonija tulemus.

Kuid see pole ka sovetsism. On tõsi, et 1938. aastal rajatud Eesti Teaduste Akadeemia polnud ainuüksi õppejõudude töötavate teadlaste esinduskogu, talle taheti luua ka uurimisinstituutide võrk. Akadeemik Paul Ariste ei ütle oma mälestustes kuskil, et see oli õige ettevõtmine, ent ta pool- das seda juba tollal. Miks? Uurimisinstituudid oleksid vähendanud uue, juba iseseisvusajal peale kasvanud teadlaskaadri sõltuvust autoritaarsevõitu professuurist, kellest enamikku vanusetsensus siis kuidagi ei kohutanud. Ent ehkki Teaduste Akadeemia ei jõudnudki seda instituutide võrku välja arendada, ei piirunud ta kavaga täiendavate uurimiskeskuste loomiseks, vaid hakkas enesele allutama seni ülikooli juurde kuulunud teaduslikke seltsi- ge. Ning väga ultimatiivsel kombel, teatades, et TA juures «mitteregistreeritud seltsidele Akadeemia summadest toetust ei maksta» (vt. Aino Undla-Põld- määe artiklit «Tõiseiku Akadeemilisest Kirjandusühingust» tema raamatus «Koidulauliku valgel», Tallinn, 1981, lk. 348). Selline diktaat ei jätnud enam kahtlust TA arendamises *universitas*'e kahjuks ja nii on see paljudele kaasaegsetelegi (näit. Hella Keem) meelde jäänud.

Ülikoolikeskne teaduskorraldus Eesti Vabariigi uues iseseisvusjärgus on kahtlemata antisovetistlik. Mitte kohe nõukogude okupatsiooni algusest peale ei kinnitatud Eesti teaduses sama suunda, mis oli TA tegevuses oku- patsiooni eel maksvusele pääsenud. Nõukoguliku TA embrüona moodusta- tud Teadusliku Uurimise Instituut loodi Tartu Riikliku Ülikooli juurde ja kui 1946. aastal seati tegevusse Eesti NSV Teaduste Akadeemia, siis töö- tas suur osa selle humanitaarpoole teadureist põhikohaga just ülikoolis. See, et vastastikku on olnud kohakaaslasli tänini ja mitut eriala esindab akadee- mias nimelt Tartu Ülikoolist valitud õppejõud, ei muuda aga eriti pärast 1952. aastat enam üldpilti: teaduskorraldus oli Nõukogude Eestiski suuna- tud *universitas*'e vastu. Mitte TA iseenesest, vaid okupatsiooniideoloogiast lähtuv teaduskorraldus, mis tegi TA-st *universitas*'e-vastase tööriista, käsi- tades ülikooli alati pärast Teaduste Akadeemiat.

Selles mõttes tähendab siinkirjutaja jaoks silmakirjalikku mõtlemast, kui Sarvatakse, et ülikoolikeskus tähendab tegelikult teaduse lubamist ainult ülikoolides või koguni ainult Tartu Ülikoolis. Ülikoolikeskus on *printsip*, mille kohaselt teadus sünnib ennekõike sellises keskkonnas, mis on orien- teeritud uute teadlaste pealekasvule. Ei saaks öelda, et Eesti Teaduste Aka- deemias niisugune keskkond puudus, säärasele väitele räägib vastu juba dok- torite arv, mis on akadeemia instituutides mitmel alal selgesti suurem kui ülikoolis. Kuid ongi *universitas*'e väärtust alandav, kui doktoriharidust või- di omandada alles pärast ülikooli, temast väljaspool ja temast lahus. See, mida tuleb taotleda, on doktorihariduse koondumine ülikooli nii, et uurimis- keskustes väljaspool ülikooli saaksid töötada juba hariduse omandanud tead- lased.

Ülikooli sisu muutumine sellise taotluse käigus on paratamatu. On arva- tud, et ülikoolikeskus realiseeritakse Teaduste Akadeemia instituutide lahustamisena Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooli praegusesse struk- tuuri nõnda, et viimane ise jääb paigale. Isegi kui keegi hull kavatses seda teha, poleks see võimalik, sest vähemasti meie ülikooli struktuur on pai- gast ära. Ülikoolikeskust ei saa realiseerida ilma teaduskeskusega, vii- mane aga eeldab tudengite selekteerimist senisest erinevalt alustel.

Niisiis oleksin ma ettevaatlik lootustes avalikule konkursile, mille alla peaksid minema kõik kohad. Meid kõiki korraga maha maksta on muidugi ka probleem, kuid oletagem, et valitsuskomisjoni tasemel on see lahen- datav. Ent kui leitakse need, kes peavad vabad teadlased kohtadele taga- si (või edasi) valima, siis jääb ikkagi küsimus, kuhu? Missugusesse on need kohad, mis peavad olema Eesti Vabariigi teaduskorralduses tingimused? Kor- ralise professuuri määratlemine näitab ära üksnes osa kohti. Kõiki kohti muidugi ei peagi määratlema, kuid ei saa ka kogu teadust jätta projektide hoolde, sest kaugeltki mitte igale projektile ei tarvitse leida finantseerijat. Oletagem siiski edasi, et kohad on määratletud ja ühiskond kindlustab ta- gatisend neideks halbadeks päevadeks, kui sa ühe projekti oled juba ellu viinud, teist aga veel ei ole. See ei taga ju iseenesest sugugi, et põhjen- datult eraldatud kohtadele valitakse ilmingimata perspektiiviga haritlased. Ühelt poolt tuleb vaevama korruptsioon, teiselt poolt kaastunne. Kui viima- ne tunne oleks kohatu, siis oleks A. Milleri näidend «Proovireisija surm» kahjulik teos.

Eesti teaduskorralduse suhtes näikse hetkel valitsevat kolm hoiakut. Esimene käsib teadlikku sekkumist asjade seisu veana, mille asemel õige oleks lasta asjadel areneda oma rada. Riiklikul tasemel oleks see tä- hendanud umbkaudu järgmist: kui iseseisvus tuleb, siis ta tuleb niikuinii ja kui ta ei tule, noh, siis me polegi teda väärt.

Teine peab mõistlikuks enne ära oodata, kui on otsustatud, et ülikoo- lid ja TA instituudid lähevad kokku ning alles seejärel hakata otsima seda organisatsioonilist struktuuri, mis oleks uues situatsioonis õige.

Kolmanda järgi on arukam põhjendada ülikoolikeskse teaduskorralduse sisu ära juba ette, enne, kui läheb üleüldiseks konkursiks. Miks nii? Aga ülikoolikeskus eeldab ju asjale lähenemist õpetamise poolelt, sealt, kust *universitas* on võimeline ennast paremini kaitsma. Kahjuks on võimalik väi- ta vastu, et kuna ülikooli praegune struktuur on võimaldanud seniseid muu- datusi ilma ületamatute takistusteta, siis ta järelikult pole veel jäagitud amori- tiseerunud ja järelikult ei maksa teda riski peale muuta? Kahjuks tähendab see ühtlasi aga ka seda, et paigale peab jääma Teaduste Akadeemiagi tema senisel kujul.

Kui nii, siis pole ju viga midagi ja Eesti Vabariik võib oma teadus- korralduse Nõukogude Eestilt ilma kõhklisteta üle võtta. Okupatsioon vō- tis eestlaselt ära peremeheõigused, aga andis talle korraliku teaduse!

Peter Olson

1. novembrini on ülikooli raamatukogus Mati Vaitmaa piltide näitus. Oma poolesajast juubelit väljapanekuga märkiv kunstnik on näha toonud kos- moseelukaid, tehismaastikke, muidki killukesi oma müstilisest maailmast.

EINAR TIITSU foto

Valikkursus Ramanujani rütmidest

Ülikoolis algab 10-tunnine valikkursus looduslike astro-, geo-, biorütmide matemaatiliste teoreetilistest kirjeldamisest. Kuna aga Ramanujani nimest ja veelgi vähem Ramanujani rütmidest ei ole enamik ehk kuulnudki, siis näib, et kulaks ära paar selgitavat sõna.

Niisiis. Kes oli Ramanujan (1887—1920)? India kuulsaim matemaatik-arvuteoreetik, kes esimese hinduna valiti Inglise Royal Society liikmeks (1918), keda matemaatikud võrdlevad Gaussi ja Euleriga ning Galois' ja Abeliga. Tema kui matemaatiku avastamislugu on matemaatikaajaloo üks romantilisemaid lehekülgi.

1987. aasta detsembris möödus 100 aastat tema sünnist, mille puhul paljud tuntud matemaatikud, füüsikud ja arvutispetsialistid kogunesid Illinoisi ülikooli, Madrase Ülikooli ajakirja andis välja erinumbri (milles on ka meie ülikoolist — V. Reebeni 59 lk. artikkel).

Mis on Ramanujani teguri-
rohked arvud $N(p)$ (highly composite numbers, 1915), mis osutusid mitmekeeleliseks võtmeks fundamentaalinteraktsioonide ja elementaarosakeste ning looduslike rütmide probleemides?

Need on matemaatilistelt kõige rohkemate teguritega täisarvud, algarvude vastandid, midagi faktoriaalide ($n!$) ja algarvsete faktoriaalide ($p\#$) vahepealset, kuid varustatud oma ekstreemumkriteeriumiga. Neid ei saa genereerida valemiga, vaid ainult sorteerida piisavalt laia kandidaatide hulga.

Füüsikaliselt on nad teatud mõttes Fibonacci arvude analoogid diapsoonis 10^{30} (Fibonacci arvudel on loodusteaduslik diapsoon $\sim 10^3$), mis võimaldavad realiseerida suures diapsoonis kõige tähtsamaid loodusteaduslikke printsiipe — eksistentsi maksimumi (Leibniz: Jumalal on moraalne kohustus kindlustada maailmas eksistentsi maksimum), evolutsiooniliste diskreetsete hüpoteetide (sammude) miinimumi, parimat kompromissi pideva ja diskreetse vahel.

Mis on Ramanujani rütmid?

Galaktilise aasta T_0 (≈ 205 milj. a.) teatud spetsiifilised täisarvud osad $R = T_0/N(p)$, kus $N(p)$ on erilised ruutarvude lähedased Ramanujani arvud. Kui looduslike rütmide diapsoonile 200 milj. a. ... 1 sec vastab 140 tegurirohket arvu, siis ruutarvule eriti lähedasi on nende hulgas vaid ~24.

Ramanujani rütmide kontseptsiooni, mis on loodud originaalsena Tartu Ülikoolis, võib võrrelda Balmer-Bohr-Schrödingeri aatomite rütmide (spektrijoonete) teooriaga. Kui aatomispektrid lähtuvad vesiniku aatomist ja kirjeldavad nukleonidest (prootonitest ja neutronitest) liitobjektide — aatomite rütmide, siis Ramanujani rütmid, lähtudes samuti vesiniku aatomist, kuid ka vesiniku aatomiga seotud makrostruktuurist, kirjeldavad nukleonide (eelkõige $H-C-O$ aatomitesse kuuluvate) peene sisestruktuuriga seotud rütmide.

Ramanujani rütmid ei hõlma muidugi kõiki looduslike rütmide (planeetaarsete päevade, kuude ja aastatega seotuid ning otsestest lihtsatest tagasisidest põhjustatud, kus mikro-makroprotsesside seosatus ei ilmne).

On aga iseloomulik, et sellal kui planeetaarsetes rütmides on täheldatavad kordused ja osad vaid kuni arvudeni ~12, 24, 60, siis galaktilistes (vesiniku aatomi sise-) rütmides me kohtame väga palju peenemaid osasid. Näiteks saame kuulsa Päikese aktiivsuse ~11 a rütm, kui $T_0/17297280$, kus $17297280 = 2^7 \cdot 3^3 \cdot 5 \cdot 7 \cdot 11 \cdot 13 = 4159^2 - 1$, on kõige viimane $a^2 - 1$ tüüpi Ramanujani arv.

Ramanujani rütmide looduslik ilming on väga väga lai — Päike, kliima, geomagnetism, füsioloogia, isegi kuni inimühiskonna aktiivsuse-laineteni. Seetõttu ei maksa imestada sedagi, et meie iseseisvumisprotsessi kõrgkriisi ajal selle aasta jaanuaris tundsin ma eneses kodanikukohustust teha meie ülikooli žurnalistidele seminaritettekannet sellest, kuidas ikkagi on lugu Ungari — Tšehhi — Poola — Balti päikeserütmiga ja mida kujutavad endast Napoleon — Hitler, Aleksander I — Stalin ning Lincoln — Kennedy rütmid teoreetilise-loodusteaduslikus plaanis.

Kursus toimub kolmapäeviti kell 16 üle nädala alates 23. oktoobrist, peahoone aud. 104.

VELLO REEBEN,

biofüüsika laboratooriumi sektori juhataja

ARMASTUS, HOOLIVUS, SALLIVUS

3. oktoobril esines Eestit külastanud dalai-laama Tenzin Gyatso ülikoolis. Pärast vastuvõtu prorektor prof. Ants Kallikormi juures esines dalai-laama aulas.

Ta tervitas meid iseseisvuse saamise puhul ning avaldas lootust, et humaansuse, kaastunde ja armastuse abil leiame lahenduse ka 50 aasta jooksul tekkinud probleemidele.

Dalai-laama oli rõõmsas meeleolus ning ütles, et nii Leedu kui Läti avaldasid talle erakordset mõju, samuti saabumine Eestisse ning imekaunis loodus hommikuse Pühajärve ääres.

Seejärel pidas ta lühikese loengu USU MÖTTEST ja vastas küsimustele.

Meie maakeral on mitmesuguseid erinevaid religioone, kuid kõigile on ühine see, et nad kõnelevad rahust ja halastusest, liigesearmastusest ja kaastundest. Ühise eesmärgi — olla ja saada sooja südamega inimeseks, — jõutakse erinevaid teid pidi.

Kui inimene suhtub ususse ainult mõistusega, ei ava selleks oma südant, oma sisemust, jääb midagi väga poolikuks.

Inimene sõltub teiste inimeste armastusest. Kui laps kasvab armastuses, saab temast õnnelikum inimene kui sellest, keda armastatakse ja kellest hoolitakse vähem. Sageli kannatab närvipinges kasvanud inimene tervisehäirete all, sisemiselt harmooniline, õnnelik inimene on terve.

Teistest hooliv inimene avaneb kergemini, ta leiab lihtsamalt

sõpru; enesekeskne aga kannatab murede ja üksindustunde all.

Õnnelikkuse võti on armastuses ja hoolivas suhtumises teistesse.

Kurjus tuleb rumalusest ja harimatusest, absoluutset headust ja kurjust ei ole, mõlemad on suhtelised. Proovikiviks on käitumisviisid, teod, mis avaldavad mõju üksikisikule ja inimkonnale.

Elu on lõputu ahel, tal ei ole algust ega lõppu.

Kaastunne tähendab hoolivust, muret ligimese pärast.

Dalai-laama siseneb peahoonesse. Paremalt üks tema vastuvõtjaid ja saatjaid Linnart Mäll.

EDUARD SAKI foto

See on eelkõige vastutustunne, hoopiski mitte sümpaatia. Kaastunne annab inimesele sisemise väe, mis vabastab hirmust. Hirmu puudumine võimaldab saavutada enam õnne ja edu. Ei pahameel ega viha lase leida meelerahu. Kaastunne sünnitab meile tõelise sõbra, vihkamine hävitab sõbra. Kaastunne sünnitab maailmarahu, vihkamine hävitab selle. Too kuhutav hävitaja istub meis enestes. Välised vaenlased võivad täna olla vaenlased, aga homme juba sõbrad. Meie eneste sees istuv hävitav emotsioon — kurjus ja vihka-

KOMMENTAAR. Ülikooli

püha paik ei näinud Tema Pühadusega kohtudes välja sugugi püha paigana. Rahvast oli palju, nii palju, et seisti kõikides vahelkääkudes kuni lava ääreni, istuti lava ees. Selles kõiges ei ole iseenesest midagi erilist. Oli ka nõrduid, et ei pääsenud juba tükk aega varem aula tee ümmistatud rahvamassiga sisse. Mis seal veel istumise rääkida. Igatahes Tartusse kokku sõitnud noorte budistide kõrval, kellele olid esimesed viis rida kinni pandud, seisid eakad eestlased. Paljusid häiris aga just nii suurest massist tekkinud sagimine-sebimine, valjusti kõnelemine jm., sest aulas ollakse tõesti harjunud vaikelt kuulama. Kindlasti oli ka neid, kes said Tema Pühaduse rõõmutundest ja mõtetest osa, oli ka neid kes talle isegi oma käe ulatada suutsid.

Võib-olla oleks korraldajad võinud ülikooli inimeste jaoks jätta kohtumispaiaks aula, Raekoja platsile oleks mahtunud kõik teised soovijad.

Hoolivusest ja sallivusest veel niipalju, et kohtumise tagajärjeks oli mitu lõhutud aulatooli ja mitu-mitu koristustundi.

EVELIN EREDA

EUROOPALIK ÜLIKOOL?

Arstitudengid ilma võõrkeeleta

Peahoones tiksus pahaaimamatult vana hea Tillemanni kell. Aega. Valdavalt eesti oma. Kuid vahelduva eduga ka euroopa oma. Kuidas muidu aru saada sellest murelikul suuga arstitudengist, kes tollesama Tillemanni all rääkis reformitud võõrkeeletõlgetest oma teaduskonnas.

Üliõpilane: «Juba pikemat aega pole arstiteaduskonnas kohustuslike ainete hulgas võõrkeelt. Välisloetud tulevad kõnelema, auditoorium ei oska küsida. Imporditakse võõrkeelset erialakirjandust, mida enamik tudengeid ei suuda vajalikul määral läbi töötada. Tulevikus jääb tohter plindrisse võõrkeelse aparatuuri ja arstirohtudega. Võiks koguni öelda, et erinevalt majandusabi mittetarbivatest riikidest kuulub Eesti arsti erialaoskuste hulka ka võõrkeel.»

Ainsana on arstiteaduskonnas kohustuslik võõrkeel meditsiiniõpetuse õppeprogrammis. Kohustuslik on ka eesti keel vene rahvusest tudengitele. Inglise ja saksa keel on õppekavades fakultatiivainetena. Sisuliselt tähendab see, et arstitudengite koormatud loenguplaani juures leitakse sobiv loenguaeg ajavahemikus 18—20. Arvata võib, et ühtviisi ebasobiv on see nii tudengile kui õppejõule. Võib-olla pakuks lahendust võõrkeele pakkumise valikaineks?

Võõrkeelte kateedri juhataja dotsent Aurelie All: «Arstiüliõpilaste fakultatiivainetena ette nähtud võõrkeel ei võimaldanud planeerida õppejõudude loengukoormust. Need õppejõud, kes koguni oma teaduslikud uurimused meditsiini valdkonnast terminoloogias kirjutanud, kaotasid oma auditooriumi. Tudengid käivad kateedrist loenguid küsimas, aga õppeplaan on juba kokku pandud.

Ideaalne oleks erialaterminoloogiat õpetada neljandal kursusel, kui inimesed on täielikult aru saanud, mida nad ülikooli õppima tulid. Hea oleks ka see, kui paari semestri ulatuses veel teist võõrkeelt õpitaks. Võõrkeelse peaks olema riigieksam või siis uuea kombe järgi vajalik punktide arv diplomil».

Arstiteaduskonna dekaan professor Lembit Allikmets: «Kohustuslik vene ja võõrkeele õpetus kaotati juba eelmise dekaani ajal. Sisestamiseks annab aluse loobuda võõrkeele kohustuslikust õpetamisest. Sellega peab hakkama saama kaheteistkümnendaastane eesti gümnaasium. Keeli õpitakse siiski filoloogiateaduskonnas. Samamoodi võiks oluliseks pidada ka teisi arstiteaduskonna õppeplaani kaotatud üldharivaid majanduspoliitilisi distsipliine, kehakultuuri...»

Sisestamiseks kõiki probleeme lahendada ei suuda. Eelistatud on sellisel juhul erikoolide õpilased. Aga kes kindlustab selle, et heast filoloogist ka hea arst saab? Kurb tõsiasi on see, et maakoostajad tulnud noored ei suuda oma keeleoskuses kunagi linlastega võistelda.

Võib ju taga nutta maasse vajunud saksa ülikooli, kuhu tõesti gümnaasiumiharidusega tuldi. Kuid paraku on ajad teised.

Kes maksab kooperatiivsed keelekursused, kes kindlustab valmiva keelekeskuse pedagoogide hea ettevalmistuse erialase terminoloogiaga töötamisel? Mis ikkagi saab valge kitli kandjast, keda ähvardab ilmselt perspektiiv umbkeelsena võõrkeelse aparatuuri silmitsi jääda. Aga patsiendiga?

Tillemanni kell näitab aega. Tiksuh täis- ja pooltunde rahvusülikoolile. Võib-olla hoopis mõne ameerikaliku kolledži maneerid üle võtnud kurvale pajatsile.

PIRET TALI

PEDIAATRIARING OOTAB UUSI HUUVILISI

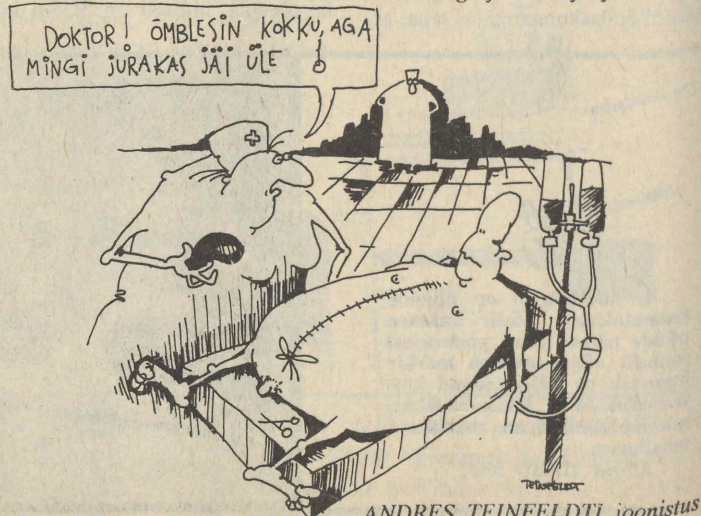
Pediaatriaringi algmed tekkisid juba 1945. aastal, ametlik asutamiskoosolek toimus aga 9. septembril 1949 ja sellel osales 9 üliõpilast. Pediaatriaringi juhendajaks oli tollal TRÜ pediaatria kateedri juhataja dots. Karl Kaur. Sel ajal olid liikmeteks raviosakonna üliõpilased. Töökoosolekud toimusid kord kuus: uuriti haigeid, kanti ette referaate erialasest kirjandusest, tutvustati kuulajaid oma uurimistööde tulemustega ja viidi läbi ühiskoosolekuid erinevate ringide vahel. Kui esimesel tööaastal osales selles 9 üliõpilast, järgmisel 14, siis edaspidi on liikmete arv püsinud 30 piires. Töö paremaks korraldamiseks koostati tollase juhendaja dots. Leida Kerese juhendamisel ringi kodukord, mis väheste täiendustega ja parandustega on siiani käibel.

ÜTÜ konverentsidel on olnud alati ka ettekanneid pediaatriaringi liikmetelt. Vabariiklikul konkursil on saanud I järgu diplomi ja rinnamärgi 1986. aastal O. Kogeri ja R. Raukase võistlustöö «Südameveresoontekonna seisund reumatoidartriidi korral lastel» ning üliõpilaste üliõpilistele konkurssidel on pälvinud medali 3 tööd.

Pärast ülikooli lõpetamist on paljud ringi endised liikmed jätkanud tegelemist uurimistööga ja nii on meil praegu vabariigis üks meditsiiniidoktori kraadiga inimene pediaatria alal (prof. L. Boston) ja 22 meditsiinkandidaadi kraadiga pediaatrit.

Oma õppekorraldusega olemas jäänud peaaegu tagasi sinna, kust alustas tööd pediaatriaring: on lõpetatud vastuvõtt ülikooli pediaatria erialale ja oma arstiteed alustavad kõik üliõpilased ühise õppeprogrammi alusel. See aga ei tähenda, et iseseisvas Eestis ei vajataks tulevikus lastearste: ei saa unustada seda, et vaatamata kõigile eluraskustele meie lapsed siiski sünnivad. Sünnivad terved lapsed, kes vajavad õpetusi toitmiseks ja kehakultuuriks. Aga veelgi enam vajavad tähelepanu haiged lapsed, kelle elu võib sõltuda ainult tema raviarsti teadmistest. Ja üliõpilaste teaduslik ring on üks nendest kohtadest, mille tegevus on suunatud läbi ühise töö uute teadmiste saamisele. Kõiki pediaatriahuvilisi üliõpilasi ootavad ringi endised liikmed, pediaatria kateedri õppejõud ja ringi juhendaja, assistent Tiina Juhansoo Oru 3. Lastehaiglas 7. novembril kell 16 ruumis 307.

Pediaatriaringi juhatus ja juhendaja

ANDRES TEINFELDTI joonistus

Sotsioloogia- tudengeil oma liit

14. oktoobril moodustasid sotsioloogiaosakonna tudengid Sotsioloogiaüliõpilaste Liidu. SÜL on kasumit mittetaotlev, vabatahtlik, erialane ühendus. Selles organisatsioonis peaks rakendust leidma sotsioloogia-tudengid, magistrandid, asjast-huvitatud teiste osakondade üliõpilased. Sotsioloogidele väga olulise erialakirjanduse hankimine peaks SÜL-i läbi hõlbustuma.

Avakoosolekul võeti vastu põhikiri, kus SÜL-i põhiülesannetena on nähtud sotsioloogiaüliõpilaste huvide esindamist TÜ juhtorganites, enesetäiendamisevõimaluste loomist, erialase infovahetuse korraldamist. Eriti on oluline see, et erialane info instantsidesse toppama ei jääks.

Häälletulele tuli SÜL-i vahetult teiste organisatsioonidega, nagu näiteks Akadeemiline Sotsioloogide Liit. Enam hääli kogus koostööprojekt. Assotsieerunud liikme staatus pooldajaid ei võitnud.

SÜL-i iseloomustas selle kohta infot jaganud sotsioloogia teise kursuse üliõpilane Margo Veskimägi kui ametiühingulaadset ühendust ja ta loodab, et kolleegid Tehnikaülikoolist jõuavad peagi samalaadse liidu loomiseni.

Järgmisel, 28. oktoobri koosolekul valitakse juhtorganid.

PIRET TALI

SURNUD KAPITAL TARTU ÜLIKOOIS

«Ajavahemikul 1948—1991 on ülikooli ajaloo-osakonnas kaitstud täpselt 1600 diplomitööd ja vaid väga kitsas inimeste ring tuleb selle peale, et neid töid siit otsida ja kasutada,» ütleb ajalooõppejõud TIIT ROSENBERG.

Küsimus: Hr. Rosenberg, Eesti mõisate ajaloo loengus ütlesite, et üle pooleteisttuhande ajalooüliõpilase diplomitöö, millest suur osa käsitleb Eesti külade, kihelkondade ja maakondade ajalugu, seisab surnult kappides, sest puudub laiemale lugetajaskonnale kättesaadav bibliograafiline ülevaade. Kuidas hindate nende tööde taset ning milline on seni olnud nende tööde väljund?

TR: Suur osa neist diplomitöödest on arhiivuurikute põhjal kirjutatud originaalsed uurimused ja paremad neist näiteks annaksid välismaal magistrakraadi.

Kui lõpetaja tegutseb ajalooteaduse alal edasi, siis kasutab ta tavaliselt oma diplomitöö tulemusi tulevases väittekirjas või teadusartiklis. Tema töö tulemused võivad teada olla ka kitsa eriala inimestele. Näiteks Eesti Rahva Muuseum on mõned etnograafiauurimused oma fondi laenanud või omab

gusest. Ajalugu võib end tunda nii nagu Sisypheos.

TR: Meil on juhtunud isegi omase teaduskonnas, et õppejõud annab enese teadmata üliõpilasele uurimisteema, mida on kümme-viisteist aastat tagasi uuritud. Muidugi on seda vahel tulnud teha ka teadlikult, sest on teemasid ja valdkondi, mida vaja uuesti üle uurida, uuesti mõtestada ja läbi kirjutada, sest eelnevate töödele on aeg olenevalt teaduse tasemest (ajaloolaste puhul aga liig sageli just poliitilisest konjunktuurist tulenenult) vajutanud oma pitseri.

K: Näeksin ajalooüliõpilaste diplomitööde rakendust ka nüüdses Eesti Põllumajandusülikoolis, samuti ka Tartu Ülikooli mittemanitaaraladel.

Kui tulevane talukonsulent, kooliõpetaja, maakonnaarst vm. siseneb ülikooli ajal oma kodukandi sündmusteajaloo ja rahva usundiloo ruu-

taastamise vajadusest. Kohaga seotud ajalugu (soome k. kohtalo — saat) annab teadmise kohalikele kooliõpetajatele, arenguprogrammide juhtidele jt. Pärnumaa talukonsulent, luuletaja Tiit Merenäkk ütles kevadel, et talude taastamine ja ühistegevus on kõige tugevamad just neis kihelkondades, mis juba esimese laulupeo aastail seltsielu poolest kuulsad — Saardes, Audrus ja Väandras. Ajalooline teadus annab juured ja loob, ometi ei ole ametlik kultuuripoliitika kihelkondlikule renessansile veel uksi avanud...

TR: Lokaalse vaatenurga alt tehtud uurimusi mõistatööst, kooliloludest, seltsielust ühes või teises kihelkonnas on palju. Osa diplomitööid on isegi valdavad ja küladest.

Minagi olen juhendanud mitut kohalikku ajalugu vaatlevat tööd. Näiteks Sirje Kodari «Sotsiaalsed vahekorrad Abja vallas 1860-ndail ja 1880-ndail aastail» (1988). Tänavu lõpetanud Carol Merzin kirjutas uurimuse «Suure-Jaani kihelkonna majandus ja kultuurielu XIX sajandi teisel poolel ja XX sajandi alguses».

Ma arvan, et on aeg üle lugeda 1920-ndail Hans Kruusi jt. koostatud Eesti kihelkondade uurimise programmi. See avaldati «Ajaloosises Ajakirjas» 1930. aastal (nr. 1/2). Hans Kruus, kes oli ise nii Eesti Kirjanduse Seltsi kui Akadeemilise Ajaloo Seltsi juhatuse liige, kutsus seal üles kihelkondade ajaloo kirjutamisele.

Nimetatud seltsid andsid igal aastal ajaloolise mälu kogumiseks välja üle kümne stipendiumi. Eesti Vabariigi aastail jõuti läbi käia peaaegu kõik kihelkonnad, käimata jäi vaid Petserimaal. Terje Schmidt on selle kogumisrühma kohta kirjutanud 1984. aastal diplomitöö «Ajaloosise traditsiooni kogumine Eestis 1920.—1930. aastail ja rahvamälestuste kogu ajalooallikana». See kogu ise, mis koosneb ligi sajast köitest, on praegu hoiul Kirjandusmuuseumis ja seda kasutatakse küllalt sageli.

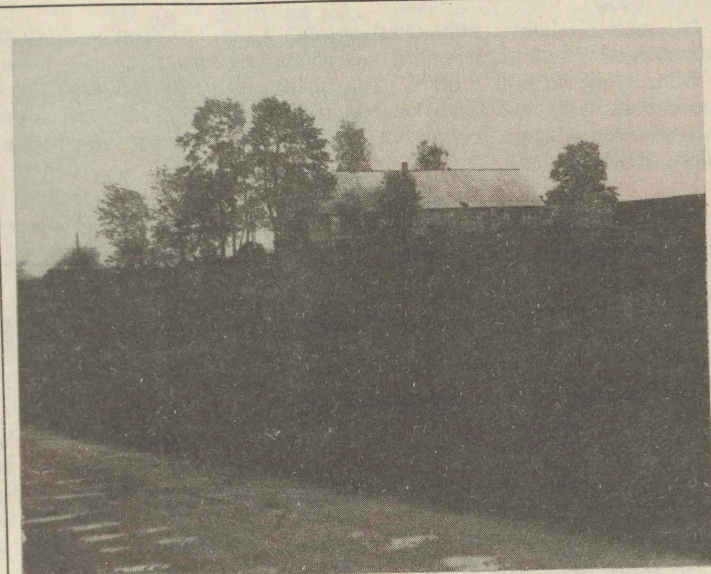
Aeg on tollane programm üle vaadata ja kaasaajastada. Kihelkondade, valdade ja külade ajalugu ei ole oluline ainult kohalikele, vaid ka linlastele, kelle juured on ühes või teises kihelkonnas. Nagu veeilgas võib peegelduda meri, nii peegeldub kihelkonnas kogu eesti rahva ajalugu.

Eesti Vabariigi ajal jõudis kihelkondade valmis saada vaid paar põhjalikumalt uurimust. Laialt on tuntud prof. theol. Joh. Köpu monograafia «Laiuse kihelkonna ajalugu» (1935). Joh. Hiimetsa (theol.) 585-leheküljeline magistriväittekiri «Torma kihelkonna ajalugu» (1931) seisab käsikirjas.

Järgneva poolsajandi jooksul on võrreldava haardega lokaalajalugusid ilmunud raamatukujul minu teada vaid üks — Enn Tarveli «Lahemaa ajalugu» (1983). Üht-teist on kokku pannud ka kodu-uurijatest entusiastid, kuid üldiselt polnud neil aegadel kodukoha ajalugu kuigi soovitud ja nii on need käsikirjas. Suhteliselt palju on neist laekunud siiski muuseumidesse.

Uues kihelkondade programmis saaks kasutada koduloo-uurijate kokkukantud kilde, Eesti Muinsuskaitse Seltsi kogutud materjale jm., mis valguksid just viimase sajandi tegelikkuse ajalugu, mida seni ainult moonutada püüti. Muide, üks kihelkonnajaloo projekt on käivitumas seoses suure sordiarajaja krahv Bergi 150. sünniaastapäevaga. Oleme kolleegidega tõsisemalt asumas Sangaste kihelkonna ajaloo kallale. Olen ise Sangaste kihelkonnast pärit, seepärast ka suurem huvi selle asja teeksaamise vastu.

AARE KASEMETS

Küla ootab. Ootab peremeest, ootab õpetajat, ootab ajaloolast...
Jaak Jaaku foto

neist ülevaadet, sest paljud etnograafia-alased tööd on valminud ERM-i kogude põhjal. Vähemalt paarkümend tööd on jõudnud avalikkuse tead- vusse kas oma juhendaja artikli või raamatu kaudu. Näiteks Sulev Vahtre on 1973. aastal ilmunud raamatus «Eestimaa talurahvas hingeloenduse andmeil (1782—1858)» viidanud tervele reale diplomandide töödele, milles vaatluse alla võetud mingi üksiku kihelkonna rahvastiku ajalugu.

1988. aastal alustas Aadu Must viimastel aastatel valminud diplomitööde nimekirja avaldamist ajaloolaste almanahhis «Gleio». «Gleio» tiraaž oli alla tuhande ja see liigub vaid ajaloolaste keskel. Kui almanahhi õnnestub jätkata või koguni ajakirjaks muuta, siis saaks vahet tagasihaaravalt jätkata ka diplomitööde nimestiku avaldamist, isegi kuni 1948. aastani valminud esimeste diplomitöödeni välja.

Seni jääb aga valdav osa diplomitööid ning teadminegi, et sellised on olemas, ainult kateedrite kappidesse, ja vaid väga kitsas inimeste ring tuleb sellele, et neid töid siit otsida ja kasutada. Kokku on ajavahemikul 1948—1991 kaitstud aga täpselt 1600 diplomitööd.

K: Ajakirjandusüliõpilaste ajaloolaste kursuse- ja diplomitööde teemad kattuvad kohati siinsete töödega. Selle asemel et jätkata uurimistööd kohalt, kus eelmine üliõpilane seisima jäi, alustatakse aina al-

mi, siis see ruum, elukeskkond muutub talle kultuuriliselt tähenduslikuks, kõnelevaks.

Mida tuleks Teie arvates kõigepealt teha, et üliõpilaste kogutud vaimukapital käibele tuua?

TR: On vaja tõsiselt revisjoni. Bibliograafiline kartoteek tuleks koostada nii territoriaalse tunnuse kui ka valdkondade kaupa.

Mõned valdkonnad, näiteks asustus rahvastiku-, kooli- ja kultuuriajalugu on küllaltki laiendatud uuritud. Siin, nüüdses lähiajaloo, endises NSVL rahvaste ajaloo kateedris on temaatiline ja autorite alfabeetiline kartoteek olemas.

Kui siia tuleks aga palju rahvast, põllumajandusüliõpilasi ja teisi, läheks see kateedrite koormavaks. Kui filosoofiateaduskonna või koguni ajaloo-osakonna seminariraamatukogu taasteks, oleks optimaalne, et meie diplomitööd sinna koliksid.

Praegu oleks hädasti vaja leida rahumma ja inimene, et neist 1600-st diplomitööst korralik annotatsioonidega bibliograafiline ülevaade teha ja publitseerida. Seni on see kateedritele paraku üle jõu käinud.

Ajaloo-osakonnas on püütud seda ka bibliograafilise uurimusega tudengeile diplomitööks anda, kuid seni ei ole see huvi äratanud.

K: Eesti kultuuripoliitikast kõneldes on Eesti Muinsuskaitse Seltsi ringkonnad juba aastaid rääkinud eesti kultuuri kihelkondliku aluse

Tagasitulek noorusmaale

Pärast 57-aastast pausi otsustas VILHO KOLJONEN tulla tagasi Eestisse — vaatama kunagisi noorusmälestusi: ülikooli, Tartut, noori, tuttavaid. V. Koljonen ütles, et toonases Tartus oli rohkem idüllit ning, et silma jäid värvitükid.

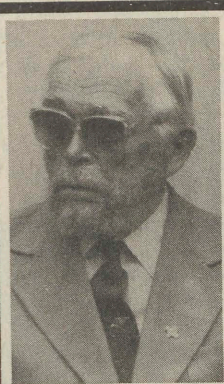
Vilho Koljonen õppis 1934. aastal Tartu Ülikoolis filoloogiat. «Enim jäid meelde professor Julius Marki loengud. Ungari keel oli kuidagi lähedane ning nii nagu eesti keel sai ka ungari keel selgeks õpitud. Võtsin agaralt osa tudengielust ja astusin seetõttu korporatsiooni Vironia. Eestisse tulin ma õppima aga läbi Helsingi Ülikooli edustuse, kes pakkus õppimisvõimalust Eestis. Tuleb meelde see aeg, kui sai Eesti tudengitega ühise laua taha istunud ning mõnusa laulu ning jutu saatel õllet rüübatud.»

Hr. Koljonen töötab ühes Soome reklaamibüroos tänini. Kui venelased hakkasid Eestisse tulema, siis tuli Eestist lahkuda. Ta jätkas õpinguid Rootsis rahvamajanduse erialal. Mõnda aega tuli viibida Rootsis ja siis jälle Soomes. Sõja ajal oli hr. Koljonenil kokku puuteid Eesti Jalaväerügemendiga 200. Seal oli ta kaks kuud ohvitser.

Viljo Koljonen sattus Eestisse taas tänu õnnelikule juhusele. Tema siia — «organisööri» oli Eesti Vabariigi haridusminister Rein Loik. Eestis oli tihe nädal, sest peale Tartut külastati veel Viljandit ja Tallinna. Tartus võõrustas hr. Koljonenit hr. Haamer.

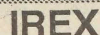
«Olen kõva laulumees ja olen ka ise laule kirjutanud. Üks laul on Hartmut ja üliõpilastest. Ka nüüd, kui olete iseseisev riik, tahan olla teiega ning teile abiks. Noortele tudengitele soovin eluusk ja tahet oma eesmärgide saavutamisel. «Koo Vilho Koljoneniga olid Eestis ka tema proua ja Muonio kihelkonna juht Veikko Sundberg, kes nägid Eestis palju sellist, mis lubab Eestil taas saada arenenud maaks.

Indrek Mustimets

«Mind peeti Eesti sõprade poolt surnud meheks. Eile nad nägid mind ja ei uskunud,» ütles Viljo Koljonen taas Eestis olles.

ANDRES JOALA
foto

IREX

(INTERNATIONAL RESEARCH AND EXCHANGES BOARD)

→ (Algus üle-eelmises lehes)

3. Spetsiaalsed toetused teatud programmidele.

a) spetsiaalne individuaalne keeletreening (põhirõhk on NL rahvuskeelte õppimisel);

b) toetused enesetäienduseks. Programm on mõeldud nii Nõukogude kui Ida-Euroopa uuringute kvaliteedi ja kvantiteedi parandamiseks USA-s (just uute talentide kaasatõmbamiseks nende aladele, mis on vahetusprogrammides vähe esindatud).

4. Ühiskonnateaduste ja humanitaaralade projektid.

Kõige tähtsam uuendus Ida-Lääne intellektuaalsete sidemete laiendamisel on ühised eriprojektid ühiskonnateadustes ja humanitaaraladel. Tihti on kahepoolsed projektid olnud Ameerika-poolne vastutulek Ida-Euroopa ja NL intellektuaalsete ja akadeemiliste ringkondade suletusele. Seda laadi koostöö on võimaldanud kolleegide omavahelisi kontakte, tutvustada eksperte jne. Neid programme finantseeritakse nii föderaaltasemel kui ka erinevatest fondidest.

5. Informatsioonilised üritused.

a) IREX vastab sadadele informatsioonilistele järelepärimistele igal aastal, olles omamoodi rahvuslik andmepank.

1978. aastast peale on IREX ette võtnud rea üritusi selleks, et teha kättesaadavaks uurimistööde ja koostööprojektide kõige värskemaid tulemusi antud alaga seotud teadlastele ja asjastuhvitatud gruppidele. Kõige märkimisväärsed on Kongressi juures toimuvad seminarid.

IREX publitseerib ka perioodilisi väljaandeid (näit. Register of American Field Research on Eastern Europe and the USSR, milles ilmuvad välisuuringute kogemuste ja põhiliste uurimistulemuste kokkuvõtted).

b) lahkumiseelne informatsioon ameeriklastele.

Korraldatakse spetsiaalseid programme neile Ameerika teaduritele, kes hakkavad vahetusprogrammides tegema uurimistööd Nõukogude Liidus ja Ida-Euroopas.

c) informatsioon ja keeletreening Ameerikas saabuvatele idaeurooplastele iga aasta augustis Browni Ülikooli juures.

III IREX-i prioriteetsed suunad 1991—1992

1. Üksikuurijale säilitab ja laiendab IREX pikema- ja lühemaajalisi võimalusi, et neil oleks täielik juurdepääs kõigile institutsioonidele ja vajalikele allikatele.

2. Teadusliku uurimise infrastruktuur: informatsioon ja kommunikatsioon.

Tähelepanuväärne sündmus oli IREX-i kontori loomine Moskvas, Prahis ja Bukarestis. Need kontorid aitavad nii Ameerika kui Nõukogude teadureid selles, kuidas pidada läbirääkimisi partnermaadega, koordineerida eriprojekte, edastada infot kiirete muutuste kohta regionaalsetes institutsioonides, aidata NL ja Ida-Euroopa teaduritel kandideerida Ameerika ülikoolidesse jne.

IREX sponseerib arhiivinduse, raamatukogunduse ja informatsiooni projekte, mis sisaldavad endas ka elektronside kasutust. Carnegie Korporatsiooni toetusel ja tihedas koostöös NL partneritega õnnestus luua ühendus Ameerika BITNET-süsteemiga. Projekt valmib sel aastal ja siis saavad tuhanded NL teadurid olla otsesides peaaegu kõigi Ameerika ülikoolidega.

3. NL liiduvabariikide aitamise suurema avatuse suunas.

4. Kahe- ja mitmepoolsete projektide algatamine Ida-Euroopas rahvuslike ja etniliste konfliktide ajalooliste ning kaasaegsete aspektide kohta, mis hõlmaksid ajaloolasi, ühiskonnateadlasi, haridustegelasi jne.

5. Tähelepanu suunamine Ida-Euroopa lõunapoolsele alale, kus toimuvad ebakindlad muudused võivad mõjutada reforme kogu piirkonnas, näit. kavandati mitu koostööprojekti Rumeeniaga jne.

IREX-i materjalidest refereerinud MARVI PULVER

Avatud Eesti Fond

kuulutab välja konkursi
täiendõppeks Inglismaal
1992/1993. õppeaastal.

Konkursil võivad osaleda kõrgkooli lõpetanud või viimasel kursusel õppivad üliõpilased vanuse ülempiiriga 26 aastat.

Avatud Eesti Fond ja British Foreign and Commonwealth Office võimaldavad konkursi edukalt läbivale stipendiumi, mis katab elamiskulud ja lennupiletite hinna.

□ University of Oxford

9-kuuline täiendõpe vabalt valitud erialal (nimekiri ülikooli erialadest ja uurimissuundadest Avatud Eesti Fondist).

□ University of Manchester

12-kuuline täiendõpe teaduskraadi taotlemiseks politoloogias (M. A.).

□ London School of Economics

9-kuuline täiendõppe vabalt valitud erialal (nimekiri erialadest Avatud Eesti Fondist).

Vajalikud dokumendid 1. vooruks:

— kõrgharidust tõendava dokumendi koopia,
— ankeet,
— inglise keele taset näitav dokument;

2. vooru jõudnutel:

— TOEFL-test,
— vestlus kõrgkoolide esindajatega.

Lõpliku valiku teevad ülikoolid! Dokumentide esitamise tähtaeg on 1. detsember 1991.

Lisainfo ja ankeetid Avatud Eesti Fondis
Tallinn 200101,
Olevimägi 12,
tel. 601 895.

Ootame rohket osavõttu!

THE BALTIC SEA ENVIRONMENT

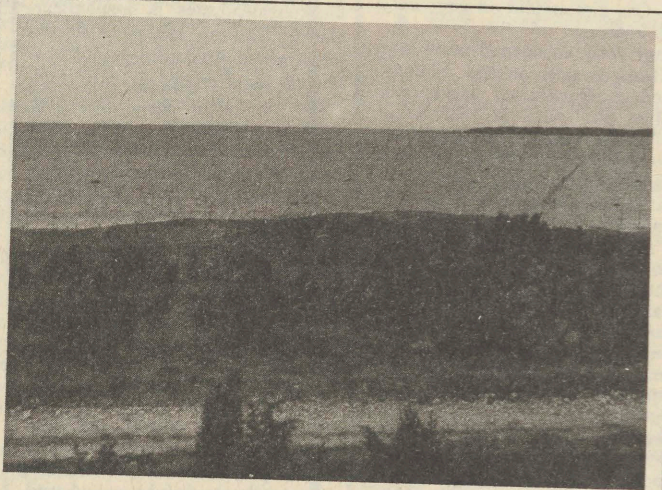
Satelliittelevisiooni saatesari algab!

Kaks aastat tagasi tekkis Uppsala Ülikoolis idee organiseerida Läänemere ümbritsevate riikide ülikoolide vaheline TV saatesari «Läänemere keskkond». Selle üritusega ühinenud kõrgkoolide kümnest riigist — Rootsist, Soomest, Taanist, Norrast, Saksamaalt, Poolast, Leedust, Lätist, Eestist ja Venemaalt hakati nimetama mõtteliselt Läänemere maade Ülikooliks (The Baltic University). Ühendusse koondunud kõrgkoolide (eeskätt ülikoolide, aga ka akadeemiaid, kolledžide, instituute jt.) on praeguseks juba ligi kuuskümmend (enim Poolast — 27).

Saatesarja organiseerijaks on Uppsala Ülikool, Rootsi Teleaudiokomitee, Kosmoseuuringute korporatsioon, Soome ja Taani ülikoolide toetusel. Põhiline finantseerija on Rahvusvahelise Tehnilise ja Majandusliku Koostöö Rootsi Agentuur, saatesarja projekti juhatajaks Uppsala Ülikooli rektor prof. Stig Strömholm, tegevjuhatavaks prof. Lars Rydén.

□ □ □

Sari koosneb kümnest kahetunnilisest saatest, neist kaheksas käsitletakse Läänemere ja selle valgalaga seotud konkreetseid ökoloogilisi-keskkonnakaitseprobleeme, kaks saadet on telesillad kolme osapoole vahel.

JAAK JAAKU foto

Saatesarja organiseerijad loodavad, et seda kuulavad/vaatavad tuhanded üliõpilased, aga ka teised probleemist huvitatud inimesed. Üliõpilased, kes registreerinuina jälgivad kõiki kümnet saadet, võtavad osa igale saatele järgnevast kohalikust seminarist ja sooritavad lõpuks eksami, saavad Uppsala Ülikooli poolt väljaantava esindusliku diplomi. Iga saate materjalide kohta avaldatakse Rootsis ingliskeelne rikkalikult illustreeritud 30–40-leheküljeline brošüür. Selle saavad enne iga saadet kõik saatesarjas osalejaiks registreerunud. Lõpuks kujuneb brošüüridest 10-osaline andmerikas teos kõigist põhilistest probleemidest, mis on seotud Läänemere seisundi, reostuse, kaitse, majandamise ja ökoloogilise olukorra parandamisega.

Eestis organiseerivad saatesarja prof. V. Mikkal ja dots. R. Munter (TÜÜ) ja prof. H. Trass ning A. Kaasik (TÜ), nendelt saab ka vajaduse korral täiendavat teavet.

□ □ □

Saatesarja ajaline ja temaatiline kava on alljärgnev (kõik saated algavad kell 16).

I 23. oktoobril 1991 — Läänemere füüsiline geograafia.

II 6. novembril 1991 — Elu Läänemeres.

III 20. novembril 1991 — Läänemere eutrofeerumine.

IV 4. detsembril 1991 — Inimene ja Läänemeri I (telesild Turu, Uppsala ja Gdanski ülikoolide vahel).

V 26. veebruaril 1992 — Läänemere tööstusreostus.

VI 11. märtsil 1992 — Mürgitatud merekeskkond, toksikoloogia.

VII 25. märtsil 1992 — Läänemere keskkond, majandus ja seadusandlus.

VIII 8. aprillil 1992 — Inimene ja Läänemeri II (telesild Uppsala, Copenhageni ja Kaunase või Tartu ülikoolide vahel).

IX 29. aprillil 1992 — Heitvete majandamine ja puhastamine.

X 13. mail 1992 — Keskkonnakaitse tervet ja puhas tööstus.

□ □ □

Läänemeri ja suur osa selle valgalast on ökoloogilises kriisis seis, selles ei kahelda praegu üheski Läänemerega piirnevas riigis. Läänemere maade Ülikool loodab TV saatesarjaga «Läänemere keskkond» jõuliselt juhtida tähelepanu sellele, millises olukorras on suurt rühma riike ühendav meri, kuidas kaitsta selle elustikku ning mil viisil parandada mere seisundit. See saatesari on mõeldud andmevahetuseks, vastutustunde tekitamiseks ning tegude stimuleerimiseks Läänemere kaitse ja puhastamisel. Lähemas tulevikus kavatseb Läänemere maade Ülikool organiseerida uue saatesarja, mis pühendatakse maismaa keskkonnakaitse probleemidele.

Niisiis, 23. oktoobril kell 17 on esimene saade. Seda vaatame ja kuulame Tartus, TÜ füüsikahoones Tähe 4 aud. 170. Neid, kes kavatsevad registreeruda kõikide saadete osalejateks, palutakse kohale tulla vähemalt paarkümmend minutit enne saate algust.

HANS TRASS

AUGUST RAUBERI PÄEVAD TARTU ÜLIKOOIS

Septembris tähistasid arstiteaduskond ja anatoomia kateeder ülemaailmselt tunnustatud teadlase August Rauberi 150. sünniaastapäeva. A. Rauberi teadusliku pärandi jäädvustamiseks toimusid August Rauberi loengud, mille temaatika oli pühendatud probleemidele, millega ta ise tegeles ja kus ta saavutas silmapaistvaid tulemusi. Rauberi põhjalike uurimuste tulemused ja nende alusel välja selgitatud seaduspärasused on kehtivad tänapäevalgi.

Juba oma avaloengus Tartu Ülikoolis juhtis A. Rauber tähelepanu struktuuri ja funktsiooni tihedale seosele. Ta rõhutas vajadust koguda ja süstematiseerida anatoomia alaseid teadmisi, baseerudes seejuures ka võrdlev-anatoomiliste uuringutele. Rauberi printsiipidest lähtudes on praeguse TÜ anatoomia kateedri kollektiiv püüdnud lahendada parenhümatoossete organite struktuuri ja angio/arhitektoonika probleeme. Need küsimused on tänase päevani lahendamata ja püsivad aktuaalsena.

August Rauberi olid tulnud austama ka teadlased Saksamaalt ja Rootsist. Kielist oli Tartusse saabunud 4-liikeline esindus eesotsas Kieli Ülikooli anatoomia instituudi juhataja prof. Bernhard Tillmanniga, kelle eestvedamisel ilmus 1987/88. aastal A. Rauberi õpik — käsiraamatu 20. väljaanne.

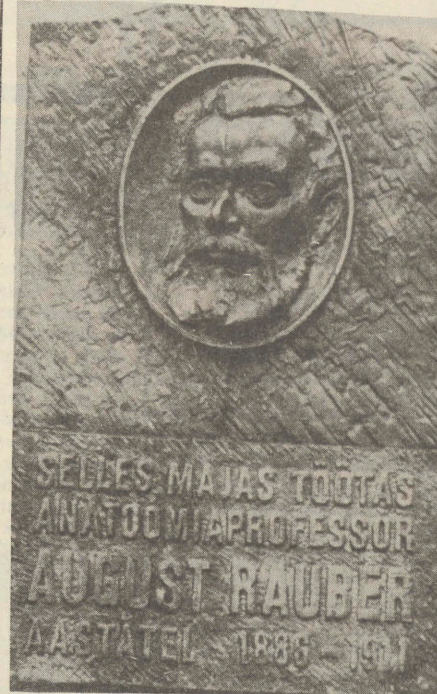
Rauberi päevade ajal avati tema memoriaaltahvel Vana Anatoomikumi seinal. Avamisel võtsid sõna dekaan prof. Lembit Allikmets, anatoomia kateedri juhataja dots. Arne Lepp ja prof. Ülo Hussar.

Ülemaailmselt tunnustatud anatoomia, embrüoloogia ja kultuuritegelase mälestust jäädvustatakse ka Rauberi mälestusmedaliga.

Nii memoriaaltahvli kui mälestusmedali autor on Tartu skulptor Stanislav Netšvolodov. Medal oli eksponeeritud ka näitusel Poolas, kus pälvis tähelepanu.

Esimene medal anti prof. B. Tillmannile, medaliga autasustati ka kõiki Rauberi memoriaalloomungute lektoreid: aktiivset anatoomia kateedri toetajat prof. Renate Lüllmann-Rauchit, anatoomia kateedri juhatajat dots. Arne Leppa ja aktiivset Rauberi ideede toetajat ning päevade organiseerimiskomitee sekretäri dots. Helle Tapferit.

ELA LEPP

ANDRES JOALA foto

INFO ● INFO ● INFO ●

TARTU KODU-
UURIMISPÄEV

Teisipäeval, 22. oktoobril kell 13 TÜ nõukogu saalis algav Tartu kodu-uurimispäev on pühendatud prof. HANS KRUUSI 100. sünniaastapäevale.

Kavas ettekanded:

E. Jansen — H. Kruus — Eesti professionaalse ajalooteaduse rajajaid; H. Palamets — Hans Kruus ja Tartu Ülikool; K. Raik — Tartu ajaloo Liivi sõja algusaastatel; K. Martinson — H. Kruus: mälestused ja mõtted.

Kell 16 viiakse H. Kruusi hauale Raadi kalmistul lilled.

LEPINGUD HEL-
SINGI ÜLI-
KOOLOGIGA

Helsingi Ülikooliga 1992. aastal tehtava teadlasvahetuse ja muu teaduskooostöö ettepanekute esitamise tähtaeg on 4. november 1991. Selgitav ringkiri on saadetud kõigile dekanatidele.

AGO KÜNNAP,
lepingu kuraator

RAAMATUD
KÄHKU TAGASI!

Ülikooli raamatukogu teatab, et 21.–31. oktoobril ei võeta tagastatavate raamatute eest viivist. Kasutage seda võimalust ja likvideerige kätku oma võlg!

Alates 1. novembrist tuleb viivist maksta ka õppekirjanduse kojulaenutuses.

HEI, LAULU-
ARMATAJA TU-
DENG!

ARSTITEADUSKONNA

SEGAKOOR on juba oma tööd alustanud. Lauluhimulised tüdrukud ootavad veel uusi lauljaid nii tenori- kui bassirühma. Eriti oodatakse neid noormehi, kes mõõdnud aastal kooris alustasid, samuti oodatakse uusi, ka teistest teaduskondadest.

Repertuaar on huvitav, kavas kontserdid, sidemete loomine teiste tudengikooridega üle lahe jm.

Sellest sügisest on koori ees noored dirigendid: Inta Mikksaar (lõpetas sel aastal konservatooriumi, laulnud Eesti parimas kammerkooris «Eesti Projekt») ja Lauri Breede (praegu «Gaudeamus» meeskoori peadirigent).

Proovid toimuvad esmaspäeviti ja neljapäeviti kl. 20–22 Tervishoiutöötajate Majas Tiigi t. 11. Kohtumiseni!

Koori nimel ELVI OOLO

TANTSUTRUPP

pakub tantsimisvõimalust kõigile. Teid oodatakse teisipäeval, 22. oktoobril kl. 20 EPA klubis.

AJALEHTE SAAB
TELLIDA

TÜ majandusmajas. Toast nr. 103 saab kvitungi, mille alusel tuleb maksta kassasse teisel korral (kassa on lahti kl. 12–16ni). Ilmtingimata on vaja lehe esmasest tellimisest või tellimise

uuendamisest märku anda toimetusele, kus lehte pakitakse). Kui majandusmajas näiteks parajasti tellida ei saa (lõuna vm.), võtab tellimise enda peale ka toimetuse.

Kes tahab saata tellimisraha postiga, märkigu kindlasti toimetuse aadressi juurde toimetaja nimi (ilma nimeta antakse raha kätte vaid volitusega) või saatku kohe ülikooli arvele nr. 609268 Tartu Sotsiaalpanka. Kindlasti palume juurde kirjutada, et summa on ajalehe tellimise eest ning informeerige tellimisest ka toimetust.

Tellimishind aastaks on postiga 26.60, posti abita (valvelauda, kantseleisse) 19 rbl. Senistele tellijatele tuleb «UT» aasta lõpuni.

Toimetuse

ÜLIKOOI KLUBIS
KÕIK ON ÜKS SUUR DIS-
KO!

REEDEL, 18., LAUPÄEVAL, 19. ja PÜHAPÄEVAL, 20. oktoobril

kella 21-st poole kaheni õõsel ainult HEAD muusikat tantsimiseks!

ÜLIKOOI
KOHVIKUS

(Narva mnt. 27)

Kolmapäeval, 23. oktoobril ja neljapäeval, 24. oktoobril võid mõnusalt aega veeta kella kaheksast alates.

ÜLIÕPILASPILET!

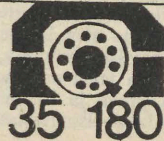
UT

TARTU ÜLIKOOI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENT PIRET TALI.

Lehe talituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 3 51 80. Tartu Trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I.

«UT» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2073. Tiraaž 2000.

NR. 30 (1652)
REEDE,
25. OKTOOBER
1991
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 50 KOP.

Universitas Tartuensis

- TEADLASTE
LIIDU
KONGRESSILT
– 2. lk. ja 4. lk.
- TÄHTSAD
UUDISED
ÜLI-
ÕPILASKONNALE
– 3. LK.
- LAVAKUNSTI-
KATEEDER
ESINES TARTUS
– 4. lk.

Mõtteid Tallinna Tehnikaülikooli aastapäevalt

Jälle aastapäev! teatas Tallinna Tehnikaülikooli ajalehe oktoobri-number. Samas jätkus leheveergudel diskussioon: kas TTÜ on 17. septembril 1918. a. asutatud Tallinna (kõrgema) Tehnikumi otsene järeltulija või 1936. a. asutatud uus kõrgkool? Probleemartikli autorid Tiit Metusala ja Peeter Raesaar võrdlesid TTÜ eeldatava sünnidaatumi tunnustamist Tartu Ülikooli ja Riia Tehnikaülikooli asutamisaastate paikapidavusega. Üsna huvitavat metoodikat kasutades saadi Tartu Ülikooli järjekestvuse näitajaks hindeskaalal nullist kuueni 2,5 palli, RTÜ-l 3,0 ja TTÜ-l 5,5 palli. Eks järjepidavust ole Eestis ennegi taastada tulnud, usutavasti on TTÜ järgmist juubelit oodata ülejäämisel aastal.

Kõrgema tehnikahariduse järjekestvus oli põhiteemaks ka TTÜ aastapäeva märkival tööseminaril «Tehnikahariduse arenguprobleeme Eesti Vabariigis». Seminarile oli kavandatud kaks ettekannet: üks vaatega minevikku, teine tulevikku. Esimesena kõneles TTÜ teabetalituse juhataja Vahur Mägi tehnikaülikooli esimestest aastakümnetest. Detailiderohkes ettekandes anti ülevaade tehnikahariduse edenemisest iseseisvas Eestis. Arenguloo taustana mainiti tollaste poliitike tegevust ning nende mõju tehnikahariduse kulgemisele. Tartu vaimu esindaja Jaan Tõnissoni eestvõttel toodi 1934. aastal kõrgem tehnikaharidus Tartu Ülikooli. Kaks aastat koolitati insenere TÜ tehnikateaduskonnas, kuni ministrite delegatsioon oma Tartu-visiidil 1936. aastal Tallinn—Tartu rongis otsustas teaduskonna Tallinna üle viia. Tehnikateaduskond liideti Tallinna Tehnikumiga ning nõnda loodi Tallinna Tehnikainstituut.

Järgnevalt tutvustas TTÜ rektor prof. Olav Aarna Eesti tehnikahariduse reformi projekti. Kavandatud reformi võtmesõnadeks on kaheharuline kõrgharidus, õppesuunad ja õppeliinid, ainesüsteem. TTÜ perspektiiviks peaks olema: rakendusinseneride koolituse järkjärguline eraldumine TTÜ juurde loodavatesse tehnikakõrgkoolidesse; õpetatavate erialade koondumine õppesuundadeks ning õppesuundade arvu kahanedamine 7—8-le; akadeemilise struktuuri muudatused, mis tagavad ainesüsteemile ülemineku. TTÜ tulevase struktuuri visandi esitas ettekandja skeemina, mille põhiüksuseks peaks saama õppetool. Õppetoolide ja uurimisgruppide kogum moodustab aineinstituudi. Aineinstituut on madalama astme institutsionaalne üksus ülikoolis. Õppetöö korraldamise ühes konkreetses õppesuunas hakkaks aga tegelema õpikond (ingl. *school*). Aineinstituudid ja õpikonnad alluvad vahetult ülikooli juhtkonnale.

Skeemis esitatud struktuurimuudatused põhjustasid ettekandjale ohtlalt küsimusi, näiteks miks on loobutud teaduskonna mõistest, mis saavad olema alluvusvahetkorraks õpikonna, instituutide jm. struktuuriüksuste vahel jne. Reformi arutamisel ei saanud mõõda minna ka Eesti TA ja ülikoolide vahetkordadest. Kuna akadeemiateemaline arutelu oli küllaltki emotsionaalne, siis jõudis prof. Olav Aarna tõdemuseni, et esmalt tuleb lõpetada «akadeemia meis eneses», st. ületada õppe- ja teadustöö lahusus. Prof. Olav Aarna ei pooldanud TA instituutide mehaanilist allutamist ülikoolidele. TA instituudid on aegade jooksul olnud seotud riiklike tellimuste täitmisega ning tellimustööde automaatse ülekandmisega võiks kaasneda akadeemilise vabaduse oluline piiramine.

Sõnavõtnutest kommenteeris akadeemik Endel Lippmaa pikemalt TTÜ reformikava. Akadeemiku arvates domineerivad akadeemiliste struktuuride kujundamisel kaks suunda, mis tuginevad inglise ja saksa traditsioonidele. Saksapärane rangelt hierarhiline süsteem, mille tsaar Peeter Venemaale tõi, püsis sealses külmas kliimas pikka aega muutumatuna. Enamik Euroopa maid on aga üle võtnud anglo-saksi avatud süsteemi. Selline süsteem on märksa paindlikum ning võimeline kohanema muutuvate sotsiaalsete oludega. Samuti oli akadeemik Lippmaa vastu teaduskraadide nostrifitseerimisele, ei olevat tarvis luua Eesti KGB-d ja Eesti VAK-i. Ametikohtadele valimisel soovitas ta rohkem arvestada *citation index*'i jms.

Tööseminarile järgnenud päeval, 18. oktoobril, promoveeriti akadeemik Endel Lippmaa koos prof. Sven Olvingu ja prof. Thomas Palmiga TTÜ audoktoriks.

TTÜ aastapäevauuritused lõpetas vilistlaste naiskoori vaimulik hommikukontsert Jaani kirikus.

URMAS AUNIN

DOKTORI- VÄITEKIRJA KAITSMINE

21. novembril kell 16 on TÜ nõukogu saalis (ph. 204) teoreetilise mehaanika kateedri dotsendi Mati Heinloo doktorikraadi avalik kaitsmine. Kaitsmisele esitatud tööga «Mittehomogeensete sfääriliste anumate, silindriliste torude ja ümmarguste ketaste arvutus- ja optimeerimisülesanded» võib tutvuda TÜ raamatukogus.

Prof. MAIDO RAHULA, matemaatika doktorinõukogu sekretär

Loengusari INGLISE AJAKIRJAN- DUSEST

Esmaspäeval, 28., teisipäeval, 29., kolmapäeval, 30. ja neljapäeval, 31. oktoobril kl. 16 peab BBC teleajakirjanik, 1984. aastast BBC-s avalike suhete ja reklaamiosakonna ajakirjanikuna töötanud CHRISTOPHER BATES ajakirjanduskateedris loengusarja

INGLISE AJAKIRJANDUSEST:

- Briti peamised päevalehed!
  - Auditoorium ja traditsioonid,
  - Briti ajakirjanduse traditsioonid,
  - Mitte ainult Londonis ei tehta ajakirjandust...
  - Briti televisioon,
  - Pressi ja *publicity officer*'i töö.
- Loengud tõlgitakse eesti keelde.

MEESKOOR GÖTTINGENIS

Eelmise reede õhtul sõitis Tartu Akadeemiline Meeskoor nädalaks Saksamaale. Sõit sai teoks Göttingeni Ülikooli kutsel ja see toimub GU ja TÜ vahelise vahetusprogrammi raames.

Meeskooril on kaks ametlikku vastuvõttu, üks rektori ja teine linnapea juures. Esinetakse kolme kontserdiga. Tagasi hakatakse sõitma 27. oktoobril.

PROTOKOLL

Tartu Ülikooli Fondi juhatuse esimehe
härä Ago Petersi
ja Tartu Ülikooli esindajate läbirääkimistest
8.—9. oktoobril 1991. aastal

Pooled leiavad, et seoses Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamisega on Tartu Ülikooli ja Tartu Ülikooli Fondi suhete areng jõudnud kvalitatiivselt uude staadiumisse. Iseseisva Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli materiaalne olukord on kriitilisem, kui oli lähiminevikus. Kitsaskohtade hulk ülikooli elus on suurenenud. Paljudest toetuse lubajatest hoolimata on Tartu Ülikooli Fond Torontos esimehe ja ainus organisatsioon välismaal, mis Tartu Ülikooli tõhusalt toetanud ja mis seda missiooni muutunud oludes oma võimaluste piires jätkata soovib.

Eesti Vabariigi taasiseseisvumine on tekitanud uue olukorra ka Tartu Ülikooli Fondi potentsiaalsete toetajate jaoks.

● ● ●

Pooled loevad endiselt kõige olulisemaks Tartu Ülikooli selliste eluvaldkondade toetamise, mis on suunatud õppetöö taseme viimisele rahvusvahelistele standarditele. 1991. aasta algul Tartu Ülikooli Fondi poolt kingitud sada arvutit on oluliseks ja vääriliseks panuseks selle eesmärgi saavutamise teel.

● ● ●

Õppetööd vahetult edendavate meetmete hulgas loevad pooled prioriteetsemaks arvutikasutuse võimaluste ja oskuste laiendamist ning süvendamist, paljundusvõimaluste avardamist ning värske teadusliku informatsiooni kättesaadavaks tegemist nii õppejõududele kui üliõpilastele.

● ● ●

Fondi 1991. aastal laekuvate summade kasutamise seisukohalt loevad pooled otstarbekaks:

- *Current Contents*'i seeriaste tellimist raamatukogule arvuti infokandjatel;
- ajakirjade «Nature» ja «Science» tellimist raamatukogule;
- CD ROM lugemisseadmega varustatud IBM PC/AT-ga ühilduva arvuti ostmist raamatukogule vastavate andmebaaside kasutamise võimaluse loomiseks;
- varem kingitud arvutite järelkomplekteerimist mälu- ja kommunikatsiooniseadmetega;
- võimalusel 5-kohalise arvutiklassi komplekteerimist AT 386SX-ga ühilduvate arvutitega;
- paljundusmasinate tagavaraosade hankimist.

● ● ●

Fondi 1992. aastal laekuvate summade kasutamise planeerimiseks peavad pooled otstarbekaks läbi töötada küsimused:

- arvutiandmebaaside hankimisest ülikooli raamatukogule;
- paljundusmasinate ja nende varuosade hankimisest;
- IBM PC/AT-ga ühilduvate arvutite hankimisest kateedritele;
- arvutivõrgu vahendite, sealhulgas võrgus serverina töötava IBM PC/AT-ga ühilduva arvuti hankimisest matemaatika õpetamise arvutiklassi.

Tartus, 9. oktoobril 1991. aastal

Tartu Ülikooli Fondi juhatuse
esimees
AGO PETERS

Tartu Ülikooli rektor
professor
JÜRI KÄRNER

Kunstnik-restauraator LIA SIKHARULIDZE käsikirjade ja miniatuuride mulaažide näituse avamisel raamatukogu raamatumuuseumis.

EINAR TIITSI foto

! TÄNU

Rektori käskkirjas pälvisid tänu kauaaegse kohusetundliku töö eest 50. sünnipäeval raamatukogu vanembibliograaf SIRJE TAMMOJA ning veespori kateedri vanemõpetajad HENN HOLLO ja JAAN PEDASTE;

60. sünnipäeval hügieeni ja tervishoiuorganisatsiooni kateedri vanemõpetaja AIME-REET KINGISEPP ja vene kirjanduse kateedri juhataja prof. SERGEI ISSAKOV;

75. sünnipäeval arvutuskese komandant RICHARD LULLA.

Ülikoolikesksest teaduskorraldusest

TEADLASTE LIIDU KONGRESS

peeti eelmisel nädalal ülikooli aulas. Järgnevalt pakume lugeda ülikoolipoolset ettekannet, mille esitas prorektor prof. ANTS KALLIKORM, prof. AIN-ELMAR KAASIKU järgmisse ajalehte järgnema jäävaid mõtteid ning teadur VALDEKO PAAVELI arvamuse otsuse projektist.

Teadlaste Liidu uude juhatusse valiti Linnart Mäll TÜ-st, Toivo Maimets Biokeskusest, Ain Raitviir «Eesti Loodusest», Priit Järve Filosoofia, Sotsioloogia ja Õiguse Instituudist ning Väino Puura Geoloogia Instituudist.

Teaduskorraldus Eesti Vabariigis peab olema teistsugune kui Nõukogude Liitu kuulunud Eesti NSV-s. Sealne teaduskorraldus rajanes kompromissil omariikluse päevil saavutatud taseme, nõukogudeliku, sh. ka «denatsionaliseeriva» teadusdiktandi ja sellele vastuhakkamise vahel. Eesti Vabariigi poliitika teaduse vallas algas 1919. aastal ülikooli kui prioriteetse teadusasutuse tunnustamisest.

Omariikluse okupatsioonieelsetel aastail kärbiti ülikoolide prioriteeti Eesti Teaduste Akadeemia kasuks, kuid see «kasu» realiseerus alles 1950–ndail aastail, kui fundamentaaluuringute raskuspunkt nihutati lõplikult teadusharidusest lahutatud uurimisinstituutidesse. Vaidlemata selle vastu, et Tartu Ülikool, samuti Tallinna Tehnikaülikool ei suutnud Eesti Vabariigi täieliku iseseisvuse lõpuastail koondada rahvusliku teadlaskaadrit tervikuna, peab ikkagi tunnistama, et teaduskorraldust sõjajärgses Eestis on suunanud nõukogulik mall, mille kohaselt ülikoolid kui *universitas* ed on teadusasutused alles Teaduste Akadeemia järele. See aga tähendab, et riiklike, meie seisukohalt küll okupatsiooniliste ülesannete teenistuses kinnimakstud teadlane on olulisem kui see teadlane või teadshuviline, keda juhib veel konjunktuurist rikkumatu tunnehuvi.

Sovetism Eesti teaduskorralduses seisnebki selles, et meie õpetlased püüti ära osta näilise privileegi, mille kohaselt teadust on kergem teha siis, kui see pole seotud uute teadlaste kasvatamisega. Eesti teaduskorralduse konverseerimine ülikoolikeskseks tähendabki seda, et kaotatakse teadushariduse vastandatus uurimistöö suhtes esimese kahjuks. Mille nimel see toimub? Selle nimel, et luua võimalikult avaram tegevusväli potentsiaaliga teadlastele, kelle produktiivsus on tugevam ametkondlikkuse ja korruptsiooni survest.

See kõik nõuab radikaalseid otsuseid, kuid on täiesti arusa-

dav, kui Eesti teaduskond tunneb kõhedust just otsuste radikaalsuse ees, sest enamikul juhtudel on otsuste radikaalsus varasemas teaduspoliitikas toonud üksnes kannatusi. Kuid need otsused tehti ka okupatsiooniaja tingimustes ja üldsegi mitte traditsioone või jõukohasust arvestades. Kes väidab nüüd, et pärast selliste otsuste radikaalsuse kurba, siiani häirivat kogemust on õige minna rangelt *evolutsioonilise* teaduskorralduse teed, osutub sisuliselt konservatiiviks, kes lükkab hädatarvilikud otsused «lihtsalt» edasi.

Kui väita, et teaduskorralduses on põhjendatud üksnes need otsused, mis on motiveeritud n.ö. loomuliku integratsiooniga, siis see on ettekäändeks, kuna teaduskorraldus ei saa olla majandusväline. Iseenesest majandus teadussõbralikuks ei muutu. Selleks on vaja poliitilist survet, kuid on selgesti näha, kuidas meie praegustel erakondadel, isegi valitsusel endal puudub iseseisev teaduspoliitika. Niisuguses olukorras pole midagi lihtsamat kui jätta teaduse saatuse tema enese hooleks, heites teadlaskonnale ette, et see kannatab ainult omaenese saamatusest.

On tõsi, et meie teadlaskonna mured on valitsustasemel esindusplatvormita. Kui niisugune platvorm oleks põhjendatult Eesti Teaduste Akadeemia päralt, peaks tema liikmeskond ja suhe teadusasutustega olema sootuks teistsugune kui praegu. Eesti Teaduste Akadeemia funktsioon Eesti teaduses tulenes sellest, et oli vaja teaduskorralduse analoogsust Nõukogude Liidus ning üksikus liiduvabariigis. Selline analoogsus on sovetism ja kui me kõneleme Eesti teaduskorralduse ülikoolikeskusest, siis just silmas pidades seda, et *niisugune analoogsus on vaele*. Küsimus pole üldsegi mitte selles, et meil on teadlaskohti liiga palju. Kui see nii oleks, tuleks kahtlemata pidada ainuõigeks kohtade koondamist. Kuid see pole nii, kriitiline on hoopiski kohtade efektiivsus, see,

et huvi teaduse kasulikkuse vastu on häviväärselt väike.

Teaduskorralduse ülikoolikesksus ei tähenda hoopiski, et edaspidi võib teadus Eestis ilmale tulla ainult ülikoolides või ainult Tartu Ülikoolis. Kõrgkoolide paljusid on juba fakt. Nad jäävad virelema või osutuvad ajutisteks, kui nad ennast teadusega ei seo. Samuti on loomulik, et ühiskond vajab uurimis- ja katsebaase, mis peavad olema avatud kõigile ning mille finantseerimine peab käima sõltumatult sellest, kas diplomeeritud teadlasi mingil erialal on palju või vähe. Kuid ei saa leppida sellega, et ülikoolidelt oodatakse ainult kaadrit teadlaskonna kujundamiseks pärast stuudiumi. Doktorihariduse osakaal on liialt suunatud ülikooli-

kummatigi ei välista uurimiskeskuste olemasolu väljaspool niisugust assotsiatsiooni, hoopiski rääkimata uurimistööst lepingute ja sihttoetuste varal. Täiesti lootusetu on fikseerida sellise assotsiatsiooni ulatus ja korraldus juba praegu, kus me veel ei teagi, millised võiksid olla näiteks rahvuslikud finantsgarantiid ülikooli majandamiseks ja väljaehitamiseks — aga ülikoolil on pooleli oma pooltoetat ratist ning ülikool vajab veel ehitusi, mida pole alustatud ki.

Seevastu on paratamatu kindistada juba nüüd, et on mõõdapäismatu kaotada Eesti teaduse asümmeetriline duaalsus, mis seisneb selles, et teaduskorraldus jagatakse akadeemiliseks ja kõrg-

Puujoonis - tus 1500-ndate aastate lõpust, mille paigutas oma selle aasta 4. numbri esikaanele Helsingi Ülikoolis ilmuva teaduselti ajakirja «TIETEESÄ TAPAHTUU».

dest lahutatud instituutidesse ehk teisisõnu, doktoriopeetus leiab anomaalselt suuresti aset pärast ülikooli lõpetamist.

Õige oleks just vastupidine, see, et doktoriopeetus koondataks ülikoolidesse, kus seda suunaks korraline professor. See on taotlus, mis kahtlemata muudab ka Tartu Ülikooli senist struktuuri. Kohatu on arvata, et teaduskorralduse otstarbekus Eesti Vabariigile seisneb vaid TA instituutide kaotamises ja nõndamoodi konkursi suurendamises ülikooli praeguses struktuuris fikseeritud kohtadele. Ei midagi taolist, ka Tartu Ülikool ise muutub ja korraliste professuuride ehk õppetoolide määratlemine ongi üks samm selles teel. Tartu Ülikool tulevikus — see on teaduskondade ja uurimiskeskuste assotsiatsioon, mis

kooliliseks, kusjuures akadeemiline teadus saab oma vahendid enne kõrgkooli, ning Eesti teadus kui tervik on esindatud ennekõike Teaduste Akadeemia kaudu. Kui TA jääb tööpoolest Eesti teaduse esindusorganiks, siis peab tema liikmeskonna distsiplinaarne jaotumus olema midagi muud kui praegu. Ent kuna TA oma algupärasel kujul pole ikkagi muud kui prominentide liit, siis seda enam tuleb just praegu otsustada, et teaduskorraldus Eesti Vabariigis peab lahti ütlema kombest ja gada teadus akadeemiliseks, kõrgkooliliseks ja rakenduslikuks ka hierarhilises mõttes. Teadus on üks. Kuidas seda ühtsust üksikajades korraldada, see on juba arpipäevane probleem.

Teadustöö on hariduse kõrgem aste

AIN-ELMAR KAASIK

Teadusringkondades liigub mõte, et on vaja formuleerida Eesti teaduskontseptsioon. Valitsusele heidetakse ette teadusprobleemide ignoreerimist nn. 3x3 programmis. Nendest kahtlemata õilsatest ajenditest lähtuvate mõtete alusel tekib siiski kujutelm hoolikalt formuleeritud teadusvõimendusest ja eesmärkidest, samuti viimase saavutamise teedest. Need hõlmaksid asutuste struktuuri, kaadrit, meetodikat ja ressursse. Kardan siiski, et niisuguse kogumi koostamiseks ei tea me vähemalt praegu veel vajalikke eeldusi. Näib, et kõige olulisemateks teguriteks on:

1) teadlaskond ise (selle järelkasv) ja

2) teadusele eraldatavad vahendid. Teadlaskonna kujunemine on paljudest teguritest, millest tähtsamad on bioloogilised eeldused (andekus, tervis, tööviisid ja tahted), sotsiaalne keskkond ja haridus, sobivad motiivid ja adekvaats teaduskorraldus. Teadustöö olulisemaks stiimuliks on sageli võistlusmotiveerimine, koguni hasart. Tuleb mõnda, et Eesti teaduses on puudujääke selle kaugeltki mitteammendava loetelu igas lülis. Neist silmatorkavam on puudulik haridus. Õnneks ei avaldu see mitte nii-

võrd teadlaskonnas kui akadeemilise haridusega isikute hulgas üldse.

Probleem saab alguse koolist: halb keeleoskus, ähmased teadmised looduse põhitõdedest ja inimkonna ajaloost iseloomustavad üsna sageli kõrgkooli-diplomiga spetsialisti Eestis. Lisanduvad puudujäägid professionaalsuses projekti- ja diagnoosivigade, informatsiooniallikate vaheses tundmises, oskamatus töökorralduses. Meie kõrghariduse üks olulisemaid puudujääke on spetsialisti küündimatus oma teadmiste ja oskuste iseseisval arendamisel. Eitamata täienduskoolituse vajadust, tuleb tõdeda, et see süsteem oma kõigis lülides on seni rajatud isikule, kes end ise oluliselt ei täienda.

Kasutasin eespool sühilikult diplomiga spetsialisti mõistet ja tahaksin seda vastandada teaduskraadiga haritlasele. Oleme harjunud, et ülikoolid annavad diplomid ja unustame, et üldiselt annavad need kraade. Küsimus taanduks semantilisele erinevusele, kui poleks kraadiharidust, ülikoolihariduse kõrgemat astet. Oleme aastatepikkus käsitletud kraadiharidust (aspirantuuri, doktorantuuri) kui teatud elitaarset struktuuri, mille põhieesmärk on teadlas- (õppe-)kaadri taastootmine. Aspirantuuri planeerimise aluseks on olnud pigem vastavate ametkonda-

de perspektiivne vajadus kui kraadihariduse andmine. Seetõttu ei ole meil kraadiharidusega gümnaasiumiõpetajaid; vähe on vastava haridustaseme juriste, inseneri, agronome, arste.

Kraadiharidus (magistri- ja doktoriope) on aga mujal kujunenud kõrghariduse kindlaks osaks. Olen neid küsimusi varem üsna pikalt käsitlenud («UT» 23. veebr. ja 2. märts 1990; 5. ja 12. apr. 1991). Olgu siinjuures mainitud, et maailma paljudes kõrgkoolides on diplomieelse (üliõpilased) ja diplomijärgse (magistrandid ja doktorandid) hariduse taotlejate arvud ligikaudu võrdsed. Naabermaal Soomes on iga viies arstiteaduslikku haridust taotleja doktorant. Seejuures on ka maailma juhtivates teaduslaborites töötavate põhiõhaga (eelarvest finantseeritavate) teadurite arv napp. Suurema osa tööd teevad doktorandid ja graantide alusel teatud perioodi vältel töötavad uurijad.

Peaaegu täiesti tundmata on õpetöö (kraadiharidusega) mitteseotud uurimisinstituutid. Seoses sellega tahaksin korrigeerida üht viimast ajal esitatavat, kuid mõnevõrra ebatäpset väidet. Nimelt on Eesti teaduse reorganiseerimise kavade esitajad väitnud, nagu oleks nn. riiklikud instituudid arenenud lääneriikides tavalised ja et

ülikoolidest sõltumatute instituutide arv üha suureneb. Küsimust peaks muidugi põhjalikumalt uurima, kuid minu käsutuses olevad andmed seda ei kinnita. Kui jätta kõrvale arhiivid ja muuseumid, samuti mõned meie mõistes ametkondlikud asutused, on Rootsis säilinud vaid kaks riigikaitsele suunilusega teadusinstituuti, mis ei ole otseselt seotud ühegi ülikooli ja tööstusfirmaga. Ameerika Ühendriikides on üsna ulatuslik riiklike instituutide süsteem (National Institutes), kuid viimased on väikesed ja toimivad eelkõige riiklike finantsuuringute (graantide) jagajadena.

Lähtudes eeltoodust ning allpool analüüsitud ressursside nappusest, formuleeriksin Eesti teaduse lähituleviku kontseptsioonina järgmise teesi: Eestis on teadusuuringuist prioriteetsed need, mis ühendavad teadusloome ja haridusprotsessi, sealhulgas kraadihariduse. Arusaadavalt eeldab see nn. teadus- ja õppepoole liitumist nii kõrgkoolides kui teadusinstituutide olulist transformatsiooni. See seisukoht ei välista Eestile vajalike uuringute erilist toetamist.

➔ (Järgneb.)

DOTS. JOHANNES MÄLLI MÄLESTUSEKS

23. oktoobril saanuks 80-aastaseks õigusteaduskonna sõjajärgse perioodi üks juhtivamaid õppejõude dots. Johannes Mäll.

Johannes Mäll lõpetas 1937. aastal Tartu Ülikooli kiitusega ning jäeti tööle õigusteaduskonnana assistendina, töösuunaks finantsõiguse probleemid. Juba 1939. aastal kaitses ta magistriröö kehtivast riigi eelarveõigusest, mis sai kõigiti positiivse hinnangu. 1940. aasta veebruaris suunati ta teadusliku stipendiaadina finantsteaduse alal Budapesti, kuid seoses nõukogude okupatsiooniga kutsuti enne tähtaega Eestisse tagasi. Ta asus ülikoolis tööle assistendi ja finantsõiguse lektorina, hiljem dotsendi kohusetäitjana.

Saksa okupatsiooni ajal oli J. Mäll mõnda aega arreteeritud Tartu koonduslaagris. Hiljem töötas ta ajalehe «Postimees» ekspeditsiooniosakonna ametnikuna.

1944. aasta sügisest oli J. Mäll jällegi õigusteaduskonna õppejõud. Oma laialdaste teadmiste tõttu tuli tal lugeda peale finantsõiguse ka haldusõigust, riigi ja õiguse teooriat, raamatupidamise aluseid ja statistikat, alates 1951. aastast ka tööõigust, mis kujuneski tema erialaks.

J. Mäll võttis aktiivselt osa õpikute tõlkimisest nii tõlkijana, toimetajana kui ka konsultandina. Tähtis on tema osa õigusteadusliku terminoloogia arendamisel ning «Poliitika ja majanduse oskussõnastiku» ning «Eesti-vene ja vene-eesti õigusteaduse sõnastiku» koostamisel.

Kui esialgu oli J. Mälli teadustöö suunatud finantsõiguse probleemidele, siis viiekümne aastate algusest suundus ta tööõiguse valdkonda. Põhisuundadeks kujunesid töölepingu probleemid, eeskätt seaduslikkuse tagamine tööliste ja teenistujate tööle võtmisel, teisele tööle üleviimisel ja töövahetuse lõpetamisel. Selles valdkonnas valmis tal ka doktoritöö käsikirja, kuid töö jäi kaitsmata ulatuslike muudatuste tõttu tööseadustikust ja ebastabiilsuse tõttu töösuhete reguleerimisel. Palju tähelepanu pööras J. Mäll oma teadustöös ka töövaidluste lahendamise, materiaalse vastutuse ning tööseadustiku süstematiseerimise ja kodifitseerimise probleemidele. Alates 1965. aastast uuris ta ka kaasaegse tööorganisatsiooni kujunemist Eestis. Märkida tuleb J. Mälli tööd töökoodeksi kommenteeritud väljaande koostaja ja autorina.

Dots. J. Mälli teaduslik pärand sisaldab ligi 100 teadustööd, millest suur osa on aktuaalsed ka tänapäeval. Tema sisulisel juhendamisel on kaitsitud 5 kandidaaditööd.

Kõrvuti õppe- ja teadustööga oli J. Mälli prodekaan ja ligi 30 aasta jooksul kateedrijuhataja, töötades aastatel 1947–1950 ka sektori juhatajana ENSV Teaduste Akadeemias.

J. Mälli iseloomustasid sügavad teadmised, sõbralikkus, abivalmidus, kaastundlikkus ja nõudlikkus kõigi vastu. Ta loengud olid sisukad ja emotsionaalsed, ta oli üks armastatumaid ja autoriteetsemaid üliõpilastööde juhendajaid. Tal oli väga tihe side praktikaga ning ta võttis osa igasugusest tegevusest, olgu see ametiühingus, juridilises komisjonis, pensionikomisjonis või mujal, kus oli vähegi võimalik korraldada ja paremustada tööseadustikku. Ta oli ere isiksus. Tema panus Eesti tööõigusteaduse arengusse ja juristide ettevalmistamisse ning tööseadustiku populariseerimisse on püsiväärtus.

Johannes Mäll suri 5. aprillil 1981.

HEINO SIIGUR

KALIFORNIAGESKNE TEADUS?

Eesti Teadlaste Liidu erakorralise kongressi **resolutsiooni** projektis oli ettepanek *käsitada Eesti teadust ülikoolikeskne, mõistes selle all ülikoolide kui teadusasutuste prioriteeti, pidades samal ajal tingimatuks alternatiivseid uurimiskeskusi*. Resolutsiooni lõplikult redigeeritud kirjaliku variandi pole ma kahjuks veel näinud, kuid kuulmise järgi sai Eesti ülikoolikesksest teadusest Eesti eestikeskne teadus, milles küll ülikoolide osa on vaja oluliselt suurendada.

Lugupeetud akadeemik Endel Lippmaa kirjeldas ülivärvikalt mõningaid Kalifornia teadus(korraldus)aspekte. Kahjuks ei selgunud tema sõnavõtust, kas ka Kalifornia teadus on kaliforniakeskne. Ja kui on, siis missugune üks kalifornia (aga ka näiteks Eesti, Rootsi või Peruu) keskne teadus peaks välja nägema. Sellest on tõesti kahju, sest minu jaoks on eestikeskne teadus küll raskesti määratletav.

Kas see tähendab seda, et Eesti teadusasutused peaks koonutama kusagile Adavere kanti? Või seda, et meie astronoomid peaksid uurima ainult vahetult Eesti kohal olevat taevast? Või seda, et me hakkame nüüdsest lugema ja tsiteerima ainult Eesti teadlaste töid? Või hakkame

tegelema ainult nn. rahvusteadustega? Või hoopis seda, et me peaks oma aruannetes, artiklites jms. se niste marksismi klassikute asemel hakkama tsiteerima meie Eesti elavaid ja võimulolevaid klassikuid? Niisuguseid rumalavõitu ja veidi naljakaid küsimusi võiks esitada veelgi, sest sõnaühend eestikeskne teadus tundub selles mõttes olevat üsna ammendamatu.

Paljudest võimalikest seletustest, miks lõpuks peaaegu üksmeelselt niisugusele seisukohale jäidi, meeldib mulle näiteks järgmine. Me võime ju rääkida, mida tahes ja kui ilusti tahes, aga meie teaduskorralduse sõlmküsimuseks on ja jääb ülikoolide ja Teaduste Akadeemia vahelkordade reguleerimine, kusjuures (vähemalt mõningane) aadrilaskmine on mõõdapäasmatu. Aadrilaskmine tähendab seejuures võimu, rahade, isiklike sisetulekute, töökohtade jms. ümberjagamist, mille tagajärjel vähemalt teatud osa asjaspehendamistest satub vägagi täbarasse olukorda. Lihtsamalt öeldes — jääb millestki ilma. Mõningane selgus võimalike väljavalitute osas on loomulikult juba olemas, aga lõplik valik tähendab nii või teisiti üsna tõsist võitlust, kusjuures tõenäoliselt lähevad käiku ka tsiviliseeritud maailmas mitte eriti hinnatud vahendid ja meetodid. See aga eel-

dab pinnale jääda soovijatel valmisolekut ja konkurentsivõimelisust. Paraku näib suur osa meist praeguseks niivõrd kurnatud olevat, et mõningasegi rahu ja kindluse saavutamiseks ollakse nõus peaaegu kõigega, peaaegu kui potentsiaalne konkurent mingit eelist ei saaks. Nii jõudis ETL eestikeskse teaduseni ja Eesti Vabariik võib jõuda... Ei oskagi midagi väärilist kõrvale panna, aga kui me ükskord sinna oleme jõudnud, eks siis näe.

ETL-i seisukoht kõnealuses küsimuses tuletas meelde episoodi ammunähtud filmist, kus üks peategelastest vastas küsimusele: «Mida te soovite käesoleva ürituse kohta öelda?» umbes nii: «Ma soovin öelda, et ma praegu midagi öelda ei soovi, aga ühtlasi ma tahan öelda, et võib-olla ma kunagi tahan selle kohta midagi öelda.» Ka see on seisukoht. Selle kaalukuse hindamisel võiks olla kasulik teada, et ETL-i volikogu ja revisjonikomisjoni valimistest võttis osa veidi üle 80 inimese.

Lõpetaksin veel ühe küsimusega: kas ja kui, siis kuivõrd peaksid teadus ja teadusasutused täitma hoolekande funktsioone?

VALDEKO PAAVEL,
TÜ lepinguline teadur

TTÜ EDUSTUSE KOOSOLEK...

(Algus 3. lk.)

1. Eesti Üliõpilaskondade Liit (edaspidi EÜL) on Eesti Vabariigi kõrgkoolide üliõpilaskondade vabatahtlik ühendus eesmärgiga üliõpilaste huvide esindamine ja kaitsmine Eesti Vabariigis ja välismaal, üliõpilaskondade tegevuse koordineerimine.

2. EÜL on juriidiline isik koos kõigi sellest tulenevate õiguste ja kohustustega. EÜL-il on oma sümbolika. EÜL tegeleb kõikvõimaliku majandustegevusega.

3. EÜL koosneb üliõpilaskondadest. Liikmeks saab astuda üliõpilaskond, kus on valitud esindusorgan. Liikmeks astumise otsuse teeb esindusorgan.

4. Esindusorgan valib esindajad EÜL-i volikokku. Üliõpilaskonnad, kelle liikmete arv on kuni 1000, on esindatud volikogus 1 liikmega. Suuremate üliõpilaskondade puhul lisandub iga järgneva 1000 liikme puhul 1 koht volikogus. Volikogu liikmete valimise korra sätestab iga üliõpilaskonna esindusorgan.

5. Volikogu valib EÜL-i juhatuse, mis koosneb esimehest, aseesimehest ja ühest liikmest. Juhatust korraldab igapäevast volikogus, toimkondades ja palgalises tööorganis Eesti Üliõpilaskeskuses.

7. Üldised põhimõttelised otsused võtab vastu volikogu. Otsustatakse hääletamusega. Hääletamise kord erinevate küsimuste puhul, kvorum, koosolekute kokkukutsumine jms. sätestatakse kodukorras, mille valmistab ette ja võtab vastu volikogu. Otsuste puhul, mis sisaldab kohustust EÜL-i liikmesüliõpilaskondadele, on otsuse vastu hääletanud üliõpilaskondade esindajatel volikogus võimalik kodukorras fikseeritud protseduurireeglite kohaselt volikogu otsust mitte täita.

8. EÜL-i sissetulekud moodustuvad ja eelarve põhineb liikmemaksul ja muudel majanduslikel laekumistel. Liikmemaksu makstakse proportsionaalselt liikmete arvule üliõpilaskonnas ning suurus ja maksimise kord otsustatakse hääletamusega.

9. EÜL-i moodustamise küsimust arutatakse üliõpilaskondade ühisnõupidamisel 28. oktoobril. Kui saavutatakse ühised seisukohad, lepatakse kokku, millal tulla kokku EÜL-i asutamiskoosolekule, millal saavad üliõpilaskondade esindusorganid teatada oma esindajad volikogus, millal saab volikogu tulla kokku esimeseks koosolekuks, kus saaks vastu võtta ka EÜL-i põhikirja.

10. Hädaavajalik on nn. uute ja väikeste kõrgkoolide kaasamine, informeerimine ja kutsumine.

! KOMMENTAAR...

(Algus 3. lk.)

Nüüd kulude juurde.

12 200 rubla — just niipalju pidas edustus vajalikuks eraldada valitsuse 6 liikme ja edustuse eesistuja palkadeks.

1000 rubla — toetused edustuse nendele liikmetele, kes on ette valmistanud otsuseprojekte ja osalenud toimkondade töös.

Tasu lepinguliste tööde eest näeb ette töötasu näit. juristidele, programmeerijatele, lukeppadele jne. lühemaajalise abi eest.

Esinduskulud 3500 rubla on eelkõige mõeldud välisüliõpilaskondegatsioonide vastuvõtmiseks. Et see raha sugugi maha visatud ei ole, sellest võisite lugeda eelmisest «UT» numbrist.

900 rubla — komanderingud. Kehtib printsip, mille kohaselt endise NSV Liidu territooriumil sooritatud ametireisid makstakse kinni. Kõik välisreisid toimuvad oma rahakoti peal.

Eesti üliõpilaspiletid on trükitud ja valmis ja nende kättesaamine võimalik juba lähipäevadel.

Rahad sümbolikaale ja trükistele tähendavad mitmesuguseid edustust ja üliõpilaskonda tutvustavate materjalide (raamatukesed, voldikud jne.) väljaandmist.

Hoolimata pikast hoovõtust oleme nüüd nõnda kaugel, et käivitada üliõpilaskonna ettevõtlus. Loodava(te) aktsiaseltsi(de) eesmärk on eelkõige üliõpilaste teenuste osutamine.

Üliõpilaskonna edustus ja valitsus ootavad üliõpilaskonna liikmete ettepanekuid järgmise poolaasta eelarve koostamiseks.

KARLI LAMBOT,
TÜÜ Valitsuse finantssekretär

! Ülikooli söökla portsjonid väiksemad kui tohib

18. oktoobril korraldati Tartu ülikooli sööklas portsjonite kontrollkaalumine. Selgus, et peaaegu kõik portsjonid olid alakaalulised.

Tartu Linnavalitsuse kaubandusosakonna tehnoloogiainsener A. Pettai, kriminaalpolitsei majanduskuritegevuse osakonna inspektor E. Kosk ning TÜ Üliõpilaskonna Valitsuse sotsiaalsekretär Marti Ambre koostasid õiendi, kus on näidatud kontrollkaalumise tulemused.

Peaaegu kõik portsjonid kaalusid vähem kui ette nähtud, üliõpilasi ja teisi söökla kliente peteti umbes 10–30 kopikaga portsjonilt. Kokku võeti kolme kandidaati eest 3 rubla 40 kopikat rohkem kui tegelik väärtus.

Kontrollimise põhjuseks oli rühma filoloogialüliõpilaste kaebus kaubandusosakonnale ja politseile.

Pärast kontrollimist on võimalik kriminaalasja algatamine.

! B-KATEGOORIA AUTOJUHI KURSUSED

teisipäeval, 29. oktoobril kl. 17 Tiigi 78, kab. 235.

! ÜLIKOOI KLUBIS

SUUR ÜLEMAJA DISKO

Reedel, 25. oktoobril kella 21-st poole kaheni öösel.

Laupäeval, 26. oktoobril ja pühapäeval, 27. oktoobril

VEIDI VÄIKSEMA DISKOD

Algus kell 21.

ÜLIÕPILASPILE!

Kolmapäeval, 30. oktoobril DISKO ülikooli kohvikus (Narva mnt. 27)

kella 20-st südaööni.

ÜLIÕPILASPILE!

Neljapäeval, 31. oktoobril ja 7. novembril

ülikooli kohvikus (Narva mnt. 27)

SALONGIÕRTUD

● tantsime orkestrimuusika saatel,

● võrratult hea sisuga programm «ZARAH LEANDERI come back» ERK-

Ki & sõprade esituses,

● kuulame teisi 30-ndate aastate šlaagriviise.

Algus kell 20.

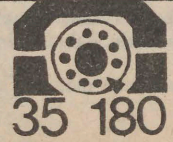
Kui Sul on õhtuti igav ja Sinu senised ajaviitmisviisid ei paku piisavalt vaimset rahuldust, tule loodavasse

NAITESELTSKONDA

teisipäeviti kell 20 TÜ klubisse.

TUDENGISÜGIS '91 (13.—17. nov. 1991) raames toimub ka tudengibändide konkurs!

Kõigil, kes soovivad konkursil osaleda, palume kontakti võtta ülikooli klubiga tööpäeviti kell 11—13 või 16—18 tel. 73838.

Esinemishimuline noor!

Kui Sind huvitaks ülikooli vanas kohvikus õhtuti meelelahutuse pakkumine (laulmine, muusitseerimine, muu etlemine jne.), palun teata oma soovist TÜ Üliõpilaskonna Valitsuse ruumi kohvikumaja III korrusel, tel. 35 331.

SORRY,
NAD
TULID

7. oktoobril alustas väikeses «Vanemuises» oma Tartu külalis-etendusi lavakunstikateedri lend, mis kannab numbrit 15. Kaheksast lavastusest, mida noored mängivad, toodi tavaliselt näha kuus. Viljandi «Ugalast» jäid sedakorda kaasa toomata nn. paroodiamuusikal «Limo-naadi Joe» ja «Bessie Smithi surm».

Lavakate diplomietendusi on alati armastatud. Isegi kui mõnda rolli eksib ebaprofessionaalsust, annab noorusest, värskest ja dünaamilisest võlutud publik selle andeks. Klassikaliste draamalavastuste ajal eksib harva noori fanaatiliselt teatrituhtust õhtust õhtusse rõdutrepile istuma või seinaveerde püstijalu teatrit nautima. Lavakad on sellise publiku kohalemeelitamiseks alati toime tulnud. Võib-olla meelitab perspektiiv vaadata oma generatsiooni silma ja uurida missuguse šokiteraapia tulevad uued näitlejahakatised liigestest lahti ajale reumarohitu pak-kuma. Vähemalt ühe, eakaaslaste põlvkonna jaoks on Eesti teatripildis üliolulised olnud Karusoo «Meie elu-lood», «Ma olen 13-aastane», «Sorry, me oleme tulekul», «Teekond punktist A punkti B», «Hamlet».

Igal lennul on olnud kanda oma sõnum, peegelpilt asjastust, võib-olla koguni elusõna — nii kummaline kui see mõiste ka ei tunduks. 15. lennule julgelt välja pakkuda just esimesena Tartus mängitud «Keiser Nero eraelu». Hoolimata oma sünniaastast 1975 sobib see näidend tänapäeva enamgi kui arvata võiks. M. Undi näitemängule on ilmselt ühis-kond oma arengus järele jõudnud.

Ilusa tagapõhja pakub kogu süzele kol-lane ajakirjandus, mis juba tublilt pro-minentide eraelulisi väärtusi fikseeri-da mõistab. Ka pöörab ajastu taas le-hekülge. Analooget Roomale, mis pä-rast põlemist otsustab feodaalseks pöo-rata, vingerdab Eestigi sotsialismist vae-valiselt kapitalismaailma heaoluriigi poe-le.

Inimesed jäävad aga teatavasti inimesteks. Niisamahästi kui Rooma seits-mel künnal võiks lavakate Nero ka Tal-linna musta- ja õismägedel ringi pat-seerida alles näiteks kultuurikiibitisejast kohvik «Moskva» pullivend. Endiselt päevakajaline on ka mõiste «diktaatu-r» massikommunikatsiooni diktorite sõna-varas. Eriti soodsalt kümnesse sattus «Nero...» oma 60-ndate orientatsiooni-ga, otse kuldse aastakümne comeback'i tabades.

Etendus. Mulaärindadega Autori remark (Andres Raag) lükkab kõrva-le eesriide ja oma minellilike manee-ridega teadvustab pehmetes toolides istu-jaille, et elu on kabaree. Selles võib vaataja enam kui kord ka etendust jäl-gides veenduda. Tavalava lobiseva maailma asemel saab saal ergutava süs-ti laval music-hal'ist eest leides. Koha-ti meenutasid muusikalised numbrid Te-rasmaa repertuaarist Fitzgeraldini tõelist revüüprogrammi. Vana Rooma sekka violetsetl sätendavates rõivastes paari-keselt «Halloo, Kosmos, halloo Maa» kuulda oli päris naljakas.

Me kõik tuleme oma lapsepõlvest. 15. lend tuli lavakunstikateedrisse 1988. aastal. See kuum suvi oli omamoodi aja märk. Kahjuks pole tänane põlv-kond sellest kätelehitamisest ja pool-fabrikaatsetest aadetest eriti palju suut-nud või tahtnud säilitada. Nero ema Agrippina mõjub oma lahedas murde-

puhumises ja setu memme riietuses tõelise ürgsestiliku maailma alustala-na. Ka siis, kui ta undruku alt su-kapaela vahelt koldi haarab, Agrip-pina (Katri Kaasik-Aaslav) on tõe-liselt feministlik võitlejanatuur, sõ-lest saabasteni etniline, aiva isamaa hüvangule mõlev diktaatorikest põl-vel hüpitanv Suur Ema.

Õnnestunud rollid on pugejad A ja B (Jaanus Rohumaa ja Gert Raudsepp), kes solidselt kõvaküba-rais ja lipsustatult mängivad läbi kõikide ajastute nuhkide paraadi. Kesta vahetades kord kummimantli-tes, kord vestides härrasmehed too-vad suurepäraselt välja kõik need jäävväärtused, mida harjutud läbi aegade libekeeltele omistama.

Ebameeldivalt kriibivad paral-leelid Komissarovi lavastatud «Ham-letiga», just välise butafooria ja lii-kumise osas. 15. lennu supereten-dust tuleks siiski täiuslikumaks pi-dada. Kogu tempokas mäng tundub omalaadse visioonina maailma aja-loost. Näiteks apostel Pauluse per-soon (Rednar Annus) pakub mit-meid tõlgendamis- ja paralleelivõi-malusi. Kohati näib ta hipi, kes va-lesti mõistetud intellektuaalina kusa-gil tänaval maailma pärast valuleb ja, ajaleht katteks, askeetlikult rents-lis tudib. Tekib küri tahtmine liigi-tada Paulus põlvkonda, kelle ideaa-lik oli «Jesus Christ Superstar». Sa-mas saab Paulusest narkomaan, kes ürgpõhjalikult kärbseseenest kaifi saab ja šamaanitantsu valla päästab. Seneca ja Pauluse läbi, kes kongis vestlevad, paistab hästi võimu ja vai-mu vahetõr.

Niisiis music-hall. Keset surma, seksi, võimuvõitlust. Teises vaatuses pöörduv kohtustseen tõelises orgiaks. «Ta muutus liiga tõiseks» ütleb Nero (Üllar Saaremäe) Octavia-le ja pöörab kohtuistungit kabareeks. Octavia (Kristel Leesmend) oma kurva miiminaõga viiakse hukkami-sele, sest maailm kuulub lõbusale leiba ja vaatamängu vajavale mas-sile. Nero ei tundu kogu selles mängus julma isevalitseja, vaid pigem lustaka, lapseliku, oma maail-ma nagu elunaullejaga, kes härra Saaremäe mängituna on ülimeeldi-valt inimlik. Eelmainitud kabaree-stseen muutus pikapeale räigeks, «Hooratta ringi» või SAT TV lau-päevaste pornofiilmide laadseks.

Rooma põleb, Nero kukutatak-se ja A ning B veavad riigi järg-mise ajaloo versta-posti, feodaalse korra juurde.

Teater. Populaarne põlvkonna-etendus. Aja märk. Võib-olla hoopis killuke haiget maailma ja kind-lasti mitte ainult Vana Rooma ja 1975. aasta. Või on keegi teist näi-nud mõnda trooja, joonia või muud sammast, kuhu ei annaks kriipida, et «Haiguste ravi kontrollitud, öö, vaikus ja vastne vabariik».

PIRET TALI

TARTU ÜLIKOOI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENDID PIRET TALI ja SELLE MÖTSAR

Lehetalituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 3 51 80. Tartu Trüki-koja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, l. «UT» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2216. Tiraaž 2000.

NR. 31 (1653)
REEDE,
1. NOVEMBER
1991
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 50 KOP.

Universitas Tartuensis

- JÄTKUB TEADUS-
TEMAATIKA
– 2. lk.
- TUDENGI-
SÜGIS' 91
– 4 LK.
- LÄÄNEMERE-
MAADE ÜLIKOO-
LI TV-SARI
– 4. lk.

▲ KÕRGHARIDUS JA TEADUS ▼

REKTORAADIS
28. oktoobril

Rektor prof. Jüri Kärner informeeris 24. oktoobril Tallinnas toimunud Eesti Teadusnõukogu istungist. Meie ülikoolist osalesid sellel peale rektori professorid Ain-Elmar Kaasik ja Richard Villemis.

Istungi üks päevakorrapunkte oli Eesti teaduse arengukontseptsioon ja teadusasutuste struktuuri uuendamine. Otsustati moodustada töörühm, kes töötab juba 1. detsembrist välja vastavate projektide dokumentid. Töörühma esimeheks valiti ühehäälselt TTÜ rektor prof. Olav Aarna. TÜ-st kuuluvad sellesse professorid Ants Kallikorm, Huno Rätsep, Peeter Tulviste, Peeter Olesk ja Viktor Palm.

Teaduse ja kõrghariduse reorganiseerimise küsimusi arutati ka esmaspäeval rektoraadi koosolekul. Et täpsustada ülikoolipoolset taktikat, peab selge olema strateegia: mida ülikoolis õpetada, kes õpetavad. Ülikooli tugevuseks olgu tema kraadiprogrammid. Alustati professuuride analüüsi matemaatikateaduskonnas. Lahtirääkimist vajavad veel laborite ja kateedrite vahekorrad, ka riigieelarvelise teaduse sisu ülikoolis.

Veel vaadati läbi mitmed ruumitaotlused, palgaprotestid, välisüliõpilaste õppimisega seotu. Mitmed küsimused arutati läbi koos filoloogiateaduskonna dekaani dots. Jüri Valgega.

TÜ VALITSUSES
29. oktoobril

▼ Filosoofiateaduskonna taastamiskomisjoni töö tulemusi tutvustas komisjoni esimees prof. Peeter Tulviste. Komisjon on jõudnud seisukohale, et ajaloo- ja filoloogiateaduskonna ning filosoofia kateedri baasil on võimalik moodustada ühine filosoofiateaduskond. Selle struktuuri kuuluksid filoloogia-, ajaloo-, sotsioloogia-, psühholoogia-, žurnalistika-, eripedagoogika ja filosoofiaosakond. P. Tulviste arvates on praegusel humanitaarteaduste õpetamisel heaks näiteks võrreldes mujal maailmas sageli valitseva kilustatusega nii õppejõudude kui üliõpilaste terviklik ainetundmine. Teiselt poolt valitseb aga liigne oma aine sees olek, vähe on interdistsiplinaarsust. Üliõpilastel puudus seni ka ainete valikuvõimalus. Filosoofiateaduskonna taastamisettepanek esitatakse kinnitamiseks reedel, 1. novembril toimuvale TÜ nõukogu koosolekule.

▼ Keelekeskuse põhikirja arutelu lükati edasi, sest enne on tarvis jõuda lõplikule seisukohale, kas keelekeskus saab iseseisvaks allüksuseks väljaspool filoloogia(filosoofia)teaduskonda või jääb teaduskonda. Keskuse loomine algatati teaduskonda, nagu ta loodi.

▼ Matemaatikateaduskonna professuuride asutamist tutvustas dekaan dots. Ivar Saarniit. Professuuride ettepanekuid on arutatud oma teaduskonna kateedrijuhatajate koosolekul. Et Tartu on Eestis peamiseks matemaatika õpetamise ja uurimise keskuseks, peetigi silmas eelkõige Eesti matemaatika arenguvajadusi. Professorikohtade täitmisel on arvestatud võimalike kandidaatide olemasolu, enamikus ainevaldkondades õpetatakse põhikursusi, on välja töötatud või väljatöötamisel magistri- ja doktoriprogrammid. 8 kateedri ja 2 labori kohta on ette nähtud 18 professuuri kohta, lisaks 2 erakorralist professuuri.

Mõnda töövaldkonda ei saa klassikaliste professuuride (õppetoolid) vormis organiseerida, nagu näiteks matemaatika ja informaatika õpetamine teistes teaduskondades. Seetõttu peetakse vajalikuks luua veel 2 professori kohta, nimetades neid ainegruppide juhtideks.

Rektori arvates on matemaatikud leidnud hea väljundi õppe- ja teadustöö integreerimisel. Valitsus pidas vajalikuks ka ekspertide hinnanguid.

▼ Valitsus kinnitas TÜ doktorinõukogu diplomi teksti.

▼ Rektor tutvustas Eesti Teadusnõukogu istungit ja luges ette TTÜ nõukogu pöördumise (vt. «UT» 1. lk.).

▼ Rektori le on saabunud kiri Kunstiülikooli rektorilt, milles tehakse ettepanek võtta järgmisest õppeaastast TÜ koosseisu kunstiülikooli maaliosakonna filiaal. Filiaal loodi 1988. aastal kahe ülikooli ja Tartu linna poolt kõrgeima kunstihariduse taastamiseks Tartus. TÜ on sellega nõus ning küsimusega on lubanud lähemalt tegelema hakata linna humanitaarõu-
nik Rait Toompere.

▼ Arstiteaduskonna kliiniliste kateedrite assistendid olid pöördunud rektoraadi poole kirjaga, milles leiti, et ravitasu maksmise ettepanek kõigile sõltumata ametikohast 50% ulatuses arstipalgast olevat teaduskonna poolt ebaõige samm. Dekaan prof. Lembit Allikmets selgitas, et NL määrused meil enam ei kehti ning et muidu oleksid dotsentide ja professorite palgad tulnud assistentide omadest koguni väiksemad. Assistent peab tegema tavalist ravitööd, dotsentide ja professorite vastutus on aga suurem.

▼ Füüsika-keemiateaduskonna dekaani dots. Henn Voolaidi küsimuse stipendiumide kohta vastas plaani-finantsosakonna juhataja Oleg Andla. Stipendiumifondi anti juurde seoses sotsiaalstipendiumi sisseseadmisega 3 miljonit rubla. Iga teaduskond saab oma summa teada, kui korrutab oma 1. oktoobril olnud üliõpilaste arvu 200-ga. Sotsiaalstipendiumi (100 rbl. kuus) hakkavad saama kõik tudengid, ka akadeemilisel puhkusel olivad. Sellele lisandub nn. õppestipendiumi hinnete järgi, mille otsustab iga teaduskond ise.

▼ Haldusprorektor Vello Peedimaa vastas mõnele majandusküsimusele. Kriiti töö varustusosakond kahe kotiga Viinusest. Edaspidiseks on lepingud olemas. Mis puutub saabuvatesse talvekuudesse, siis olevat majanduskasvatuse töitu oodata energiasüsteemide väljalülitamist. Praegu tegeldakse ülikoolis reservjõuamade saamisega. Võib-olla tuleb talveks sulgeda ise-
gi Käärku spordibaas.

Reedel kell 12 kõneleb aulas Soome välisminister PAAVO VÄRYNEN Soome välispoliitikast ning Eesti ja Soome suhetest.

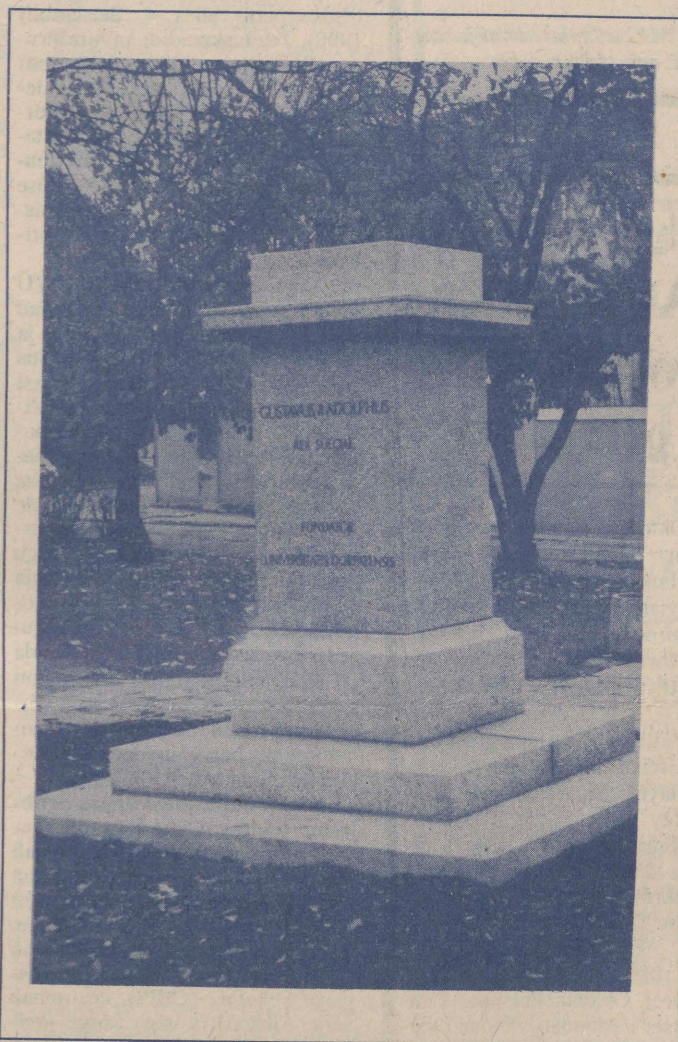
VARJE SOOTAK

GUSTAVUS II ADOLPHUS REX SUECIAE FUNDATOR UNIVERSITATIS DORPATENSIS

Esmaspäeval, 14. oktoobril jõudsid Rootsist meritsi päralt Gustav Adolphi uue pronkskuju kipskoopia ja vormid. Kõik ilusasti pakitud. Alles nüüd sai võimalikuks rehkendada, millal valutöödega valmis võiks saada, kui asi laabub, — või kui midagi viltu juhtub olema, — kui palju liisaaega vaja läheb. Nii või teisiti, selle aasta numbri sees oleks võimalik kuninga kuju postamentidele püsti panna. Teatavasti ei saa aga Rootsimaa esindajad nii Uppsalast kui Stockholmist, kes selle asjaga seotud, lähemal kuudel Tartusse tulla ning seetõttu jääb monumendi pidulik avatseremoonia 1992. aasta algusesse.

See pole aga takistuseks meil sel aastal asi lõpule viia. Milleks venitada! Vormide saabumise ajaks oli ausamba graniitpostament juba valmis ja nii veereski teisipäeval, 22. oktoobril veidi peale kella kümnet «Ars Monumentaali» veoauto Tallinnast viie graniitploki ülikooli taha Kuningaplatsele. Seal ootasid juba kompressor, keevitajad ja kraana. Kõigepealt eemaldati vana ausamba säilinud alusplaadilt üleliigne tsemendikiht ning keevitades kõrvaldati 120 cm pikkune ja 1,5 cm läbimõõduga tarbetuks muutunud kinnitusraud (see on nüüd juba reliikviate hulka arvatud). Kell 11.40 alustati graniitplokkide mahalaadimise ja paigaldamistöödega. Kell 15.12 oli samba keskmine, kirjadega osa omal kohal ning kell 16 kogu postament kokku pandud. Lõplik samba loodi ajamine, korrigeerimine ning viimistlemine lõpetati 23. oktoobril kella üheteistkümneks.

Selle ajaloolise sündmuse vastu tundsid huvi muidugi «Postimees», Tartu Raadio ja loomulikult ülikooli foto- ja videokroo-

nika, kes seda tegevust üksikasjaliselt fikseerisid.

Eestimaa akadeemilise hariduse ja teaduse algust tähistav mälestusmärk on nüüd taastumas. Postament üksinda mõjub omaette tervikuna, ei jäta poolikut muljet, nagu kardeti. Hüllem lugu on samba tagafoonil olevate ülikooli garaaži ja majandusõue koledate katuste ja korstnaga. Nende varjamiseks peaks küll paar õige suurt puud istutama. Vasta-

sel korral paistab päikeseloojangul ja õhtuhämaruses kuningas taeva foonil katusel korstna kõrval seisvat.

GA komisjon leiab, et tööd ja tegemist on veel küllalt, kuid üle koera on saadud, küll ka saba õnnestub ületada.

TULLIO ILOMETS

ANDRES JOALA foto

Tallinna Tehnikaülikooli pöördumisest

TTÜ nõukogu toetab TÜ nõukogu 30. augusti istungil esitatud seisukohti Eesti Teaduste Akadeemia ja ülikoolide kiire reorganiseerimise ning nende institutsioonide integreerimise vajaduse kohta.

Mõned väljavõtted pöördumisest.

Reorganiseerimiseks pakub TTÜ järgmist skeemi:

- Eesti ülikoolivõrk — ülikoolide ja nende juurde kuuluvate teadusasutuste assotsiatsioon, kus tehakse valdavalt alusuuringuid, ja on võimalik saada ülikooliharidust, st. kraadiharidust peamiselt Eesti majanduse, kultuuri, hariduse ja teaduse arenguks vajalikel aladel,
- riiklikud uurimisasutused — institutsioonid riiklike sihtprogrammide täitmiseks,
- ettevõtete uurimislaborid — peamiselt rakendusteadusele ja teadustulemuste evitamisele orienteeritud institutsioonid,
- Eesti Teaduste Akadeemia — personaalakadeemia.

TTÜ nõukogu on arvamisel, et TA ja ülikoolide integreerimise parimaks teeks on seda protsessi soosivate majandushoobade käivitamine juba alates 1. jaanuarist 1992. a.

- Olukorra muutmiseks peetakse vajalikuks:
- suurendada ülikoolide riigieelarvelise põhifinantseerimise mahtu võrreldes teiste teadusasutustega,
- eraldada teadlaskaadri ettevalmistamise vahendid otse ülikoolidele,
- riiklik teaduse infrastruktuuri arendamine toimub peamiselt ülikoolikeskselt, eraldades vastavalt ka vahendeid,
- põhifinantseerimisel oleva teadlase palgatase peaks õpetamisega tegelevatel teadlastel olema märgatavalt kõrgem kui ainult teadusega tegelevatel.

Samuti peeti vajalikuks moodustada kohe integreerumise juriidiliste ja majanduslike küsimuste läbitöötamiseks vastavad töörühmad, kus pariteetsetel alustel oleksid esindatud kõik osapooled.

MATEMAATIKA- ÜLIÕPILASED VALISID EEST- SEISUSE

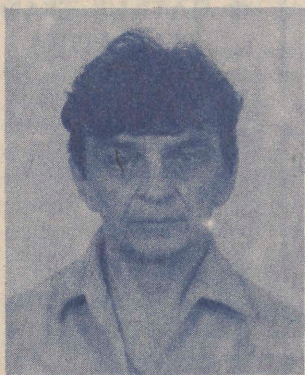
Eelmisel neljapäeval toimus Vanemuise 46 suures auditoriumis matemaatikateaduskonna üliõpilaste koosolek. Pärast lühülevaadet möödunud aasta tegevusest valisid koosolekist eestseisuse uue koosseisu.

Matemaatikateaduskonna üliõpilaskonna juht on nüüd REIN VARBLANE (rak. mat. II). Lisaks temale valiti eestseisusesse Marti Ambre, Peeter Nutt, Janek Paju, Raul Rüüson, Hillar Uudevald (kõik mat. IV), Marko Kolk (rak. mat. IV), Margit Muldma (mat. II) ja Priit Naruskberg (mat. I).

Eestseisus valib matemaatika-teaduskonna üliõpilasesindajad teaduskonna nõukogusse, ülikooli nõukogusse jm. ning püüab ka muul viisil kaitsa oma teaduskonna üliõpilaste huve.

ENO TÕNISSON,
matem. V k.

Õnnitleme!

3. novembril tähistab ÜMPI teadur, meditsiinkandidaat VALVE LOOLAID oma teist juubelit.

Õnnitleme täpset, korrektset, südamlikku ja vastupidavat kolleegi!

ÜMPI adaptatsiooni ja antropoloogia labori pere

Eesti Ameerika Fondi kingitus

Oktoobri lõpus jõudis kohale suurem saadetis Eesti Ameerika Fondilt, millest osa oli humanitaarabi ülikoolile. Minule oli adresseeritud kaks pakki:

Härra Walter Yllo annetas arvuti tarkvara ja õppevahendeid.

Pakis olid programmid koos käsiraamatutega:

Hayes Smartcom II, IBM Display Write 3 Ver. 1.10, Persoft SmarTerm 240, Desq View Ver. 1.02, PC Em-U-Print, Paintbrush III, Logitech C7 Mouse Driver 3.2 ja Word-Finder Electronic Thesaurus (200 000 sünonüümi). Lisatud oli veel Okidata Personal Printer User's Manual ja mõned karbid kettaid.

Õppevahenditest olid saadetised:

Effective Negotiating by C. L. Karrass — 11 kassetti ja sama autori raamat «The Negotiating Game».

Managing Interpersonal Relationships — 3 kassetti ja 2 raamatut.

Oral Communication and People Problems — 5 kassetti ja raamat.

Härra Thomas Troost annetas ülikoolile järgmised programmid koos käsiraamatutega:

Paradox Release 3.5, QuattroPro 2.0, MS-DOS 3.31, IBM-DOS 4.01, Harvard Graphics 2.3, MS Windows/386, MS Word 4.0, MS Excel 2.0 for Windows ja hDC Windows Express.

Lisaks oli saadetises ridu programme käsiraamatuta: Ko-Pilot for Word Perfect 5.1, Grammatik IV, U.S. Atlas, Generic CAD 3D, PC-Tools 6.0, Turbo Tax Personal 8.0, Prodigy Service, Label Pro 1.0, Calendar Creator Plus 3.02, Working Hours 2.01, Flexform, Turbo Flow, Timeslips 2.29, Form Tool 3.0D.

Loetletud programmid ja õppevahendid on arvele võetud õppetehnika- ja metoodikateenistuse raamatukogus Tähe 4—174 ja nendega saab kohapeal tutvuda.

Täna Eesti Ameerika Fondi, härra Yllot ja härra Troosti abi eest.

MATTI FISCHER,
ÕMT juhataja

Teadustöö on hariduse kõrgem aste

AIN-ELMAR KAASIK

(Algus eelmises lehes)

Praegu on päevakorras teadustegevuse (kraadihariduse) formaalne külg — teaduskraadide probleem. Mulle tundub, et kõnealusel küsimusel viimasel ajal sõna võtnud isikud ei ole küllaldaselt süvenenud enam kui aasta kestnud üsna vastuoluliselt kulgenud protsessi. Olen oma arvamusel avaldanud tükki aega enne Eesti Vabariigi valitsuse määruse (31. juulist 1990 nr. 163) «Eesti Vabariigi teaduskraadide põhimääruse» ilmumist («UT» 23. veebr. ja 2. märts 1990). Arvan, et lahk-
arvamusi olnuks vähem, kui kõnealust dokumenti oleks projekti staadiumis tutvustatud teaduslitsusele või näiteks Eesti Teadusnõukogule (mis tösi küll, moodustati sellesama Eesti Vabariigi valitsuse poolt alles 4. detsembril 1990). Teaduskraadide põhimääruse väljaandmise kiirustamise motiive võib üksnes oletada. Mäletatavasti oli aasta tagasi päevakorral kaitsmisnõukogude moodustamine TA mõnede instituutide juures, unustades, et kraadihariduse andmine ja teaduskraadide omistamine on üldiselt ülikoolide privileeg.

Kuigi poleemikat tekitanud TÜ doktorikraadi kaitsmise eeskirjad (TÜ nõukogus 8. veebr. 1991) ja neid täpsustav TÜ nõukogu otsus (27. sept. 1991) kujutavad endast kompromissi omaaegse Tartu Ülikooli (kõrge nõudlikkus, 3 oponenti), Põhjamaade tavade (mõnede publikatsioonide kohta, mida muuseas USA Ph. D. taotlejatele ei esitata) ja «vakilike» iseärasuste (töö sisuliseks hindajaks olgu nõukogu; sellest näiteks bioloogia ja füüsika jagunemine eri nõukogude vahel), võimaldavad praegused eeskirjad siiski tööd alustada ja seda ongi tehtud. Ilmselt on eeskirju vaja täiendada edaspidi. Konkreetse nõukogu töös annab selleks hea võimaluse TÜ eeskirjade 5. punkt.

Siiski näib kõige enam probleeme tekitavat kandidaadikraadi säilimine. Kahtlemata vastab see kraad nii oma hariduslikust küljest kui dissertatsiooni ulatuselt Ameerika ülikoolide Ph. D.-le. USA autoriteetne organisatsioon Council for International Exchange of Scholars (CIES), kes annab välja Ameerikas väga kõrge «reitinguga» Fulbrighti stipendiume, on juba aastaid nostrifitseerinud NSVL teaduskandidaate Ph. D.-deks. Tundub siiski, et PH. D. «universaalsus» oleneb pigem Ameerikas ilmuvate tööde suurest arvust. Rootsi med. dr. (r. k. meditsiini doktor) kraadi omavad isikud transformeerivad selle küll Ameerikas Ph. D.-ks, kuid kodu-

seda väljendit («pi: eits di:») ei kasuta. Seda tasub vahest meilgi meele pida, samuti sedagi, et Saksamaal on kasutusel lühend Dr. phil. ja et näiteks doktorikraadi kaitsnud Taani arst kasutab lühendit DMSc.

Ühtin nendega, kes arvavad, et kahte doktorikraadi ei ole meile vaja ja et see kraad on pigem akadeemilise karjääri üks eeldusi kui lõpptulemus. Usun, et praegustel kandidaatidel (mis rahvusvaheliselt on nimetusena nonsens) on juba praegu, eriti aga lähitulevikus, võimalik kandideerida ka professorikohale, eeldusel et neil on esitada ka muud kompetentsust tõendavad asjaolud. Igall juhul soodustab teaduskraadi kuju-nemist täiusliku kraadiharidusega isikute võimalikult suur arv ühiskonnas.

Teadusele eraldatavate vahenditega

on olukord keeruline. Meile mitmeti eeskujuks olevas Rootsis eraldatakse teadusele käesoleval aastal 3% rahvuslikust koguproduktist (GNP), ligikaudu 6 miljardit dollarit. Sellest vaid 1,2% tuleb erafondidest, 40% moodustab riiklik finantseerimine ja ligi 59% teadusrahadest tuleb tööstusest, analoogiliselt meie innovatsioonifondiga. Seega moodustab Rootsi «teadusfond» ligikaudu 2,5 miljardit dollarit. Ekstrapoleerides seda elanike arvuga, oleks Eesti kohta võrreldav arv 0,6 miljardit dollarit, on aga (koos lisaeelarvega) veidi üle 94 miljoni rubla. Arusaadavalt on niisugune võrdlus üsna suvaline, kuid teatud ettekujutuse see annab.

Ilmselt ei ole põhjust loota riiklike teadusfinantseeringute nimetamisväärselt kasvu tingimustes, kus GNP väheneb, kuid iseseisev riik peab oma eksistentsi kindlustamiseks tegema arvukalt uusi kulutusi. Kuigi tuleval aastal hakatakse Eesti teadust finantseerima ka innovatsiooni- ja informaatikafondidest, jääb probleemiks ikkagi nappide vahendite ostarbekas kasutamine.

1990. aastal, kui säilis veel finantseerimise väljakujunenud süsteem, kulutas Eesti Teaduste Akadeemia oma jooksvateks kuludeks ligi 30 miljonit rubla vabariigi eelarvisest teadusrahast, mis moodustas kokku 43,5 miljonit rubla. Seejuures kulutasid akadeemia 4 füüsikainstituuti (Füüsika Instituut, Astrofüüsika ja Atmosfääri Füüsika Instituut, Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituut ning Termofüüsika ja Elektrofüüsika Instituut) kokku ligikaudu 5 miljonit otsestest riiklikust teadusfinantseeringust, kuid said mitmesugustest

muudest allikatest (peamiselt lepingutest NL organisatsioonidega) veel ligi 10 miljonit rubla. Käesoleval aastal need allikad kuivaksid ja instituudid sattusid finantsraskustesse. Siiski on TA instituutidest maksumaksjale kalleim Keemia Instituut, mis 1990. aastal sai 2,2 miljonit rubla vabariigi teadusfinantseeringutest ning ligi 3,8 miljonit muudest allikatest.

Võrdlusena olgu mainitud, et kõik arstiteaduse valdkonda kuulunud projektid said 1990. aastal kokku 3,1 miljonit rubla, samal ajal kui biotehnoloogia sai 6,14 miljonit. Teadaolevalt on biotehnoloogia kogu maailmas prioriteetne, kiirelt arenev teadusharu ja seda «veavad» Eestis entusiastlikud ja võimekad mehed, kuid ilmselt on teadusharude finantseerimise proportsioon meil kaugel optimaalsest. Kuidagi ei saa normaalseks pidada, et ka käesoleval aastal saab arstiteadus vaid 7% Eesti teadusrahast. Rootsis moodustab see 18% riiklikest teadusfinantseeringutest (2,4 miljardit SEKI — 0,48 miljardit dollarit), millele lisandub veel 10% tööstuse kaudu teadusesse laekuvast rahast (1,8 miljardit SEKI — 0,36 miljardit dollarit).

Eespool toodud andmetest saab teha järgmised järeldused:

— teaduse finantseerimist Eestis on vaja järsult suurenda-

da, kuid lähitulevikus on see vähetõenäoline;

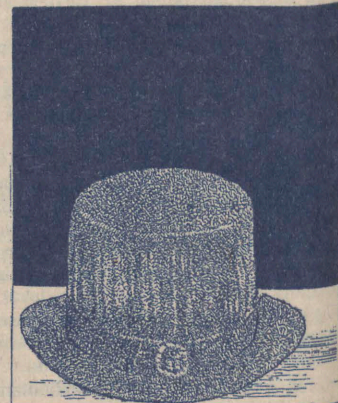
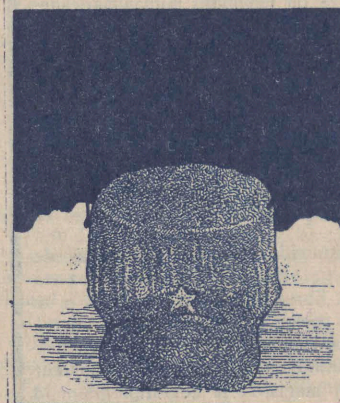
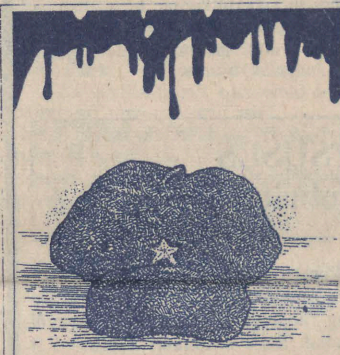
— olemasolevaid ressursse tuleb optimaalselt kasutada; teadustegevuse põhimõõdupuuk saab selle haridusliku funktsiooni efektiivsuse. Viimane kajastub eelkõige magistri- ja doktoritõppe tulemustes. Lähiaastatel peab oluliselt suurenema kraadihariduse omandanud isikute arv kõigis eluvaldkondades;

— uurimisprojektide koostamisel on vaja leida kokkupuutekohti erinevate valdkondade vahel, eelkõige aparatuuri ühiskasutamiseks, kuid ka sobivate projektide loomiseks;

— tuleb arvestada rahvuse vaimset ja füüsilist identiteeti kindlustavaid projekte. Tehnoloogiaid tuleb pigem osta või taotleda rahvusvahelise abi korras;

— kõigis valdkondades tuleb otsida välismaiseid (rahvuslikke, rahvusvahelisi jms.) finantse nii Läänest kui Idast.

On üsna tõenäoline, et Eesti teadlased ei saa lähitulevikus ühtki Nobeli preemiat. Kui meil on aga teadlasi, kes on võimelised oma valdkonnas Nobeli preemia laureaadiga arutlema, on Eesti teadus oma haridusliku funktsiooni täitnud.

Kaanejoonistus Helsingi Ülikooli infoajakirjast «Alopuisto» 22, 1991 allkirjaga «Viron tieteilä etsikkoaika».

Viie kraadi süsteem

on veel parem kui kolme kraadi süsteem (autor Mati Heinloo, vt. 25. okt. «Postimeest»).

1. Kõik, kes on edukalt läbi teinud 4—5 aastat ülikooli, omandavad bakalaureuse astme. (Mida tähendab «edukalt läbi teinud», selle defineerib teaduskonna professorite nõukogu. Ld. gradus on trepiaste või redelipulk, seega kraad ja aste on eesti keeli sünonüümid.)

2. Igaüks, kes on edukalt läbi teinud 6—7 aastat ülikooliõpinguid ja kirjutanud nõuetekohase uurimistöö, omandab magistrikraadi. Nõuded defineerib selle eriala professorite nõukogu.

3. Igaüks, kes on 6—7-aastase ülikoolis õppimise tulemusena sooritanud doktoriastme eksamid ja kirjutanud magistriastme väitekirja, saab litsentsiaadi kraadi. Ka siin otsustab õpingute sisu ja eksamite ning väitekirja taseme vastava eriala professorite nõukogu. Litsentsiaat on selle mehe doktorikraad, kellele aeg on raha ja kes tahab end poliitikas või äri alal hakata avaldama kohe pärast täit

ülikooliharidust ega malda kulutada 2—3 aastat doktoritöö kirjutamise peale, millega võiks viie või kümne aasta pärast professoriks tõusta.

4. Igaüks, kes on läbi teinud 6—7 aastat ülikooli, sooritanud doktorieksamid ja kirjutanud doktoriväitekirja, saab doktori (dr. phil., dr. med.) kraadi. Kraaditaotlejale esitatavad nõuded ja nende täitmine on selle eriala professorite nõukogu otsustada.

5. Kes on mõne välismaa ülikooli juures sooritanud selle ülikooli poolt nõutavad eksamid ja kaitsnud väitekirja, omandab selles ülikoolis moes oleva teadusliku kraadi. (Nõuded on defineeritud selle ülikooli vastava ala teatmikus.)

6. Meie ülikoolis õpetavad isikud, kellel on mõni bakalaureuse- järgne akadeemiline kraad.

7. Bakalaureuse kraad on eelduseks järgmiste kraadide omandamisel. Bakalaureuse astmele järgnevad kraadid võib omandada suvalises järjekorras.

8. Ülikoolis saab täisprofessoriks (korraliseks) doctor philosophiae või doctor medicinae. Professoriamet on koolitada ka uusi doktoreid ja selle eelduseks on tema enda kuulumine doktoriastmesse.

9. Iga KAKi-kandidaat on potentsiaalne filosoofiadoktor ja tohib kasutada seda tiitlit. Kui professorikandidaate sõeluv professorlik erialanõukogu on oma valiku teinud, saab mõni KAKi-kandidaat teada, et selle nõukogu silmis on ta vaid magister.

NB 10. Mind isiklikult rahuldaks kõige paremini kaheastmeline süsteem, kus ülikoolilõpetajate paremusree ülemine pool (1/3, 2/5, 3/5 vms.) omandaks õiguse magistri nimetusele ja professoriks (=õppejõuks) pürgijad peaksid tegema doktoritöö. Kunsti-, muusika- ja tehnikakoolis võiks asi olla mõnel erialadel ka kuidagi teisiti.

VALDAR PARVE

VABANDUS!

EESTI TEADLASTE LIIDU JUHATUSSE

kuuluvad Linnart Mäll TÜ-st, Toivo Maimets Bio-keskusest, Ain Raitviir «Eesti Loodusest», Priit Järve Filosoofia, Sotsioloogia ja Õiguse Instituudist, Väino Puura Geoloogia Instituudist, Ado Kõstner TTÜ-st ja Toomas Varrak Ajaloo Instituudist.

Toimetamise käigus olid kaks viimast eelmisest ajalehest välja jätnud. Vabandame veel kord.

↑TULEVIKU TULEKUST↓

ÜHISKONNA-KEVAD JA PERESTROITSISM

Ühiskonnaelu ajajärkudel on suur sarnasus aastaaegade: elu ilme muutub täiesti teiseks, kuid loodus jääb ikka iseendaks ja muutumine, areng, korduvuski on tema loomuses. Nii nagu aastaaegadel on põhivärvid, nõnda on ajajärkudel käibekujutlused. Lõppeval ühiskonnatalvel oli üheks selliseks **perestroitsism**: arusaam, et kõike, kasvõi näiteks ülikooliharidust saab suva kohaselt kiiresti juurteni muuta. Selline oli omaaegse külvivoliniiku või jõgedepõõra mõtteviis. Perestroitsism algas ammu enne perestroikat ja isegi enne oktoobrit 1917. Võib-olla algas see kahtlusest, kas kõik ikka on Jumala loome.

Nagu looduses on palju värve, nõnda on ka ühiskonnas palju käibekujutlusi, mis aeg-ajalt vahelduvad. Nüüd kõlab **evolutsionism**: kõik pidevalt areneb kindlate seaduste kohaselt, mis ei sõltu meie suvast ega isegi klassikute juhtnööridest; kapitalismi ja õppemaksu eest pole pääsu jne. Et senine elukorraldus oli paljuski seadusevastane sügavamalt mõttes, siis tekib nüüd tahtmine hüüda: «Muutusi, muutusi, härrased!» ja mõistetak soov elu uuendamist igati kiirendada. Seejuures on raske, aga oluline piiritleda seda, mida tõesti saab ja tuleb ruttu muuta, ja seda, mille muutmiseks saab vaid tasa tingimusi luua.

HEA KÄRNER

Lapsed ja noored on looduse nähtus ja õppimine on omal viisil ka osake loodusest. (Üli-)koolis nagu looduseski ei toimu suured muutused kunagi võimsalt ja viivitamatult. Hävida võib ruttu, aga loomine võtab aega: kas terve kevade ja suve, terve aastaringi või koguni mitu põlvkonda või ajastut.

Hinge- ja teadvusehaavad ei parane kiiremini kui looduse haavad karjäärades. Veel aeglasemalt muutub tunnetuse arhetüüp. On arvata, et kitsalt inimõõtmeline positivism (mis pole iseenesest veel positiivne) metodoloogias ja sovetism kui selle üks ajaloolisi avaldusi eetikas piiravad meid veel edaspidigi. Siinsamas kõrval aga on kasvamas uus kõlblus ja uus mõtteviis, niivõrd kui miski on uus selles maailmas. Inimlikus mõõtkavas võtab kaua aega, enne kui õpilane saab astuda õpetaja asemele.

Ülikooli praeguste probleemidele ei saa mitmel põhjusel üle kanda lahendusi 1920-ndaist aas-

taist, mil paljudel aladel imporditi algatuslikke jõude. Asi on selles, et meil on rahvuslik teaduskaader, sealhulgas tipud peaaegu kõigil aladel juba olemas ja ülikool vajab head kärnerit.

Ülikoolil ongi hea tulevikutundega tark haridusjuht. Väärib meelepsidamist, et rektor professor Kärneri esimesi taotlusi oli ja on: saata noori välismaale õppima. Mitte vallandamiste ja küüditamiste, vaid loomuliku ja loodusliku järelkasvuga kujundada haridusada. Küllap järelkasv tulebki võimas. Muidugi on alasi, kus Tartus on selleks täiesti piisavaid tingimusi kohapeal.

ÜLIKOOLI TULEVIK ON ALANUD

Muutused Tartu ülikoolis on ülikoolist mittesõltuvate vaheaegade toimumun alates aastast 1632. Iga sügis, iga uus teadlaspõlvkond on toonud kaasa suure muutuse. On olnud hüppelisi edasiminekuid, mõõnu ja tagasilööke, kuid olemuselt on haridus ja teadus lakamatult kulj ja mitte miski selles ei alga kindlast kuupäevast ja kellaajast. Kõigel on oma cellugu. Ülikooli jäme peajuur ulatub Platoni akadeemiani ja sellest veel läbi ja edasi. Alates 1940. aastast taheti küll meie ülikooli juurteni muuta, aga loomulikult see ei õnnestunud.

Igaüks võib omalt ja teistelt aladelt sõjajärgsest ajast mõelda kümneid ja sadu, kelle üle ülikool tunneb uhkust. Ja tuhandeid, kes on olnud ülikooli väärilised oma

igapäevases töös, ka meditsiinis. Ülikoolis oli alati ja on praegugi nii Õpetajaid kui Õpilasi. Ükski põlvkond pole kadunud. Järjepidevus pole kunagi päriselt katkenud.

Perestroitsistlik ülikooli tuleviku ootus meenutab Katuse-Karlsonit, kes urgitses ülepäeviti postist virsikuseemne ja uuris, et kas juba idaneb. Ülikoolielu muutused idanevad juba ammu, normaalse nägemisega vaatleja peaks märkama hulka uusi võrseid, aga läheb aega, kuni nad kõik vilja kannavad. Katedrites ja teaduskondades ei ole kevad küll ühekaugel.

ARSTITEADUSKONNAS käivad juba mitu aastat suured ümberkorraldused. Põhjalikult on uuenenud ja arenemas arstide täiendõpe; on loodud uusi kateedreid; ametisse on valitud noori ja väljapaistvaid õppejõude; taastatakse ülikooli kliinikuid; juba kehtivad uued õppeplaanid, sealhulgas valikkursuste võimalus; käib tudengite välisvahetus.

Kasvuruumi on ka. Vilka askelduse areenil leidub tõesti tihnikuid, mille keskel lehkab vana ebaarusaam kui seiskund tiik. Kõik ei sõltu veel ka teaduskonnast endast, nagu ehitusvahendid või kirjastustegevus. Kogu arstiteadust, muidugi ka õppetööd mõjustab see, et meditsiin kui rakendusbioloogia ei ole veel järele jõudnud paradigmaatilistele pööretele füüsilikas. Võib-olla alahinnatakse akadeemilises teaduses traditsioonilise meditsiini rikkalikku pärandit. Võib-olla on osa meditsiiniist saanud võõrandunud, mugandunud elu- ja surmalaadi apologeediks.

See on ülemaailmne mure, mis muidugi päriselt ei varjata suuri edasiminekuid arstiteaduse mõnel alal. Eestiski on neis asjus mitmeid arvamisi. Peagi avab aeg tõelised väärtused. Igatahes võib kinnitada, et ka praeguses arstiteaduskonnas võib rõõmuga õppida.

HÜVE JA KASU

Praegu on stagnatsiooni presumptsioon väga levinud, aga ta aegub juba. Totalitarism siiski veel persisteerib paljudes peades.

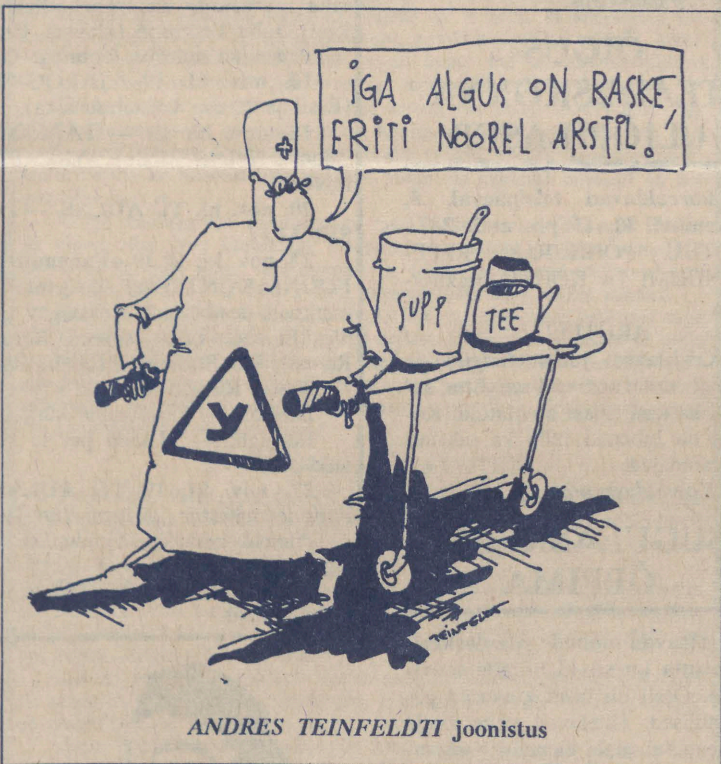
Võib-olla mitte kõigi ümberkorralduste laad ja suundumus pole mõeldavaist parim. Aineiline kasu ja korporatiivsed ambitsioonid seavad mõnikord ohtu üldist hüve teeniva omakasuvaba teadmise. Oieti on ju kogu maailma tulevik selle taga, milline on kitsa omakasu ja viha ning avara üldise hüve ja armastuse vahekord inimeste peades ja südames. Lootkem, et siingi on talv lõppebmas ja sõjad kaovad. Lootkem, et (üli-)koolides õpivad inimesed tunnetama oma sidemeid looduse, ühiskonna ja vaimse maailmaga. Aga nentigem ühtlasi, et koolitarkus ei asenda kunagi elu- ja südame tarkust ning raamatud ei suuda kunagi asendada loodust ja vaimu ennast. Nii võib ülikoolihariduski olla erineval määral terviklik. Ülikooli sügav olemus on üks, kuid teda võib mitmeti kallutada. Avar adramaa on neil, kes juhiavad ülikooli, teaduskonda, kliinikut, kateedrit. Neil on akadeemiline vastutus. Nende panust hindab aeg.

Niisiis, küsimus pole seisakus või arengus, vaid muutuste strateegias ja taktikas ning nende inimeste valmsuses ja kõbluses, kes seisavad muutuste taga. Muutus ei saa olla eesmärk omaette. Vahel tahaks koguni sõnada: «Kannatust, kannatust, head inimesed!»

AKADEEMILINE DIALOOG

Kus oleks parem arutada ülikooli ja maailma asju kui ülikoolis ja ülikoolilehes. Ajalehe toimetamine ei tähenda seejuures mitte ainult meeldivate, lubatud või oluliste arvamuste, artiklite avaldamist või avaldamata jätmist, vaid ühtlasi tekstide sellist korramist, et kogemata sisselipsanud loogikavead või ebatäpsused autori arvatavalt häid taotlusi ei varjutaks. Hea on, kui autori akadeemilise sõnavabadusega kaasneb ka akadeemiline vastutustunne. Akadeemiline dialoog on üldist hüve ja teadmist teeniv väärkas keskustelu, milles osaleb nii Õpetaja kui Õpilane, olgugi too esialgu üsna udusuline ja võib-olla mitte liiga soliidne. Kust me siis õpime? Avalik arutelu on haritlase ametioskus. Olgu üllate õpetatud meeste vestlus meile eeskujuks!

Tõnu Peets

ANDRES TEINFELDTI joonistus

Üliõpilasesindajate ühiskoosolek Tallinnas

Esmaspäeval toimus Tallinnas Eesti üliõpilaskondade esindajate ühiskoosolek, mille peamiseks päevakorrapunktiks oli rahvusliku üliõpilaskondade liidu moodustamine. Mäletatavasti jõuti juba eelmisel ühiskoosolekul seisukohale, et sellise organisatsiooni moodustamine on hädavajalik. Põhikohalment ettevalmistamiseks loodi toimikond koosseisus Olavi Paide (TÜ) ja Sulev Alajõe (TTÜ).

Nüüd oli jäänud lahti vaielda veel kaks põhiprintsiipi — esindatus ja hääletusmehhanism/otsuste kohustuslikkus. Tartu poolt oli proportsionaalne ettepanek, mille kohaselt suuremad kõrgkoolid saavad moodustatava liidu volikogus ka rohkem hääleõiguslikke kohti. Vastupidine seisukoht nägi ette 1—3 esindaja volikogu liikmeks olekut sõltumata üliõpilaste arvust. Lõpetuse otsust ei tehtud seegi kord, kuid kompromissile jõuti palju lähemale. Loodetavasti saabub lõplik selgus järgmisel koosolekul kahe nädala pärast.

Hääletusküsimuseski esitati kaks lahku minevat printsiipi, mille kohaselt igal liikmesorganisatsioonil oleks kas vetoõigus või oleks otsuste tegemisel määrav enamuse tahe. Konsensuseprintsiibi kahjuks toodi argument, et see vähendab oluliselt loodava kogu teovõimet. Väiksemate kõrgkoolide kartus selle ees, et kaks suuremat kõrgkooli (TÜ ja TTÜ) kogus oma suurema esindajate arvuga ainumäärajateks saavad ning neile vastuvõetamatuid otsusteid peale suruma hakkavad, loeti samuti põhjendatuks. Tõdeti, et hääletuse namuse põhimõttel otsustamine on mõeldav, kui vastuhääletajatele jäetakse ühisavalduste puhul õigus protokollilisteks eriarvamusteks ning volikogu otsused on kohustuslikud vaid neile liikmesorganisatsioonidele, kes otsuse poolt hääletasid, v.a. selleks eraldi põhikirjas märgitud küsimused (näiteks liikmemaks jne.).

Kahe nädala jooksul tehakse kõigi kõrgkoolide esindusorganites oma positsioon antud küsimustes selgeks ning siis jõutakse ka volitatud esindajate koosolekul ühisele seisukohale ja põhikirja heakskiitmiseni.

□ □ □

Muud informatsiooni. Uueks aastaks peaks valmima suurem partii valgeid üldisi üliõpilasmütse, vaeste aegade tõttu küll plastmassist nokaga, aga muidu päris meeldiva väljanägemisega. Uuest aastast peaks seega kõigil soovijail olema võimalik neid oma üliõpilaskondade kaudu hankida.

Veel oli juttu moodustatud üliõpilaskeskuse vastutava sekretäri ruumimuredest, infovahetusest uute kõrgkoolide värskest loodud üliõpilasesindustega.

Ühe sõnaga, asi edeneb!
KAAREL TARAND

VEEL ÜLIÕPILASKONNA LIIKMEMAKSUST

Eelmises lehes oli pikalt seletatud liikmemaksu tasumise kord, siiski oli arvestamata jäetud üks väike juriidiline nüanss, mistõttu sellisel kujul protseduuri sooritada ei saa.

Vaatamata maksu kohustuslikkusele peab siiski igalühel olema võimalus vabalt valida maksu tasumise viisi, automaatselt raha ülekandeks palgast, stipendiumist vms. peab igaüks andma kirjaliku nõusoleku oma allkirjaga. Nii oli see isegi läinud nõukogude ajal.

Seetõttu jätab üliõpilaskond igalühele ka selle võimaluse. Kõigil, kes ei ole nõus sellega, et üliõpilaskonna liikmemaks automaatselt stipendiumist maha arvatakse, on võimalus esitada TÕÜ Valitsusele (Ülikooli 20 — 305) vastav avaldus ja ühtlasi tasuda liikmemaks mingil muul viisil. Seda kõike saab teha kuni 6. novembrini. Kõigil, kes selleks ajaks soovivad avaldust esitanud ei ole, arvestatakse liikmemaks stipendiumist maha.

Tuletan veel kord meelde, et uue ainukehtiva üliõpilaskonnamendiga saavad vaid need üliõpilased ja magistrandid, kellel üliõpilaskonna liikmemaks tasutud.

Mõistvat suhtumist ja ladusat koostööd lootes

KAAREL TARAND,
TÕÜ Valitsuse esimees

KIRI HORVAA-TIAST

Biorgaanilise keemia labori teaduslik juhendaja prof. Jaak Järv sai äreva kirja Zagrebi Ülikooli Töötervishoiu Instituudi biokeemia kateedri dr. Elsa Reinerilt. Ta annab lühipildi Horvaatia ajaloost ja kirjeldab praegust sõda. «Tapetud on sadu inimesi, tuhanded on saanud haavata, kümned tuhanded on sunnitud lahkuma oma kodudest. Normaalse elu on seiskunud, rääkimata laastatud majandusest ja hävitatud kultuuripärandist».

E. Reiner pöördub meie teadlaste poole selgituse ja tunnuspalvaga: «Me soovime, et Horvaatiat tunnustataks kui sõltumatut riiki, nagu on juba tunnustatud Eestit.»

J. Järv ütles, et Zagrebi Instituudiga on neil ammusid koostöösidemed.

«PÄIKESE-TUULT» saab ka tellida

Aasta aega on ilmunud «Päikesetuul» — omanäoline kuuleht inimese enesearendamise ja teostuse uuest võimalusest. Tõsi, paljuski on see unustatud vana, mis nüüd nii meil kui mujal taas laiemat populaarsust on võitmas: rahvameditsiin ja meditatsioon, astroloogia ja jooga, ida võitlusvõimlemine, massaaž ja erinevad enustamisviisid.

Kõik see aialab meil end sügavamalt tundma õppida. See ei tähenda argilust irdumist, vaid vastupidi — selle muutmist loovamaks, rikkamaks, õnnelikumaks. Inimeste massilist pöördumist loodusega kooskõlas ja ühtaegu vaimsetele väärtustele suunatud eluviisi poole on hakatud nimetama terminiga *New Age* — Uus Ajastu.

«Päikesetuul» tutvustab konkreetseid võimalusi meil ja mujal, samuti selle juurde kuuluvat uut maailmapilti. Arvame, et tudengite seas on asjast huvitatuid. Oktoobrikuus ilmub «Päikesetuule» erinumber *New Age*ist, Uue Ajastu liikumise maailmas.

Iseäranis huvipakkuv peaks aga selles lehes olema ülevaade veerandsajast uuest vaimsest liikumisest, keskusest, klubist Eestis koos kontaktadresside ja telefonidega, alates näiteks Eesti Astroloogia Seltsist ja lõpetades Bahá'í liikumisega. Sealsamas avaldame ka bibliograafia «Päikesetuules» ilmunud materjalidest.

Siinkohal olgu öeldud vaid, et kui alguses paelus laiemat lugejaskonda tähelepanu järjelugu «Elu pärast elu» kliinilises surmas olnud inimeste kogemustest (nr. 1—7), siis alates jaanuarikuu numbrist (nr. 5) on huvikeskmes olnud astromeditsiini kursuse sensitiiv ja tervendaja SVEA SALUMÄE sulest.

11. «Päikesetuules» ilmus ka blankett, mille täitmisel ja toimetusele saatmisel saab igaüks tellida endale astroloogilise sünniringi — põhjalikuma individuaalse ülevaate oma isiksuse eripärast astroloogia valgusel —, mida edaspidi saab kasutada ka astromeditsiini kursuse II astme juures oma tervise-eelduste sügavamaks tundmaõppimiseks.

Oleme tutvustanud ka joogat ja autogeenset treeningut, UFO-uudiseid ja inimese biovälja värve, ayurvedat ja Urantia Raamatut, loomulikke sünnitust ja vägivallatut vastupanu, andnud praktilist terviseõu jne. Jätkuvad järjelood astraalprojektsioonist («hinge» kehast väljumisest), tervendajatest ja tervendamistest, ida armukunstist. Lähemal ajal on plaanis värvide mõju inimesele, töö unenägudega, meditatsioon jne. Nüüd aga ehk kõige olulisem:

JÄRGMISEKS AASTAKS SAAB «PÄIKESE-TUULT» TELLIDA TELLMISKATALOOGIST (aasta tellimishind 12 rbl). Tagantjärele saab tellida ka kõiki seni ilmunud numbreid (v.a. nr. 5), tasudes rahakaardiga meie hoiupanga aadressil (Hoiupank nr. 6732/049, arve 15543, PEETER LIIV, Elamu-Sotsiaal-panga Tallinna Oktoobri osakond, arveldusarve 164001, MKO 781266).

Rahakaardi tekstis palume posti loetavalt kirjutada oma nimi ja täpne postiaadress, tellitavad lehenumbrid ja nende arv. Tellimishind koos saatkuludega on: nr. 1—4 ä 70 kop, nr. 6—8 ä 90 kop, nr. 9 1 rbl ja nr. 10—16 ä 1.20.

PEETER LIIV,
«Päikesetuule» toimetaja

12.—17. november

Teisipäeval, 12. novembril

kl. 21 — tantsukohvik «Intellektuaal» (jädzu, luule ja roheliste probleemidega) — EPMÜ klubis.

Kolmapäeval, 13. novembril

kl. 16 — spordishow (heitlus õppejõud *contra* tudengid, teatevõistlused, etteasted...) — EPMÜ võimlas.

kl. 20 — meeskvarlett «Viies ratas» (lauluvalik tõsisest lõbusani, omaloomingust klassikani) — TÕ aulas.

kl. 20 — salongiõhtu TÕ kohvikus (Narva mnt. 27).

kl. 21 — kantripidu «Beergrassiga» — TÕ klubis.

kl. 21 — midagi põnevat, tants kindlasti — EPMÜ klubis.

Neljapäeval, 14. novembril

kl. 20 — salongiõhtu — TÕ kohvikus (Narva mnt. 27).

kl. 21 — «Mängupõrgu» (hasart-, õnne-, ununenud, veemängud jne. jne.) — TÕ klubis.

kl. 23—03—ööklubi — EPMÜ klubis.

Reedel, 15. novembril

kl. 20 — õhtu Jaak ja Mart Johansoniga — TÕ aulas.

kl. 20 — tudengibändide konkurss — TÕ klubis.

kl. 21. kulminatsioon — suurejooneline sügiselõpu pidustus — EPMÜ aulas.

Laupäeval, 16. novembril

kl. 20 — salongiõhtu — TÕ kohvikus (Narva mnt. 27).

kl. 21—03 — ülemaja öödisko — TÕ klubis.

Pühapäeval, 17. novembril

kl. 21 — lõpupidu «Popsidega» — TÕ klubis.

Täpsem info järgmises lehes. Jälgige ka erireklaami.

Piletilaat esmaspäeval, 11. ja teisipäeval, 12. novembril kl. 17—19 TÕ füüsikahoone fuajees.

EPMÜ klubi, TÕ klubi ja ülikooli kultuuriklubi.

INFO ● INFO ● INFO

LÄÄNEMERE ELUSTIK

Läänemeremaade Ülikooli satelliittelevisiooni saatesarja esimene saade «Läänemere füüsiline geograafia» toimus 23. oktoobril. Tartus jälgis seda 300 üliõpilast, keskkoolide õpilast jt. Järgmine saade toimub 6. novembril. Et mahutada kõik osavõtusoovijad on seekord televisiorid üles seatud kahte auditooriumi.

Nagu teatati Uppsalast (The Baltic University Newsletter No 8, 22. oktoober) on saatesarja vaatajateks-kuulajateks ametlikult registreerunud 3240 üliõpilast, enim Poolast (1200), edasi Rootsi (650), Eestist (450), Soomest (375), Leedust (240), Venemaalt, Lätist ja Taanist (igast 100) jm.

Esimese saate brošüüri kohta, mida me saime esialgu vaid 80 eksemplari, teatatakse: «It is already out of print and a new printing will be available in two weeks». Tellisime esimest brošüüri lisaks 175 eksemplari ja kõiki järgmisi vähemalt 250.

Niisiis, kolmapäeval 6. novembril k. 17 Tähe 4 — «Läänemere elustik».

HANS TRASS

DOKTORI-VÄITEKIRJA KAITSMINE

13. novembril k. 15 kaitseb TÕ nõukogu saalis oma doktori-tööd «Esmane energia ülekanne fotosünteesis. Mudelarvutused.» TÕNU PULLERITS.

Dissertatsiooniga saab tutvuda TÕ raamatukogus.

ÕIGUS-TEADUSKONNA ÜLIÕPILASED

korraldavad teisipäeval, 5. novembril kl. 15 ph. aud. 227 TÕÜ PÕHIKIRJA, REFERENDUMI JA KOHTU eeskirjade

ARUTELU.

Oodatakse juuratudengite ja õppejõudude aktiivset osavõttu, samuti ka teisi asjast huvitatuid. Kohale on lubanud tulla ka edustuse esindajad.

Korralduskomitee

SUGULASKEELI ÕPPIMA

Algavad mõnede sugulaskeelte tasuta kursused kõigile soovijale. Osalt on need kursused perioodilised. Õpetavad vene keele vahendusel meie kateedri vastavatest rahvustest magistrandid. Lisaks võib eesti keele vahendusel õppida liivi keelt.

Ersamordva, udmurdi ja liivi keele huvilistel tulla peahoone ruumi 201 (aula kõrval) 7. novembril ning mari keele huvilistele samasse 12. novembril, mõlemal korral kell 16.15

Professor AGO KÜNNAP, soome-ugri keelte kateedri juhataja

ELURUUM!

Tähelepanu noor perekond! Seoses üüri kallinemisega pakub ühe linnaäärse krundi omanik Tartu-aastate üleelamiseks soodsatel tingimustel kaht kuuske. Kiirustage, sest alates jõuludest tuleb tasuta valuutas.

Soovijail pöörduda aadressil: Tartu, Pikakuuse 30a.

EESTI KONTSERT**KONTSERDID OKTOOBRI TARTUS**

7. nov. kl. 19 TÕ AULAS — ERSO SÜMFOONIAKONTSERT (dirigent Leo Krämer, Saksamaa). Mozart — avamäng ooperile «Võluflööd», Klaverikontsert c-moll, KV 491, solist Ivari Ilja.

Beethoven — Sümfoonia nr. 6 F-duur, op. «Pastoraalne».

8. nov. kl. 19 TÕ AULAS — praegu Pariisis tegutsev ameerika muusikute ansambel «Paris — Texas». Alison Mitchell (vokaal), John Ferguson (klaver), Paul Wehage (saksofon).

Ameerika autorite looming: Gershwin, Copland, Bernstein jt.

12. nov. kl. 19 AJALOOMUSEUMIS — JÜRI PÄRG 60 (Eesti ja Itaalia vokaalmuusika).

14. nov. kl. 19 — TALLINNA TRIO — Jüri Gerretz (viul), Toomas Velmet (tsello), Valdur Roots (klaver). Kavas Brahms, Beethoven.

20. nov. kl. TÕ AULAS — Leedu vanamuusikaansambel «ARSENAL».

22. nov. kl. 19.30 «Vanemuise» kontserdisaalis — ERSO SÜMFOONIAKONTSERT (dirigent Gustav Sjökvist, Rootsi Raadio kammerkoori peadirigent. Kaastagev Eesti Raadio segakoor. Solistid: Annica Eliasson-Frick (sopran, Rootsi), Anna Bragesson (metsosopran, Rootsi), Jan Strömberg (tenor, Rootsi).

Kavas Rimski-Korsakov — «Hispaania capriccio».

Larsson — Pastoraalne süit,

Respighi — «Lauda per la Nativata del Signore», «Rooma piiniad».

27. nov. kl. 19 TÕ AULAS — Tallinna Konservatooriumi kammerorkester (dirigent Jüri Gerretz).

Pileteid müüakse Vanemuise suure maja kassas ja 1 tund enne algust kohapeal.

Aulakontsertidel üliõpilastele, õpilastele ja pensionäridele soodustatud hinnad.

KLUBIS

ÜLIKOOLI KLUBIS jätkub DISKO ka sel nädalavahetusel.

Reedel, 1. nov., laupäeval, 2. nov. ja pühapäeval, 3. nov. parimad diskorid, ainult HEA muusika ja mõnus kohvibaar kella 21-st poole kaheni öösel. ÜLIÕPILASPILET!

□ □ □

ÜLIKOOLI KOHVIKUS (Narva mnt. 27)

Neljapäeval, 7. nov. SALONGIÕHTU

tantsuorkestri ja võrratu programmiga. Algas kell 20.

Kolmapäeval, 6. nov. DISKOÕHTU. Algas kell 20.

ÜLIÕPILASPILET!

AUSTATUD HR. VEIDEMANN

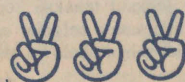
eelmise «Sirbi» viimaselt leheküljelt!

Kuidas Te julgete maha salata oma ENSV-s sündinud põlvkonna (st. meie isad ja emad), kahetseda oma sündimist, pioneerija komsomoliaastaid? Meie, noored vihased ja sõltumatud ajakirjanikud, EV õiged kodanikud, oleme ju sündinud viiekümne aastate lõpul ja kuuekümnendatel aastatel sündinutest tänu sotsialismi viljastavatele tingimustele. Poleks olnud teid, poleks olnud meid. Aitäh teile!

Iseenda nimel EV rippumatu kodanik K. C.

«UT» TELLIMINE

maksab aastaks 26.60 (postiga) ja 19 rbl. (postita, st. valvelauda). Värske üksiknumbri hind kuni üks nädal on 50 kop., pärast ühe nädala möödumist võib selle saada 30 kop. eest.

MEELIS LOKI foto

Skandaalne lugu baaridaamidega

ehk

KORISTAGE OMA LIPP ÄRA!

Praegu on küllaltki palju selliseid üliõpilasorganisatsioone, kes ruumide puudumise tõttu on sageli sunnitud abi otsima mujalt. Kohvikute, saalide jm. üürimisel puututakse kokku kõige erinevamate inimestega, kelle kaudu avaldub ühe või teise kildkonna suhtumine.

Üsna skandaalne lugu juhtus ühe naiskorporatsiooniga, kelle peale baaridaamid arvasid olevat sobilikku oma viha välja valada. Võib-olla käis nendele au pihta, et nad peavad teenindama korporatsiooni, ja veel naisi ühendavat, võib-olla polnud neil üldse tahtmist tol õhtul töötada. Arusaamatus võis muidugi tekkida ka kokkuleppimisel ruumide kasutamise suhtes. Siiski ei õigusta see nende Tallinna Pedagoogilise Instituudi baaridaamide käitumist, kes solvasid oma kliente. Õnneks piirdus asi noorte neidudega. Ent seltskonnas oli ka eakaid daame, lisaks külalised Soome Vabariigist. Oma lipu me «koristasime ära», kuid loodame, et ka selle kõrgkooli allüksuste juhtkonnad pööravad edaspidi rohkem tähelepanu kaadri pedagoogilisele kasvatusel.

ÜLLE SILLASOO, indlaensis

UT**TARTU ÜLIKOOLI AJALEHT**

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENDID PIRET TALI ja SELLE MÖTSAR

Lehetalituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 3 51 80. Tartu Trüki-koja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, l. «UT» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2306. Tiraaž 2000.

35 180

NR. 32 (1654)
REEDE,
8. NOVEMBER
1991
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 50 KOP.

Universitas Tartuensis

- KOSTABI
MAAILM
– 2. lk.
- AUTORITUNNIS-
TUSTEST
– 2 lk.
- MISS
INGRID NIGOLA
– 3. lk.
- TUDENGISÜGIS
– 4. lk.

SOOME VÄLIS- MINISTER KÄIS ÜLI- KOOLIS

«Tartu Ülikooli aula ja tema kuulajaskond äratavad minus niisamasuguse austava ja piduliku tunde, mida Urho Kekkonen kirjeldas siin märtsis 1964.» Nende sõnadega alustas eelmisel reedel aulas oma kõnet Soome välisminister riigiteaduse doktor PAAVO VÄYRYNEN. Ta kõneles Soome ja Eesti ajaloolisest kontaktidest, praegusest ja tulevast, samuti Tartu Ülikooli osast selles. «Siin, *Academia Gustaviana*'s, nagu ülikooli alguses nimetati, õppis juba 17. sajandil kümneid soomlasi.»

Kõne eestikeelne tekst jagati kuulajale, küsimusi ja vastuseid tõlkis meie rektor.

Kohtumisel rektori prof. Jüri Kämeriga räägiti koostööst Soome ülikoolidega, mis edeneb juba tükk aega.

HELSINGI KAUBANDUS- ÜLIKOOL KINKIS RAA- MATUKOGU- LE ANDME- BAASI JA ARVUTI

Septembri lõpus kinkisid ülikooli raamatukogu hr. prof. Erkki Pihtala ja hr. Risto Ahonen Helsingi Kaubandusülikoolist (Helsinki Kauppakorkeakoulu). Nad tõid kaasa lastekittale salvestatud andmebaasi HELECON ja vajaliku lugemise varustatud arvuti.

Läbirääkimised selle arvuti saamiseks algasid juba möödunud aasta lõpus ja see soov täitus tänu Eesti Sihtasutise Soomes (*Viro Säätiö*) ning Helsingi Kaubandusülikooli raamatukogu heatahtlikule suhtumisele.

▼ ▼ ▼

Igaüks, kes on otsinud kirjandust kursuse- ja diplomitöö või väitekirja jaoks või püüab end oma eriala uudiskirjandusega kursis hoida, on kogenud, kui vaevaline ja aeganõudev see on.

Jõudumööda on õppejõude ja teadureid abistanud infoosakonna töötajad, kes on koostanud teemanimestikke, kartoteke ja infolehti raamatukokku saabunud uudiskirjandusest ning kasutanud selleks raamatukogus leiduvaid NL ja välismaa infomaterjale.

➡ (Järg 2. lk.)

▲ FILOSOOFIATEADUSKOND ALUSTAB TAAS 1. JAANUARIL 1992 ▼

TÜ NÕUKOGUS
1. novembril

- ▼ Arutelust filosoofiateaduskonna (FK) taastamise ümber
- ▼ Täiendus- ja uurimiskeskusest täienduskus
- ▼ Raamatukogule kirjandust Saksamaalt

▼ ▼ ▼

FILOSOOFIATEADUSKONNA

taastamiskomisjoni esimees psühholoogia kateedri juhataja prof. PEETER TULVISTE tegi lühiülevaate komisjoni tööst. Komisjoni kuulusid veel: professorid Paul Kenkmann, Eero Loone, Huno Rätsep ja Helmut Piirimäe, dotsendid Aavo Luuk, Ülo Matjus, Jüri Valge ja Peeter Viik, rektori nõunik Peeter Olesk, magistrant Tõnis Lukas ja teabetalituse töötaja Indrek Tarand.

(Ajalo, filoloogia ja filosoofia õpetamist on Tartu Ülikoolis mitu korda liidetud ja lahutatud. Näiteks 1850. aastal sai filosoofiateaduskonnast kogu ajaloo-keeleteaduskond ja füüsika-matemaatikateaduskond. 1919. aastal oli alguses ajaloo-filosoofiateaduskond, siis filosoofiateaduskond, 1940. aastast ajaloo-keeleteaduskond kuni 1973. aasta jagunemiseni, mil loodi kaks praeguseks eksisteerivat erit teaduskonda — toim.)

P. Tulviste ütles, et FK taastamiseks ei piisa traditsiooni järgimisest. Nõukogudeaegse süsteemi tugevaks küljeks tõi ta selle, et üliõpilased valdavad oma ainet, eriti klassikat, paremini, terviklikumalt kui näiteks Ameerikas või mõnel teisel maal. Nõrk on nii õppe- kui teadustöökorralduses see, et ei ole soodustatud ainetevahelisi seoseid, interdistsiplinaarsust.

FK loomise kasuks tõi ta mitu argumenti. FK peaks soodustama koostööd humanitaaralade esindajate vahel, hoolitsena interdistsiplinaarsete uurimuste ning üliõpilaste vabaduse eest ainete valikul. Lisaks traditsioonile tuleb arvestada ka tulevast tööturgu, kus mitut ala valdaval inimesel on kergem läbi lüüa.

Kõige suurema osa moodustavad uues teaduskonnas filoloogid. Mõistlik oleval alles jätta filoloogide praegune osakondade struktuur koos oma kateedrite ja oma ühise nõukoguga. Ka teised osakonnad säilitavad oma iseseisvuse, kuid see ei tohi hakata piirama üliõpilaste valikuvabadust.

Komisjoni esimees kommenteeris ka FK loomise vastu tekkinud tugevat vastuseisu: «Vastuseis on tingitud sellest, et loomise protsess ei olnud korraldatud nii demokraatlikult, kui oleks pidanud olema.» Pealegi kardavad inimesed praegusel segasel ajal muutusi, osakonnad kardavad kaotada iseseisvust, vastuvõetav ei olnud ka teaduskonna nimi. Rohkem aktsepteeriti humanitaarteaduskonna nime.

KÜSIMUSED, SÕNAVÕTUD

Prof. Atko Viru päris, kas FK loomise põhiargumendiks on kahe praeguse teaduskonna koostöö ühendamine. P. Tulviste vastas, et põhimõtteliselt jah, kuid ta toob rohkem välja üliõpilase isikliku valikuvabaduse oma õppeplaani koostamisel.

Dots. Ülo Mander päris õppetoolide ja instituutide kohta uues teaduskonnas ning prof. Lembit Allikmets võõrkeeleõpetusest mittefiloloogidele. Neid küsimusi komisjon arutanud ei olnud, P. Tulviste arvates peaks aga see jääma osakondade otsustada.

Rektor prof. Jüri Kämer: «Meid sunnib tagant eelkõige üliõpilaskonna arvamus. Juunis saadeti nõukogule kiri, mille esimeses punktis nõutakse punktsüsteemi sisseviimist jm.»

Dots. Ivar Saarniit soovitas ära kuulata ka kahe kõne all oleva teaduskonna dekaani arvamused.

Ajaloo- ja filosoofiateaduskonna dekaan prof. HELMUT PIIRIMÄE kommenteeris samuti ebakorrektsed asjaajamised ning soovitas teistegi asjade käigust õppust võtta. Dekaanina sai ta sellest esmalt teada ajalehest, komisjoni lülitati hiljem. «Peaksime mõtlema sellele, et täielikult me EV aega tagasi ei jõua ning tuleks vältida suure «kolhoosi» tegemist. Praegu taastatakse hoopis talusid. Aastakümnete jooksul on teadused diferentseerunud ning ei saa anda üldist filosoofilist haridust.»

Vahepeal oli valminud projekt, mille järgi taheti kõiki uue teaduskonna üliõpilasi ühiselt vastu võtta. Ajaloo-osakond oli kindlalt selle vastu. «Tahame säilitada oma osakonda, oma üliõpilaste vastuvõtu ja õppeplaane. Üks meie magistrant tegi plaaniprojekti, mis oli mõeldud kõigile kohustuslikuna.» Ta lisas, et laia profiiliga ajaloolane ei saa ka tööturule minna.

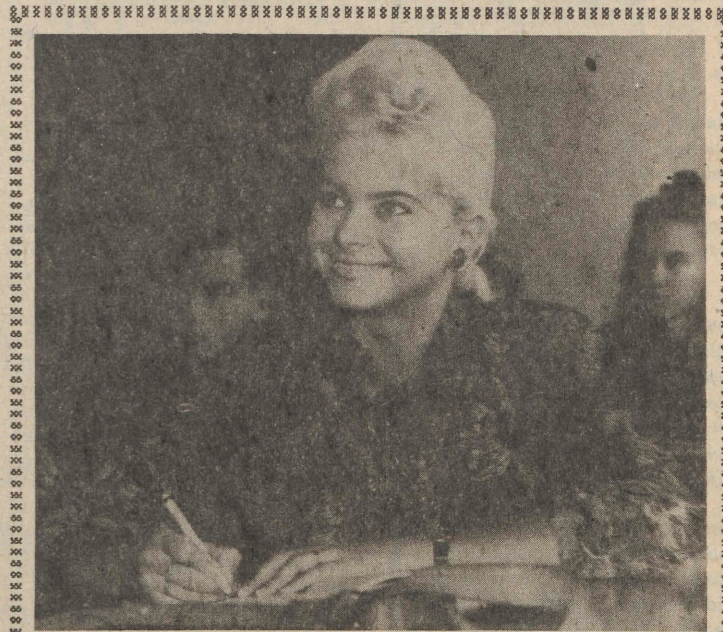
Prof. H. Piirimäe lausus, et tulevikus peaks ülikooli tegevuses põhirõhk olema suunatud suhetele TA-ga. Ei tohiks unustada ülikooli põhiohtu: Tallinnas ei ole vaibunud mõtted TA reorganiseerimise sildi all luua uus ülikool. «Oleme kulutanud rohkem aega oma sisemistele asjadele kui ülikooli kaitseks. Uus teaduskond peaks oma südameasjaks võtma humanitaar- ja rahvusteadused.»

Filoloogia- ja ajaloo- ja filosoofiateaduskonna nõukogudes oli uue ühise teaduskonna loomist arutatud, kuid hääletamist ei tehtud, sest seda ei olnud nõutud ega küsitud. Dekaan mureks olid veel raha ja funktsioonide jaotamine uue teaduskonna osakondade, kateedrite ja dekaani vahel. Ajaloolased soovisid saada garantiid õppeplaanide koostamise õiguse ja oma maja asjus. Teaduskonda on jõudnud kuulused, nagu kavatsetavat maja ümber jagama hakata.

Lõpuks ütles prof. H. Piirimäe, et kuigi FK loomise juures on veel palju lahendamata probleeme, usub ta, et nendega toime tulla.

Filoloogiateaduskonna dekaan dots. JÜRI VALGE soovis saada samuti garantiid oma osakondadele. Ta ütles, et filoloogid ei olnud põhimõtteliselt FK taastamise idee vastu. Nad ei olnud rahul sellega, kuidas ideed realiseerima hakati, eriti 13. septembril toimunud koosolekuga, kus otsus lihtsalt ette loeti. Filolooge oli murelikuks teinud ka veel mõni päev tagasi ringi liikunud projekt, milles olid kõik praegused osakonnad liidetud üheks osakonnaks (niisamasugune struktuur oli toodud ka eelmises ajalehes TÜ valitsuse informatsioonis — toim.). «Oli oht, et viimasel ajal kujunema hakanud filoloogide ühtsus hakkab niiviisi lagunema.»

➡ (Järgneb 4. lk.)

Miss INGRID NIGOLA küll esimest korda oma ülikooli ajalehes, aga see-eest on tema päralt terve kolmas lehekülj. Missi käis loengul pildistamas

AIVAR AOTÄHT

Jälle kord abist

Kõik me oleme lugenud lugusid sellest, kuidas suurem aitab väiksemat, tugev nõrgukest, tark rumalatki. Kurb küll, aga viimasel ajal kipume üha rohkem abistatavate rolli kinnistuma. Mis teha, kui ajad on rasked ja igasugune abi teinekord vägagi marjaks ära kulub.

Taas on meie kätte jõudnud koorem abipakikesi ja seda otse Ameerikast. Eesti Ameerika Fond on teinud jällegi kord tänuväär töö ja kogunud hulga asju abiks eesti rahvale. Nende hulgas on ka paras ports, mis mõeldud tudengitele. Kõik see tuleks võimalikult õiglaselt laiali jagada. Mäletan veel üsna hästi Saksamaalt tulnud lasteabi jagamisest tekkinud kiremöllu ja hilisemaid üpriski sapiseid järelkajaid. Sellest johtuvalt paluksin kõiki, kellel jaotamise põhimõtete kohta midagi öelda, seda ka aktiivselt teha. Kõik asjahuvilised on oma ettepanekutega alati oodatud TÜÜ Valitsuse ruumi.

Ja veel. Kuna saabunud pakikestes on ka lasteasju, siis paluksin kõiki lastega peresid ennast taas kord registreerima, et saaksime selle järgi õiged asjad õigetele inimestele anda. Ehk.

Meie ruum asub oma endises kohas: Ülikooli 20—305.

MARTI AMBRE

TUDENGIRAADIO

Kristjan Lepp tabas TÜÜ Üliõpilaskonna ja Tartu Tudengiraadio lepingule alla kirjutamas Tomi Saluveere (vasakul) ja Erkki Peetsalu.

30. oktoobril kinnitas TÜÜ Valitsus ametlikult Tartu Tudengiraadio asutamislepingu.

Tartu Tudengiraadio vastutavateks toimetajateks määrati ajakirjandusüliõpilased ERKKI PEETSALU ja TOMI SALUVEER. Saadete eetriaaja koostööst vastutavad toimetajad «Raadio Tartuga», finantseerimine lepitakse kokku TÜÜ üliõpilaskonnaga.

TÜÜ Valitsuse infosekretär OLAVI PAIDE lubas, et tudengiraadio finantseerimine lülitatakse TÜÜ järgmise aasta eelarvesse.

Tartu Tudengiraadio vastutav toimetaja TOMI SALUVEER: «Loodetavasti saab tudengiraadio kindla eetriaaja juba lähemal ajal. Otsime uusi andekaid raadiohääli ning ideede originaalsust.»

ERKKI PEETSALU: «Tudengiraadio on veel väga noor nagu «Raadio Tartu». Ükski tegija pole professionaal, seega esineb paratamatult tehnilist praaki. Ülikooli õppestudiod kasutamisel saaks saateid põhjalikumalt ette valmistada.»

Tudengiraadio on «Raadio Tartu» ruumides eksisteerinud üle kuu aja ning seda võib kuulata ULL lainepikkusel 69,6 MHz.

HELSINGI...

(Algus 1. lk.)

Vähesed olemasolevad välismaised infoallikad on seni olnud vaid trükiväljaannetena, nüüd on aga avardunud võimalus kasutada ka arenenud maailma kõrgtehnoloogial põhinevaid bibliograafilisi andmebaase.

Andmebaasi HELECON koostatakse ja uuendatakse Helsingi Kaubanduslikooli raamatukogus ning ketas 1990. aasta alguse seisuga ongi selle raamatukogu kingitus. Arvuti kuulub Eesti Sihtasutisele Soomes ja on antud kasutada Tartu Ülikooli Raamatukogule ja selle lugejatele.

Andmebaas HELECON sisaldab 4 peamist Euroopas koostatud majanduslase bibliograafilise informatsiooni andmebaasi (kokku ligi 470 000 ajakirjartiklit, monograafiat, dissertatsiooni jne. erinevates keeltes).

Need on:

▼ SCIMP — Lääne—Euroopa perioodilise kirjanduse analüütiline andmebaas, mille on koostanud Euroopa Ärikoolide Raamatukogude Ühendus (*European Business School Librarians Group*). Peamised teemad on juhtimine, marketing ja ärimajandus;

▼ SCANP — Skandinaavia- ja maade perioodiliste väljaannete analüütiline bibliograafia, mille on koostanud vastavate maade ärikoolid. Peamised teemad on majandusteadus, juhtimine ja finantsküsimsused. Sisaldab ka Skandinaavia- ja Ülikoolide teadustööde aruandeid;

▼ BLISS — ärijuhtimiselane andmebaas, mille on koostanud Saksa äriinformatsioonikeskus (*Gesellschaft für Betriebswirtschaftliche Information*).

FONDS QUETELET — Belgia majandusteaduslik andmebaas, mille on koostanud Belgia Kaubandus- ja Tööstusministeeriumi Raamatukogu. Peamised ainevalad on ettevõtteid, töö, statistika, finantsküsimsused, majandusteooria.

Andmebaasis HELECON on võimalik teha otsinguid nii võtmesõnade kui ka erinevate ainevaldade järgi.

Samal CD-ROM kettal on ka andmebaas nimega BISSE (*Business Information Sources and Services for Europe*), mis sisaldab Euroopa erinevate maade äriala informatsiooni (äriala raamatud, statistilised materjalid, äriinformatsikeskused jne.).

Teavet andmebaaside HELECON ja BISSE kasutamise kohta saab raamatukogu infoosakonnast (ruum 265—267, tel. 32—467).

Samas on olemas ka USA Kongressi Raamatukogu kataloog CD-andmebaasina, mille saime Kongressi Raamatukogu vahetusosakonna Ida-Euroopa spetsialisti E. A. Johnsoni kaasabil.

Andmebaas sisaldab üle 4 miljoni raamatu, seeriaväljaande, kaardi, helisalvestise, noodi jm. bibliograafilise kirje. Kataloogis leidub ka eestikeelset kirjandust. Infootsinguid on võimalik sooritada 19 tunnuse (sealhulgas ainevald, võtmesõna, keel, autor, väljaandnud maa, toimetaja) järgi ning neid kombineerides. Andmebaasis ei kajastu perioodikaväljaannetes sisalduvad artiklid.

Ka raamatukogu RVL-sektoris (ruum 321) on uudiseid.

On saadud Põhjamaade raamatukogudes olevate perioodiliste väljaannete üldkataloog mikrokaartidel (NOSP-mikro: *Union catalogue of serials in Nordic research libraries*) ning avardunud võimalused tellida kirjandust välismaalt.

Pikaajalise kirjavahetuse tulemusena on saadud blanketid, mis võimaldavad tellida kirjandust ühest maailma suuremast raamatulaenukeskusest (*The British Library Document Supply Centre, Boston Spa*). Seda võimalust saavad kasutada õppejõud ja teadurid tööks vajalike monograafiade tellimiseks, mis ei ole kättesaadavad lähemalt.

Ruth Tammeorg,

infoosakonna vanembibliograaf

KOSTABI MAAILM

GILDI TÄNAVAS

«KOSTABI» on maailmakultuuri nädalaleht, mis meie lehe ilmumispäevaks peaks juba neljanda numbrini jõudma. Lehetegijate sõnul pidavat tiraaži ulatuma 45 000-ni. Üks number maksab punkti pealt 73 kopikat. Firma «Excellent» kapitalil pakuvad eestlastele maailmakultuuri peatoimetaja ja ühtlasi religiooniga tegelev Sven Kivisildnik tõlkekirjanduse, kunsti- ja kirjanduskriitika osakonna toimetaja Priidu Beier, keelt ja poliitikat toimetav Inderk Särge, teatri- ja kinotehnikat Kaido Torop.

Tartu, Linn, mida maailmakaartidele eriti sagedasti ei trükita. Gildi uulits, mille esimesest kangialusest pääseb Eesti parima päevalehe «Postimees» toimetusse. Juba järgmisest kangialusest saab laokil tagahoovi ja seal, hoovimaja 13. korteris, annab Kostabi Selts välja kultuurilehte. Sellest seltsist just palju ei teata. Oma tegevuses tähendab ta paljudele midagi vabamüürliku salaselti laadset, millest teatakse põhiliselt nime ja pahahtlikke taotlusi. Aeg-ajalt avaldab ta end mõningate raamatute avaldamise kaudu, mida rahvas luuleks peab ja end kultuurseks pidades loeb. Niipalju siis nende oma enesekriitilistest arvamustest.

Ajaleht on ristitud võru verd Ameerika avangardistliku kunstniku Mark Kalev Kostabi järgi, kes anarhilisse New Yorki omanimelise maailma on loonud. «Kostabi» on ajaleht omalaadse kultuurikäsitlusega ja deklaareerib, et Tartu tuleb viia maailma ja maailm Tartusse.

Priidu Beier: «Kostabile oli selts juba šokeeriva tagapõhja loonud. Igatahes on tal eestlastele suurem tähendus kui mistahes muul pealkirjal või mõistel.»

Sven Kivisildnik: «Kostabi on väga eetilise inimese, kunstnike seas kohtab neid harva. Kõik on sellised sead nagu Dali või Eesti kirjanikud, kellel puuduvad igasugused eetilised väärtused.»

MÜÜDAV

on siin maailmas peaaegu kõik. Või ostetav. Kirjandust, kunsti, emotsioone — kõike võib tiražeerida ja jagada üldiseks tarbimiseks laiali. Ilma igasuguse mõtlemiseta kvaliteedile. «Kostabi» ei pühenda end madalama või keskmise kultuuritasemega tarbi-

jale, ei trüki tiraaži tõstmiseks Agathe Christie krimkasid ega lääne ajakirjadest mahapildistatud paljaid pliksid. «Kostabi» peab end eliitkultuuri häälekandjaks. Iseenesest on kaunis vaatepilt näha edulist väljaannet tiirlemas pehmes briisis parnassi kohal, saatjaks kõikidest maailma rassidest muusade soosivad naeratused.

Väike kirjandus? Sellisena nagu seda kujutab Hasso Krull oma väike kirjanduse manifestis. «Kirjutame nõnda, et see poleks mitte kellelegi vajalik. Niivõrd väike kirjandus, mida peab tikutulega otsima suure kirjanduse turul.»

Inderk Särge: «Kasu pole meile mingi omaette eesmärk. Me kirjutame artikleid, mida pole kellelegi vaja peale kitsa ringkonna. Nõudmine nende järele pole põhiline.»

Sven Kivisildnik: «See raha oleks muidu kulutatud millelegi mõtetule. Me tahame saavutada tasakaalu õiges suunas. See on kasu, mida anname maailmale.»

Toimetajate arvates oli suvel ilmuma hakanud ja ilmumise lõpetanud omaaegsel «Vagabundil» küllaltki nõder põhimõte ennast kommersilise mõttes ära tasuda. «Kostabi» härraste arvates pole nende ajalehe eesmärk sedavõrd raha sisse tuua kui võrd seda kulutada. «Kostabi» lehes võivad firmad mõistagi avaldada reklaame. See demonstreerib, et nad on tõeliselt rikad kulutamaks raha lugejale, kes kohe kindlasti nende reklaamidele ei reageeri.

Kostabi maailm laotub vaikselt Tartule nagu midagi niisama paratamatut kui lumi ja talv. Ta õpetab inimestele imelihtsat kunsti olla mina ise oma mõtetes, sõnades, tegudes. Olla ise — see on nii kuratlikult šokeeriv ja meeldiv. Võib-olla just sellele isolemise teele Suure Maailma poole tuleb laotada punane vaip?

Juhtkirjast: «Meie ajale on oma kriteeriumide s.o. otsustamisaluste — puudus. Aluste, mis võimaldaksid maailma kaootilist liikumist enese jaoks korraldada.» Ühtlasi hoolitseda ka selle eest, et siin Tartus mõtlemisvõimet säilitada. Et siis peergude kahet otsast erimoodi lõkendama liües ja Kalevi (kas rahuk Kalevi?) koju jõudes, keegi veel Maailmatartust alles oleks. Kõrvetada kogu seda süsteemust ja tavapärast seestpoolt vabamõtlemise tulega.

Tõsi, ka see on omamoodi võimalus edasi anda oma nägemust maailmast lehes, kus ühtviisi loodetakse kajastada nii Jumala kui Saatana loomingut.

Sven Kivisildnik: «Halba kirjandust on võimalik teha lõpmatult, raamatupoodides vedeleb seda ohtlalt. Äris saab täpselt Piibli järgi kõik halb karistatud. Halb kunst on absoluutselt karistamatu. Äri on sellevõrra eetilise. Kirjandusse tuleb tuua võimalikult palju äri, et ta saaks eetiliseks. See on minu vaade kunstile, äriale, Jumalale.»

VÄLJANÄGEMINE

on «Kostabil» kultuurilehtede talvalise konservatiivsuse kõrval meeldivalt üllatav. Proovinumber oli tõeline kujunduslik ime, paraku kehvast violentses toonis trükivärvi tõttu oli tilla-ke kiri täiesti loetamatu. Kolmandaks numbriks oli kujunduse hädus säilinud, kiri suuremaks ja koguni loetavaks muutunud. Kui materjale sisuliselt hindama hakata, ei tohiks pidada subjektiivsuse peale turris tõsiintellektuaalidel midagi kurja ütelda olla vähemalt Herbert Edward Readi «Moodsa maalikunsti ajaloo» kohta. Toimetaja arvates küll Jumala loodud fauna hulgas tõsiintellektuaalide-nimelisi isendeid ei eksisteeri, kuid olgu sellega kuidas on. Mõni lugeja, kes

suudab leida õige laine pikkuse Eesti-maa kostabite mõistmiseks, võib igati mõnusat lugemist leida. Eriti üldises alalhoidlikus raamis kultuuripildis.

LUGEJA ARVAB

□ Tudeng (20). Proovinumbri trükk oli loetamatu, sisu paistis olevat hea, aga haaramatu. Tundub, et asi pole Kostabiga kuigivõrd seotud. Ka pole ta nii šokeeriv, kui lootsin. Ei usu, et «Kostabit» just palju ootaks, sest Maailmatartu on pisike ja ega ta intelligentski suur pole. Kujundus on päris naljakalt ebastandardne.»

□ Ajakirjanik (24). Kahju vaadata, kuidas leht kioskites koltub. Paber on igatahes pehmem, odavam ja kasutamiskõlblikum kui näiteks «Ekspressil». Minu arvamus on see, et need mehed majandada ei oska. Oma hülade ideede jaoks oli ainult häälekandjat vaja.

□ Tudeng (19). Puudub elementaarne kujundus, mis on vajalik lehelugejale nii ütelda pähemäärimiseks... Kultuurne lugeja mingit suvalist punkte ei loe. Eriti kui lehel puudub veel kindel kontseptsioon.

□ Noor ema (23). «Kostabit» loen siis, kui mul juhtub selline karvane või karvase tuju olema.

□ Mees kõvakübaras (40). Kultuurileht? Täna! Selle vastu tundku need huvi, kelle eriala see on ja kellele see leiba annab. Mina loen näiteks «Rahva Häält» ja «Maarjat». On's selles siis midagi imelikku?

Oma toimetuses näitasid «Kostabi» lehe toimetajad Mark Kalevilt New Yorgist vesimärgiga paberil tulnud kirja. Ümbrikus olnud jupp nööri, mille teine pool Kostabi maailma suure lombi taha jäi. Võib-olla on see leht siiski maailmakultuurist? Või maailmakultuuris, sedasama nööripidi nimelt.

PIRET TALI

Rõhulval enamikul pildil viibijaist on otsene või kaudne side ülikooli ajalehega. S. Kivisildnik ütles, et seda võimalusterohkust, kõigi teede lahtiolekut tajus ta alles armsas *alma mater*is.

Nagu juuresoleval pildil näha, avaneb «Kostabi» lehele oma toimetuse rõdult piiramatus koguses mõttearuumi. Nagu ütles õpetaja Laur:

«Pea püsti ja ikka julgelt ning rõõmsalt edasi». Või hoopis nagu Villem Jääger linateses «Inimesed sõdurisinelis»: «Pea püsti, poisid, kõige sandim on juba seljataga!»

Fotol vasakult: Inderk Särge, Einar Tiits, Sven Kivisildnik, Priidu Beier, Kaido Torop.

? Autoritunnistusi saab ümber vormistada

Nõukogude Liidus kehtib alates 1. juulist 1991 uus leiutusseadus. Leiutise kaitsedokument on patent.

Vastavalt uuele seadusele saab kuni 20 aasta vanused autoritunnistused ja pooleliolevad NL autoritunnistuste taotlused vastavate lõivude tasumisel ümber vormistada NL patentideks. Kasulik on ümber vormistada ainult neid NL autoritunnistusi, millega kaitsitud objektile või ideele on nõudlus NL-s olemas ja mida on võimalik seal realiseerida.

Ümbervormistamise taotlusi võtab NL Patendiamet vastu kuni 1. juulini 1992. Taotluses näidatakse ära, kes saab patendivaldajaks. Patendivaldaja võib olla kas

— autor,

— füüsiline või juriidiline isik, kellele autor lepingu alusel annab üle oma õigused või —

— NL Riiklik Patendifond (lõive tasuda pole vaja).

Kui NL autoritunnistuses on taotlejaks ülikool, siis peaksid autor ja ülikool (teaduskond) otsustama koos, kelle nimele patent vormistatakse. Sellesisuline kokkulepe näidatakse ära NL Patendiametile esitatavas taotluses. Patendi valdaja tasub lõivud ja saab monopolise õiguse leiutise kasutamiseks ja käsutamiseks.

Olemasolev Eesti Vabariigi patendiseaduse kontseptsioon näeb ette Eestis nn. avaldussüsteemis patendide väljaandmise (leiutiste sisuliseks ekspertiseks pole esialgu võimalusi). Seetõttu oleks praegu tulus oma tootele võtta patent mõnes välisriigis, kus tehakse ekspertise (näit. NL-s) ja tulevikus registreerida see loodavas EV Patendiametis. Eesti Patendiamet raskendub tõenäoliselt 1992. aastal, EV patendiseadus 1993. aastal. Praegust olukorda, kus oma patendiseadust pole ja NL patendid Eestis ei kehti, on 8. oktoobri «Rahva Hääl» analüüsinud Eesti Patentoloogide Assotsiatsiooni esimees J. Ostrat. Lähem teave tel. 35 294, patendigrupi uus asukoht on Narva mnt. 6—203.

SIRJE KAHU

Tudengimiss vallutab maailma

Tartu Ülikooli kolmanda kursuse kaubandusökonoomika tudeng INGRID NIGOLA tõi Koreast kaasa maailmatudengi fotomissi tiitli, eelnevalt oli tal juba neli missitiitlit: 1989. aasta Tartu miss, Lõuna-Eesti miss ja Eesti esimene printsess ning selle aasta juunis Bulgaarias toimunud konkursil sai Ingrid Nigola Ida-Euroopa tudengimissiks.

* Sinu suurim soov?

Tahaksin tagasi Koreasse.

* Räägi natuke oma reisist.

Sõitsime ära 1. oktoobril koos emaga, sest oli võimalus üks saatja kaasa võtta ja ma otsustasin ema kasuks. Siit oli 12 tundi lendu marsruudil Moskva—Sõul vahemaandumisega Šanghais. Vastuvõtt oli väga ilus. Kahel päeval kestsid proovid ning juba 5. oktoobril toimus Sõulis põhivõistlus, kus 66-st tüdrukust tuli võitjaks ameeriklanna.

* Oli ameeriklanna ka Sinu lemmik?

Ei olnud. Minu lemmik oli Rootsi tüdruk, kes võitis Euroopa kontinendi missitiitli.

* Oli sellega võistlus läbi?

Pärast põhivõistlust reisisime mööda Lõuna-Koread ning kahes linnas toimusid veel lisavõistlused, kus kuulutati välja eripreemiad. Mina võitsin fotomissi tiitli kolmandal, seega viimasel võistlusel.

* Oli tunne, millega lavale läksid, niisama pingeline kui esimesel missikonkursil?

Ei, hoopis teine. Nüüd ei olnud enam mingit pinget, ma nautisin laval olekut. Me olime kogu aeg koos laval, sest eraldi lavaleminekuaega ei oleks 66-le tüdrukule jätkunud. Võistlusvoore oli viis: rahvariites, trikoos, õhtukleidis, Korea rahvuskostüümis tantsisime ühe Korea rahvatantsu ja lõpuks õhtukleidis. Võistlus kestis 2,5 tundi. Aga ma tundsin juba Bulgaarias, et kogu võistluspinge on kadunud, ma nautisin võistlust.

* On mingi vahe tudengimissidel ja lihtsalt missidel?

Ei ole, sest väga paljud tudengid osalevad ka tavalistel missivõistlustel. Oma õpingutest keegi võistluste ajal ei räägi, isikliku elu probleemid on palju tähtsamad.

* Kas Sinu ja välisriikide tudengite suhtumine võistlusesse oli erinev?

Tundus, et minu ning Läti ja Leedu tüdrukute jaoks oli võistlus natuke tähtsam. Teiste tüdrukute suhtumine oli ükskõiksem. Ma elasin algul koos Rootsi ja Kostariika tüdrukuga, kes olid kogu aeg lusti täis ja peaaegu ükskõiksed selle ürituse vastu; muidugi vahva, kui hästi läheb, aga tore, et ma üldse siia tulin. Siiski võis enne võistlust märgata suurt närvipinget.

* Ootad Sa järgmisi missivõistlusi?

Kuigi enne võistlustele minekut arvasin, et oleks ilus lõpetada maailmatudengi missi võistlusega, sisendas see minusse hoopis soovi edasi võistelda. Kreekas on tulemas turismialane, oma maad tutvustav võistlus ning selliseid spetsiifilisi võistlusi teeks ma hea meelega kaasa.

* Kuidas suhtub perekond Sinu missikarjääri?

Perekond toetab mind ja suhtub väga soosivalt. Isal on kombeks öelda, et mida tütar tahab, seda tütar teeb. Ema annab mulle nõu, suunab ja juhib mind. Eriti ergutavalt toetab mind vanem vend, missivõistluste spetsialist.

* Kas Tartu missi tiitlit kandvana tundsid, et oled Tartu ilusaim tüdruk?

Ei tundnud. Nii ei saa kunagi öelda, et miss on kõige ilusam. Palju on neid ilusaid tüdrukuid, kes ei lähe võistlustele.

* Kas iga tüdruk ei peaks pidama end kõige kaunimaks?

Seda ei ole vaja. Ta võib endaga mingil määral rahul olla, aga kindlasti peab juures olema mingi rahulolematuse noot, et oleks, mille nimel pingutada.

* Eesti ilusaim miss?

Nii isiksusest kui ka väliselt meeldis mulle kõige rohkem Cathy Korju. Ta töötab juba aasta Kanadas fotomodellina ja elab Torontos.

* On sulle pakutud võimalusi filmides mängida?

Ei ole, kuigi ma arvan, et see isegi sobiks mulle.

* Millega tegeled vabal ajal?

Kõik õhtud veedan enamasti spordihallis, enesetunde pärast. Kõige rohkem meeldib mulle tennis mängida. Arvan, et atleetvõimlemine ei ole eriti naiselik ala.

* Meeldib Sulle käia baaris või takistavad seda missikohustused?

Ma küll lausa ei väldi baaris või restoranis käimist, aga üldiselt ei meeldi. Kindlasti mängib siin mingil määral oma osa ka missi tiitel.

* Milline tähtsus on Sinu jaoks tantsul?

Tantsuoskus peaks olema iga naisele kohustuslik. Olen 9 aastat võistlustantsu teinud ning jõudnud rahvusvahelisse klassi. Minust ei oleks kunagi miss saanud, kui ma ei oleks tantsinud, sest kogu lavaline liikumine ja julgus on tulnud just tantsupõrandalt.

* Miks Sa loobusid tantsimisest?

Ma oleksin kindlasti edasi tantsinud, kuid mu tantsupartner läks sõjaväkke ning ei olnud enam pikka poissi võtta.

* Lemmikkirjanik?

Kõige südamelähedasem on Raimond Kaugveri «Kas ema südand tunned sa?». Üldiselt meeldib mulle kerge, elamusterohke kirjandus.

* Sinu meheideaal?

Pikk ja sportlik, aga täpsemalt ma ei kirjeldaks. Peamine, et ta on ustav sõber, kellega võid kõi-

Rahvariided kaunistavad missi või annab rahvariitele elu hoopis miss...

AIVAR AOTÄHE repro

gest rääkida ja keda kõiges usaldada. Tähtis on, et suhetes ei oleks pingeid.

* Millist rolli mängib mehe positsioon, haridus?

Naise jaoks tähtsat. Kui ma tahan edasi tegelda naiselike huvidega, siis tahan, et mees toetaks mind. See ei tähenda, et naine ei töötaks.

* Mõtled abielule?

Praegu tahan küll veel valla-line olla, aga abielluda võiks umbes 25—26-aastaselt, kindlasti eesti mehega.

* Kuidas sa suhtud MISS EROOTIKA valimisse Eestis?

Ma arvan, et miss erootika valimiseks on Eesti liiga väike. Kardan, et ei tule kandidaate.

* Kas Eestis pööratakse missidele liiga vähe tähelepanu?

Võib-olla küll, isegi meie naaberriikides Leedus ja Lätis on tüdrukud oma tööga nii hõivatud, et pidid katkestama õpingud.

* On missina kergem ülikoolis käia?

Arvan, et ei ole. Õppejõud suhtuvad muidugi pooldavalt, mingeid kokkupõrkeid ei ole. Õppetöö pärast ei ole ma pidanud loobuma ühestki reisist.

* Meeldivaim õppejõud?

Minu jaoks on naiselikkuse ideaaliks meie endine vene keele õppejõud Eve Raeste.

* Huvitavam õppeaine?

Kaubanduspsühholoogia.

* Oled Sa rahul ülikooli õpetamisasemega?

Ei ole päris rahul. Meie kursuse tegi ettepaneku õppeprogram-

mi aasta võrra lühendada, sest väga palju on neid aineid, mis ei ole enam vajalikud. Võimaluste piires jäetigi mõned ained programmist välja või asendati teistega, aga ma ei ütleks, et praegune programm on täiuslik.

* Milliseid muudatusi Sa sooviksid ülikoolis?

Rohkem välislektorite loenguid. Praegu esinevad välislektorite asemel vaid ülikoolivälised lektorid.

* Kui Sa astuksid uuesti ülikooli, kas valiksid ikka kaubandusökonoomika eriala?

Kindlasti mitte, tegelikult huvitab mind psühholoogia, kuid sellel aastal, kui mina ülikooli astusin, psühholoogiat ei olnud. Olin vahepeal aasta töötanud ülikoolis kriminaalõiguse ja -protsessi kateedris, kuid enam ma töötada ei tahtnud ning alles juunikuus otsustasin astuda majandusteaduskonda.

* Sinu tulevikuplaanid?

Lõpetada ülikool ja selle kõrvalt kaasa teha mõned võistlused. Pärast seda töötaksin mõne aasta meeleldi moemodellina. Erialadest on mulle südamelähedane hotellindus. Loomulikult tahaks õppida ka keeli (eriti hispaania keelt) ja reisida.

* Kellele Sind intervjuerinud ajakirjanikest kuulub Sinu sümpaatia?

Inga Raitarile Tallinnast.

* Usud Sa saatusesse?

Usun. Ma ei oleks omal jõul Tartu missikonkursile läinud, küllap oli see saatuse, mis mind sinna viis.

SELLE MÕTSAR

Küsimusele «Kas pead ilu olulisemaks tarkusest?» vastas Ingrid Nigola eitavalt. AIVAR AOTÄHE foto

TÜ NÕUKOGUS...

(Algus 1. lk.)

Filosoofia ja poliitikateaduse kateedri juhataja prof. EERO LOONE ütles, et tema meelest näivad esialgsed hädad olevat ületatud ja otsuse projekt sobilik. «Teadagi millega väikeste ühendamine suurtega NL ajaloos on lõppenud.» Kuna filosoofia ei tegele mitte ainult inimesega, vaid ka inimese ja looduse vahekorraga, looduse jmt., siis tulevat edasi mõelda, kuidas Eestis filosoofia tugev külg — loodusteadustega tegelemine, alles jääks, jätkuks. Ta arvas, et uue teaduskonna loomisega tuleb veel palju tööd teha ning ilmselt on vaja mõned probleemid, mis teaduskonna raamidest väljuvad, lahendada TÜ nõukogus.

Arstiteaduskonna dekaan prof. Lembit Allikmets ütles, et ta ei näe reorganiseerimisel peale punktisüsteemi ja vaba ainevaliku positiivset programmi, mille järgi ülikool tugevneks. Kurdetakse, et keskkoolist tulnud ei oska võõrkeelt. «Keegi ei räägi aga võõrkeelte vastuvõtu järsust suurenemisest. Siis oleks viie aasta pärast ka rohkem keeleõpetajaid koolides.»

Rektor ütles, et komisjon jätkab oma tööd, vastuvõtu suurendamise küsimustega ei ole veel tegeldud, kuid need ettepanekud võetakse arvesse.

Prof. Ain-Elmar Kaasik soovis enne hääletamist dekaanilt teada, kas otsuse projekt on piisavalt valmis ja kindlustab soovitud garantiid.

Prof. H. Piirimäe vastas, et tema arvates on võimalik probleemid lahendada, kuigi tal on tunne, et kõik oli otsustatud juba varem.

Dots. Jüri Valge arvates vastab nõukogus esitatud otsuse projekt struktuuri osas filoloogide soovile.

Prof. Hans Trass küsis, miks on pedagoogikakeskus väljaspool filosoofiateaduskonda.

Prof. P. Tulviste vastas, et komisjonil ei olnud volitusi pedagoogikakeskuse saatuse muutmise kohta. Ülikoolis on aga tõesti seisukoht, et kõik õppe- ja teadusüksused peavad kuuluma teaduskondade juurde. Rektor ütles, et kui on pedagoogikaprofessuur ja üliõpilased, siis ei saagi keskus olla väljaspool teaduskonda. Projekti otsustati lisada ka punkt pedagoogikakeskuse kohta.

Lõpuks tekkis arutelu osakonnakõukogude ja dekaani valimise ümber — kes mis peab olema varem ja kes kelle millal valib. Prof. E. Loone soovitas P. Tulviste määrata dekaan-organisatoriks, kes FK loomise eeltööd teeks. P. Tulviste selgitas, et komisjoni arvates peab struktuuride loomisel tegutseda printsiibil «alt üles», s.t. — osakonnad valivad osakonnajuhatajad, moodustavad osakonnakõukogud, siis moodustatakse teaduskonna nõukogu ja seejärel valitakse dekaan.

TÜ nõukogu liikmed hääletasid otsuseprojekti poolt, vastuhääli polnud, 9 liiget jäi erapooletuks.

TÜ NÕUKOGU OTSUS

1. Taastada TÜ-s filosoofiateaduskond 1. jaanuarist 1992, õppetegevust alustada 1. septembrist 1992. a.

2. Filosoofiateaduskond taastada filoloogia- ja ajaloo- ja filosoofia- ja poliitikateaduse kateedri baasil järgmiste osakondadega:

1) ajalugu, 2) eesti filoloogia, 3) eripedagoogika, 4) filosoofia ja poliitikateadus, 5) germaani-romaani filoloogia, 6) psühholoogia, 7) sotsioloogia, 8) žurnalistika, 9) vene filoloogia.

3. Osakondadel moodustada osakonnakõukogud 15. detsembriks k.a. Filosoofiateaduskonna nõukogu moodustada 15. jaanuariks 1992. a.

4. Ettevalmistaval komisjonil koos pedagoogikakeskusega kaaluda pedagoogikakeskuse lülitamist filosoofiateaduskonda koostöös eripedagoogika kateedriga.

▼ Järgmisena hääletati muudatuse tegemise poolt TÜ Täiendus- ja Uurimiskeskuse põhikirjas. Keskuse uueks nimeks on Täienduskeskus.

▼ Raamatukogu direktor Malle Ermel teatas, et Saksamaal otsustas kõrgkoolide rektorite nõukogu osta 1,5 miljoni saksa marga eest Balti riikide ülikoolidele uut erialakirjandust. 8 suuremat Saksa raamatukauplust, kes sellega tegelevad, on saatnud siia kataloogid. Ta palus kiirustada kataloogide tutvumiseks.

▼ Prorektor prof. Ants Kallikorm informeeris nõukogu 24. oktoobril toimunud Eesti Teadusnõukogu istungist (vt. eelmist ajalehte).

▼ Haldusprorektor Vello Peedimaa teatas, et veel on võimalik pööruda arvutustehnika komisjoni poole õppetööks vajalike arvutite tellimiseks.

VARJE SOOTAK

TÜÜ EDUSTUSE STIPENDIUMIST

1. novembri õhtuks oli TÜÜ Valitsuse ruumi laekunud materjaleid 24 stipendiumikandidaadi kohta. TÜÜ Edustuse stipendiumi saamiseks on esitatud järgmised üliõpilased:

Tiit Aleksejev (ajal. 5), Kalle Aleksius (maj. 2), Anneli Bachaus (mat. 5), Eiki Berg (geogr. 4), Ruta Jagminaite (fil. 2), Aare Kasemets (žurn. 4), Olari Koppel (žurn. 3), Andres Kulla (arst. 6), Sirje Kõuts (arst. 6), Margit Muldma (mat. 2), Karin Otter (arst. 4), Janek Paju (mat. 4), Tõnu Peets (arst. 5), Margus Punab (arst. 6), Martti Raidal (füüs. 4), Peeter Raudsepp (maj. 4), Kadri Sikk (arst. 4), Silja Soon (arst. 6), Hanno Zingel (biol. 4), Kersti Talvik (biol. 4), Taavi Toom (õig. 4), Eno Tõnisson (mat. 5), Rein Varblane (mat. 2), Andre Öun (arst. 6).

Esitajate hulgas on õppejõude, üliõpilasi, akadeemilisi organisatioone: EÜS, Filiae Patriae, Ugal, Sakala, Fraternitas Livienensis; ajaleht «Universitas Tartuensis», matemaatikateaduskonna üliõpilaskonna eestseisus. Stipendiumimääramise toimikond tänab kõiki esitajaid. Stipendiumisaajad selguvad TÜÜ Edustuse koosolekul, kui kinnitatakse toimikonna otsus.

ENO TÕNISSON,

TÜÜ Valitsuse haridussekretär

ARISTOTELESE AEG

Eesti Akadeemiline Filosoofia Selts märgib kolmapäeval, 13. novembril kell 16.15 ülikooli raamatukogu kuulderuumis 202 Aristotelese 2375. sünniaastapäeva ettekandekoosolekuga.

Kavas: 1. Madis Kõiv — «Aeg ja teooria (Aristotelese «Füüsikaloo» alusel)».

2. Tõnu Luik — «Ajatumast ajast. Esitelm vastakusest: Aristoteles — Heidegger».

Kuulajad teretunud. Nähtaval raamatunäitus Aristotelese üle.

LUGUPEETUD TUDENGID!

Kellel on pakkuda originaalseid ideid või kes soovib osaleda Tartu tudengiradio töös, võib pöörduda «UT» toimetusse (ph. 241, tel. 35 180) või jätta sõna Radio Tartu toimetusse (tel. 777 00) Tomi Saluveerile ja Erkki Peetsalule.

VÕRKPALL

Veel on võimalik registreerida novembri lõpus toimuvatele ülikooli meistrivõistlustele võrkpallis. Osalemissoovist palutakse teatada võimalikult kiiresti ülikooli spordiklubisse Jakobit t. 5.

ÜLIKOOLI KLUBIS

Sel nädalavahetusel DISKO AINULT pühapäeval, 10. novembril! Kella 21-st üheni öösel. ÜLIÕPILASPILET!

□□□ SÜGISPÄEVAD lõpetame rahulikus meeleolus klubis pühapäeval, 17. novembril kella 21:

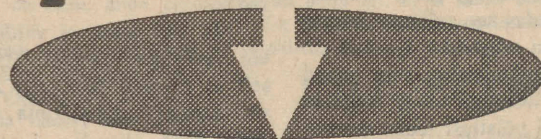
□ tantsuks orkester «POPSID»,
□ meelelahutust pakuvad TPed, kultuurihariduse tudengid ja tuntu ning armastatud esindajad Tartust (ERKKI jt.).

Laudakse, tantsitakse ja räägitakse ainult ARMASTUSEST!

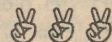
ÜKS ERITI SUUR TÄHELEPANU KUULUTAJAILE!

Kes tahab midagi teatada ülejäämisest, s.o. 22. novembri lehes, tehku seda võimaluse korral juba järgmises lehes (15. nov.), sest 22. novembril ilmub ainult «UT» ingliskeelne väljaanne. See müüki ei tule, soovivad saada oma toimetusest või teabetalitusest. Järgmise lehe teadete toomise viimane päev on teisipäev, 12. nov., ingliskeelse lehe materjalidel kolmapäev, 13. nov.

Taas sügis-päevadele!

On saanud kenaks tavaks, et nii kevadel kui sügisel kutsub ülikooli klubi kõiki tudengeid üheskoos aega veetma. Kevadpäevad on tavaliselt rohkem vabas õhus, lärmakamad ja linnarahvast kaasahaaravamad. Sügis kui nukker ja külm aasta-aeg tingib mõningase vaoshoituse ning akadeemilise väljapeetuse. Nii ei ole selle sügise kavas ühtegi nn. läbu-üritust, kus end proletarilase kombel purju võita ja vastavalt sellele käituda.

○ Kolmapäeval kell 20 astuvad peahoone aulaks neli meest «Vanemuise» ooperikoorist. Margus Liivi, Endel Krooni, Peep Puija ja Märt Jakobsoni ehk ansambli «Viies ratas» lauluvõrk on mitmekesine — tõsisest lõbusani, omaloomingust klassikani, Pihkvamaalt Ameerikani. Samal ajal juhib Narva maantee 27 kohvikus salongiõhtut Jüri Jensen. Kohvik ei meenuta päevast söögikohta, kuulatakse Presley armastuslaule ja tantsitakse peotantse. Ära dressi selga pane!

Vabas riietuses võib aga minna ülikooli klubisse kantripeole, kus tantsuhimulisi on üles kütmas ansambel «Beergrass» pealinnast. Saadaval ka õlu.

○ Neljapäeval laulab, tantsib, teeb teisi mehi järgi ja räägib naljakaid lugusid Narva maantee kohvikus näitleja Heino Seljamaa. See on ühe mehe õhtu ja esineja on valmis vastama ka kõikidele küsimustele. Saab tantsida.

Kell 21 on aga leedid ja džentelmenid oodatud kasiinosse, mis asub ülikooli klubis. Mitte miski ei meenuta sellel õhtul tavapäraselt tudengimaja. Fuajees on ehtsad mänguautomaadid, millel võib võita kuni 9000 rubla. Samas on väljas ka äriinformatsioon ning mängupõrgu juht — kus ning millal algab. Fuajees vasakul asuvas saalis saab mängida piljardit ja arvutamänge. Suur saal on tantsulokaal, mille ühes nurgas on laud kaarditugimiseks.

Mängupõrgu peremees Sulev Ulp kutsus kell 21.20 lavale orkestri «Kollane Allveelaev G», kes on lubanud ette mängida nii vana kui uue kasseti materjali. Tantsu vaheaegadel saab mängida totalisaatoril, osaleda oksjonil ning nautida tantsureviid. Baariruumi ees on püsti pandud pisut isepärane rulett, samas saab osta õnneloo si nimega «Sprint». Baaris on laialdane napsude valik.

Suitsuruum on hobimängude päralt. Muusikahuvilisi on ootamas suur valik kõiksugu muusikariistu, plaanis on moodustada isegi ansambel. Ene- seturgutamiseks ja suitsetamisvastaseks propagandaks on kohal drenazöörid, hantlid ja võimlemismatt. Kasino duširuumides peetakse veesõda, saab ka laevakesi ujutada ja muidu nargu keskkonda nautida, sest avatud on saun koos massööriga. Kuiv veemäng ootab laevade pommitajaid.

Diskosaal on ununenud mängude päralt, igalüks võib ennast mõelda tagasi lapsepõlve, mil sai ohjeldamatult liivakooke mätsitud, keksukastiis hüpatud ning jäätist limpsitud. Kõlavad «Entel-tenteli» lood ja onu Remuse jutud. Võib osaleda lastelaulude konkursil. Disko toimub tolle aja muusika järgi.

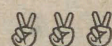
○ Reedel astuvad klubis üles tudengibändid. Kevadine lauluvõistlus oli n.-ö. vaikne — elektripille kasutavaid ansambleid tookord lavale ei lastud. Nüüd on vastupidiselt. Mida rohkem müra, seda parem.

○ Laupäeval küünlavalgusõhtul Narva maantee kohvikus saab lihtsalt istuda kokteililaasi taga ja tantsida Harri Tarvo bigbändi saatel.

Tühjaks võib end rabeleda ülemaja öödiskol ülikooli klubis, kus lei- li viskavad noored DJ-d. Nende 45-minutilised programmid alumises diskosaalis aitavad selgitada järelkasvu TÜ klubi senistele diskoritele. Üleval saalis on diskoripuldil vanad tegijad.

○ Pühapäev on seekordse «Tudengisügis» viimane päev. Puhk- pilliorkestri «Popsid» abiga tehakse nädalale viisakas ja vaikne lõpp. Kaks neidu PEDA-kooli tantsujuhtide teiselt kursusest teevad tantsu- vaheajal kursusetööd, mille õnnestumisele oled palutud ka Sina. Nii nagu kõikidele teistelegi eespool nimetatud ettevõtmistele.

INGRID VEIDENBERG

↓
12.—17. november

↓
Teisipäeval,
12. novembril

↓
kl. 21 — tantsukohvik «Intel-
lektuaal» (jädzu, luule ja rohelis-
te probleemidega) — EPMÜ klu-
bis.

↓
Kolmapäeval,
13. novembril

↓
kl. 16 — spordishow (heitlus
õppejõud contra tudengid, teate-
võistlused, etteasted...) — EPMÜ
võimlas.

kl. 20 — meeskvartett «Viies ratas» (lauluvalik tõsisest lõbusani,
omaloomingust klassikani) — TÜ aulaks.

kl. 20 — salongiõhtu «Meenutades viiekümneid» (Elvis Presley,
armastuslaulud — TÜ kohvikus (Narva mnt. 27).

kl. 21 — kantripidu «Beergrassiga» — TÜ klubis.

kl. 21 — midagi põnevat, tants kindlasti — EPMÜ klubis.

↓
Neljapäeval, 14. novembril

kl. 20 — «Ühe mehe õhtu» (mängib, laulab, loeb ja vastab küsi-
mustele Heino Seljamaa) TÜ kohvikus (Narva mnt. 27).

kl. 21 — «Mängupõrgu» (hasart-, õnne-, ununenud-, veemängud jne.
jne.) — TÜ klubis.

kl. 23—03—ööklubi — EPMÜ klubis.

↓
Reedel, 15. novembril

kl. 20 — õhtu Jaak ja Mart Johansoniga — TÜ aulaks.

kl. 20 — tudengibändide konkurss — TÜ klubis.

kl. 21. kulminatsioon — suurejooneline sügiselõpu pidustus — EPMÜ
aulas.

↓
Laupäeval, 16. novembril

kl. 20 — küünlavalgusõhtu mõnusa bigbändi muusikaga — TÜ koh-
vikus (Narva mnt. 27).

kl. 21—03 — ülemaja öödisko — TÜ klubis.

↓
Pühapäeval, 17. novembril

kl. 21 — lõpupidu «Popsidega» — TÜ klubis.

Piletilaat esmaspäeval, 11. ja teisipäeval, 12. novembril kl. 17—
19 TÜ füüsikahoone fuajees. Laadal piletid odavamad, pärast kallimad!

EPMÜ klubi, TÜ klubi ja ülikooli kultuuriklubi.

'91

UT

TARTU ÜLIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENDID PIRET TALI ja
SELLE MÖTSAR

Lehetalituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 3 51 80. Tartu Trüki-
koja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I. «UT» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2351. Tiraaž 2000.

35 180

NR. 33 (1655)
REEDE,
15 . NOVEMBER
1991
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 50 KOP.

Universitas Tartuenssis

- ÜLIKOOL
JA ÄRI
— 2. lk.
- KUNINGAS
GUSTAV TARTUS
— 2 lk.
- REKTORI
PRESSI-
KONVERENTS
— 3. lk.
- ENÜS 80. JUUBEL
— 3. lk.

TÜ valitsuses

□ Saksa kõrgkoolide rektore nõukogult 5 milj. marka Balti riikidele

□ Valitsus ei toetanud üliõpilaskonna liikmemaksu kinnipidamist

Tartu Ülikooli Valitsuse koosolekul 12. novembril alustati jooksvate küsimuste arutelust. Esimalt tutvustas akadeemik Mihhail Bronštein lepinguprojekti, mille sihiks on majandusõppe keskuse loomine Tartus. Keskuse põhieesmärgiks on majandusalase täienduskoolituse korraldamine. Kuna projekti üheks autoriks on prof. Rein Peterson Kanadast, Yorki Ülikoolist, siis loodetakse projekti finantseerimiseks toetust leida Kanada valitsuselt. Lepingupartnerid keskuse asutamisel oleksid TÜ, EPMÜ, Juhtimise Kõrgem Kool ja Tartu Kommertsbank. Ülikooli valitsuses soovitati projekti juriidiliselt täpsustada ning selgelt määratleda kavandatava keskuse ja majandusteaduskonna vahetust.

Järgnevalt andis TÜ raamatukogu direktor Malle Ermel teada, et Saksamaa kõrgkoolide rektorite nõukogu (Hochschulrektorenkonferenz) on eraldanud Balti riikide abistamiseks 5 miljonit marka. Rahasumma on ette nähtud raamatute ja paljundustehnika soetamiseks. Saksamaalt saadetud kataloogide põhjal saab muretseda kirjandust, mis on müügil Saksamaa raamatukauplustes. Ajakirjade etetellimine pole võimalik. Kataloogidega saab tutvuda raamatukogu komplekteerimisosakonnas, kõik kataloogid pole veel päralt jõudnud.

Seejärel kuulati dots. Jaan Kõrgesaare aruannet Täienduskeskuse tööst. Täienduskeskus on töötanud kui isemajandav allüksus, mille põhiülesandeks on koolitussürituste korraldamine. Osaletakse ka ühes rahvusvahelises täienduskoolituse programmis. Kuna TÜ-s on loodud ka Pedagoogikakeskus, siis täpsustasid keskuste juhatajad Jaan Kõrgesaar ja Mati Salundi omavahelist tööjaotust.

Kolmandas päevakorrapunktis esitas juriidilise osakonna juhataja Ester Zimmermann esimesele lugemisele kolme eeskirja projektid:

— välisüliõpilaste kohta Tartu Ülikoolis,

— välismaal õppimisest, enese-täiendamise ja töösuunamisest,

— eksamite ja arvestuste sooritamise korral.

Teaduskondadel paluti esitada juriidilisele osakonnale kirjalikud ettepanekud eeskirjaprojektide viimistlemiseks.

Neljandaks tutvustas välissuhete osakonna juhataja Riina Laidvee Rootsi Instituudi stipendiaatide kandidaate. Stipendiumitaotlusi vahendab Eesti haridusministeerium, Tartu Ülikoolil on palutud esitada 6 kandidaati. TÜ Valitsus volitas rektorit läbi vaatama teaduskondade poolt esitatud taotlused.

Viimase päevakorrapunktina kõneles prorektor Vello Peedimaa TÜ ehitustegevuse plaanidest 1992. aastal.

Lõpetuseks oli arutusel TÜ Üliõpilaskonna Edustuse taotlus ülikooli rektorile üliõpilaskonna liikmemaksu kinnipidamiseks stipendiumist. Ülikooli valitsus seda ettepanekut ei toetanud.

URMAS AUNIN

ÜLIÕPILASKONNA MAKSUST:

Ülikooli valitsuse koosolekul tõstas rektor küsimuse üliõpilaskonna liikmemaksu ülekandmisest üliõpilaskonna arvele automaatse mahaarvestusega novembri sotsiaalstipendiumist. Üliõpilaskonna esindajalt pärsti aru, kas ja milliseid negatiivseid reaktsioone on selline ettepanek tekitanud. Üliõpilaskonna valitsuse esimees Kaarel Tarand selgitas, et tööpooldest on mõningaid protestiavalduki laekunud, kuid tegemist on üldjuhul teadmatusena, milleks raha kuulutatakse, ning pärast põhjalikke selgitusi on üliõpilased üldisest kasust aru saanud.

Kohalviibivad dekaanid andsid teada, et ka nende poole on pöördutud kurtmisega, et üliõpilaskonna funktsionärid teevad oma organisatsiooni liikmetele liiga, mistõttu dekaanid jäid ettepanekud maksukogumise viisi suhtes eitavale seisukohale.

Taas kerkis üles küsimus sundlikust liikmeksoolekust, mis sätestatud TÜ Nõukogu poolt kinnitanud üliõpilaskonna põhikirjas. Dekaanid, vaatamata sellele, et nad ise põhikirja sellisel kujul on kinnitanud, tõdesid, et sundlik organisatsiooni kuulumine on ebademokraatlik ning üliõpilaskonna valitsuse seisukohad neid ümber ei veennud. Nii otsustas TÜ valitsus stipendiumist liikmemaksu mitte kinni pidada. Sellega on enam kui kuu aega kestnud äravusel lõpp.

Üliõpilaskonna kui organisatsiooni ette seab see otsus terve hulga eksistentsiaalseid probleeme. Üliõpilaskonna valitsus jõudis oma koosolekul järeldusele, et sel viisil edasi eksisteerida ei saa, selleks, et üliõpilaste hüvanguks midagi korda saata, on vaja teatud kapitali. Kuna tehniliselt lihtsaim variant leiti ülikooli valitsuses kõlbatu olevat, tuleb minna keerukamat teed pidi, see tähendab, et igapähe on võimalik liikmemaks tasuda üliõpilaskonna kontoris vana kohviku peal kas isiklikult või kursuse kaupa, vastavalt soovile.

Igal juhul hakatakse teenindama vaid liikmemaksu tasunuid ja seda juba alates esmaspäevast. Küsimust, mis selle eest siis ka saab, on nii pikalt ja põhjalikult seletatud, et pole seda põhjust enam korrata. Kellel peaks veel küsimusi tekkima, on lahkesti palutud ja saab ammendava vastuse iga päev kella 11-st 15-ni üliõpilaskonna valitsuses kus võib ühtlasi ka veenduda, et väitele, justkui nende uute komsomolifunktsionäridega pole mõtet milleski rääkida, ei ole alust. Meeldivate kohutimisteni.

KAAREL TARAND

PALGAD JA AMETIÜHING

Tartu Ülikooli Ametiühingukomitee loeb oma tegevuse üheks põhiülesandeks ametiühinguliikmete huvide kaitsmist eeskätt võitluses ülikooli töötajate tööpanust arvestavate palgade eest. Tartu Ülikooli Ametiühingukomitee poolt 1990. a. algul algatatud ning tema initsiatiivil ja aktiivsel osavõtul Eesti Kõrgkoolide Ametiühingute Liidu (EKAL) «Universitas» kaudu realiseeritud palgavõitlus on teistkordselt selgelt nähtav. TUAÜ komitee palgakomisjoni esimees prof. O. Raju ning TUAÜ aseesimees dots. K. Meiesaar osalesid nii vabariigi riigieelarveliste asutuste töötajate palga-reformi ettevalmistamisel kui ka haridusministeeriumi poolt moodustatud palgareformi komisjoni töös, aga ka TÜ valitsuse ning selle eelarvekomisjoni töös, mis oli seotud uute palgade rakendamisega ülikoolis.

EKAL «Universitas» tegi ka oma poolse ettepaneku elukalliduse tõusu kompenseerimiseks, mis baseerus nn. koefitsientide süsteemil ning tähendas seda, et minimaalpalga tõstmise järgselt tõuseksid proportsionaalselt ka kõigi ülejäänud palgaastmete palgad. See ettepanek ei leidnud paraku aksepteerimist.

TUAÜ komitee 5. nov. 1991. a. koosolekul arutati TUAÜ palgakomisjoni töökavasid lähiperioodiks. Leiti, et on tarvis tutvustada TÜ töötajate-

le EV Valitsuse 3. okt. 1991. a. määruses nr. 203 ettenähtud elukalliduse tõusu kompenseerimise mehhanismi. Seega, kui käesoleval ajal on minimaalpalga suurus 200 rbl., siis valitsuse poolt toimub elukalliduse tõusu kompenseerimine riigieelarveliste asutuste töötajate palgade reguleerimise kaudu alles koos uue kõrgema minimaalpalga kehtestamisega. Uues äsjakehtestatud 55-astmelises palgaskaalas tähendab see seda, et 1.—41. astme palk korrigeeritakse järgmiselt:

$$A_2 = A_1 \cdot (1 + 0,01\Delta K),$$

kus A_1 — astmejärgne palk enne minimaalpalga tõstmist;

A_2 — astmejärgne palk pärast minimaalpalga tõstmist;

Δ — minimaalpalga juurdekasv protsentides;

K — korrektiivkoefitsient.

Korrektiivkoefitsiendi K väärtused asuvad vahemikus 0,5 kuni 1,0, kusjuures 1. palgaastmele vastab koefitsient 1,0 ja 41. palgaastmele koefitsient 0,5. Iga järgmise palgaastme korrektiivkoefitsient on seega 0,0125 võrra väiksem eelmise astme korrektiivkoefitsiendist.

42.—55. palgaastme korrigeeritud palgad leitakse senisele palgale 41. astme palgatõusu absoluutsuure lihasimisega.

Seega näiteks minimaalpalga tõusul 200 rublalt 300 rublani, ehk 50%, saame näiteks praegu 23. astme järgi 865 rbl. palka saava nooremteaduri uueks palgaks

$$A_2 = 865 \cdot (1 + 0,01 \cdot 50 \cdot 0,725) = 865 \cdot 1,3625 = 1179 \text{ rbl.}$$

Järelikult minimaalpalga 50%-lise tõusu korral suureneb 23. astme palk 36,25% võrra, 41. astme palk aga 25% võrra.

AÜ komitee leidis, et palgakomisjon peab EKAL «Universitas» kaudu avaldama valitsusele survet minimaalpalga tõstmiseks, kuna käesoleval ajal ei võimalda ka äsjaasaavutatud uued palgad inflatsiooniga ja elukalliduse tõusuga sammu pidada.

Otsustati tutvuda elukalliduse tõusu kompenseerimise mehhanismiga, mida kasutatakse või on kasutatud teistes riikides, töötamaks välja omapoolset alternatiivvarianti, mis oleks kasulik ülikooli töötajatele. Palgakomisjon viib selle aasta lõpuks läbi kahe viimase palgatõstmise võrdleva statistilise analüüsi ning tutvustab saadud tulemusi TÜ ajalehe kaudu kõigile töötajatele.

Komisjon jälgib, et TÜ töötajate palgad ei oleks madalamad EV haridusministri käskkirjaga kehtestatuist.

KERSTI MEIESAAR

ÜLIÕPILASKONNA MÖTTEKUSEST VÕI TÜHISUSEST

Seoses uute üliõpilaspiletite ja üliõpilaskonna liikmemaksu tasumisega on taas päevakorda kerkinud küsimus üliõpilaskonna kui sellise mõttest. Kauge-malseisjale jääb tihti arusaamatuks üliõpilaskonna kui organisatsioonide ühiskonnastruktuuri ostarve. Seetõttu püüan asjassepuhendatuna kõik uuesti algusest peale ära rääkida ning ärgu pahandagu need, kellele kogu järgnevas tekstis midagi uut ega huvitavat pole. Ning palun mind mitte süüdistada oma hanna kergetamises.

***

Räägitagu üliõpilaste komsomoliorganisatsioonist ja ametiühingust mis tahes, kõigi surmapattude kõrval oli neil siiski süsteemi hammasrattakesena ka oma positiivne roll, eriti ametiühingul. Et need struktuurid uute tuulte poolt laiali puhuti, tekkis arvestatav tühismis, mis tuli täita kvalitatiivselt uue sisuga, sest nii banaalsena kui see ka ei kõla — loodus ei salli tühja kohta. Ametiühingu põhifunktsioon oli ebaõiglasel ühiskondlikus jaotussüsteemis igasuguste materiaalsete hüvede jagamine. Kui õiglaselt see käis, on eraldi teema, jääb aga faktiks, et ühiskond üldse ei muutu ja ametiühingu likvideerimise järel pidi keegi selle ülesanded üle võtma. Eriline rõõm selle mittelooringulise töö tegemine just pole.

See kõik pole aga sugugi põhiline. Üliõpilaskonna organiseerimine lähtus peamiselt tõdemusest, et üliõpilased kui eraldiseisev ja küllalt selgete erihuvidega sotsiaalne grupp vajab kindlakujulist väljundit oma huvide kaitseks. Tekkiv üpris vaesepõhjaline rahaühiskond ei paku majanduslikku kindlust kellelegi, eriti mitte üliõpilastele, keda põhjendatult riskigrupiks nimetatakse. Ja et keegi midagi kandikul kätte ei too, peaks ka igapähe selge olema.

Lisaks majanduslikele huvidele on küsimus siiski Eesti ühiskonna tuleviku tervikuna. Arenenud ühiskonna mõõdupuuk on see, millist tähelepanu pööratakse haridusele ja koolitusele, väljenduseks näiteks kasvõi üliõpilaste suhtarv rahvastikust. Teine ja tähtsam pool on muidugi hariduse sisu — kvaliteet. Ning on kurb tõde, et mida vanem on inimene, seda vähem on ta aldis reformidele. Nii ka ülikoolis. Seepärast lasub küllalt suur rõhk haridusreformis üliõpilastel. Nemad peavad teadma, mida neile tulevikus vaja on ja selle ka välja nõudma. On selge, et organiseerimatu kujul seda teha ei saa.

Kõik need proosalised põhjused tegid üliõpilaskonna uuel viisil organiseerimise mõõdapäasmatuks. Praktikas väljendus see üliõpilaspärlamendi valimises mõõdundud detsembris. Et selleks oli objektiivne vajadus, näitab ilmekalt tõik, et peaaegu kõigis Eesti kõrgkoolides jõuti iseseisvalt sama tõe tajumiseni (ja valimisteni) samal ajal. Ma ei hakka pikalt kirjeldama sünkronaalsust ja kasvuraskust, tänaseks võib öelda, et kindlad ja töötavad struktuurid on välja kujunenud ja jalad tugevasti maas.

Need struktuurid on 25-liikmeline edustus (selle algsest koosseisust on vahetunud erinevatel põhjustel 10 inimest) ja kuni 13-liikmeline valitsus (praeguses koosseisus 6 liiget). Tähtsaim on, et meiega arvestatakse ja seda isegi nii kaugel ja kõrgel nagu Tallinnas Eesti Teaduste Akadeemias, kus ülikooli ja akadeemia omavahelises käeväänamises üliõpilaskonna soovid ülikooli kasuks küllalt mõjukaks argumentiks on osutunud. Ja mis kummaline — isegi majandusmuredes käes vaelev riigivalitsus on meie olemasolu teadvustanud ning leidnud aega meile tähelepanu pöörata, ehkki mitte meid igakülgselt rahuldaval viisil. Rääkimata siis ülikoolist, kus meid igal tasandil võrdväärse koostööpartnerina arvestatakse ja seda ka eriarvamuste puhul.

Kuid pöördugem tagasi konkreetse küsimuse juurde, mida igal maksu-maksjal on õigus esitada —

millist käegakatsutavat kasu ta meie eksistentsist ikkagi saab. Tööpooldest, nullist alustanult on võimalu kohe pudrumägesid pakkuda. Ja võib hinges teatud kibedust tunda, et mitte praegused, vaid alles tulevased üliõpilased neid täna vaevaga loodavaid hüvesid nautida saavad. Kuid see on objektiivne paratamatus, mille vastu ei saa. Teel normaalse ühiskonna poole saab üliõpilaskond, eriti tema tööorganisatsioon, üha uusi ülesandeid. Lähiaegadel tähendab see ainuiskulist vastutust üliõpilaste sotsiaalse heaolu eest. Funktsioonide ümberjaotumise tõttu ei ole ülikool enam huvitatud selle küsimusteriingiga tegelemisest. On täiesti põhjendatud, et ülikool tegeleb teaduse ja haridusega, hoolekandega aga üliõpilaskond ise. See on: nii peavarju kui kõhutäie organiseerimine, inimväärse elu tagamine.

Peab valmis olema selleks, et ühel heal päeval antakse üliõpilastele nii uhiselamud kui sööklad — majandage ise. See on loomulik ja nii käib see igal pool normaalses maailmas. Alustamisjärgus olevast majandustegevusest on täna detailiselt veel vara rääkida — ikkagi ärisaladused ennekõike. Aga juba uueks aastaks, mis polegi teab kui kaugel, loodame üht-teist pakkuda. Nii et: veel pisut kannatust.

Ja veel. Inimühiskond juba on kord selline, et puhta altruismi ja fanaatilise eneseohverduse najal ta püsti ei püsi. Seega, iga asja eest tuleb maksu. See on ka vastuseks küsimusele ja nurinale, et miks need tüübid seal edustuses endale palka maksavad. Kurb paratamatus. Ning siinkohal on sobiva rõhutada: armsad üliõpilaskonna liikmed — teie valitud esindajad ei kasuta teie raha orgiate korraldamiseks ega joo seda niisama maha. Varem või hiljem leiab see tee teie taskutesse tagasi ja on ehk isegi intresse kandnud. Nii et, andke meile andeks, et teile head soovitakse ja me seda kõike päris tasuta teha ei suuda ega oska. Püüame igast oma sammust alati aru anda ning katsume kõike, mida teeme, teha ausalt ja avalikult. Igapähe ideed on alati teretunud, samuti konstruktiivne kriitika. Alati ei suuda üksi välja mõelda, kuidas on kõige parem ja kasulikum ning tagantjärele tarkusest on vähe abi. Kõige eelnenu kokkuvõtteks, ehkki see võib-olla liiga pretensioonikana kõlab, on tõdemus, et nagu ülikool ilma üliõpilasteta eksisteerida ei saa, nii ka üliõpilased, ühiskonna tulevane vaimne koorekiht, ilma organiseeritud struktuurideta. Ühesõnaga — esindatus on vältimatu, et karmis olemuslootuses ellu jääda.

Lootuses, et igauks on üldise kasu nimel valmis ajutiselt püksirihma pingutama.

KAAREL TARAND, TÜ Valitsuse esimees

Ülikool ja äri

Viimase poole aasta jooksul on TÜ osalenud kolmel kommertsnäitusel: «Neurokirurgia 91», «INNO-EST» ja Äri — 91».

«Neurokirurgia 91» oli 23.—28. juunil Moskvas Euroopa neurokirurgide kongressi juures. Seal eksponeeriti MONITORFÜSIOGRAAFI (biofüüsika labor), MÜOTONOMEETRI (EPL), SPONDULODEESI PLAATE kaelalülilide fikseerimiseks (neuroloogia ja neurokirurgia kat.), ULTRAHELIASPIRAATORIT (oftalmoloogia ja otorinolaringoloogia kat.).

Näitusel «INNO-EST» Kotkas 21. ja 22. septembril tutvustati MOLEKULIMUDELEID (ÜMP), RÖNTGENKONTRASTAINEID (radioloogia ja röntgenoloogia kat.), ELEKTROKEEMILISI ANALÜSAATORID (anorgaanilise keemia kat.), TERMOLUMINISSENTSDETEKTOREID JA TERMOLUMINOFOORE (analüütilise keemia kat.), LASERITE VALGUSJUHTMEID (üldfüüsika kat., koop. «Optimist»).

8.—10. oktoobrini Tartus näitusel «Äri-91» olid ülikooli stendis MÜOTONOMEETER, ULTRAHELIASPIRAATOR ja KÕRGSAGEDUSLIK KOPSÜVENTILAATOR (otorinolaringoloogia), ELEKTROKEEMILISED ANALÜSAATORID, TERMOLUMINISSENTSDETEKTORID ja TERMOLUMINOFOORID, LASERITE OPTILISED SEADMED.

Omaette stendi üüris viimati nimetatud näitusel teadus- ja tehnoloogilise seadmeid, optilisi katteid ja tarbekaubaks optilisi sihkuid, prille, kaitseprille, luupe.

Kõigil näitustel on reklaamitud ka vastava temaatikaga teisi tooteid ning koostatud ja paljundatud reklaamlehti. Patendigrupi kaasabil on valmistatud üle 50 erineva reklaamteksti inglise, vene, soome ja eesti keeles.

Tõstis huvi ja osatähtsust on avaldatud kõigi TÜ eksponaatide kohta. On sõlmitud palju kasulikke kontakte. Konkreetsete ostulepinguteni on kohapeal jõutud siiski vähem. Teadusmahukas toodang on kallis ja seda ei tel-

lita kiirustades. Peamiselt soovitakse kohe sõlmida lepinguid tarbekauba või odavate toodete ostmiseks. Seda kinnitab ka «Optika» kogemus. Lisaks kohalikele soovivad nende tarbekaupu osta ka Soome ja Rootsi kaubandusorganisatsioonid. Teadusoptikat tellitakse tunduvalt vähem. «Optika» on seiskukohal, et teadustoodangut valmistaval väikeettevõttel on kasulik toota oma spetsiifilisele vastavale tarbekaupa, hoidmaks firmat tasemel, mis võimaldaks tal kvaliteetselt täita ka keerukaid ja unikaalseid tellimusi. Kolm päeva ärinäitusel andis neilegi palju mõtteid ja uusi plaane. Praegu jätkub «Optikal» nii tööjõudu kui ka materjali, et täita kõik tellimused.

Milleks ja kas üldse teadlased peavad tegelema äriaga?

Oleme harjunud seda sõna teadusest väga kaugeks pidama. Selline suhtumine oli omane varem ka paljudele Euroopa riikide teadlastele. Viimase kümne-viieteistkümne aasta jooksul on vähemalt mitmete Rootsi äriameeste sõnul teadlased üha rohkem hakanud mõistma rakendusteaduste ja tihedate ärisidemete vajadust. Teadus ja turg võivad olla ja peavadki olema ühendatud. Turg näitab kõige paremini, millises suunas tuleks teadlastel töötada, eriti meie praeguses majandusolukorras, kus riik ei jõua ja tõenäoliselt ei peagi ülal pidama kogu teadust.

Tuleb leida mitmesuguseid võimalusi teaduse tasuvuse tagamiseks. Ja mitte ainult. Teadusmahukas toodang peab aitama rikkaks saada nii Eesti teadlastel kui ka Eesti riigil, et sellel samal riigil oleks vahendeid, mida investeerida näiteks teadusse. Eeldusi me ju arvame selleks olevat. Paljudel erialadel on pagasiks mitmekümneaastane tõsine uurimistöö, millele nüüd tu-

leks leida väljund vajalike konkreetsete toodetena.

Veel ühe Rootsi äriamehe, eestlase I. Roostali mõte TÜ näituseekspositsiooni juures (Skapa-messil Rootsis): raske on praegusel ajal midagi tõeliselt uut välja mõelda ja valmis teha. Aga niisama raske ja suurt tööd nõudev on leida uuele tootele ostjat. See kehtib ka teadustoodangu kohta. Turu uurimine ja ostja leidmine on meie jaoks uus tööloik ja seda ei tohi alahinnata. Õppust võib võtta Lääneriikidest ja kasutada ka oma teadus- ja tehnoloogiliste turu leidmiseks Läänes kogunenud vahendajate abi. On vaja teada, KUIDAS, KELLELE ja MILLIST toodet, ideed jne. on mõtet pakkuda.

Näitusel «Äri-91» viibisid külalistena Tartu sõpruslinnade kaubandus- ja tööstuskodade esindajad Hollandist, Rootsist ja Soomest. G. Tidell Uppsalast tundis huvi TÜ meditsiiniaparatuuri vastu ja külastas Tartu kliinikuid. Deventeri Kaubandus- ja Tööstuskoja tegevusdirektor F. Sijbrandij huvitus kogu TÜ ekspositsioonist. Ta võttis kaasa hulga meiepoolseid koostööettepanekuid ja TÜ toodete reklaame. Temal on sidemed mitme Hollandi ülikooli ja teadusasutusega ning ettevõttega, kes soovivad informatsiooni meil tehtavast seoses võimalike koostöökavade- ja ettevõttega.

Mõttevahetusest G. Tidelli, F. Sijbrandij ja tema kolleegi D. Achtereekste selgus, et neil tegutseb ülikoolide juures mitmeid väikeettevõtteid, mida juhendavad või juhatavad tuntud teadlased ja kus kõrvuti teaduritega on tööl palju üliõpilasi. Seda peetakse kasulikuks mõlemale poolele. Ühelt poolt hoolitseb teaduskoolkond ja tema ideid teostav ettevõtte oma järelkasvu eest, teiselt poolt leiavad üliõpilased endale meelepärast ja kasulikku teenimisvõimalust, pärast lõpetamist võib-olla ka töökoha.

Suuremad firmad aga on ise huvitatud oma toodangu pidevast täiustamisest ja uuendamisest ning otsivad

ise teadlastega kontakti. Firmadele teevad mitmesuguste lepingute alusel kaastööd ülikoolide õppejõud-teadurid või on firmadel enda juurde asutatud teaduslaborid.

Et meie ettevõtteid, eriti aparadihitutes, pole veel aktiivselt uusi ideid sunnitud otsima, tuleb ülikoolil endal reklaamida oma teadustööd ja nende rakendamise võimalusi.

Üksikud katseeksplamad on tõenäoliselt kasulik valmistada ikkagi ülikooli väikeettevõtetes, aktsiaseltsides vm. tootmisüksustes. Samal ajal katsetootmisega tuleks aga mõelda juba toote disainile, reklaamile, turu uurimisele, et valmistada just sellist toodet, mis vastab kõige paremini turu nõudmisele.

Siin on suureks abiks kommerts-näitusel, eriti erialanäitusel, kus saab suhelda huvilistega, saades ise ideid tööde jätkamiseks ja toote parandamiseks ning nende vastavusse viimiseks võimalikele ostjate soovidega. Dots. A. Vain, dots. M. Kull, meditsiindoktor R.-H. Mikelsaar, prof. E. Kuus, A. Jaagosild, H. Kruuv, M. Kerikmäe, V. Reeben, J. Talts, L. Humal jt., kes TÜ stendis sellistel näitustel on oma töid tutvustanud, on saanud sealt palju kasulikke kontakte ja häid mõtteid, samuti tellimusi. Siinjuures on meeldiv tänada nimetatuid ja kõiki teisi, kes pole pidanud paljaks vaeva näituse ettevalmistamisel ja pingelist tööd näituse lahtiolekul ajal.

Seeraviisiline tootmine ülikooli juures on mõeldav siis, kui on teada, et nõudlus on kindlasti olemas, kuid see pole kuigi suur (nt. teadusaparatuur jms.). Teine võimalus on müüa hoopis idee koos katsetootmisega kontrollitud know-how'ga mõnele suuremale ettevõttele (nt. laiemal kasutusala mõõteriistad, meditsiiniaparatuur haiglatele või arstikabinettidele jne.). Ja see suurem ettevõtte võiks olla ka välisfirma.

Head ideed ja oskusteave on teatavasti turumajanduses kõrges hinnas,

aga neid peab oskama välja pakkuda ja õiget hinda küsida. Siinjuures teki- vad küsimused autorikaitsest, patentimisest, litsentsimüügist ja võimalikest lepingutest, aga see on pikem teema.

Ka ideede reklaamiks ja võimaliku tootja leidmiseks sobivad hästi kommertsnäitused. Igal juhul on vähesel, kui eksponaat on vaatamiseks välja pandud. Kindlasti peab olema kohal mõni autor või kontaktisik, kes on volitatud läbirääkimisteks, tutvustab eksponaati, ühtlasi aga otsib ise aktiivselt kontakti näitusele osalevate firmade ja vajalike külastajatega. Et me oleme Läänele uus partner, tekib kindlasti küsimus ideede usaldatavusest. Selleks ongi vaja näidata töötavat eksponaati, vajadusel leppida kokku ühis-katsetusteks või anda näidis protokollil alusel teatud ajaks katsetusteks potentsiaalsele tellijale. Samuti on vaja tõestada toote juriidilist laimatus (patendikaitse jne.).

Näitusekülastajate olemasolu eest tuleb lisaks näitusekorraldajatele hoolitseda ka eksponeerijal endal. Võiks välja saata kutsed vajalikele ettevõtetele, võimalikele koostööpartneritele ja tellijatele. Kutses võiks kaasneda reklaam, mida sel näitusel pakutakse ja millist koostööd oodatakse.

Jätkuna näitusele «Rakenduslikke ideid Tartu Ülikoolilt» (EPL-i saalis 1989. a. kevadel) on kavas 1992. aasta märtsis korraldada Tartu uues näitusehallis ülikooli teadustööde reklaamiv suurem näitus. Samuti on plaanis kutsuda sinna osalema teisi Tartu ja Lõuna-Eesti teadusasutusi ja võib-olla ka teadusmahukalt toodangut pakkuvaid ettevõtteid. Sellest näitusest lähemalt mõnes järgmises «UT-s». Kõik ideed näituse korraldamiseks on oodatud patendigrupis tel. 35 294 või kirjalikult kantslele kaudu. Patendigrupi uus asukoht on Narva mnt. 6, tuba 203. Samas saab konsultatsiooni reklaamlehtede koostamiseks.

LEENI UBA

GUSTAV TARTUS JA KOGUNI KORSTNAS

Rootsi kuningas Gustav II Adolf on aegade jooksul Tartus end mitmeti ilmutanud. 1928. aastal toodi ta siia pronksi valatuna, kuus aastakümnet hiljem mätsiti lumme. Nüüd oodatakse teda taas.

Keelemees J. M. Eiseni järgi olla Gustav II Adolf elusanagi mitmel korral Eestis käinud. Lapsena oli ta Eestis isa Karl IX 1601. ja 1602. aasta sõjaretkel ajal. Kuningana külastas ta esimest korda Eestit aastail 1614 ja 1615. Aastal 1621 kandunud torm Riiga purjetava Gustav Adolfi Pärnu randa. Taas viibinud kuningas Eestis 1626. aasta talvel, muuhulgas peatunud ka Tartus tutvumaks äsja Rootsi valitsuse alla langenud linna oludega. Ta lasknud siin linnamüüri parandada ja organiseerinud koos oma väeülemaga usaldusaluse krahv Axel Oxenstiernaga sõjaväe varustamist. See sundinud kuningat ennastki ratsaretke ette võtma. Samal ajal jätkus sõjategevus Poolaga ja Lõuna-Eestis hulkunud arvukalt poolakaid.

Vaenlasi nühes püüdis Võndu toiduaained muretseda läinud krahv ja kuningas kaitsvasse linna tagasi pöörduda, kuid Gustav jäi poolakate küüsi.

Nagu korralikus rahvajutust ikka, leidis siiski abi ja kuningat ära tundmata aitas võõrast üks Võnnu-lähedase karjamõisa rentnikust talupoeg.

Kuidas siis? J. M. Eiseni sõnastuses on lugu järgmine: «Kuningas viidi roovi alla. Kole laia maoga korsten seisis siin, paksude müüridega, mis katuse harja all alles päris korstna nägu hakkas näitama. Koguni vähe valgust paistis ülevalt siia roovi alla. Seinal olivad suitsust täiesti mustunud.

Roovi all nurgas avas peremees kasti, võttis kastist kõiest redeli ja viskas redeli ühe otsa ülesse kõrgele tu-geva raudkonksu otsa.

Kuningas vaatas imetledes peremehe tegu pealt.

«Nüüd ronige ülesse!» ütles peremees.

«Korstnasse?»

«Korstnasse näh! Seal, kus redel otsa lõpeb on korstna sees auk, nii suur, et inimene parajalt pääseb läbi pugema. Sinna auku puguge, sealt leiate varjupaiga. Sealt ei leia ükski türklaste ega poolakas teid üles.»

Mis kuningal üle jäi. Pugeski mantelkorstna õnarusse. Sellele käinud veel raudsed trellid ette, et alt korstnasse vaadates midagi näha ei oleks, ja välisseinast õhu saamiseks käinud mõned kividki korstnast välja.

Poola väesalk saabunud peagi. Nõudnud eemalt nähtud rootslast, keda ei leitud. Seepeale võetud sahvrist liha, mida kiipsetama asuti ja kõrvale keedetud leent. Kuigi mugav Gustavil korstnas muidugi polnud.

Kuid nagu ikka saabus viimasel hetkel abisalk koos krahv Oxenstiernaga. Poolakad löödi põgenema. Vabandavale talumehele, kes uut valitsejat polnud ära tundnud, kinkinud kuningas talu. Usutav krahv saanud enesele Ahja, Haaslava ja Kastre mõisad. Poolakad lubanud Gustav aga «korstnasse ajada.»

Vähemalt ühes faktis on antud jutus tõesti tõde taga. Poolakad «jõudsid peagi korstnasse» ja Eestis algas «hea Rootsi aeg» ning Gustav II Adolf kirjutas seetõttu kuus aastat hiljem alla Tartu ülikooli asutamiskirjale.

KATI RAIK, teabetalitus

Arvuti võiks olla juba niisama tavaline töövahend, nagu on kirjutusmasin

Arvutitega ei ole ma ise rohkem kokku puutunud, kui ülikooli saanud arvutitest uudiste kirjutamine ning nüüd trükkikojas ka meie ajalehe tegemist vaadates. Koos teabetalituse juhataja ÜRMAS AUNINIGA käisime ülikooli arvutimaailma uurimas arvutikeskuse juhataja ÜRI TAPPERI juures. Tema on ka TÜ valitsuse juures arvutustehnika komplekteerimisega tegeleva komisjoni koosseisus.

Arvuti on vist muutumas igapäevaseks nähtuseks. Kuidas iseloomustate praegust seisut?

Sügis algas suhteliselt rahulikult. Kvalitatiivne hüpe toimus selle aasta alguses, kui saime Tartu Ülikooli Fondilt Kanadas sada arvutit. Tänu neile võisime sisustada kuus arvutiklassi. Need on nüüd olemas füüsikahoones, majandusteaduskonna majas, Vane-muise 46, arvutuskeskuses ja EPA-lt saadud Laia tänava majas ka, kui selles remont valmis saab. Raamatukogus on arvutiklass nii õppetööks kui ka kõigile raamatukogu kasutajale. Sellega on tunniplaanilise õppetöö jaoks suurem osa arvuteid olemas ning päeva teisel poolel on klassid avatud individuaalkasutajale.

Mismoodi arvutiklasside kasutamist üldse korraldatakse?

Arvutiklasside kasutamist korraldab ja neis hoiab korda informaatika kabinet. Tehniline hooldus on arvutuskeskuse vastavalt grupilt.

Sügis algas mõõdukalt tööpoolest rahulikult. Arvutit on küll veel piisavalt allüksusi, osa neist jäi ilma eelmisel korral, osa avastab alles nüüd, et hädasti on arvutit vaja.

Lisaks TÜ Fondi annetusele on ülikool olnud arvutustehnikat ka oma siinkäibiva raha eest. Põhiliselt on ju osetud kateedritesse antud arvutitele lisaseadmeid, kõvakettaseadmeid ja printereid. Nii laienes tunduvalt nende kasutamismõeldus.

Sada arvutit korraga oli suur annetus. On ju olnud ka väiksemaid kingitusi?

Palju oleme saanud n.-õ. juhulikult. Ikka nii, et kui meie inimesed välismaal käivad, tutvusi loovad ja arvutivajaduse selgeks suudavad teha. Ühe arvuti saime Saksamaalt teabetalitusele, samuti paar tükki Kuopio Ülikoolist. Annetatakse mitte ainult arvuteid, vaid ka muud tehnikat.

Väga täpset ülevaadet selle kohta, kus mida kui palju on, ei oskagi enam öelda.

Juhtub ka nii, et kõige paremate soovidega saadetised pole meie jaoks alati kõige õnnestunud. Praegugi seisavad ühed spetsiaalsed miniarvutid, mida meie tingimustes ei ole mõistlik kasutada hakata.

Üldiselt peaks enne annetuse telesaamist ikka järele pärima, mida see endast kujutab. Kingitus peaks ikka asja eest minema. On vaja kaasaegseid arvuteid (ka muud tehnikat), et jätkata koostööd teiste maa- ja kolleegidega.

Nüüd tuleks arvutid omavahel suhtlema panna?

Mõtlete arvutivõrku? Jah, loomulikult on meie eesmärgiks ülikooli arvutivõrgu loomine. Isegi Eestis on juba mitmes ettevõttes lokaalsed arvutivõrgud käigus. Ammugi peaks olema arvutivõrk ka ülikoolis, et korraldada oma tegevust ja õpetada töötama reaalsel arvutivõrgul. Siin on rida probleeme. Põhiliselt mitte niivõrd vastavate arvutite puudumine, kui just Tartu sidevõrgu armetus. Ülikooli hooned paiknevad mõõda linna laiali ja me peame kasutama telefonivõrku, mis aga ei vaja kommentaare.

Õpetamiseks on siiski plaanid tehtud. Arvutuskeskuse töötajad on ka juba saanud siin kogemusi ühe arvutiklassi võrguklassiks organiseerimisel. Selle võrgu andis meile kasutada Rootsi koostööpartner.

On veel eriotstarbelised arvutivõrgud näiteks raamatukogude tarbeks. Siin oleks küll õigem omandada kogu infotehnoloogiasüsteem (nii riist- kui tarkvara) kompleksselt, sest see tuleb lõpuks odavam kui uuesti jalgratast leiutama hakata.

Millised on viimasel uudised? Tulevikku võib vaadata rõõmuga, sest Tartu Ülikooli Fond tegutseb ja tahab ka edasi tegutseda (vt. 25. oktoobri «UT-s» ilmunud koostööprotokoll — toim.). Loodame koostööst tõhusat täiendust.

Ajakirjandusüliõpilased tegid arvutit tutvust 1989. aastal rahvusülikooli juubelpäevil teabetalituses.

AJOALA foto

Samuti tuli hiljuti pakkumine Uppsalast mitmekümne personaalarvuti annetamiseks. Need on küll tagasihoidlikuma konfiguratsiooniga, aga õpetamiseks ja tekstitöötluseks kõlbavad väga hästi. Loodame vaid Laia tänava ruumide kiiremat käikuandmist, et arvutiklassid sisse seada.

VARJE SOOTAK

REKTOR PROF. JÜRI KÄRNER: ÜLIKOOL PEAB OLEMA EESTI RIIGI TEENISTUSES

«Tartu Ülikool peab olema Eesti riigi teenistuses,» ütles ülikooli rektor professor Jüri Kärner kohtumisel ajakirjandustundega. Prof. Kärneri sõnade kohaselt on ka Tartu Ülikoolis üleminekuperiood ning valida on kaks arenguteed: Humboldti ülikool ning Ameerika ülikool.

«Humboldti Ülikool on olnud seni tüüpiliseks Euroopas,» ütles prof. Kärner, «ning seal tegeletakse ainult teadusega. Seda tüüpi ülikool on vaba välismõjudest. Ameerika ülikool arendab aga teadust ühiskonna huvides ning koolitab välja spetsialiste».

Prof. Kärner sõnas, et Eesti riik vajab praegu ülikooli, mis oleks eesti rahva teenistuses. See- ga sobib ülikoolile praegu ameerika arengutüüp.

«Ülikool peab muutuma professorikeskseks,» ütles rektor prof. Kärner, «kõigepealt tuleb otustada, mida õpetada ja kes õpetab.» Hr. Kärneri sõnade kohaselt pole professorid seni õppetöö tulemuste eest vastutanud, kuid nüüd peavad hakkama seda tegema.

Rektor prof. Jüri Kärner ütles veel, et iga päev sünnib teaduses midagi uut ning iga õppejõud peab andma edasi uusimaid andmeid oma teadvusest. «Inimene peab

saama ülikoolist tõuke õppida eluaeg. Muidu ülikool mandub,» ütles prof. Jüri Kärner.

Küsimusele, mis muutub teadustöös, vastas prof. Kärner: «Peatselt võetakse vastu Tartu Ülikooli personaalse akadeemia seadus. Me tahame tõmmata Universitasse Eesti teaduse kõige helgemad pead.»

ARGO KASELA

□ □ □

«Praegu Tartu Ülikool tasuliseks minna ei saa,» ütles ülikooli rektor professor Jüri Kärner. Ta lisas, et ehkki see võib paista sotsialismist kinnihoidmisena, näitab riigipoolne hariduse finantseerimine ennekõike riigi tähelepanu haridusele.

Kas aga sisseastumiseksamitega ukse taha jääja saab raha eest siiski ülikooli õppima tulla? Rektor vastas, et ei. Ülikooli vastuvõtu oleks vaja suurendada küll, kuid ruumidega on kitsikus.

Sel aastal jäi 350 üliõpilast ilma ühiselamukoht, mõned neist loobusid seetõttu õppimast. Milles näeb rektor väljapääsu? Prof. Kärner ütles, et kui üliõpilasel on võimalik võtta laenu, siis leiab ta ka endale elamislinna.

Vastuseks küsimusele, kas ühiselamuid oleks vaja juurde ehitada, ütles rektor: «Võib-olla oleks tarvis jah...»

Kas riigikaitset on ülikooli oodata? Rektor vastas, et sõjalise õpetuse taastamist ette näha ei ole, isegi ministeeriumis ei ole sellest juttu olnud.

Prof. Kärner rääkis ka ülikoolile saabunud prof. Rein Taagepera kirjast, milles Taagepera kirjutab, et mitmed konkreetsed välismaa õppejõud on valmis ülikooli aitama ja tulema siia õpetama. Taagepera märkis oma kirjas, et praegu tuleks ülikoolis pöörata peatähelepanu majandusele, psühholoogiale ja politoloogiale.

Välismaal õppimise kohta ütles prof. Kärner, et see toimub vahetuse korras: kui kauaks ja kui palju tuleb välismaalt noori meile õppima, nii kauaks ja niisama palju läheb meie tudengeid sinna. Rektor ütles, et meil on üliõpilased Kanadast, Rootsist ja Soomest, kes on tulnud eesti keelt ja kultuuri õppima ning saavad seda tasuta teha. Neile lisaks on Tartu Ülikoolis veel üksikuid välismaa noori, kes maksavad siin õppimise eest.

AIVAR AOTÄHT

«UNIVERSITAS» Euroopas

Eesti Kõrgkoolide Ametiühingute Liit «Universitas» võeti käesoleva aasta suvel Rahvusvahelise Õpetajate Vabade Ametiühingute Föderatsiooni (IFFTU) liikmeks. IFFTU teeb tihe- dat koostööd Rahvusvahelise Vabade Ametiühingute Konföderatsiooniga (ICFTU). IFFTU on asutatud 1926. aastal, tema peakorter on Amsterdamis. IFFTU-sse kuulub üle 7,1 miljoni õpetaja ja õppeprotsessi teenidava töötaja üle kogu maailma.

IFFTU edendab ja kaitseb ametiühingute õigusi. Ta toetab erialaseid pidev- ja täiendõppeprogramme, et tugevdada õpetajate organisatsioone, suurendada õpetajate kutseoskusi. IFFTU-l on aktiivne roll haridustingimuste parandamisel üle kogu maailma.

«Universitas» kuulub IFFTU piirkondlikku Euroopa Komiteesse (ICE), mis ühendab üle 1,1 miljoni haridus- ja teadustöötaja Euroopa 26 riigist. ICE kaudu on «Universitas» ka Euroopa Ametiühingute Hariduskomitee (ETUCE) liige.

1.—3. novembrini oli Berliinis koos ICE aastakoosolek- assamblee. Kohal olid Euroopa 22 riigi esindajad, sealhulgas Eesti Kõrgkoolide Ametiühingute Liit ja Leedu Õpetajate Ame-

tiühing. Teisi haridustöötajate esin- dajaid ei endisest ega praegusest NL-st IFFTU-sse ei kuulu.

Aastakoosolekul Berliinis aru- tati:

— ametiühingute ja hariduse olukorda Kesk- ja Ida-Euroopa ning mõnedes Lääne-Euroopa riikides;

— IFFTU Euroopa Komitee tegevusaruannet;

— koostöösuhteid Ülemaailmse Õpetajate Kutseühingute Konföderatsiooniga (WCOTP);

— Euroopa Ametiühingute Hariduskomitee (ETUCE) arengusuun- di, ETUCE peaassamblee kokku- kutsumisega seonduvat, liikmemak- su suurust ETUCE-le (liikmemak- su meie, samuti teiste Ida-Euroo- pa riikide, IFFTU liikmete, eest ta- sus käesoleval aastal IFFTU);

— IFFTU Naiskomitee ettepa- nekut valida Euroopa Komitee (ICE) juhatuse koosseisu nende esindajaks;

— Euroopa Nõukogu tähtsust Euroopa hariduspoliitikas;

— hariduse rolli õpetajate de- mokraatlikes liikumistes.

Euroopa ametiühingud lubasid nii meid kui ka teisi Ida-Euroopa riike abistada oma teadmiste ja kogemustega ning vajadusel ka ma- teriaalselt nii meie haridussüsteemi kui ka ametiühingute reformimisel. Selleks peame lahti saama harju-

musest ametiühingult (ametiühin- gukomiteelt) vaid midagi saada, peame aktiivsemalt tegutsema üli- kooli ametiühingu ja meie enes- te huvides. Uks Euroopasse on lahti, kasutagem avanenud või- malusi.

Kui mõnes teaduskonnas või muus allüksuses ametiühingu bü- roo ei tööta, pöördugem otse ko- miteesse. Mõeldav on uute struk- tuuride loomine näiteks kutseala- de (õppejõud, teadurid, teenistu- jad jne.) järgi või uute töörüh- made moodustamine aktuaalsete ülesannete lahendamiseks (pal- gad, töötõingimused, õppekoor- mus, töö- ja puhkeaeg, täiendõ- pe, elamistingimused, pensionid, inflatsiooni mõju kompenseerimi- ne jne.). Mõtelgem aktiivselt kaa- sa ja tegutsagem.

Ametiühingukomiteel on juba üpris palju välismaist ametiühin- gute alast kirjandust, millega as- jahuvilistel on võimalik tutvuda.

Me ei pea kedagi või mida- gi jälgendama või kopeerima. Me loome uut iseseisva Eesti Vaba- riigi rahvusülikooli ametiühingut, arvestades teiste ülikoolide koge- musi. Märgatav edu tuleb siis, kui võimalikult rohkem ameti- ühinguliikmeid sellele kaasa aitab.

ALEKSANDER JAKOBSON

1. detsember, Tartu Ülikooli aastapäev

Kolmandat korda sõjajärg- ses Eestis tähistab rahvusüli- kool oma aastapäeva. Pühapäe- val 1. detsembril kell 11 on ülikooli pidulik aktus, kus toi- mub ülikooli doktorite ja audoktorite pronoveerimine.

Aastapäeva pidustuste kul- minatsiooniks, oleks kindlasti kujunenud kuningas Gustav Adolfi ausamba avamine, kuid asjatahtsate prominentide puu- dumisel saab rojalistide iidol Emajõe Mekat ehtida alles järgmise aastanumbri sees.

1. detsembril leiab «Vane- muise» teatrimajas aset Taara- linna üks aasta uhkemaid ja soliidsemaid balle. Traditsioo- niliselt korraldavad seda aka- deemilised üliõpilaskorraldus- sioonid. Seltskond kujuneb et- tearvatult soliidseks. Auküla- liste hulgas on rektoreid pea- le Tartu mitmest muustki üli- koolist, kindlasti ka mõnest meretagusest. Tantsuks mängib «Vanemuise» orkester. Kauni- tele daamidele on oma kõne pühendanud AIN KAALEP, isamaale pühendat sõnavõtuga astub üles REIN HELME. 30- ndate aastate lauluprogrammis sarnanud lauljanna HELI VA- HING austab samuti oma esi- nemisega aastapäevaballi. Jaz- zi pakub Toi-kvintett. Päeva- piltnik on valmis jäädvustama akadeemilisi kodanikke kogu nende aus ja hiilguses. Kava- lerid on võimalus osta ja kin- kida oma daamile lilli. Kuigi joogikaardist pole leheveergu- del paslik kirjutada, saagu mai- nitud, et tavaliste viinakoktei- lide asemel on sedakorda plaa- nis pakkuda peenemaid napse. Nagu näiteks šampanja, liköö- rid ja konjak. Ballil ei puudu ka traditsioonilised perenaine, —mees. Issanda aasta 1991 üli- kooli balli esidaam on korpo- ratsioonist «Filiae Patriae» ja herra Eesti Arstiüliõpilaste Liidust. Ei puudu ka üllatus, mis on tõeliselt meeldivalt aasta- päeva temaatikaga seoses. Kuul- davasti on piletihind tavapära- se ühekohalise numbri asemel kahekohaline ja tudengi jaoks pisut ehmatavgi, kakskümmend viis rubla nimelt. Kuid arvesta- des, et avapokaal šampanjat on hinna sisse arvatud, siis see summa vast nii suur ei tundu- gi.

Akadeemilistel daamidel— härradel tasuks targu mõelda frakisaba sirgeks silumise ja pi- duülikonna valmisseadmise pea- le, detsember pole enam kau- gel.

PIRET TALI

1. DETS
KELL 11
↓
ülikooli,
aulas

TARTU ÜLIKOOLI ÜLI- ÕPILASKONNA ÜLDMÜTSI STATUUDI PROJEKT

1. Tartu Ülikooli Üliõpilaskonnal on ühtne välismärk.

2. Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna vä- lismärgiks on üliõpilasmüts.

3. Üldmütsi kuju põhineb skandinaa- via üliõpilasmütsil. Mütsi põhi ja rumm on valged, äär must ning nokk must (na- hast).

4. Lisaks TÜÜ Edustuse poolt kind- laksmääratud TÜÜ liikmemärgile «Apol- lo-tempel», ei või mütsi välisküljele kin- nitada mingit muud välismärki.

Märkus: erandina võib kanda amet- likult kinnitatud teaduskonna märki, kan- des seda mütsi vasakul küljel, mustal äärel.

5. Üldmütsi võivad kanda ainult TÜÜ liikmed.

Märkus: akadeemilise elu pidulikel puhkudel on üldmütsi kandmise õigus ka TÜ õppejõududel ja isikutel, kes on olnud immatrikuleeritud Tartu Ülikooli.

6. Üldmütsi märgiks on «Apollo-tem- pel». See on kolme sambaga kumera kupliga templi kujutis, mida ümbritseb 16 mm läbimõõduga ring. Templi aluselt tõuseb vasakult paremale üles sammaste vahel põimuv loorberiloks. Märgi värv on kuldne.

7. Väljaspool ruume on lubatud üld- mütsi kanda aastaringiselt.

8. Üldmütsi kandmisel siseruumides jälgitakse väljakujunenud tavasid.

Märkus: aulas ja pühakojas ei kan- ta üldmütsi.

Koostaja ANDRES REKKER

P.S.

Projekti aluseks on Eesti Vabariigi Tar- tu Ülikoolis kehtinud üldmütsistatuut. Eesti Vabariigi Tartu Ülikoolis oli üldmütsi äär tu- mesinine, praegu on ta sarnaselt Skandi- naaviamaadega must. Müts oli valmistatud sametist, aga kahjuks praeguses Eesti Va- bariigis ei ole võimalik sellest kinni pidada ja seetõttu on jäetud märkimata mütsima- terjal. Kahjuks tuleb ka esimesel partii nokk plastmassist teha, sellised on ajad.

Autor on väga rõõmus tehtavatele mär- kustele, parandustele ja soovitudele.

Autor

ÜLIÕPILASKONDADE ESINDAJATE jär- jekordne ühiskoosolek toimus esmaspäeval, 11. novembril Tallinnas värskeilmoodustatud Eesti Üliõpilaskeskuse ruumides Kentmanni 20. Koo- solekut juhatas Sulev Alajõe Tallinna Tehnikaüli- kooli Edustusest.

Päevakorra tähtsaima punktina arutati Ala- jõe-Paide projekti Eesti Üliõpilaskondade Liidu põhikirja. Põhimõttelised vastuolud oli vahepeal- ses töös sedavõrd meeldivaks kompromissiks si- lutud, et esindatuse küsimus loodava liidu voli- kogus enam eriarvamusi ei tekitanud. Nii saab iga liituv üliõpilaskond sõltumata suurusest kaks esindajat, kuni 4000-se liikmeskonnaga kolm ja 6000-se liikmeskonnaga 4 esindajat volikokku.

Pikki vaidlusi põhjustas hääletamisprintsip, milles sel korral veel kokkuleppele ei jõutud. Koo- soljad tõdesid, et kuna nad ei ole loodava liidu täievolilised liikmed, ei ole nad ka pädevad küsimust lõplikult lahendada, ning nii otsustati delegerida küsimus volikogule. Tartu esindajad jäid esialgu oma seisukoha, et iga volikogu liik- mel peab olema hääleõigus, juurde, vastupidine seisukoht, et iga liikmesorganisatsioonil on üks hääle, leidis peamist toetust TTU esindajate poolt.

Kuna vastuolulised kohad põhikirjas fikse- rimist ei leidnud, jõuti kokkuleppele, et Eesti Üli- õpilaskondade Liit kutsutakse kokku 23. no- vembril asutamiskoosolekuks, kus loodetavasti valitakse ka liidu esimees. Tartu Ülikooli Üliõpi- laskonna Edustus nimetab esindajad volikokku oma järgmisel koosolekul. Järgmiseks tuli arutu- sele Eesti Vabariigi töministri terav seisukoha- võtt mõeldud näda «Päevalhes». Leiti, et vastus on hädavajalik ja kuna koosoleku tarvis alustest ka koostatud oli, saadi see mõningate muudatustega heaks kiita ning ilmub loodetavas- ti lähipäevadel «Päevalhes». Kõne all olevas töministri artiklis oli juttu stipendiumidest ja üli- õpilastest kui sotsiaalse parasiitluse harrastaja- test.

Üliõpilaskeskuse vastutav sekretär Ave Bri- gader andis lootust, et ka järgmiseks aastaks onnestub hankida IUS-i rahvusvahelisi üliõpilas- pileteid. Endiselt tegutsev firma «Sputnik» peab sel ostarbel praegu läbirääkimisi Moskva. Esialgu täpsemat informatsiooni siiski pole.

Väliseestlased on taas asutamas fondi, se- dapuhku üliõpilaste õppereiside toetamiseks. Asi on esialgu segane. Veel arutati ülikoolide sead- use eelnõud, mis vaatamata märgatavale pare- musele võrreldes kevadise variandiga siiski üli- õpilaskondi (ja ilmselt ka ülikooli) ei rahulda. Vaatamata deklareerimisele, et ülikoolid on Ees- ti Vabariigi autonoomsed teadus- ja õppeasu- tused, kumab seaduseelnõust läbi varjatult iha riiklik kontroll säilitada ja seda tugevdada. Eel- nõud anti üliõpilaskondade esindusorganitele aru- tada ja loodetavasti õnnestub koostöös ülikooli- de vastavate komisjonidega soovitatav muuda- tused läbi suruda. Aega veel on, sest tõenäoli- selt jõuab eelnõu ülemnõukogusse alles uuel aastal.

Sellega oli koosolek läbi.

KAAREL TARAND

Eesti Naisüliõpilaste Seltsil on 80 eluaastat

Aastal 1911 tulid Jassinski ajaloo-keeleteaduskonnas ja Ros- tovtsevi Eraülikoolis õppinud nai- süliõpilased kokku, et luua oma akadeemiline organisatsioon. Se- gaste aegade tõttu keeldusid nii kursuste juhatajad kui õppekonna kuraator kinnitamast seltsi põhi- kirja. Tegevust jätkati «Noor-Ees- ti» naisrühmana.

Eesti Naisüliõpilaste Seltsi põ- hikiri kinnitati alles 14. novemb- ril 1919. Sellega sai seltsielu uut hoogu. Lipukirja — rahvuslus, in- dividualism ja demokraatia all te- gutsedes peeti kõne- ja vaidlu-

sõhtuid, kohtumisi, arendati end kultuuriliselt.

Eesti Naisüliõpilaste Seltsi te- gevuse katkestas nagu ka kõikidel teistel akadeemilistel organisat- sioonidel, Nõukogude võimu keht- estamine Eestis. Rasked aastad viisid ligi 400-st kaasvõitlejast ja vilistlastest 160 läände, mitmed kümned itta... ENÜSi koondised loodi Lõuna-Kalifornias, Austra- lias, Montrealis, Torontos, Vancou- veris, Reetis.

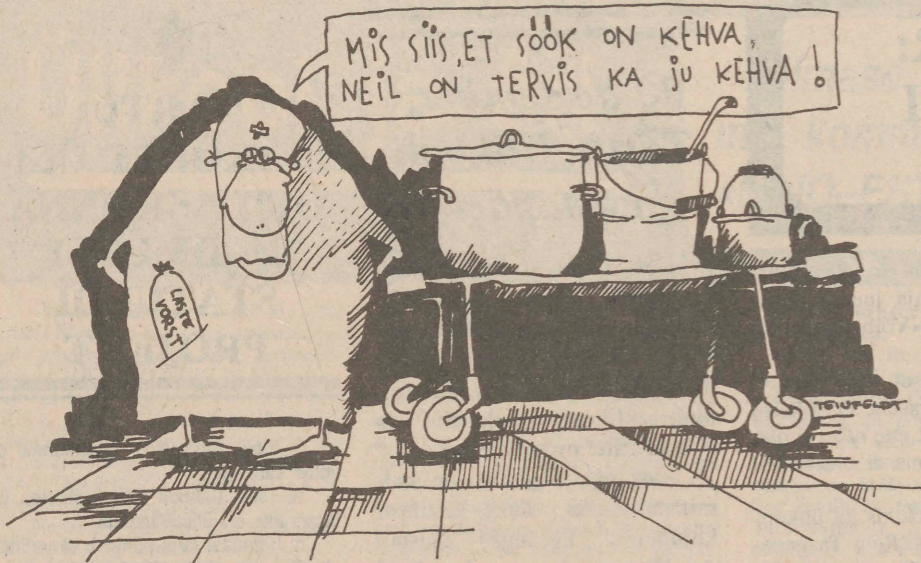
50 aastat hiljem avanes võima- lus taastada Seltsi tegevus kodu- maal. ENÜSi põhikiri kiideti heaks

Tartu Ülikooli nõukogus 25. no- vembril 1988. Taasavamisest loodi seltsis vilistlaste staatus — need on Tartu Ülikooli kasvandikud, kelle õpinguaastatel ENÜSi tege- vus oli keelatud. Tartu ja Tallin- na vilistlaskogus on kokku 200 liiget. 1991. aasta sügissemestril on seltsi nimekirjas 45 tegevliiget ja 9 noorliiget.

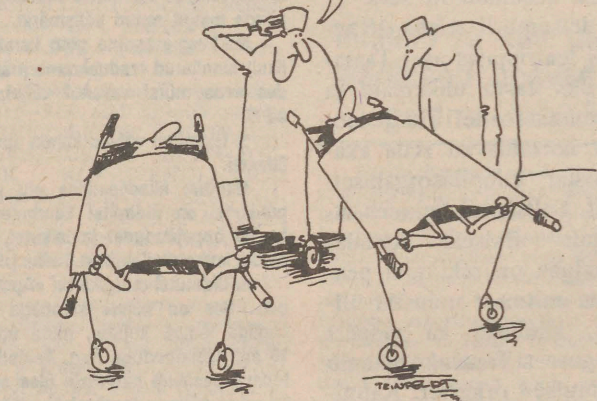
16. novembril tullakse Tar- tu Ülikooli aulasse kell 13.15, et tähistada ENÜSi 80. aastapäeva.

KARIN OTTER

ÜKS NEIST PIDI ELAMA,
AGA KUMB?

Joonistas ANDRES STEINFELD

Hambaarstid mängivad jalgpalli

Suurema kära ja reklaamita toimus Tartu Ülikooli spordihalli harjutusväljakul Eesti Hambaarstideade Üliõpilaste Liidu (EHÜL-i) korraldatud jalgpallivõistlus. Etiketivastastelt omandas esikoha pälvijale mõeldud auhinna Andres Saapari puuhammast kujutava monumentaalteose II kursus. «Buršid» jäid teiseks. Kahe külalismängija abiga õnnestus rebastel saavutada III koht. Järgnesid III ja IV kursus. Viimaste esinemist mõjutas ilmselt algusest peale lohutusaahind — suurem kogus kesvamärjudest.

Õhtu pidulik osa toimus Jahinduse klubi saunas. Koht tundub populaarne olevat, sest Tartu Noored Euroopa Föderalistid (JEF) suutsid külmast sügisilmast ja hambaarstide ilmsest sümpaatiast rojalistide suhtes mitu tundi ukse taga vastu pidada.

EHÜL tänab kordaläinud ürituse eest Tartu Kommertspanka, «Raadio Tartut», Baltic Medical Partnersit, «Fip Ltd», Tartu Õlle- tehast, TÜ spordihalli ja teisi asutusi ning üksikisikuid, kes on sõbrununud hulga heade hambaarstidega. Olgu see heaks eeskujuks kõigile, kelle suuõõs vajab saneerimist.

H. AMMAS

ARMAS LUGEJA!

AJALEHE «UNIVERSITAS TARTUENSIS» JÄRGMINE NUMBER ON ING-LISE KEELES JA KUULUTUSI-TEADAANDEID SEEPÄRAST TOIMETUS JÄRGMISEKS NÄDALAKS VASTU EI VÕTA!

info · info ·

Ametiühingukomitee vastuvõtuajad

esimees
Aleksander JAKOBSON
E. 10.00—12.30
aseesimees
Kersti MEIESAAR
E. 15.00—17.00
N. 14.00—16.00
aseesimees Otto TELLER
T. 10.00—12.00
N. 12.00—14.00
raamatupidaja
Linda LANGUS
T. 12.00—13.00
K. 12.00—13.00
N. 16.00—17.00

sekretär
Maila ORAV
esmaspäevast reedeni
10.00—15.00

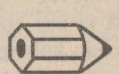
MAILA ORAV on TÜ/AÜ komitee sekretär alates 1. oktoobrist. Varem töötas teadurina analüütilise keemia kateedris, abielus, peres 2 last.

Senine TÜ/AÜ sekretär HELVE KABUR töötab TÜ raamatupidamises ülikooli sotsiaaltöötaja ametikohal. Tema tööülesannete hulka kuulub laste sünni- ja hooldustoetuste, matusetoetuste, töötavate pensionäride pensionide arvestamine ja tegelemine sanatoorsete tuusikutega. H. Kaburi töökoht on majandusmajas.

Tallinnas Laste-loomingu Majas

on 20. nov.—8. dets. korporatsioon Fraternitas Livien-sise sügisnäitus. Esinevad kuulsad kunstnikud P. Matsin, T. Tammik, M. Mutson, vennad Lepikud, G. Ilus, ning Sauna-Ants, T. Tross jt. oma tööde paremikuga. Esindatud on maal, skulptuur, graafika jm.

Näituse pidulik avamine on 20. nov. kl. 13.

TEADUSAJA- LOO PÄEV

5. detsembril mõõdub 100 aastat Tartu Ülikooli kasvandiku, hilisema keemiaprofessori, rahvusvaheliselt tuntud eesti keemiku Paul Kogermani sünnist. P. Kogerman oli orgaanilise keemia rajajaid Eestis ja põlevkivikeemia rajaja, Eesti TA akadeemik, Tallinna Tehnikaülikooli esimene rektor.

Sellele tähtpäevale on pühendatud ülikooli ajaloo muuseumis 19. novembril kl. 15.00 algav teadusajaloo päev.

Ettekannetega esinevad dots. T. Ilomets, kes kõneleb P. Kogermanist, kui Tartu Ülikooli orgaanilise keemia professorist, dots. H. Muoni annab ülevaate tema haridusalasest tegevusest. Tallinnase V. Mägi ettekanne käsitleb P. Kogermani tegevust Tallinna Tehnikaülikooli rektori ja keemiaprofessorina. Siberiaastaid ja elu väljaspool ülikooli meenutab dots. E. Kogerman-Lepp.

Oodatud on kõik teadusajaloo huvilised!

M. VIIRALT

Loengud antiigist Rootsi külaliskõralt

PAAVO ROOS (Lundi Ülikool) peab kaks loengut Esmaspäeval, 18. novembril «Sport ja poliitika vanas Kreekas» lk. 14—16 ph. 227

Teisipäeval, 19. novembril «Pantvangid antiikses ühiskonnas» lk. 16—18 ph. 227

Klassikalise ja romaani filoloogia kateedri juhataja dots. A. Lill

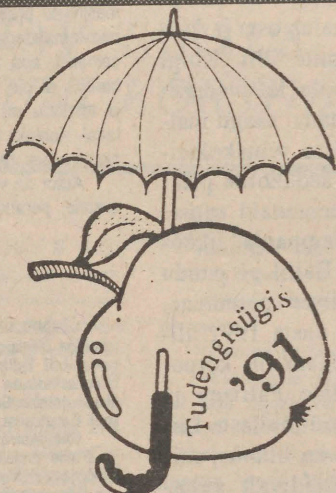
ANTIKKULTUURI

lektorium on kolmapäeval, 20. nov. kell 18.15 TÜ nõukogu saalis. Kavas Jaan Undi loeng «Demokraatia kujunemisest Vanas Kreekas».

TUDENGISÜGIS

91'

Tule,
ole
ja
sa
ei

kahetse!

Reedel, 15. novembril

kl. 20 — õhtu Jaak ja Mart Johansoniga — TÜ aulas.
kl. 20 — tudengibändide konkurss — TÜ klubis.
kl. 21. kulminatsioon — suurejooneline sügiselõpu pidustus — EPMÜ aulas.

Laupäeval, 16. novembril

kl. 20 — küünlavalgusõhtu mõnusa bigbändi muusikaga — TÜ kohvikus (Narva mnt. 27).
kl. 21—03 — ülemaja öödisko — TÜ klubis.

Pühapäeval, 17. novembril

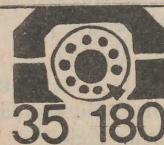
kl. 21 — lõpupidu «Popsidega» — TÜ klubis.
Piletilaat esmaspäeval, 11. ja teisipäeval, 12. novembril kl. 17—19 TÜ füüsikahoone fuajees. Laadal piletid odavamad, pärast kallimad!
EPMÜ klubi, TÜ klubi ja ülikooli kultuuriklubi.

TARTU ÜLIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENDID PIRET TALI ja SELLE MÖTSAR

Lehetalituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 3 51 80. Tartu Trüki-koja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I. «UT» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2351. Tiraaž 2000.

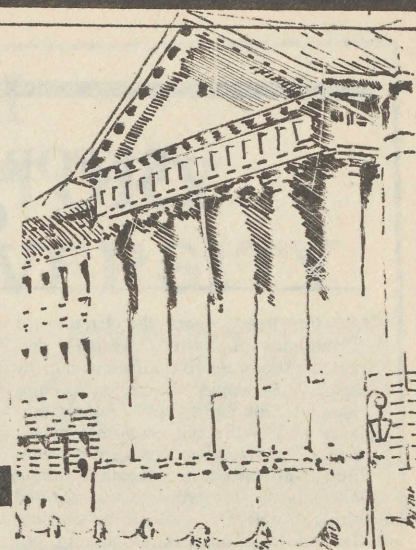

N0. 34 (1656)

FRIDAY
NOVEMBER 22
1991

Universitas Tartuenssis

FACULTY OF HISTORY

It so happened that when the Faculty of History and Philology, which united most of the humanitarians of the University was divided into two parts in 1973, the departments of psychology and special education for purely administrative reasons remained with the Faculty of History. Later on, a department of sociology was also founded inside this Faculty. As a result, professors and students of these disciplines are included the Faculty of History, a fact which causes under of outsiders. The situation will normalize in January 1992 when the traditional Faculty of Philosophy (closed by the Soviets in 1940) will be restored which will include most of the departments of humanities and social studies.

Today, we have three departments of history: Department of Estonian History (Professor Sulev Vahtre, office phone 37 350); Department of World History (Professor Helmut Piirimäe; 37 271); Department of Modern History (Professor Jüri Ant; 37 268), and three research laboratories: those of Archaeology, Historical Demography, and Oriental Studies. The main research fields of the historians are: history of Estonian culture; history of inter-relations between Estonia and other countries of the Baltic region; history of the Republic of Estonia (1918—1940); history of Estonian population; history of Tartu University. During recent years, Soviet mass repressions in Estonia in 1940—1941 and after World War II have also been studied. After 50 years of isolation, we are happy to have among us a history professor from abroad, Professor Hain Rebas from the University of Kiel (Germany) as well as a few foreign students (coming from Estonian emigre families, thus not really foreign!). We hope that students from many countries will find Tartu a suitable place for studying the history of Estonia and its neighbouring countries as well as for conducting research in these fields.

The Department of Psychology (Professor Peeter Tulviste; 300 63), with its three small research laboratories (of Psychometry and Psychophysics, Psychodiagnostics, and School Psychology) has for many years tried to make the best of our position between the West and the East, combining ideas, approaches and research methods from both sides — e.g., modern cognitive psychology and Vygotskian cultural-historical psychology. Most of the studies conducted by psychologists deal with cognitive processes and often also with their development.

The Department of Special Education (Assistant Professor Ants Reinmaa; 308 43) which also has a small research laboratory, is conducting studies in this field as well as educating teachers for special schools for children with various kinds of disabilities.

The most recent unit of the Faculty is the Department of Sociology (Professor Paul Kerkmann; 308 13), including several small research laboratories (Family Studies; Educational Sociology; Deviant Behaviour; and Urban Studies).

During the last three years, much has been done to overcome the isolation to which the University was condemned by the Soviets. Faculty members as well as students of the Faculty of History have travelled more in other countries in these years than during the whole period following 1940, and we have received more guests during the last years than in all the previous decades. Please contact the departments to find out more about the study and research possibilities here in Tartu in the fields of history, psychology, special education and sociology.

Professor **HELMUT PIIRIMÄE**
Dean

The Faculty of Philology is one of the most traditional and, as for the number of its students, one of the biggest faculties at Tartu University. At present instruction is given to 934 students in four Divisions namely Estonian Philology, Russian Philology, Germanic and Romance Philology, and Journalism; the Divisions in their turn are divided into 13 Departments.

The Division of Estonian Philology plays a significant role in the research and development of our national culture. For years the students have specialized in the Estonian language, Estonian literature, Estonian folklore and Finno-Ugric languages. A relatively new speciality is Estonian as a foreign language. Since this autumn it has also been possible to major in Finnish. The Finnish language is taught mainly by lecturers from Finland. Interest in Estonian philology has widened outside Estonia as well; a number of students, mainly from Finland, but also from other countries, e.g. Germany, Sweden, Holland, etc., have come to study the Estonian language and literature for one semester or longer. The Estonian philologists were the first in the Faculty to adopt a new curriculum based on free choice of subjects and enabling the students themselves to compile the plan of their studies taking into

The Faculty of Medicine was founded in 1632 among the four faculties of Tartu University and after 1802, when the University was reestablished the Faculty of Medicine continued growing. Last century the division of pharmacy was opened. In early 20th century, before the First World War, the faculty included almost 1,900 students, more than half of the studentship of the university. Before World War II the number of students was around 600. There were 40 full professors among the staff members of 135. The division of dentistry was opened in 1940. Between 1960 and 1990 two more divisions were added — the divisions of sports medicine and pediatrics, both with an annual enrolment of 40—50 students total, and again the number of medical and pharmacy students was around 1,900. In 1990 we ended up with these specialized divisions, and postponed training specialists in narrower fields until completing the basic course of studies. At present the Faculty of Medicine

FACULTY OF THEO- LOGY

Dean: Professor **Kalle Kasemaa**
Number of Students: 33

FACULTY OF BIOLOGY AND GEO- GRAPHY

A four-year course at the Faculty of Biology and Geography provides its graduates with the diploma of a biologist, geographer or a geologist. By the system of optional courses they can obtain the knowledge and experience for working in a narrower speciality either at the Institute of Cell and Molecular Biology affiliated to the faculty, or in the would-be Institutes of Botany, Zoology, Hydrobiology, Plant Physiology, Biochemistry and Microbiology and Geography and Ge-

FACULTY OF PHIL- OLOGY

account the combinations of subjects envisaged by the curriculum and some general requirements.

The Division of Journalism is the only place in Estonia where journalists are trained. Here, too, a lot of work has been done to make the curricula more up-to-date to give the would-be journalists deep all-round erudition and, proceeding from this, a narrower specialization depending on their future employment. Along with research work and studies, both the lecturers and students of journalism have participated very actively in the recent years' social development in Estonia supporting in their writings our movement to independence.

The main task of the Division of Russian Philology has been to train teachers of Russian language and literature for Estonian and Russian schools. Relying on its profound traditions of research, one example of

FACULTY OF MEDICINE

has 42 professors, 88 docents, the overall number of staff members together with teachers and research being 340. The number of students is 1,680. The faculty includes 30 departments for basic and clinical sciences, and 20 research laboratories incorporated into the Institute of General and Molecular Biology. The faculty has great shortage of space. Most of the preclinical departments — the Department of Anatomy, Histology and Embryology, Human Biology and Genetics, Pharmacology, Physiology, Pathology, Hygiene and Environmental Tox-

Since opening in 1632, University of Tartu has the four classical faculties: Theology, Philosophy, Law and Medicine.

Under the Soviet regime the Faculty of Theology was closed down by the Law and had to finish its activity on August 31, 1940.

On June 7, 1991, the University Council decided to re-establish the Faculty and to begin tuition in Theology since 1 September 1991.

ology. In principle the new curriculum under preparation for biologists is, on the whole, similar to that of Uppsala University.

After the first 4 years part of the graduates can continue their studies for another 2 years for the Master's degree, or for one year for the profession of a teacher of biology or geography.

The students of the faculty are known for their liking for travelling. For many years there have been study trips to different regions of the Soviet Union during the summer vacation. The most popular ones were those to the Far East, e.g. Kamchatka, the Kuril Islands, etc.

Today several of the students of the faculty are working successfully at Scandinavian universities. Some of the teaching staff have also enjoyed further study periods there, since the poor material basis has been a considerable obstacle in both the studies and research work at home. Even the most usual reagents and laboratory equipment are in short supply, to say nothing of personal computers and photocopying machines. The number of modern textbooks and the newest journals at our library is very limited as well.

which is the world-famous school of semiotics, the Division is sure to preserve its significance in the renewed Tartu University of the Republic of Estonia as well.

The traditional specialities in the Division of Germanic and Romance Philology at Tartu University have been English and German philology, to a lesser extent French philology. Until now most of the graduates have received the qualification of the teacher. In future the demand for translators and interpreters will also increase in Estonia. From this autumn on the students can also major in two new specialities: the Swedish language and literature, and classical philology. The Division of Germanic and Romance Philology also includes the Departments of World Literature and Foreign Language. The latter teaches foreign languages to the students of other faculties. At present the staff includes also four visiting lecturers. Research contacts and student exchanges with foreign universities are widening.

To guarantee the renewal of academic staff, the Faculty accepts candidates for the degrees of M. A. and Ph. D.

For further information about the Faculty of Philology apply to the Dean's Office, 16 Ülikooli St., tel. phone 01434-32336.

icology and several laboratories are housed in the buildings constructed last century. The space for research is especially limited. Nothing has been built for the preclinical departments during the past 50 years. During the recent years the faculty has fought for and planned several projects to get out of that destitution. Now the project for preclinical buildings is almost completed and there is a definite plan to start the construction in 1992. It has been designed in two consecutive stages: the first stage (1992—1996) includes 4 joint buildings (A, B, C, D) for 8 departments, several laboratories and lecture rooms. The future of the faculty will depend on the success in construction and research technology. What we are looking for is to find also foreign funds. We hope that at the turn of the century the faculty will be concentrated in the Medical Center Area called Maarjamõisa.

LEMBIT ALLIKMETTS, Dean
Phones: 3 26 68, 3 54 68

FACULTY OF PHYSICAL EDUCATION

Faculty of Physical Education was founded in 1944. At the present time 340 full-time students, 150 extramural students and 11 master-study students study at the faculty. The teaching staff consists of 55 lecturers, 5 professors and approximately 20 associate professors among them. The technical staff embodies 20 members. The member of laboratory research workers in 14.

The study process is carried out on the principle of gradual education:

1) the first grade is basic study. It lasts 4 years and is divided into general study (the first two years) and specialization (the 3rd and 4th year). At the end of this period of studies students receive diplomas.

2) The second grade is master study and it lasts for 2 years. It may be preceded by a period of practical work.

3) The third grade is doctor study that lasts for 4 years.

The aim of basic study is to give students higher education that enables them to work as teachers of physical

FACULTY OF LAW

The history of the faculty of law begins on October 15, 1632, when Academia Gustaviana was opened at Tartu. The faculty of law at the Academia was the first centre providing juridical higher education in Livonia. In the Republic of Estonia the faculty of law began its work in 1919. For the first time the teaching was carried out in Estonian. There were 953 students at the faculty of law in 1938 comprising nearly one third of all the students in Tartu. In postwar period after 1944 the faculty of law began its work with an absolutely new staff. The main building of the university was built in 1810 and from that time till now the faculty of law has been situated there. Today the faculty of law is one of the smallest: there are about 250 full-time students and about 500 correspondence students. The dean of the faculty is associate professor **Erik Kergandberg**, the assistant deans are **Kalle Nigola** and **Peep Priks**. The address of the faculty of law is: Faculty of Law, Tartu University, Ülikooli 18 202 400 Tartu, Estonia. Phones: 3 25 71 or 3 51 87, telefax 01434 35440, telex 67 31 37 Majak. The faculty of law includes the following departments: Department of Constitutional and Administrative Law, head assoc. prof. **Inge-Maret Orgo**, Department of Criminal Law and Criminal Procedure, head assoc. prof. **Heldur Saarsoo**, Department of Civil Law and Civil Procedure, head assoc. prof. **Paul Varul**, Department of Theory and History of State and Law, head assoc. prof. **Eerik-Juhan Truuvali**. Since February 1989 the faculty includes another unit the Laboratory of Legal Aspects of Foreign Affairs, head assoc. prof. **Heiki Pisuke**.

education, coaches, specialists of rehabilitation, sports administrators. The subjects taught during the first grade are compulsory for all the students. Later they specialize in their chosen field in addition to which they can also study health education. At the end of the first grade the students are supposed to write a graduation paper or take a complex examination.

Master study foresees to the study process together with the compiling of master thesis and passing master examinations. Master study includes the following specialities:

1) exercise biology (sports physiology, sports biochemistry, biomechanics)

2) exercise pedagogy (theory and didactics of physical education, coaching, psychology)

3) socio-cultural aspects of sports (sociology of sports)

After defending the thesis a student takes his master's degree of sports science.

Doctor study consists of learning, examinations and the thesis. The result is the doctor's degree either in biology or in pedagogy.

The structure of the faculty is built up by the departments of sports biology, sports pedagogy and coaching. Chairs and subdepartments and a sports club belong to the above-mentioned departments.

Students have a possibility to go in for track and field athletics, heavy athletics, sports games, aquatic sports, skiing, olympic gymnastics and women gymnastics, etc.

Faculty of Physical Education and the sports club co-ordinate the whole sports life of the university and organize various sports events.

REFORMS AT THE FACULTY OF ECONOMICS

For many years the Faculty of Economics of Tartu University prepared experts on five different narrow specialities: commodity science, commercial economics, bookkeeping, finance and credit and economic cybernetics and statistics. We were continuously influenced to educate obedient executives. This pressure was exerted through obligatory all-Union curricula and by ministries employing our graduates. They emphasised continuously that they did not need philosophers but clerks well knowing their job instructions.

The process of democratisation and ideas of economic reform raised the question about the rearrangement of economic education in Tartu. A prerequisite for this was, on the one hand, our greater independence in the content of teaching, as well as a greater demand among the employers for good specialists flexibly reacting to rapidly changing economic situations. On the other hand, the students had already begun to feel the necessity of knowledge in their future work. They started to exert pressure on department heads to drop the outdated, useless subjects and to raise the level of teaching. Moreover, the leadership of the University had already taken a line towards the western style of teaching.

In economics the turn from teaching socialism to teaching market relationships is extremely complicated

because at first we need to reeducate our lecturers. Only then they will be able to convince the students in the possibility and necessity of the market economy and to give them up to standard education. Other faculties (mathematics, philology, medicine) had no such big differences in the essence of the subjects taught as compared to western type universities.

Another problem for us is the possibility to get considerably higher income from private business. Under such conditions the best of our lecturers leave state work as at the university they earn less than the students who are doing their business practice.

The reform in economic education must consider the following changes in the teaching process. We have given the specialists we are teaching wider general knowledge. Up to the present there are five separated departments in the Faculty of Economics, and the entrants have to choose one of them from the beginning of their studies. Already in 1990 several disciplines were combined. In 1991 there will be only one general competition between the entrants for the whole Faculty. For the first two years the students will study general disciplines to obtain the basic economic concepts. After that specialisation takes place and at the departments the students will obtain the bachelor's degree. The best of the students may continue their studies for the master's

degree. In two years they will be prepared for work in leading positions in industry, in the financial system, or as college teachers. The most outstanding students may continue for the next four years to get the doctor's degree which gives them a possibility of teaching at the University. The new system assumes much greater self-dependence of students. While lectures and seminars are the major form of studies in the first two years, individual work with literature will dominate in senior years. The relative importance of colloquiums is continuously increasing with every year of studies. In the final year there is only one obligatory discipline (about 20% of the total amount), the rest of the disciplines may be chosen by the students considering their future job and interests.

The reform will not be easy due to economic difficulties which lengthen the transition period. The greatest aid has come from the Bank of Finland and from the Finnish Trade School whose support, we hope, will continue. Being optimistic, we hope to complete the formal aspect of the reform within 5 years, but the essential level of economic education in Estonia will probably not reach the world level so soon.

Prof. MART SÖRG
Dean of the Faculty of Economics

FACULTY OF MATHEMATICS

Dean: Associate Professor Ivar-Igor Saarniit
Dean's Office: 46 Vanemuise St., Room 203, Tartu, Estonia
Phone: (01434) 30 623, (01434) 30 531

The Faculty of Mathematics in Tartu University offers a wide range of undergraduate and postgraduate studies in mathematics and computer science. Students may major in any of the 6 subject areas: teaching of mathematics and informatics, pure mathematics, mechanics, applied mathematics, statistics, system programming and computer science.

The Faculty of Mathematics consists of 7 departments, 2 research laboratories and the University Computer Classes.

Department of Algebra and Geometry
46 Vanemuise St., Room 129.
Phone: 30 527

Head: Associate Professor Mati Kilp.

Research areas: Groups, rings and their generalizations, representations and classification. Connexions in fibre bundles, their application in the geometry of submanifolds and of partial differential systems.

Department of Computer Science
2 J. Liivi St., Room 310. Phone: 35 409

Head: Associate Professor Jüri Kiho

Research areas: Visual programming languages. Tools for system construction, language implementation systems and incremental specification

methods, natural language processing. Software for teaching mathematics.

Department of Mathematical Analysis

46 Vanemuise St., Room 204.
Phone: 30 545

Head: Associate Professor Heino Tüürpu

Research areas: Geometry of Banach spaces and tensor products. Summability with the rapidity. Almost everywhere summability of the functional series. Multipliers and complementary spaces. Tauberian theorems. Almost and strong summability. Summability in abstract structures.

Department of Mathematical Statistics

46 Vanemuise St., Room 232.
Phone: 30 641

Head: Associate Professor Ene-Margit Tiit

Research areas: Asymptotic distributions of multivariate statistics. Statistical software testing. Clustering methods. Statistical models of phylogeny. Mathematical modelling of anthropological and social processes.

Department of Numerical Analysis
2 J. Liivi St., Room 205. Phone: 35 158

Head: Professor Genradi Vainikko, Vice-President of the Estonian Academy of Sciences.

Research areas: Discretization and regularization of ill-posed problems. Weakly singular integral equations and collocation methods for them. Finite element, finite difference and projection methods for boundary value and Cauchy problems. Numerical methods for eigenvalue problems.

Department of Methodology of Teaching Mathematics

46 Vanemuise St., Room 229.
Phone: 30 626

Head: Associate Professor Erich Jõgi

Research areas: Optimization of the system of problems and notions in the schoolbooks of mathematics. School reforms and history of school-mathematics.

Department of Theoretical Mechanics

46 Vanemuise St., Room 250.
Phone: 30 651

Head: Professor Jaan Lellep

Research areas: Plastic behaviour of simple structural elements under static or dynamic loading. Optimal design of nonhomogeneous elastic structures.

Laboratory of Applied Mathematics

2 J. Liivi St. Phone: 33 509

Head: Kuldev Ääremaa

Laboratory of Computer Technology

2 J. Liivi St. Phone: 32 034

Head: Jüri Tapfer

University Computer Classes

46 Vanemuise St., Room 106.
Phone: 30 517

Head: Anne Villemis

There are 456 students in the Faculty of Mathematics. The teaching staff includes 59 members, among them 7 professors and 46 associate professors. In addition there are 28 researchers in scientific laboratories.

FACULTY OF PHYSICS AND CHEMISTRY

This is a medium-sized faculty at our University. It consists of two divisions: Physics and Chemistry. We have about 500 students (300 of physics and 200 of chemistry). The teaching staff consists of 73 persons (12 professors and 37 associate professors), research and auxiliary staff about 300 persons.

The system of studies in our faculty is similar to the system in Finland, i.e. a student must gather 160 points or study weeks for graduation (1 study week = 40 hours of auditorial and individual work).

The post-graduate study consists of two years learning for a master's degree and four years to obtain a doctor's degree. The profession of a teacher can be obtained during one year (after graduation) at the Teachers Training Centre of Tartu University.

The Division of Physics consists of 5 departments and 5 laboratories. They are: Department of General

Physics (address: 4 Tähe St., Room 303, phone — 73 831), Department of Experimental Physics (4 Tähe St., Room 105, 31 283), Department of Theoretical and Astrophysics (4 Tähe St., Room 402, 73 775), Department of Geophysics (4 Tähe St., Room 301, 73 783) and Department of Laser Optics (142 Riia St., Room 316, 28 182). The latter is working on the basis of the Institute of Physics at the Estonian Academy of Sciences.

The laboratories are: Air Electricity Laboratory (4 Narva St., Room 311, 35 383), Laboratory of Electroluminescence and Semiconductors (6 Narva St., Room 327, 35 113), Laboratory of Environmental Protection Physics (4 Narva St., Room 307, 35 227), Laboratory of Electrometry (4 Tähe St., Room 209, 35 455) and Laboratory of Applied Optics (4 Tähe St., Room 026, 35 435).

The Division of Chemistry con-

sists of 3 departments and 6 laboratories. They are: Department of Inorganic Chemistry (2 Jakobi St., Room 233, 35 165), Department of Analytical Chemistry (2 Jakobi St., Room 334, 35 265) and Department of Organic Chemistry (2 Jakobi St., Room 105, 31 252).

The chemistry laboratories are: Laboratory of Analytical Biochemistry (2 Jakobi St., Room 311, 35 452), Laboratory of Bio-organic Chemistry (2 Jakobi St., Room 103, 35 266), Laboratory of Elektrochemistry (2 Jakobi St., Room 215, 32 658), Laboratory of Chemical Kinetics and Catalysis (2 Jakobi St., Room 318, 35 224), Laboratory of Semiochemistry (2 Jakobi St., Room 103, 35 266) and Laboratory of Acidic-Alkaline Equilibrium (2 Jakobi St., Room 334, 31 263).

Dean H. VOOLAI

TARTU UNIVERSITY LIBRARY

Tartu University Library, founded in 1802 in connexion with the re-opening of the university, is the largest and oldest continuously functioning universal scientific library in Estonia. The size of library stocks has by now risen to 4.7 million. Still more important than the size of the stocks is their contents value and for this the treasures of Tartu University Library are known far beyond the borders of Estonia. During its 190 years of history numerous rare publications have been collected here beginning from the «cradle period» of the art of printing (incunabulas), masterpieces in the history of science and culture, valuable manuscripts, works of art, photographs. There is an outstanding collection of old atlases and maps.

The library has to collect, preserve and make available to its users the publications needed for study and research work of the university, as well as documents of primary and mediated information. Besides this, its task is to collect and preserve Estonian publications and works that have appeared outside Estonia, but are in the Estonian language and about Estonia as well as Tartu University publications, research papers by university lecturers and research workers, documents in manuscript form on Tartu, and especially the University that possess historical and cultural value.

Tartu University Library has the right to a free compulsory copy of all Estonian printed matter (since Dec. 1, 1990 — 3 copies). After 1940 new literature has been acquired mainly via purchases from the bookshops of Estonia, Moscow, St. Petersburg, Kiev, Riga, Vilnius and other towns. Exchange of publications with libraries and research institutions in Europe and America that was begun in the first decades of this century has during the last 50 years been the main acquisition source of foreign literature. By now there are more than 400 exchange partners. Gaps in foreign literature caused by lack of hard currency and strict ideological censorship in the Soviet Union have during the last three years been considerably filled by donations from individuals and institutions from Sweden, Finland, Canada, Australia, the USA, Germany, Denmark, etc.

All through its history Tartu University Library has been open not only for university lecturers and students but for everybody who needs book treasures for work and study purposes. The number of readers amounts already to 20,000. Besides the main library — that since 1982 has been housed in a new building — there are 5 faculty and 78 smaller specialized and department libraries.

Beginning from the end of the 1950s the library has compiled Tartu University bibliography. This work has resulted in the series «History of Tartu University. Bibliography of lecturers. 1632—1710. 1802—1990 —». Since 1961 the yearbook of Tartu University bibliography has been published. The compilation of profound bibliographies of Tartu University in the 17th c. and of Estonian history (since 1918) is under way. The bibliography of Finno-Ugric linguistics is being compiled in co-operation with Helsinki University Library and the Institute of Linguistics of the Hungarian Academy of Sciences. Besides, the library publishes several printed catalogues of its art and manuscript collections as well as source publications.

Besides fulfilling its basic tasks Tartu University Library considers it its duty to encourage and develop research in the spheres of library science, bibliography, information science and book restoration. Since 1968 the serial «Research on the Scientific Library» (8 issues) in the framework of «Transactions of Tartu University» and since 1969 the serial «Book — Time — Restoration» (6 issues) have appeared. The library arranges scientific and practical conferences and seminars. In 1988 the Laboratory of Library Science Theory and History was founded by the library.

The library regularly arranges exhibitions of its rare books as well as displays dedicated to important dates in science and cultural history and contemporary problems. Recent larger exhibitions abroad have been displayed in Göttingen University Library — «The ties of Göttingen University with Estonia, Livonia and Kurland in

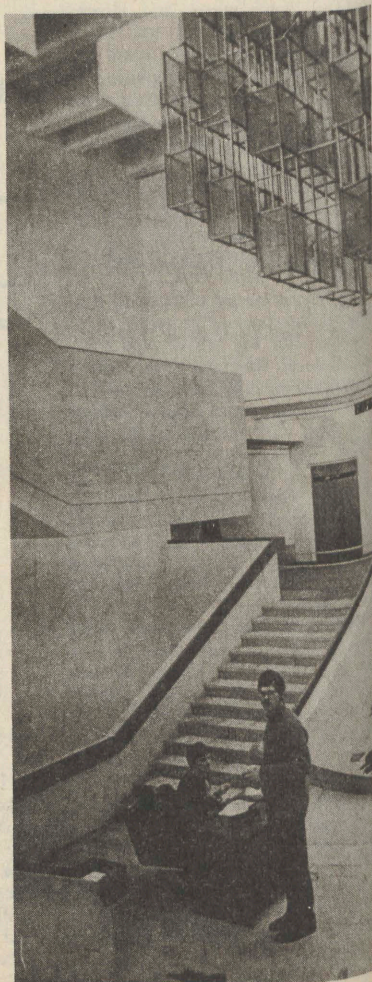
the 18th and early 19th centuries» — in 1989, and in Helsinki University Library — «The ties between Helsinki and Tartu Universities in 1900—1940» — in 1990. The new building of Tartu University Library has become a valued place for art exhibitions. Several artists from abroad have also displayed their work here.

Tartu University Library has close ties with university libraries in Helsinki and Uppsala. There are detailed co-operation contracts with Jyväskylä University Library and Poznan University Library. Co-operation with Göttingen University Library is currently taking shape.

Our address:
TARTU UNIVERSITY
LIBRARY
1 W. STRUVE ST.
202400 TARTU
ESTONIA

Phone:
32 577 — Director
34 446 Assistant
35 179 — Direktors

Fax:
01434 34756
MALLE ERMEL,
Director
of Tartu University Library

STUDENT MUSEUM OF THE MUSEUM OF THE HISTORY OF TARTU UNIVERSITY

Founded 1989

Postal address:

Veski St 61, Tartu 202 400

Phone: 3 30 03

Director: Helvi Moora

The history. In 1982 the Museum of D. I. Uljanov, brother of Lenin, was opened in Tartu. D. I. Uljanov studied in the Faculty of Medicine of Tartu University in 1900—1901 and rented lodgings in a house in Veski Street. The museum was opened in the same house. In connection with political changes in the society the museum was rearranged into a student museum and reopened in 1989, on the 70th anniversary of the national university.

The exhibition is designed in the form of rented rooms where students

used to live in the 17th and 19th centuries and at the beginning of this century. There is also a small room for displays that are changed every now and then. Currently the visitors can see the display «Conferment of Doctor's Degree at Uppsala». The next display will be about student life in the 1980s. It is possible to arrange a guided tour in the museum for about half an hour.

The stocks of the museum hold about 1,000 items of archival material, 57 object items and about 600 photographs. The museum has also retained the display on D. I. Uljanov now kept in stock.

The task of the Student Museum is to replenish its stocks and collect material on student life: objects, lecture notes, memoirs, photographs, student songs as well as current literature on student organizations.

MUSEUM OF CLASSICAL ARCHAEOLOGY

Founded 1803

Postal address:

Ülikooli 18, Tartu

202 400

Phone:

3 14 14, 3 53 84

The history. The Art Museum of Tartu University, now the Museum of Classical Archaeology was founded in 1803 on the initiative of Prof. J. K. S. Morgenstern. Prof. Morgenstern, a classical philologist, his worked as the curator for 34 years. At his time (the early 1800s) a particular emphasis in education was laid on the study of the humanities, above all on the study of ancient culture. The museum was intended to promote the teaching of classical languages and extend art collections. At the end of 1804 there were various kinds of art treasures in the depositories of the museum — engravings, drawings, paintings, coins, medals, plaster casts and gems. The collection of the museum grew rapidly enough on account of purchases and donations. It was enriched by Prof. Morgenstern's successors, the outstanding scholars Professors H. E. L. von Mercklin, L. Schwabe, V. Malmberg, E. Felsberg and others.

In 1868 the museum moved into its present rooms in the left wing of the university's main building. The walls of the rooms were decorated with paintings in the Pompeian style in order to create a congenial mood for the display of classical art. In the second half of the last century under the guidance of Prof. Mercklin much attention was paid to the acquisition of original objects of ancient art as well as plaster casts from Germany, England, France and Italy. In the course of time the museum has been able to assemble a more or less complete collection which gives a systematic survey of the development of Greek art. In 1868 the engravings, drawings and paintings were assigned to the funds of the Drawing School which had worked by the museum since its foundation. A valuable art collection had been raised by the beginning of this century. Some catalogues of museum collections have been published in Russian: V. Malmberg, E. Felsberg, *Antique Vases and Terracottas*, Yuryev, 1910; V. Malmberg, E. Felsberg, *Antique Marbles and Bronzes*, Yuryev, 1911; E. Felsberg, *Plaster Casts*, Yuryev, 1913.

During World War I the property of the university was evacuated to Russia, including the most valuable part of the museum funds, i.e. the collection of antiquities obtained in 1803—1915 (ancient marble and bronze statues — 23 items, Greek vases, oil lamps and terracottas — 228.

Egyptian antiquities — 126, coins — ca 6,000, paintings — 128, drawings — 51, numerous engravings and some pieces of minor importance). Evacuated during the war, the collection was to be returned to Tartu University in accordance with the Tartu Peace Treaty of February 2, 1920 between Estonia and Soviet Russia. However, Russia has not observed some articles

of the Tartu Peace Treaty, including those concerning the property of our museum. The Tartu collection was kept in the depositories of Voronezh University until 1933 when the Voronezh Museum of Art was founded on the basis of these treasures as well as the collections of the local Museum of Regional Studies. The art collection has remained in South Russia till today.

Today the basic collection of the museum consists of over 30,000 items. Plaster casts of Greek sculptures representing the best works of archaic, classical and Hellenistic periods of Greek art are constantly exhibited. The other special collections of the museum include: plaster reproductions of ancient gems and coins, Greek and Roman antiquities (obtained mainly in the 1920s and 1930s), paintings, West-European engravings, photographs, applied art, furniture, coins, Russian icons and a specialized library.

In the lecture theatre of the museum lectures on ancient culture are delivered every month of the academic year.

The main objectives of research during the past years have been determining the exact number of art treasures collected during different periods, composing scientific inventory cards of the museum's funds, finding out the content and number of art treasures evacuated to Russia during World War I and making preparations for receiving the historic collection of originals returned by the Voronezh Museum of Fine Arts. The official procedure of returning at the Government level started in January 1988. During these three years and nine months we had to prove our university's rights to this collection by means of numerous documents addressed to the Ministries of Culture of the USSR and the Russian Federation and the Voronezh Museum of Fine Arts. The Culture Foundation of the USSR and its Chairman Academician Dmitri Likhachev have supported and helped us by acknowledging our legal rights to our property. We demand it to be returned from Voronezh on the basis of the Tartu Peace Treaty of 1920.

The legal grounds of Estonia's demands are the following:

1. Tartu University is the legal successor of Dorpat (Yuryev) University of Tsarist Russia.
2. The rights to this property were transmitted to the legal successor of Dorpat (Yuryev) University, i.e. Tartu University.

3. The returning of this collection and handing it over to Estonia was enacted with the Tartu Peace Treaty between Estonia and Russia of February 2, 1920 (Art. XII, 4).

The question of the location of the art collection which was evacuated in 1915 is primarily juridical and it has to be solved on the ground of generally acknowledged legal regulations and principles.

Currently the regulation of the issue is continuing on the governmental level. In the Draft Agreement of August 20, 1991 on the intergovernmental relations between the Republic of Estonia and the Russian SFSR Article 7 provided the returning of the Tartu University's collection kept in Voronezh. This Treaty is yet to be signed by the heads of the states. Then we can say, «For Tartu University the First World War is over at last.»

MUSEUM OF THE HISTORY OF TARTU UNIVERSITY

Founded 1976

Postal address: Toomemägi (Dome Hill), Tartu, 202 400

Phone: 3 26 35, 3 53 35

Director: Ela Martis

The history. The Museum of the History of Tartu University was inaugurated on December 6, 1976. Actual museum work started in 1979. Since 1981 the museum has been located in the rooms that used to house the university library on Dome Hill. On the occasion of the 350th anniversary of the university on exhibition «Tartu University 1632—1982» was opened there. In the years 1985—1988 the building was thoroughly renovated. Shortly before the 70th anniversary of the National University, a new exposition was opened on November 28, 1989. The building of the museum itself — the Cathedral of Tartu — is of great interest. It used to be the largest sacred building in Livonia. The building of this brick church was started in the 30s of the 13th century. The church was repeatedly rebuilt and underwent thorough changes. It acquired its final form at the beginning of the 16th century. In the 14th century the church was built as a three-aisled basilica, with chapel aisles along the longitudinal walls. There were no towers at first, but at the end of the 15th century the western facade was decorated with high twin towers that were unique in Old-Livonia. The earliest choir was a simple one-aisled room that was later replaced by a polygonal covered vault. In the second half of the 15th century the choir was rebuilt to meet the requirements of a hall church.

On the reopening of the University in 1802 it was decided to reconstruct the ruins of the Cathedral (the choir) to house the University library. The work started under the first architect of the University Prof. J. W. Krause. The reconstruction was done in the years 1804—1807. In the years 1927—1928 side aisles were added on the eastern side according to the project of architect P. Mielberg. In the years 1962—1964 the wooden constructions of the choir were replaced by ferro-concrete constructions. The repair work in 1985 was designed by K. Altoa, A. Buldas and J. Kulasalu at the Institute of Architectural Design. Further reconstruction — partial restoration and conservation of the ruins and towers — is still to be done.

The exposition is displayed on three floors. The first floor tells the visitor about the history of the University in the 17th century, the reopening of 1802 and the following years. The second floor surveys the development of science at Tartu University in the 19th century. The exhibition on the ground floor is devoted to the University of the Republic of Estonia and the University of our days. In the balcony hall on the same floor a selection of the museum collections is exhibited.

The exposition of the museum is displayed on 1563 m². The display about the history of Tartu University in the 17th century deals with the foundation and development of Academia Dorpatensis, its students, academic work, professors and traditions in 1632—1710. The exhibits with a microscope and a hand-sextant of the 17th century, etc. are of great scientific and historical value. The rector's silver sceptre and cape, the University's symbolic keys and seals of the years 1632 and 1699 are also on display.

After the Northern War the work of the University had to stop academic work for about a century. In 1802 the University was reopened and on April 5 the first 19 students were matriculated. The exposition reflecting the history of Tartu University in the 19th century shows in detail the development of scientific thought at the University, presents facts about prominent scientists, scientific achievements, students and academic facilities. Research at Tartu University reached the

international level in the first half of the 19th century. The major fields of study were medicine, astronomy, physics, chemistry, mathematics, linguistics and agricultural science. The Faculty of Medicine became one of the leading scientific centres in Russia. The Museum presents material on such medical men of international reputation as K. Fr. Burdach, J. N. Dragendorff, A. Rauber, H. A. A. Schmidt, Z. v. Manteuffel, N. Pirogov, etc. 19th century equipment and instruments of great historical value such as microscopes, astronomical instruments, scales, gauges, collections of natural objects are being displayed.

The exhibition «The Birth and Development of National University 1919—1940» speaks about Tartu University in the Republic of Estonia, its role in promoting science, national sciences in particular, and in training national cadres. The scientific and social work of well-known scientists of that period J. V. Veski, A. Saareste, J. Mark, T. Lippmaa, H. Riikoja, A. Õpik, P. Kogermann, J. Vilip, L. Puusepp, K. Saral is dwelt upon. When Estonia achieved independence and the National University started its work great changes could be noted in the life of students. The exhibition includes interesting material on students' everyday-life and on students' corporations.

The last section of the exposition offers a survey of the university's activities in 1940—1990. During the difficult and controversial period of Soviet occupation Tartu University continued teaching students and doing research. Visitors to the Museum can acquaint themselves with developments in all the Faculties.

There are about 30 thousand items in the collections of the Museum. Various unique instruments and scientific collections make up the most valuable part of the stocks.

Several instruments of astronomy such as the so-called Iceland sky-globe (12—13th centuries), Dolland telescope (turn of the 18—19th centuries), Adams mirror-telescope (1805) are also of great interest. In the rich collection of physical-instruments over 700 objects were made in the 19th century or earlier. The equipment of G. Fr. Parrot's physics laboratory — an electric friction machine (1809), a big battery of Leyden pots (1809), Dolland triple prism (1804), etc. are exhibits of the collection. There are also some instruments made by an Estonian master-craftsman C. J. Brücker in the middle of the 19th century.

The collection of laboratory instruments used in chemistry and medical sciences is also worth mentioning. There are collections of microscopes (the oldest of the 18th century), scales (the oldest scales to measure gold made in 1560), laboratory glass and porcelain vessels and burners (19th century). Prof. J. Fr. Erdmann's pharmacological collection

of roots, leaves and fruit (550 items) collected on five continents of the world and the collection of minerals and preparations of C. Schmidt (both of the middle of the 19th century) also belong to the museum. Cameras and photo laboratory equipment of the turn of the century speak about the history of photography. There is also a small collection of typewriters.

The museum's archives comprise publications of academic research (dissertations, monographs, abstracts, transactions etc.), study aids and textbooks, documents. The personal funds of Rootsmäe, Tehver, J. Konks, A. Koop, F. Kudu and a large collection of case histories from the University Hospital of Internal Diseases (the oldest dating back to 1846) are also kept there.

Over five thousand storage items on the University's past and at present make up the fund of photos and negatives. The collection of glass negative plants from the 1920ies—1930ies and photo albums the oldest of which dates back to 1863 and belonged to J. v. Schröder are of major interest. A small collection of art contains objects of figurative and decorative arts (decorated citations of honour, paintings, engravings) and a collection of medals of about 400 items.

Making inventories of the treasures and studying the history of the University co-ordinating the work of

researchers and publishing make up an important aspect of the work of the Museum. This work is carried out under the guidance of the Council of the Museum made up of leading historians of science and education.

In 1981 when the doors of the museum were first opened for the public the Museum committed itself to the study of the history of the University which had been so far the responsibility of the Commission of the History of the University. Since 1981 conferences of the history of the University have been regularly held every two years. The materials of the conferences have been published in the collections of papers «Questions of the history of Tartu University». Up to now (end of 1991) 26 publications of the kind have appeared. In the years 1981—1985 «Questions of the history of Tartu University» was published jointly by the Commission and the Museum.

The future research work of the museum will be conducted in two main directions:

- 1) scientific inventory of the museum's funds

- 2) studying the fate of the University's treasures in 1940—1956 and establishing the extent of material and moral harm done to the teaching staff and the student body during those years.

In 1990 a scientific catalogue «Instruments of Physics of the first half of the 19th century in the Museum of the History of Tartu University» was published in four languages (Estonian, English, German, Russian) supplemented with colour photos. It will be followed by «Friedrich Parrot and his laboratory of physics at Tartu University in 1826—1841» and a catalogue of microscopes.

The second major trend of research was represented by the 10th conference on the history of the University «Tartu University Through Three Occupations» (December 1991). The materials of the conference were published in the series «Questions of the History of Tartu University» XXV and XXVI.

The Museum holds days of history of science and puts up anniversary exhibitions of scientists of international fame every year.

MUSEUMS OF TARTU UNIVER- SITY

There are three museums at Tartu University: the Museum of Classical Archaeology, the Museum of Zoology together with its Geological Department and the Museum of the History of Tartu University together with the Student Museum.

Here follows an account on the history, stocks and expositions, publications, research tasks and plans for the future of the respective museums as presented by the staff. However, for getting a proper survey, it is best to go and have a look yourself. WELCOME TO THE MUSEUMS OF TARTU UNIVERSITY!

The Information Service of Tartu University wishes to thank Research Director of the Museum of Classical Archaeology Mrs. Anu Laansalu, Director of the Museum of Zoology Mr. Toomas Saat, head of the Geological department Mr. Tõnu Pani, Director of the Museum of the History of Tartu University Mrs. Ela Martis, head of the Student Museum Mrs. Moora as well as its research worker Mrs. Terje Lõbu for pleasant co-operation.

THE BOTANI- CAL GARDEN OF TARTU

The Botanical Garden of Tartu University (BG), founded in 1803, is among the oldest in Europe. BG is situated in the central part of Tartu.

The total area of BG (5.3 ha) is divided between exposition (3.3 ha) and experimental garden (2 ha). At the present time there are 8 greenhouses in BG, with the total area of 0.26 ha.

There are the following departments in BG: department of systematics, department of Estonian plants, department of alpine plants, department of subtropical plants, department of tropical plants, department of medicinal plants, rosarium, dendrarium, department of multiplication.

More than 5500 plant species are being cultivated. The greatest taxonomic units are: Cactaceae — 466, Liliaceae — 231, Rosaceae — 178, Amaryllidaceae — 100, Brassicaceae — 85, Crassulaceae — 72. The annual number of visitors in BG is over 20,000.

The «Index Seminum» is published each year by BG.

Seed exchange has been established with 550 botanical and dendrological gardens abroad.

BG serves as a basis for scientific work for botanists, and as a practice station for students of Tartu University and Estonian Agricultural University.

The main theme of scientific work is the ecological investigation of new perspectives for city greenery decorative plant species and sorts.

An exhibition of decorative indoor plants is arranged yearly by BG.

In 1991 BG got a new building with laboratories for plant tissue cultures and plant physiology, with total area of 1267 m².

BG is open for visitors during the period of May 1 — September 30.

MUSEUM OF ZOOLOGY

Founded 1822 (1802)
Postal address:
Vanemuise 46. Tartu,
202 400
Phone: 3 06 33
Director:
Cand Biol, acting Associate Professor Toomas Saat
Chief Treasurer:
Aivo Tamm
Scientific supervisor:
Cand Biol Andrei Miljutin
(Vertebrates), Jaan Luig
(Invertebrates)
Funds: 254,519 preservation units at the end of 1990.

The most remarkable collections of invertebrates in the funds of the museum are those of insects, as well as those of molluscs shells. Ca 4,300 species of *Lepidoptera* (butterflies and moths) with 62,000 individuals (including 33,000 species and 45,000 individuals of big butterflies = *Macrolepidoptera*) are preserved in the museum. Fr. A. Hoyningen-Huene's collection of Paleozoic lepidoptera, the collections inherited from Estonian Naturalists' Society, Prof. J. Piiper's (jun) collection of Estonian butterflies also belong to the museum's funds nowadays. The number of *Hymenoptera* is about 25,000, most of them are stinging insects (600 species). There are ca 11,000 individuals of *Diptera*

(flies); including prof. H. Remm's unique collection of *Heleidae* with many holotypes. The collection of *Coeloptera* (beetles) consists of ca 26,300 specimens. The collections of G. Krausp and A. Schrenk are the biggest among the collections of molluscs (87,000 specimens altogether).

Among vertebrates birds and mammals are well represented, the number of reptiles is smaller (most of the material comes from the Soviet union) and the collection of fish and amphibians is quite modest. The systematic collection of Estonian birds (ca 5,500 skins of about 250 species), S. Buturlin's collection (1,818 skins of more than 200 species), O. Koch's collection of birds (over 2,880 clutches from Estonia and the rest of Europe) are the most valuable ornithological collections. The skins of mammals represent mainly Estonian material. A. Rosenberg's collection of fossil bones and crania of contemporary mammals is unique among osteological collections (ca 44,000 preservation units). Paleontological collections are preserved in the museum's Department of Geology.

The exposition of the Museum of Zoology was drawn up on the systematic principle. There is the exposition of mammals in the first hall and the exposition of reptiles and amphibians at the end of the hall. The second hall presents a survey of the system of invertebrates, as well as the exposition of fish and comparative anatomy. There are also some aquariums and terrariums with living fish,

amphibians and reptiles in the same room. Birds are exhibited in the third hall; the exposition of birds' eggs and nests as well as stands introducing birds' biology are situated on the balcony of hall (closed for the visitors at present, because of the lack of space it is used as a depository).

The main task of the Museum of Zoology is to study Estonian fauna and to preserve examples of different specimens; its funds and its exposition serve as a basis for teaching zoology to the students of biology. Every year thousands of pupils all over Estonia visit the museum.

Financial problems and especially the shortage of suitable depositories aggravate the museum's main task — to preserve examples of Estonian fauna; several unique collections are in constant danger of perishing and have partly perished already in earlier years. The main aim of the treasurers is putting the funds in order and uniting them with the international bank of information (cataloguing, preparing the publication of catalogues).

The young active zoologists have also managed to write essays on Estonian fauna. These works have been published in several Estonian and Soviet publications and in the collections of zoological research works put together by the Department of Zoology (*Acta et commentationes Universitatis Tartuensis*). The first manuscripts to be published in the museum's own series of publications (*Acta Musei Zoologici Universitatis Tartuensis*) have been accepted. We hope to ex-

change such publications with the museums and universities of other countries already in the near future if the lack of paper and money do not hinder our plans.

The history. The Museum of Zoology has grown out of the Cabinet of Natural History founded by the first Professor of natural history at Tartu University G. A. Germann in the first years of the 19th century. July 26, 1822 is considered to be the museum's date of birth. Then an independent, Cabinet of Zoology was formed on the basis of the Cabinet's collections of zoology and paleontology; Professor of anatomy J. Fr. Eschscholtz became the head of the new cabinet. He took part in two voyages round the world organized by O. von Kotzebue. Most of the abundant collections that were gathered during these voyages perished in the fire of 1829; only some ten exhibits have been preserved from that time. The collections of the museum suffered heavily during both world wars, as well as during a flooding in the depository. (Some cellars have been given to the museum for depositories).

Professor M. G. C. Braun (director in 1883—86) transformed the Cabinet of Zoology into the Museum of Zoology. The museum moved to its present rooms in 1920. From 1948 to 1964 the museum belonged to the system of the Academy of Sciences of the Estonian SSR. The exposition of the museum got its present look on the initiative of Professor H. Ling. Most of the distinguished zoologists

who were born in Estonia or worked here had close connections with the Museum of Zoology as well as several other world-famous naturalists. Besides Eschscholtz and Braun Professors K. C. Fr. Ledebour, M. H. Rathke, J. J. Fr. Parrot, H. M. Asmuss, A. W. Volkmann, A. Fr. Hueck, A. Bunge, A. E. Grube, G. A. Flor and J. T. Kennel (for the longest period 1886—1922) were at the head of the museum in the 19th century. Since the first years of the Republic of Estonia most of the professors of zoology at Tartu University have had close contacts with the Museum of Zoology (incl. J. Piiper, H. Riikoja, E. Kumari, H. Ling, J. Lepiksaar, H. Kauri etc). Compelled by historical circumstances Professors J. Lepiksaar and H. Kauri have carried out outstanding work in the Museums of Zoology of our neighbouring countries Sweden and Norway.

The last decades cannot be characterized as the brightest period in the life of the museum. Still, thanks to the work done by the previous Director N. Laanetu and the staff of the museum the Museum of Zoology is overcoming the period of apparent death. We hope that the coming years can be characterized in the same way as it was done in a booklet published for the museum's 150th anniversary in 1972: «In the years 1922—1940 the collections grew and the field of research broadened despite the difficult economic conditions of the bourgeois period.»

Founded 1802
Postal address:
Vanemuise 46. Tartu,
202 400
Phone: 3 06 45
Director: Tõnu Pani

GEOLOGICAL DEPARTMENT OF THE MUSEUM OF ZOOLOGY

The history of the Geological Museum (Naturalienkabinet — Mineralogical Cabinet — Geological Cabinet) of our university is tightly connected with the history of the Department of Geology because this museum has never existed as an independent institution.

The history of the Geological Museum goes back to the year of 1802 when after the reopening of the university the Naturalienkabinet (1802—1820) was founded. The head of the Cabinet was the professor of general natural history and botany (1202—1809 G. A. Germann; 1811—1820 C. Fr. Ledebour). In 1804—1813 G. M. Ulprecht, the inspector of the Cabinet, was directly in charge of the geological collections.

In 1803 a big collection (1920 items) was bought from J. C. W. Voigt. This collection also included

the first specimen of the museum's big meteorite collection — a piece of Pallas iron from Krasnojarsk obtained via Russian Academician Georgi.

The collections presented by Grand Duke Konstantin Pavlovitch, J. Fr. Eschscholtz, A. J. Krusenstern, M. v. Engelhardt must also be mentioned. The total number of samples reached over 4,000.

In 1820 the Department of Natural Sciences and Mineralogy was founded. The first professor and head of the Mineralogical Cabinet was M. v. Engelhardt (1778—1842, Prof. of Tartu University 1820—1841). In Engelhardt's time the acquisition of geological collections became more regular mainly thanks to presents (from Frisch, Zipser, Barclay de Tolly, G. Fr. Parrot, E. R. Hofmann, Buraschi, A. G. v. Schrenk etc), less by purchases (from Heidelberg Miner. Compt., Kämmerer, Scheerer, Hess

etc). In 1842—1847 the professor was H. Abich. In 1847—1854 there was not any professor of geology in the department and the directors of the Mineralogical Cabinet were 1844—1849 C. E. Senff (Professor of Mathematics) and 1849—1854 A. Bunge (Professor of Botany).

The number of specimens was 11,370 in 1836

12,890 in 1841

15,903 in 1854

In 1854—1887 the professor of Geology was C. Grewingk. At that time the growth of geological collections was most intensive and regular mainly thanks to presents (G. P. A. Petzhold, Nordenskiöld, Keller, Scacchi, Grewingk etc), less by purchases (from Krantz, Sämann, Heymann) and also by exchange (with Günther, Römer, Rose, Shepard).

The following Professors Lemberg, Lagorio, Loewinson-Lessing, Ta-

raschenko mainly paid attention to their research work.

From the beginning of the Republic of Estonia in 1918 the main attention was paid to the research of Estonian mineral wealth. The foundation was laid to great monographic collections of paleontology (H. Bekker, E. Öpik etc). Under Stalinist leadership the Institute of Geology of the Academy of Sciences of the ESSR was established and in 1948 the museum was handed over to the Institute. The Institute was mainly interested in Estonian material and a part of other older collections was destroyed.

In 1976 a part of the old geological collections was returned to the University and the Geological Museum of the University was re-established as a department of the Museum of Zoology.

In 1991 the museum got back some other parts of old collections

(Engelhardt's Finland Schrenk's Altai etc), but the most valuable scientific collections — monographic collections of Estonian paleontology — are in Tallinn till now.

The total number of the collection items is over 20,000 now. At present the exposition is under renovation and is changing steadily.

There are four main subdivisions:
— Geology of Estonia (ca 1,000 specimen)

stratigraphy and paleontology of surface and Quaternary deposits
minerals

erratic boulders
— General paleontology (over 750 specimen all over the world)

— System of mineralogy (over 500 samples of the total of 5,000 representing ca 250 species)

— meteorites (now in the possession of the Academy of Sciences).

NR. 35 (1657)
REEDE,
29. NOVEMBER
1991
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 50 KOP.

Universitas Tartuensis

- TUDENGISÜGIS
– 2. lk.
- TÜ ÜLI-
ÕPILASKONNA
EDUSTUSE
VALIMISEESKIRJA
PROJEKT
– 3. lk.
- A. KASEMAA
JUUBELINÄITUS
– 3. lk

Ülikooli aastapäevaks

*Veel purskab tuld ja suitseb
vaenu kraater
kui valguse uusandja avand
alma mater
siin oma ukсед vanad veerul
vaikse mäe
mis esimest, ei viimast rõõ-
mupidu näe*

Gustav Suits (Õnnesoov Eesti üli-
kooli piduliku avamise puhuks.)

Ülikool. Igal sügisel meelitab
ta siia Emajõe linna kokku noo-
ri igast Eesti maanurgast. Neid,
kes ihalevad siin auditoriumide
ja raamatukogu vanade köidete
vahel hakata ammutama enesesse
järjest suuremaid suutäisi akadee-
milise maailma hingeõhku. Keva-
deti kuulama konventidest kaja-
vaid rõkkavaid laule, vaatama kuis
tuhanded värvimütsid volbriöö
Toomeorgu kevadele tõrvikuval-
gel vastu lähevad.

Hea *alma mater*, noor nagu
üliõpilaslaulud ja valge tekkel, igi-
kestev ja vanem kui meie keegi.
Nagu ülimalt auväärt eas daam,
kes on veel küllalt noor selleks,
et peagi kevadõhtute toomelõhnas
kuningas Gustaviga monumendilt
pisut flirtida ja ühiseid noorusae-
gu meenutada. Ka seda perioodi,
mil meie ühise akadeemilise mam-

ma sünnidaatumiks loeti järjekind-
lalt aastanumbrit 1802. Ikka hüpi-
tab ta oma kuuesambases süles poi-
siklutte, kellest kunagi hallipäised
professorid peavad saama. Ikka üri-
tab vastuolulises maailmas paku-
da turvalist, erapooletut riiki kõi-
gile teadustele ja teadureile.

Taas aastapäev. Vahepeal on
vaid ajaloojumalanna Clio tasakaa-
lustanud oma targad kaalud, lask-
nud ajalooareenilt kaduda võltsi-
idoleil ja seadnud sinna igati aus-
tamist väärt persoonid. Hea toitev
ema peab oma esimest aastapäeva
riippumatus ja kolmandat sõjajärg-
ses Eestis.

Kunagine maarahvas sai oma
teadustempli aastal 1918, mil üli-
kool Saksa okupatsioonivõimudelt
üle võeti. Jurjevi ülikooli tradit-
sioon 12. detsembril aastapäeva tä-
histada kadus. Eestlastele tunduvalt
olulisemaks kuupäevaks oli saanud
1. detsember, mil ülikool sakslas-
telt üle võeti ja esmakordselt rah-
vusülikoolina avati.

1922. aasta «Üliõpilaslehes»
kirjutatakse esimesest aastapäevast
järgmist.

Aula rõduservil rippunud vene
tsaaride pildid on koos Jurjevi üli-
kooli varadega Venemaale evakuee-
runud. Narvas käivad vihasemast
vihasemad lahingud. Esimese Ees-

ti ülikooli tudengina on immatri-
kuleeritud **Jaan Maarfeldt**, peale
tema on rahvusülikooli hingekirjas
veel 350 tudengit. Esimesel aasta-
päeva pidusöögil «Vanemuises» üt-
les kuraator **P. Pöld**: «Me võta-
me vastu ainult Gustav Adolfi ja
teiste meie endisaegsete valitseja-
te päranduse kui ainuõiguslikud
pärjad. Me kindlustame, et rahvas
endile iseseisva riikliku ja vaimli-
ku elu huvides segamata töö alli-
kad saab, mis ka siit kateedritelt
alla voolates meid karastama ja
jootma peavad.»

Katkovi ja Pobedenostsevi ve-
nemeelne maailm on kadunud.
Meid ümbritsevas leidub küllalt
selliseid aineid, mida demokraatli-
ku riigi õhus ringi heljuma ei
peaks. Tsiteerigem taas seitsme-
kümne kahe aasta tagust kõnele-
jat: «Jumalik säde, mis meis elab,
lööb võimuleekides loitma: me täi-
dame kõrgemat käsku seades oma
valguse kõrgele küünlajalale, kus
värske õhk ta põlemist elustab
«Rõõmsalt edasi läbi igavese noo-
rusaja Jumalate mäele, kus lasta
loita vaba vaimu valgusel.

Elagu, õitsegu, kasvagu *alma
mater!*

PIRET TALI

Konferansjee Olev Ulp avab sellesügiseste üliõpilaspäevade mängu-
põrgu. Olgu härrasmehe snoblik väljanägemine eeskujuks rahvusüli-
kooli aastapäeva tähistavatele akadeemilistele kodanikele. Samuti võiks
tema avatud suhu sobitada lause: «Head pidutuju!»

♥ TARTU ÜLI- KOOI BALL 1. 12. 1991. a.

Kava

KONTSERDISAAL

- 18.30 avatakse ukсед, sissepääs Aia tänavalt
19.15 Peo peremees hr. Rein Adlas (TÜ AÜL) ja peo perenaine
pr. Kristel Ehala (C! Filiae Patriae) avavad balli
19.18 Tervituseks on sõna TÜ rektoril prof. Jüri Kärneril
19.21 «Gaudeamus»
19.25 Tantsuks mängib «Vanemuise» sümfooniaorkester
20.00 Kõne daamidele
20.05 Esineb ansambel «Simple»
20.25 Tantsuks mängib «Vanemuise» sümfooniaorkester
21.00 Kõne isamaale, hr. Rein Helme
21.05 Esineb TÜ Kammerkoor
21.25 Tantsuks mängib «Vanemuise» sümfooniaorkester
22.25 Tantsuks mängib tantsuorkester «Rae»
23.00 Üllatus
23.25 Tantsuks mängib «Vanemuise» sümfooniaorkester
23.50 Peo perenaise ja peremehe lõpusõnad
23.52 Lõpuvõid
00.00 Lõpp

TEATRISAAL

- 20.00–21.00 Esinevad vennad Johansonid
21.45–22.30 Esineb orkester «Junge — Philharmonie»
«VANEMUISE» TEATRIHOONE RUUMIDE KASUTAMINE:
KONTSERDISAALI OSA
Kontserdisaali suitsuruumis (EI SUITSETATA!)
asub baar, avatud 19.00–23.45
kl. 22.00–23.00 esineb Heli Vahing
Kontserdisaali rõdu — jalutusruumis
asub baar, avatud 19.30–23.30
Klaveril esineb hr. Olev Ehala
«Vanemuise» puhvet-kohvik
töötab kl. 18.30–24.00

TEATRISAALI SUITSURUUM

- baar avatud 19.00–23.00 (lubatud suitsetamine)
Teatrisaali jalutusruum
baar avatud 19.00–23.00
Mängib Toi kvintett
Kohal fotograafid ja lilleneiud.

1. DETS
KELL 11

↓
ülikooli
aulas

Eesti üliõpilased moodus- tasid Eesti Üliõpilas- kondade Liidu

23. novembril pidasid Tallinnas Kenkmanni
20 Üliõpilaskeskuses koosolekut Eesti üliõpilaskon-
dade esindajad. Kuue eaka kõrgkooli tudengitega
olid ühinenud ka Viljandi Kultuurikooli, Tartu
Õpetajate Seminari ja Tartu Kõrgema Baptisti-
de Seminari tudengid. Kolme niioeldat märgust
välja jäänud noore kõrgkooli kõrvalejäämise põh-
juseks tuleb pidada omavalitsuslike esindusfunk-
tsioonide tähtsuse struktuuride puudumist.

Koosolekul tuli hääletusele Tartu Ülikooli edus-
taja **Olavi Paide** ja Tallinna Tehnikaülikooli edus-
taja **Sulev Alajõe** koostatud üliõpilasliidu põhikirja
projekt. Kohalviibinud üheksal üliõpilaskonnal oli
igauhel üks hääl. Põhikirja võeti vastu üheksal hää-
lel. Üliõpilasliidu juhatuse, s.o. kõrgema võimuor-
gani, esimehe kohale kandideeris **Sulev Alajõe**.
Võitkogu liikmete personaalsel hääletamisel valis
koosolek ta minimaalse vastuhääle arvuga esime-
heks. Abiesimehe kohale kandideerisid kolm mees-
terahvast: **Olavi Paide**, **Kaarel Tarand** ja **Agu Va-
hur**. Kaks esimesena mainitud võtsid oma kandi-
datuuri maha ja abiesimeheks sai TPed'i tööõpe-
tuse eriala tudeng **Agu Vahur**.

Koosolekul arutati ka IUS-i piletite staatust
Eestimaal, EÜL-i osa rahvusvahelises suhtlemises
Lääne üliõpilaskorraldajatega, Viljandi Kultuu-
rikooli pöördumist valitsusele sõjaväeosa ruumide
enesele taotlemise asjus.

Õhtu pidulik osa möödus Glehni lossis,
kus vastmoodustatud Üliõpilasliitu olid tervitamas
viie kõrgkooli rektorid, haridusministri asetäitja **K.
Luts** ja Eesti Noorsooteenisest **Toivo Sikk**. Har-
idusjuhid andsid liidu käsutusse 400 000 rubla.
EÜL saatis tervitustelegrammi ka Prahasse, kus
detsembris toimub International Student Unioni
kongress. Telegrammis teatatakse üliõpilasliidu
moodustamisest ja ühinemissoovist. Õhtu laabus
bigbandi muusikaga seltskondlikus õhkkonnas.

PIRET TALI

Palju õnne!

1. detsembril, ülikooli
aupäeval toimub TÜ audokto-
rite promoveerimine, samuti
antakse üle esimesed sõjajärg-
sed Tartu Ülikooli poolt omis-
tatud doktorikraadi tunnistavad
diplomid.

Audoktoriks promoveeri-
takse:

Professor **Vsevolod Anto-
nov–Romanovski**

Professor **Gábor Bereczki**
Professor **Vladimir Jadov**
Kirjanik **Bernard Kangro**
Professor **Erkki Kivalo**
Professor **Zdzisław Klein-
rok**

Professor **Indrek Martin-
son**

Professor **Viktor Mutt**
Professor **Jaan Puhvel**
Professor **Gustav Ränk**
Professor **Maximilian Siu-
rala**

Professor **Kalevi Wiik**

Doktoridiplomid antakse
üle:

Andrus Ausmees — filo-
sofiadoktor (füüsika)

Sergei Savihhin — filo-
sofiadoktor (füüsika)

Heiki Sõnajalg — filoso-
fiadoktor (füüsika)

Matt Mägi — meditsiini-
doktor

Sulev Maramaa — mediti-
siinidoktor

Olev Raju — majandus-
doktor

Janno Reiljan — majan-
dusdoktor

Ergo Nõmmiste — filo-
sofiadoktor (füüsika)

Margus Rätsep — filoso-
fiadoktor (füüsika)

Boris Komrakov — ma-
temaatikadoktor

Toivo Maimets — filoso-
fiadoktor (molekulaarbioloogia)

Heidi–Ingrid Maaroos —
meditsiinidoktor

Enn Seppet — filosoofia-
doktor (füsioloogia)

Andres Kuusk — geofüü-
sikadoktor

Tiit Nilson — geofüüsika-
doktor

Helgi Arst — geofüüsika-
doktor

Tõnu Viik — astronoomia-
doktor

Enn Saar — astronoomia-
doktor

Urmus Haud — astronoo-
miadoktor

Maret Einasto — astro-
noomiadoktor

Tõnu Pullerits — filoso-
fiadoktor (füüsika)

Mati Heinloo — matema-
atikadoktor

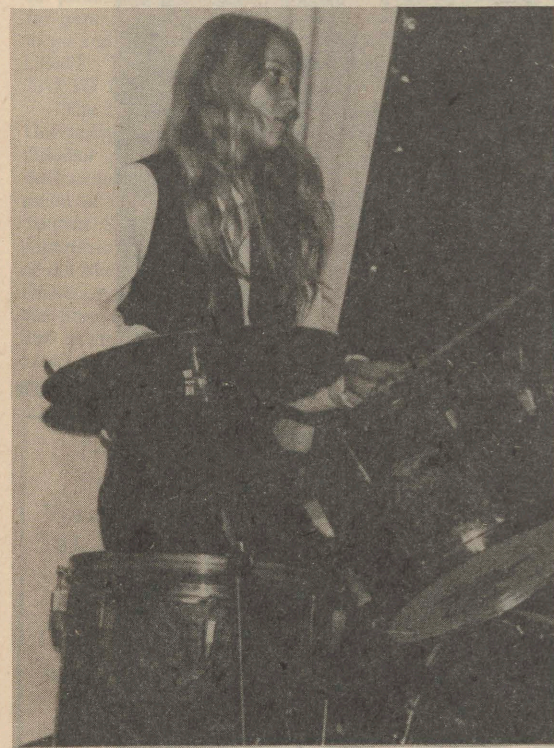
«Oli lihtsalt meie päev,» ütles ansambel «THE CLAYMAKERS» pärast tudengibändide konkursi võitmist.

Tudengibändide konkursil oli ka vähem tähelepanuväärseid noori muusikuid. See peaks peegelduma publiku ilmet. Varakult esimene noor muusikakriitik Lennart Madisson.

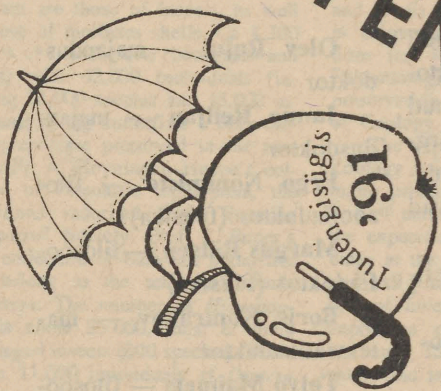
Ka Eestimaal leidub muusikuid, kes rahvusliku rap muusika oma südameasjaks on võtnud. Pildil Armas Ulander «Radio Tartust».

«THE CLAYMAKERSi» trummar Kadi oli ainus neiu, kes kogu konkursi jooksul trummide taha sõandas istuda.

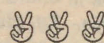
Fotod Aivar Aotäht.

LÕPPENUD

Hetk tudengipäevade ühelt tippürituselt, kolmapäevasest mängupörgust. Ka ununenud mängude saali liivakastis säilitasid noored soolidsuse.

OLI LIHTSALT MEIE PÄEV!

«Tudengisügis '91» raames toimus Tartu Ülikooli klubis reedel 15. novembril tudengibändide konkurs. Žürii tunnistas parimaks tudengibändiks «THE CLAYMAKERSi».

«THE CLAYMAKERS»

KADI SONN (18 a.) trumm, õpib keskkoolis,
URMAS JAARMAN (19 a.) bass, vene filoloog,
ANDRES KORROVITS (19 a.) kitarr, stomatoloog,
KARL LAANEKASK (17 a.) kitarr, õpib keskkoolis.

Tudengibändide konkursil esinesid nad esimest korda, nime all «THE CLAYMAKERS» on bändi tehtud kaks aastat. Bändisisesed suhted on äärmiselt sõbralikud.

Andrese sõnul nad mingit oma stiili ei viljele, vaid jäljendavad lihtsalt biitleid. Pillid on ise kes kust hankinud, elektripillide peale läksid poisid alles kolmveerand aastat tagasi.

Proove tehakse noortemajas «Sõprus» ning «THE CLAYMAKERS» kuulub ka noortemaja bändide hulka (noortemaja bändid on näiteks «ROSTA AKNAD», «JUSTAMENT», «JÄÄÄÄR», «PANTOKRAATOR» jne.). Suuremad üritused, kus bänd kaasa löönud, oleksid «TARTU SÜGIS '91», «BEATLES WEEKEND '90» ja loomulikult igasugused koolipeod ja teised üritused. Muusikalist haridust pole kellelgi peale Karli, kes on lõpetanud lastemuusikakooli klarneti erialal. Andres ja Urmas tunnistasid, et nemad noodist ei mängi. Proove teeb bänd tegelikult harva, pole lihtsalt aega. Vabal ajal kuulab «THE CLAYMAKERS» selliseid koosseise nagu «Led Zeppelin», «The Beatles», «Jesus Christ Superstar» jpt.

Eestis nendesarnaseid bände poisid öelda ei osanud, lõpuks pakuti kõhklevalt «MALIBU». Küsimusele oma edu saladuse kohta konkursil muheleb «THE CLAYMAKERS»: «Oli lihtsalt meie päev!»

Bändi muljetest konkursi kohta vast niipalju, et poiste arvamus kohaselt oli aparatuur lausa kehv, mistõttu tekkis mitmeid apsakaid. Selle kompenseeris aga arvukate kaasaalajate hüplev summ lava ces. See lisas enesekindlust.

Bassimees Urmas pihtis, et enne lavale minekut nad konkursi kinnilöömisest ei unistanud, aga esinemise ajal olid võidus kõik kindlad.

Üldiselt meeldis üritus «THE CLAYMAKERS'ile» väga, eriti koosseis nimega «AULD LANG SYNE».

Oma tulevikuplaanidest rääkis bänd niipalju, et neil on kaks lootust: saada oma lugu plaadi peale ja mängida restoranis «Kaseke».

Lõpetuseks ansambli nime saamisloost. Andrese jutu järgi kuulnud bänd jälle biitleid, siis oma loomingut ning saanud aru, kui «savi» nende muusika biitlite kõrval on. Sellest ka nimi «THE CLAYMAKERS».

Long Live «THE CLAYMAKERS»
LENNART MADISSON

Salongiõhtu armastuse õhkkonnas

«Tudengisügis '91» raames korraldas diskor Jüri Jensen Tartu Ülikooli kohvikus salongiõhtu «Meenutades viiekümneandaid», mille juhtmõtteks oli armastus.

«Kõige tähtsam on armastus elu vastu,» ütles Jüri Jensen. «Armastuse teel on viis lohepead, mis segavad inimest armastamast, need on: uskumatus, väsimus, pettus, hirm ja ükskõiksus.»

Salongiõhtul rääkisid armastusest Elvis Presley laulud ja Jüri Jenseni poolt kokku seatud ja esitatud luulekava Bob Dylan, Roger Watersi, Andrew Lloyd-Webberi, Agu Sisaski ja tema enda luuletustest.

Naudingut professionaalsest tantsust pakkusid publikule Jaan Siilaku võistlustantsijad Ülle Tšelovodova ja Indrek Vaher. Nende tantsukarjäär algas juba tosin aastat tagasi, kuid koos on Ülle ja Indrek tantsinud neli kuud. Indrek ja Ülle ütlesid, et võistlustantsijad ei pea tingimata olema ka abikaasadeks, aga loomulikult võiksid nad seda ka olla, sest üks osa tantsijate armastusest on tants ise.

Salongiõhtule tulnud publiku peamiseks kaasaalamisvõimaluseks oli tantsimine Elvis Presley armastuslaulude saatel ning sellist võimalust ei jätnud pidulised kaotamata. Jüri Jensen iseloomustas salongiõhtul viibijate tantsutaset kui täiesti üliõpilaslikku.

«Minu arvates läks õhtu korraldada, kuigi edaspidi tahaks sellelaadset üritust korraldada parketipörandaga ruumis,» ütles peo juhataja Jüri Jensen.

SELLE MÖTSAR

Tippürituseks kujunes «Mängupörgu»

Tartu Ülikooli klubi juhataja Heino Variku ütles, et arvatavasti kujunes «Tudengisügis '91» tippürituseks neljapäevane stiilikas, mis toimus TÕ klubis.

Kui ülikooli kultuuriklubi «Tudengisügis '91» kava kokku panis, siis ei osanud nad veel prognoosida ürituste menu. Stiilika e. mängupörgu publiku arv ulatus umbes kuue-seitsmesajani.

Klubi juhataja sõnul tõi rahaliselt just see õhtu klubi kassasse suurima panuse. Ka sissepääs oli mängupörgusse kõige kallim, eelmüügist sai pileti kümneka cest, kohapeal viis rubla kallimalt. «Praegu ei oska lõplikult öelda kui palju üritused klubile raha sisse tõid. Kui arvata maha kõik organiseerimise, transpordi jne. kulud, jääb pisuke ikka üle,» ütles Heino Variku.

Need sügisepäevad olid siis kolmandad, sest vanasti (enne sügisepäevi) oli traditsiooniks korraldada sügiseti üliõpilaspäevi. Klubi juhataja Heino Variku sõnul on siiski suur vahe sügisepäevade ja üliõpilaspäevade vahel. Nende erinevuse põhjuseks ei ole mitte suurejoonelisuse aste, vaid poliitika osakaal. st. et praegused sügisepäevad on täiesti poliitika vabad ja pakuvad vaid meelelahutust, aga üliõpilaspäevadesse põimiti ka killukene poliitikat.

«Tudengisügis '91» kõik järelkajad kinnitavad, et õnnestunumateks üritusteks olid «Mängupörgu» ja tudengibändide konkurs. Klubi juhataja ütles, et teda üllatas tudengibändide konkursist osavõtjate rohkus (oma tosin bändi) ning tulevikus võiks ehk taolisi konkursse veel korraldada.

Järgmiste suuremate üritustena nimetas klubi juhataja 19. detsembril TÕ kohvikus (Narva mnt. 27) toimuva jõuluteemalise salongiõhtu, samuti toimub 20. detsembri paiku midagi üllatavat TÕ klubis ning seejärel tuleb kuni jaanuari teise nädalani klubis rahulik hingetõmbepaus.

SELLE MÖTSAR

□ TÜÜ Edustuse koosolek 21. novembril 1991 □

Koosolek algas kahe uue Edustuse liikme tutvustamisega. Nimekirjast nr. 3 on uus liige Andres Laanemets ning nimekirjast nr. 4 Kärt Palo.

Esimese päevakorrapunktina kuulati Olavi Paide informatsiooni Eesti Üliõpilaskondade Liidu loomisest ja põhikirja eelnõust. Pärast küsimusi kiideti eelnõu heaks ning otsustati ühineda asutajaliikmena Eesti Üliõpilaskondade Liitu. Kaarel Tarand esines ettepanekuga esindajate määramisest EÜL-i Volikokku. Otsustati, et esindajad on Maris Jesse, Tarmo Kilg, Karli Lambot, Olavi Paide, Martti Raidal, Kaarel Tarand, Taavi Toom ja Eno Tõnisson. Tartu Ülikooli Üliõpilaskonnal on EÜL-i Volikogus 5 kohta, igakordsed konkreetsed esindajad ka-

heksast volitatust määratakse Edustuse eesistuja ja Valitsuse esimehe volikirjaga.

Eno Tõnisson kandis ette Edustuse stipendiumi komisjoni otsuse, et stipendiumi (833,33 rubla) saavad Olari Koppel, Andres Kulla, Margus Punab, Hanno Zingel, Kersti Talvik ja Taavi Toom. Stipendiumid antakse kätte 1. detsembril aktusel peahoone aulas.

Edustuse õigustoimkonna esimees Taavi Toom esitas esimesele lugemisele Edustuse valimiseeskirja eelnõu, mis trükitakse ka «Universitas Tartuensises», et projekti tutvustada kõigile üliõpilastele, kes võiksid teha rohkesti parandusi- ja täiendustepanekuid.

Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna esindajateks aktsiaseltsis «STUD» kinnitati Kaarel Tarand, Karli Lambot ja Urmas Oru.

Edustus kuulas toimkondade aruandeid. Andres Rekker rääkis võimalustest tagasi saada Tartu Ülikooli Üliõpilaskonnale enne 1940. aastat kuulunud varasid.

Valitsuse finantssekretär kõneles Tallinnas 15. novembril toimunud Balti ülikoolide üliõpilaskondade koordinaatsiooni nõukogu seminarist, kus ka Tartu Ülikooli Üliõpilaskond ühines koordinaatsiooni nõukokku.

Lõpetuseks kuulati Valitsuse esimehe Kaarel Tarandi aruannet Valitsuse tööst.

OLAVI PAIDE,
TÜÜ Valitsuse infosekretär

! TUDENG SAI

REKTORIST VALESTI ARU

Ajakirjandusüliõpilane sai Tartu Ülikooli rektorist prof. Jüri Kärnerist valesti aru ning pani talle suhu sõnad, mida rektor tegelikult ei öelnud.

Esmakursuslane Argo Kasela kirjutas oma uudises («Universitas Tartuensises», 15. nov.), et rektor prof. Kärner ütles pressikonverentsil ajakirjandustudengeile: «Peatselt võetakse vastu Tartu Ülikooli personaalse akadeemia seadus.»

Tegelikult, rääkides teaduste akadeemia reorganiseerimisest, ütles prof. Kärner: «Justnimelt täna töönioliselt võetakse vastu personaalkadeemia põhimäärus.»

Rektor prof. Kärner rääkis ka Tartu Ülikooli arenguväljavaadetest ning ütles, et valida on kaks arenguteed: Humboldti ülikooli või Ameerika ülikooli variant. Rektor sõnas, et Tartu Ülikool peab nende «kahe vastandi vahel leidma kuldse kesktee.»

Üliõpilane Kasela aga omistas prof. Kärnerile järelduse, et Tartu Ülikoolile sobib praegu ameerika arengutüüp.

Eksimusi tuleb ette ka suurtel kvaliteedilehtedel. USA üks suurimaid päevalehti «The New York Times» avaldab pidevalt kolmandal leheküljel hästi nähtava pealkirja «Corrections» («Parandused») all lugedes sattunud vigade parandusi. Eksimuste tunnistamine kuulub demokraatliku maailma ajakirjanduse hea tooni juurde ning aitab sageli ära hoida kulukaid kohtuprotsesse.

PRIIT PULLERITS,
ajakirjandusõppejõud

! ÕNNITLEME!

17. novembril tähistas oma 50. sünnipäeva majandusgeograafia kateedri dotsent UUDO PRAGI.

Uudo Pragi on tudengeid õpetanud üle kahekümne aasta: geograafiatudengitele territoriaalplaneerimise aineid ja matemaatiliste meetodite rakendamist, majandusüliõpilastele aga ühiskonnageograafiat.

Uudo Pragit iseloomustab mitmekülsus, keelteoskus ja printsiipsaalsus.

Kolleegid geograafiaosakonnast ning endised ja praegused õpilased õnnitlevad juubilarit ja soovivad talle jätkuvat jõudu ja järjekindlust.

! ÕNNITLEME!

Rectori käskkirjas on pälvinud tänu hea töö eest ning juubelinõutluse vene keele kateedri professor ALEKSANDER DULITSŠENKO (50) ja veespordi kateedri dotsent GENNADI JAGOMÄGI (60).

PROJEKT

Koostanud T. Toom

TARTU ÜLIKOOLI ÜLIÕPILASKONNA EDUSTUSE VALIMISEESKIRI

§ 1

Edustus on Tartu Ülikooli üliõpilaskonna esindusorgan, mis kaitseb tema huve ning otsustab Tartu Ülikooli põhikirja ja Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna põhikirja alusel üliõpilaskonda puudutavaid küsimusi.

Edustuse volituste tähtjaks on üks aasta algusega 1. septembril. Edustuse liikmete arv on kaksikümne viis.

§ 2

Käesoleva valimiseeskirja kinnitab ülikooli nõukogu.

§ 3

Korralised Edustuse valimised toimuvad iga aasta aprillis. Valimiste päevad, koha ja kellaajad määrab kindlaks Edustus ja teeb need üliõpilaskonnale teatavaks vähemalt kolm nädalat enne valimiste algust.

§ 4

Erakorralised Edustuse valimised toimuvad, kui Edustuse tegevus lõpeb ennetähtaegselt varem kui 3 kuud enne korralisi valimisi. Erakorralised valimised kuulutab välja TÜ Üliõpilaskonna Valitsus hiljemalt 7 ööpäeva jooksul peale Edustuse tegevuse lõpu, ühtlasi teatades valimiste päevad, koha ja kellaajad kolm nädalat enne valimiste algust.

Erakorraliselt valitud Edustuse volitused kestavad kuni järgmise korraliselt valitud Edustuse esimese koosolekuni.

§ 5

Õigus valida ja valimistel kandideerida on kõigil Tartu Ülikooli üliõpilaskonna liikmel. Valijate nimekirjast eksituse tõttu välja jäänud üliõpilaskonna liikmed võetakse nimekirja ka valimiste kestel vastava dokumendi alusel.

§ 6

Igal valijal on üks hääl. Valijad osalevad valimistel võrdsel alusel. Valimised on otsesed. Hääletamine on salajane. Kontroll valijate tahtevalduse üle ei ole lubatud.

§ 7

Valimised korraldab Edustuses kinnitatud viieliikmeline valimistoimkond, mille liikmed ei kandideeri valimistel.

Valimistoimkonna ülesanded:

- 1) valijate nimekirja koostamine ja kontrollimine;
- 2) valimiste korra tutvustamine;
- 3) kandidaatide nimekirjade vastuvõtmine ja kehtivuse tunnistamine vastavalt valimiseeskirja nõuetele;
- 4) valimisedeliste valmistamine ja valijatele väljaandmine;
- 5) hääletamise korraldamine ja korra tagamine hääletusruumis;
- 6) valimiskäigu protokollimine, valimistulemuste kindlakstegemine ja avaldamine.

§ 8

Edustuse valimistel kasutatakse nimekirjalise proportsionaalse esinduse valimissüsteemi.

§ 9

Kandidaatide nimekirjad esitatakse valimistoimkonnale kolme päeva jooksul hiljemalt 8x24 tundi enne valimiste algust. Nimekirjad võivad endale nime võtta.

§ 10

Kandidaatide nimekirjal peab olema vähemalt 15 valija allkiri.

§ 11

Kandidaatide arv nimekirjas ei ole piiratud.

Kandidaat võib esineda ainult ühes nimekirjas.

§ 12

Nimekirja märgitakse kandidaadi ees- ja perekonnanime ning lisatakse tema elukoht ja üliõpilaspileti number.

§ 13

Igale esitatavale nimekirjale lisatakse ülesseatud kandidaatide kirjalik nõusolek kandideerida selles nimekirjas.

Kandidaatide nimekirjad on tagasivõtmatud.

§ 14

Kandidaatide nimekirju esitades teatavad esitajad kirjalikult, kes allkirjutanutest on nende nimekirja esindaja, viimast vastava volitusega varustades. Kui seda ei ole tehtud, arvatakse nimekirja esindajaks esimese allkirjutanu.

Nimekirjade esindajail on õigus osaleda vaatlejana valimistoimkonna töös.

§ 15

Iga valija võib allkirjutada ainult ühele nimekirjale, vastasel korral kehtib see allkiri, mis on järjekorras esimesena esitatud nimekirjal. Ühes nimekirjas ei või sama valija esineda kandidaadina ja nimekirjale allkirjutajana.

§ 16

Kui esitatud nimekiri ei vasta valimiseeskirja nõuetele, on valimistoimkond kohustatud sellest hiljem 7x24 tundi enne valimiste algust teatama nimekirja esindajale, andes võimaluse teha vastavaid parandusi, mis tuleb esitada vähemalt 5x24 tundi enne valimiste algust.

§ 17

Kõik kehtivaks tunnistatud nimekirjad nummerdatakse nende esitamise järjekorras ja pannakse välja valimisjaoskonda nähtavale kohale hiljemalt 4x24 tundi enne valimiste algust.

§ 18

Valimisedelid on väliselt ühesugused ja tembeldatud Tartu Ülikooli pitsatiga.

§ 19

Valijale annab valimisedeli allkirja vastu valimisjaoskonna töötaja valijate nimekirja alusel isikut täiendava dokumendi esitamisel.

§ 20

Iga valija kirjutab valimisedelile selle nimekirja numbrit, millele ta soovib oma hääle anda.

§ 21

Valija hääletab valimisedeli valimiskasti laskmise teel.

§ 22

Hääletamise ajal on valimisruumis vähemalt üks valimistoimkonna liige.

§ 23

Agitatsioon valimiste päevadel ei ole lubatud, välja arvatud varem üles pandud trükised väljaspool valimisruumi.

§ 24

Enne hääletamise algust kontrollib valimistoimkonna esimees kõigi komisjoni liikmete juuresolekul valimiskasti. Hääletamise vaheaegadel plommib või pitseerib valimistoimkonn

na esimees kõigi komisjoni liikmete juuresolekul valimiskasti.

§ 25

Valimistoimkond avab valimiskasti pärast hääletamise aja lõppemist.

Valimiskasti avamine enne hääletamise aja lõppemist on keelatud. Enne valimiskasti avamist peab valimistoimkond üle lugema ja kustutama kõik valijatele välja andmata jäänud sedelid.

§ 26

Valimiseeskirja nõuetele mittevastavate valimisedeliste kehtetuks tunnistamise otsustab valimistoimkond lihthääletamusega. Kehtetuks tunnistatud sedelid nummerdatakse ja põhjused kontrollitakse.

§ 27

Pärast kehtivate sedelite üldarvu kindlakstegemist loetakse ja protokollitakse nimekirjadele antud häälte arvud.

Hääle lugemine on avalik.

§ 28

Nimekirjade poolt antud hääled transformeeritakse kohtadeks nn. jagajate meetodiga, kasutades modifitseeritud Sainte-Lagué reeglit. Võrdsete keskmiste puhul saab koha nimekirja, mille poolt on antud rohkem hääli.

§ 29

Kui kohtade jaotamisel langeb mõnele nimekirjale rohkem kohti, kui selles nimekirjas on kandidaate, jaotatakse need kohad § 28 ettenähtud korras teiste nimekirjade vahel.

§ 30

Kandidaadid loetakse valituks nimekirjades märgitud järjestuses.

§ 31

Valimisprotokoll kirjutab alla valimistoimkond.

Protokollile lisatakse valimistoimkonna liikmete eriarvamused ning valimistoimkonnale esitatud avaldused ja kaebused hääletamise käigus esinenud võimalike korralduslike kohta.

Valimiste tulemused avaldab valimistoimkond hiljemalt kolmandal päeval pärast valimiste lõppu. Kogu valimiste kohta käiva materjali esitab valimistoimkond valitud Edustusele.

§ 32

Edustuse valimiste tulemused kinnitab eelmine Edustus, erakorraliste valimiste puhul rektor. Mittekinnitamine korral korraldatakse uued valimised.

§ 33

Valitud Edustuse esimene koosolek toimub hiljemalt kahe nädala jooksul pärast sügissemestri algust. Selle kutsus kokku eelmine Edustus või erakorraliste valimiste puhul TTÜ Valitsus. Valitud Edustuse esimene koosolek juhatab uue eesistuja valimiseni eelmine Edustuse eesistuja (aseäitja).

§ 34

Edustusest lahkunud liikme asemele astub järgmine kandidaat lahkunud liikme nimekirjast.

Kui mõnes nimekirjas ei ole enam kandidaate vabanenud kohtade täitmiseks, alustatakse kohtade jaotamist § 28 ettenähtud korras teiste nimekirjade vahel.

KUNST

Maestro peale juubelit valminud kahemöötmeline sümfonia on tasakaalukas, vaikselt sügavaltun-giv loome. Kontrastina mõjuv võrreldes eelmise tähtpäeva tähistanud moosekandi esitusega. Seinad annavad veel silmisse neid taltsutamuid ja kätse värviimpulsse. Praeguses sapis on ja vaimuases ajas leiab harva nii kontsentreeritud lihtsat kõrgkultuuri.

Pärast mõningast hingetõmbe-pausi õnnestus mul vestelda kunstipädagoog Andrus Kasemaaga, kes ongi kogu selle mõistatuse looja. Jutt hakkas hargnema nende piltide ees, mida on võimalik vaadata üle-eelmisest reedest alates ülikooli raamatukogu kohvikfuaajees. Esimene asi, mida autor mainis oli kahetsus, et ta kuidagi ei ole suutnud hoiduda joonistuste raamimisest, mis andis kogu asjale valmis tunde. Raamimata tööd oleks looja arvates olnud noorele kunstisõbrale huvitavamad vaadata, julgustavamad haaramaks ise pliiatsit ja paberit. Ka meie edasine vestlus ei toimunud küsimus-vastus raamides. Kasemaa sõnul on see joonistustena näitus metoodiline näitus kunsti õppijatele ja mütodoloogiline näitus kultuurisemiootikutele. Need 27 grafiidilmutist on pigem verbaalne kui visuaalne nähtus — nad on püsivama vaataja jaoks. Tegijale selgus pildi verbaalsus alles pildi valmides, vaataja jaoks aga algab alles joonistuse nägemisest ja süveneb järjest. Näitust tähelepanelikumalt jälgides võib öelda, et üks või teine süžee on kunstnikule tähtsaks saanud. Situaatsiooni mõistatuslikkus on saanud loojale nii armsaks, et ta on pidanud vajalikuks seda mitu korda lahendada (jalgade pe-

semise motiiv on interpreteeritud viies pildis — «Neitsi ja idioot»). Kogu väljapanekus on tunda pöördumist täppisrealiteetide vormide juurde.

K* Kasemaa loomingus — see on teema, millest võiks valmida postsotsialistliku vabariigi rahvaepos. Ka läänest kohalelennanud saatanoloogid löid sabad maha, et meil antakse mõnigi mõis sulidele materjali hankimiseks laiali tassida. Nüüd on Näituse tänaval uhked varemed (külaalispets Ida-maalt: «On ikka idioodid!»). Viimane sõna jääb öelda saabuval külmal.

Murdes välja sellest saatanlikust ringist, tuleks kokkuvõtteks öelda, et näitusekülalastal olgu joonistuste mõistmisel 2 lähtekohta. Esiteks looja pliiatsimetoodika, mida annab pliiatsist välja võtta, aga ka joonistuste verbaalne tõlgendus, mis siis lõpuks ometi välja tuli. Mitmete töödele on iseloomulik vaataja distantsi muutudes tekkiv sümboli vahetus. Kaugelt on mingi tuttav märkujund, aga lähenedes osutub see hoopis teiseks detailiks, meenutades midagi muud. Kõigile kättesaadav pliiats ja kahemöötmeline paber läheb kunstniku käes kolmemöötmeliseks ja tekibki silmamoonutus.

Kellel on aega ja tahtmist, need võivad ülikooli raamatukogus Andrus Kasemaa joonistustena näitustel novembrikuu lõpuni end paremini tundma õppida.

*urat

ELLI ROHTVEE

TUDENG

Kui huvitud enesest, Sul on tekkinud probleeme või kõhklusi, on Sul võimalik külastada TÜ kutsekabinetti Lai tn. 36.

Püüame koos leida vastuse küsimusele:

— sobid Sa valitud erialale;

— milline võiks olla sinu tulevane amet, mida peaks ta Sulle pakkuma ja mida Sinult nõudma;

— mida teha, kui Sul on tekkinud kohanemiskursusi, arusaamatusi kursusel v.m.s.

□ □ □

Ootame Sind esmaspäeviti, teisipäeviti ja neljapäeviti kella 10—16.

☎ Tel. 35 125

Ülikooli kutsekabinet.

SEGADUSED ÜHISELAMUTES

Väikeettevõtte «Üliõpilasküla» tegevuses on sügise jooksul ilmsiks tulnud hulk muretekitavaid puudujääke. Võib-olla ongi vara oodata, et vähem kui aastane tegevus saaks olla silmaga nähtavat vilja kandnud. Üliõpilastel ei ole aga aega oodata. Kord korra, põhiline on praegu muus.

Nagu ootamatult selgunud, karistab väikeettevõtte alates septembrist omavõliliselt värskeid magistrante ja ülikooli külalisi kõrgemate üritariifidega kui ette nähtud. Nimelt on direktori käskkirjaga määratud magistrantide üüriks 2 rubla ööpäevas voodikoha pealt. Millegi selline vahe muude üliõpilastega, jäi väikeettevõtte ühisnõukogule arusaamatuks ja nii kohustati ettevõtte direktorit ebaseaduslik materaalne kahju heastama.

Seega saavad kõik magistrandid, kes kõrget üüri maksnud, väikeettevõtte kassast tekkinud üüriülejäägi tagasi nõuda, kokkuleppel «Üliõpilasküla» ka üüri ettemaksuks jätta. Igatahes peaks õiglus sel viisil olema taastatud.

Hoiatavaks märgiks üliõpilaskonna jaoks on signaalid (seni veel kontrollimata) muustki ebaseaduslikkusest ja korruptsioonist ühiselamutes. Üliõpilaskonna selleks seatud inimesed tegelevad küsimusega. Ühtlasi palume üliõpilaskonna valitsusele tingimata teatada kõigist juhtudest, kus ühiselamute personali ja üürnike suhtes midagi ebaseaduslikku kindlaks tehtav on.

AKTSIASELTS «STUD» ESITAB

Kui mitte veel täna, siis nädala pärast kindlasti. Esimene üliõpilaskonna aktsiaselts on moodustatud ja esimene üritus 7. detsembril tulemas. Nimelt tudengioksjon firma «TARVITA» ruumides Aardla tn. 25. Täpsem info ja reklaam oli kolmapäevases «Postimehes» ning samal õhtul ka «Raadio Tartu» tudengiprogrammis ning on ühiselamutes praegugi seintel.

Idee ettevõtlust arendada ja seega üliõpilastele kõige mitmekesisemaid, võimalikult odavaid teenuseid osutada on juba selle aasta kevadel päevakorras olnud. Rõõm on nentida, et esimesena Eestis on Tartu Ülikooli Üliõpilaskond koostöös Eesti Põllumajandusülikooli Üliõpilaskonna Volikoguga, Eesti Üliõpilaste Seltsiga, korporatsioon «Sakalaga», Marek Kernaga (esimene üliõpilastööstöörise esimees) ja Margus Pabuskiga. Nimetatud aktsionäridest omab aktsiate kontrollpakki Tartu Ülikooli Üliõpilaskond ja see peaks olema garantiiks, et Edustuse volitatud esindajate Kaarel Tarandi, Urmas Oru ja Karli Lamboti kaudu on piisavalt esindatud eelkõige meie üliõpilaste huvid.

Samas peaks selge olema, et enne heategevuse harrastamist tuleb aktsiaseltsil endal jalad alla saada ja siis ehk mõne aja möödudes TÜÜ Valitsus suudab saadavate dividendide arvel finantseerida näiteks tudengite söögikohti ja ühiselamuid. Suund on igal juhul sinna poole, et tulevikus vähem sõltuda üliõpilaskonna liikmeks olemisest selle ning miks mitte teistegi ettevõtete kaudu olla rohkem majanduslikult sõltumatu. Esimene samm on tehtud.

Ma loodan, et üliõpilased mõistavad, et tegu ei ole TÜÜ Edustuse või Valitsuse liikmete isikliku ettevõttega, vaid osanikeks on kogu Tartu Ülikooli Üliõpilaskond kui tervik ning vaid tulude jaotamine Edustuse kinnitatud eelarve alusel on tulevikus TÜÜ Valitsus-

se ülesanne. Ja seda teevad tuleval aastal juba uued inimesed.

□ □ □

Veel sellest, mis meil kavas.

Juba paari nädala eest saatsime kõikidesse kateedritesse kirjad, milles palusime õppejõududel ilmutada huvi loengukonpektide kirjastamise vastu meie kaudu. Vastukaja on olnud küllaltki elav ja meie oleme huvitatud pakkumistest ka üliõpilastelt, loomulikult edaspidigi. Võtke meiega ühendust, soovivat kirjalikult, ning me lepime teiega konkreetsetes tingimustes kokku. Väga tõenäoliselt esimesed materjalid ilmuvad trükist juba detsembris.

□ □ □

Niipea kui oleme saanud ruumid, alustab tööd meie kauplus. Pakutav saab ilmselt olema väga mitmekesine ja odavam kui mujal, alustades riitusesemetest lõpetades pesumasinatega.

□ □ □

Uuest aastast käivitame Eesti esimese nõndanimetatud kaasaõidukeskuse, mille vahendusel peaks pisutki lihtsustuma reisimine Tartu—Tallinna ja miks mitte ka Euroopa vahel.

□ □ □

Ilmselt oleme me ühel heal päeval valmis ka selleks, et alustada ühiselamute ja kõige sinna juurdekuulava majandamist. Kuid selleni läheb veel pisut aega. Praegu on sobiv koht ja võimalus teha ettepanek üliõpilastele, kellel on huvitavaid ideid ja mõtteid, kuid pole vajalikku algkapitali ja ruume. Kui on tahtmist ise mingisugune projekt käivitada, pöörduge meie poole. Usume, et saame Teile abiks olla.

Sul on võimalus ennast arendada, raha teenida ja tulevikus kergemini läbi lüüa!

KARLI LAMBOT,

ÜS RSR: PARIMALE 200 ROOTSI KROONI

Üliõpilasselts RSR pani möödunud aastal välja preemia Tartu Ülikooli tudengite ergutamiseks Eesti välispoliitika uurimisel ja kavatseb seda teha rahaliselt nüüdki. Kui kevadel oli ajalooteaduskonna diplomandile, tänasele «Postimehe» ajakirjanikule Aivar Jarnele määratud 1000 rubla veel väärkas auhind, siis tulevaks kevadeks on see summa inflatsiooni poolt ilmselt minimaalseks sõõdud. Seepärast otsustas ÜS RSR 19. novembril pärast mõningat arutelu määrata tänavuse konkursi võitjale autasuks 200 Rootsi krooni.

Vastavalt preemiastatuudile makstakse see välja TÜ tudengi-

le, kes hiljemalt 31. märtsiks 1992 esitab ÜS RSR-ile parima Eesti välispoliitikaga (selle ajaloos või tänapäevaga) seonduva konkursitöö. See võib olla kursusetöö, põhjalik referaat vms., kuid ta peab sisuliselt ja vormiliselt vastama teadustöö nõuetele.

Kõik laekunud konkursitööd vaatab läbi 5-liikmeline auhindakomisjon, kelle otsus on lõplik. Auhind makstakse välja ÜS RSR-i vahenditest ning seda ei tükeldata. Tulemused tehakse teatavaks ja raha antakse üle 2 kuu jooksul pärast esitamistähtaaja lõppemist.

Tööd palume tuua filosoofia ja politoloogia kateedrisse.

ÜS RSR juhatus

KONKURSS

Välissuhete osakond kuulutab välja konkursi õppima asumiseks Helsinki Ülikooli vastavalt Tartu ja Helsinki Ülikoolide vahelisele koostöölepingule 1991/92. õppeaasta kevadsemestril. Kandideerida võivad nii üliõpilased kui ka aspirandid erialadel, mis Helsingi Ülikoolis esindatud on:

kandideerijatel esitada:

1) avaldus TÜ rektori nimele (näidata ära eriala, mida ja miks soovitakse õppida Helsingis jne.)

2) õppeainete nimetused, mida soovitakse õppida

3) teaduskonna poolne nõusolek (soovitus)

4) tõend soome keele oskamise kohta.

Vastava testi saab sooritada soome keele lektori Minna Haloneni juures ph. kabinet 303

teisipäeval, 3. dets. 12—14 kolmapäeval, 4. dets. 15—17 neljapäeval, 5. dets. 14—16. Taotlused palun esitada TÜ välissuhete osakonda 9. detsembriks.

TÜ välissuhete osakonda saabus informatsioon ka õppimisvõimaluse kohta USA-s Notre Dame Ülikoolis.

ANDI KASAK

TUDENG, KAS SINA OLED JUBA ÕPELAENU VÕTNUD?

Dokumendid Üliõpilaskonna Valitsusest, sularaha Tartu Sotsiaalpangast! 2000 RUBLA ÕPELAENU ON ÜLISOODNE VÕIMALUS PRAEGUSEL VAASEL AJAL.

ÜLIKOOLI KLUBIS

TULE DISKOLE!

Reedel, 29. novembril

Teile, rapisõbrad!

Üles astub uus DJ, DJ HAMMER!

Tulge kohale!

Laupäeval, 30. novembril ja

pühapäeval, 1. detsembril.

Pidu kella poole kaheni öösel.

ÜLIÕPILASPILET!

ÜLIKOOLI KOHVIKUS

(Narva mnt. 27)

Kolmapäeval, 4. detsembril DISKOOHTU

Neljapäeval, 5. detsembril SALONGIOHTU

● tantsuks orkester

● uus programm EDITH PIAFI muusikale

● võrratu ERKKI koos sõpradega

ARVUTIKASUTUSKURSUS ÜLIKOOLI ADMINISTRATIIVTÖÖTAJATELE

Kutsume algajale mõeldud arvutikasutuskursusele ülikooli administratiivtöötajaid (kui jääb vabu kohti, siis ka teisi ülikoolipere liikmeid). Kursus toimub 8 tööpäeval 6.—10. ja 13.—15. jaanuaril. Kavas operatsioonisüsteem MSDOS, tekstiredaktorid WordStar, töölehtede süsteem SuperCalc, andmebaasisüsteem FoxBase, sissehutus integreeritud pakettidesse MSWorks. Registreerimine tel. 70502. Täienduskeskus.

□ □ □

KAS UUEL AASTAL JÄÄB PUHKUSE KESTUS SAMAKS?

Ülikooli valitsus ja ülikooli ametiühingukomitee sõlmisid käesoleval aastal esmakordselt kokkuleppe töö- ja puhkeaja kohta. Aasta lõpul oleks aeg hakata mõtlema kokkuleppe uuendamisele, sest puhkust vajame ju ka uuel aastal. Praegu kehtiv leping ei rahuldanud sugugi mitte kõiki töötajaid. Näiteks leiab osa teadureid, et regulaarse õppetöö teadurite puhkus ei tohiks olla lühem kui TA-s ning normtundide kriteeriumi asemel tuleks neile võimaldada lisapuhkust proportsionaalselt tehtava õppetöö mahuga diskreetsete ühikute kaupa.

Praegu kehtiva kokkuleppe teksti on võimalik tutvumiseks saada a/u büroode esimeestelt ja a/u komiteest. Palume neid a/u liikmeid, kellel on täiendus- või parandusettepanekuid, esitada need a/u komiteele hiljemalt 10. detsembriks.

ALEKSANDER JAKOBSON

TÄHELEPANU, KORTERITAOTLEJAD

Turumajandus on hakanud mõjutama ülikooli töötajate korteritega varustamist. Ettevõtete ja asutuste osamaksuga ehitamine senisel kujul on praktiliselt lõppenud. Mõned korterid oleme tänava küll veel 1990. a. arvelt saanud, aga see ei lohuta 170 järjekorras ootavat perekonda.

Mida teha edasi?

Ametiühingukomitee ootab 11. detsembril kell 16.00 kõiki huvilisi komitee ruumes (Ülikooli 20—303), et pidada aru edasiste tegutsemisteede üle.

OTTO TELLER

□

NB!

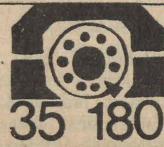
Ülikooli lehe toimetuses on mõningaid fotosid tudengipäevadest. Kellel on huvi omandada mõnda fotot, astuge läbi toimetusest kolmapäeval 4. detsembril kell 10.00—11.00.

TARTU ÜLIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENDID PIRET TALI ja SELLE MÖTSAR

Lehetalituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 3 51 80. Tartu Trükoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I. «UT» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2643. Tiraaž 2000.

35 180

TÜ VALITSUSES

17. detsembril

● Täna, s.o. reedel arutab TÜ nõukogu arstiteaduskonna olukorda ja perspektiive. Dekaan prof. Lembit Allikmets tutvustas valitsusele teaduskonna põhiprobleeme. Need on uute hoonete ehitamine ja ülikooli kliinikute taastamine. Teaduskonda puudutab samuti kindlustusmeditsiini sisseviimine.

● Arutusel olid rektori ja dekaanide valimiskorra projekti. Pärast esitatud täiendusi ja parandusi vaadatakse projektid veel kord läbi. Arvamustevahetus tekkis valijate, s.t. laiendatud nõukogu koosseisu üle.

● Valitsus vaatas läbi ka üliõpilaste vastuvõttekirjade projekti. See võetakse uute eeskirjade aluseks, järgnevad kuud võivad veel kaasa tuua ka muudatusi.

● Veel oli arutusel magistrandidiplomi projekt, teadustöö aastaaruande formular ja akadeemilise õiendi blankett.

TÄNU

Rektori käskkirjas õnnitleti 50. sünnipäeva puhul õpetehnika osakonna meistrit OIE KAASIKUT ja tänati kauaaegse hea töö eest.

Kauaaegse kohusetundliku töö eest pälvivad tänu ka vanemõpetaja LINDA PAGLANT ja autojuht ANDREI MARTOKAINEN.

GUSTAV ADOLF
ei jõuagi sel aastal
Tartusse

*Aluspostament ammugi paigale pandud, aga kuningal kuuldavasti raskusi riietega. Kord ei istu munder siit, siis jälle sealt. Mõnikord napib välismaist villast või linast või hoopiski sildivoodrist puudus käes. Nüüd olevat ka kübarasulg kaduma läinud. Keegi vist pihta pannud. Mis seal imestada. Igasuguseid hirmsaid asju juhtub ju praegusel ajal meie poolvabas Eestis Vabariigis. Pealtnäha tühi asi see sulg. Aga Tema Kuninglik Kõrgus ei saa ju üksikõik kuidas rahva silme alla ilmuda — mingisuguse kohaliku kuke või hane sulega kübara küljes...!

Aga võib-olla hoopistükkis olid rätsepapad veidi muretuks muutunud, ei pingutanudki eriti. Paraadipäev ju hea sorts maad edasi lükkunud, sinna kussagile järgmise aasta veebruarikuu keskpaika. Mine sa tea. Meistermeeste värk, nemad jagavad niisuguseid asju paremini.

Aga mida siin nii väga muretseda.

Kuningas tuleb niikuini.
Head ootamist!

TULLIO ILOMETS,
intensiivootaja

NB!

Järgmises lehes polemiseerib edustuse ja valitsusega juura-diplomand.

Saksamaale Saksa abil

Mitmete teiste enam- või vähem-tähtsate külastuste hulgas jäi dr. Gregor Berghorni viisit Eestisse ja Tartu ülikooli peaaegu tähelepanuta. See on mõneti täiesti mõistetav, sest tegu on ühe tagasihoidliku saksa ametnikuga, kes käis Eestis ja Tartus ainult maad kuulamas. Samas on meie reaalse olukorra juures juba ainuüksi pliiatseid jaotav välismaalane nagu uhke jõulumees; kes teab siis, mida võib mõni keskastme ametnik oma «kingikotist» välja puistata.

Umbes aasta tagasi tutvustati ühel tudengikonverentsil Münchenis rahvusvahelisi teadusvahetuse võimalusi ja programme. Ühe konkreetse pärimise peale soovitati eestlastel pöörduda DAAD-i Põhja osakonna NSV Liidu I referendi dr. Berghorni poole. Teiste sõnadega anti selgelt mõista, kuhu klassi meid paigutatakse, ja et Moskvast ei pääse me üle ega ümber. (Moskva vahendusel on aga mitmed Eesti inimesed, ka Tartu tudengid ja teadurid käinud Saksamaal end täiendamas.)

Nüüd, napilt mõni kuu pärast Eesti iseseisvuse tunnustamist, kannab see grupp juba NSV Liidu, Eesti, Läti ja Leedu nime ning teadaolevalt sakslase omal initsiatiivil. Dr. Berghorn käis ka Balti riikides oma organisatsiooni algatusel, selle kulu ja järgedega. Vaat, mida tähendab Saksa ordu.

Tallinnas oli dr. Berghornil mitu kohtumist Haridusministeeriumis, Tartus ka ülikooli rektori prof. Jüri Käneriga. Lühidalt võiks nende kohtumise sisu iseloomustada ühe lausega: «DAAD-i tutvustamine Eestis, koostöövõimaluste arutamine ja ühepoolsest ka esimeste pakumiste tegemine.»

Niisiis DAAD ehk DEUTSCHER AKADEMISCHER AUSTAUSCHDIENST (Saksa Akadeemiline Vahetusorganisatsioon — Haridusministeeriumi tõlge) on Saksamaa suurim organisatsioon, mis tegeleb teadusvahetuse korraldamisega väga erinevates vormides.

DAAD arvudes

DAAD-i ulatust iseloomustavad ehk kõige paremini järgmised arvud: 1990. aastal maksti stipendiumi umb. 22 tuhandele välismaalasele Saksamaal, umb. 17 tuhandele sakslasele välismaal õppimiseks ja umb. 10 tuhandele sakslasele Ida- ja Lääne-Saksamaa vaheliste programmide raames. Seega finantseeriti möödunud aastal

nii või teisiti umb. 49 tuhat õppurit, lektorit, teadlast jne. Iseloomulik on ehk seegi tõik, et 1989. aastaga võrreldes on see koguarv kasvanud 15 tuhande võrra (sellest 9 tuhat Saksamaasisene vahetus).

DAAD-il on oma bürood kümnes välisriigis, Goethe-Instituudi vahendusel on nad aga esindatud umb. 70 riigi enam kui 140-s linnas.

DAAD-i tegevussuunad

Nagu juba eelnevatest arvudest võib välja lugeda, saab DAAD-i tegevuse liigitada eelkõige kolme suhteliselt tinglikku valdkonda:

- Saksa kodanike välismaal õppimis-, õpetamis- ja teadustegevuse toetamine;
- välismaalaste akadeemilise tegevuse toetamine Saksamaal ja
- Saksamaasisene akadeemilise vahetuse toetamine (kannab ilmselt ajutist iseloomu seoses Saksamaa taasühendamisega).

DAAD-i vahendusel
võib saada

Aastane abiraha noortele teadlastele (kuni 32-aastased) Saksamaal õppimiseks, s.o. 10 kuud põhiopt mõne Saksa kõrgema teadusasutuse juures ja vajadusel 2–6 kuud keeleõpet Goethe-Instituudis. Erialati piiranguid ei ole, eriprogrammide raames eelistatakse majandusteadlasi ja insenere.

Kuni 3-kuine õppe- ja uurin-gustipendium teadlastele (promoveeritud, 34-aastased ja vanemad). Vajalik on eelnev kokkulepe vastuvõtva kõrgkooliga. Erialati piiranguid ei ole, eriprogrammide raames eelistatakse majandusteadlasi ja insenere. Tunnustatakse ka nende teadlaste taotlusi, kes ei ole vahetult tegevad mõne kõrgkooli või teadusinstituudi juures. Korduvalt võib nimetatud stipendiumi taotleda pärast kolme aasta möödumist.

Abiraha suvekoolis osalemiseks eraldatakse edukatele 19–32-aastastele (üli)õpilastele, kellel on hea või väga hea saksa keele oskus. Suvekooli korraldatakse eelkõige ainult saksa keele, kirjanduse ja kultuuriga seotud erialadel.

Abiraha germanistikaüliõpilastele üheks semestriks, kes on lõpetanud vähemalt kolmanda kursuse. Stipendiumi saab taotleda vaid kirjandusteade ja -ajaloo, keeleteaduse või

germanistika didaktika õppimiseks. (Suvesemester: 1. aprill–31. juuli; talisemester: 1. oktoober–28. veebruar.)

Üliõpilaste õppe- ja inforeisid Saksamaale. Grupis kuni 30 inimest, kestus 7–21 päeva. Põhikulud kannab DAAD. Dokumentide vormistamine saatkondade kaudu.

Koostöö raames õppe-, õpetamis- või uurin-gustipendium. Taotlust võib esitada ainult saksapoolne partner koostöö raames.

Abiraha rahvusvahelistel teadusüritustel osalemiseks (Saksamaal toimuvatele üritustele) ainult korraldaja ettepanekul.

Saksa keele ja kirjanduse lektorite saatmine välismaale vastavalt kutsuja taotlusele 2–5 aastaks (mitte vanem kui 35-aastane). Kutsuja maksab palka, mida DAAD täiendab oma vahenditega.

Lektorite saatmine välismaale ehk nn. lühidotsentuur (4 nädalat — 3 kuud) pikemaajaliste koostööprogrammide raames. Kutsu esitatakse otse DAAD-ile. Kutsuja kannab lektori elatuskulud, mida DAAD täiendab oma vahenditega (ka piletikulud).

Taotluste esitamine

toimub üldreeglina oma kodukõrgkooli ja vastavas riigis asuva DAAD-i büroo, partnerorganisatsiooni või Goethe-Instituudi kaudu, kui ei ole sätestatud teisiti. Paraku ei ole Eestis ühtki nimetatud institutsiooni, mistõttu esialgu kehtib n.-ö. eriolukord ja eraldatud kvootidest ning erialadest kinnipidamist peaks jälgima Saksa saatkond ja meiepoolset Haridusministeerium. Eestile on eraldatud kuni 4 aastast, kuni 5 semestrilist, kuni 10 suvekooli ja kuni 12 1–3-kuist stipendiumi. Vastavad originaalmaterjalid on peahoone vasakpoolses koridoris n.-ö. välispakkumiste stendil. Sealt leiab ka vajalike dokumentide loetelu. Avalduse formulare tuleb esitada ülikooli kaudu Haridusministeeriumile hiljemalt 1. veebruariks 1992 (v.a. 3 korda aastas jaotatavad 1–3 kuulised stipendiumid).

NB! Arvesse lähevad ainult tsentraalselt esitatud soovivavaldused.

Teabetalitus

ÜHIKAVALVURIKS
POLITSEINIK

Väikeettevõtte «Üliõpilasküla» juhtkond on otsustanud palgata abiks ühikavalvurite politseiniku, kes ette teadmata ajal astub ühikatesse sisse ja vaatleb hoonesisest olukorda lähemalt. Politseiniku käsutada on kogu kordniku relvastus, auto ja raadiosaatja. Ühikate juhatajad ja valvurid saavad politseinikuga ühendust mistahes ajal.

Politseiniku abil tahab väikeettevõtte ilmselt panna tugevama piiri laialt levinud läbilätlamisele, mis tihti toob kaasa lõhkumisi. Loodetavasti saabub politsei nüüd kiiremini ka kriminaalsete vahejuhtumite korral.

Paraku tunnistas «Üliõpilasküla» palgatud politseinik väikeettevõtte koosseis, et tema lepingulisest suhtest ülikooli ühikamajandusega ei tea politseikorrapidaja (tel. 02) midagi.

IMRE KEERD

Jõulujoonistused tegi EPP TOOMSALU.

ENNE KUI LÄHED
EKSAMILE...

● Väljavõtteid rektori käskkirjast eksamite ja arvestuste sooritamise korra kohta ●

● Üliõpilane, kes õppeaasta jooksul ei suuda kolmel korral kindlaksmääratud tähtaegadel eksameid või arvestusi sooritada, saab seda teha viimaseks kaksel aasta pärast.

● Õppejõud teeb loengukursuse algul teatavaks nõuded, mis on eksamile lubamise eelduseks. Loengutest osavõtt pole eksamile või arvestusele lubamise eelduseks.

● Arvestuste mittesooritamine ühes õppeaines ei välista eksamite sooritamist ettenähtud tähtaegadel teistes ainetes.

● Eksami või arvestuse sooritamiseks, samuti korduseksamiks või arvestuseks peab üliõpilane end registreerima kateedris või õppetooli juures. Registreerimist võib tühistada hiljemalt 3 päeva enne eksamit või arvestust. Uuesti võib registreeruda 2 nädala pärast, kui õppejõuga pole kokku lepitud teisiti.

ÕPPEJÕUL on õigus:

- keelduda enam kui 15 üliõpilase suulisest eksamineerimisest ühel päeval,
- määrata eksamineerimise vorm (kirjalik või suuline) ja kord (piletid või küsitlus),
- eemaldada eksamilt või arvestuselt üliõpilane keelatud abivahendite või kaaslaste abi kasutamise, samuti solvava või halvustava käitumise eest õppejõu või kaasüliõpilase suhtes.

ÜLIÕPILASEL on õigus:

- kasutada eksamineerija(te) poolt lubatud abivahendeid ja -materjale;
- taotleda eksami või arvestuse sooritamiseks komisjoni moodustamist;
- esitada eksami- või arvestuse tulemustega mittenõustumisel kirjalik protest (õppe)prodekaanile, kes koos üliõpilasesindajatega TÜÜ Edustuse ja teaduskonna nõukogust lahendab küsimuse nädala aja jooksul pärast avalduse saamist.

NIKOLAI KÜTTISE
STIPENDIUM

Tartu Ülikool kuulutab välja konkursi Nikolai Küttise stipendiumi taotlemiseks metsanduse arendamise ja ökoloogia alal 1992. aastaks.

Stipendiumi summa on 10 000 Kanada dollarit, seda saab kasutada uurimistööks Soomes metsanduse ja ökoloogia alal. Stipendiumi statuut on avaldatud ajalehes «Edasi» 21. veebruaril 1990. a.

Stipendiumi taotlevali edasiõppijail esitada 28. jaanuariks 1992 Tartu Ülikooli rektori nimele põhjendatud avaldus, soovitus, elulookirjeldus ning õppeasutuse/töökoha administratsiooni nõusolek kandideerimiseks.

Meie a/a 609 268 Tartu Sotsiaalpangas.

Rektor professor J. Käner
Pearaamatupidaja E. Fink

VIHMA KÄEST KUUSE ALLA

On jõulud. Üliõpilaskond on vajumas rahutusse sessieelses talveunne. Ta on ju organisatsioonina vaid aastavanune ja vajab puhkust. Ainult lumi ei taha tulla ja pimedus teeb kurvaks. On pisut öudnegi. Seepärast on ka uni rahutu.

Pimedust on üliõpilaskonnas kahete liiki — ja see on kõigi hädade ja mõistmatuse alus. Ühelt poolt ei näe need, kes teevad, sugugi alati nende, kelle jaoks nad teevad, suurimaid vajadusi. Teiselt poolt aga ei paista tegijate hea tahe ja kasutamispiid iga-kord õiges valguses pealtvaatajate silma. Kriitika on alati hea asi, kuid selles võiks leiduda mõistvat heatahtlikkust, vaenu on meie ühiskonnas niigi liiga palju. Ja kuigi tegijal juhtub ning tagantuleval kriitiseerijal ei kulu muu kui suu ja sulg, on tore, kui suudetakse mõistlikus leppivas koostöös elada, mitte viha pidada. Eriti talvel, kui on niigi külm ja paha.

□ □ □

Tagasi vaadates üliõpilaskonna mõeldud aastasse näeb terane uuri- ja ka kõike muud kui ainult halba: ilusaid hetki ja üldist kasu, mis sündinud organisatsiooni aktiivsest tegevusest. Tagasilöögid on tingitud objektiveerist põhjustest — kõik ju näevad, et majandus jätkab allakäiku. Iseisvus on mõnus, aga vaene värk. Kui juba peab kedagi ilmingimata süüdistama või kiruma, siis palun lahkesti riigivalitsust põhjata.

Nimelt on valitsus tulnud mitmele erakordselt vaimukale mõttele, mil-

le rumaluse üle ei oska nutta ega naerda.

Mõned näited:

1) üliõpilased ei ole töönimesed ja seega mitte vastutusvõimelised kodanikud, vaid n.-ö. alaealised, kes vajavad eestkostet ja hooldust kuni 30. eluaastani. Tegelikult on asi nii, et muidu ei ole sadadel endiste aegade noorsoo- ja komsomolijuhitidel enam tööd. Tore!

2) üliõpilased on ühiskonna üks jõukamaid kihte, kes sellele vaatamata riigi rahakotil parasiteerib ja kellel jätkub jultumust veel kogu aeg lisa manguda. Väide lähtub arvutusest, et üliõpilase keskmise sissetuleku ja kodanike keskmise palga suhe on meil võrreldes muu maailmaga üliõpilastele võrreldamatult soodsam. Aga kusa-gil normaalses maailmas ei maksta inimestele, eriti haritlastele nii häbematuult vähe palka!

3) tänu üliõpilaste püritule aplusele on valitsus ohnud sunnitud kärpima vanuritele ja invaliididele tehtavaid kulutusi, nii et need, vaesekesed, nüüd süisa massiliselt nälga kipuvad surema. Justkui üliõpilased oleksid süüdi selles, et muud «riskirühmad» ei oska või ei suuda riigi käest raha küsida!

4) uue aasta plaanides nähakse ette üliõpilaste võrdsutamist II ja III grupi invaliididega. Vähemasti selles, mis puudutab transpordisoodustusi. Iseenesest poleks selles ju midagi halba, ent üliõpilaste liikumise- ja reisimisvajadused on siiski sootuks suuremad ning valitsuse idee, mille järgi

saab soodustustega sõita vaid kord kvartalis koju ja tagasi, on äärmiselt ebaõiglane. Ja see plaan ei lähe läbi!

Väidetavasti ei ole raha, nii härrad ministrid ütlevad. See on lapsik jutt! Võrreldes sellega, mis nad kavatsesid oma ise tekitatud sõjahüsteria tagajärjena riigikaitseks maksta, on see mõni miljon, mis soodustusteks aastaks kuluks, naeruväärselt tühine summa. Jätku parem mõni kasarmu ehitamata.

Niisuguseid näiteid võiks tuua palju. Kokkuvõttes saab järeldus olla vaid üks — see valitsus tuleb ruttu maha võtta.

Ega ülikooliski kõik korras ole, kuid midagi siiski liigub. Kuigi saaks ja peaks märksa kiiremini. Kangesti tahaks ise ka veel iseseisvuse akadeemilisi vilju maitsta. Saada euroopalik haridus, millest räägitakse. Kuid pole parata, ümberkorraldused võtavad aega. Igal pool on sohittegiid ees. Ent ülikool on vana ja visa hingeaga. Elab üle.

□ □ □

Nii sai see jutt nüüd pisut sõjakas ja mitte sugugi jõulumeeleoluline. Et aga plaanis polegi valitsust täna maha võtta hakata ehk annate, andeks. Et kikitame oma kohustuslikud tunnid kuuse all ja kirikus ära, siis võib uuel aastal jälle sõtta minna. Seni aga, häid jõule ja kauneid ühenaugusid oma riigist uuel aastal! Ning kohtugem sõpradena nagu omal ajal Elbel!

KAAREL TARAND,
TÜÜ Valitsuse esimees

Üliõpilaskonna taassünd ja esimene aasta

Tegelikult pole päris õige öelda, et 1991. aasta oli TÜ Üliõpilaskonna esimene, sest tegutseti ju niisamamoodi ja palju aktiivsemaltki Eesti Vabariigi ajal kuni üliõpilaskonnade tegevuse keelustamiseni 1940. aasta okupatsiooniga.

Ometi on täna teine tähendus nii 1988—1990 kestnud akadeemiliste intiiorganisatsioonide taastamisel kui ka üliõpilaskonna taastamisel edustuse valimistega 1990. aasta detsembris.

Mõte taastada ka kõiki tudengeid koondav organisatsioon koos esindusorgani ja igapäevatööd tegijatega tekkis akadeemiliste organisatsioonide seas juba 1989. aastal, kuid tollal polnud ilmestatud tudengikond selleks samuks küps. 1990. aasta alguse majandusliku seisukorra halvenemine ning üliõpilaste ametiühingu tegevuse lõpetamise otsus aga tõid lisaks soovile taastada vana struktuur ka olulisi sotsiaal-majanduslikke vajadusi seda tüüpi organisatsiooni järele. Samuti oli tolleks ajaks saadud ka esimesi kogemusi läänemaa tudengite sama laadi üliõpilaskonnast.

8. juunil 1990 ilmus ajalehes «Universitas Tartuensis» rühma akadeemiliste intiiorganisatsioonide liikmete üleskutse edustuse valimiste korraldamiseks. Üleskutset korraldati sügisel.

Juba 1990. aasta kevadel oli mõne korra koos käinud akadeemiliste organisatsioonide ühiskomisjon, kuhu suveks kaasati ka neid tudengeid, kes

polnud nende organisatsioonide liikmed. 4. oktoobriks kutsuti kokku edustuse valimistest ja üliõpilaskonna taastamisest huvitatud üliõpilaste üldkoosolek, millest osavõtt kujunes korraldajatele üllatusena väga aktiivseks. Kohal oli tudengeid paljudest organisatsioonidest, esindatud olid kõik teaduskonnad. Ühine kindel otsus oli asuda kiiresti ette valmistama Üliõpilaskonna edustuse valimisi. Uues ülikooli põhikirjas oli muide märgitud üliõpilaskonna liikmeskond (kõik TÜ üliõpilased) ning edustuse valimised juba ette nähtud. Nüüd siis jõuti seleni ka tegelikkuses. 4. oktoobri üldkoosolek valis edustuse taastamise komisjoni, kuhu kuulus 12 inimest.

Põhiline töö oli korrekse valimiseeskirja väljatöötamine. Valimiseeskirja kinnitati ülikooli nõukogu 26. oktoobri istungil. 30. oktoobril kinnitas rektor ka valimiste toimumise aja ja koha ning valimistoimkonna koosseisu.

4., 5. ja 6. detsember 1990 olid esimese sõjajärgse edustuse valimiste päevad. Konkureeris 5 nimekirja, valimisõigust kasutas 1087 üliõpilast ja magistranti ehk 18,4% üliõpilaskonna liikmetest. Edustus valiti 25-liikmelise.

□ □ □

Uus organisatsioon ja uued organid alustasid kohe tööd. Valiti 8-liikmeline edustuse juhatus, kuhu kuulusid esimees ja abiesimehed, kelle

töö oli jagatud valdkonniti. Edustus pidas paar korda kuus oma koosolekuid ning juhatusest kujunes igapäevatöö organ, mis tänavu sügisel reorganiseeriti uueks struktuuriks. Praegu töötab seadusandlikku tüüpi parlamendilaadse edustuse kõrval palgaline valitsus, mis koosneb valitsuse esimehest ja viiest sekretärist.

Kohe alguses kujunesid välja põhilised töösuunad: haridus- ja õppe-tööprobleemataika, sotsiaalküsimused, finantsprobleemid, välissuhted. Et üliõpilaskonna organite tegevuse valgustamine oli olnud nõrgemaks küljeks, siis on sügisest valitsuse koosseisus ka info- (või avalike suhete) sekretär. Teisteks sekretärideks on sotsiaal-, haridus-, välis- ja finantssekretär.

Kui mõeldud aastal olid edustuse ja juhatuse tööks TÜ ja endise üliõpilaste ametiühingu poolt eraldatud summad, siis sellest aastast on vastavalt edustuse otsusele kõigile üliõpilaskonna liikmetele kohustuslik liikmemaks 20 rubla õppeaasta eest. Teine tänavune uuendus on uus Eesti üliõpilaspilet, mis on ühtne kõigile Eesti kõrgkoolidele. Loomulikult saavad selle kõik need üliõpilaskonna liikmed, kes on tasunud liikmemaksu.

Mida on üliõpilaskonna liikmed saanud selle aasta jooksul TÜ üliõpilaskonnalt, sellega jätkab OLA- VI PAIDE artiklit järgmises lehes.

□ □ □

□ EESTI ÜLIÕPILASTE LIIDU VOLIKOGU ESIMENE TÖÖKOOSOLEK TARTUS □

Eesti Üliõpilaskondade Liidu volikogu esimene töökoosolek oli laupäeval, 14. detsembril Tartus põllumajandusülikooli nõukogu saalis. Kohal olid kõigi liikmes-üliõpilaskondade volitatud esindajad, see tähendab tudengid Tartu Ülikoolist, Tallinna Tehnikaülikoolist, Eesti Põllumajandusülikoolist, Tallinna Pedagoogilisest Instituudist, Tallinna Konservatooriumist, Tallinna Kunstiülikoolist, Viljandi Kultuurikolledžist, Tartu Õpetajate Seminarist ja Eesti Evangeelseste Kristlaste-Baptistide Koguduste Liidu Kõrgemast Usuteaduslikust Seminarist.

Koosoleku alguses võeti vastu uus EÜL-i liige — Eesti Humanitaarinstituudi üliõpilaskond. Nüüd on 23. novembril Tallinnas asutatud Eesti Üliõpilaskondade Liidul 10 liikmesüliõpilaskonda, kus on kokku 17 693 tudengist, magistrandist või doktorandist liiget.

EÜL-i volikogu esimene koosolek välitas terve laupäevase päeva. Arutati senist ja tulevast töökorraldust, eelarvet, suhteid riigiga, üliõpilaskeskuse tööd, integreerumist rahvusvahelisse üliõpilaseltsu, ülikoolihariduse ümberkorraldamist ja paljut muud.

Tähtsaim ja mahukaim oli küsimus transpordisoodustustest.

nende kaotamisest või säilitamisest. Mõistagi seisavad nii kõrgkoolide üliõpilaskondade edustused ja valitsused kui ka Eesti Üliõpilaskondade Liidu volikogu ja juhatus selles küsimuses tudengite huvide eest ning tegelikult ongi see üliõpilaskondade teene, et soodustusi ei kaotatud juba mõeldud semestril. Nüüd on aga riigi majanduslik seisukord veelgi halvenenud ning valitsuse tudengivaenulikkus suurenenud.

EÜL-i volikogu volitas pärast pikka arutelu ja vaidlusi erinevate soodustusmehhanismide headusest ja võimalikkusest EÜL-i esimeest Sulev Alajõe edustama EV Valitsusele kindla nõudmise jätkata üliõpilaste sõitude doteerimist nii, et keskmine tudeng saaks sõita kaks korda kuus kahesajakilomeetrise sõidu edasi-tagasi poole hinnaga. Äärmisel juhul võib protsent veidi langeda, ent mingil juhul ei tohiks soodustus kaduda. Seks puhuks kui valitsus nõudmise tagasi lükkab, otsustati mitte kartma hakata ja vait jääda, vaid oma nõudmisega esineda ka parlamendis, kes ju eelarve vastuvõtmise otsustab. Seni pole veel selge, mis tuleval aastal saab. Loodame parimat.

Veel arutati EÜL-i volikogus kodukorda, mis peaks vastu võetama järgmisel korral. Moodustati kolm toimkonda: majandus- ja sotsiaaltoimikond, haridus- ja õppetöötoimikond ning välissuhte toimikond. Kõikide toimkondade juhid on Tartu tudengid.

Järgmine Eesti Üliõpilaskondade Liidu volikogu koosolek on 11. jaanuaril Tallinna Tehnikaülikoolis.

OLAVI PAIDE,
EÜL-i volikogu liige

Materiaalsed kogemused ei jookse mööda külgi maha

TALONGIMAJANDUSEST. Kolmapäevase seisuga on tudengitele jagatud 225 talongi, seega on 1062-st registreerinust saanud kaupa 24%. Erinevate kaupade kogused on sellised: 18 televiisorit, 33 õmblusmasinat, 28 tolmumeinat, 18 pesumasinat, 51 külmkappi, 37 vaipa, 70 mõõblieset. Saak oli suu-rem kevadel ja suvel, sügisel on talongidega üsna kitsi olnud. Vaibad ja mõõbel on suvest alates vabamüügil. Sageli jõudsid talongid meieni alles väljaostmis-päeval, siis oli ainus abivahend telefon. Keda me nimekirja algusest telefoniga kätte saime, nendele läks ka talong. Uuest aastast on karta hindade vabaklaskmist ja siis meil enam midagi jagamisele ei tule. Kui see nii aga ei peaks minema, kavatses TÜÜ Valitsus korraldada uue nimekirjade aktsiooni.

VÄLISMAISEST RIIDEABIST. Esemid saadeti erinevatest kohtadest ja mis parata, ka erineva kvaliteediga. Kui esimesena Saksamaalt tulnud ports sisaldas ka räbalaid, siis viimased Ameerika saadetised olid juba üsna korralikud. Loodame, et need ei jää viimaseks ja et meil on edaspidigi õnn olla niisuguse tänuväärt abistamistegevuse kaasalööjaks.

Välismaalt ei tulnud aga mitte ainult riideid. Lundi Ülikooli üliõpilaskond korraldas raamatukorjanduse. Enamiku andsime suurele raamatukogule, teaduskondade või kateedrite raamatukogudele. Arvestades Rootsi Kuningriigi raamatuhindu on see üsnagi väärtuslik kingitus.

ÕPPELAENU on 16. detsembri seisuga võtnud 1069 tudengit. Kellel oli nappu juba kevadel laenu teha, sel on raha aruka paigutamise korral õnnestunud praeguseks arvestatavat kasu lõigata. Et inflatsiooni pidurdamist veel niipea karta ei ole, soovime kõigil kibekähku seda laenu võimalust kasutada.

Lõpetan lootuses, et uuel aastal säilivad kõik eespool mainitud soodustused ja heategevuslikud aktsioonid ja et tudengite materiaalne olukord päris untsu ei läheks. Ehk.

MARTI AMBRE

JÕULUVAHEAEG

kestab üliõpilastel üldiselt 23. detsembrist 4. jaanuarini. Vaid ajaloo- ja bioloogia-geograafiateaduskonnas algab see 24. arstidel 22. detsembril.

Eksamissessiooni algus on kõigil 6. jaanuar peale arstide (neil on õppetöö 18. jaanuarini). Eksamissessiooni lõpukuupäev on üsna erinev, enamikul küll 26. jaanuar, hoo- pis lahku läheb aga kevadsemestri algus.

ÜLIKOOLI JÕULUÕHTU

on Suurel Reedel 23. detsembril kl. 15 ajaloomuuseumi rõdusaalis. Ootatud kogu ülikooli pere!

FILMIKLUBI

soovib kõigile oma alalistele ja potentsiaalsetele liikmetele jõulurahu. Häid filmielamusi uuel aastal!

AULAS

TÜ AKADEEMILINE NAISKOOR JA TARTU AKADEEMILINE MEESKOOR ootavad kõiki reedel, 20. detsembril kl 18 oma ühisele jõulukontserdile.

SAARLASEST TUDENG!

Tule laupäeval, 28. detsembril kl. 18 tudengiõhtule Kuressaare restoranis! Osavõtuks osta kindlasti pilett kodusaare harridusosakonnast, sest kohti on vähe. Noorsookonsultant Ardi Null tel. 56 548
Uus tn. 20 tuba 14
KURESSAARE

TUDENGITE PEREVAHETUS ROOTSIGA!

Järgmisel aastal võimalik perevahetus Eesti ja Rootsi tudengiperede vahel. Soovijatel pöörduda kiiresti Eesti Üliõpilaskeskuse vastutava sekretäri Ave Brigaderi poole, saata inglise või saksa keelse avaldus kandideerimiseks ning ka tekst, mis tutvustab kandideerivat perekonda. Märkida tuleb mõistagi kõigi perekonnaliikmete andmed. Eesti Üliõpilaskeskuse aadress on Tallinn, Kentmanni 20 — 502. Tel 444 012.

ÜKS SOOME NOORMEES OTSIB

kaht TÜ meesstudengit, kellega kohtus suvel Koolas. Eesti poisid ei tea vist veel, et nad said radioaktiivseid kahjustusi. Noormeesel palutakse endast märku anda filoloogiateaduskonna dekaanile Jüri Valgele või ajalehe toimetusse.

TUTVUS

Ameerika õpetaja (poissmees) soovib astuda kirjavahetusse haritud vaba 25–40-aastase nõukogude naisega, kes ei joo ega suitseta, huvitub reisimisest, klassikalisest muusikast, loodusest ja kodusest elust.

Kirjutada palutakse aadressil:
Dr. THOMAS F. JOHNSTON
Music Dept.
University of Alaska
Fairbanks, Alaska 99 775
USA

NB! Kirjasõpra otsiva noormehe värvifoto ja kirja originaaliga (osa teksti vene, osa inglise keeles) saab tutvuda «UT» toimetuses.

OSTAN, KOGUN

Ostan poni, müün sapaka. Rüütlil 18—52.

Ostan küünlarasvatükikesi. Vastu anda tühjad pastatubid. Kirjad jätta peahoone valvelauda T. Toobi nimele.

Kui paljude sõna ja sõrm ühe lehenumbri juures mängus on, ei suuda toimetust öelda. Paarkümmend kindlasti: kellelt idee, kellelt lugu, kes trükk kirjutusmasinal, kes arvutit, kes helistab...

Selle aasta lehes on üliõpilastest kõige enam öeldud arstitudengitel Tõnu Peetsil ja Peeter Palusaarel, kevadel matemaatika lõpetanud Jaak Vilol ja keemia lõpetanud Jaak Jaakul, ajakirjandustudengil Urmas Loidil, Kaur Hansonil, Aare Kasemetsal, Ingrid Veidenbergil ja muidugi «UT» endisel korrespondendil, praegusel «Tartumaa» peatoimetajal Margus Sanglepal, ajalootudengil Jaanus Sägil jpt.

Õppejõududest kuulub meie tänu Tullio Ilometsale, Peeter Oleskile, Ain-Elmar Kaasikule, Hans Trassile, Erast Pärmasole, Eduard Väärile, Jüri Valgele, Hiljar Palametsale, Valdar Parvele, Marju Kõivupuule, Priit Pulleritsule...

Üliõpilasedustuse ja -valitsuse liikmete puhul tundub, et nad nagu töötaaksid toimetuses. Aga üliõpilaste eest seismine ja kõik muu peabki olema avalikustatud. Täname vilkaid kirjutajaid Olavi Paldit, Kaarel Tarandit, Andres Rekkerit, Eno Tõnissoni, Karl Lambotti, Mati Tuusoviti, Maris Jesse, Marti Ambret.

Aitäh teadussekretär Veera Andile, Leeni Ubale, Marvi Pulverile. Aitäh ametiühinguhitidele Aleksander Jakobsonile ja Kersti Meesaarele nii moralse kui materiaalse abi eest, loomulikult ka kaastööde eest.

Ja mis oleks ajaleht ilma teabetalituse teabetal! Tänuksõnad endisele juhatajale Tiit Matsulevitšile, praegusele juhatajale Urmas Aunilile ja Ülo Veldrele.

Meie fotopalvetele on alati lahkesti vastu tulnud Eduard Sakk ja Andres Joala fotolaborist, Einar Tiits raamatukogust, Meelis Lökk, Malev Toom ja Ain Protsin «Postimehest», üliõpilane Alvar Aotäht, joonistusi on teinud Andres Teinfeldt Pärnust ja eesti filoloog Epp Toomsalu. Ka trükkikoja fotograafidel on oma osa, aitäh!

Veel on tänuksõnad ütlema kõigile neile, kes «UT-d» abistasid ingliskeelsete tekstide koostamisel ja parandamisel, eelkõige aitäh Heino Liivile.

Ajaleht jääks trükkimata, kui poleks abivalmis inimesi garaazist (olgu tänatud ka kõik teised, kes bensiinikriisi ajal oma autoga on lehe Kastani tänavast ära toonud), ja tellijateni jõudmata, kui poleks kantseleirahvast. Ja mis me teeksite ilma õppetehnika osakonna inimeste, Kiisi meesteta.

Praegu on ajaleht keelehoolela. Aastakümneid «ravisid» teda eesti keele kateedri õppejõud: Ellen Uuspõld, Asta Veski, Reet Kasik, Jüri Valge, Jaak Peebo ja viimati Katrin Kern. Aitäh teile!

Kui lood-pildid toimetuse meelest trükkimise, viime need üle tee trükkikotta. Meie tänuksõnad direktor Kalle Rannule ja tootmisosakonna juhatajale Kalju Juusile, kelle abil sellest sügisest leht uue trükiprotsessi läbi teeb. Aitäh arvutitöödajale Eve Tättelale ja Maik Prosale ning küjendajale Ellen Ainalale, kellega meil kõige tihedam kontakt, samuti ülikooli arvutiekspertidele Alo Raidarule ja Einar Runkarule füüsilikahoonest, kelle terane silm lehele lõpliku lihv annab.

Toimetuse arvuti eest oleme tänulikud Jüri Tapferile.

Ja suurimad tänud Kastani tänav trükkimaja Maie Joosti mees(nais)konnale, kes ülikoolilehe tinasse ladumisel, korrektuuri lugemisel ja küjendamisel aastakümneid vaeva nägid, samuti endistele ja praegustele trükkijatele. NB! Ülikoolilehe traditsioonilise karaskiga tuleme esmaspäeval niikuini!

KAITSMISED

MIHKEL ZILMERI doktoritöö «Na-pump normaalses ja kasvajas ajuköses» kaitsmine toimub 15. jaanuaril kl. 16 TÜ nõukogu saalis. Väitekirjaga saab tutvuda TÜ raamatukogus.

Prof. TIIT HAVIKO,
arsti-teaduskonna doktorinõukogu sekretär

Eesti filoloogia magistratööde kaitsmise komisjoni ees kaitsuvad 29. detsembril kl. 11.15 TÜ nõukogu saalis oma töid Tarmo KULMAR («Eesti kiviaja asukate ettekujutus hingest») ja Margarita KUZNETSOVA («Marikeelsed mets- ja koduloomade nimetused»).

Töödega saab tutvuda TÜ raamatukogus. Väitekirjad kuuluvad säilitamisele samas raamatukogus.

Prof. AGO KÜNNAP,
komisjoni esimees

Kogun elevandi- ja põrsapiltidega kleepse. Kui Sul pole nendega midagi teha, siis saada mulle. Rein Ruik bioloogiaosakonnast.

RAHA ÜLIÕPILASAUTOREILE!

Hei, heil Toimetusel on raha, s.t. peaks olema, aga veel on kahtlane, kas saame selle vanal aastal pangas valitseva rahapuuduse tõttu kätte. Nimelt määras eelarvekomisjon 2000 rubla preemiat, mille kasutame honorarina üliõpilasautoreile (ametlikku honorari pole kõrgkoolilehel kunagi olnud, varem oli vaid kindel aastane preemiasumma).

Loodame, et raha järele võib tulla toimetusse juba uuel aastal.

Anname sellest teadaannete standil märku.

TEATED «UT-s»

Seni oleme võtnud ja võtame ka edaspidi ülikooli oma kuulutusi tasuta. Väljastpoolt ülikooli kuulutuste tootjatega saame ehk kokkuleppele kohapeal. Mis siin varjata, tunneme puudust hariikest pliatsitest, viitpliatsitest, diktofonipatareidest, kassetidest, laua- ja märkmikkalendritest, keedupulgast, no ja kohvist ka...

ÜLIKOOLI KLUBIS

Aasta viimased DISKOPEOD on reedel, 20., laupäeval, 21. ja pühapäeval, 22. detsembril kella 21-st poole kaheni öösel.

Üliõpilaspilet kaasal!

Reedel, 27. detsembril kl. 21
VAIKE AASTAVAHETUSE SHOW.

KLUBI SOOVIB KÕIKIDELE SÕPRADELE RÕÕMSAID JÕULUPÜHI JA TUJUKÜLLAST AASTAVAHETUSTI KOHTUMISENI UUEL AASTAL!

«UT» TELLIMISEST

Toimetust tuleb senistele tellijatele meelde tellimise uuendamist. Postiga saatmiseks tuleb tasuda 26.60, valvelauda jätmiseks (või ka kantseleisse) 19 rubla. Tellimine ei ole piiratud kalendriaastaga, seda võib teha koguaeg ja siis saab lehte järgmise aasta sama kuupäevani. Raha võib maksta kassasse (kl. 12–16) või tuua toimetusse.

Toimetusse on saabunud ka esimesed soovid tellida ajalehte valuuta eest välismaale. Järgmises lehes anname teada tellimishinnad ja kuhu see üle kanda.

NB! Kellel on tarvis oma aastakäiku täiendada, saab puuduvaid numbreid toimetusest. Siin on müügil ka ingliskeelset numbrit.

Iga VANA LEHENUMBER (s.t. nädal aega vana) maksab müügilauas 50 kopeika asemel 30 kopeikat.

NB!

Uue aasta esimene lehenumber ilmub reedel, 10. jaanuaril.

KÕIGILE KÕIGEST

Uuel aastal kavatseb toimetust anda täielikumalt ülevaadet ülikoolis toimuvast (loengud, näitused, muuseumid, kontserdid ja kõik muu, mille järele on vajadus). Alnuükski toimetuse jõupingutust selleks ei piisa, loodame asjaosaliste kaasabi.

Puhkepäevad

Teisipäev, 24. det. poolik tööpäev. Puhkepäevad 25., 26., 27., 28. det. Tööpäevad 29., 30., 31. (poolik) detsembril.

Spordiklubi kolme värvi piletid

Ülikooli spordibaasid, eriti Ujula tn. 4 spordihoone on üsnagi koormatud. Et tudengid ennast liigutamas käivad, on igati kiiduväärne, kuid kahjuks kasutavad spordisaale ka paljud need, kellel pole selleks mingit õigust. Spordiklubi otsustas selles asjas midagi ette võtta. Uuendused on järgmised.

Et tagada neile, kellel on selleks õigus, ja vältida võõraste, aga ka varaste ja lõhkujate sissepääsu, võtab ÜSK (ülikooli spordiklubi) kasutusele kontrollsüsteemi. Nimelt tuleb edaspidi kõigil spordibaaside kasutajail astuda ÜSK liikmeks, teha avaldus (leping) ja tasuda liikmemaks. Siis saab ta liikmepileti. See ongi dokument, mis annab õiguse spordibaase kasutada.

Piletid on kolme värvi:

1) sinine — üliõpilastele ja teistele, kes harjutavad regulaarselt ja esindavad TÜ-d võistlustel;

2) roheline — üldrühmad, korporatsioonid jt. oma lõbuks sportijad;

3) punane — ülikoolivälised organisatsioonid ja spordiklubid ning tudengid, kes kuuluvad mõnda teise klubisse ning võistlustel TÜ-d ei esinda. Kui ta soovib kasutada TÜ baase, peab tema klubi selle eest TÜ-le üüri maksma.

Liikmepiletitel on märke maksumärgi tasumise kohta ning selle põhjal lubatakse luba baasi valvur soovijal sportima. Esialgu on maksumus 5 rubla, edaspidi võib see muutuda. Maksu ei pea maksma rohelise pileti esitajad, nemad lihtsalt lunastavad pileti ühekordse 3-rublase piletihinna eest.

Niisugune kord hakkab kehtima uuest semestrist. Pileteid saab ÜSK-st Jakobi 5, tuba 114, tel. 34 790.

Palju probleeme on üliõpilastest sportlaste klubisse kuuluvusega. Tihti õpitakse küll TÜ-s ja kasutatakse TÜ baase, kuid olakse hoopis «Kadrioru», «Staieri» või mõnes muus kirjas, kust saadakse raha ning kelle värvides ka võisteldakse. Niimoodi tausta tundmata on tõesti lihtne öelda, et ülikoolisport käib alla. Neid tudengeid ei saa aga niisama otsesõnu hukka mõista, sest ülikoolil pole pakkuda raha ega piisavalt välissõite, klubidel aga küll. Kuna aga loorberid lähevad klubidele ülikoolile tehakse nõrga sporditöö pärast vaid häbi, siis ei saa ÜSK sellise olukorra leppida. Sport-

lastel tuleb otsustada, kas õppida ülikoolis ja võistelda ülikooli eest või kuuluda mõnda klubisse ja saada hariduse asemel palka.

Nii need kui mõned muudki küsimused saaksid lahenduse, kui luuakse Eesti üliõpilasi ja õppejõude-teenustajaid ühendav EESTI AKADEEMILINE SPORDILIIT (EASL). Praegu viimistletakse põhikirja. Selleks peaksid olema täpselt paika pandud tudengite õigused-kohustused ka eespool toodud probleemides. Loomulikult taotletakse ka Rahvusvahelise Üliõpilaste Spordiliidu tunnustust. Kirjad on saadetud ja oodatakse positiivset vastust. See avaks üliõpilastele tee Universiaadidele, tudengite MM-idele ja teistele üliõpilaskonverentsidele. Loomulikult pääseksid sinna vaid need, kes võistlevad kõrgkooli nimel.

ÜLIKOOLISISENE SPORDIELU jätkub. Hiljuti pidasid meistrivõistlusi võrkpallurid, suusatamises on käimas seeriavõistlus, märtsis peetakse Kääriku mängud. Sisekergejõustiku võistlused peetakse veebruaris, väljas võisteldakse mais. Orienteerumises ja korvpallis selgitatakse parimad kevadel. Täpsemat infot saab erialakateedritest ja ülikoolilehest. Auhindadeks pole ÜSK-l muidugi midagi suurt ja hinnalist välja panna, kuid tordid-kringlid suudetakse edukamatele siiski anda.

Kui kellelgi on selle loo põhjal tekkinud küsimusi või ettepanekuid üliõpilasspordi kohta, siis palume need tuua ÜSK-ssse Jakobi 5 tuppa 114.

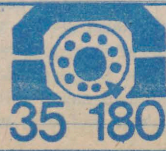
TARVI UUSEN,
ÜSK juhataja

TARTU ÜLIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENDID PIRET TALU ja SELLE MÖTSAR

Lehetalituse aadress 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 3 51 80. Tartu Trükkikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, l. «UT» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2871. Tiraaž 1500.

NR. 37 (1659)
REEDE,
13. DETSEMBER
1991
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 50 KOP.

Universitas Tartuensis

- TÕ NÕUKOGUS
– 2. lk.
- TEMPUS-PRO-
GRAMM – 2. LK.
- RAHVALUULE-
TUDENGID
SÄNNA KANDIS
– 3.LK.
- LASEROPTIKA
LABOR 15 AAS-
TAT – 4.LK.

TÜ VALITSUSES

10. detsembril

• Juriidilise osakonna juhataja Ester Zimmermann oli dekaanidele varem tutvumiseks saatnud üliõpilaste diplomitööde ja lõpuksamite korra ning akadeemilise puhkuse projektid. Pärast arutelu tehtud paranduste sisseviimist koostatakse nende põhjal käskkirjad. Järgmisel valitsuse koosolekul tuleval teisipäeval tulevad arutusele teise kõrghariduse ning rektori ja dekaanide valimise korra projektid, aga samuti uued vastuvõtteeskirjad.

• Üliõpilaskonna valitsuse esimees Kaarel Tarand juhtis dekaanide tähelepanu ebatäpsele stipendiumi määramisele. Bioloogia-geograafia-, arsti-, matemaatika- ja majandusteaduskonnas on määratud osadele üliõpilastele, kellel hinnete seas ka «kolm», kuid keskmine hinne «neli» või üle selle, endise korra järgi madalaim stipendium. Viimane stipendiumi määramise muudatus seda vahetegemist ette ei näe. Rektor soovitas dekaanidel korrast kinni pidada.

• Plaani-finantssosakonna juhataja Oleg Andla teatas, et järgmisel aastal ühendatakse haridus- ja teaduskulud. Seega ei arvestata enam palgafondi koosseisude (abiõppe jt.) järgi ning kaob ära ka range kohalade jaotus. Teaduskond jagab ise oma kohti ja raha.

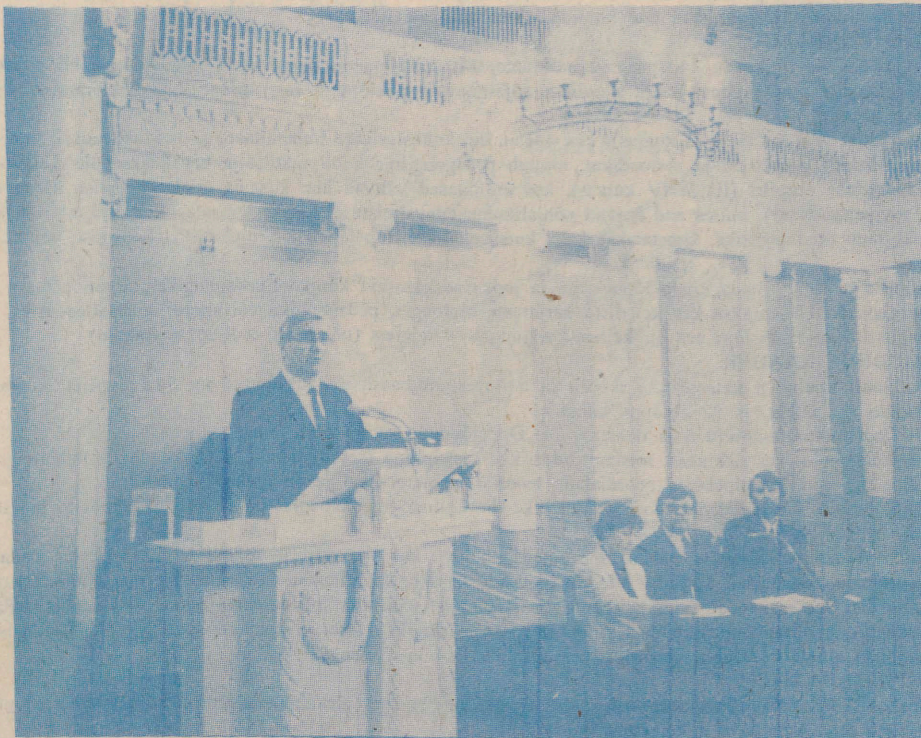
• Pärast koosolekut rektori kabinetis sõitis valitsus majandusteaduskonda, kus tutvuti teaduskonnasisese infosüsteemi väljatöötamisega. Arvutis on andmed üliõpilaste kohta, õppejõudude individuaalplaanid, õppeplaanid, trükised, käskkirjad jm. Dekanaadis töötab arvutiga vastav inimene. Üliõpilaste diplomitööde (Ain Sakk, Ave Viitamees) ideed on leidnud edasiarendamist. Infosüsteemi tutvustas Riina Veiram. Kõik kateedrid ei ole veel uuenduste sisseviimisest võrdselt huvitatud olnud. Kui mõni teaduskond tahab infosüsteemist lähemalt teada saada, võib pöörduda majandusteaduskonna deканаadi poole.

EESTI TV STIPENDIUM

Eesti Televisiooni nõukogu otsusega asutatakse 1. jaanuarist 1992 Eesti TV stipendium ühele ajakirjandusüliõpilasele EV minimaalpalga ulatuses. Stipendiumi saaja otsustab TÜ ajakirjandusosakond.

SOOME INSTITUUDI

Tartu osakond jätkab teisipäeval (17. det.) Arvo Ahlroosi filmi «Kansalaiset» (Soome ajalugu ja U. K. Kekkonen elukäik) näitamist ph. 303.

Juubelitervitused 110-aastase «Aamulehti» peatoimetajalt Raimo Seppälalt. Laua taga istuvad Epp Lauk, Peeter Vihalemm ja Mart Kadastik.

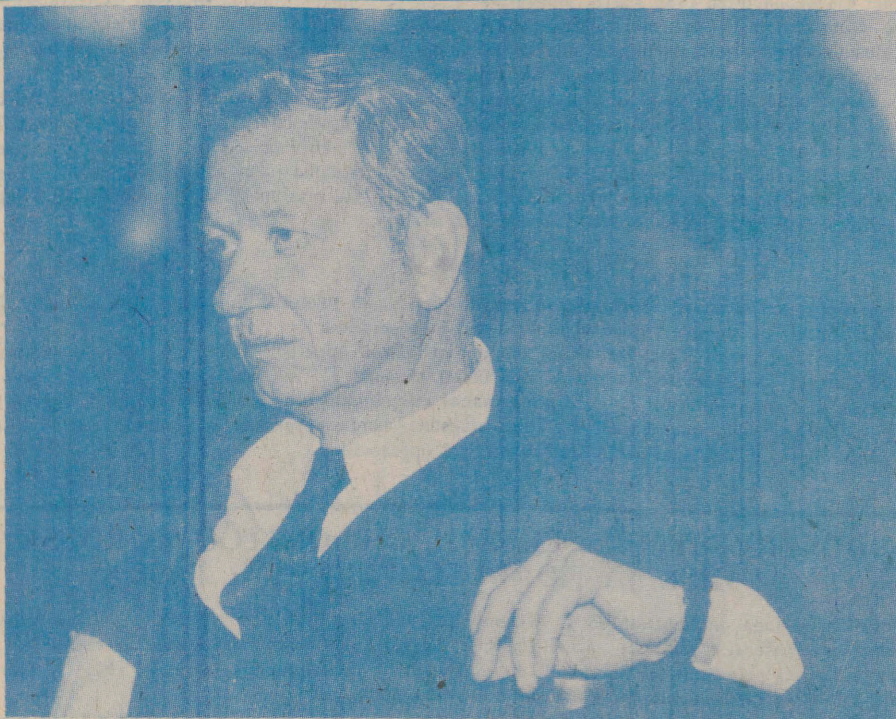
Professionaalsuse poole

Ajakirjanikul on ajakirjandusest raske kirjutada, subjektiivseks jääb sa paratamatult. Loodan, et laupäevast ajakirjanduse suurüritusest on meie lehe lugejad «Postimehest» objektiivse info kätte saanud, seepärast sõandan tagasi vaadata veidi läbi subjektiivse prisma.

Ettekandekoosoleku akadeemilisusele lisasid mainet kahe rektori osalemine, kogu tähtpäevast vist isegi nelja Ülemnõukogu saadiku osavõtt (kui mõnele «saadik» enam midagi ei tähenda, siis ometi on tunda juba «uute saadikute» trügimist). See selleks. Eesti ajakirjanduse ajalugu on iseenesest väärtuslik ja meid paneb pead tõstma seegi, et Soomes tähistati tänavu alles 220 aasta möödumist esimese lehe ilmumisest. See oli rootsikeelne ja hakkas ilmuma Turus 1771. Vastupidine seis on ajaloo jäädvustamisega. Ei ütleks, et Tartus midagi tehtud poleks. Minu meelest on vähe neid (teadus)osakondi, kus on püütud üliõpilaste sisukamaid kursuse- ja diplomitöid ilmutada. Ajakirjanduse osakonnas (varem siis eriharus) on seda aastakümneid tehtud. Tahes-tahtmata kuulasime kadedusega Helsingi Ülikooli õppejõu Pirkko Leino-Kaukiale ettekannet soome ajakirjanduse uurimisest. Pikaajalise projekti eesotsas ja sarja peatoimetajana on seisnud rektor professor Päiviö Tommila ise, kes meiegi tähtpäevast osa võttis. Aga ajakirjanduse uurimise labor on meil olemas, seda juhib Epp Lauk, esialgsed suunad seatud ja töögi alanud.

Ikka ja alati on olnud kosutav kuulda oma õpetajaid Juhan Peeglit, Marju Lauristini, Peeter Vihalemma... Nii ka nüüd. Märksõnaks jäid ajakirjaniku vastutus ja professionaalsus.

VARJE SOOTAK

«Upsala Nya Tidningi» peatoimetaja Folke Johansson on ühtlasi meie Ajalehtede Liidu taolise ühenduse juht.

MEELIS LOKI fotod

AMEERIKA TULEB LÄHEMALE

Prorektor Ants Kallikorm kirjutas ligi kahenädalasel külastäigul Ameerika kõrgkoolidesse alla uuele koostöölepingule.

Sidemeid Lamari Ülikooliga Beaumontis on aidanud vahendada juba varem TÜ koostööpartneriks olnud prof. Kendall A. Blanchard, kes varem töötas Emporia Ülikoolis ning kevadel külastas ka TÜ-d. Ta on esitanud AABS-i «Newsletters» üleskutse Ameerika ja Kanada kõrgkoolidele ühineda ja moodustada Balti ülikoolide abistamiseks ning koostöö edendamiseks *The Baltic Studies Consortium*. Üleskutsele on reageerinud juba 17 õppeasutust.

Koostööleping Lamari ülikooliga (Texase osariigis) sisaldab ühist koostööd teaduse valas ning omaette vahetusprogramme.

Prof. Ants Kallikorm esindas Tartu Ülikooli ka Massachusettsi osariigi Bentley Kolledži uue presidendi inauguratsioonil. Samal ajal anti Arnold Rüütile selles kolledžis audoktori diplom.

••••

Eelmisel nädalal külastasid ülikooli ja olid prof. Ants Kallikormi vastuvõtul Ameerika Ühendriikide valitsuse esindajad Susan R. Crystal ja Dagnija Kreslins, kes aitavad ette valmistada Ameerika valitsuse majandusabi Balti riikidele.

Helsingi Ülikooli TV Tartus

Läänemeremaade Ülikooli satelliittelevisiooni saatetari on tänaseks kogunud endale tuhandeid vaatajaid-kuulajaid. Selline edu on ärgitanud programmis osalevaid kõrgkooli kavandama uut koostööprojekti. Kui seni on põhitähelepanu all olnud Läänemere ökoloogia probleemid, siis edaspidi loodetakse vahetada-levitada märksa laiemat temaatikaga koolitusprogramme.

Teleprogrammide valmistamise pikaajalised kogemused on olemas Helsingi Ülikooli TV-toimetusel, kes hiljuti tähistas oma veerandsajandat aastapäeva. Videoloengute sarju on toodetud kõikide erialade tarbeks. Teadagi on kaameraga võimalik väga detailselt jälgida kirurgilise operatsiooni või keemilise protsessi kulgu, jäädvustada erinevaid kultuure ja kombeid jne., jne.

Neljapäeval, 19. detsembril kl. 14

ootavad Helsingi Ülikooli teabetalituse juhataja Rauno Velling ning Helsingi Ülikooli TV-toimetajad Ulla Oksanen, Kari Rajanuh-ta ja Pekka Pulkila kõiki huvilisi Tähe 4-160, et demonstreerida oma TV-studio toodangut. Oodatud on nii professorid kui tudengid, vestlused toimuvad soome või inglise keeles, tõlkimisel abistab Soome Instituut.

Ühtlasi loodetakse leida koostööpartnereid, kes oleksid huvitatud mõne loengusarja levikust TV vahendusel, tehniline abi loengusarja ettevalmistamiseks tuleks samuti Helsingi Ülikoolilt.

Täiendavat infot võib saada TÜ teabetalitusest tel. 35 421.

TEMPUS on tulekul!

Töenäoliselt on tänase lehe ilmutumise ajaks Brüsselis alla kirjutatud dokument Eesti lülitamisest TEMPUS-programmiga hõlmatavate riikide hulka.

TEMPUS on Euroopa Ühenduse (EÜ) poolt finantseeritav programm kõrgharidusalase koostöö ja vahetuse arendamiseks EÜ maade ja Ida-Euroopa (IE) endiste sotsialismimaade vahel.

TEMPUSE 1991. aasta eelarve kuue riigi (Bulgaaria, Ungari, Jugoslaavia, Rumeenia, Tšehhoslovakkia ja Poola) finantseerimiseks moodustas 55,5 milj. ECÜ-d. Programmi eesmärgiks on aidata kõrghariduse sisu ja vormi muutmisele IE mail kiiremini üle minna turumajandusele ja integreerida neid ühtsesse Euroopasse. Teada on, et Balti riikidele on 1992/93. õppeaastaks raha ette nähtud.

Põhiliseks koostöövormiks on TEMPUS-projekt. Projekti peab osalema vähemalt kaks EÜ maa(de) kõrgkooliasutust ja üks IE kõrgkool. Seejuures võib projekti koordineerida ükskõik milline kolmiku liige, raha eraldatakse projektile aga EÜ kõrgkooli kaudu. Projekt peab kaasa tooma uue taseme tudengite õpetuses. Tavaliselt kaasneb nende komandeerimine EÜ partnerite juurde, õppejõudude täiendamine ja küllalislektorite kutsumine. Keskmise projekti aastamaksumus on 100 000 ECÜ -d, sellest ca 75% langeb IE maa osalejatele. Projekti taotlus esitatakse Brüsselisse TEMPUSE peakorterisse koos partnerite kirjaliku nõusolekuga. 1992/93. õ.-a. taotluste esitamise tähtaeg on 31. jaanuar 1992.

Teine oluline abi vorm IE maadele on individuaaltoetus nii õppejõududele kui ka tudengitele. Taotlusi võetakse vastu kaks korda aastas: 1992/93. õ.-a. sügissemestriks on avalduste esitamise tähtaeg juba 31. detsember 1991, kevadsemestriks aga 30. juuni 1992. Individuaaltoetuse taotlus esitatakse rahvuslikule TEMPUS-esindusele koos kirjaliku nõusolekuga EÜ maa asutusest, kuhu soovitakse sõita. Eestis asub TEMPUS-esindus Haridusministeeriumis ning materjalid tuleb esitada pr. Mare Tamtikule.

Üliõpilased ei saa siiski individuaaltoetust taotleda. Eelmistel aastatel on huvi EÜ maades õppimise vastu olnud Ida-Euroopa tudengite hulgas niivõrd suur, et TEMPUS-e peakorteris Brüsselis on peetud programmi seda osa liiga kaootiliseks ja kontrollimatuks ning sel aastal seda ei jätkata. Üliõpilastel jäävad toetusraha saamise ainsaks viisiks TEMPUS-projektis ette nähtud õpingud või praktika välismaal.

Kolmanda abivormina peale projektide ja individuaaltoetuste saab raha taotleda ühinemiseks rahvusvaheliste organisatsioonidega, kõrgharidussüsteemi uuendamiseks ja arenguks vajalike trükiste (käsitarmad, õppeprogrammid) ettevalmistamiseks ja trükkimiseks ning muuks informatsiooniliseks tegevuseks.

Ainsad üritused, mis ei ole kõrgharidussüsteemiga seotud ja mida TEMPUS finantseerib, on noortegruppide (15–25-aastased) vahetuskülaskäigud ja noorsootööga tegelevate õppeseminarid.

Ülikoolis saab taotluste vorme välissuhete osakonnast pr. Ellen Auninilt ning edustuse töötoast vana kohviku kolmandalt korrusest. Kogu info on kirjas brošüüris «TEMPUS Vademecum, Academic Year 1992/93», mille kopeid on saadetud kõigile dekaanidele.

Kolmapäeval, 11. detsembril toimus keemiahoone ringauditooriumis koosolek, kus tutvustati TEMPUS-programmi kõigile kateedrijuhatajatele. Seetõttu on kõigil asjahuvilistel soovitatav täpsema informatsiooni saamiseks nõu pidada oma kateedri juhatajaga.

TÕNU KOLLO,

TÜ TEMPUS-se kuraator
MARIS JESSE,
üliõpilaskonna välissekretär

TÜ NÕUKOGUS

29. novembril

- Täienduskeskuse juhatajaks valiti pedagoogikakandidaat dots. JAAN KÕRGESAAR.
- Kehakultuuriteaduskonna olukord ja perspektiivid.
- Maailmalaboriga veel ei ühinetud.
- Avati sotsiaaltöö õppetool.
- Uued kordusarvestuste ja -eksamite tasud.

KEHAKULTUURITEADUSKONNA

olukorda ja perspektiive tutvustas dekaan dots. MATI PÄÄSKE. Kehakultuuriteaduskond (KKT) loodi 1944. aastal, eelkäijaks oli 1928. aastal arstiteaduskonna juures loodud Kehalise Kasvatuse Instituut, kus valmistati ette koolide võimlemisõpetajaid.

ÕPPETÖÖ KORRALDUS

Praegu õpib KKT-s ligikaudu 340 päevase osakonna, 140 kaugõppeosakonna ja 11 magistriõppe üliõpilast.

Uute õppeplaanide järgi jaguneb kogu stuudium alljärgnevalt: põhiõpe 4, magistriõpe 2 ja doktorantuur 4 aastat.

Põhiõpe jaguneb:

1) baashariduse etapiks (I ja II kursused), kus õpetatakse kohustuslikke humanitaar- ja sotsiaalteadusi, arsti- ja loodusteadusi, spordialade didaktikat ja metoodikat, toimub pedagoogiline koolipraktika ja koostatakse üks kursusetöö;

2) erialahariduse etapiks (III ja IV kursused), kus üliõpilased valivad ühe kitsama eriala (kehaline kasvatus, sportlik treening, ravikehakultuur), milles nad saavad põhjalikuma ettevalmistuse. Lisaks kohustuslikele ainetele õpetatakse ka valikaineid. Toimub erialapraktika, koostatakse kaks kursusetööd. Etapp lõpeb kas diplomitöö kaitsmise või kompleksse lõpuksamiga.

Magistriõppes tuleb sooritada eriala lõpuksam ja jooksvad eksamid kõrgkoolipedagoogikas, arvutiõpetuses ning valikainetes. Magistratöö koostatakse kas kehaliste harjutuste bioloogia, pedagoogika või spordi sotsiaalteaduste alal.

KKT magistratööde komisjoni ees on kaitsnud väitekirja 4 inimest (põhiliselt endised aspirandid).

ÕPPEJÕUDUDE KAADER

KKT struktuuri kuulub 8 kateedrit, 3 laborit ja 5 õppesordibaasi. Teaduskonnas on: 54,5 õppejõu kohta (64 isikut), 11,5 teaduri (12 isikut) ja 22 abiõppe kohta.

Õppejõududest on professorid 5 ja dotsente 21. Õppejõudude kaadri võib jaotada nii:

- spordipedagoogid, kes õpetavad sotsiaalteaduslikke distsipliine (spordialalugu, sotsioloogiat, psühholoogiat);
- spordipedagoogid, kes õpetavad spordialade teooriat ja metoodikat ja on ühtlasi treenerid;
- spordibioloogid, kes õpetavad loodusteaduslikke distsipliine (morfoloogia, biokeemia, füsioloogia, biomehaanika, terviseõpetus).

Probleemiks on kõrge keskmine vanus. Spordipedagoogidel, kes õpetavad spordialasid, on sageli ka madal teaduslik kvalifikatsioon ja potentsiaal. Paljudel puudub ülevaade kaasaja sporditeaduse saavutustest, mis oluliselt kajastub ka õppetöö kvaliteedis. See raskendab kontakteerumist ja suhtlemist välismaa kolleegidega. Samal ajal nõuab tänapäeva tasemel tippreenerite koolitus õppejõududelt kõrget erialast teaduslikku taset. Tippklassi sportlaste koolitaja tasemele ei ole mõeldav jõuda ainult treeninguprotsessi kogemusliku külje rõhutamiseks.

ÕPPE-SPORDIBAASID

Muret teeb eelkõige TÜ spordihoone katus, mis ei pea vett ja kergejõustikumaneži ebasane (vajunud) rada. Nende remont eeldab tegelikult baasi rekonstrueerimist.

Teaduskond loodab, et ülikooli juhtkond teeb kõik raskejõustiku ja veespordi õppehoone II ja III järgu väljaehitamiseks. See lahendaks oluliselt kahe kateedri, spordibaaside ja auditooriumide ning teaduslaborite ruumide probleemid.

TULEVIKUASPEKTID

1. KKT on läinud üle ainult kitsalt ühele spordialale spetsialiseerunud treenerite koolitusele (oli valdav aastatel 1975–1989) laiema haardega kehakultuurikaadri koolitusele. Lisaks treeneriõppele on võimalik kitsamalt spetsialiseeruda ka kehalise kasvatus, ravikehakultuuri ja terviseõpetuse alale. Tulevikus on planeeritud ka spordijuhtide ettevalmistus lisaerialana.

2. Oluline on arendada sporditeadust, mis peaks paljudes valdkondades saavutama rahvusvahelise taseme.

3. KKT peaks kujunema kehakultuurikaadri täienduskoolituse keskuseks.

4. KKT peaks muutuma üleüldikoolilise spordielu organisaatoriks ja läbiviijaks.

Vastavalt teaduskonna ettepanekule moodustada kateedrite reorganiseerimisega õppetoolideks kolm akadeemilist osakonda, võttis TÜ nõukogu vastu järgmise otsuse.

TÜ NÕUKOGU OTSUS

29. novembrist 1991

Tartu Ülikooli Nõukogu otsustab:

- Moodustada kehakultuuriteaduskonna koosseisus alates 1. detsembrist 1991 järgmised osakonnad:
spordibioloogia osakond spordifüsioloogia kateedri, lihastalituse hormonaalregulatsiooni laboratooriumi ja kinesioloogia laboratooriumi baasil;
spordipedagoogika osakond sporditeooria kateedri ja metoodikakabineti baasil;
treeningõpetuse osakond kergejõustiku, raskejõustiku, sportmängude, suusasporti, veespordi ja võimlemise kateedrite ning treeninguprotsessi uurimise laboratooriumi baasil.
- Viia TÜ spordiklubi kehakultuuriteaduskonna koosseisu alates 1. detsembrist 1991. Teaduskonnasisese kaadri ümberpaigutuse teel moodustada selle koosseis üliülikoolilise sporditöö läbiviimiseks.
- Kehakultuuriteaduskonnal jätkata tööd sisemise struktuuri täiustamisel.

MAAILMALABORI

küsimus oli päevakorra lisapunkt. Seda teemat tutvustas akadeemik Karl Rebane.

Maailmalabor (teaduskultuuri rahvusvaheline keskus) loodi mõni aasta tagasi, selle keskus asub Lausanne'is. Eesmärk on arendada teadlastevahelist koostööd, levitada vaba teaduslikku informatsiooni, vahetada teadlasi, teha projekte arengumaade jaoks.

NL ühines maailmalaboriga 1988. aastal, praegu olevat sellega võimalik ühineda ka Eestil iseseisva sektiooni moodustamisega. Tähtajaks on 15. detsember. Akadeemik K. Rebane märkis, et TÜ nõukogul tuleks anda oma nõusolek, et koos haridusministriga kirjutaks lepingule alla ka TÜ rektor, sest ETA Presidium on valinud TÜ baasorganisatsiooniks. Ülikoolil võiks kõne alla tulla ühineda keskkonnakaitses, laseroptikas, lasermeditsiinis.

Kujunes elav arutelu. Sõna võtsid FI direktor Arvi Freiberg, professorid Ants Kallikorm, Lembit Allikmets, Ain-Elmar Kaasik, Kalle Kasemaa, Huno Rätsep, Lembit Pung, dots. Henn Voolaid. Arvamused olid vastakad. Mitmed sõnavõtjad ütlesid, et kahjuks piirdubki viimasel ajal kõik lepingule allakirjutamisega ning et me oleme ennast sellega piisavalt häbistanud. Kaheldi, kas see tooks ülikoolile kasu ja et kas antud juhul pole vajalik ainult ülikooli nimi.

Nõukogu leidis, et annab oma nõusoleku allakirjutamiseks siis, kui maailmalaboriga ühinemist toetavad bioloogia-geograafiateaduskonna ning arstiteaduskonna nõukogu.

● ● ●

● Dekaan dots. Aadu Loogi informatsiooni alusel võeti vastu protokolliline otsus ZBI ja bioloogia-geograafiateaduskonna allüksuste integreerimise otstarbekusest ja etappidest.

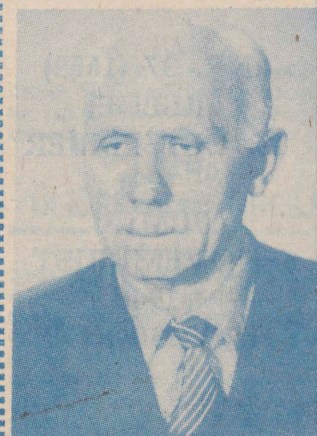
● Prof. Paul Kenkmanni sõnavõtu alusel toetati sotsiaaltöö õppetooli avamist ajalooteaduskonna sotsioloogiaosakonnas alates 1. detsembrist. Varem oli seda otsust toetanud TÜ valitsus.

● Juriidilise osakonna juhataja Ester Zimmermanni ettepanekul muudeti TÜ nõukogu 1. märtsi otsust korduseksami tasu kohta. Nüüd tuleb tasuda ka kordusarvestuse, korduslõpuksamini ja kordusdiplomitöö kaitsmise eest. Muutunud on ka hinnad, nende suuruse määrab rektor igal õppeaastal.

KORDUSARVESTUSE, -EKSAMI, DIPLOMITÖÖ KORDUSKAITSEMISE JA KORDUSLÕPUKSAAMI TASU

Rectori käskkirjaga on kehtestatud 1. detsembrist 1991 järgmised tasumäärad:

- kordusarvestuse eest esimesel korral 15, teisel korral 25 ja kolmandal korral 35 rbl.;
  - korduseksami eest esimesel korral 30, teisel korral 50 ja kolmandal korral 70 rbl.;
  - diplomitöö korduskaitsemise ja korduslõpuksamini eest 70 rbl.;
  - Kordusarvestuse ja -eksami, diplomitöö korduskaitsemise ja korduslõpuksamini tasu tuleb maksta eelnevalt ülikooli kassasse (NB! kassa on avatud tööpäeviti kl. 12–16-ni). Kassa sissetulekuorderi põhjal antakse välja eksamileht (protokoll). Order säilitatakse dekaanaadis.
- Need summad arvatakse teaduskonna preemiafondi.

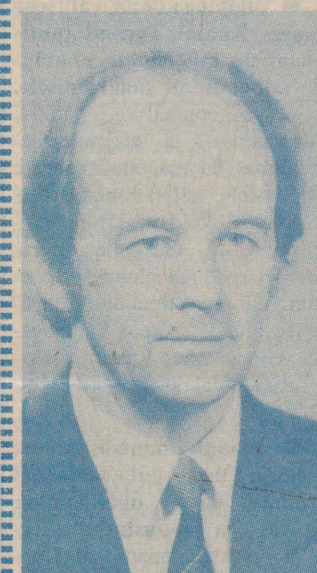

PENT
NURMEKUND

85

16. detsembril tähistab oma 85. sünnipäeva Pent Nurmekund, mees, kes lõpetas 1936. aastal filosoofiamagistrina Tartu Ülikooli, täiendas end Koppenhaageni, Göteborgi, Berliini, Müncheni ja Pariisi ülikoolides. 1940. aastast meie ülikooli õppejõud, orientalistika-kabineti rajaja. Praegu on juubilar maailma üks tuntumaid polüglotte, kelle keelteoskust hinnatakse 90 keele tundmise ringis.

HILLAR PALAMETS

HELDUR
SAARSOO

60

5. detsembril tähistas oma 60. juubelit kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri dotsent Heldur SAARSOO — mees, kes üle 20 aasta on vahendanud üliõpilastele kriminaalprotsessilaseid teadmisi.

Koos õnnitlustega soovime juubilarile jätkuvat heasüdamlikkust ja abivalmidust — oma dusi, mida ümberingid üha enam nappima kipub.

Kolleegid õigusteaduskonnast

JÕULU- VAHEAEG

on ülikoolis 23.
detsembrist 4. jaanuarini.

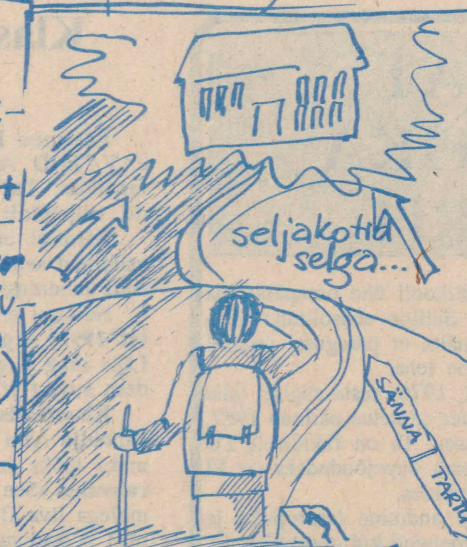

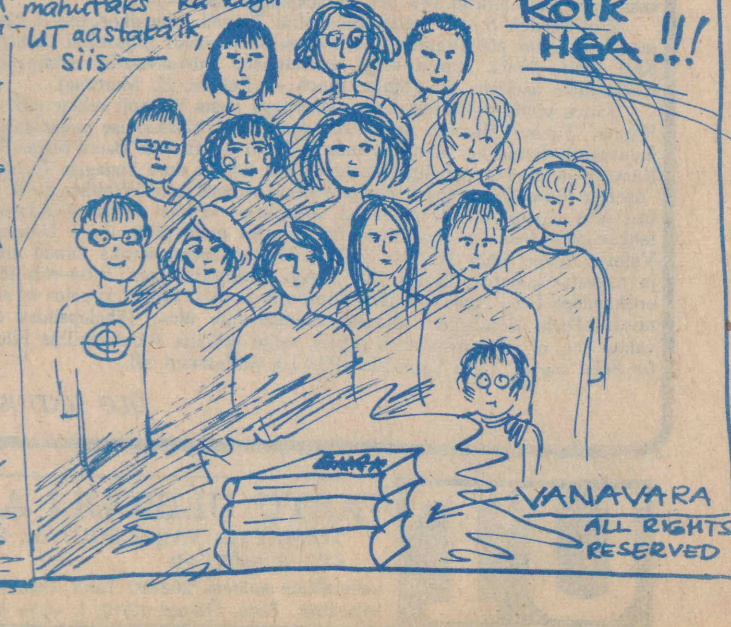
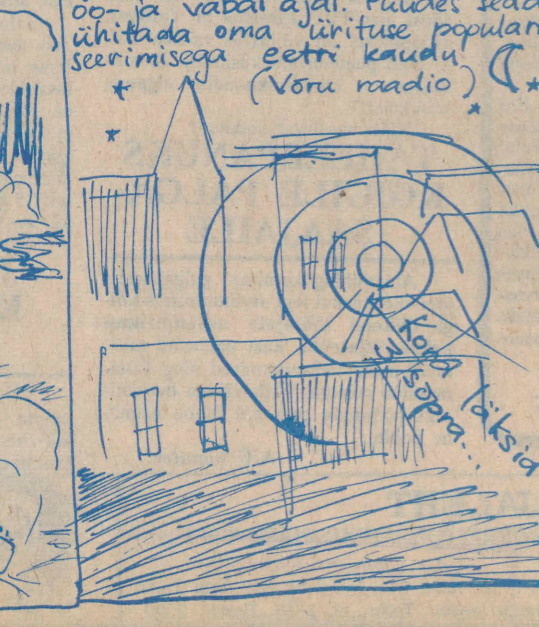
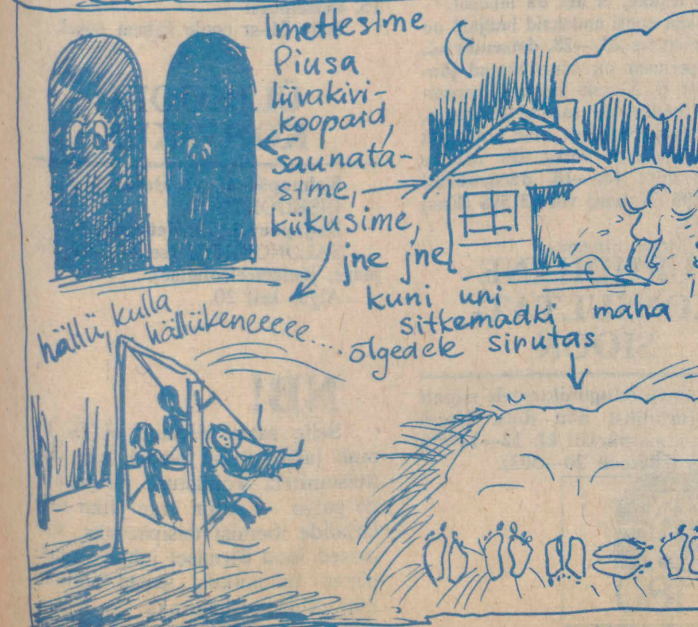
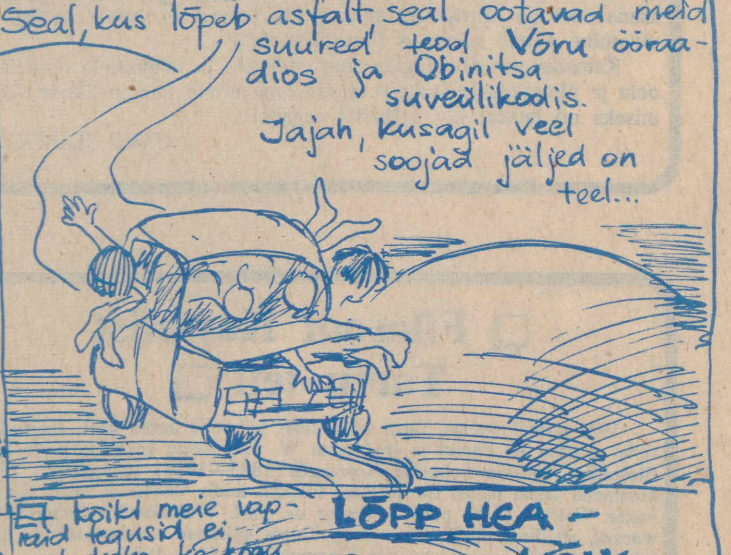
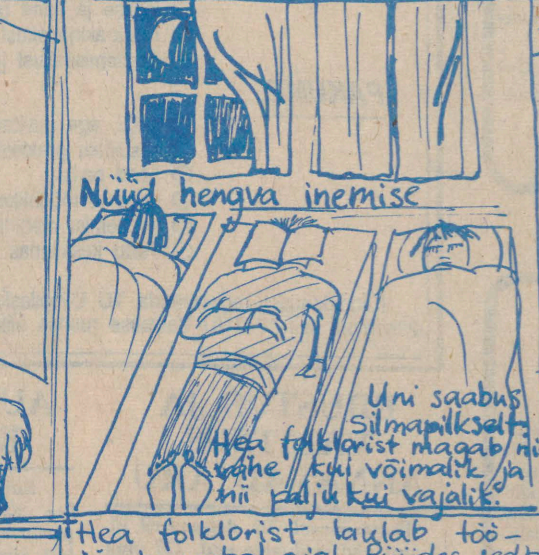
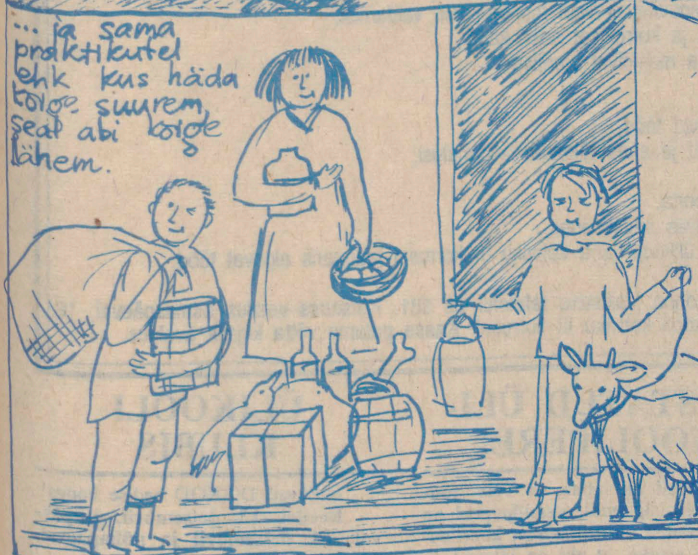
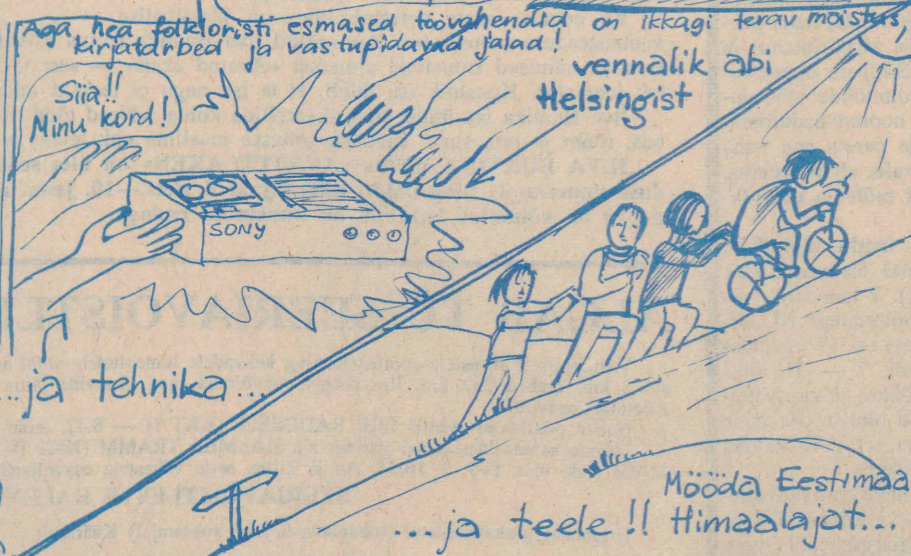
Säilitada pärandit ei tähenda sugugi pärandiga piirduda (V.I. Lenin)

5-17 augustil k.a. viibis 13½-liikmeline grupp eesti fililehoori folkloriste op. käivupuu juhatusel igasuvisel õppe-ekspeditsioonil Hargla + Põlva kihelkonnas. Alljärgnevalt tuuakse vanasõnade, **Eesti naer näha riku!** - on meie kollektiivne kokkuvõte mõeldunud (aga armsaks saanud & jäänud) 2 Võrumaa nädalast.

Vana Võrumaa vaim

Äraake, nii vähid hüüdvad...

15 AASTAT LASEROPTIKA KATEEDRIT

Käesoleval semestril täitub 15 aastat ülikooli ühe omapärasema kateedri, laseroptika kateedri asutamisest. Selline ebasoliidne tähtpäev ei väärikski vahest mainimist, kuid näib, et praegusel segasel ümberkorralduste ajal on seda siiski kohane teha.

Nimelt oli kateeder oma asutamise ajal, 1976. aasta sügisel (siis loodi ta tahkisefüüsika kateedrina, praegune nimetus pärineb 1987. aastast) unikaalne nähtus Eesti kõrghariduses. Ta on faktiliselt TÜ ja ETA Füüsika Instituudi ühiskateeder, tema õppejõududeks on FI nimekad teadlased, õppetöö toimub FI ruumides.

Õppetöö sisuks on kaasaegse hariduse andmine laseroptika ja tahkisefüüsika erialal, see haarab nii erialaloenguid kui –praktikumid, kursuse- ja diplomitööd. Peale nominaalsete õppejõudude, nelja professori (K. Rebane, V. Hižnjakov, N. Kristoffel ja allakirjutanu) ja kolme dotsendi (V. Korrovits, A. Rosental ja O. Sild) on õppetöösse lektoritena ning praktikumi-, kursuse- ja diplomitööde juhendajana haaratud lai teadurite ring akadeemikute nooremteaduriteni. Üliõpilaste käsutuses on kogu FI infrastruktuur ja parem osa tema aparatuurist. Seega on kateeder tegelikult töötavaks struktuuriks, mis ühendab kõrgharidust ja akadeemiateadust mõlema edendamise huvides.

Selle aja jooksul on kateeder andnud 12 lendu üliõpilasi, kokku 74 noort füüsikut. 51 nendest on valinud teadurite (üle kolmekümne FI-s, kümme Tallinnas KBFI-s). 7 kateedris valminud üliõpilastööd on autastatud medalite ja diplomitega NL üliõpilastööde konkurssidel. FI-sse asunud lõpetajatest on 17 omandanud teadusliku kraadi (10 — NL kandidaadikraadi, 7 — TÜ filosoofiadoktori kraadi füüsika alal), kümme lõpetanud doktoriväitekirja kallas. Seega moodustavad kateedri lõpetanud olulise osa meie aktiivselt töötavatest füüsikutest ning võib arvata, et pole kaugel aeg, mil nad hakkavad Eesti füüsika nägu kujundama.

Viimastel aastatel on kateedril kujunenud head rahvusvahelised sidemed. 4 meie lõpetanut on doktorantuuris välismaal (3 Soomes, 1 Rootsis), kaks kraadiga noorteadlast doktorijärgsel tööl Šveitsis, üks Rootsis, üks Hollandis, üks on suundumas analoogilisele tööle Rootsi, teine Inglismaale. Välismaalt meieni jõudnud hinnangud kasvavale töö ja ettevalmistuse kvaliteedi kohta on head.

Näib, et meie hariduse kvaliteet ei jää maha naabermaade juhtivate ülikoolide omast, mõnes osas (näiteks teoreetiline ettevalmistus) aga isegi ületab seda. Ka edaspidi kavatsen töö korraldada selliselt, et osa stuudiumist toimuks välismaal. Arvame, et real juhtudel on ka teiste maade üliõpilastel meilt üht-teist õppida. Selle kinnituseks on fakt, et alates käesolevast semestrist teeb meil doktoritööd diplomijärgne (postgraduate) üliõpilane Stuttgartist.

• • •

Praegu on kateedri põhimureks töö ümberkorraldamine kolmeastmelise kõrghariduse vaimus. Kui seni on meie lõpetanuil rahvusvahelisele Ph. D. tasemele vastava kraadi kaitsmiseks kulunud keskmiselt 7,4 aastat diplomijärgset tööd, seega 12,4 aastat kõrgõpet, siis nüüd antakse selleks vaid 10 aastat. Tõsi, mitteharrivate sundainete eemaldamine õppeplaani ja kraadi kaitsmisega seotud mitteproduktiivse sehkendamise oluline vähenemine kompenseerivad mõnevõrra seda vahet. Siiski tuleb kraadihariduse taseme säilitamiseks ja seda enam tõstmiseks muuta õppeaja kasutamine senisest tulemuslikumaks. Seda saab loomulikult teha vaid õppejõudude-juhendajate ja üliõpilaste ühiste pingutustega. Mulle näib, et esimestega erilisi probleeme pole. Me oleme endale selle vajaduse teadvustanud. Sama loodame ka üliõpilastelt, vaatamata sellele, et ülikoolis kipub visalt maad võtma 4–5-päevase töönädala ja kahe-kolme tosin nädalase tööaasta mentaliteet. Usume, et meil tuleb ka edaspidi suhelda peamiselt nende entusiastlike noortega, kelle püüdeks on saada oma ala tippspetsialistiks ja kes teavad, et selle eesmärgi saavutamise nõuab nooruses fanaatilist tööd.

Kateeder soovib kõigile oma endistele ja tulevastele õppejõududele ja üliõpilastele indu ja jõudu oma eriala tulemuslikuks viljelemiseks nii headel kui halbadel aegadel.

MART ELANGO

□ Filosoof Kasselist Tartu teil □

1921–1927 õpetas Tartu uues eesti ülikoolis saksa keeli (eesti keeli sellal dotsent K. Ramul ja eradotsent W. Freymann) korralise professorina filosoofiat Walther Schmied-Kowarzik (1885–1958). Läänud kuul, seitsekümmend aastat pärast isa Tartusse tulekut, leidis Venemaa-reisilt siia kõrvaltee Walther S.-K. poeg professor dr. phil. Wolf Dietrich Schmied-Kowarzik, sündinud 1939 isa teisest, Tartus sõlmitud abielust nimeka baltisaksa poetessi Gertrud von den Brinckeniga (1892–1982).

Wolf Dietrich S.-K. õpetab filosoofiat Kasseli Ühendkõrgkoolis (Saksamaa LV), olles põhjalikumalt uurinud saksa ja juudi filosoofiat (Schelling, Karl Marx, Franz Rosenzweig), korraldanud rahvusvahelisi sümposioone marksistlike aatejate üle (Marx, Bloch — Lukacs, H. Marcuse).

Tartus võitis professori koos abikaasaga vastu ülikooli rektor prof. Jüri Käner. Tutvuti ülikooli raamatukoguga, nähti klassikalise muinasteaduse muuseumis Immanuel Kanti surimaski, käidi K. E. von Baeri Majas Vello Kaavere jutul ning mujalgi. Meeldejäädvalt kohtas oma kunagise filosoofia-õpetaja filosoofist poega luuletaja Valmar Adams, olles Walther S.-K. õpetust juba varem kiitvalt hinnanud kirjasõnas: «Pärast Schmied-Kowarziku lahkumist ahenes euroopa filosoofia horisont meie ülikoolis...» Nõnda siis Valmar Adams ühes Walther S.-K. 100. sünniaastapäevaks tulnud artikli- ja mälestusraamatus (Berlin 1985). Aga filosoofist poja Tartu-reis lõppes ettekanega Eesti Akadeemilises Filosoofia Seltsis: nimelt kõneles ta arvestatavalt Martin Heideggeri «Kirjast humanismi» üle. Tähelepandav oleks vahest see, et poeg astus üles seltsis, mille eelkäija Akadeemiline Filosoofia Selts asutati Tartu Ülikoolis 1922 isa professuuri all.

ÜLO MATJUS

Klassikalise muinasteaduse muuseumi seintelt avanevad aknad maailma

Lätlanna ILVA BUNTIKA akvarellide näitus «AVATUD AKEN» avab akna tema hinge ja maailma. Tajudes kõike ümbritsevat läbi värvi- de, väljendab ta oma tundeid kunstis.

Näitusel ülesseatud Ilva Buntika akvarellid on valminud sellel aastal ning on otseselt seotud tema enda tundmustega, mida see aasta temale tõi.

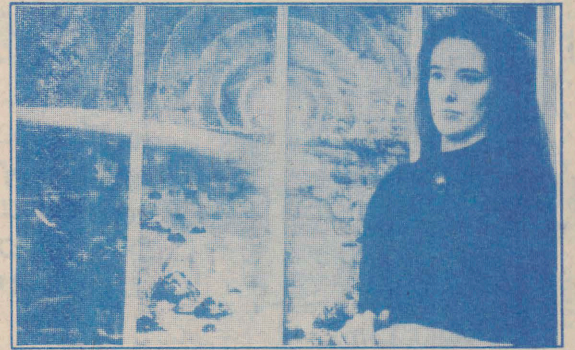
Näitusel on ka üks pildiseeria, mis kujutab aastat 1991. Algab see koledate jaanuarisündmustega Lätis ning järgnevad natuke helgemad pildid kevadest, suvest ja sügisest.

Klassikalise muinasteaduse muuseumi peavarahoidja Anu Laansalu sõnul võib näituse olulise- maks tööks lugeda kunstniku pühendusteost liivi rahvale. «See on suuremõõtmeline kompositsioon, millega Ilva Buntika annab edasi liivi rahva hääbu- mist ja kadumist,» ütles Anu Laansalu.

Ka eelmise aasta detsembrikuus oli klassikalise muinasteaduse muuseumis üles seatud Ilva Buntika näitus «Avatud aken». Anu Laansalu ütles, et kõik Ilva Buntika näitused kannavad nimetust «Avatud aken» — see on nii, nagu ta ennast tunneb, nagu temast tu- leb joonistus. Kunstnik ise ütleb, et ta ise nagu ei teekski midagi, tema kätt juhitakse.

Ilva Buntika ise ütleb oma akvarellide kohta: «Need tööd on kui avatud aken minu maailma. Minu kur- bus, rõõm ja armastus. Vaadake sellesse maailma ehk leiate sealt mõne kilu oma hingest.»

ILVA BUNTIKA näitus «AVATUD AKEN» on üles seatud Tartu Ülikooli klassikalise muinastea- duse muuseumis ning ootab külastajaid 4. dets.—10. jaan. igal tööpäeval kella 11—16.30-ni. 10. jaanuaril on võimalus kohtuda ka kunstniku endaga.

Ilva Buntika ja tema pildimaailm.

SELLE MÕTSAR

ALGAB TÜ SEERIAVÕISTLUS SUUSATAMISES

Vastupidiselt ootustele-lootustele ning kehvale lumeoludele võeti avaetapil üksteiselt matti jooksurajal. Naised jook- sid 2 km, mehed 2x2 km. Ilm soosis ettevõtmist igati. Soovida jättis ainult tudengite (kellele see sari ongi eelkõige mõeldud) osavõtt.

Naiste põhiklassis võitis ERE RAUDSEPP (KKT I) — 8,42, teine oli MARGIT RUITLANE (KKT I) — 9,04. Meeste samas klassis sai parima aja KALMER TRAMM (KKT IV) — 15,03 ning meeste üldklassis TEET JAGO- MÄGI (rak. mat. IV) — 16,34. Au ja kiitus neile vähestele osavõtjatele, sest võistlus oli tuline.

SEERIAVÕISTLUSTE KALENDERPLAAN

järgmistel jõukatsumistel (loodetavasti juba suusarajal) Käärikul:

2. etapp 15. dets. kl. 11.30	M 10 km, N 5 km (vaba sõiduviis)
3. etapp 19. jaan. kl. 11.30	M 20, N 10 km (klas.)
4. etapp 26. jaan. kl. 11.30	M 15, N 8 km (klas.)
5. etapp 2. veebr. kl. 11.30	M 30, N 20 km (vaba)
6. etapp 23. veebr. kl. 11.30	M 5, N 3 km (klas.)
kl. 15	M 5, N 3 km (vaba sv., viitstart)
7. etapp 1. märts kl. 11.30	M 15, N 5 km (vaba)
8. etapp 8. märts kl. 11.30	Kekkoneni matkarajal
	15 km ühisstartist (klas.)

Osavõtjate vahel toimub arvestus kolmes erinevas klassis:

MA, NA — põhi klass: suusaeriala, kes ei kuulu Eesti või spordiühingu koondisse;

MB, NB — ülejäänud suusahuvilised TÜ-st;

MC, NC — külalised väljastpoolt ülikooli.

Loodetavasti ei ole kellelki vaja nõuda üliõpilaspiletit või töötõendit.

Registreerimine on võistluspaigas ja lõpeb 30 minutit enne starti. Stardimaks on 3 rubla (radade ettevalmistamine, baasi üür, auhinnad). Iga etapi kolme parimat A- ja B-klassis autastatakse diplomi ja nanniga. Seeriaavõistluste kok- kuvõttes kolmele paremale auhinnad. Täiendav info ilmub müürirehel kolm päeva enne starti Jakobi 5 KKT hoones. Tu- lemused tehakse teatavaks Eesti Raadio ja TV-s ning loomulikult ülikoolilehes. Kui soovite rohkemat teavet, helistage KKT suusakateedrisse 35 476.

Indu harjutamisel ja lund põlvini!

KALMER TRAMM, KKT IV k.

! TÜ ÜLIÕPILASKOND kuulutab välja SEKRETÄRI ametikoha konkursi

SOOVIME:

- seotust üliõpilaseluga (noor inimene, soovitatavalt praegune või hiljutine tudeng jne.),
- senist teokust ja töökogemust, häid soovitusi,
- inglise ja vene (soovitatavalt veel mõne) keele valdamist,
- masinakirjaoskust ja korrektset eesti keelt,
- suhtlemisoskust ja meeldivat olemist.

PAKUME:

- palju, aga huvitavat tööd,
- kasulikke praktikat ja enesetäiendamise võimalusi,
- head palka,
- soodsat tööühikonda,
- suhtlemist meeldivas seltskonnas,
- Tartu kesklinnas ülikooli vana kohviku III korrusel jaanuaris algavat tööd.

Kandidaatidel registreerida TÜ Üliõpilaskonna Valitsuse telefonil 35 331. Konkurss-vestlus esmaspäeval, 16. detsembril kell 17 TÜÜ Valitsuse ruumis ülikooli kohviku III korrusel. Kaasa palume võtta kirjalik avaldus.

EDUSTUS JA VALITSUS ANNAVAD ARU

Esmaspäeval, 16. detsembril kl. 17 annavad peahoone aud. 227 oma tööst aru TÜÜ Edustus ja Valitsus. Üliõpilastel on võimalus esitada kõi- ki neid puudutavaid küsimusi. Korral- dajaks on üliõpilaskoondise algatus- toimikond.

Kõik huvilised oodatud! TÄHELEPANUKS KÕIGILE PALGA- SAAJAILE

Ametiühingukomitee palgakomis- joni ettepanekul tegi arvutuskeskus kõi- gi ülikooli töötajate novembrikuu palga väljatrüki, kust nähtuvad mää- ratud palk, mahaarvamised ning välja- makstud summa. Väljatrükiga tutvumi- seks pöörduda oma a/u büroo esime- he poole.

A/Ü komitee

AUSTATUD ÜLI- KOOLIPERE!

Kui Teil on tunne, et Teie jõu- lu-, nääri- või muul aastalõpupeol on puudu kaunist mitmehäälset koorilau- lust, siis teadke, et abi on lähedal. Salgake noori andekaid lauljaid on Teie teenistuses 23.—28. detsembrini. Meie repertuaar on suur: tuntud jõu- luviisidest U. Sisaski uuemate teoste- ni. Kui tundest on saanud teadmine, et «Christmas Singers» Teie piduõhtut igapädi kaunistada võiks, siis nõudke täpsemat infot 16.—18. detsembrini tel. 75 806 (Katrin) või 33 398 (Ene) kl. 9—12.

«Christmas Singers» JURIDILINE KONSULTAT- SIOON

TÜ ametiühinguliikmetele annab tasuta juriidilist nõu dots. Harri Kärtner esmaspäeviti kl. 12—14 a/u komitees (Ülikooli 20—303).

ÜLIKOOLI KLUBIS

Jätkuvad DISKOD endise hooga! Reedel, 13. detsembril, laupäe- val, 14. detsembril ja pühapäeval, 15. detsembril kella 21-st poole kaheni õösel.

ÜLIKOOLI KOHVIKUS

Kolmapäeval, 18. detsembril DISKOÕHTU. Neljapäeval, 19. detsembril SALONGIÕHTU (selle aasta vii- mane, jõulumeeoluline). Algu kell 20.

NB!

Selle aasta viimane «UT» il- mub juba tuleval reedel, s.o. 20. detsembril. Toimetuse nii tavali- ne palve — palun ärge jätke ma- terjalide toomist teispäevaks, vii- mased lood äärmisel juhul esmas- päeva hommikul, teated võivad küll jääda teispäevaks.

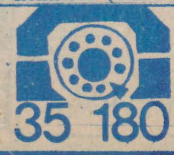

TARTU ÜLIKOOLI AJALEHT

TOIMETAJA VARJE SOOTAK, KORRESPONDENDID PIRET TALI ja

SELLE MÕTSAR

Lehetallituse aadress 20400 Tartu, Ülikooli 18, ruum 241, tel. 3 51 80. Tartu. Trüki- koja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I. «UT» ilmub reedel. Tellim. nr. 2643. Tiraaz 2000.

35 180

Teaduslik-teotekirjanduse